

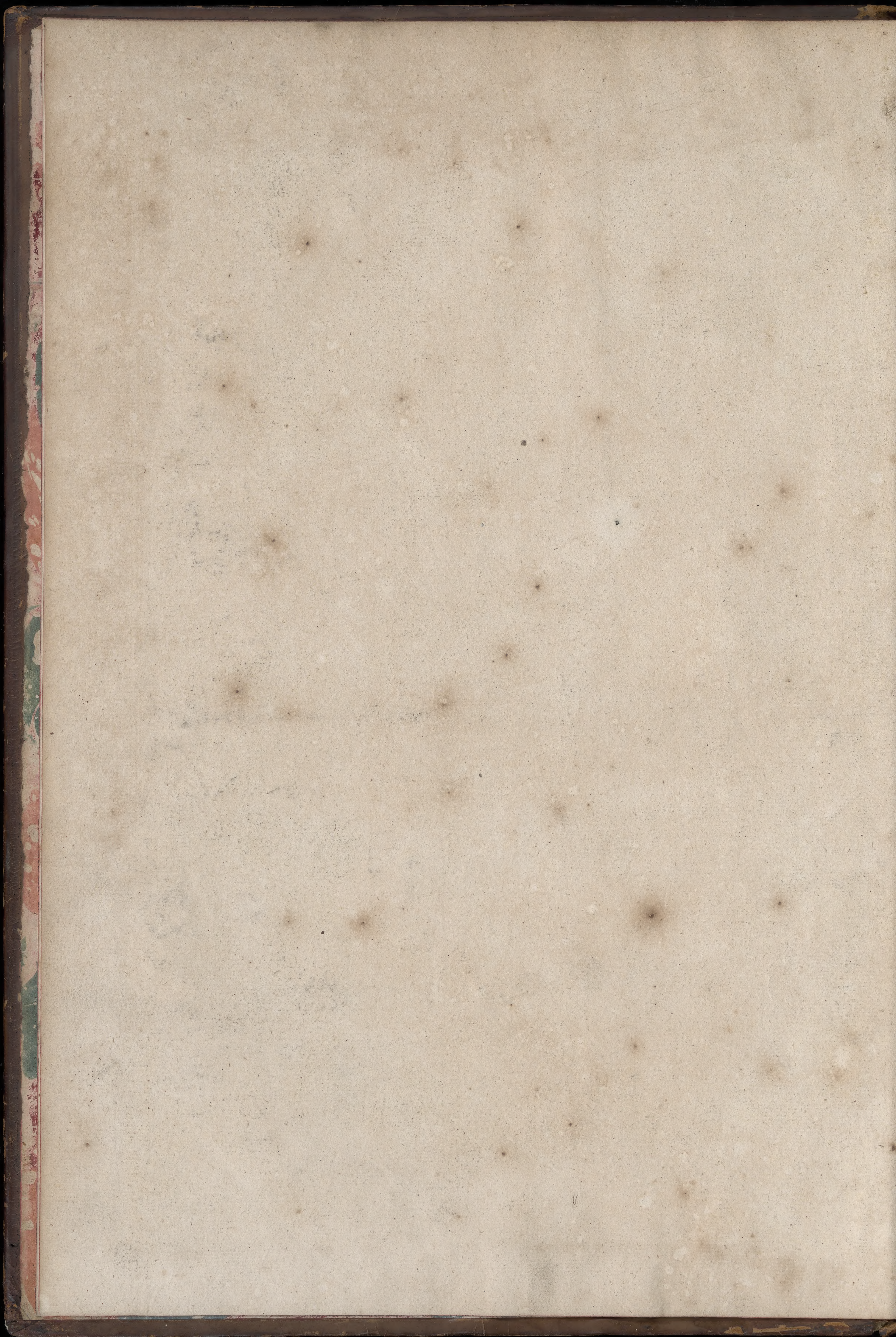
a/va
#6

Oa² 13 - 3,442

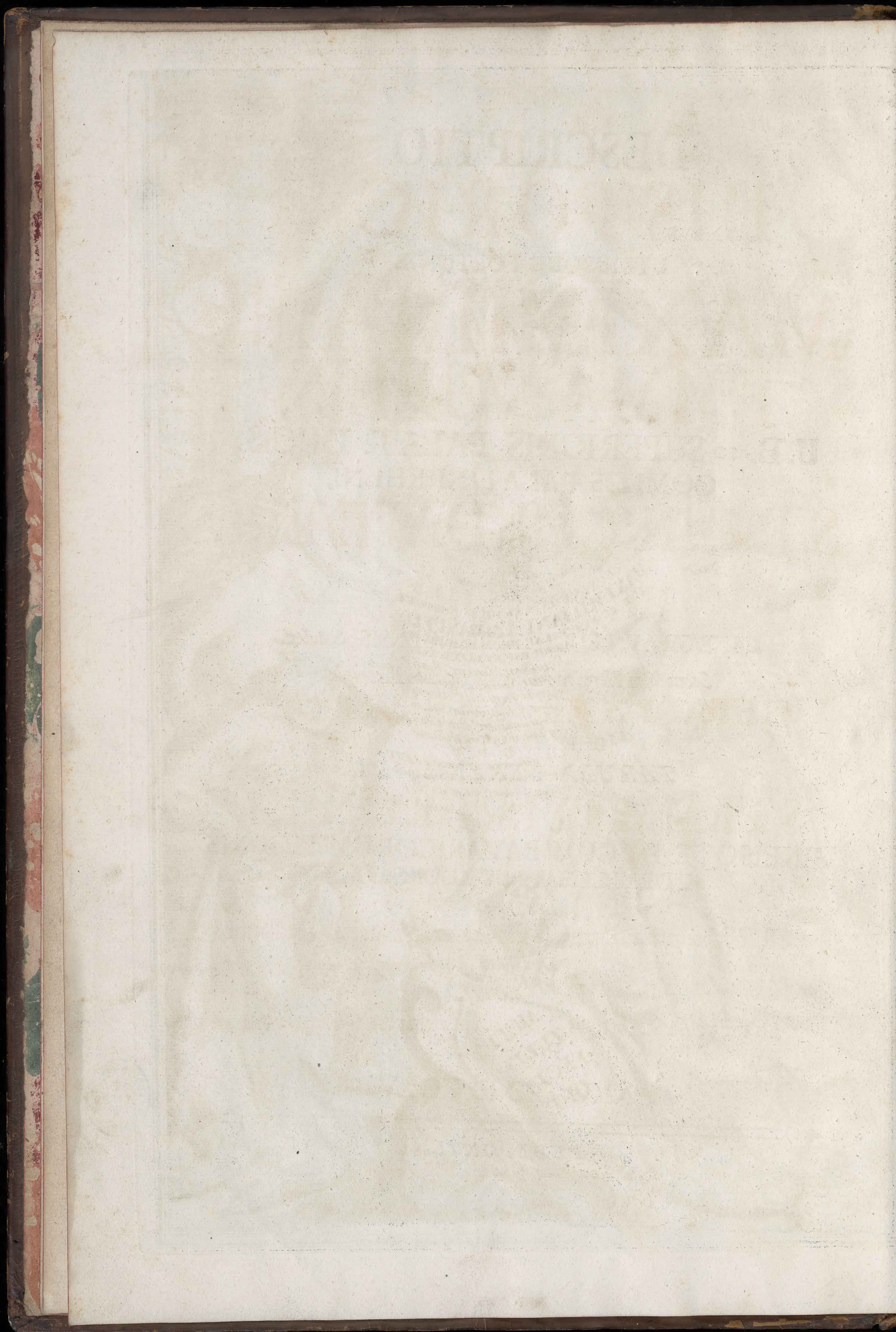
ce/10778

12
9

DESCRIPTIO
HISTORICA
UTRIUSQUE FORTUNÆ
MAXIMILIANI
EMMANUELIS,
U. B. ac SUPERIORIS PALAT. DUCIS,
COMITIS PALATINI RHENI,
S. R. I. ARCHI-DAPIFERI,
ET
ELECTORIS,

LANDGRAV. LEUCHTENBERGENSIS, &c. &c.

Secundum Heroica Majorum suorum Exempla

HERCULEIS LABORIBUS

REPRÆSENTATA,

TABULA SERENISSIMI

STEMMATIS LEONINI,
ÆNEISQUE DUCUM BAVARICORUM FIGURIS
ET EMBLEMATIBUS ADORNATA,

Ac Eidem

Post felicissimum suum, suorumque in Patriam Reditum

Demississimè

D. D. D.

Ab universa Societatis Jesu per superiorem Germaniam
Provincia.

ANNO CID ID CC XV.

—❧—

—❧—

PEDEPONTI,
Apud JOANNEM GASTL, Bibliopolam.

DESCRIPTIO

HISTORIA

DE

MAXIMILIAN

EMMANUEL

U. S. DEPARTMENT OF THE INTERIOR

COMMISSIONER OF THE GEOLOGICAL SURVEY

S. R. LAROCK, DARTMOUTH

LECTOR

LANDERKUNDE

DEUTSCHLAND

HERCULES LABRIBUS

REVUE

STIMULATIS

EXCOURSION

ET

DE GERMANY

D. D.

APRIL 1850

ANNO DOMINI

1850

1850

(X) ✠ (X)

A D

SERENISSIMUM & POTENTISSIMUM
PRINCIPEM
MAXIMILIA-
NUM

EMMANUELEM,
Vtriusque Bavar. & sup. Palat. Ducem, Comi-
tem Palatinum Rheni, &c. &c.

S.R.I. ARCHI-DAPIF. & ELECT.
PRINCIPEM, ac DOMINUM
CLEMENTISSIMUM.

O R A T I O
PROOE MIALIS.

Non arbitror ego quidem, Clemen-
tissime Princeps, eam unquam fu-
isse, aut esse deinceps posse Po-
puli Aquilonaris lætitiā, cū
revertentis ad se post tristissimā

(a)

sex

ORATIO

sex mensium noctem Phoebi desideratissimi faciem diffusis quaquaversum radiis omnia colustrantem, omnia secum suscitantem, omnia beantem, defixis oculis, animisq; conspiciunt, ac millenis insuper acclamationibus eum velut alterum vitæ suæ authorem salutant, ac venerantur; Non arbitror, inquam, ego eam gentis hujus tunc esse posse, aut unquam fuisse lætitiā, quæ, quantaque hodie implet, ac penè mergit tuorum non tantum domesticorum, & subditorum, sed & bonorum omnium intra terras tuas degentium animos; cum eum sibi in Te restitutum, & quasi redivivum intuentur, Quem sibi dudum, nescio, quibus fatis ereptum, & infra desolatæ Patriæ Horizontem tam diu latitantem, eò magis doluerunt, quò ardentius amarunt, quò avidius rediturum expectarunt, quò certius, ac manifestius Tuam, Tuorumque Solis æmulam Serenitatem, Amœnitatem, Clementiam, Splendorem, ac Virtutem omnem, usu fructuque suo pridem cognoverunt.

Iam enim (prò quanta gaudiorum seges!) exoreris, ac dissipatis undique bellorum hactenus incumbentium nubibus, lætus exeris Serenissimam Faciem tuam. Quin exurgis totus, & nescio quid clarius, amœniusque, quàm aliàs
in

PROOEMIALIS.

in Te habens nobis obviantibus, & præ gaudij
magnitudine quasi hiantibus tandem occurris
desideratus millies, nunc millies salutandus,
semper stringendus, nunquam amittendus, Sol
noster, Gaudium nostrum, EMMANUEL noster.

Hęc in commune cum populo tuo, hęc cum
patria universa, Serenissime, ac Clementissime
Princeps; nunc autem suo, si per te liceat, pe-
culiari nomine, peculiari studio, peculiari pror-
sus gaudio, gratulabunda Tibi occurrit tota
I E S V Societas, hujusque ea potissimum
Pars magna, quę per Germaniam superio-
rem diffusa Tuis in primis, Tuorumque Cla-
rissimorum Majorum stipendiis DEO militat,
ac quotidianis Tuis beneficiis vivit. Hęc, inquā,
agnoscenda, quod sperat, quantumvis in * *Po-
pulo gravi*, Tibi ad nos unā cum Tuis felicissi-
mē redeunti festina simul ac festiva occurrit. Et
en! Fortissime Maximiliane, en! quo, quantōq;
Comitatu hęc veniat, stipantibus scilicet, di-
cam, an ducentibus omnibus Progenitoribus
Tuis. Resurgunt enim Hi Tecum, totius Patrię
lætis clamoribus excitati, Tuam in Vtraq; For-
tuna Constantiam & Fortitudinem Leoninam
Tibi gratulaturi, eamque in te admiraturi, quā
sunt mirabiles Ipsi; Fortitudinem, inquā Tuam

* *Psalm*o 34.

in Vtraque Fortuna. In ea videlicet : quæ (* cum Petrarcha loquor) instar Iani Bicipitis, & ipsa sanè Bifrons, quin aliquando etiam effrons alicui videri potest; cùm nunquam constans, nisi in inconstantia sua nunc blandiatur, nunc se-
viat, nunc prospera, nunc adversa, nunc bona, nunc mala sit : & fortè nunquam magis sit ma-
la, quàm cùm bona, nunquam magis sit bona, quàm cùm mala esse appareat.

Interea tamen, licèt sæpè invita, semper favet Fortibus Viris, quos Hæc una, seu potius Du-
plex omnes Heroas efficit, dum eos secum cer-
tatuos in campum ipsa educit, nec unquam cessat offerre, quod vincant. Hinc oriuntur ex præliis prælia, & ubi Heros, ex Victoriis Victoriæ. Et præliorum quidem in acie Vi-
ctor, Huic etiamnum Tyro est. Expugnare Vr-
bes, transcendere mœnia, profligare hostiles exercitus, primus ipsi ad Heroicæ Fortitudinis laudem, famamque obtinendam est gradus. Oportet assurgere altiùs, oportet ipsam vince-
re victoriam, oportet & ipsam quasi captivam continere Fortunam, ne limites definitos ex-
cens ipsis adeò favoribus noceat. Dicam ver-
bo : oportet post omnia superata vincere seip-
sum in prosperis, triumphare etiam in adversis:

* *L. de Remediis utriusque Fortuna.*

P R O O E M I A L I S.

Nescias, quod nā ex his duobus sit majus, quod Heroi magis proprium, magisq; necessarium. Dicam igitur, & hoc dicam, quod omnis ætas, quod omnis populus nationum, quod orbis deniq; universus pro certo, exploratoq; hactenus habuit: Fortiorem scil. esse, qui se, quàm qui fortissima vincit moenia. Hoc, qui facit, inquit Romanæ Eloquentiæ Princeps, non ego eum sumis ac fortissimis viris, sed simillimum Deo judico. Intelligebat scil. Vir iste sapientissimus, quid esset, quanti q; constaret, seipsum superare, seu, quod idem est, majorem seipso fieri: stare impavidum, cùm omnia nutant, erecto animo esse, cum fata sinistra toto pondere incumbunt, cùm Fortuna, utut aliàs levis, jam gravis totis Heroem viribus premit, cùm res omnes inclinant in casum, imò & concidunt fragore tanto, ut coelum unā corruisse videri possit: hîc, inquam, stare, & inter ruinas mundi eminere animo, nil dare naturæ, nil dolori, nil tristitiæ, nil questibus, gemitibusq; concedere, sed mente intrepida, & superis emula imotum persistere, durare, inherere Deo, ejusdemq; acquiescere placitis, imorari consiliis, confidere sponsonibus, & consecuturis tempore opportuno credere auxiliis, atq; adeo rebus semet ser-

(b)

vare

vare secundis, hoc demum illud est, quod intelligimus, quando de sui ipsius victoria, omnium gloriosissima loquimur, hoc, hoc illud grande spectaculum, Seneca teste, ad quod respiciat intentus operi suo Deus : Vir fortis scilicet cum mala fortuna compositus.

Huc quoque respexisse, hoc ipsum communi calculo approbasse Philosophi, & Oratores omnes, Historici simul & Poëte planè credendū sunt, quando in hoc unum primò ac præcipuè inquisierunt, quo demum pacto, quæve ratione, eventu, atque constantia Heros ab ipsis laudandus cum mala fuerit aliquando fortuna compositus. Hoc semel invento, nil ultra propè ad illius gloriæ apicem desiderare sunt visi. Quòd si verò hæc adeò necessaria laudum materia ipsos deficiebat, aut justò parcior apparerebat, non dubitârunt Poëtarum primi ac celeberrimi defectionem istam sua fictione pensare, ipsosque adeò Deos suos, tanquam alias non fati magnos, aut verè divinos, cum mala & pertinacissimè adversante Fortuna componere; risuri equidem puerilem illam, imperitiamque quorundam formidinem, qui hodie ab eo, quod laudis est summa, velut à spinis abhorrent, suumque, quem celebrare contendunt Heroa

P R O O E M I A L I S.

rōa rofas inter & lilia collocant, prosperæ duntaxat, & vota omnia secundantis fortunæ buccinatores levissimi; sinistram verò, quâ ferè solâ vir fortis agnoscitur, ita averfantur, ut vel memorię ejus penitus abolendę ineptissimè studiosi, irascantur eam memoranti potius, quàm ut de eadem ab Herœ suo fortiter triūphata sibi gaudeant, ac Victori Triumphatoriq; suo pro merito gratulentur.

Aliter itaque ac longè aliter judicârunt illi, quibus nec Romulus aliquis, nec Remus, neque Æneas, nec Anchises, nec Hector, nec Achilles, nec Cæsar, nec Pompeius, imò nec Hercules quidem Dis genitus: parùm dixi, nec Jupiter ipse magnus satis aliquando fuissent, aut hodie essent, nisi quisque eorum, postquā magna & laudanda fecerunt, magna quoque & multa, imò maxima, plurimaque semper tulissent.

Nota referam, & eruditis fastidiosa, si in his enarrandis velim ire per singulos; sed contra injuriosus sim erga TE Heroum Inviētissime, MAXIMILIANE, Tuamque Domum universam, nisi Herculis vestri hac potissimùm in causa singularem memoriam singulari studio refricem. Vestri, inquam, Herculis, quem scil.

O R A T I O

Boica Domus tanquam genuinum Leoninæ
 seu avitæ fortitudinis Prototypon, Symbolum-
 que, si ullum aliud verè heroicum jam inde à
 tredecim ferè sæculis justissimo utique titulo
 sibi vindicavit: Nec enim sine numine factum
 esse, vel sine merito, eoque summo, maximoque;
 accidisse arbitror, ut gloriosissimorum Majo-
 rum Tuorum, ipsum Theodonem, Primum
 Boiarie Rectorem, præcedentium aliquis, Her-
 culis Alemanni nomine gloriosus incederet;
 quin potius & hanc, aliasque causas non idone-
 as modo, sed etiam gravissimas Maximiliano I.
 sapientissimo Avo Tuo fuisse nemo prudens
 dubitaverit, quando in hac, quam ipse erexit
 magnificentissima Aula Tua, uti & horto ei
 vicino, regio sanè cultu exstructo, ornatoque
 Herculis utroque simulacrum propè colossæ-
 um, hinc quidem leoninis exuviis heroicè tor-
 vum, inde verò Atlanti cœlo ferendo vix am-
 pliùs pari strenuè succollantē, jucundum Leo-
 ninæ Fortitudinis spectaculum posuit. Huic igitur
 cum quantis, quot, qualibúsve Bellua-
 rum achominum monstris luctandum identidē
 fuit? Et postquam nihil uspiam reliquisset invi-
 ctum, infensissimam sibi & implacabilem non
 tantum fortunam, sed fortunæ, reliquarumque;
 Dea-

PROOEMIALIS.

Dearum ac Deorum Reginam Junonē experi debuit; eo tamen majore triumpho, quo periculo, laborēq; majore. Id, quod ipsamet tandem imperando, & persequendo fessa, victaēque Iuno, his apud Tragedum questibus confessa est.

*Quid bella? quidquid horridum tellus creat
Inimica, quidquid pontus, aut aër tulit
Terribile, dirum, pestilens, atrox, ferum,
Fractum, atque domitum est. Superat, & crescit malis,
Iraque nostrā fruitur, in Laudes suas
Mea vertit odia.* - - - -

- - - - *Monstra jam desunt mihi,
Minorque labor est Herculi jussa exequi,
Quam mihi jubere.* - - - -

*robore expenso tumet,
Et posse cælum viribus vinci suis
Didicit ferendo. Subdidit mundo caput,
Mediusque collo sedit Herculeo Polus.
Immota cervix sidera, & cælum tulit.
Et me prementem.*

Seneca in Hercule fur. act. 1.

Hæc, aliaq; id genus (& quid majus esse possit) in laudem invictissimi Herculis Iuno etiam invita. Et dubitet etiamnum aliquis, liceatne tutò in lucem proferre illa, quæ & Majores Tui aliquando, & Tu pariter Horum & Alcidis strenuus Æmulator, post gloriosissima facta, plurimaq; prosperè gesta, FORTVNA PREMENTE, tulisti, & FERENDO vicisti? Quid probro sitalicui, quod olim Lyrici Carminis* Princeps tanti esse putabat, ut nihil majus, aut gloriosius de Heroe à se dici

* Horat. de Art. Poet.

O R A T I O

posse judicaret, quàm suum illud : **MVLTA TVLIT, FECITQVE.** Enimverò adeò hinc non erubuerunt Majores Tui, ordine propè omnes, & istorum maximè celebres, ut Nominis sui famam, gloriàmque nullis deinceps temporibus oblitterandam, rebus non tam prosperè gestis, quàm adversis fortiter exantlatis sibi obvenisse non tantùm fateri semper, sed & gloriari sint visi.

Omitto hoc loco Istorum tibi Catalogum texere, quando hoc ipsum toto penè, quod hìc offerimus, opere agimus. Sed neque Tuam ipsius Majorum æmulam Fortitudinem, hujus unius ad Te Proloquij angustiiis circumscribere animus est. Alius huic negotio, ampliorq; infrà apertus est campus, ubi Tu solus inter Heroas Heros, solus Heroum fortissimorum Hæres fortissimus, Maximusq; **MAXIMILIANVS**, utriusq; Fortunæ Victor, ac Triumphator spectaberis, ubi Tua solius de utrâq; faustâ scilicet, & infaustrâ, lætâ, ac illætabili sorte par-ta Trophæa utramque, quod ajunt, paginam explebunt.

Vnum duntaxat hìc adeò præterire non possum, ut vel hoc solùm, vel certè potissimùm nobis ad præfandum idoneum, imò & neces-
sa-

P R O O E M I A L I S.

farium esse existimem. Videlicet illud Tibi
Tuæq; gloriosissimæ Domui haud paulò veri-
ore, ac feliciore eventu per modò præteritam
rerum turbatissimarum tempestatem sempiter-
nis suis consiliis Divinam quæsisse Providen-
tiam, & magnam jam partem præstitisse, quod
sibi aliquando Cæsarum Primus maris flu-
ctibus solus cum solo nauta jactatus à fortuna
inanissima Dea his sibi periculis quæri ingenti
cum fastu auguratus est; his vectorem suum
metu propè exanimatum verbis compellans :

*Sperne minas, inquit, pelagi, ventoque furenti
Trade sinum. - - - medias per rumpe procellas
Tutelâ secure meâ, Cæli iste fretique,
Non nostræ puppis labor est, hanc Cæsare pressam
A fluctu defendet onus. Nec longa furoris
Ventorum dabitur mora - - - - -
- - - - - Quid tanta strage paretur,
Ignoras: quærit Cæli, Pelagique tumultu
Quid præstet fortuna mihi: - - -*

Lucan. Lib. 5. de Bello Pharsal.

Hæc ille ventosa sanè, & majore verborum,
quàm fluctuum jactatione, de, nescio, quibus
fortune favoribus per ipsa sibi adversa intentis
vanissim⁹ Augur. sed enim, quid jucundius,
quid verius, & paulatim etiam evidentius de
admiranda Divini Numinis Providentia, Te
circa, Tuosq; dici, aut excogitari ad comunc
totius Patriæ solatium possit? Hæc, hæc fortu-
na nostra: hæc, hæc est, quæ cæli, ut ita loquar,

ORATIO

pelagiq; tumultu grande aliquid, inexpectatū, admirabile, stupendum, Tibi, Tuisque olim præstandum quæsit. Hæc, hæc (nil impudemus hominibus, nil sinistris cujusquam consiliis, *nil Fortunæ, nil Fato, nil Casui tribuamus.*) Hæc ipsis adeò rebus perversis in majorem Nominis sui gloriam, commodumq; nostrum converfis jam inde ab æterno fancivit ea, quæ nos rerum ignari, gementes, ac flentes dolumus hactenus. Hæc Te à nobis, charissimam Conjugem, charissimos Liberos, pretiosissima Pignora tua à Te, à se invicem violenter abstraxit, abstractosq; amarissimis multorum annorum suspiriis ac desideriiis mirè torfit, & cruciavit. Da veniam, Sapientissime Princeps, tam tristitia in memoriam revocanti, idq; eo maximè tempore, quo omnia jam tranquilla, omnia serena, lætis omnia plausibus resonant; Dabis autem, & amplissimam, scio, dabis, quando unà, quid hoc prævio cœli, pelagiq; tumultu melior fortuna nostra quæsierit, imò quid jam præstiterit, & divinatione minimè vana porro præstitura videatur, multò hinc clariùs, jucundiusque patefcet.

Horum itaq; enarrationem, quam possum, brevissimam, quamq; hoc loco omittere nefas
 ef

PRO O E M I A L I S.

esse ducerem, inde exordiar, unde præsens, nullisque satis verbis explicanda lætitia ac felicitas nostra principium suum traxit. Habemus post decennalem, eamque gravissimam bellorum tempestatem, pacem, pacem talem, quam hominum nemo, Cæsarum, Regumque nemo, licet pluribus jam sæculis suspiratam, dare, nec orbis totus consiliis, viribusque suis efficere unquam potuit. Habemus cum hac pace Beneficium ingens, inmensum: habemus sancto, æternoque foedere conjunctos duos illos potentissimos Orbis Monarchas, quos tamdiu divisos vidit, & lætata est, sua in alienis malis comoda, & incrementa quærens impietas; quos tamdiu divisos vidit & indoluit Pars melior totius Orbis Christiani. Habemus, inquam, inviolabili Pacis foedere conjunctos illos, in quorum viribus est, unum ex universo Orbe facere regnum, unum Imperium. Hoc autem, pro quantum divine Providentię munus, an haberemus, nisi per Te, & nisi Te simul haberemus, nescio. Illud certè constat Tuâ cum primis causâ in hoc celeberrimo admirandæ pacis negotio fuisse laboratum, Tibi, Tuisque, ac toti Patriæ Tuæ potissimum fuisse consultum. Infinitæ sint Bonis Superis propterea laudes, nostræque in primis

(d)

divi-

O R A T I O

divinissime Fortune, Sapientie, ac Providentie, eterne, attingenti à fine ad finem fortiter, & suaviter omnia disponenti.

Pergamus, si per Te licet, ad alia, Te, nósq; propius attinentia. Habes, O diu, multúmq; desideratissime EMMANUEL, habes Tu hodie iterum Tuam lectissimam Thori Consortem! Habet Te vicissim Tua. Habetis ambo Felicissimi Parentes dilectissimos Liberos vestros; habent hi Patrem, habent Matrem, alteram Vitam suam; Habet demum (quod admirandam illam, & nunquam sine dulcibus lacrymis legendam Iosephi Pro-Regis Ægyptij Peripetiam superat) habet, inquam, vos omnes Beatissima Patria, unaque habet Votorum Summam, Gloriam suam, Coronam suam, unicum post Deum Gaudium & Solatium suum.

Verùm enim verò (liceat liberè effari, communem at minimè vulgarem totius Populi sensum) O quantum quisque in altero jam habet ampliùs, quàm amisit! Magnum, & propè audax effatum. Sed enim planū id fiet, gratúmq;, ut spero, accidet, postquam Marcum Tullium Ciceronem de simili fere argumento eloquentissimè differentē audierimus: juvat istius verba omnia, & singula, cedro planè, & hoc præcipuè loco digna, ordine a numerare.

P R O O E M I A L I S.

Etsi, inquit, homini nihil est magis optandum, quam prospera, æquabilis, perpetuæque Fortuna, secundo vitæ sine ulla offensione cursu: tamen, si mihi tranquilla, & pacata omnia fuissent, incredibili quadam, & penè divina, quâ nunc fruor, letitiæ voluptate caruissem. Quid dulcius hominum generi à Natura datum est, quam sui cuique Liberi? Mihi verò, & propter indulgentiam meam, & propter excellens eorum ingenium vitâ sunt meâ chariores; tamen non tanta voluptate erant suscepti, quanta nunc sunt restituti. Nihil cuiquam fuit unquam jucundius, quam mihi meus Frater. Non tam id sentiebam, cum fruebar, quam nunc cum carebam. Res familiaris sua quemque delectat. Hæc, & reliquæ meæ Fortunæ plus mihi voluptatis nunc afferunt, quam tunc incolumi afferebant. Amicitia, consuetudines, vicinitates, clientelæ, ludi denique, & dies Festi quid haberent voluptatis, carendo magis intellexi, quam fruendo. Jam verò honos, dignitas, locus, ordo, quanquam mihi semper clarissima visa sunt, tamen ea nunc renovata illustriora videntur, quam si obscurata non essent. Ipsa autem Patria, Dij immortales! dici vix potest, quid charitatis, quid voluptatis habeat! quæ species Italiæ, quæ celebritas oppidorum, quæ forma Regionum, qui agri, quæ fruges, quæ pulchritudo urbis, quæ humanitas civium, quæ Reipublicæ dignitas, quæ vestra Majestas? quibus ego omnibus sic fruebar, ut nemo magis.

Sed tanquam bona valetudo jucundior est ijs, qui è gravi morbo recreati sunt, quam qui nunquam ægro corpore fuerunt, sic ea omnia desiderata magis, quam assidue percepta delectant. Quorsum igitur hæc disputo? quorsum? ut intelligere possitis, neminem unquam tantâ eloquentiâ fuisse, neque tam divino genere dicendi, qui hanc magnitudinem, multitudinemque beneficiorum, quæ in me, fratremque meum, liberosque nostros Dij immortales contulerunt, non modò augere, aut ornare oratione, sed enumerare, aut consequi possit.

Hæc eloquentissimus simul, & sapientissimus Cicero, cujus singula verba ejusmodi sunt, tanquam non in sua, sed in nostra causa, non de se, aut pro domo sua, sed de Te MAXIME EMMA-NUEL, & pro Domo tua perorâsset.

Duo duntaxat dicenda mihi superesse video, in quibus scil. Tua, nostræque letitia illius letitiam, Tua, nostræque felicitas illius felicitatem tanto verborum ambitu exornatam, magno fanè intervallo superavit. Primum est: non

* Cicero post redit. ad Quir.

O R A T I O

Cicero Tibi, non Frater ejus Tuo, non Con-
jux Tue, non Liberi ejus Liberis Tuis ullo mo-
do sunt comparandi; ex quo tamen, quis non
videt? ingens, ac penè inexplicabile mutuorū
oritur discrimen gaudiorum. Eódem pertinet,
Ciceronis Patriam utut dulcissimam, non suā
unius, quasi propriam, id est non suam, sibiq;
uni subjectam ditionem, ac Principatum fuisse.
Romanę Urbis Incolę, Cives ejus, Familiares
ejus, Clientes ejus appellari equidem poterant,
non autem subditi. Neque enim Cicero, licet
sepius Consul, horum omnium Dominus erat,
non Princeps, non supremus Imperator, non
Patrię Pater, quę omnia quàm in Te sint alia,
quantò majora, ac illustriora, nemo non per-
spicit.

Alterum nec minore dignum observatione
Caput, quo Felicitas nostra illam Ciceronis
mirum in modum superat, istud est. Non alia,
nec meliora, quàm fuerant, cū amitteret, Ro-
manus hic Orator, ac Consul recepit: visa tan-
tū sunt alia, melioraque judicata ex compa-
ratione jacturę præteritę. Tu verò, O longè fe-
licissime PRINCEPS! felicissime felicissimorum
Filiorum Parens, prò quàm diversa, quantò
majora, & ampliora non videris tantū reci-
pere.

PRO O E M I A L I S.

pere, sed planè recipis, Sanctissimo Hufsitārū Principi, cui post jacturam omnia duplici cum foenore sunt reddita, haud imēritò comparandus. Recipis subditos tuos (ut ab his gradum ad altiora faciam) Tui quidem nunquam non amantes, nunquam non observantes officij erga Te fui, Tibi nunquam non omni, qua par erat, reverentiā devotos; Sed enim, quoúsque tandem hic amor eorum, hęc observatio, ista devotio sese extenderet, nesciebas Tu haectenus, & propè dixerim illi ipsi, quamdiu cum illis eras, nesciebant. Jactura Tui prodidit, ac manifestavit utrumq; ; dicam potius: illos omnes imutavit, alios, eosque longè amantiores Tui, longè fideliores, longeque magis Tibi devotos effecit. Superi! Vos enim audistis, vos Testes appello, quanta hoc lugubri tempore, hoc tristi dccennio ubique lamenta, qui fletus, qui gemitus, quæ vota, quanta & quàm ardentia ubique suspiria in coelum emissa abiverint, ut suum inde MAXIMILIANUM, suum EMMA-NUELEM quodammodo extorquerent.

An Te tantum à Tuis amari Tu sciveris, ego nescio: Nunc certè scis, tot votis concupite, ac demum veluti è Coelo nobis allapse dulcissime

(e)

EM.

O R A T I O

EMMANUEL PRINCEPS PACIS. Scis, inquam, & minimè falleris his talibus, tantisque testimoniis planè convictus, Te tales hodie recepisse subditos, quales antea vel non habuisti, vel certè non poteras cognovisse satis.

Quid modò de Lectissima Coniuge Tua, Clementissima Domina nostra, quid de Nobilissimis Liberis Tuis, Thesauro nostro, dicamus? an edicere palàm nobis fas erit, eos quoque esse alios hodie, esse nobiliores, illustriores multò, quàm aliquando fuerint? Enimverò & Tu quidem ipse lubens nobis consenties, si, quæ modò dicturi sumus, clementer audieris.

Amisisti CONIUGEM, Regiam Principem, omnibus naturæ dotibus excellentem, virtutibus verè Regiis instructam, & exornatam. Plura, cùm de amissa loquimur, non recensemus, satis hæc ad luctum, quem renovare nefas, ad iacturam verò, quam in ea tunc passus es, plusquam satis; quanquam & horum, postquam præteriêre, dulce est meminisse, postquam transiêre in lucrum, atque proventum, recordari longè dulcissimum est. Ecce enim! qualem, quantamque receperis! Nominis sui famâ longè jam celebriorem, Virtutibus, quibus ante
flore-

PROOEMIALIS.

florere visa est, jam non ornatam tantum, sed usu longo, & exercitatione haud paulò magis roboratā; & totā quodammodo in adamantem solidissimum conversā. Non enim jam domesticis solum, sed exteris etiam Nationibus, iisq; Sapientiæ ac prudentiæ existimatione clarissimis nominatissima, laudatissima; verbo: Lucidissimum Christianæ Pietatis, Constantiæ, Integritatis, Munificentiae, omnisque, quā latè patet, Religionis est *Speculum*. Profectò, si quæ fortè Virtutum eidem aliquando deesse poterat, Fortitudo ea, atque Constantia fuit; hæc quippe vix invenitur in prosperis, aut certè non heroica, non sublimis, aut numeris omnibus absoluta. Adversa hæc petit sibi exantlanda, adversis nutritur, crescit, roboratur, per adversa assurgit Nobilissima hæc Planta Cedri instar, cunctis posthac ventorum injuriis par una futura. Quod solum deesse videri poterat, hoc Illa nunc habet, hoc Tu modò habes in Illa. Rediit enim Scipsa nunc major, Orbi clarior, Patrie illustrior, Tuæ, Sueque Regiæ Stirpi gloriosior, Tibi deniq; Fortissime MAXIMILIANE, etiam similior: Amazon scil. Fortissima, quin Amazonum Regina, quia in *Utraq;* *Fortuna* incomparabilis Heroïna. An

O R A T I O

An ultra ad felicitatis nostræ, ac communis lætitiæ cumulum dici possit aliquid? potest. Rediit illa tot Heroum, quot Filiorum Mater. Nam & Hi, prò quantum diversi ab illis, quos olim amiserat, rediére. Abiêrunt inter lacrymas Patriæ, collacrymantibus undique populis omnibus. Abiêrunt ætate parvuli, spe solum magni, & ob incredibiles animi, corporisq; dotes *Fortitudinis Leoninæ*, seu avitæ virtutis olim exerendæ sponsores maximi. En autem felicissimi Parentes! En CAROLUM vestrum! En PHILIPPUM! En FERDINANDUM, CLEMEMENTEM, THEODORUM! En quales, quantique omnes vobis occurrunt! qua quisque corporis forma, quibus animi ornamentis instructi! omnes jam nunc honestissimarum artium exercitatione, litterarum pulcherrimarum doctrinâ, morum nobilissimorum elegantia, virtutibus Principe dignis, famâ, quæ præclarissimos Heroum filios decet, omnibus denique, quæ in hac ætate expectari vix possunt, *Fortitudinis Leoninæ* documentis commendati, ac ubique gentium celebres. Hac itaque jam gloriâ ple-nos, reduces habes, PARENS SERENISSIME, Fili-

P R O O E M I A L I S.

Filios tuos, Sui Tuique nunquam inmemores,
&, quod gloriæ caput est, omnes Ipsi adeo
Augustissimo Cæsari pretiosissimos, charissi-
mos.

Sed enim hoc ultimum, beatissimi Paren-
tes, hoc vobis CAROLUS vester, nostri loco
melius, pleniùsque enarrabit: Habet enim
CAROLUS, quæ de CAROLO referat, longè
majora, quàm quæ nos efferre verbis nostris
possimus, habet magis arcana, quàm quæ in-
spicere, ne dicam, enarrare nobis fas fuerit.

Iam verò Primogenita Filia vestra MARIA
ANNA; Quæ qualisque Ista Vobis Prima oc-
currens incedit! *Incessu patuit D E A*, Poëtæ
cujuspiam de, nescio qua Dearum, effatum est.
hoc equidem haud dixerim, non quia nimium,
sed quia minus ad commendationem debitam,
nec Principe Nostra satis dignum. Sic itaque
dicamus: Fuit ista hætenus, & incessu, aspe-
ctuque dudum patuit HEROINA: Hæc enim
est, cui soli tanto tempore gloriosissime, Do-
mûs vestræ, moles incubuit: Hæc Urbem vestrâ
principem, Hæc Patriam universam spe sua ac
virtute sustentavit, Hæc incolas omnes anima-
(f) vit,

O R A T I O

vit, erexit, Hęc una denique jucundissimâ suâ
 præsentia, vestram tam tristem, tam longam
 absentiam, quâlicuit, compensavit, dignissi-
 ma, vel solo hoc nomine, ac merito, ut Prima,
 quod & factum, à Serenissimo Parente vocare-
 tur in occursum, quæ ultima, ac constantissi-
 ma nobis remansit ad solatium, stetitque sem-
 per admirando FORTITUDINIS LEONINÆ exem-
 plo invictissima contra adversam Fortunam,
 secundam vix hætenus experta, sed quod Illi
 votis omnibus exoptamus, eam deinceps cu-
 mulatiùs expertura Heroïna.

Vnicum jam superest, ut quæramus, & ad
 priora tantisper respiciendo, dispiciamus: an
 scil. magnificentius, quàm veriùs dictum, enun-
 tiatùmq; à nobis sit: Tibi in Patriam postlimi-
 niò, comitantibus ac ducentibus bonis superis
 revertenti, longè aliam, longèque ampliorem
 confluxisselætandi materiam, quàm fuerit illa
 Ciceronis, tantâ tamen, quâ majore excogitari
 non potest, sermonis elegantia ab ipsomet ce-
 lebrata? quando nec ea, quæ à Te amissa sunt,
 nec quæ recepta, nec Patriæ jucunditas, nec
 populorum amor, nec rerum statur, nec per-
 sonarum claritudo, Nobilitas atque Majestas,
 ut

P R O O E M I A L I S.

ut alia multa præteream, cum his, quæ ille quidem sapientissimè inter se confert, atque commemorat, ullo modo sunt comparanda. Habemus in Te non Ciceronem aliquem, sed Principem nostrum incomparabilem, Ducem optimum & clementissimum, Patrem charissimū; Habemus Te MAXIME MAXIMILIANE, & tecū omnia recepimus, eaq; (sit venia verbis lætitiā plenis) eaq; haud paulò, quam amissimus, meliora, omnia duplicia, omnia majora, omnia augustiora: ut profectò impletum esse videatur de hac Serenissima & Gloriosissima Domo Tua illud * Sacri Vatis Præfagium in hanc sententiā loquentis: *Quis in vobis est derelictus, qui vidit Domum istam in Gloria sua Primæva? - Nunc autem magna erit Gloria Domus istius novissimæ, quàm primæ.*

Atque hæc denique sunt SERENISSIME ac CLEMENTISSIME PRINCEPS, quæ hoc Tibi qualicunq; opere representare, orbiq; universo comonstrare, sub felicissimum & optatissimū reditum tuum laboramus. Fortitudinem nempe illam Leoninam, quam & Majores Tui ordine omnes, Tuque Ipsus ad gloriosissimam Æmulationem eorum in VTRAQUE FORTUNA summa omnium admiratione palàm demonstrâ-

O R A T I O

stis, quaque ita semper gloriati sunt Veteres, ut nullam sine adversitate Fortitudinem, nullum sine hac Fortitudine Heroem fuisse unquam, aut esse posse judicaverint. Id quod & nobis tandem persuasum fecit, ut cum de gloria Tua, de multitudine ac magnitudine rerum à Te gestarum ageremus, ea, quæ fortiter passus es (ita vertentibus Superis) minimè dissimulanda esse, judicaverimus. Et quidem isto etiam tempore, quo jam omnia Tecum reviviscunt, omnia exultant, & propter Te lætitiâ summâ exundant; cum ita naturâ comparatum, & experienciâ certissimum ac exploratissimū sit: complementum scil. ultimum gaudiorum esse, laborum ac dolorum memoriam præteritorum.

Quòd si præterea conatus iste noster, istud quoq; commodi, utilitatisq; ut bene speramus, attulerit, ut quæ, quantaq; sit Boicæ Domus Gloria, quàm antiqua Gloriosissimæ Stirpis Tuæ Origo, hoc longè nunc, quàm fortassis antehac, clariùs simul & brevius legentium, & penè tantum insipientium oculis appareat; si inde exteræ Nationes habeant, quod admirentur; subditi, quo recreentur, Ipsi Serenissimi ac Charissimi Filij ac Posterij Tui, quod ad
eru-

PRO O E M I A L I S.

eruditionem doctrinæ, ad animi delectationē,
ad æmulationem avitæ Virtutis & Glorię, com-
pendio diu hætenus desiderato volvant,
atque revolvant:

Si denique Tu Ipse, CLEMENTISSIME
PRINCEPS, hunc qualem cūque laborem no-
strum, hoc in Te, Tuosque studium nostrum,
ad Tua semper Obsequia, ut hætenus fuit,
promptissimum equi, bonique habueris, tum
enim verò ultimum votorum nostrorum finē,
sumum, maximūq; operę nostrę pretium nos
inde retulisse gaudebimus: Hoc interim optat,
hoc sperat, hoc submississimè efflagitat, unani-
mi omnium suorum acclamatione Tibiq; Tu-
isque, totique Patrię, ob felicissimum Reditum
Tuum applaudens

SERENITATI
TVÆ

Devotissima

Per Germ. Sup. minima Jesu
Societas.

(g)

❧ ❧ ❧ ❧ ❧

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

Sunt quædam, Benevole Lector, quibus te ad hoc qualecunque opus nostrum inspiciendum, vel, quod magis optamus, Legendum accedentem prævia quadam admonitione initiandum esse putavimus. Hæc autem ad quinque potissimum capita revocamus, adeoque velut in pugnum omnia constringimus.

Primum horum ad ipsam operis frontem, titulūque, in quo rei totius cardo vertitur, attinet. Profert hic, promittitque unā exhibendam Serenissimi ac Potentissimi Ducis ac Electoris nostri, omniumque ac singulorum Ejus Progenitorum Leoninam in fortuna utraque fortitudinem, atque adeo omnia vel certè præcipua, quæ sive fortiter, & gloriose in prosperis gesta, sive fortiter, & æquanimiter in rebus adversis ab His aliquando fuerunt tolerata, quorum utrumque fortibus viris proprium, & alterum quidem etiam necessarium ad promerendum veri, Suisque numeris absoluti Herois nomen esse monstramus, undecūq; demum ejuscemodi adversitates humano eas oculo metientibus ortæ esse videantur: Hæc enim arcanis Divinæ Sapientiæ consiliis nobiscum Lector prudens ultrò remittes, ut quæ, teste Magno Augustino, dudum melius esse judicavit, de malis bona eruere, quàm mala nulla permittere.

Alterum caput est, ut inspectis primo intuitu Heroum simulacris nequaquam existimes, nos hic Brunneri nostri opusculum, quod Tutelares Bavaricæ Excubias appellat, rescribere, aut depingere, atque adeo actum agere voluisse; plurimum enim discrepat hujus qualiscunque operis nostri res, atque intentio. Scribit Brunnerus in memorato eruditissimo opusculo res gestas sexaginta Bojaricæ Ducum, ordine sibi succedentium usque ad Serenissimum Ducem ac Electorem Maximilianum primum Serenissimi Maximiliani Emmanuelis Ducis ac Electoris nostri Avum Gloriosissemæ memoriæ, appositis singulorum effigiebus, atque emblematis eleganti sanè scalpro expressis. Et in hac quidem historia Eum minus fuisse felicem, quàm in annalibus suis Boicis omni laude dignissimis, ex eventu, experientiaque hucusque satis constare videtur; Quando à paucissimis, tametsi latini sermonis, cujus puritatem hic Auctor, si quis alius sectatur, minimè imperitis, legitur, ne dicam, teritur. Obscuritatis tantum scriptorem ego quidem non arguam, injuriam tamen illi facere me non arbitror, si stylum ipsius nescio quid peregrini, ac insolentis, quo profectò etiam attentus Lector non modicè, nec rarò impeditur, in se habere, cum alijs multis judicavero. Jam verò alia longè, plurimumque ab isto diversa, operis nostri est summa, atque intentio, alia scriptionis, stylique ratio. Non Duces nos Bojaricæ, quoscūque tandem, quorum plerique ex antiquioribus saltem, alterius vel nationis, vel stemmatis, vel certè non Avi, non Proavi fuere, puta Agilolfingos aliquos, Carolingos non paucos, Saxones quoque, Mosellanos, Italo-Suevos, Welfones, Austriacos &c. non inquam

quam istos nos *Duces*, sed eos duntaxat seu *Duces*, seu *Heroës*, quocunque demum in statu magnos, & quidem ordine singulos, isthuc producimus, quos hodierna Gloriosissima *Domus Bojarica*, *Parentum*, *Avorum*, & *Proavorum*, verbo *Progenitorum* suorum nomine haëtenus coluit, hodiëque colit, colendosque in aula sua expositis singulorum variæ artis simulacris palàm omnibus ostentare minimè dubitat. Hos itaque & nos assumpsimus hoc opere laudandos, idque stylo, quod in *Brunnero* desiderari videbatur, haud paulò faciliore, ac clariore, ideòque etiam, quod bene speramus, ad nostra tempora magis accommodato. Interea illud paulò antè memorato eruditissimo *Authori* in acceptis jure referimus, quòd copiosam operi nostro materiam ipse cum primis suppeditaverit, suisque seu symbolis, seu emblematis auctoritatem non modicam, si non ab arte symbolica, certè ab antiquitate habentibus, multùm nobis profuerit, quæ proin omnia *Heroibus Boicis* jam olim attributa, censuimus retinenda.

Tertium animadversionis, quam à te petimus, caput est: ut, dum integram Gloriosissimæ *Bojæ Domus* stirpem, atque propaginem, omnesque ac singulos hujus *Progenitores* inde à duodecim & amplius sæculis non interrupta masculina, eaque rectà linèa sibi succedentes in hoc opere resplendere conspexeris, hoc solum nobis tribuas, laboris scilicet & industriæ nostræ fuisse, ut quod haëtenus quidem valde desideratum, nunquam tamen & nuspiam, nisi fortè dispersim, & quasi per frustra è diversorum *Authorum* libris, picturisque parietinarum ætate jam multum corrosis, erui colligique poterat, à nobis denique multa indagine erutum, collectum, & æris simul ac typi adminiculo corruptioni porrò subtractum, atque adeò æternitati quodammodo consecratum fuerit; nam quod nuperrimè mantissæ locò in lucem prodijt, factum est ab ijs, qui cum in laboris nostri communionem notitiàmque venissent, rem publico gratissimam facturi, sicut quidam læticia solent nova, citatis veluti cursoribus divulgârunt. Tardiore prælo jam nostra sequitur *Genealogia*, sed, ut speramus, tantò magis ad perfectionem elaborata, ac firmissimis illustrata documentis; quanquam id nobis attribui non petamus, quòd *Genealogicæ* litis, siquæ diversos inter authores est, diribitores, ac judices esse velimus; hoc enim verò à nobis, Benevole *Lector*, ne exigas velim; neque etiam ut confidimus, hoc prudens *lector* exiges, ipsemet probè gnarus, quæ quantæque ad hoc genus scribendi & requiratur, atque sufficiat dignitas *Authorum*, quibus si non abundamus, minimè tamen destituimur, fulti scilicet, ut reliquos accuratè in operis contextu citandos taceam, ingenti quadam, omni exceptione majore, & penè sola sufficiente *Authoritate*: *Ipsius* nimirum *Sereniss. ac Sapientissimi Bavariæ Ducis ac Electoris MAXIMILIANI*, *Idicti sui ævi Salomonis*: qui sanè hanc ipsam *Majorum Suorum* seriem & picturis elegantissimis, & statuis pretiosissimis in sua à seipso magnificentissimè exstructa *Æde Principali* omnium non vulgi solum, & domesticorum, sed exterorum quoque *Regum*, ac *Principum*, *Oratorum* etiam inde à summis maximisque *Orbis Capitibus* huc missorum, aut mittendorum oculis atque iudicijs neutiquam exposuisset, nisi rei veritas, quanta quidem in rebus humanis, ac temporum vetustate haberi potest, satis comperta, exploratæque fuisset. Quod igitur huic sapientissimo simul & æquissimo *Principi* ad illustrandam antiquissimæ stirpis suæ famam, tuendàmque unà sui nominis *Authoritatem* sufficere poterat, Tibi quoque accedente hac ipsa nova *Tanti Viri Authoritate* suffecturam haud immeritò speramus, imò confidimus.

Sed enim non Historiam tantum (sit hoc quartum annotationis Caput) non historiam, inquam, tantum, verum omne propè genus litteraturæ politioris isthæc collectum invenies. Exercitationem Oratoriam non unam, Poéticas complures, si non planè omnes, symbolorum quoque, & Emblematum non exiguam copiam, quæ si non omnia supremum artis hujus apicem attigisse tibi videbuntur, memineris primò, ea, quæ historiæ nostræ inserta, singulisque Heroibus præfixa sunt, è veterum monumentis, sicut & versiculi istis adjecti, excerpta, suum ab antiquitate potius, quàm à nova inventionem pretium, æstimationemque mereri. Deinde si de nostris, quorum viginti quatuor numerantur, quæstio est, cogita, non unum sed plures in hac arte perfectionis gradus esse, nec indecorum videri aliquando, maximè ubi ea, quæ circumstant, aliud vix admittunt, etiam secundo, ac tertio loco consistere. Adde exercitationes singulares totidem styli, ut cum appellant, Lapidaris, quo in Elogijs Serenissimo Principi ac Electori nostro pangendis usi sumus. Cujus quidem, ut apud multos magna ignoratio, ita ejus peritia valde utilis, summèque laudabilis est, testimonium ac exemplum præbente Emmanuele Thesauro hac in arte Magistro, cui nescio an quoddam aliud scriptionis genus, licèt in omni mirum excellat, plus laudis ac famæ pepererit, quàm illa, quæ veteris Legis Heroibus concinnavit, Elogia, admirandi ingenij in Laconica brevitate amplissima ac luculentissima documenta. Denique stemmatographiæ etiam eruditionis specimen pro historiæ complemento dedimus, & istud quidem huic loco maximè proprium, ac penè necessarium, in quo sanè genere peregrinari, vulgoutut concessum sit; Principibus tamen, aliisque illustri loco natis non solum peregrinis, sed etiam mediocribus esse non homines, non Dij, non concessere columnæ.

Ne autem (postremum hoc ad te sermonis nostri caput esto) jaçtantiùs nos ista dixisse existimes, en hoc ipsum à te deprecaturi accedimus; rogamus enim & obsecramus, ut Sphalmata nobis nostra, quorum plura fortasse reperies, benignus indulgeas, tuæque Benevola seu interpretatione, seu excusatione, quæ licet, emendes, quæ & nos sanè, si per tempus licuisset, emendaturi eramus: fuit autem istud pro Operis suscepti magnitudine, rerumque varietate adeò breve, ut fidem excedere videatur, id etiam à pluribus viris, qui suas huc symbolas strenuè contulerunt, potuisse absolvi. Quatuor enim non plures transièrunt menses, intra quos hoc totum quidquid est operis, inceptum, & si non perfectum, ad finem certè usque perductum est. Hoc si tecum ipse, quod iterum iterumque rogamus, perpenderis, veniam à te saltem pro laude speramus, vel si laudare conatus hos nostros pro tua humanitate volueris, satis superque ad nostram commendationem dixisse id fuerit, quod Ovidius de Phaëtonte currum Paternum animosius, quàm felicius regente cecinit: Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis. Vale.

THEO-

Sed enim non Historiam tantum (sit hoc quartum annotationis Caput) non historiam, inquam, tantum, verum omne propè genus litteraturæ politioris isthuc collectum invenies. Exercitationem Oratoriam non unam, Poéticas complures, si non planè omnes, symbolorum quoque, & Emblematum non exiguam copiam, quæ si non omnia supremum artis hujus apicem attigisse tibi videbuntur, memineris primò, ea, quæ historiæ nostræ inserta, singulisque Heroibus præfixa sunt, è veterum monumentis, sicut & versiculi istis adjecti, excerpta, suum ab antiquitate potiùs, quàm à nova inventionem pretium, æstimationemque mereri. Deinde si de nostris, quorum viginti quatuor numerantur, quæstio est, cogita, non unum sed plures in hac arte perfectionis gradus esse, nec indecorum videri aliquando, maximè ubi ea, quæ circumstant, aliud vix admittunt, etiam secundo, ac tertio loco consistere: Adde exercitationes singulares totidem styli, ut cum appellant, Lapidaris, quo in Elogijs Serenissimo Principi ac Electori nostro pangendis usus sumus. Cujus quidem, ut apud multos magna ignoratio, ita ejus peritia valde utilis, summèque laudabilis est, testimonium ac exemplum præbente Emmanuele Thesouro hac in arte Magistro, cui nescio an quoddam aliud scriptionis genus, licèt in omni mirum excellat, plus laudis ac famæ pepererit, quàm illa, quæ veteris Legis Heroibus concinnavit, Elogia, admirandi ingenij in Laconica brevitate amplissima ac luculentissima documenta. Denique stemmatographica etiam eruditionis specimen pro historiæ complemento dedimus, & istud quidem huic loco maximè proprium, ac penè necessarium, in quo sanè genere peregrinari, vulgo utitur concessum sit; Principibus tamen, aliisque illustri loco natis non solum peregrinis, sed etiam mediocribus esse non homines, non Dij, non concessere columnæ.

Ne autem (postremum hoc ad te sermonis nostri caput esto) jactantiùs nos ista dixisse existimes, en hoc ipsum à te deprecaturi accedimus; rogamus enim & obsecramus, ut Sphalmata nobis nostra, quorum plura fortasse reperies, benignus indulgeas, tuæque Benevola seu interpretatione, seu excusatione, quàm licet, emendes, quæ & nos sanè, si per tempus licuisset, emendaturi eramus: fuit autem istud pro Operis suscepti magnitudine, rerumque varietate adeò breve, ut fidem excedere videatur, id etiam à pluribus viris, qui suas huc symbolas strenuè contulerunt, potuisse absolvi. Quatuor enim non plures transièrunt menses, intra quos hoc totum quidquid est operis, inceptum, & si non perfectum, ad finem certè usque perductum est. Hoc si tecum ipse, quod iterum iterumque rogamus, perpenderis, veniam à te saltem pro laude speramus, vel si laudare conatus hos nostros pro tua humanitate volueris, satis superque ad nostram commendationem dixisse id fuerit, quod Ovidius de Phaëtonte currum Paternum animosius, quàm felicius regente cecinit: Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis. Vale.

THEO-

Fortuna
Anceps

Ianus
Biceps

In utraque
versatus

THEODO I.
Adolgerij Filius Hu-
nibaldi Nepos
I. Boiorum Rector
&
Hodiernæ Domus Ba-
varicæ Patriarcha.

Ad utrumque
paratus

HEROS IN UTRAQUE FORTUNA STRENUISSIMUS

THEODONI PRIMO

BOJORUM RECTORI,

GLORIOSISSIMÆ BOJARICÆ DOMUS

PATRIARCHÆ,

HEROI

IN UTRAQUE FORTUNA STRENUISSIMO.

ORATIO.

Rbs Urbium, Orbis Domina, ROMA tot
populorum, tot Regnorum Mater, Re-
gumque Regina, suum ut Conditorem RO-
MULUM in omnem retrò posteritatem,
ad omnium Sæculorum memoriam redde-
ret Clarissimum, Statuam Ejus opere magni-
fico elaboratam, ac Stella quadam lucidissima in fronte in-
signitam reliquo Deorum suorum numero dicitur adjunxisse,
eâ, nisi fallor, ratione, palàm omnibus demonstratura, Pho-

A

spho-

phorum hunc esse suum, Lucis & Diei prodromum, omnis felicitatis antesignanum, qui post longam gentium obscuritatem, post infelicium temporum noctem, **ROMANI NOMINIS** ortum, cumque hoc claritatem, splendorem, gloriam attulerit immortalem. Quod aliud **BOJARIA** tot & ipsa Heroum, Principum, Regum, Cæsarumque Mater gloriosissima, quod aliud Primo Illustrissimi Stemmatibus Sui Patriarchæ Signum fidusque appingat? Quo cum melius appellet nomine, quam Planetarum Principis, radiantis Signiferi, Phosphori splendidissimi? Cujus ter felix in Patria ortus, prodromus fuit, & Auspiciis **SERENITATIS** per totum latè Orbem cum infinita Boici Nominis gloria diffundendæ. Erat ante Hunc Bojaria sine splendore; **THEODO** dispulit tenebras, & primas **DOMUI** nondum tum cognitæ portas aperiendo, Solem introduxit, qui in hæc usque tempora, & secutura, ut spes est, plurima, Luce splendet pulcherrima, & quot **GENITOS**, tot Orbi radios ad summam utilitatem simul & felicitatem dispensat. Hoc igitur Te Nomine, ceu Diem exorientem salutamus **FORTISSIME THEODO**, Tibi lucis nostræ exordium adscribimus, Tu noster **ROMULUS** es, Tu Stirpis Bojaricæ Conditor splendidissimus.

Quòd si Romanos consulimus fastos, atque hujus, de quo meminimus, Romuli, famosos exortus, atque progressus disquirimus, jisdem planè gradibus Romulum ad illam sideris, quo fulsit, Dignitatem, atque ad eam celebritatem Nominis evasisse comperimus, quibus & **TE**, Magne Theodo, ad istum, quem cernimus, Boicæ gloriæ splendorem, Domusque fastigium ascendisse Annales Domestici confirmant; **FORTITUDINE** nimirum, & **MAGNANIMITATE**, & eâ quidem tali, quæ **DURIS** potissimum asperisque rebus tum agendis, tum perferendis cernebatur; ut hinc velut à primo fonte Romanum illud, nunc Boicum profluxerit Apophtegma: **AGERE, & PATI FORTIA.**

Nata-

Natales Romuli inspiciamus; Non Matrem habuit, sed Novercam FORTUNAM. Regnum ipsi jam in cunis eripitur; imò, ne in Regnum adolescat, projicitur in torrentem. *His, inquit Livius, Debeatur fatis tantæ Origo urbis, maximique secundum Deorum opes Imperii Principium.* Non poterat Heroum fieri Genitor Romulus, nisi ipse in Heroëm à teneris per dura formaretur. Quæ futura sunt Magna, necesse est, ut per magnas difficultates ad incrementum perveniant; Roma ut fieret Maxima, præcedere debebant Junonis odia, errores Trojanorum, infinita laborum series, cædium tragœdiæ, urbium ruinæ, regnorumque excidia: *Tantæ molis erat, teste Virgilio, Romanam condere gentem!* Qui fundamentum huic ædificio erat positurus, prius in adversitatum igne excoquendus, in aquarum rigore, gelûque fuit obdurandus. Itaque Romulus, etsi subinde protractus ex undis, spe tamen regni excidit, in stabulo educatur, & si famæ credendum aliquid, etiam lactatur à fera. *Ita genitus, ita educatus, cum primùm adolevit ætas, nec in stabulis, nec ad pecora segnis, venando peragrabat saltus; inde robur corpori animoque sumens, jam non feras tantum subsistere docuit, sed in Latrones prædâ onustos impetus facere;* postea tyrannum deturbare throno, avum Numitorem restituere, urbem denique in Palatino monte ædificare, statuere leges civibus, regnum gerere & Imperium. Livium audistis de Romulo, jam & posterioris ætatis celebriores scriptores de THEODONE nostro differentes audite. Et huic Regius in venas defluxit Sanguis; sed Patre Adologerio à Gothis Gallisque in exilium pulso, junior Theodo Sceptrum jubetur desperare. Jam in cunis FORTUNAM sensit PREMENTEM, seque Regno, quod sæpè vitâ plus æstimatur, spoliantem Alcides novus: Sensit, & risit INIMICAM, ruptisque fasciis parvos extulit lacertos pugio, ubi primùm hi adoleverint, pugnos & pugnas, vindictam & Victoriæ FORTUNÆ minitatus. Cunis deinde egressus parem cum Romulo, imò cum omnibus Heroum Filiis vitæ tenuit conditionem;

tionem ; Venator lustrare saltus , excutere cubilibus feras , tendere volucris casses , superare immensa montium juga , & horrentibus scopulis gradum inferre. Hoc modo adolescens sibi corpus paravit vegetum & robustum , membra compacta , artus enodes , & militari palæstræ , maximisque , quos erat exantlaturus , laboribus pares. hic **ILLI** ludus puerilis ; hæc exercitatio fuit ; sic præludebat Fortitudini ; sic ibat in alta Nobilium pectora ; hæc posuit triumphorum rudimenta ; uti Victor in sylvis , sic dextrâ non impare prostraturus hostes ; Uti compulit aves in retia ; sic adversarios intra mœnia quasi caveam conclusurus ; sicut in ludicris Magnanimus ; quia sui nunquam immemor : ita in seriis & arduis penè jocosus , quia Magnitudinis conscius excelsa quæque altiore è culmine despecturus. Tam generosum venandi studium , uti pronum est arbitrari , eam Magnanimo Principi cogitationem iniecit , ut pro gentilitio suo scuto symboloque **RETE** fumeret (quo etiamnum Bojaria Albis & Cæruleis filis distincto gloriatur) eamque æternam sui studii tesseram memori Posteritati transcriberet ; In hoc quoque Romulum æmulatus , qui orta cum Fratre contentione , uter novæ urbi Nomen daret , rem avium augurio permittendam censuit , & prior ipse in Aventino monte vultures , quos alii Aquilas dixere , pro felicibus sibi Auspiciis vidit advolare. Eas idcirco Aquilas crediderunt nonnulli in Romani Imperii Insignia fuisse acceptas. Quod **ROMULI AUSPICIUM** , non dispar fuit **THEODONIS AUCUPIUM** ; imò **AUCUPIUM** illius , huic extitit ter felix **AUSPICIUM** , quando vel ipsas Romanorum Aquilas , tum temporis in Germano Solo prædantes Theodo cepit , suoque **RETI** conclusit , & ablatas è Boica Regione manubias , quas jam tenebant , unguibus extorsit. Ecce enim è Sylvis in agros , ab antris ferarum in apricos Martis campos , è ludicris nemorum cædibus ad serias hostium strages jam progreditur **THEODO** , è Francia movet in Germaniam ,

FOR-

FORTUNÆ insultat, & ereptum Patri Regnum, sibi vindicat. Opponebat equidem **FORTUNA** adversum hanc **THEODONIS** virtutem, ne felices fumeret progressus, quidquid obstaculorum poterat; rapidos objiciebat torrentes, munimenta firmissimis cingebat aggeribus; Romanæ Magnitudinis famam ad terrorem extollebat; Duces in Victoriæ castris enutritos, sub laureatis galeis senescentes milites in arenam adducebat. Theodonis verò ex parte nondum alia tum claritas nominis spargebatur, nisi quam per umbratiles olim velitationes sibi pepererat; Duces habebat & paucos, & urbium capiendarum inexpertos; exigui militum sequebantur manipuli, quique in viis per inaccessas sylvas aperiendis jam vires defatigabant. Arma propè nulla, nisi quæ casus aut necessitas ministrabat. Anceps profectò Martis alea; præpotens hostis; iniqua fortuna. Sed nihil imperium virtuti, nihil Herois animo formidabile. In Germaniam penetrat, Bojariam tenet, Romanos aggreditur, cædit, vincit Theodo; Et Duces ille suos, quos inexpertos adhuc rudésque collegerat, imperio & exemplo confestim validissimos efficit, & à suo pendentes nutu, quoquò collubitum est, victores dirigit. Miles gregarius, jam Martem semel fortunatum expertus, facilè palmas metit, quas impressa à Theodone vestigia gloriosè præmonstrarunt. Armorum, & multiplicis propugnaculi locò insurgebat plusquam aheneus Theodonis animus, siquæ fractus etiam illaberetur Orbis, impavidum pectus. Cum undis, infido elemento, primò omnium certandum fuit. Obstabant Alemannus*, Rhenus, Danu-^{*Altmühl.}bis, aliq̃ue amnes, violenti, & impositos pontes indignati. Mirum! Theodonis Rete etiam hos in cataractas adegit, in angustias conclusit. En ut Danubius & Rhenus Piscatoriis æquè, ac Venatoriis cassibus intercepti, aquam sibi inter Decumanos fluctus hædere palàm demonstrant! En ut attoniti consistant in Magnitudinis illius obtutū, quæ prehensum aliquando hostem nullā permittat viā effluere! En ut triumphali

phali **THEODONIS** quadrigæ se substernant Altmûla & Isara, suum aperiant alveum, transeunti vadum præbeant, hodièque monumentum Victoriæ esse gaudeant, ac dici **THEODONIS VADUM!**

Thieth-
furt.

Superatis omnibus jam **RETE** suum ulteriùs explicat, toti Vindelicix, ac Norico superinjicit, & Romanos vel in nassa tenet captivos, vel elapsos fugâ intra muros, & valla Augustæ Tiberii concludit. Pluribus & levioribus primùm aggressus præliis, atque simul in diversis partibus irruptionem minitatus, hostilem exercitum, quò se priùs vel potiùs converteret, ignarum ita dissipavit, ut solutos Romanorum fauces facilè singulos potuerit confringere. Erat hoc aliquid **FORTUNA** majus, quod nisi suppeditâisset Prudentia Consilium, hosti tam potenti succubuiisset Theodo; Jam ergo & Romanos, & in his ipsum superat Romulum. Augustam Tiberii & mœnium robore, & propugnatorum industriâ penè impenetrabilem perrumpit, excindit, reædificat, suæque de

Regen-
spurg. Conjugis Nomine appellat Reginoburgum, ut non solum hostes, sed & eorum memoria deleteretur. Plura dein per Bojariam suæ fortitudinis erigit trophæa, quæ illustri etiamnum antiquitatis Documento superbiunt. Unam condidit urbem Romulus; plurimas Theodo. Nam & Neoburgum, & Angilostadium, Neostadiumque, Altaichium, Geissenfelda, Geiselheringa, aliæque non pauca, oppida & urbes suam tunc originem noménque à Theodone ejusque commilitonibus accepere. Victoria ipsa, quæ Latino tantùm sermone hætenus resonare consueverat, in Germanicam linguam ac laudem translata gloriosum **THEODONI** Poëana ad **SIGEMBURGUM** Romanis tumulis memorabile, accinuit. Atque ita in Bavaria pedem sedemque fixit Theodo, sua **MAGNANIMITATE** ac **FORTITUDINE** ubens **FORTUNAM** esse **SECUNDAM**, quæ hætenus in tot laboribus, periculis ac difficultatibus se opposuit

Eigen-
burg.

fuit **ADVERSAM**. Bojariæ nomen dedit ; illi simul & Fortunæ jugum imposuit. Fortunam Regni Sciebat stabilem esse non posse , nisi solido nixam Bonarum Legum fundamento. Vulgus enimverò semper mutabile , suâ inconstantiâ Principum quoque fortunam præcipitat, nisi disciplinâ contineatur. Armis licèt debellentur populi , animis tamen subesse impatientes , injectas iterum excutiunt habenas , nisi fræno justitiæ gubernentur; Hæc intelligens **THEODO** Prudentissimus, quia Fortissimus (vera enim Fortitudo in animo sita Prudentiam semper habet Sororem) ubi primùm pacata Regione, potitus est sceptro, armis , opibus , & autoritate à Theodorico Veronensium Rege firmatus , animum adjecit Imperio Boico à fundamentis erigendo. Neque in hoc minor Romulo , qui gentem à se conditam sine legibus diu florere non posse credidit. Subditos ergo suos cum barbaris hucusque computatos redigit in ordinem, forum constituit , seligit Judices , civilia saluberrimis decretis adstringit , præmiis & poenis ex æquo ad blandimentum & terrorem propositis; erga strenuos munificus , adversus improbos nec extra justitiam misericors , nec extra misericordiam justus ; Sagace cura in omnibus Rempublicam fovens , Agere Magna , & Acta tueri se posse commonstravit. Paucos intra annos , quibus vita superfuit , acceptum è Sylvis Regnum , & Sceptrum cum Reti mutatum (quanquam nec illud tanquam gloriæ summæ instrumentum omninò posuit) eâ publici boni procurati claritudine decoravit, ut fundatam bene Bojariam , longa posteritas ei cum gloriosis encomiis debeat & adscribat. Edicite, quoscunque ad civilium rerum gubernacula prudentiæ & experientiæ meritum admovit , edicite, an potior gloriæ palma **THEODONI** adjudicanda , quia gentem adhuc feritate barbaram imperio subjugavit? an quia subjugatam immanitate exuit , jisque legibus & moribus induit , quos cultissimi etiam populi venerentur? Cessit ei tot retrò sæculorum consuetu-

dine roborata pervicacia. In amoribus esse coepit obedientia, dum IPSE eorum Imperator communi servire utilitati non est dedignatus. Lætus mox difflebat subditis in terra excolenda sudor, dum Princeps Ipse laureato simul vomere, aut agros subegit, aut docuit subigere. Nova ubique munimenta ad Patriæ præsidium nascebantur eo in pulvere, in quo ideam operis Sceptro designabat THEODO. Subinde municipiorum succreverunt ordines, in societatem confluxere vagantium turbæ, opificum struebantur officinæ, suo unumquémque jure dignabatur Magistratus, & procul luctu, procul timore vivebant universi. Attolle vultum Bojaria, & in tuo hoc Romulo Bonæ felicitatis contemplata exordium, agnosce, cui SIDERI lucem, cui PATRI, Patriæ eximiam debeas culturam. Terra es terris penè omnibus feliciores, cui excolendæ, atque ditandæ impensius quàm cæteris gentibus supremus ille rerum fabricator indulgisse videtur; fecunditatem gestas in sinu, tam lata proventu tritici, quàm celebrata Poëtis Gargara; egregiis nites civitatibus, flores populis, viges commerciis. Liberales in te artes tanquam nativa sede educantur. Tu milites durissimos, tu præclarissimos Duces, tu orbi toti utilissimos pariter & gloriosissimos viros peperisti. De Principibus quid dicam tuis, eorúmque Illustrissimo Sanguine, per tredecim jam sæcula continuo tramite ad usque hæc tempora felicissimè propagato? Laudum ingredior mare, & patior ex copiâ difficultatem. Tua est hæc Domus, quæ triumphis & trophæis Regna ornavit omnia, quæ omnes totius Europæ Principum Regúmque Familias arcto consanguinitatis suæ foedere illustravit, quæ Ecclesiam Virtutibus, Imperium Cæsaribus, Heroibus mundum, Cælum amplificavit Sideribus. Tot decora Auspiciis habent in Theodone, qui te Primus hac inauguravit felicitate; ab hoc Sidere Lucis exordium Tuæ. Non Regia tantùm flumina, sed eorum maximè fontes, ut est adagium, coronamus; Radicem earum arborum

com-

commendamus, quæ hortis Elysiis dant ornamenta, quæ spirant in statuis, quæ fructibus regales instruunt mensas, quæ militant in navibus invicto robore. Lætitiâ agricolis pariunt mesles ditissimæ, si fecunditate sua, ipsa interdum disrumpant horrea; At semen virtute fuit maximum, hoc gaudii segetem dedit. Admirationem aspicientibus excitant turres altissimæ, si culmen inter astra videantur inferere; at suus stat fundamentis honor, quibus ornamenta omnia innituntur, & eminentis suæ laudis mensuram ex illorum profunditate ac firmitate accipiunt. Tua sunt hæc elogia, Heros fortissime Theodo! Salve igitur Boicæ Gloriæ fons uberrime! Altissimi Stemmatidis Radix fecundissima, Gratiarum Semen immortale, Augustæ Domus fundamentum plusquam adamantinum! Salve Bojorum Cæsarum Parens, Regii Sanguinis Origo, invictæ Potentiæ Author, atque ut verbo laudum fastigia constringam, tot Boicorum **HEROUM IN UTRAQUE FORTUNA** Maximorum, Phosphore, Antesignane, Patriarcha! A te in posteros defluxit hæc Fortitudo, qua per insignem rerum difficillimarum Patientiam, per Victoriâ in **ADVERSIS**, illam Bojariæ tenuerunt felicitatem, quæ Bonis omnibus applaudenti-
 quus, hodièque novis exemplis cernitur confirmata. Tu viam præivisti ad aspera, & per aspera primùm coepisti **SORTEM BONAM**, dein eadem succedentibus reliquisti vestigia; Tu, lucidissimum veluti Sidus, iter designasti, quo iretur ad veram Lucem; è tenebris, ex adversis nimirum, emicuisti velut Phosphorus; publicam, totique orbi splendentem Bojariæ claritatem his initiis consecrasti. Te Conditore stant inconcussa **BOJARICÆ fundamenta DOMUS**, stabuntque æterna, ut quibus ipse Temporum Rector **DEUS**, *Nec rerum metas posuit, nec tempora; Imperium sine fine dedit.* Tu itaque, **O FORTUNA**, manus abstine ab hac **DOMO** subruenda; actum agis. Adversum te, quemcunque vultum præferas, Suâ sat munita est **FORTITUDINE**; *Hæc Domus*, Claudiani
 C ferè

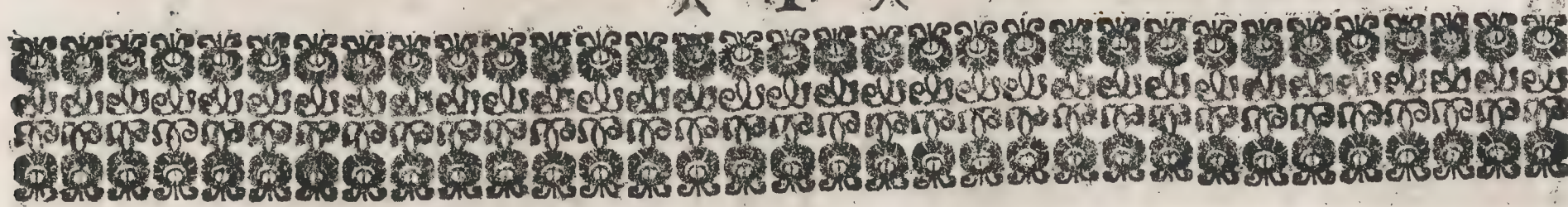
10 FORTITUDO LEONINA IN UTRAQUE FORTUNA, &c.

ferè verba usurpo, *Invidiæ*, quin & *Fortunæ fines* Virtute reliquit, *Humanumque modum*: quis enim *livescere possit*, quòd *nunquam pereant Stel-*
læ? THEODO Stellarum Coryphæus, quotquot posteros
in sua trahit orbita, tot trahit SIDERA. Subducunt se ali-
quando Sidera nostris oculis; sed nunquam livescunt ipsa; Cœlo
semper fixa manent; Ita semper Bojorum Principum Series

ÆTHERA SIDERIBUS, TERRAS VIRTUTIBUS
IMPLET.

EIDEM

E I D E M THEODONI

C A R M E N E P I C U M.

Augusti Cineres! æternæ semina stirpis!

Atque VIRI exuviæ, superùm quem parturiebat

Longo Sacclorum, Divorùmque Ordine Patrum

Ipse Pater, summo dignam se Numine Prolem,

Et Dignum Heroas genitura Prole Parentem!

Augusti Cineres! quos hac in Imagine marmor

Exhibet, æternum servans per sæcula nomen;

Vos & materies, fatorum & postulat ordo

Durare æternùm; quin vos jubet esse perennes

Fatorùmque, SUIQUE potens, in UTRAQUE quietus,

Et nunquam Varius variata in SORTE THEODO!

Pròh! quantum Herois quanti, quantique PARENTIS

In nova continuò se attollens Nomina Nomen!

Nempe decet, Noménque, VIRUMQUE hac fingere forma,

Marmoreùmque Orbi monstrari, & dicier, HIC EST,

Debitus **HEROUM GENERI PATER**, inclyta **TANTÆ**
 Hæc Sunt **FUNDAMENTA DOMUS**; Diversus ab isto
 Non fuerat, talem Divum sibi cura creavit;
 Marmor erat, Pario steteratque ex robore corpus,
 Altaque mens inerat, mentemque armaverat ardor
 Igneus. Et talis **BOJOS** genuisse **MONARCHAS**
 Debebat; Talis tandem fuit aptior unus,
 Qui Marti invidiam, qui terris Numina, & ipsis
 Victorem pareret **FATIS**, qui exempla crearet
 Regibus, & Regum celebres quondam Domitores.

Audiat hæc inimica **VIRIS**, atque audiit olim
 Fœmina, non meritis malè famigerata ruinis,
 Nomen fortuitis sortita à casibus: **Hostis**
 (Nam Fortes Magnosque premit) jurata **LEONUM**,
 Moxque vagam, variam sine mente, & numine bilem
 Indecores mulier fatalis cogat in iras,
 Innocuasque petat turpi convellere bello
 Cunas, **AUGUSTAM STIRPEM** excisura sub ortus.

Vagieras imbellis adhuc (nam spectro lacertos,
 Non animum) teneramque ligabat fascia dextram,
 Quando tuis primas **FORTUNA** illiferat iras
 Cunis: Spesque tuas & res efferre Paterno

Adel-
gar, five
Adolge-
rius
Theo-
donis
Pater,
olim
jam Bo-
jorum
tum
Avaro-
rum
Rex de-
turba-
tus est
possef-
sione à
Gallis &
Gothis.

Tentarat feretro: Tanti ne conscius ortus
 Tu Stirpem, Stirpisve Decus, ne Jura Parentum,
 Et grandes Atavum titulos doceare **THEODO**,
 Colligeresque parem paria in molimina mentem.
 Hinc Patrem, hinc Patriam, fasces atque arma feroci
 Assultu extorsit, spoliavit, ut Orphanus esses;
 Nec superesse illum passa est, qui fingere ad alta
 Te Augustum vellet Puerum, qui maxima Patrum
 Facta enarraret, qui æqualibus incrementis
 Crescere Suaderet: Non, qui te milite cinctum
 Plauderet in pluchras ignescere subditus iras.

Scilicet, ut primus furor insanabile ferret
 Vulnus, Fata Patrem tibi quæ rapuere **THEODO**,
FORTUNAM infanti jusserunt esse novercam.
 Verùm age: contrà fume animos, **O Parve THEODO**,
 Sit modò sit genitor, sit miles **SPIRITUS** ille
 Immensus, magno tibi qui sub corde fovetur.
 Non unum te fata petunt, tu Pectore in uno
 Circumfers gentem immensam, certè omnibus **UNUM**
 Casibus & fatis in prælia suffecturum.

Hunc nostris debes annis, nostrisque **THEODO**
 Temporibus, tantùmque tuo sub Corde recondens
 Alciden, Juvenem te cunctis objice fatis.
 Et donec validos hosti intorquere lacertos
 Anni concedant, animos & fœdera firma,
 Et medio in rerum discrimine stare docetor.

Fulfit & in puero Virtus hæc **BOICA**, Sortis
 Ut variæ patiēsq; ferēsq; ita nescia casûs.
 Sicq; stetit vix stare valens; hac mente **PREMENTEM**
 Risit **FORTUNAM**, armatâmq; elisit inermis,
 Donec sentirent sat firmum brachia robur.
 Ac jam ferre ensem se sensit posse **THEODO**;
 Tum pulchros artus, vultûmq; animûmq; recentem
 Atque Viro dignos primò collegit in æstus;
 Et, sat ferre tuos didici Fortuna furores,
 Inquit: Te nostros jam nunc sentire mucrones
 Cogam; quæq; mihi rapuisti sceptrâ Parentis,
 Jam debes Palmas, debes Victricia signa.
 Dixit, & in Gothico mergit prima arma cruore.

Jam tua, jam Gothicum concideret agmina ferrum
 Gallia, & amissos plorares Regis honores,
 Hostili compressa jugo, non inite Tyranni
 Missa sub imperium, & fortes subitura dolendas;

Alari-
cusGot-
horum
Rex tū
tempo-
risAqui-
tania
ferro &
igne po-
pulus.

(Quales nempe suis ululat tumultata ruinis,
(Et nimum favos Alarici experta furores
Et nimum passa indignas Aquitania clades)
Nī suffecisset vel mille in praelia Solus
Et plura, armatus Sola virtute **THEODO**.

Hinc non una mali facies, non una ruentis
In praeceps regni fuit, aut fati esset Imago,
Dum premit immani Gasconidis arva tumultu
Mars Alarice tuus, dum tu Liger ire cruentus
Cerneris; attonitas sistit perterritus undas
Sequana, Lingonnésque truces, Heduosque Sagatos
In nova raptari fatali turbine bella.
Hæcque est discordum turpis concordia Fratrum,
Hos furere est fixum tibi Gundebalde furores,
Hæcque alere in clades bilem stat Gondegisille.

Nomina
vetusta
Bur-
gundio-
num,
Raura-
corum,
& inco-
larum
Insulæ
Franci-
cæ.

Et staret porro mens hæc, & tu cecidisses
Francia! nī pro te, pro Rege **THEODO** stetisset:
Non ille æratas fert secum in praelia turmas,
Non hastis hastas, non pila minantia pilis
Anxius opponit: Sola est mens grandis & ingens,
Mens Idea Ducum, mens non assueta moveri.

Gunde-
baldus
& Gon-
degil-
lus Bur-
gundie
Reges
impe-
tunt ex
altera
parte
Clodo-
væum,
sed & hi
à Theo-
done
profligati.

Hæc conjuratos petit in certamina Reges,
Et sibi vult Comites, quos ipsa pericula firmant,
Quos acuunt enses, animatque in vulnera vulnus.
Ocyùs excedat castris, sponse salutis
Quisquis miles eget; poscit sibi prodiga vitæ
Pectora, præsentem vult contemnentia mortem.
Hique Theodonis sensus, hic Spiritus illi est
Corpore non uno celandus, protinus omnem
Galliam, & armatas rapturus in aspera bella
Turbas: ac jam Signa volant; Tuba verberat auras,
Jamque Theodo moræ impatiens, jam primus arenam
Ingreditur, primusque gradus in pulvere signat.

Mens

Mens foret Heroëm media inter spicula, & ipsas
 Inter decantare neces, ausûsque notare
 Et Ducis, & Regum, & pulchros narrare triumphos.
 Sed vetat infirmas nimiùm VICTORIA Musas
 Hoc audere nefas, calamo temerare triumphos;
 Hoc, ait, exequere, & Regum stragèsque fugàsque
 Fortunámque parem non impare concine penna:
 Ut vagus exerret sine lege, atque Ordine miles,
 Ut fluat averso probrosum in tergo vulnus,
 Ut sua Lingonnes fugitivi castra relinquant;
 Utque renitentes Heduos nova funera frangant;
 Ut Gothici Diadema cadat de vertice Regni,
 Ut miser indecores subeas Alarice catenas;
 Et victi fastus ponant, frontèsque minaces,
 Intortàsque iras, injustáque fœdera damnent,
 Attonitíque fugam, tenebrásque, atque invia Fratres
 Tesqua petant Reges, desertáque sola sequantur,
 Soliciti tacitis stragem celare latebris.

Hæc ubi festivo subridens ore locuta est,
 Pluribus in cursus aptam Victoria famam
 Erudit, & Boicas Noricásque ablegat in urbes.

Iussá THEODONI est meritos ornare triumphos,
 Hostibus, & iussá est celeris dare signa receptûs,
 Possessísque diu iussá interdicere terris.

Sed paribus Victor, paribus fama utitur alis,
 Ambo Vindelicis unà sistuntur in arvis.
 Tentat Fama tubám, sonitúsque sonare parata,
 Qualis amat magnis sonitus comes ire trophæis,
 Deficit, & captos frangunt nova classica cantus:

Quin nova bella tonant: & ferro poscere fata
 Aggreditur Victor: patriósque THEODO penates
 Poscit, & ereptas olim, nunc RESTITUI RES.

Nec Dea prædatrix, tacitisque exercita technis
FORTUNA immensos Herois sustinet ausus,
 Ocyùs excedit terris, & non sua linquit.
 Mox illos etiam, quos Mars avulserat agros
 Celticus, hos **BOICI** francus jubet esse **LEONIS**,
 Ut non dona, ferat stricti sed præmia ferri,
 Atque sui lytrum, clari monumenta triumphii.

Interea patrias **PRINCEPS** sibi sumpsit habenas,
 Curam, & Jura suas Dispensaturus in oras.
 Quando novas egit Bojarica sidera circum
 Nubes, atrata mendax prænuntia fortis
 Fortuna, antiquas iterum meditata ruinas,
 Et secum Italicas ad classica concitat urbes,
 Et rapit in Noricas, bella haud felicia, clades.

Audiit ærisonas, armorum nam fragor alpes
 Concussit, Lycumque exterruit: audiit iras,
 Indocilisque minas tremere, aut tremere arma **THEODO**,
 Atque idem medius Bellique & Pacis, **UTRAQUE**
IN FORTUNA Heros, iterum sibi fata, vicésque
 Fatorum ambiguas, discrimina mille ferenda
 Cernit: nec tentare suos, nec ferre recusat
 Hostes: Magna **PATI**, Magna & ferre omnia promptus,
 Sed non ferre jugum, non vectigalia ferre.
 Jamque togam exutus, celeres Martemque Sagumque
 Artus induitur: salit in certamina sanguis,
 Auditurque **LEO** patrios rugire per agros,
 Rugitu hostiles, meritasque trahente ruinas.
 Qualis ab ætheriis fœvit prænuntius oris
 Ire fragor, donec flammæ & fulmina mittant.

Sic cecidere tuis, Leo Boice, diruta dextris
 Valla, olim Gothici, nunc vasta sepulchra Gradivi,
 Rudera nunc, sævi quondam tentoria Martis.
 Te solam voluit servari, mitius uni
 Fatum, Bojarie quæ pridem portio terræ

Nobi-

Nobilior reliquas inter caput extulit urbes
 Reginoburgum! pariter subitura malignam
 Cum paribus sortem. At voluit superesse THEODO
 Contentus superâsse, & testem extare triumphi.

Sed non & Gothicos, & qui se ferre Latinos
 Sunt ausi, voluit servatos ARBITER ille
 FORTUNÆ & SORTIS: cervices frangere conto
 Stat nimum duras, & maturare ruinas.

Sic quò Digna DEO MENS te vocat, & tua virtus,
 Perge genus Divum: Patrios trans conjice fines
 Italiam, quæ mixta Gothis nostra errat in ora,
 Mergit & injustas in prædam, & funera dextras.
 Protinus & validis disiectos ictibus hostes,
 Quà data porta fugat, miscétque in pulvere fœdum
 Et Ducis & Servi non dispare forte cruorem.
 Mœnia vallato munimine, vallâque nudat
 Aggeribus, viduâtque exterrita milite castra;
 Turbatósque solum non uno vertere cogit
 Tramite, & in plures fugitivos disjicit oras.

Concidit ergo iterum BAVARO feriente LEONE,
 Concidit adversis fociata ferocia fati,
 Et sese AUGUSTÆ DOMUI Fortuna ruentem
 Dat fundamentum, secum Gothicásque ruinas
 Subjicit! At renuit, necdum satiata, quietem
 Virtus, inque novum rapitur LEO Boicus æstum.

Non viles fatiant animæ, non robora vulgi;
 Prælia vult Regi, vult signa cruenta coronis
 Miscere, & trabeâ madidum vult tergere ferrum.

Jámque artus operi parat, & jam brachia tentat;
 Sed non qui fuerat, nunc est; non vividus ille
 Dividitur membris iterum, succúsque, vigórque.
 Morbus enim subitus, mors atque pedissequa morbi
 Infidias & tela parant. Stat pallor in ore
 Et sudor per membra fluit, jam jámque labare

E

Cor-

Corpus, & occiduos porrò vix spiritus artus
 Vix **GRANDEM** sufferre animam. Nihil illa remittit,
 Heroem sed spirat adhuc; Dum membra fatiscunt
 Corporis, atque necem admittunt, cum morte Duellum
 Intrepidus tentat; gaudet superesse triumphum,
 Ipsa quem de morte ferat, si lætus agonem
 Hunc subeat, si naturæ sua debita solvat
 Intrepido vultu. Pulchrum labia ergo serenat
 In risum, placidus lethalem & pertulit ictum.

Et probat æternam **FORTUNA IN UTRAQUE** mereri
 Se famam, **BOICOQUE** & Nomine & Indole Dignam.

Sed vos O superi! moderatos fundere questus
 Nam liceat calamo, paucosque adscribere versus,
 Vos, inquam, O superi, qui tantum odisse potestis
 Heroem, **EXTREMOS**, & qui invidisse **TRIUMPHOS**?

Scilicet hæc vobis ingens, & debuit esse,
 Et quoque cura fuit, foret ut non **MAXIMUS** ille
 Qui se **MAJORES** multò pariturus, & esset
 Felix ille **PATER**, nasci ex quo **MAXIMUS** Orbi
 Heros deberet, **FORTUNA IN UTRAQUE** Serenus,
 Tristia ducturus clarum inter fata Triumphum.

FORTITUDINIS LEONINÆ
IN
VTRAQVE FORTVNA
E P I T O M E
HISTORICA
EXEMPLIS HEROICIS

GLORIOSISSIMÆ ET ANTIQUISSIMÆ
DOMUS BOJARICÆ

Juxta Seriem Temporum,

A C
MAJORUM OMNIUM, ET SINGULORUM

Masculinâ, eadêmque Rectâ Lineâ descendantium

Ordinem
Illustrata,

Necnon

Plurium, eorûmque celeberrimorum Au-
thorum testimoniis, & Authenticis Aulæ
Electoralis,

EjUSDÊMQUE Bibliothecæ Monumentis, documentisque variis
Comprobata.

THEO.

GLORIOSISS. ET ANTIQUISS. DOMUS BOIARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES A THEODONEI BOIORUM
 RECTORE USQUE AD CAROLUM MAGNUM.

I.

THEODO

PRIMUS BOJORUM RECTOR

ET

PATRIARCHA.

*Armatae semper Patriae fuit unica cura,
Testis erit Tiberis, testis & Ister erit.*

Reusnerus.
in Sylula Princip. Boj.

Hic Vir, hic est, qui primam Heroicæ Fortitudinis imaginem, prima tot Heroum Succedentium Idea, Magnus utriusque Fortune Domitor, suo Nomine, suo Symbolo, reque ipsâ pulcherrimè adumbrat. Theodo primævâ Celtarum linguâ, à quibus suam originem traxit, Heroem significat; Nomen auspicatissimum, Principium felix Boici sanguinis & stemmatis, argumentum optimum: Fortes creari fortibus. Pro Symbolo ei jam olim attribuere Boicorum Annalium Scriptores bicoloribus distinctum maculis Rete, quod in perpetua Bojariæ Insignia est receptum. Varietas coloris fortunæ designat varietatem; candidus, albo notandos calculo dies, vitam felicem, aut gloriosam denotat Pacem; Color cæruleus quem pro luctu suo certis anni temporibus nostra sumit Ecclesia, tristiorum aliquantò temporum videtur imago. Cœlestis imò hic color est, & cœli æmulus, animum significat verè cœlestem, qui nempe rebus humanis altior, nubibus adversitatum interdum quidem obscuratur extrinsecus, inte-

F

rius

A Theode-
neStemma
Caroli M.
& Ducum
Bavariæ
deducit E-
liasReusne-
rus in Basil.
Genealog.
Ed. Franco-
furti Anno
1592. fol.
179. &
seqq.
Bucelin.
part. 1.
Germ. f. 13.
ex Hier.
Henning, in
Theatr. Ge-
nealog.
Francisc.
Calin. in
tabul. Ge-
nealog. De-
dicata Sere-
niss. Elect.
Ferd. Mariæ

Confirmatur Auctoritate Sapientiss. ac Eruditiss. Bav. D. & Elect. Maximil. I. Dilecti sui avi Salomonis, cuius iussu extant imagines Omnium Progenitorum in Regia Monacensi. Auctores alii multi, infra citandi.

de Theodoro Lazius l. 7. f. 234. Aventinus l. 3. an. Boj. Brunner in Excub.

rius tamen suam sibi propriam tenet serenitatem, colorem non mutat. Geminum hunc colorem lætæ & illætabilis fortunæ in tessellatum Rete conclusit Theodo, hoc velut instrumentum posteris suis relicturus, ad omnes fortunæ incursiones excipiendas, quo & eas ipse excepisset feliciter. *Multa egit; Tulit multa* Theodo; *Bonis* æquæ, ac *malis avibus*, hoc est, faustis & infaustris, ut loquimur, rebus obtingentibus, eandem semper *Virtutem* opposuit, & *Fortitudinem*. Spectata hæc initio fuit in fortuna etiamnum humiliore, quando exigua sorte contentus in asperis, horridisque saltibus Venatorum potius, quam Populorum Dux vitam aliquamdiu inglorius consumpsit, precariam parvâque tenens ditionem; sed dein à Ludovico Francorum Rege verbis opibusque animatus, cum ad terrarum regnorumque *Aucupium* generosum animum adjecisset, ita fortunam prosperam sub sua tenuit virtute, ut Vindeliciam totam, magnâque Norici partem, quam Romani prius infederant, in nassam suam, potestatemque redegerit, ac Boiariam de gentis suæ nomine compellârit. Pluribus hostes fudit præliis, victoriæque signa in hæc usque tempora reliquit duratura; *Sigenburgum* à Victoria ita compellatum, campos *Perlacherhayd*, qui à perditis ibi Legionibus nomenclaturam acceperunt, *Dietfurtum* oppidum ad *Alemanum* amnem, qui nunc *Altmûla* dicitur, à *Theodonis Vado* & transitu ita compellatum; plurâque alia loca gloriosis factis illustrata. Augustam Tiberii, tunc temporis munitissimam urbem, & Romanorum receptaculum expugnavit; atque mutato veteri cognomine Reginoburgum à nomine uxoris suæ Reginobirgæ (celebre hoc in fastis est) appellavit, quod Germanicè in eundem quidem modum adhuc sonat, Latinis autem dicitur Ratisbona. Inter hos bellorum conflictus quis dubitet, quin Theodoni cum adversa Fortuna sæpè etiam fuerit confligendum? quis non arbitretur summas Duci exantlandas difficultates, qui, ut perhibet historia, per avia & invia prævit suis, primus steriles calcavit arenas, primus in pulvere gradus posuit. Rerum autem vicissitudini hoc præcipuè est adscribendum, quod cum in medio victoriarum cursu esset Theodo, mors felicitatis & vitæ Filum abruptit. Tranquillo eam excepit animo circa orbis servati.

Annum quingentesimum undecimum.

A.DXL.

II. UTI-

II.

UTILO
THEODONIS FILIVS
DUX BOJARIÆ
MARCHIO ANTVERPIENSIS.

*Æmula me virtus, Armis, & Pace probata,
Præfecit ripæ, Lubrice Mosa, Tuæ.*

Reusnerus.

Vilonem hunc Theodonis Filium, & præclarum pariter Heroem extitisse, probata Historicorum fides asserit. Successit non solum in Bona Patria, sed etiam virtutes; parta conservavit, amplificavit, in omne bonum Bojariæ nuper obtentæ pervigil. Oportebat illo tempore plenum oculis esse, & Argo similem, qui contra Prædones & tyrannos tum in Germania plurimos, se, suosque volebat defensos. Dormire non licuit, aut esse segnem, insigni erat opus *Fortitudine*. Tota illa tempora tot bellis perturbata, & Bojariæ quoque fines undequaque impetentia, adversantis utique fortunæ grandes fuerunt impetus; sed stetit adversum hos Magnus Utilo; tot Clypeos pro patriæ tutela objecit hostibus, quot *Argus* habuit oculos. Fortitudinis non parvæ genus est, quiete sibi & somno interdicere, *non dormire*, sed perpetuis stare

stare in curis, ut subditorum utilitati prospiciatur; id, quod egit Utilo, *connivere*, hoc est palpebras breviter ac modicè solitus demittere, nec longum sibi permittere soporem, quò magis tuta quietaque Patria permaneret. Plures autem oculos tum maximè adhibebat, quando publica Europæ poscebat necessitas, ut adversus Danos Piraticam tunc exercentes relicta tantisper Patriâ Bojaricus hic Heros procederet. Per fideles interim Administros, tanquam centum oculos eminùs quoque videbat, & regebat Bojariam. Ipse cum Theodoperto Austrasiæ Rege terra marique Danos invasit, fudit, debellavit; prædam, quam egerant, eripuit, captivos innumeros liberavit. Egregia hæc fortitudo jam duris ac difficilibus satis exercitata laboribus, novam felicitatem, novos honores merebatur. Itaque rebus contra Danos tam prosperè gestis honorariam limitis inter Scaldin & Oceanum Præfecturam primus obtinuit à Theodorico Francorum Rege Theodoperti Patre, & Marchionibus, sive Satrapis Antvverpiensibus initium dedit, quæ dignitas ab eo tanta subinde incrementa sumpsit, ut ex hoc Marchionatu plures procreati sint Majores Domûs, sive Palatini Franciæ, & Præfecti aulæ, qui ad Regiam quoque pervenerunt Galliæ Dignitatem. Ab hac surrexit Magnum illud Orbis ac Heroicæ Fortitudinis prodigium Carolus Magnus, & ex Carolo tanquam ex Nobilissima stirpe Rami illi aurei, qui in tot regnorum coronas nexi ornârunt Franciam, Italiam, Lotharingiam, Aquitaniam, Germaniam. Ji ipsi felicissimi Rami extendunt se per varias temporum vicissitudines ad Principes Wittelsbacho-Schyrenses, & in hæc usque florent tempora, fructusque propignunt Orbi admirandos. Uxorem habuit Clotildem Utilo Theodorici Austrasiæ Regis Filiam; ex qua Filium genuit Hugobertum. Ipse cum vita oculos clausit anno DXXX.

Volf. Laz.
de Trans-
migr. gent.
fol. 90.
Francic.
Calin in
tabul Ge-
nealog.

Ab Utilone
Iuces Bra-
bantæ
etiam de-
ducit Spe-
culum Glo-
riæ Austr.
usque ad
Carol. M.
f. 862.

A DXXX.

III.

HUGOBERTVS
SIVE
SIGEBERTUS,
MARCHIO ANTWERPIÆ.

*SUCCESSI PATRIIS, PATRI NON IMPAR, HABENIS
FILIIUS HÆC HÆRES ME MORIENTE CAPIT.*

Reusnerus.

Hugobertus, quem alii dixerunt Sigebertum, Filius Utilo-
nis, jam & ipse, & Patre quidem adhuc vivente, Mar-
chionis Antvverpiensis dignitatem gesserat, sed immaturâ
morte, & ante Patrem subreptus, suo eam Filio reliquit;
Patri Utiloni, avo Theodoni non impar; ergo Magnus in
ungue, Proles Leonum non degener; qua ratione in Sym-
bolo exprimitur. *Patrios assurgit in unguis*; in parentis &
avi vestigia generosum promovet gressum; Leo est in sanguine; Leonum
Soboles. Illo enim jam tempore, si non in scutis gentilitiis, at animis sal-
tem Boici Heroës Leonem præferebant. Creditur quidem à nonnullis, Leo-
nes è Palatinorum insignibus in Boica primùm scuta translatos; sed qui
antiquiora inspiciunt tempora, reperient, ut Palatinos, ita Bavaros à Pipi-
nis,

Hugober-
tum Utilo-
nis Filium
habent
Lazius
fol. 90.
Reusnerus
in Stirpe Ca-
rolina
fol. 183.
Bucelinus
ex Hiero-
nymo Hen-
ninges in
Genealog.
Not. Germ.
f. 13. & 14.
Speculum
Gloriæ
Aust. &
alii.

Marq. Fre-
her de Ori-
gin. Palat.
c. 13.

Reusn. Basil.
fol. 178.

Prov. 73.

Obiit circa
annum
Christi
DLXIII.

nis, Palatinis Galliæ, Francôque Sanguine descendere, qui lapsu temporum in varios divisi rivos, sub Ottonibus & Ludovicis rursus in unum veluti mare confluerunt. Francis porro regibus, atque Pipinis Leonem pro insignibus fuisse, Hunibaldus tradit. Quin imò vel ab ipso Hercule gentilitii Leonis insigne derivant aliqui. Non enim est Poëtarum duntaxat fabula, quidquid de Hercule narratur; sed fuit omninò antiquissimis temporibus, & in ipsa quoque Germania nostra inclytus Heros Alemannus, cognomento Hercules dictus, quem ob virtutem in cœlos sublatum crediderunt ethnici, & pro Deo coluerunt; hic devicti Leonis exuvias pro veste usurpavit; Leonem ipsum ei pro Symbolo adjunxit antiquitas. Scribunt hoc Authores non pauci. Unum adducamus Reusnerum, satis, ut credimus, idoneum, qui præ aliis junioribus fidem obtineat; ut cujus opera in re Genealogica maximi sunt laboris, & diligentiae pluribus laudatæ. Ipsa ejus verba sunt hæc: *Alemannus cognomento Hercules, postremus Regum Germania Magna, Conditor primus Bojorum: Ob Virtutem Divorum albo adscriptus. Ejus insigne fuit Leo, unde alere Leones adhuc Gentilitium est Bavaria Principibus. Galli sive Celta, omnes Germanos vocant Alemannos. Sive jam ab Hercule, primo, quod nonnulli existimant, Bojorum Authore, Leonem, Fortitudinis tesseram acceperint Progenitores Bavari, sive propriis sibi factis compararint, certum tamen id est, generosi Leonis, Generosam fortemque prolem, Heroem Herois Filium, fuisse Hugobertum. Erat de stirpe Leonum; hoc suffecerit; absint libri, absint Documenta; defuerit ætas rebus magnis exequendis; non defuit animus & indoles. Fortitudo in Utraque Fortuna per Leonis Symbolum bene adumbratur. Leo fortis est in agendo, fortis in patiando: invicto robore maximos aggreditur hostes; eadem virtute patitur, & excipit in se irruentes. Et hos & illos debellat, major omnibus. Leo & ductus in triumphum ipse, & triumphans de aliis, est magnanimus. Leo Bestiarum fortissimus ad nullius pavet occursum, ut habent sacrae paginae; inter arma magis ardet; non tam prædâ, quam gloriâ trahitur; tantum ardua poscit. Leo, ut est proverbium, non terretur larvis, neque à subula excipitur. Si quando febre laborat, aut læsus corpore vitium patitur, æger est, ne tamen debilis; nihil à pristina fortitudine remittit; Fractus viribus, non frangitur animo. Hæc est Fortitudo Leonina in Utraque Fortuna; hanc Junior Hugobertus traxit in sanguine, quamque ipse per longiores vitæ annos mundo exhibere non potuit, derivavit in Filium Ansbertum qui Genealogiæ Heroicæ jam seriem continuabit.*

IV.

ASOBERTUS

SIVE

ANSBERTUS

TETRARCHA ET SATRAPA ANTWERPIÆ.

*Gloria Magna quidem, gentes devincere bello,
Non minor est, victas Lege tenere bona.*

Trophæum huic Ansberto struimus Symbolicum, non tam ex reportatis hostium Spoliis (etsi & ista non deessent) quàm ex rerum in Republica bene gestarum ornamentis. Nam & hoc quoque *Victoris opus*, & æquè ac illud, quod ex victricibus armis, aut cæsorum manubiis componitur. Fortitudini non in bello duntaxat, sed & Pace locus est.

Victoriæ non in campis duntaxat ferro metuntur, sed & in urbibus vel sceptrum vel calamo obtinentur; exuviae scelestis detractæ, rebellibus excussa furoris instrumenta, gladii justitiæ, Jurium legumque tabulæ, fascies Confusum, togæ eruditorum, præclarissima sunt monumenta, & dignissima, ut pro trophæo statuantur. Gloriosum est splendidos in campo circumferre gladios, urbes obsidere, & capere, hostiles excindere regiones, dilatare imperia; æquè magnum, æquè præclarum rempublicam conservare, popu-

G 2

lorum

Reush. in
Basilico vo-
cat etiam
Hausber-
tum & Am-
berum.
fol. 183.

vVolfg.
Laz. f. 77.

Bucelinus
in Germ.
Genealog.
fol. 14.

Hieronym.
Henning.

Callin. &
alii.

lorum utilitati, incolumitati urbium, sacrarum & profanarum ædium splendori providere. Heroës Bellici humana expugnant corpora, muros diruunt Saxeos; Rectores urbium hominis subjugant animum, arcem pectoris Victores ingrediuntur, quanto maiore cum difficultate, tanto excellentiore gloria. Hi effigies ac statuas suas, rerum factarum monumenta in ipsis erigunt humanis mentibus, quæ nulla unquam consumit vetustas, aut delet oblivio. Talis & tam Bonus Reipublicæ Gubernator fuit Asobertus; Tetrarcham & Satrapam Antvverpiensem, multarum urbium Rectorem egit; quod officium sat amplam ei generosæ virtutis occasionem, nobis eximiæ laudis dedit materiam. Licet arma quieverint foris, & extra muros, intra ipsam tamen civitatem Principi nostro patens aperiebatur campus, in quo suam exerceret fortitudinem. Dum clavum reipublicæ ita moderatus est, ut illa neque involveretur fluctibus, neque ventorum inclementiæ cederet; dum frænavit impetus sceleratorum, dum neglectis adulatoribus favebat virtuti, contra perfidos iustitiam defendebat, pugnas habuit cum *diversa Fortuna* ingentes, Trophæum sibi ipse erexit, & Decora collegit in ævum victura. Diem obijt suum Gubernator hic fortissimus Anno quingentesimo septuagesimo nono, postquam ex Pluthylda conjuge, Clotarii primi Francorum Regis Filia, genuit Arionulphum, seu Arnoldum, qui suam ulterius virtutem in posteros transfunderet.

A.DLXXIX.

V.

ARNOLDVS
MARCHIO ANTVERPIÆ
DUX BRABANTIÆ ET HASBANIÆ.

*Clarus avo, proavôque fui, clarisque Parente,
Sed mea me clarum laus facit esse magis.*

Reus.

Oici Sanguinis hæc est prærogativa, & rara gloria, ut vel eludant, vel obliterent plebeium illud Proverbium, quo dicitur *Heroum Filios esse noxas*. In quos enim hic sanguis fuit, Heroës sunt. In tam longo stemmate tot sunt probati, quot geniti, ut aiebat quondam Cassiodorus. Habuit Arnoldus qui & Herconoaldus & Buggifus dicebatur, Majores Clarissimos, sed jis ipse non fuit Minor. Vivebant in eo Majores, & ipse in illis. Collegit Priores intra se, & addidit se illis. Nec eorum duntaxat auxit gloriam; sed & potentiam, Dux Brabantiae simul & Hasbaniae factus. Noverat enim alienis duntaxat Patrum factis neminem verè magnum effici; magnitudinem veram esse, esse magnum de suo. Quantarum porro virtutum Arnoldus fuerit, non tam in libris, quàm liberis suis Orbi reliquit, *Pulchra Prole parens, Arbor bona*, quæ fructus genuit optimos. Ex Oda conjuge Gunzonis Sueviae Ducis Filia progeniuit Beatum Arnolphum, de quo postea,

H

ex

Authores
idem qui
suprà. LL.
cit.
item tabulæ
recentissi-
mæ Augu-
stæ editæ a
pud Joan.
Stridbeck
sub titulo
Reg. Gall.
Meroving.

ex Duce Brabantiae, Episcopum, uti & S. Verioldum Metensem Praefulem, Modericum pariter Episcopum, & Tarfitiam Religiosam Virginem, ipsam quoque inter Sanctos postea relatam. Generatio felix! educatio Sancta! Rom. II. 16. namque si radix Sancta, & Rami. à venenata radice fructus salubres non pullulant. Filiorum decora à parentum stirpe succum habent, & incrementum. Aptissimum itaque huic Heroi adumbrando Symbolum est *Malus Punica*, quæ suam in pulchris fructibus virtutem ostentat, & eam quidem non unam, sed in tot species distinctam, quot grana *malum* habet *granatum*; numeris enim absoluta debet esse omnibus Virtus illa, quæ Sanctos facit; atque adeò nec illam desiderabis, quæ *utramque fortunam* moderatur, invictam animi *Patientiam*. Speciali hæc ratione in Malo granato reperitur adumbrata, cujus sapor & gustus tantò nobilior est, quòd dulcedinem simul & acrimoniam habeat commixtam. Non dubium, quin in hac mortalitate multas gustarit acerbitates Arnoldus, donec sibi tanquam Malo Granato propriam Coronam, æternam nempe in cœlis felicitatem acquisivit. Vixit circa annum salutis D C I.

A. DCI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1207 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

GLORIOSISS. ET ANTICUISS. DOMUS BOIARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES A THEODONE I. BOIORUM
 RECTORE USQUE AD CAROLUM MAGNUM.

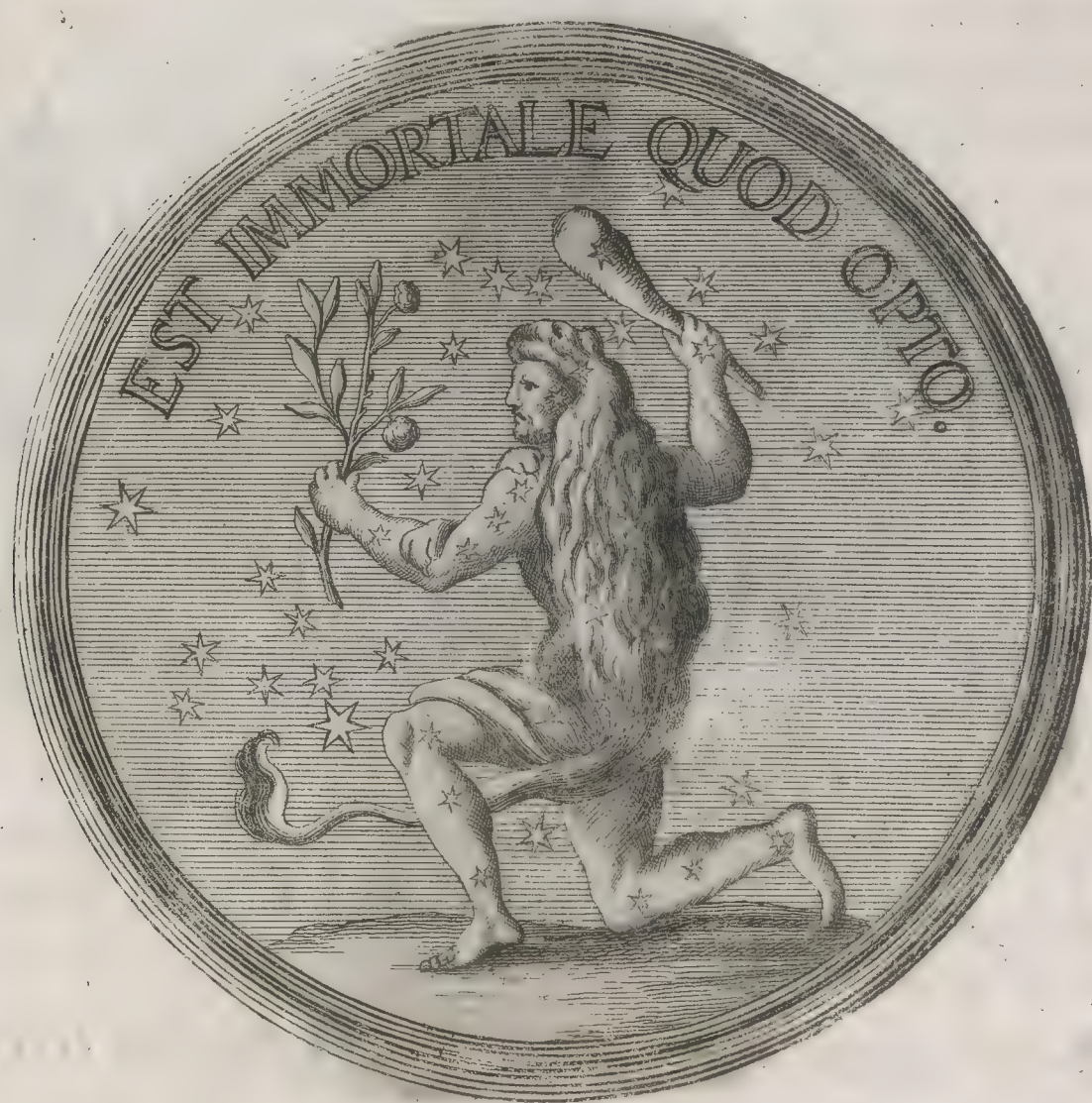
VI.

S. ARNULPHUS

MAJOR DOMUS FRANCIÆ

DUX AUSTRASIÆ, MOSELLANIÆ, &c.

DEIN
EPISCOPUS METENSIS.

*Cælum, & celsa peto; Sola immortalia quæro
Parvabumiles; altos alta decent animos*

Non terrestres tantum, sed & cœlestes habet Hercules Bojaria. Factis alii mundum implent Heroicis; alii cœlos suis accendunt radiis, neque solum ex alto terras illuminant, sed & salubri virtute influunt, infrà se positos foveant, protegent. Tale sidus Herculeum Sanctus Arnulphus est, cui Bojaria non modò Principum suorum vetustissimam debet Originem, sed præsidium cœleste, tutelam Patriæ, multasque, quas ipsa fortè non agnovit, gratias in acceptis habet referendas; pronum enim est credere, quòd jam de cœlo influat in Sanguinem, & Stirpem suam, à qua profluxit ipse in terra. Arnulphus hic Arnoldi Filius Dux Austrasiæ, & Mosellaniæ, opibus potens, Majoris Domus five Palatini Franciæ Dignitatem erat adeptus, Regibus Franciæ pœnè par; nam universum Francorum Regnum administrabatur eo tempore per Domus Majores. ut vocabant, ipsi

De Genealogia
Austrothores ut
suprà.
item Tabula
Genealogica
Stritbekiana
Augusti.

H 2

Regi-

Regibus genio & voluptati indulgentibus. Felicitatis apicem tenere putabatur Arnulphus, & prosperam fortunam ad quidvis sibi posse reddere obnoxiam; sed ipse humanarum rerum vicissitudines menti suæ præsentius obiciens, quàmque nihil in multa sæcula duraturum noster hic orbis calamitosus habeat, contemplatus, aspirare cœpit ad immortalia. Mundi itaque factu calcato, uxoris atque filiorum affectu se expediens, in eremum concessit, ibidem de seipso, deque caduca humanarum rerum fortuna triumphos acturus pulcherrimos. Post aliquot deinde annos invitus inde retrahitur, & Medio-Matricum, qui hodie Metenses dicuntur, creatur Episcopus. In hoc quoque vitæ statu virtutum præcipuarum exempla reliquit plurima; profusus in pauperes, sibi parcus; per labores sacros, per vigiliis & jejunia, per dura & aspera ad cœli semitam enitens. Qua ratione non solum ipse sibi varias corporis animique adversitates, quibuscum decertaret, in arenam produxit, verum & aliunde obtingentes generoso pertulit animo. Erant obtrectatores (non enim unquam virtus sine adversariis fuit) qui integerrimam ejus vitam pessimè traduxerant, hominemque occultis deditum voluptatibus palàm criminabantur. Id cum æquo tulisset animo Arnulphus, non tulit cœlum, flammæque divinitus immisâ homines maledicos fœdè ambustos castigavit, virtutem viri sancti clarè asseruit. Plura & in Vita, & à morte prodigia, quibus mundo inclaruit Arnulphus, sacri & antiquissimi recensent historiographi: Vincentius in *Specul.* Beda, & alii, quos Baronius in suo Martyrologio Romano adducit. Nos cœlestis hujus Herculis virtutem, & fortitudinem paucis attigisse contenti, Genealogiam perteximus, cui sanctus Arnulphus, antequam in Sacerdotem consecraretur, nobilem ramum dedit, Angisum Filium, quemadmodum auctorum plurimorum certa perhibet fides; A.DCXL. ipse ex hoc mundo demigravit Anno Dñi DCXL. Ob res præclare sanctæque gestas, meritò siderum cœlestium & Sanctorum numero adlectus, ut

Cui virtus in astra, & ipsos fecit ad superos iter.

Seneca.

VII.

ANSEGISVS
DUX BRABANTIAE
S. R. I. MARCHIO.

*Strenuus in Venetos ultricia signa feroces
Dum paro, crudeli cæsus ab hoste cado.*

Reusnerus.

Ansegisus, vel Angisus, nomen à Trojano Anchise deriva-
tum, sancti Arnulphi Filius, in matrimonium duxit Beg-
gam sanctæ Gertrudis Sororem, & ex illa Filium genuit Pi-
pinum. Marchio erat Antvverpiæ, & Dux Brabantia
creatus est à Dagoberto Francorum Rege, Magnus Magni
Parentis Filius, duorum sanctorum Lutolphi, & Waldisii
Frater, proximus affinis celeberrimæ Virginis Gertrudis.

de Genealo-
gia Reusne-
ri fol. 183.
& alii om-
nes, qui su-
pra.

His utique titulis apud Historicos sat clarus, Boico Sanguini ingens addidit or-
namentum; verum intelligere cupient aliqui, quid ab ipso hoc Heroë præ-
stans ac magnificum sit peractum? De vita parum equidem tradunt libri,
fortunæ credo, & temporum iniquitate intercepti; mors verò generosissimè
obita, quæ vita fuerit, luculentè commonstrat. Nomine Regis Franciæ
mittebatur Angisus ad compescendos Venetos, qui tum defectionem à legiti-
mo suo Rege moliebantur, in eaque expeditione cæsus ab hoste vitam po-
fuerat. Facinus tam insigne sufficiat solum, ut de tota ejus vita judicium
fiat; quod si enim Martialis Poëta, præclari ingenii vir, ex uno Mutii Scævo-

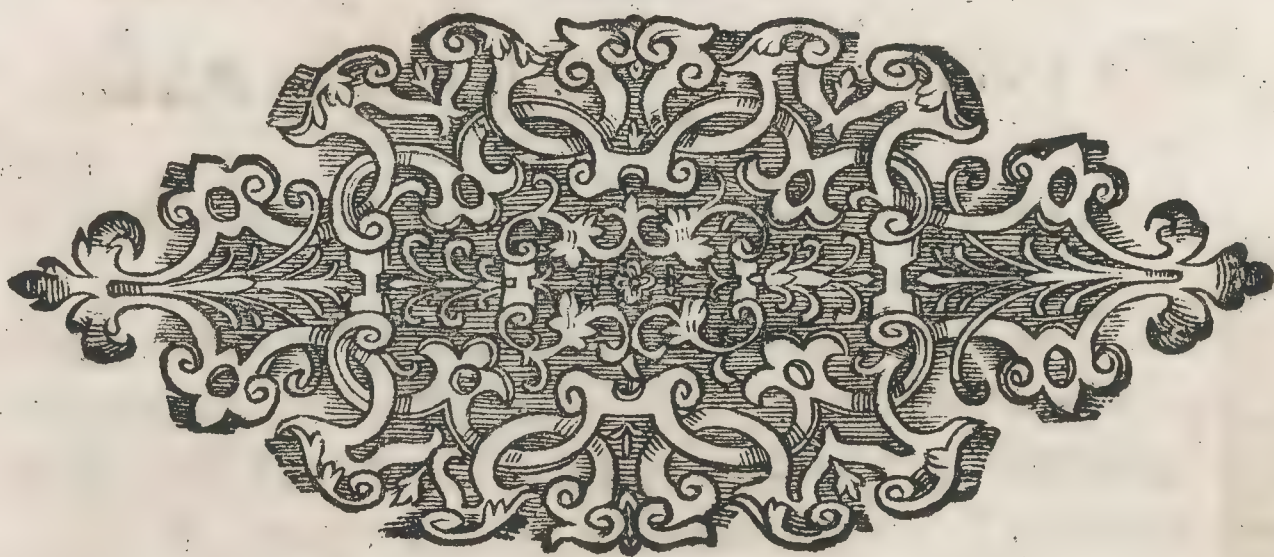
læ factò, quo is propriam suam dexteram erroris infelicitis ream ad lentum incendium damnaverat, totum Romani Herois animum metiri potuit, & exclamare:

Scire piget post tale decus, quid fecerit antè;

Quam vidi, satis est hanc mihi nôsse manum. Mart. lib. 8. epig. 29.

Perinde ac si diceret: non peto vetera Mutii facinora, non est necesse, ut intelligam, quas jam olim palmas messuerit, quæ trophæa statuerit in Capitolio, *scire piget, quid fecerit antè*, unum hoc tam insigne facinus satis indicat, quis qualisve heros jam antè fuerit; Quantò certius Heroici animi argumentum nos inde desumemus, quòd tanti Nominis & Dignitatis Vir, Dux Brabantiae Angifus, non manum duntaxat, sed se totum generosæ morti consecravit. Ad hunc summæ fortitudinis apicem non uno ascenditur gradu; necesse est per multa egregia facinora viam sibi ad maximum stravisse. Quanta hæc fortitudo, si Princeps Maximus repudiatis aulæ florentis deliciis ipse progrediatur in campum, ferat Solem & pulverem, fudet & algeat; suâ præsentia robur & animos dispenset in omnes? quid magis Heroicum, quàm si Dux ipse alacri animo in obstantes hostium globos se immittat, aciem perrumpat, animamque propriam utilitati populorum, & posterorum gloriæ impendat? An non continuæ hæ sunt de se, deque omni fortuna Victoriæ? Mors denique in his discriminibus obita, diu antè prævisa, fortiter quæsitæ, quid est nisi triumpho toties relati subscriptum sanguine testimonium? Dum itaque Angifus gloriosa morte cecidit, novum surrexit Boicæ gloriæ monumentum, in quo Fortuna adversa ab illo ipso cernitur superata, qui ab eadem sinistro prælii ictu prostratus esse putatur.

ANNO
DCLXXIX,

VIII.

PIPINVS CRASSVS,

QUI ET HERSTALLUS
DUX BRABANTIÆ
MAJOR DOMUS FRANCIAE.

*Pace fui felix, felix fulgentibus armis,
Nec tamen hoc pietas impar utroque fuit.*

Reusnerus.

Lypeus hic, quem Pipinus pro Symbolo præfert, geminos in usus, repellendis nimirum, & inferendis armis peropportunus est; protegit adversum hostes, & hostes quoque prominente ferrata cuspide impetit, læditque, *gemino spectabilis usu.* Hoc ipsum in Pipino celebri Heroë licet admirari. Belli fuit & Pacis clarus artibus, pietate insignis, & fortitudine, ad prosperam & adversam rectè compositus

Fortunam; modum & moderationem ubique tenuit. Angisum habuit Patrem, Fratrem Martinum, cum quo Austrasiam aliquamdiu pacificè rexit. Uterque dein à Francis excitus, ut juncta manu inferrent arma Ebroino, qui tum temporis Magister Equitum seu Palatii Præfectus à Theodorico Rege dictus, crudelitate infamis, Rege Regisque nomine in omne nefas abutebatur. Conferitur atrox pugna, multaque strage hinc inde patrata Duces Austrasii

I 2

Pipi.

*Authores
qui supra.*

*Bailler
historia
Francie
p. 1. libro 3.
ad an. 687
fol. 199.
seqq.*

Joan. Buzelin. S. J.
In Annalibus Gallo-Flandricis
f. 84. & seqq.

Pipinus & Martinus in fugam compelluntur. Martinus Laudunum se receperat, sed inde per astum ab Ebroino evocatus, pertractusque in retia, perfide est interemptus. Pipinus majore periculo, sed tutiore receptu in suam pervenit Austrasiam, ibidemque tacitus expectavit, dum novam fortuna jaceret aleam. Et brevi mutatio rerum subsecuta est magna. Sceleratus Ebroinus ex insidiis noctu in lecto jugulatus; substituti alii Aulae Praefecti, sed aequè improbi; relegati in exilium viri optimi, Franci passim malè habiti, opportunitatem causamque praeberunt, ut Pipinus cum exulum Francorum collecta manu, Bertrarium sub idem tempus omnia sed indignè gubernantem, ipsūque Regem Theodoricum novo praelio aggrediretur, & triumpharet. Bertrarius a suismet Comitibus in fuga occisus est. Et tunc Regem ipsum capere pronum erat, sed intra fugam fospitem esse vel hosti placuit; adeo prosperā quoque fortunā moderate uti voluit Pipinus. Devinxit ea res Theodoricum magnopere, atque ideo Pipinum Majorem Domūs Franciae designavit, suo totiusque Regni emolumento maximo; suo quidem, quod Rex ceteroquin ignavus, quique sub servitute hominum pessimorum hactenus erat constitutus, jam tandem se justo & forti Domino in obsequium traderet; Rex enim nomine erat, Regnum, ipsūque Regem Major Domūs gubernabat; ab hoc jus Belli & Pacis, vitae & necis potestas summa exercebatur. Emolumentum regno inde accessit, quia Pipinus rem fideliter ac fortiter administravit; ejus consilio ac fortitudine Francia interno carens hoste, pacisque diuturnae bonis perfruens floruit diu, & foris quoque pristinam dignitatem recuperavit. Lambertum virum Sanctissimum, Episcopum Trajectensem ab Ebroino sede pulsum, in priorem locum restituit Pipinus; fundavit, restauravitque sacras aedes, Frisios, atque eorum Principem Ratbodum bello devictos ab idolorum cultu ad Christum adduxit, submisso Clemente Viro Sancto, qui Dei legem promulgaret. Inde Suevi aliaeque gentes sub jugum missae; sed dum terrorem armorum latè in externos circumferebat, domi simul paci & ornamento Galliae prospicere non omisit. Publicam tamen felicitatem, ut rerum humanarum perpetua est vicissitudo, privatus in Pipino imminuit dolor. Drogo ejus Filius, in quo spem maximam collocaverat, febris correptus vivere desiit; Grimoaldus pariter spei paternae anchora, cum Patrem Leodii aegrotantem inviseret, precēsque funderet ad sacros cineres Divi Lamberti, a Rantgario sceleratissimo percussore est interfectus; & ipse paulo post, cum Filium Carolum cognomento Martellum Austrasiae Duce instituisset, moestitiā morbi que vi oppressus animam egit vicesimo octavo principatus sui anno, postquam & Regibus, & quod majus est, sibi in diversa fortuna saepius imperavit.

ANNO
DCCXIV.

IX.

CAROLVS
MARTELLUS
MAJORDOMUS,
ET
PRINCEPS FRANCIAE.

*Sequana, Mosæ, Liger, Rhenus, Garumna, Visurgis
Devicti, laudis sunt monimenta meæ.*

Reusnerus.

Hic est Carolus, cui post advenit Martelli cognomen, five Malleum tuditemve hostium dixeris, quos cecidit, prostravitque pugnis assiduis, five à fabuloso Deo Martē appellaveris *Martem Francicum*, qui bellica re, palmisque plurimis veram falsi Numinis gloriam promeruit. Utrumque convenit; nec Malleus duntaxat durissimorum extitit hostium, sed ipse se Fortunæ gravissimis ictibus, rebûsque difficillimis incudem præbuit, quæ ferro robore immota *duraret* semper, quemadmodum adumbrat imago symbolica. Spiritus autem Martii, qui Martelli nomen ei tribuere poterant, tam generosi fuerunt, atque in tantum coram orbe toto splendorem exarserunt, ut diei solem ac-

Authores
Genealog.
ut supra &
plures alii.

Bailler,
hist. Franç.
p. 1. a. 1204.

K

cen-

Jo. Bezelin.
Annal. Gal-
lo-Flandr.
t. 89. & 90.

cendere tentent, qui eum verbis voluerint amplificare; pauca aliqua in compendium mittimus; atque ut constet, fortissimos quosque Heroes per sinistra interdum praelia ad summam rei bellicae peritiam crudiri, adversam ejus Fortunam initio perstringemus. Potentia & dignitas Pipini, quem Martellus parentem habuit, ita multos ex Franciae Magnatibus in invidiam odiumque pertraxerat, ut ab ejus morte Raganfredus Magister Palatii, collectis multorum viribus, & isto cum Ratbodo Frisio foedere, ad universas Pipinianas reliquias continuo delendas se accinxerit. Tyro adhuc & Adolescens erat Carolus, & quamvis amicos clientesque plurimos in aciem secum eduxerit, commissâ tamen pugna acerrimâ gravi damno vincitur, fugaturque. Occasionem Carolo iniqua praeberere voluit Fortuna, id discendi Magnorum Imperatorum hæc esse tyrocinia, ut ab adversis metum & securitatem edoceantur, animisque crescant in infortuniis. Crevit profecto Carolus; cum enim victores eo fugato, ceu jam penitus debellatum foret, soluto in Franciam agmine redirent, Antæus ipse novus & casu fortior, positus clam insidiis in loco, quem Amblana dicunt, palantes intrepidè aggressus magnam stragem edidit, docuitque viro forti & sedulo feri prospera ex adversis. Paulatim deinde alias ex aliis messuit palmas, subegit Coloniam, expugnavit Andegavum, rebelles Saxones magna celeritate occupavit, Suevos & alias ad Danubium gentes armorum suorum terrore domuit, & copiis ultra Danubium actis, Bavariam à Plectrude ad defectionem sollicitatam rursus Francis adjunxit. Omissis aliis solum illud memorabimus bellum, quo non Franciæ modò, sed universæ Europæ imminentem à Saracenis interitum felicissimè depulit. Circa annum septingentesimum vicesimum sextum Saraceni, gens barbara, tam portentoso numero per claustra Pyrenæi in Franciam irruerant, quasi non homines, ut historiæ referunt, sed Vesparum examina ibi sedem positura adventassent. Jam una alterave clade admonebatur Carolus, in quo discrimine & Europa & Ecclesia tota versaretur; solita igitur celeritate ex Germania, Neustria, Austrasia atque Burgundia gentium robur florèmq; colligit, & in campis Turonicis adversus hostium plusquam quadringenta millia numerum longissimè inferiorem educit, configit, triumphat. Cum ipso Rege Abderamo trecenta septuaginta quinque millia sunt caesa, Christianorum paucis duntaxat desideratis. Gens pessima inundasset orbem, nisi jam maris & Pyrenæorum victrix occidisset sub Carolo, spēsque immodicas in effuso sanguine demersisset. Nec statim in uno Hydrae capite debellatum fuit; plura excetrae colla refecare oportuit. Ad Avenionem receptam, ad Narbonem captum Francicus Hercules monstrum perniciosissimum eoque pressit, donec Galliâ purgatâ penitus, Phocensem Provinciam & septimaniam Maurorum spolia duxerit in triumphum. Quin & suâ non contentus Galliâ Martellus, in Italia quoque autoritate pugnavit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obsidione revocans, summòque Pontifici libertatem parans. Misit subinde honorificam Legationem Gregorius II. Pontifex cum clavibus S. Petri & Litteris, in quibus gratias dixit Martello, eumque Filium *Christianissimum* appellavit, & Ecclesiam primùm servatam à Saracenis, dein ab Iconomachis contra Leonis Isaurici furorem & minas defensam in beneficiis Martelli se habere significavit. Tandem post alia plura gloriosissimè facta anno ætatis quinquagesimo quinto, Regni in Reges usurpati vicesimo quinto, tabe ex febre contracta vitam clausit multis adversis felicem & inclytam, Alexandro & Cæsare non minor futurus apud posteros, si scriptorem sui temporis obtinuisset, qui præclare gesta posteris ritè traderet, nisi & ipsi posteris, Liberi, & Nepos Martello pro scriptore sint, & Panegyricus supra omnem laudem.

ANNO
DCCXLI.

X. Pl.

X.

PIPINVS BREVIS, REX FRANCIAE, DUX BRABANTIAE.

*Aspera vindicibus confeci praelia signis,
Testis erit Ligeris, Sequana testis erit.*

Carolo Martello successerunt Filii duo, Carolomannus Natu
Major in Regna Austrasiae & Thuringiae, Pipinus Major
Domus in Regnum Franciae; hic postea potitus est tota Pa-
tris haereditate; nam Carolomannus abdicata spe morta-
lium rerum sponte Principatum suum Fratri Pipino reli-
quit, & Monasticum institutum in Cassino suscepit, sui
victoria tanto majore, quanto difficilius est adolescenti,

abjicere mundum inexperto, quam viro post plurima sinistrae fortis experi-
menta. A majore autem gradu honoris & potentiae creverunt quoque Pipi-
no majora bella, & in bellis plures calamitates; in quibus tamen omnibus se
verè magnum praebuit Heroem; etsi enim staturâ pusillus quaternos supra di-
midium pedes vix impleret (unde illi Brevis, aut Parvi cognomen) animus
tamen parvo in corpore magnas obtinebat dotes, & exiguo corpusculo ita
non concludebatur, ut ultra Franciae terminos se latè protenderet. Emine-
bat in eo ingenii atque consilii incredibilis quaedam vis, probitas mentis exi-
mia, Religionis sacrarumque rerum amor & studium, rei militaris cum felici-

K 2

tate

Authores
Genealogiae
ut supra.
Specul. Au-
str. f. 862.

Bussier. hist.
Franc. à
fol. 232.

Jo. Buzelin.
Annal. Gal.
lous Fland.
fol. 91.

tate peritia, virium etiam supra corporis modum robur eximium. His aliisque dotibus tam excelsis omnium Francorum amorem æstimationemque in se provocavit, dignissimusque visus est, qui regnum non alieno tantum, sed suo Nomine & Regia cum dignitate administraret. Tædebat Francos multo jam tempore, tam inertes habere Reges ex Familia Merovingiana, tam dispares Clodovæis atque Clotariis, quique à Majorum suorum laude tantopere defecissent. Itaque exauthorato Childerico Pipinus à S. Bonifacio Moguntiorum Præfule Rex Francorum inauguratur, Clero, Nobilitate, populo, ipsoque Pontifice Romano assentiente. Elatus in hoc altissimum fastigium Pipinus (quanquam altius attolli vix potuerit, qui ipsa prius Fortuna fuerat altior) ut antè, ita deinceps multa pro populo, pro Religione, pro Deo egit, tulitque. Expertus est multorum perfidiam, ac defectionem; ingentibus periculis evasit superior, sua partim magnitudine, partim ingente fiducia in Deum, qui Principes etiam adversis insectatur, ut ad se trahat. Quondam è Saxonia reducem ingentes Westphalorum copiae angusto in calle concluderant, infessis omnibus viarum compendiis, interclusis Francis, & aliis vel pugnâ imminutis, vel itinere fessis, extrema Regi minitantes. Quo in rerum articulo, cum Pipinus ad cælum confugeret, & flexis ante exercitum genibus Suniberti Episcopi famâ sanctitatis clarissimi auxilium edito voto imploraret, aiunt splendidissimam repente lucem super Francos effulxisse, cuius fulgore Barbari (& ji omnes idololatræ) non modò exterriti, sed perstricti oculis, & excæcati propemodum, se suaque arma Pipino spontè submiserint. Plura de tanto Heroë passim historici referunt, quibus angustæ hæ paginæ non sufficerent. Sufficiat in symbolica imagine Eum ceu novum videre Jasonem, qui generosi animi typus est præstantissimus. Jason ut aureum obtineret vellus, ingentia non horruit discrimina in navigatione Colchica exantlare, terrificum Draconis monstrum non timuit aggredi & suffocare. Generosus enim animus, & laudabili gloriæ cupiditate incensus non modò difficultatibus his non terretur, sed acuitur magis, & inflammatur. Habent hoc sublimes Spiritus; per templum virtutis, ad Summi honoris apicem ascendere solent. Hanc & non aliam viam, ut ad Coronam Regiam pertingeret, sibi Pipinus novit ingrediendam. In hac via pro Dignitatis suæ fastigio conservando stetit semper; ab indefesso labore cessavit nunquam; opposuit se periculis, insidias & terrores proculcavit; Maximo utique dignus Elogio, nisi Brevis ipse, brevissimum amasset, quod ejus tumulo in æde S. Dionysii antiquitas inscripsit: PIPINUS REX PATER CAROLI MAGNI. Hoc est Pipinus, qui paravit posteris regnum, qui Carolum genuit, instituitque, Magni Amnis fons, Magni rivus, nec ipse parvus, si Pater aut Filius minor foret.

Defunctus;
ANNO
DECLXVIII.

Vita quinquaginta quatuor annis conscripta est, ut omnia Brevia præter facta essent.

PRIMIS
GLORIOSISSIMÆ STIRPIS THEODONIANÆ
DECEM-VIRIS
ODE.

Itte funestas lachrymis rigare
Orba Cupressos: ululantis atros
Præficæ cantus, gemitúmque tristem
BOICA mitte.

Asperet infandas licèt, & fatum asperet iras!
Non simul in cineres abiit, tumultúmque THEODO
Integer, Ille tuus vivit meliore superstes
In Prole; haud animam, mentémque ille abstulit Orbi,
Mutavit Vultus, aliósque migravit in Artus,

I.
THEO-
DO.

UTILO magnum Jubar! Orbis ingens
BOICI Splendor! melioris Author
Sortis, & primos pariter LEONES
Gignere dignus.

UTILO! cæpta Patri certamina pergito fractis
Hostibus, & Fatis pertexere: Nominis ingens
Imple BOIARICI spatium: Te mille periclis
Heros intrepidum rigida cervice sub-infer,
Indomitúmque tuis fac PATREM vivere membris;

II.
UTILO
Fil.
THEO.
DONIS.

Et facit: Grandes imitatur ausus,
Filius præbet specimen PARENTIS:
Ipse MAIORES, Juvenis Minórque
Inter habendus.

L

Erigit

Erigit in ferrum dextram, in spes erigit Orbem
UTILO; fatalem non uno murice Dextram!

Coche-
laricus
Daniae
Rex ter-
ra mari-
que ab
Utilone
victus &
necatus.

Cúmque tuam scindet Trabeam Rex Dane, cruorem
 Cúmque tuum sparget, mergétque in corda Sarissam,
 Cúmque tuo fundet crudeles sanguine turmas.

Tanta patravit Juvenis virili
 Impetu Miles, reperire promptus
 Inter atratos cineres beatæ

Semina Pacis.

Victor ubi ferrum furiale, atque integra ferro
 Agmina, corrasam turpi cum milite prædam,
 Et fractum Diadema, & Regis Sceptra minacis,
 Et tristes Dani tædas, flammásque vagatas
 Rhenó Heros, tenebrísque, immensóque æquore merfit;
 Tunc nigros terfit cineres furentis
 Daniae Scaldis, placidóque vecta
 Alveo fesso bibitur Triumphis

Mosa LEONI.

Ipsúsque Austrasiæ laceros est fassus amictus
 Sartos Bojarica sibi virtute Induperator.
 Se Mediomatrix BAVARO debere stratego
 Atque sua agnovit: Debent huic FRANCICA florem
 LILIA, & in pretium cedunt ANTWERPICA RURA.
 Subditus Scaldis saliat sonoris
 Fluctibús, Tanti resonétque Palmas
 Principis, pulchros fluido labores

Garriat ore.

III.
SIGE-
BERT.
FIL.UTI-
LONIS.

Ast heu! erravi! fluctúsque, undæque filete!
 Statéque Lymphatæ Lymphæ; Pæana canorum
 In mæstos torquet fors immitissima Læssus.

Heu! Noctes Aurora vehit! SIGEBERTUS in ipso
 Hesperus est ortu: Tua spes! tuus, **UTILO**, Natus!

Filium

Filium ad Patres rapuere Fata,
 Perdit ante annos SIGEBERTUS annos,
 Ne Virum indutus valeat vel ipsa

Perdere fata.

Et tamen immotus tanta inter funera mentem
 Stat Genitor: Natique super se membra reclinans,
 (Ne cecidisse putes) generosos ore resumit,
 Quos dederat spirare, animos, ne fortè sub umbras
 Irent: Quippe umbras Stirps hæc vel mortua nescit.

Spiritu plenus gemino, recentes
 Cum sibi Palmas Superos negare
 Audiit, fessos posuit mucrones;

Armæque misit.

Transmisitque, ASOBERTE, tibi clara arma Nepoti,
 Et tantò Major vivat modò spiritus in Te
 Chare Nepos, inquit, quo *fortunabis* Utrumque
 Eoum, occiduúmque Polum; Te Lilia poscunt,
 Téque Aquilæ; per te sperat pars utraque Palmam.

Moxque Victrices tibi ROMA Lauros
 Ense rescissas ASOBERTUS offert.
 Dum trucum fregit nimis inquieta

Arma Gothorum.

Et prima hæc Latio BAVARUS LEO proelia certat.
 Altera pro Francis in Francos arma capeffit,
 Inque pias surgit Regisque Patrísque tuendo
 Et Caput, & Sceptrum pugnas: GRANIQUE rebellis
 In Patrem sobolis nimios domat ignibus ignes.

Hanc ubi terris peperit quietem
 Fertili Laurorum ASOBERTUS ense,
 Vindice & flamma Clotharij resarsit

Jura Thronúmque.

IV.
 ASO-
 BER-
 TVS
 Filius
 SIGE-
 BERTI.

Hieron.
 Heñin-
 ges
 Theat.
 Geneal.
 Quartæ
 Monar-
 chiæ
 part.
 prior.
 f. II.
 & 18. &
 166.168

L 2

Ecce

Ecce! novo petitur Victor certamine: Bella
 Servatus movit Magno cum Cæsare Gallus,
 Bella bonos inter semper certata Monarchas,
 Ambo Victori dare certant præmia, ferre
 Dona Triumphanti, fructusque appendere Palmis.

Cæsar ut fasces Bavaros adoret,
 Quà patet, Rhenum jubet: Et feracem
 Gallus Heroi B A V A R O Mosellam

Crescere mandat.

V. Sic quoque sic crescit Merovingis ferreus ille,
 AR- Aureus at Superis ARNOLDUS: Quando fugatos
 NOL- Fudit ferro Illos: His Arasquando vocatis
 DUS Fil. Ex Auro posuit, posuitque ex Marmore sedes,
 ASO-
 BERTI.

Munifi- Et nova fundamenta Sacris dedit Auspice Cælo.
 cus in Ec-
 clesiis,
 juratus
 Mero-
 vingorū
 hōis,
 quibus
 pulis
 Hasba-
 niæ Dux
 inaugu-
 racur.
 Hi ron.
 Hennin-
 ges loc.
 & f supra
 cit. &c.

O Ducem faustum, docilemque BO IO
 Stemmati Divos facere auspicatos!
 Perge sic auro fabricare sortem,

Aurea fata.

Scilicet his fati BAVARAS Hasbania habenas,
 Et subiit BAVARAS Brabantia: Tūque Ducales
 Et Pileum & Titulum sumpsisti Arnolde, daturus
 Altera Dux Primus præcellæ exordia stirpi.
 Stirps matura fati, dum Ramos Fascibus aptet.

VI. Haftenus Divis Genus hoc LEONUM
 S. AR- Æmulos semper valuit creare:
 NUL- Et meros BOIUM Superos videres
 PHUS
 FiliusAr-
 noldi.
 Episcop.
 Metens.

Stemma referre.

Nunc verè ut Divum Genus esset BOICA, Divum
 Fert Illa; O hostes toties fera colla subacti
 Flectere: Vos BAVARO faciles nunc flectite Sancto,
 Ne vos arma manu, sævum ne tendite ferrum
 Ultra: discatis BAVAROS non temnere DIVOS,

Scili.

Scilicet vibrant nimium potenter
 Cœlites ferrum, sine ferro & armis:
 Et canunt certum, simul atque clangunt
 Classica lessum.

Hucusque elisos iterum reparare furores
 Nec fortuna suos, nec fata infesta valebant:
 Sâtque diu innubi cælo Sol BOICUS ivit.
 Nunc agite, inque novam vósmet firmate LEONES
 Fortunæ rabiem, fatisque intendite iniquis.

Actus in fædas Henetum catervas
 Vah quid ANSEGISUS agis? cruore
 Nobili ne hastas populi trucidis di-
 gnare rebelles.

Sed rapitur monitis, oculisque in prælia Princeps,
 Et cecidisse flagrat, quando Victoria stare
 Arma injusta jubet, tollitque rebelle Triumphos
 Vulgus. Nec flevisse licet; decet edere plausus,
 Dum BAVARUS, dum Jura pari cecidere ruinâ.

Omen O Cæli date rebus esse!
 Et Ducum Rhombos Superi hoc cruore
 Pingite, & tandem BAVARIS jubete, ut
 Purpura crescat!

Sed bona vota iterum jugulant mala fata, piâsque
 Spes fallunt: fatis donec melioribus æqui
 Fortunent Cæli: qui cum bona grandia nostris
 Parturiant Ducibus, vix festinare licebit.

BOIARICE interea Genus alnum, obnitere forti,
 Tertius Francum è BAVARIS PIPINUS
 Regiam Majorque Domum regebat.
 Hunc ferit fatum, decumana pressat,

Irâque Regis,

At regali iræ miscet LEO BOICUS iras,
 Et miscet dextram: fatalis Dextera Regi!
 Nempe tibi fasces quæ dextera ferre ministros
 Hactenus assuevit: caveas, ne Dextera ferrum
 Jam stringat Dominum! Domino ne Marte triumphet,

M

E

VII.
 ANSE-
 GISUS!
 S. AR-
 NUL-
 PHI Fil.
 Occisus
 in Bello
 ab Hen-
 ricis fediti-
 onis.

VIII.
 PIPI-
 NUS
 CRAS-
 SUS Fil.
 ANSE-
 GISE
 MAJOR
 FRAN-
 CIE.

Et triumphavit, Domino cecidit
 Galliam ferro: referensque Palmas,
 BOICÆ fasces retulit priores
 Jurâque stirpi.

At Regi, & Scepbris excelsa mente pepercit:
 Et vicissè satîs fuerat. post prœlia prædis
 Vexare obtritos non consuevère LEONES.
 Hoc Suevi Frisique sciant, victique PIPINO
 Servatique simul. sic succubuisse juvabat.

IX.
 CARO.
 LUS
 MART.
 FIL. PIPI.
 NI
 CRAS-
 SI.

Jam semel metris liceat quietum
 Spiritum fessis trahere, & parare
 Ferreum immensis calamum triumphis;
 Ferrea verba.

Mars trepida! MARTELLUS adest, jamque ære sonoros
 Circumfert artus; quos primos conterat hostes,
 Et quos postremos, armati, malleus Orbis
 Hæret. Mox uno plures simul impetit æstu,
 Et frangit plures; plures fracturus, & omnes.

Ipse nec frangi dubiis Novercæ
 Se finit technis: Frisij movere
 Nec feræ possunt acies Tyranni,

Ternâque clades.

Regem-
 fredum.
 Clotha-
 rium, &
 Chilpe-
 ricum.

Vulnera Martellum durant, magis inde ferocit.
 Fortior adversis tres trino cum agmine Reges,
 Et Frisios, Suevos, Alemannos, & Saracenos,
 Téque Abdiramam, truculentum Téque Amoresum,
 Saxoniâque omnem victricibus obterit armis.

Tot fatigatur titulis, egétque
 Spiritus vates. populis tot unus
 Non fatigatur BAVARUS domandis,

Pluribus instat.

Et

Et Patrias repetit ferro, quas Tertius Hæres
 Indoluit raptas, repetit sibi CAROLUS oras,
 Et Bojos Vindex ulciscitur ense Penates.
 Nempe LEONINÆ est Virtutis & Indolis Hæres,
 Ipse & Hæredum est Idea & Imago fuorum.

Te modò Galli celebrent Monarchæ
 Esse Majorem: reliquæ fatentor
 Maximum Gentes! ego te Minorem
 EMMANUELE.

Stravit uterque pares numeroque, furoréque gentes,
 Implet uterque suos annales, vicit uterque
 Et fata & Martem. Sed tu cùm crassior iret
 Orbi ætas. NOSTER sub nostra at tempora vicit,
 Et mala, quod demum mireris, tempora vicit.

Porge jam victas inimicus orbis
 Dexteras tandem. BAVARÆ Coronam
 Francicam defert Procerum Corona
 Sceptraque stirpi.

Conscendit solium, Regni que Insignia tractat
 MARTELLI sanguis; parvo sub corpore Magnus
 Magnorum Genitor, se Nato regna daturus
 Omnia: se Natos Regnis quondam omnibus, Almus
 Ille Pater Regum, Bavara de Gente PIPINUS.

X.
 PIPINUS
 BREVIS
 REX
 GALL.
 Filius
 MAR-
 TELLI.

Hunc Brevem dicant alij, & Pusillum,
 At mihi Magnus nimium videtur
 Grandibus factis, Sobole & PIPINUS
 Maximus esse.

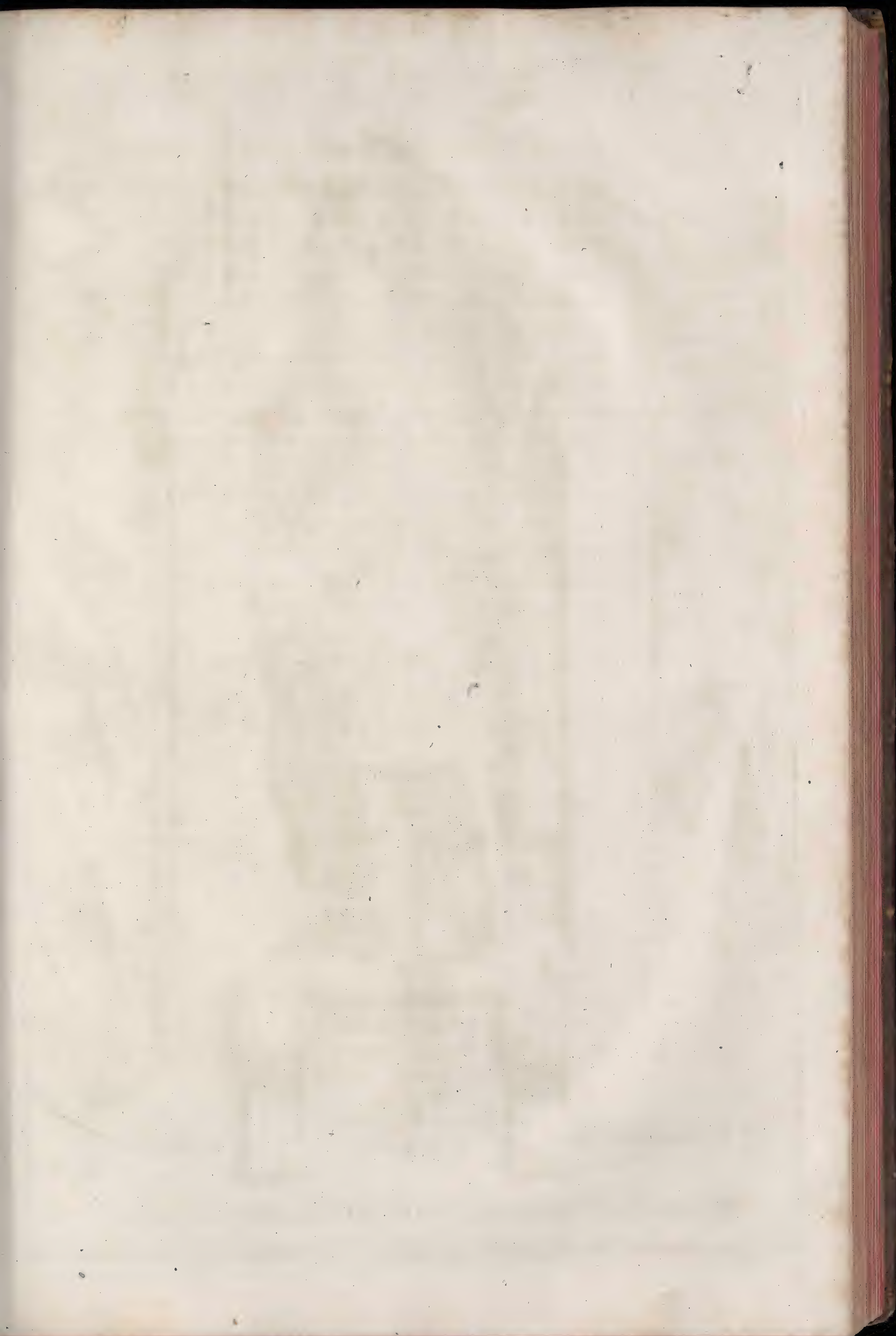
Quamque mihi longum, quos Longobardia passa est,
 Quos Petragoricus, foret enarrare triumphos.
 Quam manibus longis tendas Rex sceptrum PIPINE,
 Quamque Orbem pacaris, quam tremefeceris armis,

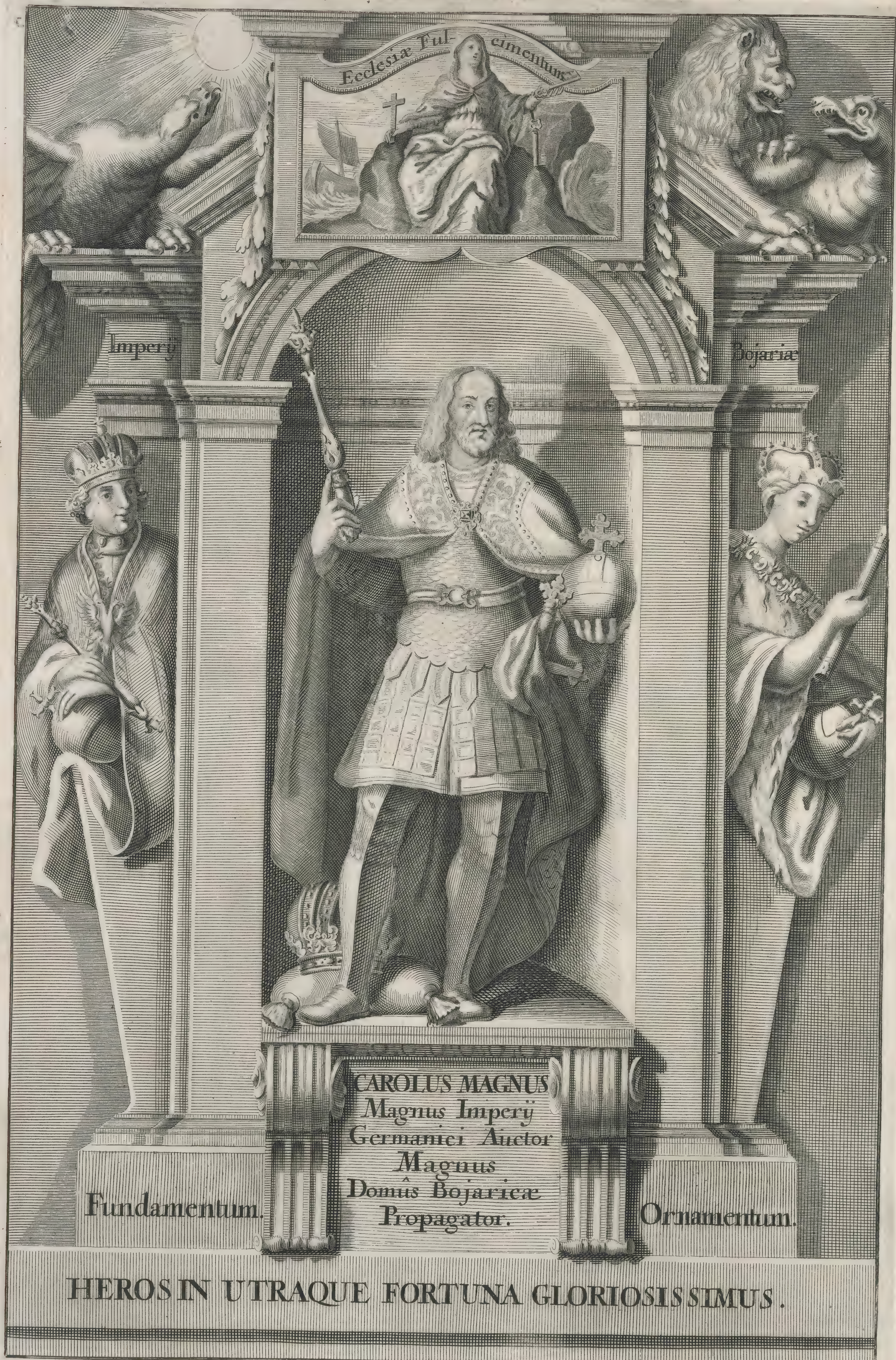
M 2

Una

Una manus Alpes impacto findat ut ense
 Italicas, versétque solo victa agmina & urbes:
 Hostibus hæc nunquid visa est manus esse sinistra?
 Dextera dicetur manus altera, Firma, tuúmque
 Sustentare potens, & sustentare Tiaræ
 ROMANÆ solium, Galeam supponere Mitris,
 Atque Peditum famulum primò conjungere ferrum,
 Et quæ, vena tuis, non audet, laudibus impar.
 Hoc satis, hoc superet. Magnus te Patre PIPINO,
 Et BAVARO nasci debebat CAROLUS Orbi.
 Sed quò metra ruunt? incepti Carminis Ordo
 Cur sub fine alius? nempe est indigna PIPINO
 Tibia cantando, poscunt immensa Tubarum
 Facta hæc clangorem, & tanti prænuntia Partûs
 (Musæ mandârunt) ut Buccina longior iret.

Imperij

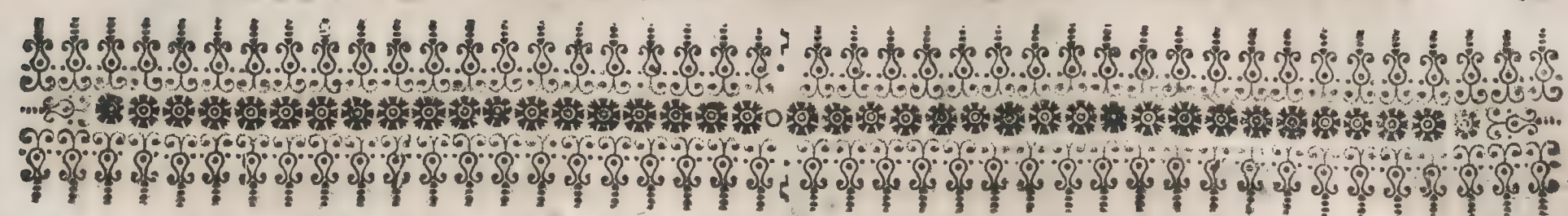
Bojariae

CAROLUS MAGNUS
Magnus Imperij
Germanici Auctor
Magnus
Domus Bojaricae
Propagator.

Fundamentum.

Ornamentum.

HEROS IN UTRAQUE FORTUNA GLORIOSISSIMUS.

CAROLO MAGNO

MAGNO IMPERII GERMANICI

AUCTORI,

MAGNO DOMVS BOIARICÆ

PROPAGATORI,

HEROI

IN UTRAQUE FORTUNA GLORIOSISSIMO.

ORATIO.

Laude Bojaria, adorna Triumphos, Trophæa
erige, lætare, gratulare! FORTUNA EST
SUBJUGATA! THEODONIS AUCUPI-
UM successit felicissimè; ROMANÆ AQUI-
LÆ in BOICO hærent RETI; Qui cladem olim
intentaverant fasces, jam ad triumphi pompam
præferuntur; Ipse adeò Ter Magnus Christiano-
rum DEUS, quem unicum profana Religio civitate non dona-
verat, Minores, Medios, Magnósque Deos contrivit; &
N gra-

gradibus per eversa idola stratis ad Capitolij verticem ascendens Marti gladium, & Jovi fulmen eripuit ! Sedet in Augusto folio **MAGNUS, DIVUS, BOIARICUS IMPERATOR.** At quò me Eloquentiæ æstus abripit ? Veniam nempe non indulgeres, **MAGNE CAROLE**, nisi in laudem tuam ita peccâsem. Primo Bojaricæ Domûs Patriarchæ, ejusdémque glorioso **RETI & AUCUPIO** Te suffragante adscripsi, quæ Imperatoria Tua Majestas evolvit omina. Parentem Generis Tui lubens agnoscis Theodonem, qui & Ipse encomium omne non vicisset, nisi à Magnitudine Tua superatus ; Nec Serenissimis altior Nepotibus Pater incederet, nisi eminentem inter maximos Heroem progenuisset. Gavissus olim fuit Rex Macedonum Philippus, quòd nato Filio Alexandro Regale Nomen purpuratis cunis intexeretur, solâ sibi Ducis appellatione relicta. Gaudeat & **THEODO**, se **BAVARIÆ** largiri potuisse, quod non acceperat, ac se ipso majus Imperatoris nomen ; neque propaginem suam unquam decrevisse, quæ ad summum gloriæ apicem eversa, in hujus radice positos conspexerit Pompeij Victorem Julium, & Julio majorē Augustum. Tua fuerunt **MAGNE CAROLE THEODONIS** auguria, quæ ipsa tamen Tua non æstimares, nisi Gentilitia Domus radios à Te haustos in Te ipsum rursus reflecteret. Certant interim de origine Tua præclari Populi, vel quòd nutantes ad salutem erexeris, aut quod gloriæ locuples argumentum sit, de Natalibus tuis contendere. In primis lætatur Italia, se Titulis tuis posse crescere, vel eum in modum, quo Scipionibus devictæ Provinciæ Asia & Africa gloriosa dedere nomina. Regnaverant tunc à sylvescente mento, aut novi spiculi genere dicti Longobardi, qui horribilium Draconum instar plus quàm Hesperios florentissimæ Italiæ hortos custodiverant, dicam, an everterant ? Testem appello Urbium Reginam Mediolanum, inter rudera sua consepultum, sale insuper à Barbaris conspersum, ne tantæ injuriæ ultor è cineribus posset exsurgere. Jámque alterum extremæ Tyrannidis effluxerat sæculum ; Deerant crudeli-

delitati funera; & sola feralem plausum edebant diruta Romanæ
 Magnificentiae Theatra. Tandem melior Phœbus Superum
 auspiciis reductus est. Advolas gemino cum exercitu, ipse plu-
 ribus exercitibus suppar. In una urbe Ticino integrum Longo-
 bardorum regnum obsides, expugnas, & iisdem Italiam vincu-
 lis eximis, quibus *Desiderium*, postremum Gentis Longobardicæ
 Regem in captivitatem, & cum illo ferrea sæcula in exilium ab-
 straxisti ultimum, coronâ his prius ademptâ, quam ut ex ferro
 conflata successores jam Cæsares præmium Virtutis Tuæ pluris
 æstimant, quàm Assyriorum Tiaras, Persarum Cydares, ac qui-
 bus Græcia, & antiqua quondam Roma superbiverant, Diade-
 mata. Sed reportatum Gloriæ Decus, quæ minimè de-
 buit, BOJARIA invidit. Arma contra Te stringit in-
 testinus hostis, cùm exteri, qui ad bella provocando novos Tibi
 triumphos adornarent, haud ampliùs superessent. Reddidisti
 Tibi, & sibi Patriam, felicissimâ audaciæ poenâ, dum delatam à
 summo Sacrorum Antistite Imperatoriam Lauream, ac universi
 occidentis sceptrum a vitis illius thesauris intulisti. Tuâ opus
 haberem facundiâ Imperator sapientissime, si reliqua, quibus Ec-
 clesiam Orthodoxam, Romanum Imperium, ac ipsam denique
 Serenissimam Bojariæ Domum tutatus es, extulisti, ac illustrâsti,
 facinora, non dicam pro dignitate laudare, sed vel in numerum
 redigere vellem. Disceptent de his nobilissimæ Academia, Lu-
 tetiana, quam fundâsti, Ticinensis, quam instituisti, Bononiensis,
 quàm instaurâsti. Unde autem victoriarum initium ducendum?
 Finem enim non nisi cum vita inveniemus; an ab excussis Va-
 sconum clypeis, vel comminutis Hunnorum telis; an à retusis
 Saxonum ensibus, vel extincta Saracenorum Luna? Canat for-
 titudinem Tuam Laureata Poësis, cujus Tu ipse plectrum non mi-
 nori dexteritate, quàm hastam tenuisti. Eloquentia virtutem
 extollat supra astra, quorum cursum doctissimis vigiliis es dimen-
 sus. Immortales fastos conscribat Historia, cujus veritati irre-
 fragabilem fidem conciliâsti, majora patrando, quàm quæ de ce-

leberrimis etiam Heroibus fingi posse credebantur. Age igitur **MAGNE CAROLE**, & condito Te digno symbolo Primi è Germania Imperatoris faustissimam memoriam seræ Posteritati trans mitte. Quadrigam solis, cœlestes Aquilas, Leonum agmina, Palmarum sylvas, Colossæas statuas, adamantinas rupes, utrumque Oceanum in gloriosi operis instrumenta assume. Fodinas auro, murices astro, thesauros margaritis, decantatas Apellis, ac Phidiæ officinas marmore, coloribus, scalp pro & penicillo, arte omni evacua. Nullius exspectationem superabis, si summa omnia transcenderis; implebis omnium desideria, si votorum Te non capiat amplitudo. Sed **DEUM** immortalem! renovata, ut video, est Babylonica Turris machinatorum confusio; abrupta Heroicorum Lemmatum texta; triumphales soni à vocibus divulsi; non litera cohæret literæ. Prima linguarum elementa, *Alphabetum*, elegisti ad genuinam Augustissimæ mentis Tuæ ideam orbi universo exhibendam: An eo fortè consilio, ut Heroum præcedentium elogia ad exile Magnitudinis Tuæ rudimentum redigeres? An potius, quod disertissimis etiam rostris ineluctabilem adeò laudis materiam velles subministrare, quanta scilicet è transversis, vel combinatis literis vocum, ac periodorum varietas, & immensa copia potest emergere? Eloquerer profectò ista, nisi me ipsæ literæ arcerent, quæ in Corona Tua, antequam fatis concederes, prodigiosè expunctæ apparuêre. Evanuit ibi Magnum **CAROLI PRINCIPIS** Nomen, quod Ipsemet quidem jam priùs oblitterâsse videbaris, dum insignibus tuis Meritis totum detrahens, alienæ gratiæ, quam ædificatis in Cælitum honorem tot magnificis adeptus es templis, unicè, ac omnia attribuisti. Evanuit inquam; sed planè fallor: Faces enim sereno ante vultum Tuum cælo simul emicantes Te Imperatoribus verè Divis adscriptum, ac etiam Templis augusta manu construendis dignum, quot vaticinatis radiis, tot luculentis testibus comprobârunt.

Unum

Unum, pace tua id liceat, **MAGNE CAROLE**, unum inquam, quod **Famæ Tuæ** immortalī umbram interponat, & infra reliquos **Te Heroas** deprimat, videor mihi hæcenus detexisse. Tibi enim soli non interrupta fide ancillata est fortuna; atque penè volubilis esse desiit rota, quam perpetua felicitate, quasi clavo, affixisti. Sed quò incautus temerè prolapsus sum? Quid? adversi casus, & magna **Heroicæ Virtutis** experimenta defuerint? Afferat hoc, per me licet, quisquis rerum **Tuarum** eò usque ignarus est, ut nesciat, **Imperatorum Maxime**, quòd cùm expugnato victrici dextera **Eresburgo** castra movisses, **Te ipsum** obsidione cinxerit ingens terræ siccitas, & penuria aquarum ultima. Hic cùm humana omnia deficerent consilia æquè, ac auxilia, præpotens **Dei** manus largissimum repentè innovatis antiquis miraculis flumen excitavit, quod non tam fluctibus, quàm prodigiis turgens exantlatam ipso adeò triduo sitim extinxit copiosissimè. Officiosum sanè hoc elementum ibi fuerat, sed ultima omnia alibi minitabatur hostilis, qui ad **Fristoriam** exarserat, ignis. Verùm ecce advolantes quamprimùm duo **Cælites**, terribili forma conspicui, eodem halitu & sævientes flammæ oppresserunt, & hostiles turmas in præcipitem fugam conjecerunt. Quid jam de **Wedekindo Saxonum olim Duce** dicam? Instabilis hic **Lunæ** in morem jam ad partes tuas accesserat, jam retrograda fide defecerat. At divinus **Agnus** non sub triticea tantum nube absconditus, sed humana etiam, eaque elegantissimâ formâ conspicuus, inimicum ultra sex lustra vafricie sua illudentem, amicum cælo, & Tibi conciliavit. Quamvis & hæc ipsa **Cælestis Aulæ** ad opem ferendam promptitudo eximium sit **Heroicæ Tuæ** in adversis **Patientiæ** argumentum. Non enim opitulari solet **Cælum**, nisi humana, extremis quidem viribus impensa, oneri tamen succumbant auxilia. Delectatur illud **Palæstrâ**, in qua **Heroes** cum sinistra fortuna compositi decertant acriter, & vincunt gloriosissimè; non otiosi tamen spectatoris more serios subinde ludos arbitratur. Interposita novi prodigii fide confirmat,

O quòd

quòd invictæ Fortitudini Coronam jam decreverit, imponendam quoque, si ad ultimas usque virtutum metas decurrerit. Et ecce, quale rursus Tibi in proprio Filio monstrum objicitur, **MAGNE CAROLE**? Scyllam dicerem Megarensium Regis interfetricem, nisi illa in mare præcipitata, ut non inscitè fabulantur Poëtæ, ac in scopulum conversa, parricidii sui pœnas dedisset, hic verò indultâ licèt infandi sceleris veniâ abominanda impietate Tibi porrò insultaret. Poterátne gravius vulnus & Patris & Regis animo infligi, altius in viscera adigi? Certè palmaris etiam patientia in lucta tam insolenti succubitura fuisset, nisi **CAROLI**, veréque **MAGNI** fuisset. Jam se deceptum fateatur Romulus, qui soli parricidio, utpote nunquam, ut inquebat, eventuro, supplicium nullum constituerat. Pipinus cognomento Gibbosus, ut rem apertiùs eloquar, vitæ insidias struebat, (horresco referens!) à quo vitam acceperat. Ignoscis tamen Filio, comméritam, justissimámque vindictam paterno animo exarmante. Resumit immanem parricidii telam degener Pipinus, & exulceratæ jamjam Justitiæ, sacræque Nemesis feralia instrumenta gladios, rotas, culeósque secundò malè gratus provocat. Sed O mitissimam severitatem! Iterum veniâ donas filium attentatæ secundò necis paternæ reum, sanctiore tamen subinde Sacramento obstrictum, ut optimus è pessimo evaderet, Deoque mutatis piissimè signis integrâ, eaque perpetuâ fide militaret. Jam quidquid ex malorum omnium Iliade contra **CAROLUM** in arenam produceres, nomen & naturam posuisse videri posset; dum quidquid adversum, fortunatum; quidquid horridum, amabile; quidquid luctuosum, jucundum; quidquid ferale, vitâ & salute plenum Tibi sancto, ac inter Sanctos Cæsari insonabat. Unde ad Heroicam Tuam Fortitudinem consummandam ipsa pariter, necesse est, infausta evadat felicitas, inops copia, depressa sublimitas, exanimata victoria. Hoc unum deerat, ut ad plenam victoriam **CAROLUS SECUM** Ipso committeretur. Jamque conspicio Antagonistam, qui solus **TE IPSO** non minor incedat, ad singulare certamen provocan-

vocantem, ne exercituum robur, ac multitudo vires & animos possit addere, vel palmam cum Victore partiri. Et quem illum Antagonistam? Eum sanè ipsum, qui non tantum Deos ab insana Gentilitate adoratos delubris, statuis, Thure spoliavit; verùm & Divinissimum Numen, propè dixerim, nutibus ac votis suis omnibus reddidit obsequiosum. Virum indigito, eo corporis robore præcellentem, ut equitem cataphractum, equumque uno ictu medios diviserit. Pugilem dico, cui ut mors ipsa metum posset incutere, palatii tremorem, porticûs lapsum, pontis incendium, ac solis denique, & Lunæ deliquia in auxilium ne quicquam advocavit. Ducem appello artis militaris adeò peritum, ut hanc eadem operâ & primò invenisse, ac numeris simul omnibus perfecisse diceretur cumulatissimè. **CAROLUM** intelligo Hostem **CAROLI**, Hostem **SUI IPSIUS**. Adversus hunc in arenam procedit, formidabilis dicam, an mirabilis Palæstrita. Robustum certè prodit contracta ex longa inedia macies. Generosum loquitur Servatoris sui cruciatibus collacrymans vultus. Constantem ostendit ad Divorum limina peregrinantis baculus. Implacabilem demonstrat prona in hostes clementia. Victorem canit nocturna ad sacras ædes fuga. Plaudentem notant erectæ versûs cælum supplices palmæ. Triumphantem exornat vestis à plebeia non abhorrens. Hem æquum certamen! Imò dubiam rei aleam! Pugnam ancipitem! Accurrite, & opem ferte periclitanti Pugili, quos largissimis eleemosynis cumulavit, Pauperes. Auro vitam redimite Præsules, quod pia in vos effudit prodigalitas. Et cur modò moramini Cælites, quos hic à stellatis sedibus non semel excivit, Basilicarum recens ubique surgentium pulchritudine ac majestate illectos? At cur Cælites evocemus, in quorum consortium **CAROLUS SE IPSO** jam major, jam sui ipsius victor gloriosissimus, aris ipse jam dignus, pridem transcriptus est; nisi fortè lubeat sacras ipsius exuvias relatæ toties de se ipso victoriæ testes inspicere. Certè apparuit sacrum Illius cadaver horrente è fetis veste circumdatum, crucis insignia Coronæ Imperatoriæ raro fædere conjuncta. Hoc

geminum spoliū, quod de felicitate in ærumnas spontè conversa retulit, nec mors etiam beata potuit avellere. Factus proinde est orbis prodigium, Ducum Corona, Regum gloria, Cæsarum splendor, novum Cælitum decus. Sed unde tandem in talem, & tantum evasit CAROLUS, ut verè Magnus, & eximiè Sanctus irrefragabili Orbis testimonio habeatur? Viam aliam non reperio, eamque magis regiam, quàm quia superavit augustam suam Magnitudinem magnanima sui ipsius demissione, regalem pompam Divino Regi concolore caducæ prosperitatis contemptu, militarem fortitudinem fortitudine Christiana. Extollat jam prostratum, conculcatumque suum robur Fortuna, quæ nec insolitæ prosperitatis blanditiis, longissimæque victoriarum serie, nec decumanis adversitatum fluctibus evincere potuit, ut CAROLUS mortalis conditionis esset immemor, ut non ubique esset Magnus & Sanctus. Superior omnibus, omnia SEQUE IPSUM triumphavit, ita ut ejus famam nulla terrarum vel sæculorum oblivio non tantum sepelire non potuerit, sed neq; contemnere. Vivis fortunæ utriusque Domitor Magne, Sanctæque IMPERATOR CAROLE, vivis in Romanorum Cæsarum Fastis, quorum solium firmissimis Columnis imposuisti, illibatæ nimirum religioni, ac Divorum radiis coronatæ sanctitati. Vivis in Bojaricorum Ducum annalibus, quorum Gentilitiam Arborem ipsis regalibus Aquilis ita in nidum apparasti, ut ibidem Aquilæ cum Leonibus sacro Augusti Sanguinis nexu in maximum Romani Imperii emolumentum æterno fœdere conjungerentur. Vivis in immortalium omnium ordinum, & ætatum memoria Propagator fidei acerrimus, Legum conditor justissimus, subditorum amor fidelissimus. Vivis denique, ac æternum vives in Gloriosissima Posteritate, quæ deducti à Te Cæsarei Sanguinis maximum documentum & ornamentum venerabunda, ut par est, æstimat, ac æmulatur hodie dum Leoninam, hoc est, semper invictam, & incomparabilem, in utraque fortuna Tuam

Constantiam & fortitudinem,

EIDEM

E I D E M
 CAROLO
 MAGNO
 IMPERATORI.

C A R M E N
 E P I C V M.

At ferro, *Rex Boje*, datum, dedit omnia ferrum
 Imperia, & fortem dextram testabitur ensis
 Sæpius in costas, ruptis thoracibus, actus,
 Sta proin, O fulmen, sta vera Herois imago;
 Aut ego te despero sequi, nimis obrutus actis;

Et sic ipse tuis nimum laudabilis obstat

Laudibus: ergo inhibe gladium; sat CAROLUS orbi

Intonuiti. sat opum, sat mundi, & honoris abunde est.

Verbo: Rex sat habes MAGNI: Victoria porro

Vix spatium, quò crescat, habet. jam noverit hostis,

Quàm LEO sis, quàm sis FORTIS, quàm MAGNUS agendo;

Quàm forti nisu, quàm fortia brachia vibres.

Hinc, quia penè deest vincendus, vincere cessa

Pertæsus litui; post arma quietus ab alto

P

Despi-

Despice, quantus eas, quantum decreverit infrà
 Gloria prisca Ducum, Latium quos vidit, & Hellas.
 Sub juga jam Rhenus, jam Mauricus ivit Iberus,
 Et quisquis populus nascenti conscius Albi

Avares,
 qui dein-
 de Hun-
 ni, nunc
 autem
 Hungari
 dicuntur

Saxo, Brito, Avares, Wilsî, Sclavique, Gothique
 Te Dominum didicere pati, per bella coacti.

Quin Longobardi (gens imperterrita stare
 In belli medio, gens nescia cedere Campo,

Gens fera, *Barda* atrox, quæ jam duo sæcula raptò
 Vixit in Ausonia, & Narsetis poma voravit)

Longo-
 bardi à
 Narsete
 missis
 pomis in
 Italiam
 vocati
 sunt.

Ejecti vertere solum. Jam dicere de te
 Lippi, & Tonfores notissima carmina nòrunt:

Hic vir hic est. *Longas* qui scivit radere *Barbas*

Et Capite, & mento avulso. Data regula sæpè

Nos hodièque manet, quàm tunc cecinere Pelasgi:

Τὸν φράγον μὲν φίλον ἔχης, & γείτονα: *Francum*

Non nimis affinem, sed habe prudenter amicum.

Bojus adhuc restat, sed non nisi Milite Bojo
 Expugnandus erit. Rex CAROLE, Sanguinis hujus

Et Pater, & Natus, cognata in vulnera fortem

Huc impende manum, si viceris omnia, Magnus,

Si Bojos, æternus eris. Gens ista superstes

Perpetuum faciet te Patrem, ac (cætera postquam

Stirps tua defierit) resides ex stipite ramos

Soli ex te ducent Bavari; nam sicut avitum

Stemma tuum Bojis debes, sic se tibi quondam

Boicus EMMANUEL debet; quo nemo potentum

Plus poterit debere tibi: geret ille calentem

Bellò animam; similèmq; tuo, Mundique capacem,

Et Mundo Majorem animum. Nil fortius illo,

Nil solidum magis incumbens Fortuna videbit.

Jàmque facem rotat ambitio, & gliscentia spargit
 Semina; & ista tibi suadebunt sumere ferrum

CARO-

CAROLE, cùm neque te Majorem Tassilo possit,
Nec Tu ferre parem. dici jus debuit ense,
Et placuit liquido causam decidere Marte.

Jam vexilla volant: in BOJUM Boja canuntur
Classica: ad arma vocant hic Tassilo, Carolus illic,
Heroës ambo, & clari virtutibus ambo,
Ambo Agilolfingi, & Bavari Natalibus ambo.

Et quid jam petimus Superi? Num vincere præstet,
Num vinci, ambigimus; Pietas vota utraque damnat,
Quæ facit. hoc etenim casu tam vincere durum,
Quàm vinci miserum: Bavaro certatur utrinque
Sanguine. sed vinci, vinci patiare, rogamus
Tassilo, Bojaria hanc tibi cladem ignoscere ridens
Gaudebit; Tonsam pro vera fume Coronam
In Monachum rarus. jamjam suavissimus æther
Ambrosias tibi delicias, meliorâque Regnis

Munera promittit. Tua spes declinat *ad imum*.
Cede igitur Regnum, ne, cùm modò surculus ex te
Deficiat, propriis Dominis res Boja laborans
Externis assuescat Heris, discatque subesse,
Nata præesse aliis regio. Num fallor? an ignem
Sensim vertit amor? jam non placet Hesperus, orto
Lucifero; cæpit jam Bojus Carolum amare
Fortiùs; oblitus sensim, quem pronus amavit
Antè Ducem, captusque capi jam spontè volebat
Hoc à Rege suo, quasi præsentiret in ipso
Quid WITTELSPACHIUM, quid grande, quid
EMMANUELIS.

Et quis non amet hîc? paucis dicam omnia: Bojo
Jam tum immortalem Numen dictavit amorem
Erga Carolidas, nullum tolerare volenti
Æquo animo, nisi Carolidum de stemmate stemma.

Tassilo
Rex Bo-
ja. ex
Agilolf.
contra
Carol.
M. pu-
gnat.

Victo
Tassilo-
ne Boja-
ria devo-
luta est
ad Carol.
Magn
tum jure
belli,
tum fan-
guinis,
quia Ca-
rolus iti-
dem ex
Agilol-
fingis de-
scendit.
& stirps
Tassilo-
nis defe-
cit.

Juxta
proverb.
de Tas-
silone:

Tassilo
Dux pri-
mum;
post Rex,
Monach-
us sed
ad imum.

Jam verò congressæ acies ; & quid moror ? ardent
 Prælia ; Belli erat ista Thesis, num Tassilo Rex sit ?
 Merguntur gladii capulo tenus. Alea belli
 Ad votum cecidit. cecidit penultima tantum
 Ex Agilolfingis Soboles , stirps ultima restat,
 Jam stirpis Pater, & Patriæ mox jura daturus
CAROLUS. Iste suos sibi victos denuò Bojos
 Afferuit. Victa es: sed & hanc tibi Boica stragem
 Gratulor: in lucro est ævi fortuna sequentis.
 Nam non vicisses toties, nisi victa fuisses
 Hac vice. quippe tibi Magnos à *Cæsare* *Magno*
 Non finitura serie promitto Nepotes,
 Ut deinceps Aquilas Aquilis , fortésque creari
 Fortibus (ut desint sexcenta exempla) vel unus
 Maximus huic mundo, mundo Tibi charior ipso
EMMANUEL , Natique & longo sanguine ducti
Carolides pro teste forent. Huc ergo triumphans
 Flecte oculos Cæsar: toties spectabilis Actor
 In Martis scena, demum spectator & ipse
 Specta , quàm tua currantur (licèt ardua curri)
 Fortiter à Bavaris vestigia trita Monarchis,
 Ut patres imitentur avos, Natique patrissent,
 Quis sit amor belli, quanto sudore perennis
 Palma laboretur, nec non propè tota natentur
 Flumina, sanguineo crudele undantia tractu
 Ne tua perpetuo laus successore careret.

Sed cur (præcipitis linguæ temerarius error !)
 Cur te securum , qui nondum tutus es, esse
 Imprudens jubeo? nondum Rex Maxime, nondum
 Bellorum finis. **FACIENDO** hucusque fuisti ,
 Posthac Magnus eris **PATIENDO**, & magna ferendo:
 A te sæpè stetit Fortuna volubilis ; axem

Jam vertit, jam præteritos ulciscitur annos,
 Jam casum, & dentem invidiæ, tormentaque centum,
 Imò suam Dea cæca rotam cum morte minatur.

Atqui Virtutis cos est per *acerba probari*,
Non flecti adversis, sed contrà audentius ire,
 Dum quatitur, crebro robur solidatur ab Austro.
 Stabat Roma, quoúsque stetit Carthago, Quiritum
 Æmula; capta proin nequaquam moenia vertat
 Scipio, si sapit; in Corio Bovis omnia pendent
 Prospera Romulidum, & prodest urbs Byrsa, quòd obsit.

Carole, non secùs adversis, ac ignibus aurum
 Exercende, para mentem præ marmore firmam.
 Jam magna tibi parte viri, totóque LEONE
 Rex, opus est, ut magna feras; ne pectore nutes,
 Ne retrahas humeros, terræ, cælique ruinam
 Sustentaturus totis cervicibus Atlas.
 Te spectat tua posteritas, laudabere, si stes,
 Te spectat tuus EMMANUEL, *verúmque laborem*;
Virtutémque tuam vult discere, téque Magistro
 Vult adversa pati. Jam circus panditur ingens;
 Mappam fors mittit, procedunt funera: Nati
 In flore extincti, (prò quanti in corde dolores,
 Corde Patris!) subeunt morbi, tristisque senectus;
 Immixti veniunt luctúsque, labórque, timórque;
 Invida fraus, simulatus amor; tum deinde cavilli,
 Quæque probris reprobant sanctam mendacia vitam;
 Hi tibi vincendi sunt hostes, CAROLE, circum
 Hunc tibi fors aperit; postquam te vidit aperto
 Marte triumphantem semper, privata reposcit
 Prælia nunc; sunt hæ magnæ, mihi credito, pugnæ.
 Non equidem *Desiderius* jam provocat iram
 Impare Marte tuam, nullus Wedekindus ad arma
 Incitat, Albigenis fretus; jam nullus Hunoldus

Q

Bella

Bella movet contrà, nulla est Germania, nulla
Gallia, quam subigas. Jam nuper Transfuga mundi
Tassilo detumuit; jam sceptri incurius, intùs
Secum habitat, cæli plenus, cellæque, suique
Solicitus custos; sumpsit pro torque cucullum,
Ut deinceps privatum hominem componeret ExRex.

Pestis nulla foris, cave monstra domestica, postquam
Per tot lustra tibi fuit hæcenus aura secunda,
Mox aliquo turbanda Noto: Nothus evocat atras
Ex Phlegetonte Deas, tempestatémque cruentam
Attonito Plutone ciet. quæ causa mania?
Quis furor, O Franci Proceres vestrum impulit ensem?
Hoc decus Europæ (de quo jam litigat orbis,
Unde sit, inque suum civem ambitiosius optat)
Bojariæ caput usque adeò venerabile, velle
Tollere de medio (si quo tamen ille fuisse
Dicitur in *Medio*, summum qui culmen honoris,
Virtutisque simul tenuit) quæ causa, Pipine,
Tantum odisse Patrem? num tantum odisse? necem ipsam
Sacrilega tentare manu? proh! dedecus aulae!
O scelus! O furias! illi te tollere vitam
Qui dedit? usque adeò tibi viluit ortus, ut ausum
Oedipodis superes, non jam vulgare scelestus
Proditor, Herois tam Magni maxima noxa!

Pipinus
Gibber,
non ille,
à quo de-
scendunt
Wittel
spachij.

Prò Purus! pró Putus amor, pietasque paterna
Adversùs Natum, Nati delevit amorem
Adversùs Patrem. quid enim nisi forsan amorem
Ulturus, patrios inquirere cæpit in arnos
Filius, in facinus jurans, quod Gallia plangat,
Boica deploret, stupeat Germania, Tellus
Nauseet, ipsa tremat natura, ipse horreat orcus?
Reginburga locus sceleris, pro cæde patranda
Eligitur templum; nempe hostia spectat ad aram.

Ara

Ara placet sceleri, quasi non sine Numine quodam
Hunc nimis enormen fureres, insane, furorem.

Sed quid ad hæc Bojus fortunâ major utrâque?

Contraxitne animam? folio virtutis ab alto

Num se demisit? num forti cessit iniquæ?

Non ita qui MAGNI; vel qui de stirpe creantur

Boiarica; non sic CAROLUS; stetit ille; nec ulla

Aut scelerum timuit monstra, insidiâsque suorum.

Despexit furiale nefas, gladiôque necandus,

Ipsam contemptum potuit contemnere victor,

Dignum se Magno, Bavaræque notabile genti

Credens esse decus, facere ardua, & ardua ferre,

Magna pati, & multis cum risu ignoscere posse.

Novit enim extemplò truculentos Carolus hostes

Evasitque necem, non tam se vivere salvum

Gavissus, tantam quàm posse remittere culpam.

Neu quid inexpertum furiata relinquat Erynnis.

Tota ferè Europa unanimes juravit in hastas,

Ut pectus cum Rege daret Noménque, Domúmque.

Immensos populos furor imploravit, & omnes

Promisere mori, modò Carolus ense subactus

Disceret ire minor, modò Regno, & denique vitâ

Exutus morderet humum, vel perderet exul

Omnia, tum demum fore lætum occumbere letho.

Imò quis id credat? vix quisquam in murice vixit,

In quem plùs licuit, potuítve licere protervis

Dentibus invidiæ, nec enim fuit ullibi major

Materia, ut meliùs pasci Aulica posset Hyæna,

Mastygum nutrix; nec ego petulantiùs unquam

Latratam memini, dum toto à fratre tumescit,

Nocturnis Phæben canibus: Te Carole multùm

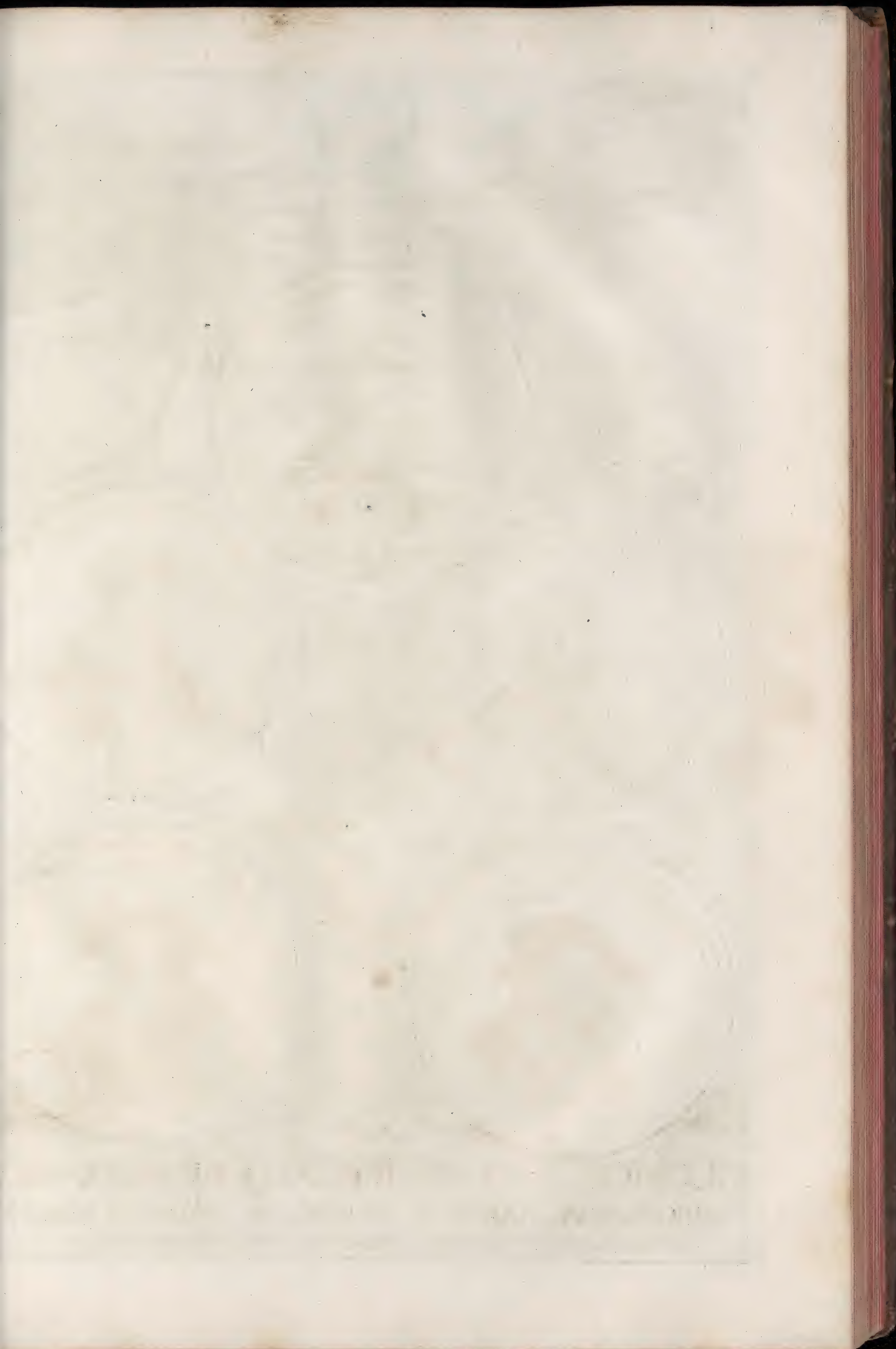
Latravère canes: at tu nihilominùs istis

Inconcussè malis, ceu rupes alta, rigebas

Saxeus, & gemino pede stans, staturus eodem,
 Sive pluat cælum jaculis, seu grandinet hastis,
 Seu ningat gladiis, seu te circumtonet imber
 Ferreus, in casus ultrò caput obuius offers,
 Dira pati, durisque premi, ratus esse Leonis.

Tanti erat, ut posses BAVARÆ præludere Stirpi,
 Ut posses Dux esse *Ducum*, qui maxima *Magni*
Ferrent, atque *agerent*, *fortuna in utraque* potentes.

GLORIOSISS. ET ANTICQUISS. DOMUS BOLARICA
 ORIGINARIAE MAIORUM EFFIGIES A CAROLO MAGNO
 USQUE AD OTHONEM MAGNUM WITELSPACHUM

XI.

CAROLVS MAGNVS
PRIMVS IMPERATOR GERMANORVM,
REX FRANCIAE, ITALIAE,
BOIARIAE,
PIPINI FILIUS

*Induperatores inter Tu Carole Magnos
Das Magno Boiis stemmate, Magne, Duces,
Portio Celtarum Boji mutare priores
Nobilius Dominos scilicet haud poterant.*

*Geuoldus in Genealog.
Duc. Bojar.*

Loriare Bavaria, tuos inter Consanguineos Magnum illum
& Divis adscriptum habes Carolum. A tanto & per om-
nes terras celebratissimo Viro tuorum habes Principum
Sanguinem Nobilissimum; imò à Nobilissimo tuorum
Principum Sanguine suum traxit Carolus Magnus, Impe-
rator Maximus. Neque enim est, quòd in tanto Scripto-
rum consensu unam unius vel alterius, errorem dicam, an
ignorantiam magni facias. Et quàm exile demum hoc est dubii argumen-
tum

Author.
Geneal.
Lazius.
Reusn.
Bucelin.
in Germ.
Heßing.
Gloria
Specul.
Aultr.

Gevol. tum? natale solum & locum, quo Carolus sit natus, ignorat aliquis: ergo
 dus in totum CAROLINUM Stemma rescindendum? dubius Nativitatis locus
 Geneal. num dubios quoque parentes reddet? Non Boicorum solum & Francorum,
 Duc. sed exterorum quoque scriptorum testimonio Parentes & avi Carolo ji fuere,
 Bavar. quos hactenus dedimus; sunt & illi posteri, qui posito a nobis Ordine sequen-
 post tur; id, quod agnoscent omnes, qui non errabunt in Bernardo, aut Arnul-
 Gevol- dum plu- pho, de quibus infra agemus dilucidè. Maneat ergo Magnus hic Carolus in
 rimi Calin. in Bojorum gloria, & Heroico stemmati decus addat, decus ab eodem accipiat.
 Tab. Ge- Neque existimet quisquam, Carolum eâ duntaxat ratione tam Magnum ex-
 nealog. titisse, quod Fortunam habuerit in innumeris, maximisque Victoriis, inof-
 fenso felicitatis cursu, suo semper lateri adhærentem; non cum hostibus so-
 lum, sed cum ipsa Fortuna ei perpetuo belligerandum fuit. Hæc ex bellis
 De Vita bella ferebat, Cadmea armorum Segete regiones implebat, ut Carolum ab
 Caroli M. instituto gloriosæ virtutis itinere deterreret; cum unum hic esset extinctum
 Buslier p. i. Hist. seditionis incendium, novas alibi flammæ suscitabat. Fidissimi, & intimi
 Franc. P. Rader. quique ab eadem in Caroli perniciem & interitum subornati sunt. Quoties
 volum. i. in Bav. S. pervicax Saxonia ejus jugum excussit, & triumphantem alibi Carolum, suæque
 Jo. Bucel. felicitatis signa explicantem, contrahere vela coëgit, & ad tuenda propria re-
 fol. 95. verti? quantum molestiæ Tassilo Boius, nomen vel ipsis tum subditis exo-
 aliique sum, quantum adversitatis Rex Longobardorum Dionysius suâ perfidiâ pro-
 plurimi. creârunt? Et quæ hæc, quam affligens dolorum materies, ab intimis, ab
 amicis, à clientibus, ab jis, quos summis ornavit beneficiis, ab ipsa denique
 prole sua, clandestinis & fatalibus consiliis deposci ad necem? non una in Ca-
 roli mortem facta est conjuratio ab jis ipsis, quibus vitam dederat, aut vitæ
 dignitatem. Clariora sunt hæc in omnium Authorum voluminibus, quam
 ut singillatim hic debeant percenseri. At verò super has inimicæ fortis inju-
 rias, positosque laqueos, excelso invictoque animo incedere, sua virtute ex
 his omnibus eluctari, hoc solum est, quod Magnum Animum, & Magni No-
 mine dignum probat virum. Quodsi & istud accedat, quod in Carolo sum-
 mopere laudandum, ut malefacta aliorum novis à Principe rependantur be-
 neficiis, ut non vindictæ, sed justitiæ clementiæque sit locus, cum ego non in
 Magnorum duntaxat, sed cœlestium virorum numero habendum puto. Ini-
 quas adversum se molitiones suâ Carolus prudentiâ sic dissipavit, ut Charita-
 tis Christianæ liberalitas certaverit cum injuriis Fortunæ; tantâ res adversas
 fregit constantiâ, ut Victoria de se ipso reportata major semper fuerit, quam
 de hostibus; temperantiâ tantâ se ipsum triumphavit, ut in se prius Imperium
 exerceret, quam in suos, & Fortunæ, & Regnorum, & sui Dominus unde-
 quaque præclarissimus. Et hæc sunt, quæ Divi Nomen Sanctorumque glo-
 riam ei comparârunt, virtutes animi plurimæ, maximæque, quæ non tan-
 tum in Fortuna abblandiente Magnum & gloriosum, sed in omnibus mundi
 hujus periculis, quæ semper sunt plurima, VICTOREM, præstiterunt, at-
 que hac straverunt ratione verum ad superos iter. Alphabethum ipse, quod
 symbolum ejus præfert, texuit meris ex Basilicis, quas pro litterarum nume-
 ro magnificas ædificavit; alphabethum aliud sanctum magis atque Basilicum
 texere nos possemus jis ex virtutibus, quæ solæ hominem coram Deo effi-
 ciunt MAGNUM. Hoc alphabehto omnigenarum nempe virtutum, quæ
 nonnisi ab adversis difficilibusque rebus exsurgunt, Magni agnomen verè
 promeruit Carolus, & in suos deinde posteros cum Heroicarum virtutum
 hæreditate transfudit, quæ primum in Pipino Filio, postea in cæteris ad
 hunc usque diem fuit conservata, perennatque in MAXIMILIANO. Ge-
 ftis

stis denique rebus his amplissimis, totam per Europam infitis palmis, domito orbe, subjugatâ Fortunâ, seipso sæpius triumphato, Trajano melior, Augusto felicior, Alexandro Major desuit vivere in terris, ut majorem in cœlis Boico nomini faceret gloriam, annum agens ætatis suæ septuagesimum ^{Defunct.} ~~se-~~ DCCCXIV cundum, Regni Francici quadragesimum septimum, assertæ sibi Bavariæ duodecimum, Imperii Romani decimum quartum, salutis à Christo partæ octingentesimum decimum quartum.

*Magnus erat Bello, Magnus pietate fidéque,
Hinc virtute suâ nomina digna gerit.
Scit Desiderius, scit Saxo, Sclavus & Hunnus
Quæque dedit victas gens Saracena manus.*

Reusnerus.

XII.

PIPINUS
CAROLI MAGNI FILIUS,
FRANCORVM REX.

*Oenotriæ populos cæpi, terrasque regendas,
Ingenium Patris, nomen adeptus avi.*

Reusnerus.

Reusn.
fol. 189.

Geuold.
in Histor.
Duc.
Bav.

Buffier.
Hist. Fr.
p. 1. lib. 4.

Sigon. de
Regno
Ital. lib. 4.
fol. 91.

Paulus
Wanefr.
in sup-
plem.
Annal.
Franc.

Adels-
reiter in
An. Boic.
p. 1. l. 9.
Eginh.
in Vita
Car. M.
Hennin-
ges.

ANNO
DCCCXIV.

Non degeneres progenerant Aquilæ columbas. Magni Parentis Caroli, Magnorumque avorum vivum monimentum fuit PIPINUS. Majorum gloriam traxit in naturam, & quos hæreditate ac dignitate sequebatur, eos, si per ætatem licuisset, virtute fuisset affecutus & gloria. Erat Pipinus juvenis generosus, atque cæteros inter filios Martiam Patris indolem maximè referebat. Itaque ceu junior Aquila à parente propediem educebatur ad alta, atque in hoc instruebatur, ut supra nubes omnium adversitatum evectus, & soli intentus gloriæ, nullis tereretur nimbis, supra armorum, & hostium qualiumcunque procellas victor semper disceret evolare. Non poterat Carolus assiduus Saxoniae atque Hispaniae bellis implicitus tam facile Italiam per seipsum tueri, atque in officio retinere; Regem ergo filium destinat Pipinum, qui domesticos externosque hostes præsentium armorum terrore præsens comprimeret. Unctus in hanc Dignitatem ac Romæ consecratus est ab Hadriano Pontifice Pipinus, ipsis Parentibus, Carolo & Hildegarde Romæ capropter venientibus, approbatione ac lætitia totius Italiae, Anno Christi DCCLXXXI. Mox velut alter Romulus Rempublicam foris protexit gladio; domi pietate Numa gubernavit; cum subditis universis & singulis fide officioque certavit; Italiam totam tum publicis operibus ad cultum civitatum instruxit, tum eandem legibus ad otii fructum salutaribus temperavit. Ingruentibus deinde bellis, æquè ad arma, ac pacem compositus, æquè fortis in otio, ac non remissus in labore, primò attonuit Saracenos, inque fugam compulit, tum deinde Rodelindum Beneventanum subegit, Venetos domuit, civitates plurimas diuturna oppugnatione fatigatas adduxit in potestatem, & tam multa passim erexit trophæa, ut si diutius vita suppeditasset, virtutis magnitudine patriam avitamque gloriam facile fuisset adæquaturus. Desperavit Fortuna ullam se posse de Pipino, sicut de Patre Carolo non potuit, obtinere victoriam, nec prosperis eum nec adversis frangendum hætenus experta; itaque ne victa semper & turpiter jaceret, mortem exoravit, ut falce sua demeteret ipsa Heroem, quem Fortuna sternere non poterat. Reducem ergo à captis Venetiis Pipinum mors adorta, Mediolani in medio flore ætatis & victoriæ plausu extinxit. Cadaver Veronam delatum, sepultum est in Monasterio S. Zenonis, quod Rex ipse construxerat, atque optimis possessionibus exornarat. Ex Adelheide conjuge filias quidem aliquas, sed unum reliquit Filium Bernardum, quem Carolus Pater illo adhuc tempore superstes in ejus locum Regno Italiae præfecit.

XIII.

BERNARDVS
PIPINI ITALIAE REGIS FILIUS,
CAROLI M. NEPOS,
ITALIAE ET BOIARIAE REX.

*Itala defuncto cessit mihi terra Parente,
Felix, nî Regni me tenuisset amor.*

Reusnerus.

Nter fortissimos simul, & felicissimos Boici Sanguinis Heroës erat BERNARDUS; ipsa invidit felicitati Fortuna, & ut FORTEM sterneret, maximo illum adorta impetu, in ruinam, uti putabat, certissimam præcipitavit; abblan- dita initio est, imposuit Coronam Italiae, addidit Bavariam, arma prosperavit, Principum & subditorum amorem conciliavit. Ingentem de Bernardo æstimationem concepit avus

ipse Carolus, eumque magnificis nominibus compellavit, Ludovicus Caroli M. Filius, jamque Imperator evocatum ad se ex Italia maximis muneribus est profecutus; Leo Pontifex ejus tutelam imploravit, & obtentam singulariter prædicavit; namque Bernardus Romam veniens Ecclesiam eo tempore in factiones scissam graviterque afflictam, atque summum orbis Antistitem prudentissimis suis consiliis ita servavit, ut licet ipse morbo corporis detineretur, Bono publico medicinam & salutem attulerit præsentissimam.

S

Pri-

Adels-
reit. in
Annal.
Boic. p. 1.
l. 9. f. 214.

Brunner.
in Annal.
p. 2. lib. 6.
fol. 63. &
fol. 65.
item in
Excubius.

Geuold.
in Ge-
nealog.
Duc. Boj.

Welfer.
rerum
Boic. 6.

Buffier.
in Hist.
Franc.
p. 1. lib. 5.
fol. 331.

Sigon.
de Regn.
Italiae 1.4.

Adel-
mus.

Annal.
Franc.

Author
Vitæ Lu-
dov. Pii
cozqu.

Nichard.
l. 1. f. 435.

Circa A.
Christi
DCCCXVIII.

Primores Franciæ, Præfulsque Italiæ Bernardum pœnè adorârunt. Sed non diu tenuit hæc felicitas. Ludovicus Imperator Lothario Filiorum uno in consortium Imperii sui assumpto, Bavariam Ludovico alteri designârat. Utrumque haud modicè pupugit Bernardum, reputantem serviendum non modò Patruo, sola voluntate Caroli, non ætate, non meritis eò provecto, sed etiam patrueli, tantum non puero; sibi usu rerum, aliisque dotibus plurimum impari: deinde eripi Bavariam, & dari Ludovico, illius Ludovici Filio, qui Pipino Patri suo ætate, atque adeò & jure concederet. Odii & ambitionis scintillam deprestenderunt continuò qui eum circumstabant Procères, Italiæ Franciæque viri maximi, ignemque suis foverunt consiliis, partim quòd aliquos privata in Ludovicum inimicitia armarent, alios vel ambitiosa spes ad præmia bellorum, aut ipsa in bella furor raperet. Sacri quoque Antistites, qui bellum Bernardo persuaferunt, fuere, Anselmus Mediolanensis, Wolfredus Cremonensis, & Theodulphus Aurelianensis. His itaque stimulis incitatus claustra Italiæ præfidiis, urbes munitionibus firmat, conjurationem adversus Ludovicum instruit, pertractis in societatem plurimis Italiæ civitatibus, & multis etiam ex Ludovici familiaribus, tanta suorum fide atque silentio, ut conjuratio instructa, collecti exercitus, infessa alpium claustra, summumque Imperium pœnè occupatum, uno famæ rumore Ludovicum perculerint; qui tamen celerrimè contractis à Germania, Galliæque copiis, maximisque itineribus in Italiam contendens, & exitum consiliorum adhuc prævertit, & suâ præsentia, suorumque multitudine, Bernardi foederatis pluribus, arma, animos, atque consilia eripuit. Ubi se circumspexit Bernardus, vidit se à suis, & ab ipsa Fortuna destitutum, stare in præcipiti, & jam jam in casum propendere. Itaque consilii pœnitens, arma deponit, & appellatâ Fratris Imperatoris Clementiâ Cabillonem ad eum supplex venit, humi prostratus, confitensque paratæ conjurationis flagitium, ut hac ratione miserationem sui augeret, & clementiam obtineret. Magna sanè, Magni animi demissio! res præclara, & in regibus tantò magis stupenda, quantò estrarior; quippe infrequentior est Princeps pœnitens, quàm peccans. Qui fine tam bono, tam magna sui cum Victoria procidit in pedes, surrexit excelsior factus per virtutem animi, quàm fieri potuisset vi armorum; quamquam eum ulterius in solio stare non permisit Ludovicus, cæteroquin & re, & Namine Pius, hinc tamen à seipso diversus. Nam Bernardum instigantibus Imperii Proceribus, oculorum usu jussit privari; secuta est post triduum mors, quæ vitæ ipsius lumen extinxit. Inconsultam hanc severitatem deploravit postea Ludovicus, & publicâ etiam pœnitentiâ dispunxit; sed Bernardus per ipsam cæcitatem effossosque oculos vidit clarius, quàm cæca fuerit Fortuna: in qua hætenus confidebat; vidit CÆCUS, & CÆCAM AGNOVIT; triduo illo, quo supervixit, in omnem antea actam vitam oculos animi reflexit, & accuratam secum ipso rationem injit; tum placida defunctus est morte, & Mediolani in æde S. Ambrosii sepultus, in qua hodie adhuc ejus extat Epitaphium: *Bernardus Civilitate Mirabilis, cæterisque piis virtutibus inclytus Rex hic requiescit. Regnavit Annos IV. Menses V. obiit XV. Kalend. Maji. Indictione XI. Filius piæ Memoræ Pipni.* Huic Epitaphio nos aliud, & breve addimus Elogium: Bernardus nunquam plus vidit, quàm quando fuit Cæcus; Nam cæcus, Fortunam vidit esse cæcam, quod rari vident. Sortem suam cæcus deploravit, oculos mentis in cælum levavit, & sic Fortunam atque humana omnia triumphavit.

XIV.

PIPINUS JUNIOR

BERNARDI FILIUS.

*Strenuus , acer , & invictis Fortissimus armis ,
Facta quidem Regis Sanguine Digna dedi.*

VT ambiguitas nostræ absit historiæ, distinguamus oportet inter plures, qui sub Pipini nomine illa majorum ætate clauerunt. Sex potissimum Pipini sunt celebres. Primus erat Caroli Martelli Pater; Secundus ejusdem Martelli Filius, Francorum Rex & Caroli Magni Pater; tertius ipsius Caroli Magni Filius, & Rex Italiæ; atque hi omnes rectâ a se invicem Lineâ, ut superiores commonstrant paginæ, descendunt. Jam & alius erat Pipinus, Ludovici Pii Imp. Filius, Rex Aquitanorum, qui suo nomine Pipinum alium, sed infelicem Orbi dedit Filium; atque hic Gallicis Scriptoribus Junioris Pipini nomine usurpatur. Verum ab hoc longè diversus est Pipinus noster, Junior & ipse dictus, sed Bernardi Regis Italiæ, & non Pipini Filius. Etiam hic Pipinus infelix putatur, & in utramque Boni malique sortem a quibusdam ita adscribitur, ut in speculum humani ludibrii, jactationisque mortalium possit objici. Exauctorati quippe Bernardi Filius, paternis dicitur non solum a Ludovico Imperatore exutus ditionibus, sed etiam a Lothario successore unâ cum tribus Filiis, Bernardo, Pipino & Heriberto à Regio Nomine in Comitum Ordinem fuisse reductus, jussusque peregrino in solo novam patriam investigare. Verum neque hæc, si ve-

Bucelin.
p.1. Ger.
fol. 38.
item
Bucelin.
p.2. in hi-
storia A-
gilolfin-
gia ite-
rum Se-
riem to-
tâ hanc
à Carolo
M. ha-
bet.

Nich.
lib. 2. de
Dissens.
Fil. Lud.
Pii f. 449.
Gevold.
August.
Kölner.
M. Wag.
Hefing.
Nicol.
Cisner.

ra sunt, Vir Fortis in ignominiam computat, & in ista Fortunæ illudentis contumelia non desunt, quæ hunc Pipinum Juniorem, inter Majores, & præstantiores Heroes nomen locumque faciant promereri. Certè Nithardus, Caroli Magni ex Sorore aut Filia Nepos, qui bellis eo tempore præsens ipse interfuit, Author fide dignissimus, tum dignitate originis, tum testimonio rerum, quas scripsit testis oculatus, huic Pipino Bernardi Regis Filio sua in historia magnam attribuit laudem. Libri alii invictissimum eum compellant, & Scriptores Bavari, qui de Pipino agunt, gloriosa eum in bellis morte referunt occubuisse. Detur igitur hoc, quod Pipinus vel suâ, vel parentis Bernardi culpâ, aut potius Patruorum suorum, pœnè dicam, crudelitate in humiliorem statum conditionemque sit detrusus, & Comes duntaxat Lengenfeldensis audierit. STAT tamen ADHUC Heroi isti sua laus & gloria, & Regio Bojorum Sanguini à rerum hac vicissitudine æquo animo tolerata, novum accrescit fortitudinis argumentum. In Colossi diffracti Symbolo Pipinus repræsentatur; Superiore quamvis parte in frustra abeunte, suæ adhuc basi firmiter insistent pedes. Ita Pipinus post infelicem Patris casum, qui membra traxit plurima, nihil ipse à sua virtute defecit; quodque defuit externo splendori dignitatis, animi robore compensavit. Boicum verò stemma, hac iniquæ fortis agitatione non tantum labefactatum nihil fuit, sed his adversitatum flabris tantò magis confirmatum, ut arbores ventis impulsæ altiores radices agunt.

XV.

BERNARDUS
PIPINI JUNIORIS FILIUS
COMES LENGENFELDENSIS.

*Me quoque prognatum magni de stemmate Regis
Inter honoratos fama recenset avos.*

Aligo hinc aliqua nostrae se Historiae, quin & gloriae Boicae videtur intendere; deficiunt scriptores, qui Sanguinis Bavarici seriem celebrium factorum narratione pertexant, atque ab hoc Bernardo Carolinum Stemma suo abrumpunt silentio. Utrique huic obscuritati nos lucis aliquid affereamus. Quis est, qui soli maculam, & ejus lucidissimo splendori, tenebrarum ignominiam ausit attribuere, quod sub ipsum aliquando meridiem viderit ejusdem radios nobis abscondi, & Eclipsin pati? Non solis hic defectus est; manet ille suo in splendore fulgentissimus; quæ verò tenebras orbi inducit, est interponens se Luna, & nigro corpore solem nobis abscondens. Quod si *His quoque* tenebris *Subjectus* est Sol, absque sui tamen splendoris detrimento, quid miramur Bavarico stemmati non à se, ac suorum defectu Siderum, sed à socordia scriptorum, vel temporum iniquitate brevem hinc Eclipsin contigisse? Regum etiam plurima, præclarissimaque facta nos latent, partim incuriâ, partim oblivione hominum, quàm multò proclivius, præteritis Historicis, aut cursim attigisse eum, qui in sublimi munerum dignitate tum conspicuus non fuit? Bernardo Patre exoculato lumen etiam posteris aliquamdiu erat ademptum, Dignitatis saltem & honoris publici. Agebant sub Comitum nomine vitam tres Fratres, Bernardus, Pipinus, & Heribertus, quos Junior Pipinus ediderat; & vitam exiguo proventu tolerabant. Regio Narischorum, in qua Lengenfeldensis Ditio exulibus attributa, barbara tum erat, & cultorum, ne dicam scriptorum pœnè expers, ut adeò mirum nihil sit, non extitisse qui de ipsis scriberent, quamvis scribenda daret plurima Regius eorum Sanguis, ab hoc infortunio agitato, sed ad sanitatem. At nomina saltem eorum apud Geneagraphos, & illos quidem fide dignissimos passim reperiuntur, quod satis est ad dispellendas tenebras jis, qui Bavaricæ Domui Carolinam originem negant. Post multa sanè eruditorum virorum inspecta volumina, antiqua & nova, visum non est, cur fides illa, quæ aliis antiquitatibus sæpè non ita testatis adhibetur, non his etiam sit tribuenda. Recensiti hæcenus progenitores seriem habent nullo modo controversam. Pipinus Junior ubique nominatur Bernardi Italiæ Regis Filius; Pipini Junioris Filii, sunt Bernardus, Pipinus, & Heribertus. Hos quoque tabulæ probant. Quod jam & iste Bernardus Pipini Junioris Filius Arnulphum genuerit, de quo postea, negant aliqui; alii ignorant: ignorantibus facile ignosco, sed ut eorum ignorantia in tali antiquitatis caligine seriem avorum abrumpere putetur, cum lux aliunde pateat, ferendum non puto. Est nonnemo inter recentiores, qui post viginti annorum laborem indefessum, quem Geneagraphiæ se impendisse profitetur, ut Domui Habsburgicæ soli vendicet Carolum M. hunc etiam Domus Bavaricæ Protoparentem in cæteris admittit omnibus, in una Bernardi hujus generatione subsistit, sed jis ex capitibus, quæ rem tot aliorum sententiis probatam non evertunt; rationes ejus obiter refello. Bernardum Pipini Regis Filium ait fuisse Nothum, non probat; id certè Buffier diligentissimus rerum Gallicarum Scriptor non dissimulasset. *At inquit, Bernardi Filium Pipinum habent alii Antiquiores Authorem Comitum Viromandorum in Gallia Belgica, non autem Comitum Lengenfeldensium in Bavaria.* Est hæc quorundam opinio, nec nostram evertit tamen: potuit apud Veromandos aliquamdiu habitasse Bernardus, inde in Noricum transire; erant enim tum

T

tem-

Gevold.
in Ge-
nealog.
Duc. Boj.

Bucelin.
in Germ.
fol. 38.
item p. 2.
in Hist.
Agilolf.
fol. 382.

Adels-
reit. Ann.
Boic.
p. 1. l. 13.
num. 10.
fol. 322.

Brunn.
in Ann.
p. 2. lib. 6.
fol. 70.

Heining.
& alii.

Schönle-
ben vera
origo à
Car. M.
dissert.
Polem.
Labaci
A. 1680.

Reusner.
in Basil.

temporis Galliae & Bavariae Regna eodem sub capite. Quid dicant alii, non ignorant scriptores domestici, solida tamen ratione non persuadentur, ut abeant in contrarium. Id, quod de Luitpaldo dubium movet, infra discutietur. Denique Carolinam stirpem in masculina serie putat exaruisse, sed quæ eam in rem momenta affert p. 183. Carolinum genus in Regnis perpetua serie continuandis, non in propagando Sanguine ostendunt defecisse. Permittat igitur Auctor hic perquam accuratus, ut Austriacus Bavaricusque Sanguis ab uno fonte profluat, quandoquidem in eundem jam sæpè rivum se ad totius orbis gloriam & solatium commiscuit. Quis verò in re Genealogica majus obtinuit nomen, quàm Elias Reusnerus, qui in suo Basilico splendidam hanc proponit Epigraphen: STIRPS CAROLINA, QUÆ EX VETUSTISSIMIS BOJARIAE REGULIS ORTA STEMMA PRODUXIT ILLUSTRIS PRIMORUM IMPP. GERMAN. REGUM FRANCIAE, ITALIAE, BAVARIAE, A QUIBUS POST VARIAS FORTUNAE VICISSITUDINES PROGNATI PRINCIPES PALATINI AD RHENUM, DUCES UTRIUSQUE BAVARIAE, MARCHIONES AUSTRIAE, &c. &c. Quis in rebus his versatus magis, quàm Bucelinus Stemmatographus Germaniae celeberrimus, qui postquam stemma Bojo-Carolinum una facie distinctè exhibuit, ad dubium illud de Luitpaldo hæc subjicit: *Luitpaldum verò à Carolo Magno ortum, non modò domesticis Bojorum Annalibus, sed & pluribus Ludovici IV. Diplomatis meritò credimus; ut de ulteriore porrò deductione sive deductionis probatione non laboremus.* Quis Gevoldo Bavariae tabularium penitiùs excussit? qui sanè orbi noluisse hunc fucum facere, ut sibi pareret adulatoris infamiam, nisi suam potuisset Domum solidis inædificare fundamentis. Omitto alios, qui magno agmine huc possent adduci; sufficient j, quos à latere hætenus apposuimus. Itaque ex his etiam tenebris emergat Bavaria, & lucidissimos stemmatis sui radios quaquaversum in orbem diffundere jam ulteriùs pergat. Gratiorem nobis solem exhibet reductum nigræ Matris pallium; Cæli quoque Boici Soles, post brevem Eclypsin sese ostendent clariores. Post Bernardum hunc Comitem Lengenfeldensem sequentur iterum Duces, sequentur & Reges; atque Bernardus ipse suâ licet involutus Eclypsi splendorem solis & nomen Herois non amisit.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
AND
ZOOLOGY
OF THE
CITY OF LONDON
1871

GLORIOSISS. ET ANTICUISS. DOMUS BOJARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES A CAROLO MAGNO
 USQUE AD OTHONEM MAGNUM WITELSPACHUM

XVI.

ARNULPHUS,

SEU

ARNOLDUS,

COMES LENGENFELDENSIS,

BERNARDI FILIUS,

DUX CREATUS

AB

IMPERATORE ARNVLPHO.

*Hostibus haud tergo, sed forti pectore notus,
Feci multa quidem fortia, plura tuli.*

Nitendum est porrò, ut historiae nostrae veritas, omni fuligine deterfa in lucem prodeat. Arnulphum hunc non Bernardi Superioris Filium, sed spuriam Arnulphi Imperatoris fuisse prolem nonnulli scriptores asserunt, sed errore palpabili. Arnulphus enim Imperator Carolomanni Filius, & Ludovici Germanici Nepos ante annum octingentesimum sexagesimum primum in hunc mundum editus non

Palatius
de Czar.
in Aquil.
Sax. de S.
Henrico
fol. 10.

Ex Rad.
in Bav. S.

Pistor. in
M. S. re-
felic ex
instituto.

Bucelin.
p. 1. ut su-
pra. &
p. 2. in
Hist. Agi-
lof.
fol. 832.

Adelsr.
in Ann.
Boic. l.
prius cit.

Idipsum
Bucelin.
p. 1. &
p. 2. item
Raderus
in Henri-
co san-
cto. vide
infra.

An. Fuld.

Rhegin.
in cont.
An. 891.
Kelner
M. S.
Pistorius
in M. S.
de Duc.
Bav.

DCCCXCI.
An. Chr.

est, ut certa habet Chronologia. Si Arnulphus tum nondum editus, quan-
do ergo Arnulphum hunc cognominem, & suum genuit Filium? qui post tri-
ginta annos, nimirum Anno octingentesimo nonagesimo primo, post multa
alia celeberrima facta, integri jam exercitus Dux ab Imperatore Arnulpho
constitutus, & famæ ingentis Heros, ut eum compellant annales, contra
Nortmannos decertans gloriôsè occubuit. Ergo Arnulphus Imperator quin-
decim annorum puer, jam pater fuit Arnulphi Ducis, & tempore eodem Ar-
nulphus Dux quindecim pariter annorum adolescens totius fuit exercitus Im-
perator, tanta jam cum nominis celebritate? præpostera hæc sunt, & tamen
ex Adversariorum dictis confectanea. Repetantur annales, computentur
tempora, & veritas elucescet. Fuit igitur Arnulphus noster non Arnulphi
Imperatoris, sed Bernardi Filius (ut perhibent non pauci) præfectus mili-
tum, agnatus Sanguini Carolino, ob facinora egregia in Ducum Ordinem à
priori Comitum Lengenfeldensium statu assumptus. Patet idipsum ex Filio
Luitpaldo, quem hic Arnulphus genuit, quémque Ludovicus Arnulphi Impe-
ratoris Filius DILECTUM SUUM PROPINGUUM publicis tabulis ap-
pellavit. Si Propinguus Ludovici à Caroli Sanguine etiamnum descendens,
neque propinguitatem hanc habuit ex Arnulpho ut Patre, quemadmodum
fieri non potuit, ergo ex Sanguine Bernardi; non enim alia propagatio libe-
rorum Caroli Magni jam erat superstes; meminerunt quidem alterius Caro-
li, qui Ludovici Pii ex Pipino Nepos in Bavariam profugisse dicitur; sed hic
assumpto sacro habitu vitam egit Cœlibem, & Monasticam; restat igitur ut
ex Bernardo Arnulphum, ex Arnulpho Luitpaldum dicamus esse progeni-
tum. Habemus hoc modo in Arnulpho Sanguinem Caroli Magni, habe-
mus & Sanguinem Herois inclyti, qualem se præbuit variis in bellis, oblitte-
ratam nonnihîl majorum suorum gloriam virtute restaurans nova. Nam ut
Feldenses annales referunt, Arnulphus hic, seu alio nomine Arnoldus, cum
armorum peritiâ ac felicitate magnum sibi nomen comparâset, inter Bojario-
rum Principes adscriptus est, Nortgovie seu Nariscorum portione non modica
attributa, & exercitus pariter ac Bojariæ Dux appellatus; referunt alii in bel-
lo fortissimè pugnante occubuisse circa Ann. Chr. 891. Ex ungue Leo-
nem cognosce. Qui fortes ducunt, fortibusque imperant, Lepores non sunt.
Adversa num tulerit, ne dubita. Symbolum aspice, quod huic proprium Du-
ci: Solem è nubibus emergentem, atque ipsis deinde nubibus videbis coro-
natum. Non coronatur, nisi qui certaverit. Certanti adversarius occurrit
in arena; sine adversario enim marcet virtus. Jacuit Arnulphi virtus sepul-
ta tenebris, nubibus involuta, in humilem depressa statum; sed dissipavit
has ignominie nebulas splendore factorum, & ab ipsis his adversis emicuit cla-
rior, ut adeò verum sit, dant ipsa *Adversa Coronam*, Virtutis nimirum
& veræ fortitudinis.

XVII.

LVITPALDVS,

SEU

LEOPOLDVS

EX

COMITE LENGENFELDENSII
DUX NORIC. ET BAV. MARCH. AUSTRIÆ.
ARNULPHI FILIUS.

*Fervida quid virtus, quid Mars meus egerit, Hunni
Quos Patria duxi de Regione, sciunt.
Ense meo factos calcavi Victor acervos,
Quà removet Rhætos, Vindelicosque Lycus.*

Reusnerus.

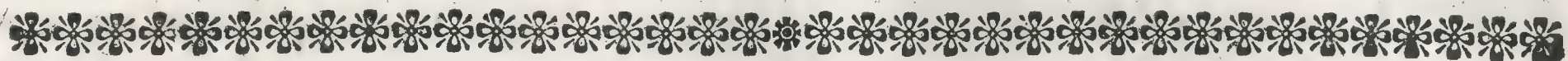

Luitpaldus Arnulphi Filius, qui multiplici Nomine Luitpol-
di, Leupoldi, Ludepaldi, Leopoldi tum in vetustissimis Di-
plomatis & libris, tum apud Recentiores historiographos
Scriptus reperitur, indubitatus fuit Bojarici Sanguinis Au-
ctor, & propagator; quod verò & ipse Carolini sit stem-
matis Ramus, si etiamnum dubitat, quem supra adduxi, stem-
matis Ramus, si etiamnum dubitat, quem supra adduxi, stem-

Gevold.
in Gen.
Gen. 6.
Hund. in
Metrop.
Schönle-
ben diff.
Polem.

stemmato. graphus, Austriacæ Gloriæ Speculum Magnum inspicere dignetur,
 in cuius libro secundo, capite primo, fol. 157. hæc verba reperiet ab idiomate
 Germano in latinum translata: *Arnolphi Imperatoris tempore, Anno*
octingentesimo octogesimo nono tragicam omnino scenam Ungari, in Pannonia
superiore, seu Austria Orientali adornarunt, cæde & incendiis adfitam Da-
nubio Regionem infestantes, more tam barbaro, quam Hunni olim, & nunc
Scythæ aut Turcæ solent. Furentem ut comprimeret hostem Cæsar, Mar-
chia Austriacæ præfecit Heroem inclytum Leopoldum, Lengenfeldensem ac
Schyrensem Comitem, ex Stemmata Caroli Magni Prognatum, & Palatino-
rum Rheni ac Ducum Bavarie Patrem ac conditorem Dignissimum, qui
Barbaros multis victoriis attrivit, atque illa Regione ejecit. Novum
 Carolini Sanguinis argumentum; novum Bavaricæ fortitudinis de-
 cus. Fortissimus enimverò Theseus illius sæculi fuit Luitpaldus, par
 Herculi, & Heroicorum factorum gloriâ neutiquam illi secundus, quem anti-
 quitas Herculi socium, & æqualem adjungit; Arnulphus Imp. cum limitis Orien-
 talis Marchionem, & Bavarie Ducem jam appellaverat; fracta dein ætate
 sua, & imperii mole in Filii Ludovici humeros translata Luitpaldum hunc
 adjunxit socium, qui nutantem in adolescentulo & brevi casuram avorum
 gloriam bellica sua fortitudine sustentaret. Et paulò post Arnulphi Patris
 mortem Ludovicus est expertus, quàm sine hoc Theseo valeret nihil. De
 Theseo perhibet antiquitas, quòd tam multa memoratu digna gesserit, ut
 inter plures Hercules nomen hoc & ipse meruerit. Non inferiora de Luit-
 paldo recensentur. Jam iterum Hungari, gens eo ævo multorum populo-
 rum exitio clara, in Austriam Bojariamque effusi, passim barbaræ immanita-
 tis exempla edebant. Nec Germaniam solum, sed crescente cum victoriis cu-
 piditate & audacia, orbis terrarum imperium aut certè prædam ac latroci-
 nium animis destinabant. Hos veluti Semiferos Centauros Theseus noster
 aggreditur, ultra Danubium cum parva suorum manu repellit, & illata pa-
 triæ damna, magna eorum strage fortiter feliciterque ulciscitur. Cum dein
 altero anno bellum idipsum recruderet, reportavit Luitpaldus præter vi-
 ctoriam, ipsum Regis Barbari Chussolis caput; & pacem Patriæ dedit in quin-
 quennium. Hæc omnia prosperè. Sed neque illi Theseo, quem Poëtarum
 carmina celebrant, neque Nostro adversa unquam abfuit Fortuna, quacum
 inter cætera bella sæpius rixaretur. Et ille quidem jam Senior pluribus re-
 bus ad æternam memoriâ feliciter gestis, denique patriâ regnòque pulsus in
 Scyro insula à Rege Lycomedes fuit interfectus. Theseus autem noster sub
 vitæ pariter finem infelix quidem, sed gloriosum tamen sustinuit fatum; cum
 anno post nongentesimum septimo Ungarorum bella ceu Hydræ capita re-
 pullularent, placuit Deo victoriarum gloriam minus prospero eventu tem-
 perare. Cladem Boji ab Ungaris ingentem, & jacturam longè majorem in
 ipso Luitpaldo occiso acceperunt. Stans ille in acie, atque cum primis dimi-
 cans cecidit, dignus, qui non aliis, quàm victoriæ ulnis exciperetur. Boja-
 ria omnis, & Ludovicus potissimum Imperator velut præcisâ amissâque tute-
 lari dextrâ ingemuere. Et profectò imperium, quod Nobilissimi Ducis hu-
 jus consiliis viribusque innixum sub duobus Imperatoribus Arnulpho & Ludo-
 vico inconcussum & firmum steterat, subducto eo non labare tantum, sed
 ruere cæpisset, nisi novum in Luitpaldi Filio Arnulpho columnen obtinuisset.
 Reliquit ex Adelheide conjuge, Ottonis Saxonie Ducis Filia, & Henrici Re-

gis forore vulgò Aucupis dicti Binam sobolem masculam, Arnulphum & Berchtoldum, quorum primus in Bavariæ Ducatum successit statim; alter ab hujus morte, sed non sine turbis inde exortis, ut postea dicitur. ANNO CMVII.

XVIII.

ARNULPHVS
COGNOMENTO MALUS,
PRINCEPS BOJARIÆ,
LUITPALDI FILIUS.

*Strenuus in bello, prudens in pace; scit Oenus
Virtutes nervis non caruisse meas.*

Reusnerus.

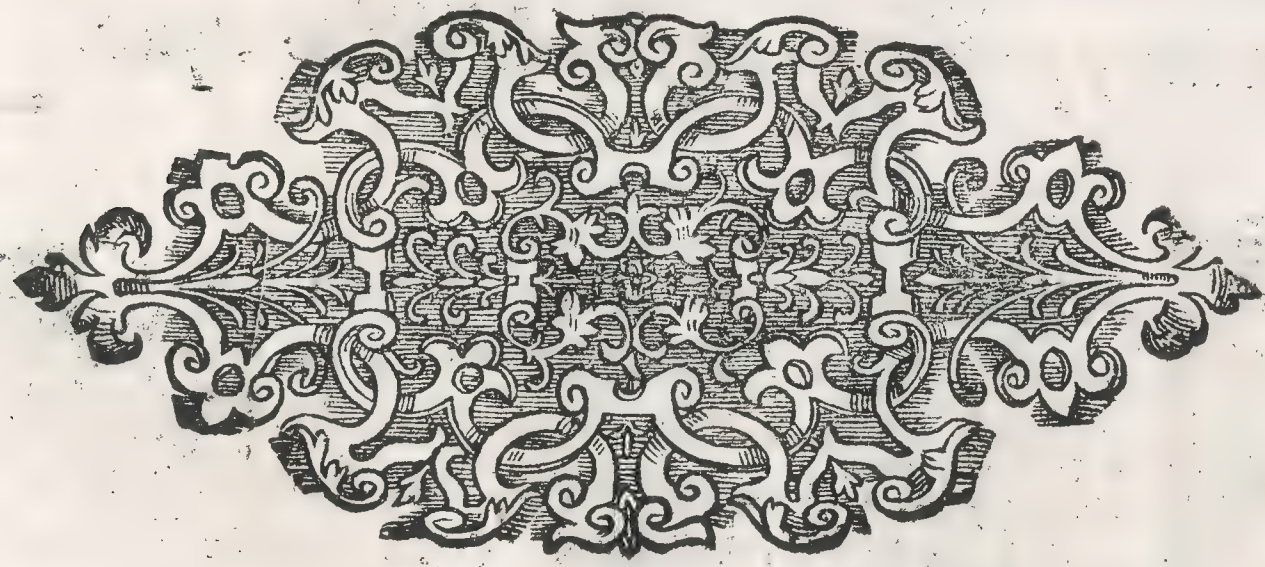
Ermanum hunc, sincerumque fuisse Principem ex Symbolo patet. Eundem *Videri*, eundem *& esse*, talem dici *per orbem*, qualem quis interius, & sinu foveat; idem præferre in fronte, quod in recessu tegitur, Boni justique hominis nota semper fuit optima. Quid igitur causæ subest, cur Arnulphus inter Bonos Optimus, Mali cognomen à posteris reportarit? rationem habe. Princeps erat Regio oriun-

Palatius de Cæf. Aq. Sax. ut supra. fol. 78.

oriundus stemmate, regia indole, & summis à natura dotibus exornatus;
 regere volebat non servire, Rex esse pro jure suo, non servus & juris alieni;
 Is nempe, qui erat naturâ, volebat & *videri*, ita ejus symbolum, & axioma.
 Id, quod Historici illi, qui studio aliarum partium tenebantur, in malam in-
 terpretati partem, Arnulphum dixere Malum; neque enim apud omnes eo-
 dem nomine vapulat; ab aliis insigni laude, & encomiis maximis extollitur.
 Fidem dictis facient, quæ sequuntur. Postquam Luitpaldus cæsus est ab
 Hungaris, Patri in præfectura limitanea Bojariæ successus est Arnulphus, Lu-
 dovico Rege vivo, volenteque; eodem verò defuncto totius Principatum Boicæ,
 incertum an expectato Conradi Imperatoris, qui postea successit, iudicio, suffra-
 gationeque, an privatis potius auspiciis adiit; cùmque sciret Arnulphus, se stirpi
 Caroli Magni vinculo Sanguinis innexum, Conradum verò ex alieno stem-
 mate in Cæsaream dignitatem irrepsisse, tulit id indignissimè; nec videbatur
 ambitioni justa deesse causa; Conradus enim concessas sibi regni vires in æ-
 qualium, & Principum aliorum injurias exercebat, quique Patris Patriæ per-
 sonam debuisset assumere, vix bonum Dominum agebat; contra Arnulphus
 & suffragatione virtutis & jure Sanguinis, & populi sibi addicti amore ad altio-
 rem gradum poterat adspirare. Gravius tamen aliquid in Conradum non
 attentavit, quin potius avitos suos generososque Spiritus adversus communes
 Patriæ hostes, & pro Cæsare fortiter exerebat. Ungaros Rheni ripam legen-
 tes ipse cum Ducibus Alemanniæ Nepotibus suis, anno ejus sæculi tertio deci-
 mo ad internecionem delevit, triginta non amplius capitibus ad ostentatio-
 nem Victoriæ cædi ereptis. Spectatam insigni Documento virtutem cùm
 remunerari debuisset, armis appetiit Conradus Germaniæ Rex, authoritatis
 suæ nescio quem contemptum, & turbida Arnulphi consilia in belli causam
 obtendens; nec acie modò cum illo est congressus, sed etiam vulnus accepit.
 Fortunâ tamen Iudice Arnulphus causâ cecidit, victusque instituit fugam ad
 Hungaros, apud illos, quorum nuper copias conciderat, facilius asylum re-
 perturus, quàm apud Conradum, iratum & faucium, veniam ac salutem.
 Sed fuga hæc rerum & temporum imperitis ansam præbuit suspicandi, excitos
 ab eo & sollicitatos adversus Germaniam fuisse Hungaros, cùm tamen & duo-
 bus illis annis, quibus cum tota Familia apud Hungaros fuit, & aliquot inse-
 cutis nullæ Ungarorum in Germaniam excursions apud Historicos reperian-
 tur. Diffidium hoc, & exilium Conradi mors intra biennium finivit. Ar-
 nulpho in Patriam regresso, velut emergenti è nubilo sideri ipse exilii Squalor
 claritatem conciliavit, ut non effusa duntaxat Bavarorum, sed & Francorum
 Gratulatione exceptus, nec pristinae duntaxat Fortunæ insignibus, sed Co-
 ronâ ipsâ dignus sit visus. Nam Boji Germaniæ Regem optabant, cujus ipsi
 cunabula monstrare apud se possent. Franci partim avito in Saxones odio, è
 quorum stirpe Henricus in Imperium successerat, partim Carolini Sanguinis
 studio cognatum expetebant Arnulphum. Neque eousque animos submi-
 serat Arnulphus, quin ad Regni nomen erigeretur. Advertit continuo
 Henricum vel cogitata Arnulphi defectio; exorientem ergo sibi æmulum in-
 ter ambitionis infirma principia oppressurus Ratisbonam cum exercitu advo-
 lat, & obsidionis diuturnitate Arnolphi debilitat vires, se deinde suæque de-
 dentem oblitteratâ offensâ amicum salutat. Et Henrici vincentis, & Ar-
 nulphi se dedentis moderationem admirabatur ætas illa; Nostra in Arnul-
 pho hoc Malo (ita mordaciter, sed malè ab aliis dictus est) Virum insigniter
 Bonum admiretur. Pacis, & quietis publicæ causâ in pulcherrimam amicitia
 concertationem cum descendisse intelligent ji, qui annales volvent. Pax dein
 &

& concordia tenuit inter utrumque. Bohemico etiam bello ingruente circa annum CMXXX. Arnulphus suum cum Henrico copias sociavit, ut sinceræ fidei documentum daret; neque offensæ quidquam inter eos postea intercessisse legitur. Novas, sed alterius belli faces non tam ambitio, quam nova oblatae coronæ occasio refuscitavit; siquidem Italiae Proceres anno nongentesimo trigesimo secundo, Hugonis Regis sui fastidio ad Arnulphum venerant, petierantque, ut spe Regni quod in Germania frustra ambiverat, in Italiam cum exercitu transcenderet. Iter ingressio Veronam usque omnia ad Votum fluxere; ea urbs ultro in potestatem venit, & patentibus portis hospitem cum plausu excepit. Postmodum verò suis penè ad internecionem cæsis Arnulphus capto ex tristi præludio omine, noluit Fortunæ novam in se peccandi potestatem facere, & reliquum in patriam deportavit exercitum, ubi putare secum rationes diligenter & defervescente paulatim ambitionis aestu utilia speciosis & certa incertis anteferre, abjectaque prorsus repetendæ Italiae curâ ordinare res domesticas aggressus est. Prima fuit cura cum læsa pietate, quæ inter bella non optimè accipitur, in gratiam redire; itaque coactis Dingolwingam Episcopis comitia celebravit; ubi facta damnorum æstimatione, quæ domicilia, possessionesque sacræ belli temporibus essent perpeßæ, seipsum repetundarum damnavit, sententiâ Christianum & Optimum Principem clarè satis approbante; restituitque in integrum sacra domicilia, damna compensavit. Apparet modò, ex hac & reliqua Principis hujus vita, ex tam varia, alternantèque Fortuna, quam studiosè ex probatorum Authorum libris exscripsimus, magnâ planè injuriâ tam *Mali* stigmatè Arnulphum fuisse insignitum. Quin potius e' ucescit, in utrâque cum Fortuna sui compotem, alterius favores aut admisisse, aut expetiisse prudenter, & rursus alterius sinistros ictus æquo animo excepisse, quo quid *melius* sit, in hac rerum humanarum proclivitate non reperio. Mors ejus incidit in annum nongentesimum trigessimum septimum, cujus cum multa apud veteres Authores sit memoria, & fabulis diversissimis inspersa, Lectori sufficiat vel sola Brunneri manus, quæ omnes illos nævos sat eruditâ spongiâ dispungit. Ejus ossa Divus Emmeramus tuetur, cujus templum & Cœnobium vivens Arnulphus intra urbem Ratisbonam recepit, ipsamque Ratisbonam mœnibus cinxit. Ex uxore Gerbyrga, quæ sancti Conradi Constantiensis Episcopi erat Neptis, genuit Eberhardum, Arnoldum, Hermannum, ex quibus Arnoldus Stemma Boicum propagavit.

Brunn. in
Annal.
p. 2. lib. 7.
fol. 433.
Adels.
fol. 337.
Obijt
ANNO
CMXXXVII.

XIX.

ARNOLPHUS,
SEUARNOLDUS,
FILIUS ARNULPHI MALI,
NEPOS LUITPALDI PRIMI,
PRINCEPS BOIARIÆ,
CURATOR ECCLESIAE FRUXINENSIS.

Hunc Arnulphū
vocat
Bucelin.
progen.
omnium
Comit.
Palar. &
Bavar.
p. 2. f. 382.

Erat
Schy-
rentium
primus,
& Com.
Palar.
Bavar.

Bucel.
p. 1. f. 38.

*Fortiter ob Regnum dum dimico, cladibus asper
Concido, prolapsō cæsus & ictus equo.*

Reusnerus.

Rnulphi mortem magni in Bojaria motus, tristesque sortis
vicissitudines sunt consecutæ; cū enim Boicum Princi-
patum Otto Cæsar Bertholdo Arnulphi Fratri ob specta-
tam ejus fidem commendasset, tres Filii Eberhardus, Ar-
nulphus & Hermannus, eum morte Parentis, tanquam
hæreditario jure ad se devolutum ut sibi vindicarent, ar-
ma & auxilia undique conquissiverunt. Bavaria ipsa in va-
rias trahebatur partes. Eberhardus nomen titulūque Principis non apud
suos

suos tantum, sed etiam externos obtinuit, ita ut Summus Christiani Orbis Pater Pontifex Romanus Leo, eum Bojariorum Ducem litteris publicis appellaret, & Gerardum Batavensem Antistitem ejus tutelae ac Patrocinio commendaret; Pro eodem titulo contendebant Fratres reliqui. Geminam itaque expeditionem adversus eos Otho Caesar suscepit; & prioris quidem apparatus fuit irritus; nam primos impetus fratrum concordia vel sustinuit, vel elusit; sed altera impressio nexum solvit, & Eberhardus in Caesaris potestatem reductus, regnum exilio mutavit. Arnulphus & Hermannus tum quidem in gratiam Caesaris visi sunt concedere, sed paulo post sopita in Arnulpho flamma, denuo e cineribus surrexit. Gravi Bello distinebatur Otto, quod ei Filius Lupoldus, & Gener Conradus cum Moguntino Antistite intenderant; Arnulpho itaque nuper in fidem recepto summam rerum in Bojaria concredit, Moguntiam abijt ipse, & conjuratos obsidet. Ibi Lupoldus Ottonis Filius magnam celeriter Bavarorum militum contrahit manum, & Moguntiam de nocte erumpens, quantis potuit itineribus in Bavariam venit, Arnulphum in suas pertrahit partes, spem ei facit ad votorum jam metam pertingendi. Erectus hac occasione Arnulphus in bellum regreditur, sed infelix; clades enim varias perpeffus, & Ratisbonae cum Lupoldo inclusus in summas venit angustias; nam tum in urbe fames; foris premebat hostis. Non defuit tamen sibi, aut partibus suis Arnoldus. Ubi plurimum periculi atque laboris ostendebatur, ibi majore vi occurrere; neque pro mœnibus modo coruscare tela, sed etiam in stationes & opera hostium eruptiones frequentes tentare; non machinas admoveri urbi, non subeuntium impunitam audaciam pati. Sed dum cum suis ex urbe erumpentibus ab hora diei tertia ad ipsam usque nonam aliquando fortissimè dimicat, suffosso sub pedibus equo in terram effusus, & telis undique ingruentibus obrutus, ante portas civitatis Ratisbonae gloriosè occumbit Anno 953. Variæ & hic Fortunæ, ac Fortitudinis exemplum fuit, Heros in utraque Magnus. Generosos ab avis traxit Spiritus, Sanguinem nobilissimum: Jus itaque Paternum persequi volebat; extrusum se de sperata possessione, tulit indignè; Et quis Principum est, qui id non sentiat? qui si possit, non ulciscatur? At bello victus est! id ipsum jam sæpè accidit causam belli habentibus justissimam. Non quisquis bello vincitur, bellicis simul spoliandus est laudibus. Multi, licet armis amissis ex acie fugerint, quodque est majus, in acie ceciderint, secum Ducis eximii Nomen tulerunt. Ea morte extinctus est, qua Florentissimi Duces solent, in campo Martis, in ipsius honoris throno. Per ipsas clades, per ipsam ruinam sibi gloriam comparavit, eo planè modo, quo militare vexillum, ut in symbolo apparet, undequaque lacerum, multisque perforatum locis, tantò majorem indicat suorum virtutem, tantò est gloriosius: *Spirat Virtutem Lacerum quoque.* Arnolphus hic Schyrensi Comites dictus est primus, ut qui ejus appellationis arcem vel ipse, vel per Filium ædificasse dicitur, ab hoc loco in se suosque posteros inclytum nomen derivans. Uxorem habuit Rischam Ottonis Primi Romanorum Imperatoris Sororem, ex qua illi Filius Berchtoldus.

Reusne-
rus hæc
verba:
Arnul-
phus II.
proge-
nuit Dy-
nastas
Schyren-
ses, a qui-
bus Pala-
tini Prin-
cip. pro-
fluxere.
fol. 200.
item
fol. 203.
Gevold.
Gener. 8.
Eckard.
Junior.
Monach.
S. Galli.
Regino.
An. 953.
Fabric.
Orig.
Sax. l. 2.
Brunn. in
Exc. in
Berch.
in Annal.
p. 2 f. 438
Adelsr.
fol. 339.
& seq.

Adelsr.
fol. 345.

Brunn.
p. 2. l. 8.
fol. 455.

Obijt
CMLIV.

XX.

BERCHTOLDUS
BOJARICI PALATII
PRÆFECTUS,
SCHYRORUM DYNASTA, CURATOR
TEMPLI FRUXINENSIS.

*Consiliis rexi populos, & templa, Minister
Furis, honorati Cura salusque Ducis.*

Reusnerus.

Gevold
in Ge-
neal.
Gen. 9.
Bucelin
p. 1. f. 38.
item in
Histor.
Agilolf.
fol. 382.

Iversus hic est Berchtoldus ab illo, quem post mortem Arnulphi Mali Otto Imperator præfecerat Bojariæ; ille siquidem Arnulphi Mali Frater, hic Nepos fuit; Heros uterque. Prior sine liberis decessit, & in Nideraltaich Sepultus est; Hic Filios reliquit duos Wernerum, & Henricum, Sanguinis Bavarici propagator Magnanimus. Et noster quidem Generosissimæ volueri, quam in Africa, vel Æthiopia

pia nascentem Struthio-Camelum vocant, meritò potuit comparari, quem proinde in Symbolo præfert; Struthio-Camelus, ut Plinius Author est, altitudine corporis cæteras inter aves eminet, maximè bellicosus, & ad res quasvis, quin & ferrum, quod avidè devorat, concoquendum miræ naturæ facilitate comparatus. Fuit & Berchtoldus, si non corpore, animo saltem tam excelso, ut qui Sanguine Regium attingebat fastigium, forte inferiore contentus, ea omnia infra se despiceret, quæ non cum pietate, fide ac iustitia consentirent; gloriam sibi comparare voluit non ambitione regnandi, sed consilio & fide regnantibus præstanda. Itaque Othoni II. Imperatori percharus fuit. Arnoldus Berchtoldi Pater in eo Spiritus Heroicos, imò & vitam posuerat, ut sibi Regnum Bojariæ (ita enim tum temporis passim vocabatur) ab Othone Primo assereret; Filius autem Berchtoldus suam pro Othone Secundo Virtutem Bellicam, imò & vitam discrimini exponebat, ut ei contra Henricum Saxonem Patruellem, quem Rixosum appellaverant, Bojariam conservaret; Generosus ille, dum jus persequeretur suum; magnanimus iste, dum jus suum non modò cederet potentiori, sed & in jure obtento defenderet. Durum quidem erat spes ingentes patienti animo decoquere; Durum, videre alienum & Saxonicum Sanguinem in Bojariæ Regno Dominari; cum ipse rejectus à Fortuna, vices tantum alterius deberet agere, & Prætorio nomine eam administrare provinciam, quam propriam sperare posset. At Forti Stomacho ferreum hunc Fortunæ bolum devoravit, ratus acquiescendum jis, quæ Regnorum omnium Dominus ita constituisset. Schyrensi igitur Dynastiâ contentus, & Præfecturâ Palatii, etiam hoc putavit Heroicum, magnis consiliis regere populum, subditorum utilitati prospicere, fidem servare Principi; Sacrorum & Ecclesiarum jura tueri, & in reliquis sperare pauca, ferre omnia, DEUM quacunque duxerit, sine murmure comitari. Hæc Præfectura verò Bojariæ, seu Palatii dicta ita se habebat; postquam Bojaria Germaniæ Regno fuit contributa, hæsitque penes Caroli Magni stirpem primum in Regibus ejusdem Sanguinis, devoluta dein ad Saxones; à Rege, vel Cæsare Præfecti sunt dati Bojariæ, perinde atque aliis Provinciis, cum vicaria duntaxat autoritate, qualis erat Comitum Limitaneorum; horum deinde Comitum tituli, sub Ducis, ac Principis Nomine promiscuè usurpabantur. Hi quoque Comites Regio ex beneficio, aut etiam jure antiquo, quo ipsam petebant Provinciam, Præfecturas suos ad Filios transmittabant. Id si prohibebatur, bella inde nascebantur & lites. Præfecturam suam Berchtoldus Noster, ad bonum publicum, & Pacem referebat; Tutelam simul gesserat Ecclesiæ Fruxinensis, quæ hodie Frisinga dicitur. Id quoque Munus ad tuenda Ecclesiarum jura Principibus commissum plerumque transibat ad Hæredes. Præter has Pacis artes à Berchtoldo magno animo exercitas Bellicarum quoque rerum peritia insignis in eo fuisse, tum ex Scriptorum Elogiis, tum ex eo patet, quòd Otto II. Imperator, cum gravissimum decrevisset bellum in Italiam adversus Calabros & Saracenos, reliquos inter fœderatos, atque Belli Duces, quos selegerat, ac secum duxerat, non modicam spem in Berchtoldo collocaverit. Et feliciter tota cessisset expeditio, nisi turpis Italogorum, & Beneventanorum defectio, medio in certamine, & Otho-

Reust.
in Basil.
fol. 203.

Adelsr.
p. 1. f. 363
& 364.
Marian.
Scot.
Lam-
bert.
Ditmar.
Merse-
burg.
Episc.

Brunn. nem & Berchtoldum destituisset. Ille sibi maturâ consuluit fugâ , sed
 in Annal. Berchtoldus , ut Magnæ mentes solent , in fronte exercitûs strenuè pu-
 p. 2. f. 541. gnans cadere maluit , quàm cedere. Itaque occisus in prælio An-
 Anno CMLXXXII. præter egregiam sui memoriam , pro Bavarico Sangu-
 CMLXXXII. ne continuando reliquit Wernerum; Henricum Filium alterum dedit
 pro alia clarissima propagine , in qua Dux Carinthiæ
 est appellatus.

GLORIOSISS. ET ANTICUISS. DOMUS BOLARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES A CAROLO MAGNO
 USQUE AD OTHONEM MAGNUM WITELSPACHIUM

XXI.

VVERNHERUS,

SIVE

BABO,

SCHYRORUM PRINCEPS

FILIUS BERCHTOLDI,

OTHONIS PRIMI PATER.

*Non mea cura Parum Patriæ servivit Amori,
Consilio Sospes floruit illa meo.*

Reusnerus.

Fortunæ rota volubilis est; nunquam in eodem durat puncto.

A summo ad imum, ab imo ad summum perpetua mutatione se convertit. Jam mœsta prosperis, jam mala succedunt bonis. Hunc tamen adeo mutabilem rotæ cursum aliqua arte sisti posse, nemo est, qui dubitet. Quid agit sapiens? Lauri, Olivæque ramos, Pacis inquam, & Constantiæ symbola decussatim implectit, qui prominentes rotunditates tollunt, & ne rota in orbem se circumagere possit, impediunt; hac ratione se volvere desinet ipsa; *Ne sit volubilis.* Rem hanc appositum in pictura symbolum, is verò, qui hoc symbolo adumbratur, opere ipso commo-
strat.

Gevol-
dus Ge-
neal ro.
Bucelin.
p. 1. f. 38.
Reusn.
fol. 204.

Y 2

Wer-

Metrop.
Salisb.

Wernerus est, quem Elias Reufnerus Vir in re Genealogica celebris, in Opere suo, quod Basilicon appellat, sicut & alii diversis in historiis Babonem appellant, illius Babonis Parentem, qui quadraginta Prolium numero in vulgus est notus. Babonis quoque nomine eum appellat sæpius antiquissimus Traditionum Frisingensium liber, ut Wigileus Hundius testis est. Babo hic, sive Wernerus Filios habuit duos Ottonem unum, qui rectam Schyrensi Comitem, & Bavariæ Principum, in eam propagavit; Babonem alterum, quem supra innui, quique Abenspergensium Comitum Stirpi initium dedit. Extant de Babone seu Wernero nostro vetusta Reufneri Carmina, quibus eum in hunc modum celebrat. At Babo.

Reufne-
rus in
Aulæis
Princip.
Bav. &
Palat.

*Sorte sua contentus, amansque quietis
Securæ, pacis tenuit solertius artes,
Consilio eloquioque potens, furisque Minister
Cæsareum emeruit placida virtute favorem.*

Heroës enim Bavaria semper habuit, non eos duntaxat, qui armis circumtonabant, sago inclytos, & ferro coruscantes, sed qui togâ pariter, aut doctâ florerent purpurâ. Sunt enim & hi tales in Heroum classe ponendi, nec Belli-Ducibus duntaxat pares, sed & si Livio credimus, superiores. Ait enim hic: *Excellentibus ingeniis citius defuerit ars, quâ civem regant, quàm quâ hostem superent*; majoris esse moliminis arbitratus, bene gubernare populos, quàm subjugare. Hoc & Attilæ; & Tottilæ potuerunt; sine illo nec Julius Cæsar, nec Trajanus, nec Constantinus, nec Carolus Magni Nomen obtinuissent. Itaque Wernerus Pacis his artibus ita floruit, ut Bavariæ incolumitatem suis fulciret humeris, & constantem ei Fortunam, stabilēque Pacem, in suo Præfecturæ officio, diu procuraret. Versa, inversaque hætenus sæpè fuit Bavariæ fors; at ille suis consiliis stitit; hujus *Consilio Spes floruit illa diu*. Ita nempe Sapiens longè sæpius Fortunam triumphat, quàm bellicosus. Sapiens super utramque Fortunam semper excelsæ mentis stat consilio. Bellicosus in gloriæ suæ parte hoc debet ponere, quòd in ipsis cædibus & ruinis fortitudinem suam saltem ferendo possit exhibere; quanquam & in hoc verè gloriatur, verè triumphet.

Obijt
circa
A. M. X.

XXII.

OTTO PRIMVS,
COMES,

ET

DYNASTA SCHYRENSIS,
PALATINUS BOJARIÆ.

*Quà Socias Alemannus aquas celer advehit Istro,
Bojaricas Rexi Prætor & Auctor Opes.*

Reufnerus.

Luminum se mari commiscentium imago ac symbolum Ot- Geuold. in Ge-
toni Primo attribuitur; nihil sine Mysterio, ut Hierogra-
phia solet. Flumina cum intrans in mare, sæpè cursum
nealog. Gen. 11.
suum, & aquam aliquamdiu servant in amaro Dulcem. Au-
ex libris
lam intravit Otto; Bavaricam rexit aulam, Prætorii & Pa-
Tradit. Monast.
latii Præfectus. Quis aulam nescit infido similem mari, in
Weiher-
qua Fortuna tot fluctus ciet? Blandus ejusdem favor peri-
stephan.
culosa est malacia; vortices, & Charybdes sunt adversitates. Metuendi hinc
Bucelin.
surgunt honorum & Dignitatum scopuli; blandæ adulationum Sirenes sunt
loc. cit.
frequentissimæ. Inter hæc pericula, qui Magni sunt, qui Heroës sunt, ji
Reufn.
soli sibi constant, & virtutem tenent. Per tot discrimina rerum navigandum est
in Basil.
cum Argonautis, ut aurei velleris gloria, & constans Principum favor com-
fol. 108.
pare-

Z

Francisc. Calin. in Tab. Genealog. Scarlat. in Tab. Genealog. paretur. Plurimæ amaritudines sunt gustandæ, nec tamen propriæ Virtutis Dulcedo est amittenda. Talem se Heroem Otto præbuit; fuit is in Amaro *Dulcis*, vitæ integerrimæ Aulicus, æquus & justus in opere, suavis & facundus in sermone. Jure illi hoc encomium dari, testantur Carmina jam uno amplius Sæculo de Principibus nostris exarata; quæ de Ottone sic habent:

Nicolai Reusneri Aulæum Principum Palatin. & Bojar.

*Idem animus, studiumque fuit, quoâd vixit, Othoni,
Cujus in ingenio virtutis imago paternæ,
Et mentis decor, & studium probitatis, & æqui
Emicat, & cultæ suavis facundia linguæ.*

Reusn. in Basil. fol. 208.

Gevol. dus in Geneal.

Adelsreiter p. I. lib. 21.

Uxor Tuta Comitissa Nassaviensis. Obijt A. MXL.

Reluxit in eo Indoles Patria, hoc est Heroica, mentis integritas, quæ nullo fuit infuscata nævo, Justitia non corrupta iniquo partium studio, suavitas in eloquio nullis negotiorum tumultibus perturbata, quæ omnia virtutem ostendunt in lubrico constantem, inter diversa eandem, Dulcem in Amaro. *Bojaricas Rexit Prætor & Auctor opes*; Minister fidelissimus, qui publico magis studuit Bono, quam privato; extendit Regni limites, non ut suam, sed Regis potentiam ampliaret; dum verò alienam auxit dignitatem, suam ad posteros gloriam propagavit. Bellum unicum in Hungaros suscepisse legitur, suam reliquis Baviaræ Heroibus adjungens operam, quando cum Henrico III. Augusto adversum rebelles in aciem processerunt, non sine Victoriam laude redeunt. Pacato cæteroquin animo, totus fuit in rebus civilibus, totus in Divinis, ad quæ sine omni amaritudine æternum possidenda evocatus est Anno 1040. placidâ, ut vitâ, ita morte defunctus, & tumulto illatus Frisingæ, loco suæ Tutelæ concredito. Filii tres ab eo sunt geniti, qui ceu novi fontes reduces è mari, magnorum deinde nominum Authores, in tres se rivos diffuderunt. Otho, & Patris Nomen, & paternam hæreditatem in Schyrensi arce, Baviaræque Præturâ conservavit. Arnulphus in herciscunda fortitus est Dachavium, inclytam Superioris Baviaræ Arcem, ubi cum posteris habitavit, factusque est Parens Comitum Dachaviensium. Conrado ex fratribus tertio Phalaia obtigit, quod est Castrum primæ Vindelicæ, medium inter Oenum & Isaram, quâ Manguoldus amnis præterfluit, & Ahamstainii nomen habet, dictum olim ab Aventino Vallatum Romanum. Hinc quoque Phalaia Comites longâ serie progeniti, quorum sæpè in historiis mentio. Sed ad primum denique fontem rivi hi omnes eum tempore conjuncti redierunt.

XXIII.

OTTO SECUNDUS.
OTTONIS PRIMI FILIUS.
COMES IN SCHYREN,
PALATINUS BOJARIÆ, TUTOR ECCLESIAE
FRISINGENSIS.

*Templorum mihi Cura fuit, rerumque sacrarum;
Per me surrexit Religionis honos.*

Leonem pro templi foribus excubantem in imagine vides; Gevold. Gen. 12.
Boicum intellige Heroem, qui maximum Ecclesiae Orthodoxae praesidium fuit. Litteræ Monast. Weltenburg. in Metrop. Salisb. Usurpatum jam pridem hoc anti-
quis erat Hieroglyphicum, ut passim ad magnificarum val-
vas aedium Leones velut in excubiis collocarent, & hac
figurâ Domus bene custoditæ denotarent praesidium. Bucelin. loc. cit. AD
SPLENDOREM statuebantur, & AD TERROREM; Reusn. fol. 208.
Splendor erat à statua pro dignitate templi, terror à Leone, Calin. Scarlat. cuius vel aspectus
horrorem ingenerat. Custos rei Catholicæ, defensor Religionis, terror
hostium fuit hic Otto, Secundus nomine; idem re & opere. Heros insignis,
quia cum insigni virtute stetit pro DEO, proque rebus Divinis; Felix, quia
Fortunam suam fundavit in Religione. Cum talis esset, ac tantus, Ecclesia

Prov. 31.

Objit
Haziga
1103.
Eunda-
trix Mo-
nasterii
S. Petri
in Nori-
co in pa-
go Ufe-
goüe
vulgò Ei-
senho-
ven.

Brunn.
Annal.
Boicis.
p. 3. l. 12.
fol. 206.

Typogr.
Bavarix
Scheyrn

Metrop.
Salisb.
f. 101. &
alibi.

res appellantur; redarguit id ipsum Radevicus, qui Ottonis Frisingensis historiam pertexuit, & Schyrenses Frisingensium Tutores magnis attollit laudibus; redarguit denique res ipsa in tot, tam variis donationibus, & templorum ornamentis, quæ ab hac piissima familia provenerunt, atque per universam Bavariam nota sunt. Fabulæ habentur plures, quibus Schyrense nomen nonnulli inquinant historici, sed exiguam promerentur fidem. Inficias quidem nemo ibit, in his quoque sideribus suos interdum nævos fuisse observatos, sed aliis longè maximis virtutibus obrutos. Rarissimum est in natura spectaculum homo absque labe omni. Ipsi qui audiunt Imperatorum maximi, maculis non caruere, Augustus, Trajanus, Theodosius, Constantinus. Stat tamen illis sua laus; stabit & Heroibus nostris. Hæc itaque probra nihil ad se pertinere arbitratus est Otto Secundus, eaque contempsit *Vir Sapiens*, quia rectè factorum conscientiam se potuit consolari. Altiori in loco suam collocavit virtutem, quam ut Fortuna maledica eò pertingeret. Hujus Ottonis virtutem apud posteros adhuc magis commendatam reddunt insignes Filii, Boni ab indole, meliores ab educatione, quam utramque Parens dedit. De Ottone, qui tertius hoc nomen tulit, dicemus postea. Eccardus alter erat Filius, qui Peronati nomen, vulgò Pundschuech retulit ab eventu egregii cuiusdam facinoris in Palæstina editi. Illuc profecti Otto & Eccardus Fratres, Duo Schyrenses Principes, Godefridum Bullionium sunt comitati. Eccardus res magnas ibi gessit, & cum Saraceni aliquando in Christianos improvise erupissent, eosque Panico correptos metu dissipassent; Eccardus dispersos ad calceum erectum, tesseram sæpius antè usurpatam, collegit, aciem restituit, & ut referunt Annales Boici, gloriosum servatoris nostri sepulchrum eo tempore recuperavit. Ejus trophæa cernuntur Maurkirchii propè Brunovium; is ipse Eccardus est, qui oppidum Ried in Norico ripensi condidit, atque oppidi insignibus calceum ejusmodi velut pro signo erectum inseruit. Pertinuit hæc filii gloria ad parentis honorem; pertinebit & illud, quod sequitur in Ottone Tertio. Otto Secundus defunctus est Anno 1079. ac primò Sepultus Vispachavii, Schyram deinde translatus, quò nempe & ipsum

D. Benedicti Cœnobium transiit.

Ra de
cus Con
tin. Oth.
Frising.
l. 3. c. 18.
& 20. &
l. 4. c. 63.

Adels-
reiter
p. 1. l. 18.
fol. 511.

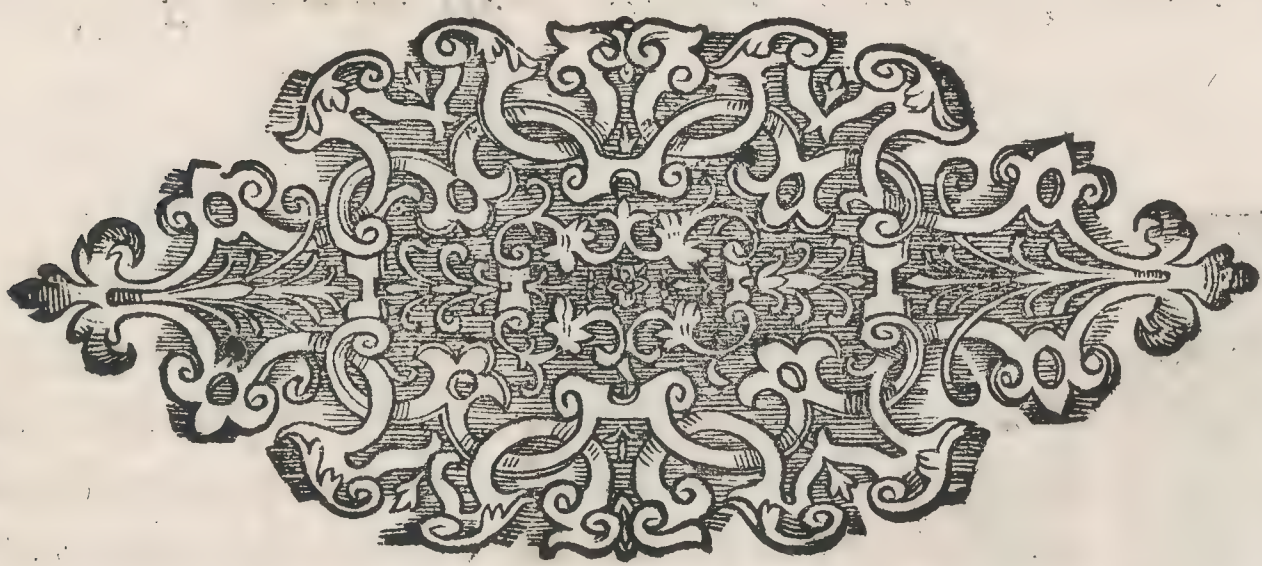
Andr.
Presb.

Gevold.
Gen. 12.
pag. 49.

Köln.
p. 11.

Brunn.
p. 3. ann.
lib. 11.
fol. 180.

Defunct.
ANNO
MLXXIX.

OTTO TERTIUS,
PRÆFECTVS PALATII BAVARIÆ,
CONDITOR ARCIS,
ET
NOMINIS WITTELSPACENSIS.

*Felices Solymos vidi, Judæaque Regna,
Et mea Jordan aquis jam lavat ossa suis.*

Reusnerus.

Erreis opus est instrumentis, quibus artificiosa aliqua procu-
datur Statua, Heroem datura posteris admirandum; nec
artis humanæ tantum, sed & Divinæ hic modus est Provi-
dentia; ferrum patiat, & ignes, necessum est, quicum-
que in templo gloriæ suæ petit collocari effigiem. Opti-
mè in hoc Symbolo exprimitur Otto Tertius, Comes de
Wittelsbach; nam primus hoc nomen tulit, mutato ut su-

Calixt. II. præ diximus, castro Schyrensi in Monasterium, ædificatâque arce Wittelspa-
PinDipl. censi, in qua posteri deinceps aulæ suæ sedem fixerunt, & Wittelspacen-
Anno fium nomen acceperunt. Otto hic Palatinos inter, & Comites Bavariæ sin-
Ch. 1123. gulariter fuit inclutus, atque testimonio Paschalis Pontificis, & Henrici V.
Henr. V. Imp. An. Imperatoris, egregia strenuitatis, & Magni Nominis Comes dictus; Hercules
Ch. 1124. Chri-

Christianus, aut saltem Christiani Herculis commilito Magnanimus; namque in Palæstinam DEI-Hominis vestigiis inclytam cum Godefrido Bullionio profectus, à multis ibi præclare factis, & morte pro fide obita insignem promeritus est laudem; ferro, non armorum solum, sed adversitatum, quæ in illa expeditione erant penè infinitæ, talis efficiebatur Heros, qualem Heroico carmine, jam unum ante, atque dimidium sæculum Poëta non obscurus celebravit. Liceat huc attexere carmen, quandoquidem antiquitas apud nonnullos majorem obtinet fidem, quàm nostra tempora, etsi sæpè doctiora; ita igitur Nicolaus Reufnerus in Aulæo Principum Palatinorum, & Bojariorum canit de Ottone Tertiò.

Gezold.
in Ge-
nealog.
Gen. 13.

*Sed utroque feris præstantior armis
Tertius (Otto nimirum) & nulli Virtute indignus avorum
Signa Palæstinis circumfert Victor in oris,
Fortia Godefridi Regis pia castra secutus:
Mille viros patriis secum qui ducit ab oris
Fervidus; ingentes populos, opulentæque Regni
Castra sibi jungens: magna comitante virum vi
Heroum, Guelfo cum Principe. Namque profectus
Per loca Chariorum, Mæsos adit: inde per agros
Bistonios, veterum repetit Byzantia Thracum
Mœnia: Grajugenæque superbâ Cæsaris aulâ
Exceptus, petit auxilium, & nova fœdera jungit.
Moxque Propontiacas cum classe profectus ad urbes,
Nomen ubi Ponto, Phryxi Soror, induit Helle:
Nicæas capit, Ascanius quas aluit, arces
Spumifer, & Cydni divisam flumine Tarsum
Antiochique domos, & Mœnia Heraclea:
Quæ ferus Alcides canis olim colla trisfaucis
Ex Acheronte imo superas eduxit ad auras.
Inde Saracenos Asiæ passim expulit orâ,
Præfecitque Duces alios: hinc fortia tandem
Occupat infestis Solymorum Mœnia signis,
Divitis & Syriæ campos, Judææque Regna:
Quæ multos annos tandem florentia Forti
Imperio, & placidâ Solymus Rex pace gubernat.*

Buceli-
nus.
Reufne-
rus & alii
Geneal.
Autho-
res, ut su-
pra.

Reufn.
in Aulæis
Princip.
Boj. &
Palat.

In numeros hos, si facta spectes, admodum breves, multa magnæque redegit Poëta, quæ tamen numeris omnibus absolutum Heroem denotant. Unum defuit, ut actam per tot palmas virtutum vitam mors gloriosa coronaret. Etiam hanc oppetiit in ipsa Palæstina, Sacrosillos pro suo tumulto pulveres nactus, quos ipse Deus quondam attactu consecravit. Pugnavit sub vexillo Crucis, & emeritus Christi miles fato glorioso meritis est intrare sedem gloriæ, quò nemo venit, nisi qui inter pericula & adversitates hujus mundi legitime certavit. Ex Agnete Lotharingia Filios procreavit Otto-
nem IV, & Eckardum, Alii alios commemorant.

ANNO
MCIII.

OTTO QVARTUS,
 OTTONIS TERTII FILIUS,
 COGNOMENTO SAPIENS,
 COMES IN VVITTELSPACH.

*Magnanimus dicebar Otho, Sapiensque, Piùsque,
 Talibus & Natis, vitam animùmque dedi.*

Reufnerus.

Autho-
 res Ge-
 nealo-
 gix ut
 supra.

Petrar-
 cha de
 remed.
 utriusq.
 Fort.

Uccedit jam iterum Heroi Martio, Heros togatus; utrum-
 que enim forum, utrumque polum Duces Boici ad Orbis
 totius admirationem sua virtute complerunt. Uttramque
 Palladem exhibere, sagatam ac trabeatam, Magistram Sa-
 pientiae, & arbitram bellorum, Bojis Principibus semper in
 more, & Amore fuit, ita ut merito dici possint in artibus
 Pacis Mercurii, Martes in campo. Atque hoc traxisse à
 Sanguine videntur, dubiùmque relinquitur, an sapientiores nascentur, an
 fortiores; quanquam Sapientia semper cum fortitudine, & vera fortitudo
 jungatur cum Sapientia. *Sapiens enim supra Fortunam*, atque adeò *Fortis* in
 contemnendis iis, quaecunque ab infideli Fortuna ceu impedimenta in via vir-
 tutis poni solent. *Vir Sapiens Fortis est.* Prov. 24. *Talis & Sapiens, & Fortis erat*
Otho IV. Sapiens in cognomento, Fortis in re. Encomium *Sapientis* pepere-
 runt illi varia, præcipue verò insignis illa in Viro eloquentissimo prudentia,
 quâ

quâ Civile bellum in magnas flammâs, & gravem Bavariæ perniciem erupturum solus ipse restinxit. Eam rem breviter attingimus. Cunone Ratisbonensi Episcopo è vita, & sacro fastigio decedente, Henricus Wolfratshufius, studiis partium Friderici renuntiatur Episcopus. Erat hic Fridericus Comes Bogius, Stemmatibus Nobilissimi, Ecclesiæ Ratisbonensis Tutor, & privatis jam antè bellis cum Henrico Bojorum Principe implicitus; Wolfratshufius cum Bogio pariter, Henrico Bojo infestus. Bojus verò Princeps Episcopum suo injussu creatum non ferens, electionem ceu vitio factam apud Lotharium Imperatorem, & Innocentium Summum Pontificem traduxit; instituitque, ne sacra ei jura confirmarentur. Sed Wolfratshufius, priusquam in jus vocaretur, à Conrado Salisburgensi Antistite ut consecraretur, impetravit; cæpitque continuo sacra exercere munia, quamvis crudeliter, & superbe. Engelbertum enim Divi Emmerami Abbatem oppressit, ipsam D. Emmerami Basilicam invasit, sacros Calices, argenteamque supellectilem diripuit, tabularium spoliavit, immunitatum, Jurium, donationumque monumentis igne absumptis. Henricus igitur Bojus ad arma convertitur, omnesque Episcopi Ratisbonensis clientelas devastat, suburbia incendit, Donaustaufensem arcem inopinato adventu in potestatem adducit. Apertum jam res spectabat bellum, quod secum traheret maximam Bavariæ & Austriæ partem; nam Fridericus quoque justum jam exercitum pro Episcopo compararat, sibi quoque adjunxerat Austrios. Ad Isaram flumen, cui castrum Wolfratshufium incubat, stabant adversæ acies ardentibus in mutuum perniciem animis, & jam maturo in pugnam furore; cum adest Otho Wittelspachius (alium eo ipso tempore Ottonem Wolfratshufium, Henrici Episcopi Patrum, & hujus nostri Wittelspacensis generum nominant Annales) & qua pollebat apud omnes Authoritate, primum Fridericum Bogium, deinde Henricum Bojum ita commovet, ut à civili Sanguine abstinendum rati, Othoni totam rem pacificè componendam permiserint. Ex eo tempore Wittelspachii hujus nomen ingens esse, & ab utraque parte in cælum ferri; Patrem eum, Servatoremque Patriæ nominarunt, Victorem animorum, qui sine Sanguine, sine cujusquam clade triumphasset. Enimverò est hoc Victoriæ genus longè celeberrimum, Pacem dare sine bello. Nec pacem solum Bavariæ tum dedit Otho Sapiens, sed & pulcherrimum Pacis fructum, Religionis nempe incrementum. Paulò post, cum arma è manibus posuissent Bavariæ Magnates, manus deinde adhibuerunt struendis sacris ædibus & Religiosorum domiciliis; in quâ re partes quoque primas ac præcipuas habuit Otho noster Wittelspachius, suo cæteros animans exemplo. Enstorfium à S. Othone Babenbergensi adjutus vel impulsus restauravit; Undenstorfense verò ad Gelonum amnem à fundamentis erexit; illuc Divi Benedicti, huc Divi Augustini sacram induxit Familiam. Eo tempore & Beyhartinganum, & Weiarnense cum Schamhaptensi & Paringano, aliisque multis sacris Collegiis, vel sua initia, vel augmenta acceperunt. Ex quibus hætenus enarratis facillè apparet, quàm multorum omnino hominum prosperitas ex hujus Othonis Sapientia profluxerit, quando & populis Pacem dedit, & cum Pace rerum sacrarum æquè ac profanarum felicitatem; nec dubium, quin & sibi metipsi eandem vel maximè conciliaverit; quis enim seipsum præstat felicior, quàm SAPIENS? Ubi felicitas magis constans, quàm in homine sapiente, qui Fortunam omnem sibi habet tributariam. Non defuerint equidem, quæ & hunc Heroem gravissimè potuissent affligere; Res hominum

Annal.
Boic.
Adels.
p. 1. 1. 20.
fol. 565.
Bruni.
p. 3. 1. 12.
fol. 203.
& seq.

Brunne-
rus p. 3.
fol. 312.
& seq.

omnes adversis miscentur & duris. Ubique sol umbram trahit, & Diem nox sequitur pedissequa. Dies ipse nunquam ab omni luctu tristium nubium securus est. Contraria invicem elementa perpetuò conflagunt, terræ tremunt, maria fluctuant, aër quatitur, crepant flammæ. Uti externa mundi corpora, ita interni nostrorum animorum motus; bellum immortale gerunt affectus varii; desideria desideriiis concertant, secum singula, nobiscum omnia. Inter hæc solus Sapiens stat inconcussus, mediis tranquillus in undis, in tempestate sæva imperterritus, semper sui compos, sibi similis. Ita stetit Otho Sapiens supra omnem Fortunam, in perpetua animi sui serenitate; quidquid accideret in suam convertit utilitatem; suæ attemperavit voluntati. Flori simillimus erat, quem Heliotropium appellant, qui ventos licet patiat & imbres, folia sua non contrahit, & ab aspectu solis etiam nubibus obtekti retrahi non potest. Hinc pro sua tessera sibi selegit, VELLE, QUOD VULT DEUS, Divinum solem, DEI voluntatem respiciens in omnibus; istam pro inconcusso felicitatis omnis fundamento habuit. Quidquid in rebus humanis mutaretur, mentem ejus non flexit, non perturbavit. Itaque sinistri casus nulli eum oppressisse leguntur, non quod nulli contingerent, sed quia sinistrum ei nihil erat, qui omnibus, quæ Deus decreverat, suam lætus adjunxit voluntatem: infortunium nullum passus est, quia nihil infortunatum illi, qui ex omnibus infortuniis velut mediis ex Zizaniis semper optatos colligit fructus. Obijt Anno Christi 1146. scribunt alii maturius; Cadaver suum inferri voluit Undenstorffensi Collegio recens à se Conditio, suæque liberalitatis ac pietatis monumento perpetuo. Quamquam nullum monumentum clarius relinquere potuit, quam effigiem morum suorum, virtutis, constantiæ, pietatis, ingenii, filium Ottonem, qui dictus est omnibus Major, sive Antonomasticè, Otto Magnus.

Coniux
erat Ha-
lica Co-
mitissa
de Len-
genfeld,
ex Bur-
graviis
Ratisb.
genuit
etiam
Frideri-
cum,
item
Conra-
dum Ar-
chiep.
Mogunt-
& Salisb.
S. R. E.
Card. &
S. R. I.
Septem-
virum,
item Ot-
tonem
Junior.

Adelsr.
p. 1. l. 20.
fol. 168.

Obijt
ANNO
MC XLVI.

CARO-

CAROLI MAGNI MAGNIS POSTERIS.

ODE.

Ex, Magno felix Patre, tôtque Nepotibus beate,
Quantus sis, tolerando proba ; patiâre vindican-
tem

In te Fortunam exercere tyrannidem. Parenti
Illa tuo indulgit bona plurima, sub jugum redacta;

Posteritas ea dona luet. Reliquos præi, Pipine :
In te immaturum Lachesis properabit ictum. acerbis
Sese odiis cognata Domus lacerabit. Hinc paternos
Cum foveas in bella animos, etiam Paternus armet
In patiendo chalybs, & ahenea fortitudo mentem.
Debes posse pati, ceu struthio devorare ferrum.
Scena patet, variam, horribilemque tragœdiam videbis,
Nempe PATI, Bavaris via Regia Regibus videtur,

Jamjam pacifugi (tristia nomina)
Telchines stygia Præside perciti
Tendant invidiæ ponere tragulam
Bernardo exitiabilem.

Rex (cujus Dominum novit acinacem
Saracenigenum fax Mahumetica,
Demessa in tumulos, more papaverum)
Fies Victima Patruo?

B b 2

Sic

I.
PIPL
NUS
Caroli
M. Filius.
Rex Ita-
liæ.

II.
BER-1
NAR-
DUS
Carol.M.
Nepos.
Rex Ita-
liæ.

Sic est. Conficitur fæda Catastrophe ;
 Vicisti toties , denique vinceris ,
 Nunc victus manibus , nunc pede captus es :
 Captus mox oculis eris.

O fata ! ante potens malleus hostium
 Jam cæcam toleras cum Belisario
 Fortunam : Vetulam *cæcus* adulteram
 Raptos post oculos *vides*.

III.
 PIPINUS
 Caroli
 M. Pro-
 nepos,
 Comes
 Lengen-
 feldensis

Spongia cum frusto panis citharâque, vagienti
 Sit tibi cum Gilimer spoliū, solium, tiara, sceptrum
 Ex pompa Regni, quod Carolus Imperator amplum
 Jure tuo legavit Avo. Sate regio, Pipine,
 Sanguine, regna tenentalii: Tibi res minore censu
 Circumscripta domi est: Titulo brevior nuncuparis
 Lengenfeldensis (sine nomine regio) Dynasta.

IV.
 BER-
 NAR-
 DUS
 Caroli
 M. Ab-
 nepos,
 Comes
 Lengen-
 feldensis

Bernardum simili fors turbine perdidit deorsum,
 Ridebat ter vel quater Invidia in sinum, procaxque
 Fortuna instar anūs edentula, nare complicato
 Ganniit absurdum. Nihilominus ambo perstiterunt
 Immoti & Pater & Natus, solidante spe futuri.
 Quin etiam infixō generosiūs ungue perfricabant
 Effrontem frontem & dupla lumina Cyngaræ protervæ
 Pro lubitu vel tollentis, vel ad ima deprimentis,
 Ut malè signatam Wittelspachii cavere Larvam
 Fraudum haud ignari possent. Benè. Novit his Magistris
 Tanquam virtutum radiis oculata semper uti
 Posteritas, inter sortis tenebras Pharum tuendō.

V.
 ARNUL-
 PHUS
 Caroli
 M. At-
 nepos,
 Dynasta
 Lengen-
 feldensis

Arnulphus Bavaros denuò surriget,
 Nondum est Magni Atavi Bojus hic immemor,
 Sanguis perspicuè regius emicat,
 Bullit Cæsaris indoles.

Hic

Hic major Procerum , hic fortior omnium
 Hic ut Parmenio , vel Clytus inclytus
 Duxit Cæsareos strenuus Alites ;
 Nortmanni historiam sciunt.

Nam centum tonuit millia militum
 Arnulphi gladius , donec in ægidem
 Dux ipse caderet , vincere desinens ,
 Postquam vivere desiit.

Multiplici tandem vulnere debuit
 Arnulphus subigi , donec ad ultimam
 Manâisset fluitans venula guttulam ,
 Tum demum annuit Atropos.

Quò raperis Lupolde? micant gladii: álcides, farissæ
 In te ut nimbus eunt. At verò age, rumpe per phalanges
 O Leo! te quondam Emmanuel rapido sequetur ungue.
 Quàm pulcher tali ore furor! ruit, ut Leæna telo
 Saucia , Lupoldus, gaudens ita Posteros præire.
 Vulnerat hos punctim , hos cæsim: lacerat, fodit, trucidat,
 A dextra lævâque jacent medii Viri. cruore
 Complutus ter victor agit, premit , instat, urget Hunnos,
 Hos gladio, hos necat amento. subitus rapit securim
 Quam tollit crudelè fremens; galeam flagrâsse dicunt
 Æstu magnanimo : penetrat medium ferox in agmen
 Designâtque oculis metam. volat (id, quod obstupeſco
 Vel referens) dein Hunnorum Capiti caput securi
 Abſcidit: imò caput simul omnibus amputavit Hunnis.
 In pedibus spes una fuit, quibus in fugam ruebat
 Factus quisque pedes , cor & caput auferente Bojo.
 Invidit fortuna Duci nimios ferè triumphos.
 Hinc toto incubuit Dea pondere; quippe jam ter antè
 Victorem Hunnorum, Hunnorum rabie dedit necandum;
 Laudem, quæ nequit, voluit prohibere laudis usum.

VI.
 LUIT-
 POL-
 DUS
 Caroli
 M. Tri-
 nepos,
 Pole-
 march.
 Bavariz.

Cc

Hoc

Hoc unum potuit; sed plus potuit cadens sub ictu
 Lupoldus, potuit sterni, nequirit timere stratus,
 Quando perire ratum est, dixit: volo fortiter perire.

VII.
 ARNUL-
 PHUS
 Filius
 Luitpol-
 di, Dux
 Bavarix.

Sed te, Arnulphe, quibus pingo coloribus?
 Implēsti officium Principis egregi,
 Lustrāsti rigida lege piacula

Lustro austerior integro:

Quantus pacis amor? quanta modestia?
 Quòd tu Cæsareas spontè remiseris
 Rex & Cæsar *aves* æmulus *Ancupi*,

Ex hoc dignior eligi.

Et (vix à lacrymis tempero cogitans)
 Et tu tante! Mali nomine vapulas?
 Et famæ Lamias insatiabiles

Debes post cineres pati?

Jam pars laudis erit, quòd Malus audiens
 Tales audieris fortior aspides,
 Spartano clypeo scommata perferens

Sanctè Stoicus Hercules.

VIII.
 ARNOL-
 DUS
 Luitpol-
 di Ne-
 pos, Do-
 minus
 Schy-
 rensis.

Tu quoque in Heroum dignissime syllabum referri

Rerum magnarum primarius actor extitisti:

Plurimus in bellis, centumque periculis probatus,

Infelix operis summā: quia Martio calore

Abreptum, obseisumque exercitus integer peremit

Inspectante Ratisbona. Omnibus unus occupatus

Suffecisti odiis: toto simul impetu ruentes

In stirpem Arnulphi furias reprimendo sustinebas,

Ut Remora ingentem cursu medio remorata Gaulum.

Tu verò, Schyræ qui Conditor arcis es, reversus

Huc ades, atque tuam *Schyram*, velut *horreum* videbis

Impletum lauris, palmis, & adoreis Nepotum.

Ber-

Bertholdum simili vortice, quo Patrem
 Merfit fortis hyems : Teste Calabriâ
 Saracena Phalanx indocilem fugæ,

Multo vulnere perdidit,
 Fortuna haud aliter, quàm sua Socratem
 Xantippe, rubeis perpluit imbribus
 Bertholdum. Est varium semper (ut ut Dea)
 Et mutabile foemina.

Ac istud varium non variabilis
 Bertholdus subiit. Num satîs? Inferos
 In se nil metuens provocat, inquiens:
 Occidam, licet occidam

Wernherum Proavis Regibus editum,
 (Quem forti & Bavaro pectore præditum
 Testantur Pater, & Natus) atrociùs

Pressit cæca Venefica,
 Nam Wernherus ubi duxerit ultimam,
 Belli sive domi, aut quomodo, lineam,
 Liquit nec minimam perfida lineam,
 Aut fors abstulit improba

Sed Wernhere tibi gratulor unicam
 Cum Longo Generis Stemmata Lineam,
 Præ libris poterunt dicere Liberi

Quantus tu fueris Pater.

Summis ima, imis summa ancipiti vicissitudo
 Miscet connubio. stant, quæ cecidère, quæ stetère
 Versa cadunt. Bavaros Variatio fecit ambidextros,
 Ut clypeum aut arcum ferrent, feriendo vel ferendo.
 Hinc, seu blanda micet Dea mimica, seu graveis furores
 Ex levitate coquens in eos tonet, ac furat; sinistrâ
 Ac clypeo utuntur (si dextera nil potest, vel arcus)
 Dextra gerit gladium: dextram refecas? ad arma lævam
 Extendet dextrè Bojus Cynegirus. Est perinde

IX.
 BER-
 THOL-
 DUS
 Luitpol-
 di Pro-
 nepos.
 Domi-
 nus
 Schyr.

X.
 WERN-
 HERUS
 Luitpol-
 di Abne-
 pos. Do-
 minus
 Schy-
 rensis.

Vivere, sive mori, modò fortiter inter arma, & hostes
 Stent celsi, invictique animi. Quatuor vide sequentes
 Quot Schyrenses, quot Wittelspachios, tot & Leones:
 His *Ducibus* pandenda fuit Bavaris via ad *Ducatum*.

XI.
 OTHO.
 I.

Sicut sub mediis nubibus abdita
 Connivere solet Cynthia suavius,
 Dum peplum removet, nubila disjicit,
 Cœlo cornua jactitans.

Sic Schyrensis Otho tristia noctium
 Disperdit, modicam quando laciniam
 Ex agro Boico vendicat, addere
 Carptim cœtera cogitans.

Atque Hic Kelhemium à Cæsare rettulit
 Ob navatam operam rebus in arduis.
 Hoc ipsum fuerit poena stipendium,
 Ut pridem sibi debitum.

Et sanè labor est (fortè molestior
 Bis senis) decimus tertius Herculis
 Æquo posse animo cernere, præmium
 Ex bursa propria dari.

XII.
 OTHO.
 II.

Ringere jam rabiosa canis, macra, scabra, lippiens, &
 Non nisi nobilium parasita vorax cupediarum
 Invidia, in sola quæ pascere Principum ruina,
 Emicuit modò primus Otho, alter Otho sequens priorem,
 Schyrenses radios jam magnificentius propagat,
 Quos agrè poteris tu talpa pati, diem perosa.
 Hinc & tu, & Fortuna Parens, Bavaros Duces ad altum
 Tendentes apicem, nolite diutiùs tenere.
 Nam Bojos quæcunque tenet, tenet auribus Leonem.
 En quàm magnanimo subigat pede te, tuamque Matrem
 Bojus Otho, qui se totum usque adeò dedit Gradivo,
 Semper ut in Galea dormiret, & ocreatus & stans
 Pranderet. Si pugnandum fuit, ac eundem in Hunnos

Præ-

Præmittatur Otho dictum est, Otho debet esse primus,
 Hic præeat: sequimur. Dubitatur, an aggredi expediret?
 Experiatur Otho, dictum est: sine strage non redibit.
 Hic, hic Pannoniæ scit plectere Cerberum trifaucem,
 Quem semel ac iterum domuit madidus cruore membra,
 Hinc erat è reliquis Otho Cæsaris intimis Achates,
 Pupilla, alter Ego, vel Theseus Herculis, vocatus,
 Ac individuus Belli focius: Sciunt id Hunni,
 Sed pauci, quia plerisque armipotens Otho loquelam
 Abstulit & vitam. Qui Dux Alemanniæ creatus,
 Jam meritis annisque gravis potuit dolere id unum,
 Quòd Patriam externi Domini regerent, eamque tanto
 Tempore regnatam deglubere, quàm juvare mallent.
 Non tamen indoluit; patiens tulit, ut decet; mereri
 Fortiùs esse ratus, feliciùs esse possidere;
 Præposuit spartam Ajacis clypeo, disertis Ulyssis.

Sed dic Musa Virum, dic mihi Romulum,
 Qui Wittelspachicæ Primus Originem
 Fundarit Domui, quos lapides Faber
 Pro Fundamine legerit;

Illam struxit Otho, Nomine Tertius;
 Hic est ille Ducum Semideum Pater,
 Hic sumpsit lapides non nisi Lydios,
 Ædēs ut stabilis foret.

Quadrant in lapides cedere nescii,
 Si vel terra ruat concita; frustra agis,
 Fortuna hos lapides nulla movere scis,
 Omnem etsi lapidem movens;

Certè magna pati Lydius est Lapis
 Virtutis; simili condita marmore
 Stabit Boja Domus: sic Otho condidit
 Hanc Wittelspachiam Domum.

D d

Sum-

XIII.
 OTHO
 III.

Summum supra apicem confidet, inquires
 Fortuna instabili lege volubilis,
 Cauris Ludibrium, semper in Orbitam
 Quam venti ancipites rotant.

XIV.
 OTHO
 IV.
 Sapiens.

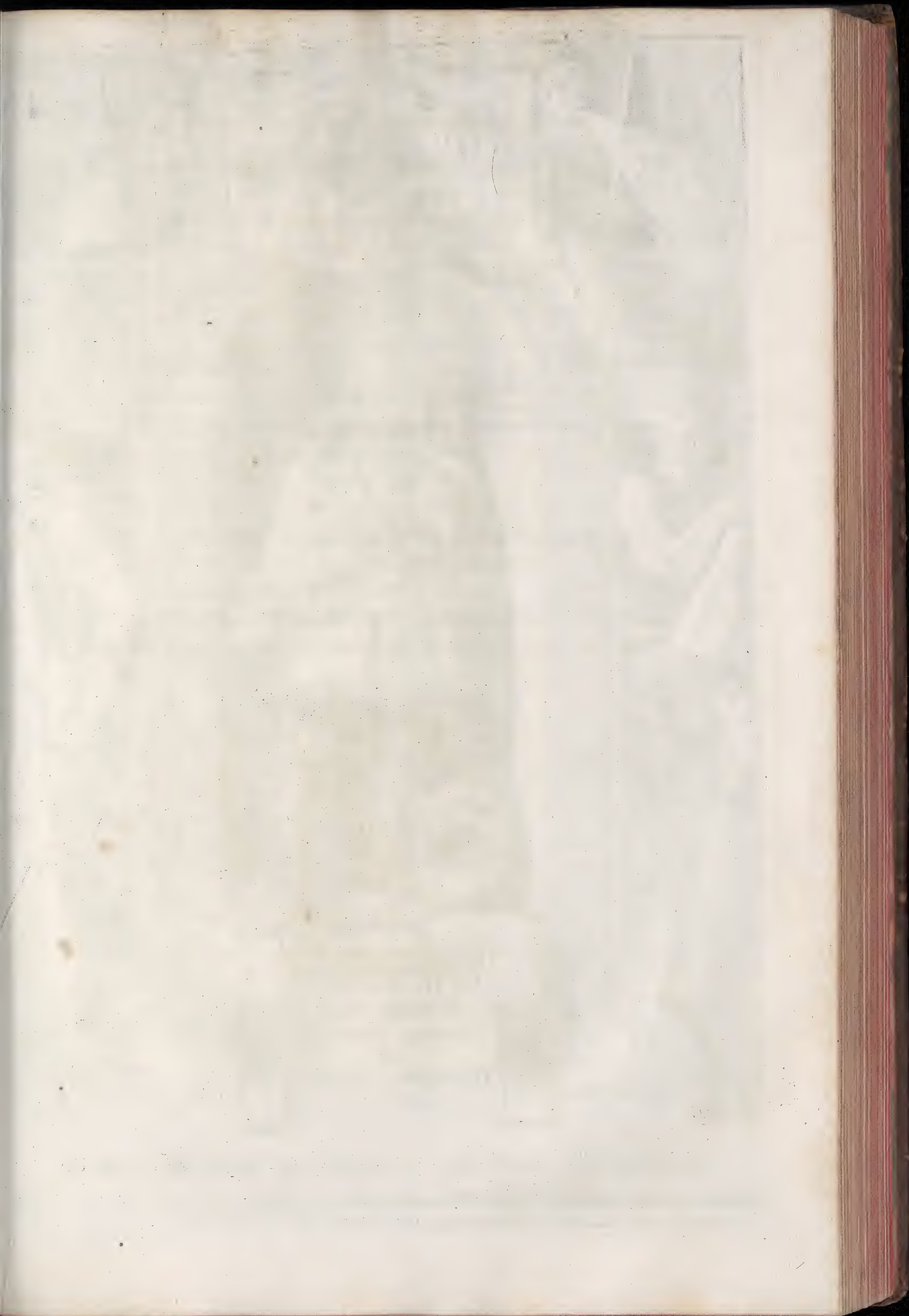
Nunc tandem prodibis Otho Comitum ultimus, secundus
 Ex Wittelspachiis, qui consilio, manūque dexter,
 Plus quàm Ariadneo feliciter explicare filo
 Fortunæ Labyrinthum, abstrusāque casuum sciebas,
 Perplexos quandōque dolos solūens acinace, instar
 Pellei Juvenis, qui Gordia vincula ense rupit.

Jam Nomen Sapiientis habes: Tibi Fama Laureatos,
 Miseni præeunte tubā, Sapiientis insonabit
 Per mundum titulos: *Sapiens dominabitur* deinceps
 Boiariæ sanguis. *Sapiens* Boicæ imperabit Astris.

O Magnæ Sol Gentis Otho! Comitum supreme, posthac
 Perpetuos geniture Duces, seriem vide sequentū,
 Occurret tibi quintus Otho, Ludovicus Imperator,
 Et Pater Emmanuel, & cum Patre quinque parvi Othones.

OTTO.

Samson
fortior

Hercule
Major.

OTTO MAGNUS
Witelspachius
Tertius Domus
et
Principatus Bojarici
Conditor.

Non fractus.

Non victus.

HEROS IN UTRAQUE FORTUNA INVICTISSIMUS.

OTTONI MAGNO VVITTELSPACHIO

ALTERI DOMVS & PRINCIPATVS
BOJARICI

CONDITORI,

HEROI
IN UTRAQUE FORTUNA INVICTISSIMO.

ORATIO.

Taliam, Italiam conclama, MAGNE OTTO!
Non opus Tibi Hannibalis aceto, quo immania
montium juga dissolyas. Non aheneâ Martis
clavi, quâ obseratas valles bipatentibus portis re-
cludas. Non denso telorum imbre, quo aspe-
rum, ac devolutis faxis impeditum iter emollias. Hominum
fidem! Vix Nominis Tui rumor allapsus est, & jam repercussa
centies victoris vox per totam latè regionem insonuit. Te ipsum
prævenisti, Fauces Veronenses priùs intrando Gloriæ Tuæ Fa-
mâ, quàm accumulata discrimina magnanimo pede conculcan-

do. En ! spontaneâ sui deditione Portas triumphales referat , quod Achillis robur , & Ulyssis dolos elusurum jactabatur , Castellum Rivola. Vah ! quàm amplius & usque ad Tyrrhenum mare , quin imò Columnas Herculis , protensus Fortitudinî tuæ aperitur campus ! Hic ille patebit Circus maximus , in quo Ludos Olympicos cum Tui paribus celebres , Magnis Persarum atque Græcorum Domitoribus. Ignosce igitur , si quid præterlapsis annis in Te deliquit , Fortuna. Non amplius sterile aratur littus. Plenis nunc ea carbasis , ac irretorto cursu votis tuis velificatur. Illius crede obsequium , quæ tibi applaudit Populorum acclamatio. Illius æstima largitatem , quæ undique convehuntur tributa. Illius interpretare mancipatum , quam submissi à Provinciis nuntii certatim offerunt obedientiam. Quasi verò Fortunam non noverim , verbis æternitate dignis respondes. Explicat vela sua , ut ad scopulos naufragam navim allidat. Rotam in sublime contorquet , ut casu graviore præcipitet. Coronam necit , ut inopinatò laqueum injiciat. Palmam prætendit , ut strictum pugionem abscondat , infida , varia , & Magnas Animas semper persequens Fortuna. Despicio , quæ ambitiosos sui procos aspernatur. Relinquo , quæ fugientes se insequitur. Cogam , quæ non nisi invita ancillatur. Vates ipse tuus extitisti , **MAGNE OTTO** , Laurum vel ob præfagia impleta meriturus. Jàmque primum contra Te insultum parat loquax Fœmina , consiliorum animam , silentium , intempestiva voce elidendo. Mittebaris ab Imperatore Friderico Ahenobarbo , cui à Gladio & Aquilæ Vexillo fuisti , ad vicinum Derthoni Castrum expugnandum. Quis de secundo eventu dubitasset , si vel exploratos secretiores Castri aditus , opportunum tegendis insidiis tempus , milites manu promptissimos , in omnem occasionem defixos Duces consideraret ; vel Tui solius vultum , rei è sententiâ gerendæ sponforem ac certæ victoriæ vadem , intueretur ? Præceperas , ut quamprimùm in Arcis vallum , cui imminebas , evasisset cohors , elato terrifico clamore , atque ex-

erto

erto simul omni armorum genere hostem obrueret, citiùs sanè futurum iusti furoris tui victimam, quàm se irruptionis metam designari intelligeret. Sed adversantis Tibi Fortunæ tesseram animadvertet. Illius vox erat, quam tuorum militum quidam præproperè extulit, & Arcis inimicæ præsidiarios ad vim arcendam infeliciter excivit. Perrumpis quidem aperto Marte, & quod dolus non poterat, Virtus Tua evincit. Castrum expugnas, & hujus unà victoriæ spectaculo Derthonem ita percellis, ut in Imperatoris potestatem missis caduceatoribus concederet. Interea impunè dilapsa est malorum incentrix Fortuna; atque cùm invidæ suæ linguæ aculeo Ottonianum Nomen configere haud valuerit, manus exitiali machinæ admovet, quâ Gloriam Tuam ex alto repentè proturbet, ac in tristissimam ignominiae abyssum demergat. Fervet opus. Veronenses, factâ sibi gratiâ, ne Cæsareis copiis per ipsam suam Urbem transitum permittere cogerentur, navalem pontem fluvio Athesi imponunt, eâ tamen arte constructum, ut impactis trabibus, quæ circa proximum Urbi littus in promptu erant, facilè ac inopinatò dissolvi posset. Immines non fictam catastrophem edituro theatro, sed eorum, qui dolosas scenas adornaverant. Premis fluvii littus, in quo irritis conatibus jam parabatur inscriptio:

Boicus hic O T T O nomina fecit aquis.

Ingrederis navalem pontem eo consilio & ordine, ut ambiguum initio relinqueres, an miles tuus ad crepidinem adhuc subsisteret, vel progressus jam esset, an iterum retrocederet. Tum mirâ celeritate superato ferme ponte, Perfidiam ex insidiis erumpentem tamdiu simulatâ fugâ suspendis, usque dum ultimum tuum agmen converso rursus in hostes ferro eos omnes hauserit, quos pons tum primùm dissolutus rapido fluvio in prædam non objecerat. Adversam pariter Fortunam eodem naufragio involutam fuisse crederem, nisi alis etiam, quibus avolaret, instructam nôsssem. Et enim verò in impendente flumini Athesi difficillimâ rupe novum denuò Fortitudini Tuæ negotium facel-

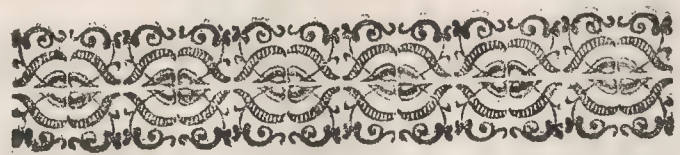
E e **fit.**

sit. Infederat cacumen illud naturâ & opere munitissimum Albericus cum quingentis ad audenda ultima conjuratis, & , corvorum instar, adversus Aquilam crocitantibus: Advolaret propius, si deplumari ambiret. Rostro suo editæ rupi inscriberet: hîc denique metas rerum & tempora Armis Cæsareis esse posita. Ageret modò, & suis unguibus Sceptrum ac Gladium præferret, quos ad hostium pedes pro lytro deponeret. Dejectos lapides pro mutua salute, risum ac sibilos pro applausu, emissa spicula pro signo deditiois acciperet. Infelicem profectò Ottonem, qui, si vincat, temeritatis notâ fortitudinem suam commaculet; aut si occumbat, in conspectu hostis à saxis protrititus, irrisâ nec vindicatâ morte partam hucusque gloriam sepeliat! Ita, temeritatis maculam non effugisset, si præter Ottonem alius tantæ molis opus attentâisset. Sonate litui! festivus clamor totis Cæsareis castris extollatur! Aquarum mæandros elusit; decidentes lapides in scalas adaptavit; natas inter saxa spinas ad saltum in ardua promovendum amplexus est; triumphale vexillum in summa rupe defixit; ac interceptos corvos victrici Aquilæ dilacerandos obtulit Wittelspachius. Erigere nunc supra cadaverum & spoliis acervos **MAGNE OTTO**, ac simul inimicæ Tibi Fortunæ ex eadem rupe lapsum considera; fatalem equidem illi futurum, nisi prædabundi Græci in Italiam recens advecti medelam ac vires subministrâssent, quibus ea in Caput tuum nova arma cuderet, & mastygem Ottonianæ Virtutis animum confirmaret. Quò ruis, vix tanto periculo defunctus, ac nimium Fortitudini Tuæ confidens Otto? Sapientis est, mutare consilium, si huic inhaerendo debitus erga Rempublicam amor verteretur. Prò! abundè livori ac inveteratæ iræ litavit! Fortuna, dum suæ Te cæcitatatis participem reddidit, quâ fascinatus Ravenatum cum Græcis colludentium agmen non conspicias, ut Te, comite prope modum omni destitutum, ex improvviso opprimat, atque adeò in Ottonis folius jugulo spes Italiæ & Germaniæ universas inter-

tercludat. Verùm quid ego Te Comite destitutum pronuntio, quem obfirmata in subitis casibus prudentia antecesserat, nullo metu expallescens magnanimitas stipabat, variis belli successibus nunquam non intenta vigilantia sequebatur? An ad hostilium Ravennatum conspectum fugâ Tibi consuluisti? An abjectis armis salutem auro mercatus es? An supplice sermone mitem captivitatem implorâsti? Quinimò hostibus appropinquas, & Leonino velut rugitu vulpium gregem exanimas. Siderati consistunt, quos minacis linguæ tuæ fulmen percussit. Arma manibus demittunt, quæ exertî à Te gladii fulgor hebetavit. Guilielmus, hostium Antesignanus, quis hoc, nisi de Ottone credat? in vincula abstractus prædonibus Græcis exemplo suo persuadet, nulla alia in re præsidii quidquam superesse, quàm si mensum mare repetentes, velis, remisque omnibus formidabilem aspectum tuum subterfugiant. O factum Doricis Obeliscis, Corinthiorum ære, Athenarum suadâ dignissimum! Jam non obscure intello, quid Equus Trojanus in Gentilitium à Te symbolum assumptus, muta quamvis in tabula, eloquatur. Fuerit olim ille Græcorum Fortitudinis monumentum, quâ decantatissimam Trojam post decennale Bellum suæ potestati subjecerunt. Nunc verò in immortale cessit Ottonianæ Virtutis spoliū, quæ Græciam armis & dolis exutam profligavit, ac in suas iterum latebras conclusit. Mirum dictu! Neque etiam, novercalis licet, Fortuna Te cominus ausa fuit deinceps impetere, MAGNE OTTO. Eminus Te vulnere cheu! quàm profundo, nec ulla cicatrice obducendo scopum præfigit, dum eorum omnium Tibi vulnera exhibet, qui restitutum avitæ Bojariæ Ducem in Ottone contueri, votis & fustigiis ardentissimis desideraverant. O tempora funestissima! Jam Theodonum Pæan in lessum, Utilonum trophea in doloris theatrum, Thassilonum splendor in lugubrem umbram desinere properabant. Ruinam spectabat Serenissima Domus, quæ Terrarum amplitudine non contenta, ipsum Cæleste Re-

gnum in Carolo Magno, & Henrico Imperatoribus, Sancto-
rum Gloriâ redimitis, occupaverat. Plus quàm ducentis an-
nis exulârunt hæreditaria Ditione Principes, quos exterarum
etiam Gentium gratulabunda contentio Patriæ Patres salutave-
rat. Bellè lufisti Fortuna! In Danubio & Oeno, quos à Boi-
cis Ducibus avulfisti, vela tua expande. Triumphalem Tibi
Coronam præpara ex Gentilitiæ illorum Arboris frondibus,
quam duorum Sæculorum labore succulisti. Non superest, quò
infelicem Rotam ulteriùs deprimas. Fastigium odii tui attingit,
ad imum depressa Theodonis deploranda Posteritas. Enimverò
superest, O nuntium utrique Orbi lætissimum! superest, qui
adversantis Fortunæ ratim confringat; Gloriosissimam Arbo-
rem non modò corroboret, sed novas ex illâ Coronas appen-
dat; Fortunam meliorem, & solâ sui diuturnitate rotæ similem
substituatur. Superest, quidquid ringaris Fortuna! alter Serenif-
simæ Bojaricæ Domûs Conditor, Principum ac Heroum splen-
dor, Wittelspachius. Confirmaveras, MAGNE OTTO,
Avi Tui, immortalis memoriâ digni, celebratissimam donatio-
nem, quâ ipsa adeò Familiæ suæ incunabula, Schyrensem
Arcem, Divorum cultui & amorì inauditâ, sanè religione con-
secravit. Ex hoc propugnaculo pro Domo Tua depugnarunt
Superi omnes, cùm victricia interim arma pro Romani tantum
Imperii salute circumferres. Abundè spectavit Cœlum, quod
cum adversa Fortuna eò usque perduxisti certamen, ut illa,
ubi te teneret, non ampliùs inveniret. Restituitur Tibi Cæsa-
reo Decreto Bojaricæ Ducatus, hæreditario priùs jure debitus,
nunc Virtutis Tuæ præmium, ac merces felicissima. Quis Tul-
lianâ etiam facundiâ præcellens hîc animi tui gaudium, quis
gloriæ magnitudinem assequatur? Divitiæ amissæ, si recupe-
rentur, novum thesaurum afferunt, longa desideria complendo.
In majore sanitas habetur pretio, quæ gravi infirmitati successit.
Post densiora nubila splendidior elucescit Phœbus. Acuitur læ-
titiæ sensus, quam iniqui temporis luctus intercepit. Nova vi-
detur

detur pulchritudo, quæ carento magis intellecta est. Altior apparet Dignitas, ad quam ardua merita extulerunt. Primum geniti æstimantur Liberi, quibus antiqua Nominis claritas, Ditio-
num potestas, subditorum redditur famulatus. Tu ipse Tibi re-
stitutus es, ubi Ottonem Patria recepit, quæ intimo tuo animo,
& amore nunquam exciderat. Sed quid ego inexplicabilis læti-
tiæ plausum interpello? Junge, Ducum Invictissime, trium-
phali Quadrigæ Leones Boicos, Herculeæ Virtutis monumen-
ta. Currum præcedant captiva Græcia, & omni Junone erga
Te lævior Fortuna. Emicent in præcellis labaris depictæ Urbes,
quas expugnasti, Fauces & Pontes, quos transgressus es; Victo-
riæ, quas retulisti. Coruscans in Imperiali Vexillo Aquila te
Custodem & Altorem suum concelebre. Ipsa propè te confi-
dens Serenissima Bojaria æternæ fidei suæ annulum Wittelspa-
chianæ Familiæ in tuâ manû inserat, Hymenæo nulla unquam
tempestate abrumpendo. Utinam & huic tam insigni pompæ
liceret superaddere, quod in Theodosii Magni Imperatoris tri-
umpho decus erat præcipuum, atque gaudiorum seges amplissi-
ma! Quemadmodum enim ibi ad utrumque Laureati Victoris
latus in eodem curru vehebantur Honorius & Arcadius, Pater-
næ Gloriæ Hæredes, ita jam & Tibi conjungere exoptarem,
Pios, Constantes, Magnanimos, Religiosos, Sapientes, Pacificos in
Bojarico Throno Successores. Tales nimirum, tantósque in
omni Virtutum & encomiorum genere Principes ac Duces im-
mortalia tua Merita promittunt; vel, ut universos in uno
complectar, à quo Te ipsum superari ultrò glorieris **MAXI-**
MILIANUM Nomine quidem, sed Fortitudine nulli
SECUNDUM, atque adversæ præsertim Fortunæ
Debellatorem **MAXIMUM**.

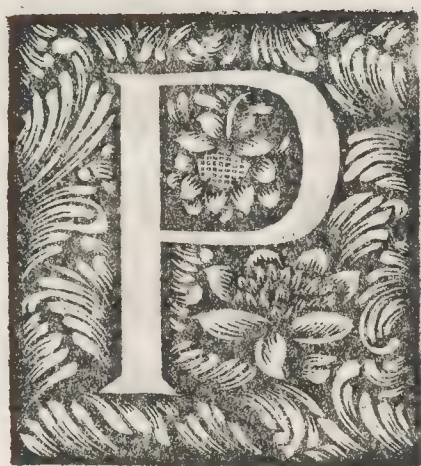
F f

EIDEM

E I D E M
 OTTONI
 MAGNO
 VVITTELSPACHIO.

C A R M E N
 E P I C V M.

PROVIDA MENS, quæ cuncta moves, quæ
 cuncta gubernas,
 Et stabili vice fata regis: præfaga futuri,
 Conscia præteriti; cui sunt mortalia curæ:
 Da mihi digna tuo SPECTACULA pandere
 cœlo,

Prov. 8.
 v. 30. &
 31.
 Verbum
 Divinum

Quæ mundi vasto tibi lussit in Amphitheatro,
 Ludere Te coram, quæ ludere gaudet in orbe
 Terrarum illa tuæ soboles pulcherrima Vocis,
 Nec magno Genitore minus, Sapiencia, Numen.
 Tu præsens aderas, Tu ludos, Diva, gubernans
 Nobile spectabas Magni certamen Othonis,
 Atque intra Te cernis adhuc; nam Tute Theatrum
 Es Tibi: quæque extra Te cernis, cernis & in Te;
 Spectatrix ipsa & speculum, pictorque, & Imago.

Nempe

Nempe sua & Superis dantur spectacula ; nulli
 Nec Romæ quondam, bimari nec visa Corintho.
 Ecce DEO dignum, quod non nisi Sidera spectent,
 Nobile par Pugilum! Scandit Virtutis arenam
 Compositus, Fortuna, Tibi VIR FORTIS, & hostem
 Latatur, reperisse parem. Jam brachia Luctæ
 Expedit, & per te meriturus nomina Magni
 Pugnam spirat OTHO. Tu torvo immobilis ore
 Heroem, Fortuna, notas & lumine utroque
 Metiris, numerasque Virum: non nescia, quantus
 Hic tibi jam teneris Heros sit visus in annis:
 Te mandante, puer cum cederet hostibus, obses,
 Et pulsus patriâ est, qui vix erat ubere pulsus.
 Ille tamen gemitum tenuit, meminitque; patere
 In Patriam reliquum, si desit Boica, mundum.
Quod si nulla mihi, nisi Cælum, Patria; totusque
Ingens exilium est, quâ latè tenditur, orbis:
Exilium mihi mutat, ait, non imperat hostis.

Vocibus his sese firmabat parvulus Exul;
 Plura loqui piguit. Nec enim, sapiente superbam
 Qui fastu Sortem calcat, verbosior iras
 Prodigit, &, nimio fassus clamore dolorem,
 Vulneris auctori multa ac metuenda minatur.
 Est hæc de tumida generosior ultio sorte:
 Pauca loqui, dum sæva furit, dum miscet averno
 Sidera. Non irâ tantum, vel vindicæ poena,
 Sed verbis etiam se pluribus esse minorem,
 Vindictæque locò majus nil posse mereri
 Se gravior fortuna sciat, nisi *pauca Catonis*
Verba, sed à pleno venientia pectore veri.

Talia dum meminit parvum quoque nuper Othonem,
 Pauca quidem numerò, sed non sine pondere verba

Seneca
 L. de
 Prov. c.
 2. E. ecc
 Specta
 culum
 dignum;
 ad quod
 respiciat
 intentus
 operi suo
 Deus,
 ecce par
 Deo di
 gnum;
 vir fortis
 cum ma-
 la fortu-
 na com-
 positus:
 atq; hic
 textus
 carminis
 hujusoc-
 casio, &
 funda-
 mentum
 est.

Otho,
 Magni
 nostri
 Parentis
 ab Imp.
 Contra
 Kellia
 mjo
 sus, et
 dem
 re coa
 tus est
 hunc
 ipsum;
 de quo
 cantat
 Otho e
 Adelz:
 P. i. L.
 23. n. 8.

Intorſiſſe, VIRI metuit fortuna LACERTOS,
 Quæ pueri vix ora tulit. Jam pœnitet iræ,
 Pœnitet hunc legiſſe ſibi, quem vinceret, hoſtem.
 Ergo tuis, Princeps, ſe ſubductura triumphis,
 Iratum placidò vultum caſtigat amœnò;
 Aggrediensque novam Siren blandiſſima Luctam,
 Amplexus tibi mille parat, curvatâque collo
 Brachia diſpensans, amplexibus oſcula jungit,
 Utque ſuus, rogat, eſſe velis. Tibi munera mille
 Et titulos, dignumque tuis virtutibus oſtrum.
 Et nexis formoſa offert talaria penmis
 Cæſaris ipſa tuæ ſpondet PRÆTORIA curæ.
 Tu, quod forte alii, ſolitus virtute mereri,
 Rejicis oblatum, metuſque in munere fraudem.
 Purpura nulla placet, niſi quam vel ſanguine Victor
 Ipſe tuo, vel victa ſuo fors murice pingat.

Sic & blanditiis major, tua ferreus ora
 Avertis; torumque vocans in pectus Othonem
 Excutis amplexus, tergòque inopinus adhæres.
 Illa gemens, & gnara ſuas, quas velleret, alas
 A Victore peti, ſubitò ſe vertit, & arcto
 Non fatiſ è nexu facili ſeſe expedit aſtu
 LUBRICA: non oleo, vaſtum quo corpus inungit
 Luctator, veteris ſervato more palæſtræ;
 Sed LEVITATE SUA. mox, cùm ſibi cerneret hoſtem

Instare implacidum, paſſis ſe celfior alis
 Proripuit, tergòque dato, ſua fata præivit.

Quà propiùs Verona ſuas ſtupet ardua, Fauces.
 Nubibus immiſtum ſedet inſuperabile Caſtrum:
 Summus ubi tumidum poterat vitare Mimantem
 Jupiter, hâſque ſuo latebras præponere cœlo,
 Sed non eſt hoc artis opus, pars altera Caſtri

Adſcitus
 eſt à Fri-
 derico
 Aheno-
 barbo ad
 Prætorij
 præfe-
 cturam.
 Adelz.
 P. I. L. 23.
 n. 83.

Celebre
 legatio-
 nem By-
 zantin.

Alaram
 enim
 fortunâ
 pingebant Ro-
 mani, ut
 Plutar-
 chus re-
 ſtis eſt.

Sunt Fau-
 ces, quas
 uno late-
 re Athe-
 ſis per
 contra-
 goſa de-
 currens,
 exaltero
 imminens
 anni ru-
 pes co-
 gunt in
 arduum,
 Adelz.
 P. I. L.
 21. n. 27.

Præ-

Præcipites scopuli, scissæque in sidera cautes:
Altera pars Athesis; qui postquam turbidus amplum
De nive montana labris spumantibus hausit,
Quod Regina Adriæ pendat vectigal aquarum,
Transfuga maternas hic linquere cogitat alpes.

Huc fugit, & ridet, quem formidaverat, hostem
Intra alpes fortuna suas. Jam vivere raptò,
Infestare vias, subeuntes sternere faxis,
Téque sibi prædam gaudet promittere, Cæsar,
Cui mundus tunc præda fuit. Sic improba summo
Insultans Capiti, reliquum quoque spreverat orbem
Ingenio confisa loci; solisque volucrum
Gentibus accessam se tunc fortuna putabat.

Sed pennas & Bojus habet. stat rupibus ipsis
Major Otho, sociúmque suis sese inserit astris.
Illa quidem facibus, mistâque ardentior irâ
Obvia scandenti properat. sed cedere iussit
Nix Alpina faces, & vicit mollior hostis.
Ergo nives in tela parat, tenerique ruinas
Velleris è summo scopulorum culmine mittit:
Augeat ut pondus vires, & crescat eundo.
Sed ter centum ignes oculis Herois & ense
Absiliunt, solvuntque gelu, per saxa, per enses
Sternit iter Princeps, & milite major, & ausis.

Heu quid agas deprensa tuo, Fortuna, *cubili?
Quò fugias, si nec, quæ vertice sidera pulsas,
Te præstent tutam? Superòsne movebis an orcum:
Quæque tuis, O saga potens, ex artibus una
Est super, arcano deduces carmine fulmen,
Quo Magnus sternatur Otho! Sed nubibus ille
Celsior est, Solique suo dum proximus hæret,

G g

A Jove

Grassat
torum
enim
globus
has fau-
ces infe-
derat.
id. ibid.

Et repe-
tenti
Germa-
niam
Cæsari
præclu-
serat.
Brunne-
rus in
Wittelsp

Quod la-
trones
fecerunt,
id tribui-
tur For-
tunæ.

* Simili-
tudine
desum-
pta à fe-
ris, quo-
rum lati-
cula etiâ
cubilia
dicuntur.

Alludi-
tur ad
fulmen
Vaticani.
quo si-
mul cū
Cæsare,
Otho no-
ster ab
Alexan-
dro pon-
tifice
ictus est.
Adlz. p.
i. l. 22.
n. 16.

A Jove nil metuit; subjectâque fulmina spectans,
 Fortunæ super assurgit Coelique tumultum.
 Tene hosti credas, inimicâque supplice stringas
 Genûa manu? Dominumne feres Fortuna? quid Orbis
 Interea? veniamne putas orare decorum?
 Vanus at hic pudor est. qui felix, ille decori
 Serviat, infelix vitæ. si turpe rogare est,
 Dedecus omne levat Victor, cui vinceris uni.

Hæc sibi tunc Fortuna canit: quàmque antè reliquit
 Imbellis, secum nunc inchoat anxia luctam.
 Mille metus inter, tacitâsque miserrima curas
 Æstuat; adverso veluti si fulgida sole
 Unda tremit. Nec stat jam, nec fugit; itque, reditque;
 Desperat, sperat; mentem pudor irâque jactant.
 Donec ab averſæ veniens Otho culmine rupis
 Occupat incertam; libratóque altiùs ense
 Insurgens: standum est, inquit, Fortuna, nec ultrà
 Jam dabitur, nostris ut surripiâre triumphis.
 Dixit, & ingenti secat ambas vulnere pennas.
 Mox, procul abjectò curvans amplissima ferrò
 Brachia, jamque pari stantem miratus in ira
 Princeps Fortunam (quid non, si cogitur, audet
 Ipse metus?) coeptam repetit post prælia Luctam.
 Non sic, quem Libycis Tellus effudit in arvis,
 Antæum sudâsse ferunt; dum nulla cadendi
 Spes super, atque piæ Alcides alimenta Parentis
 Eripuit miſero: quantis Fortuna subactos
 Tunc sensit fumare sibi sudoribus artus.
 Audit anhelantem, prohibetque quiescere Victor.
 Urgetur pede pes, premitur frons fronte; diùque
 Certavère pares: hic robore, fraudibus illa.
 Ter Fortuna Viri vestigia fallere tentat:

Quam
 Otho
 tandem
 supera-
 vit, ob-
 fectis la-
 tronibus
 ferro aut
 præcipi-
 tio hau-
 stis.

Ter sine profectu. Ille suo stat pondere tutus,
Hæc agili levitate præit; quâ mollia firmis
Sæpius è manuum prior explicat ilia nodis.
Ipsa tamen levitas damno fuit. immemor arcti,
Quod dedit ad luctam spatii Natura secundam,
Dum fugit adversa, & fugiens tamen obstat Othoni,
Ecce ruit præceps (quàm tunc optaverit alas
Infelix habuisse suas!) applausaque saxis
Undique, in immensæ vallis descendit hiatum.

Terra dedit victæ: Victori Sidera Plausum.
Ipsa etiam Magno jam Fama laborat Othoni:
Artifici dum pingit acu, quam conscia luctam
Spectârat, Bavarâmque jubet pendere per Aulam
Argumentum ingens, & inenarrabile textum.

Ille suo indignans aliquid periisse triumpho:
Communem secum palmam quòd Casus haberet,
Arripit abscissas, tergóque accommodat alas.
Inde, reluctantes pennis vincentibus Euros,
Ingreditur clausas ales subitarius Urbes.
Spicula nulla Virum, non funda moratur: & aër
Vulnera solus habet, telum si torqueat hostis.
Hoc quoque remigio fluvios trajecit, & amnes;
Nec fuit invictum quidquam. Vel Roma volentem
Obstupuit, telóque omni, qui celsior iret,
Credidit esse Deum. Tandem Bojaria fessum
Excipit; útque solet, tantæ dignissima reddit
Proemia Virtuti, celsa dum sede locatam
Et sceptro, & magni fortunâ Principis auget.

Longa dehinc series, & magna propago Deorum.
Quos inter dum, Magne, vides regnare Nepotem,
Qui nec successu tumidus, nec tristibus impar,
Robore fortunam, factis superavit Othonem:

G g 2

Perire
debut &
virtute
Herois,
rupem
superan-
tis, & vi-
tio sibi
maximè
proprio.

Alludi-
tur ad
pretio-
sissimos
tapetes
Aulæ Ba-
varicæ,
in quibus
descripta
sunt acta
Nostri
Othonis

Mediola-
num
(quan-
quam
Cæsaris
hoc po-
tius opus
fuerit)
Veronæ,
Mantua;
Cremo-
nam,
Rivola;
Vero-
nensium
Arcem,
solâ No-
minis fa-
mâ oc-
cupatam
Adelzr.
p. 1. l. 22.
n. 4.

Nomina-
tim Pa-
dum:
adjuvan-
te, ut
Brunne-
rus addit
viri felici-
tatem
naturâ.

Ovidius
devolan-
te Dæda-
lo.

Id

Boico
Princi-
patu au-
ctus, &
magni
fangui-
nis au-
ctor, ut
pote a
quo ho-
dierni
Duces
descen-
dunt.

Id tibi ne doleat. Súperari maxima laus est,

Hic si te superat, cui tu superare dedisti.

Hoc Patrum decus est, hæc gloria grandis Avorum:

Majores aliis, hæredibus esse minores.

Hoc tibi ne doleat. Vinci tua maxima laus est,

Is cùm te vincit, cui, ne non vinceret, auctor

Primus eras. Decus hoc Patrum est, hæc grandis Avorum

Gloria: famâ alios & gestis vincere, vinci

A Natis, solisque NEPOTIBUS esse MINORES.

GLORIOSISS. ET ANTIQUISS. DOMUS BOLARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES AB OTHONE MWITELSPACH
 USQUE AD MAXIMILIANUM EMANUELEM HODIERNUM VB. DUCEM AC ELECTORE

XXVI.

OTTO MAGNUS VVITTELSPACHIVS, OTTONIS IV. FILIVS, BOJARIÆ DUX.

*Dux ego sum, Bojos qui in pristina jura recepi,
Non tantum Magnus Corpore, verum animo.*

St aliquid inter parvos esse Magnum; sed inter Magnos excellere, & Duci Magnum inter plurimos, qui & ipsi non parvi sunt, hoc enimverò eximium, præclarum, imò maximum est. Progenitores Bavari hæcenus omnes MAGNI; qualis igitur erit Otto hic, qui magnitudinis prærogativam etiam inter hos est consecutus? Ejus decora simul omnia eruditissimis enarranda calamis relinquimus (tam multa enim sunt, ut hic nec locum, nec dignam reperiant eloquentiam) nos ad instituti nostri rationem illa tantum attingemus, quibus elucescat, Bavariæ hunc Ducem maximum, **FORTITUDINEM IN UTRAQUE FORTUNA LEONINAM** sic exhibuisse, ut vel inde hoc fastigium Dignitatis & Nominis sit commeritus. Primum quidem Fortunam quæ prospera dicitur, seu felicitatem, sibi subjugem totam habuit. Vir cum

H h

esset

Author.
Geneal.
plurimi.

Brunnerus
in Ex-
cubiis.

Adelsr.
p. 1. l. 21.
fol. 589.
& alibi.

Gevold.
Gen. 15.

Reusn.
fol. 210.

esset animo pariter, ac corpore excelsus, audax omnia perpeti pro virtute, omnia perpetrare pro honore, quique hoc in scuto suo gentilitio præferret, AUDENDUM; Summa quæque aggrediebatur fortiter, feliciter exequabatur. Nullum per ea tempora bellum gestum est, in quo Mars ipse aut Mercurius non fuerit, omnium certaminum particeps, omnium pars Victo-
 rum. Friderico Ahenobarbo sive Barbarossæ Cæsari militabat; sibi, posteris, æternæ gloriæ Palmas colligebat. Romana ei concredita erat Aquila; Imperii insignia hæc ferebat ante exercitum Dux, & Signifer; sed ipsum, quocunque ibat, præcedebat pavor; Victoria & Fortuna comitabatur. Ea erat fortitudine, cui obstaret nihil; ea felicitate, ut Fortunam aureis ligatam catenis trahere videretur. Legatus in Italiam & Græciam missus, admirationem urbis & orbis obtinuit. Repræsentavit Catones, & Camillos in Pace, in bello Scipiones & Marcellos; Italiam præcipuè Victoriis illustravit. Clarissimæ erant, atque nunc etiam celebratæ, Bellicæ illæ faces, quas ad mœnia urbis Mediolanensis se dedere renuentis accendit, felici stratagemate, illustri gloriâ. Ferrarienses solo suo adventu consternatos in ordinem redegit. Ravennates, & Græcos cum jis foederatos, non fulminante dextrâ, sed Majestate vultûs, & sola oratione Ottoniano spiritu plena compescuit. Ausa est hunc Victoriæ & felicitatis cursum fors perfida sufflaminare, quæque famulabatur hætenus, jam compedes suo Hero minabatur. Ad consules creandos Mediolanum venerat Otto; ubi plebs in seditionem versa, eum oppressura, aut carceribus saltem mancipatura fuisset, nisi suburbani hospitii commoditate periculum evasisset. Non multò post tristiores adhuc fabam, vel potius gravissima fulmina in eum cudit fors iniquissima. A Monte Capitolino Summus Pontifex in eum detonabat, & Diris devovebat hominem Cæsareis partibus addictum: Anno enim post millesimum & centesimum quinquagesimo nono schisma teterrimum ex Sacrorum Comitiorum diffidio in Romanam inventum erat Ecclesiam. Patrum pars maxima, penes quos erat jus eligendi, Pontificem dixerunt ALEXANDRUM: dissidentes alii à reliquorum Purpuratorum Senatu VICTOREM IV. intruserant. Scissa erat in Factiones Ecclesia; Fridericus Imperator, qui parum favebat Alexandro, pro VICTORE steterat. Otto Wittelspachius militaris ingenii vir, Cæsaris studia, & ipsam malam Fortunam eò trahentem secutus, se quoque totum addixerat VICTORI, eumque per Campaniæ civitates oberantem suis præfidiis juvit, confirmavitque. In deterrimam id partem acceptum Romæ; quare cum VICTOREM abortivum Pontificem, & Imperatorem Fridericum Alexander Papa Sacro Anathemate percuteret, eodem quoque tangebatur Wittelspachius. Grave utique fulmen, si in Virum cadat, Religionis Studiosum, cultorem Dei, qualis erat Otho. Sensit itaque rem dolenter; sed ictus sapuit. Ne invisus superis diu ageret, Sedem Romanam brevè placavit, & ne altero novoque se sacrilegio contaminaret, quo Cæsareana Factio in ipsa urbe Romana tumultuata est, cum Henrico Austrio Boicæ olim Principe Byzantium Legatus abijt, seque periculo subduxit tamdiu, donec & ipse Fridericus Imp. manifestis à Deo plagis admonitus supplicem se Pontifici stitit, & vel pedum osculo Pacem Ecclesiæ restituit. Infortunii hujus fuga, Victoria erat; DEO ejusque in terris Vicario se subicere, triumphus erat virtutis supra sinistram Fortunam assurgentis. Eam DEUS insigni præmio, & nova felicitate brevè compensavit. Sub Annum MCLXXX. magnis impulsus momentis Cæsar Henricum Leonem Bojariâ dejecit, & Ottonem

Brunn. in
 Annal.
 p. 3. l. 12.
 fol. 405.
 & seq.

Adelsr.
 fol. 604.
 p. 1. l. 22.

Brunne-
 rus p. 3.
 Annal.
 fol. 477.

Adelsr.
 fol. 628.

Brunn.
 fol. 511.

tonem in eum reposuit gradum, quem à Berchtoldi morte ducentos jam, & triginta tres annos, Schyrenses & Wittelspacenses jure Sanguinis & hæreditatis requirebant. *Postliminium* inde dictum est, quod à legitimis alienatum hæredibus jam rediit ad suos. Visum erat Deo adimere, nunc placuit & red-
 dere. Ludum hunc alii Fortunæ dicunt, lucrari, perdere, perditum recipere; sed lusum nos melius dicimus Divinæ Providentiæ; ita *Iudit Sapia* Prov. 4.
in orbe terrarum. Temperat sortes Deus; Deum æmulatur, qui se his at-
 temperat. Idegit Otto Wittelspachius, egerunt progenitores ejus reliqui; temporum suorum iniquitatem non dixerunt Fortunam sibi invisam, sed
 cœlestium ordinem fateri; hinc Fortunâ Superiores, nunquam degene-
 re tristitiâ victi, animum erexerunt ad sublimia, ad Cœlum, ad Deum,
 Dignissimi, quos vicissim respiceret Deus. Postquam igitur Familiæ Wittel-
 spachenſi totam iterum Bavariam sua virtute asseruit Otho, & Dachavienſem
 pariter Toparchiam magna pecuniâ coemptam, uni Domino adjunxit, sat
 gloriæ partum arbitratus, tranquillam obijt mortem, post tertium suæ dig-
 nitatis in Bavaria stabilitæ annum, qui tertius supra octogesimum à millesi-
 mo centesimo fuit. Funus sacræ Schyrenſium ædi magnificâ pompâ illatum
 comitati sunt etiam Duo Imperatoris Ahenobarbi Filii Fridericus, & Philip-
 pus. Præter geminam prolem muliebris Sexûs ex Agnete Halenſi, & Waf-
 serburgia Heroide Ludovicum reliquit adhuc impuberem, qui sub Patruo-
 rum tutela Paternæ ditionis hæres est institutus. Virtutis verò Wittelspa-
 chianæ ac Dignitatis hæredes dedit posteritati longè plurimos: per sex enim
 jam sæcula ex hac Wittelspachiana Domo tanquam ex Equo Trojano (quem
 proinde in Symbolo habet) perpetui egrediuntur Heroës, jique tales, qui
 Magni omnes, in rerum & virtutum fastigio positi, perpetuam sub
 pedibus habuere, & habebunt Fortunam.

Bru
fol. 511.

Prov. 4.

Brunn.
fol. 523.

MCLXXXIII.

LUDOVICUS I.
 OTTONIS MAGNI FILIUS,
 DUX BOJARIAE,
 COMES PALATINUS RHENI
 ET SEPTEM-VIR.

*Pro Virtute Palas Cæsar mihi tradidit; oram
 Quæ jacet ad ripas, Rhene vadoſe, tuas.*

Reusnerus.

Brunn.
 in Excub.
 in Annal.
 fol. 524.
 & ſeqq.

Gevold.
 Cen. 16.

Anum Bifrontem imago exhibet, Herois in *Utraque Fortuna* Magni ſymbolum Pulcherrimum. Janus antiquiſſimis temporibus Rex erat Italiae, qui à Macrobio lib. I. Saturnal. c. 7. dicitur, *Geminam faciem prætuliffe, ut quæ antè, quæque poſt tergum eſſent, intueretur; quod procul dubio ad prudentiam Regis, ſolertiámque referendum eſt, qui & præterita noſſet, & futura proſpiceret.* Janus erat Ludovicus à ſingulari prudentia illis temporibus maximè commendatus; conſiliis in omnem partem adhibitis, prosperæ ſe adverſæque Fortunæ novit accommodare. Tela in eum irruerant undique, ſive quæ dolci veneno illita, ſive quæ fatali erant tincta Sanguine. Utraque Cavebat. Hoc enim ſibi met axioma poſuerat:

Ant

Aut cavendum, aut cadendum. Mirabitur nonnemo, qui prudentissimum intelliget fuisse Ludovicum, & contra Fortunæ tela fortissimum, quod *caverit* sibi, & *ceciderit* tamen iniqua nece oppressus; cecidisse putabit quidem, & victimam succubuisse Malæ Fortunæ, sed docebit exitus, etiam dum cecidit, stetisse fortem. Perpendamus, quæ & quanta in diversa rerum vicissitudine præclare FECERIT, TULERITQUE Ludovicus, ut appareat Ottonis Magni, Herois Maximi non dissimilem fuisse Filium. Vixdum à Patruorum tutela excessit, Vixdum WORMATIÆ in Comitibus publicis militiæ insignia auspicato, & solenni ritu (uti tunc Heroibus consuetum) capeffivit, mox fœdam belli tempestatem Fortuna concitavit, fulminea jecit tela, Bavariam ejusque Principem oppressura. Cœlum ipsum hos Boicæ tumultus visum est prælagire, immixtis ventorum turbinibus, qui annosas arbores vehementibus fatigatas aquilonibus stirpitibus convellebant; Mortales frequentibus verberati fulminibus; domorum fastigia in auras difflata; templa everfa; ut elementa de compacto Fortunæ pessimæ furoribus irritata viderentur. Prælia hæc erant in aëre; secuta in terris Tragœdia bellica, quam adornarunt Albertus Bogius Comes, inquieti vir ingenii, cum Rapatone, & Henrico Ortenburgio. Tristis ubique rerum facies; incensæ urbes, direpta templa; non Divûm ossa, auro argentoque inclusa, non sacra vestes prædatorum manus effugerunt. Quis dubitet, quin Ludovicus adversum hostes sacrilegos procedens in campum, causâ nixus tam bonâ, certam de cœlo sperare possit Victoriâ? Deo tamen aliter visum, qui inter clades & calamitates suos ad majorem erudit gloriam. Acie victus est geminâ Ludovicus, multis suorum in prælio, multis in fuga amissis. Ducis artem, ac fortitudinem nemo hic redarguat; Fortunam incuset tantum. Hanc certè, cum multa alibi, tum in præliis posse omnia longa sæculorum docet experientia. Etiam invictissimi sæpè sunt victi, ut bene Petrarcha:

*Sternentem sternit Belli Fortuna, fugantem
Sæpè fugat, dubiis statque caditque viis.*

Didicit sic nôsse Fortunam Ludovicus, eique parùm fidere; cautior inde Factus, & FORTIOR. Ut Agricolam sterilitas, architectum lapsus ædium, equitem casus crebri, nautam graves acuunt procellæ. Ergo ad alias conversus artes Ludovicus, arbitrum adhibuit Cæsarem Henricum, qui partes composuit, Bogium belli concitatore rem legavit in Apuliam, Ludovico quietam Bavariam præstitit. Post hæc Fortunæ vulnera restitutus sibi Ludovicus, jam major & fortior ex casu, maxima quæque animo destinavit. Eberhardum Salisburgensem, & Conradum Ratisbonensem Præfules à Bavaria prius dissidentes conciliavit, non sine magno jurium Boicorum emolumento; Ottonem Cæsarem sibi summè reddidit benevolum, Romanam Sedem devinxit præclaro suo amplificandæ Religionis studio, ob quod ab Innocentio IV. *Specialis Ecclesiæ Romana devotus* meruit compellari. Námque Ludovicus hic Præcipuus suo exemplo fuit Author, ut Cruce insigniti quàm plurimi ac summi Principes Sacra se militiæ, & expeditioni in Palæstinam devoverent; ipse primus Sacramentum Christo publicum dixit, & cum magna militum Bojorum copia in Ægyptum profectus est. Summa etiam tanquam peritissimo fortissimoque Heroi potestas in exercitum fuit Ludovico commissa; ut minimum septuaginta bellatorum millia numerabantur, quæ ex tota Germania ad id bellum convenerant. Cessit quidem universa illa expeditio improspere, uti & aliæ jis temporibus complures, quæ

Brunn.
fol. 578.

Adelsr.
p. 641.

De re-
mediis.
utrûsq.
Fortunæ
lib. 2.
Dial. 73.

pro recuperanda Palæstina sunt factæ , Deo ob Christiani orbis peccata non admittente , ut tum temporis latius effloresceret Ecclesia. Victi sunt Christiani non à Saracenis , sed à suis ipsimet vitiis. Gloriosus tamen in Patriam rediit Ludovicus , suum pro Ecclesia Romana studium , ardorem in suscipiendis gravissimis periculis , magnorūque sumptuum pro Deo factorum Regiam liberalitatem , ceu signa referens victricia. His aliisque virtutibus totam per Europam multum inclaruit. Fridericus Cæsar eum maximis auxit honoribus. Unum illum tot inter Imperii Proceres Dignissimum censuit , sub cuius Magisterio Henricum Filium in spem Imperii juberet adolescere. Cum deinde Henricus Rheni Palatinus sine masculo hærede decessisset , Fridericus Cæsar Rhenanum Ducatum , quem olim Palas vocabant , cum Septemvirali Nomine ac Dignitate , officii , obsequiique singularis ergò Ludovico nostro adjunxit circa annum Christi 1215. Unde postea omnes Rheni Palatini Comites nomen suum traxerunt , imò & Septem-Viri Bavari ac Palatini ; cum planè non constet , ante id tempus Collegium Electorale certis constituisse capitibus. Ventilat eam rem celebris Author Joannes Palatius , discussisque [variis rationibus in id propendet , Electores consuetudine prius introductos , à Carolo IV. demum *Auræ Bullâ* fuisse firmatos. Auream verò *Bullam* Carolus IV. exaravit in Urbe Metensi coram frequentissimo Principum Conventu Anno salutis 1356. Consuetudine itaque , aut approbatione Cæsarum privatâ septemviratum gessere , qui in hac dignitate sequuntur , vel antecesserunt. Quæ igitur Bavaria sub Ottone Magno Ludovici Patre ad Wittelspachios rediit , sub Filio Ludovico jam felicibus crevit incrementis. Sub eo quoque Straubinga cœpit in civitatis formam assurgere ; sub eo Natalem habuit Landishuta , civitas elegantissima , inde dicta , quod Bavariæ totius esset tegmen & Tutela. Ludovicus Landavum oppidum ad fluvium Isaram in Boica secunda condidit , & reddidit colonis frequens ; ejus opus est cinctus mœnium , quo Dingolsinga explicatiore , quàm antea , tractu est munita. Ab eodem quoque Duodecim Canonicorum Collegium Oettingæ Veteris est institutum ; quæ omnia ad Ludovici gloriam pertinent , & felicitatem. Sequitur rursus , quodei triste accidit , sua tamen absque culpa , quodque potius fortitudinis inter adversa commonstrandæ opportunitatem præbebat. Otto quidam , Wittelspachii etiam nominis , & Ludovici Patruelis , privatis odiis inductus , immani facinore Philippum Cæsarem interfecit , vagus deinde , & oberrans undique , Oberdorffii , vico obscuro , propè Ratisbonam à Pappenhemio & ipse occisus fuit. Occisi caput in Danubium projectum , cadaver Undenstorffii , postquam diu insepultum , infletūque jacuerat , denique terræ mandatum. Ludovicus , quem alieni criminis dolor attingebat , non infamia , ut vel umbram , ac memoriam omnem sceleris deleret , Wittelspachium Ottonis parricidæ Natale solum , & suæ gentis avitam sedem solo æquavit ; aream ut expiaret , consecravit templo Deiparæ ; adeo scelus detestabatur Princeps Optimus , adeo probus ipse , nec vestigium impietatis in sua familia pati volebat. Sed tantæ virtutis Hæros (ut sæpè sunt tristissima Bonorum fata) post undequinquagesimum Principatūs sui annum , post obtentos à Cæsaribus & Pontificibus honores maximos , post amplificatam non solum Bavariam , sed & Ecclesiam Orthodoxam , post relicta ubique sacrae pietatis , & gloriosi nominis monumenta , acerbissimo mortis genere de vita exturbatur. Kelhemii dum supra pontem Danubio impositum vesperi ambulat , Assassini manu (Stichium

&

Brunn.
p. 3. l. 13.
fol. 656.

idem
659.
Annal.
Boici.
p. 1. l. 23.
fol. 654.

Palatius
in Aquila
Saxonica
l. 14. c. 3.
fol. 235.

idem
fol. 236.
Bur-
gund. in
Electo-
r. Bavar.
fol. 163.

& insanum hominem aliqui appellant) sicâ conficitur, ab ultimæ fœcis homine Princeps maximus, Vir optimus à pessimo latrone. Exanime Corpus funere magnifico, paternis Schyrensiū monumentis est illatum, communi omnium luctu, & Bavaria non aliter illachrymante, quàm si ipsa eo cadente concidisset. Quamvis cecidisse non putandus, cujus funus propè ad Martyris gloriam assurrexit. Non auderem Friderico Cæsari (quamvis plura alia non absint probra in vulgus nota) Patratae cædis culpam imputare, nisi externi quoque Scriptores, & Pontificiæ Litteræ conjecturam firmarent. Id certum, sub ultimos hos annos Ludovico fatales à Cæsare prius amicissimo inimicitias per fecialem esse denuntiatis. Harum & ipsius necis demandata causam Innoc. IV. Pontifex indicat fuisse *Romanæ Ecclesiæ studium* in Ludovico, cujus amore & reverentiâ tum à Friderico (cū sacro anathemate feriretur) prout debuit, discessit. Si igitur causa tam gloriosa Ludovico mortem attulit, absit, ut ingloriè CECIDISSE dicamus, quin potius sic cadenti lauream, & inter purpuratos Ecclesiæ Proceres Stationem decernamus: Saltem innocuum fuisse Sanguinem constat, quo trabeatus, & innocentiae habitu splendidus inter eos STABIT HEROES, quibus adversitates Coronam immortalem nexuerunt; nam hæ sunt, de quibus Tertullianus ait:

*Hic est habitus innocentiae (pati adversa) hæc Palmata vestis,
hoc curru triumphamus.*

ANN.
MCCXXXI.

Palatius
in Aquil.
Saxon.
lib. 26.
fol. 329.
Brunn.
in Excub.
fol. 261.
in Annal.
fol. 681.
Adelsr.
p. 1. l. 22.
fol. 656.
Innoc. IV.
in Encyc.

in
Apolog.

XXVIII.

OTTO,
LUDOVICI FILIUS,
DUX BOJARIÆ,
COMES PALATINVS RHENI.
ET SEPTEM-VIR.

*Stipavi studiis Augusti sedulus arma,
Credulitas tandem sola nociva fuit.*

Reusnerus.

Brunn.
in Excub.
& Annal.
Gevol-
dus.
Adels-
reiter.
Reusne-
rus, &c.

Nicol.
Burgund
in Elect.
Bav. f. 6.
Nicol.
Reusn. in
Aul. Prin-
cip.

Num ex se Filium reliquerat Ludovicus Ottonem, ordine Genealogico sextum huius nominis, quartum inter Bavaricæ Duces, quem alii cognomine ILLUSTREM, alii BONUM, alii FAMOSISSIMUM appellârunt. Successit hic vivo adhuc Patre Ludovico, non in Bavariam duntaxat, sed & Palatinatum, & hinc primus est, cui Principatûs insignia suscipienti, Rhenus & Danubius simul Sacramentum dixere, quod proinde in symbolo depictum; Rhenus & Danubius UTERQUE SERVIAT UNI. Electoralis pariter Dignitas per hunc Ottonem à Patre Ludovico ad Familiam Bavaricam derivata est, & in ea saltem ad Caroli V. ætatem ita perseveravit, ut si non hæreditario tum jure, saltem de consuetudine aut Cæsarum approbatione ad posteros transferit. De hoc Ottone Nicol. Reusn. in Aulæis Princip.

Sextus

*Sextus Otho Regni Vires & robora magni
Promovet, & juris cultor, studiosus & æqui,
Justitiâ fundat populos, & legibus urbes,
Provehit & Patriâ Sacras tellure Camænas.*

Initia statim Principatûs sui nobili factio illustravit; nam eodem illo festo die, quo Patri regiè parentabat, apertis totius Provinciæ Granariis gravem ea tempestate annonam levavit, & communi omnium laude PATRIS PATRIÆ nomen obtinuit: miserorum oculos partim ob Ludovici necem, partim ob iniquitatem temporum madentes, hac ratione siccat; aliis verò lætitiæ, amoris & optimæ spei lacrymas expressit. Dum triticum spargebat in egentem populum, constantis benevolentiae jecit semina: DEUM ipsum hac liberalitate obstrinxit, qui in suis numerat acceptis, quod pauperibus erogatur. Jam verò Heroem in Ottone desideratis? munificum, si audistis, FORTEM credite, atque adeò HEROEM. Liberalitatem enim Fortitudinis speciem esse, sapientissimus scribit Tullius. Magnus est animus, & fortis, qui Fortunæ Bona ita possidet, ut contemnat; ita profundit, ut absque suo emolumento sint aliis fructuosa. Sed & in Pace, Belloque Magnus ac Fortis extitit Otto. In Pace adversis conflictatus magnanimum se ostendit. In bello felix & Victor magnum animum non passus est rerum secundarum affluxu emoliri. Simultates interceserant Ottonem inter, & Conradum Episcopum Frisingensem. Causa erat ejusmodi. Geroldus homo decoctor, qui ante Conradum mitram gesserat, sive prodigentiâ Bonorum Ecclesiasticorum, sive imperita censuum, clientelarumque locatione, ita opes suas labefactaverat, ut ipsam Frisingam Civitatem in Bojorum Principum Clientelam averterit. Cum Frisingam ergo Conradus, qui Episcopus sequebatur, in jus pristinae libertatis ab Othone repolceret, negantem reddere, tanquam impium Diris exsecrationibus oneravit. Otto injustæ censuræ vindicias à Gregorio Pontifice imploravit, cumque eo jubente res examini subjienda esset, passus est Otho (ita faciles ei iras fuisse referunt) ut Episcopus causæ arbitros legeret, quos vellet. Ille tales postulavit, qui nullâ æqui bonique curâ, latâ pro Episcopo sententiâ, grandem Duci innoxio mulctam dixere; qua iniquitate cum Boni omnes offenderentur, Dux tamen concordiae studio, damno plecti, quam bello civili involvi maluit, & ne lites resuscitarentur, controversiæ totius acta raro exemplo, & vix à mitissimis ingeniis usurpato igne exussit. Quin etiam cum Frisingenses Canonici æs quoddam collatitium tributum instar Duci Bojariæ hætenus pendere deberent, ea illos exactione Dux Otho Litteris Landishuti datis Anno 1235. liberavit. Sic ille lites, sic adversitates superavit, mitissimi animi Princeps, ut libens DEO, sacrisque res suas cederet. Eam moderationem DEUS remuneratus esse videtur per variam augescentis Provinciæ suæ felicitatem, ac primum per accessionem Clientelæ Phalajensis Comitatus, qui sub id tempus Othone Phalajo sine hærede defuncto rediit ad Boici Domini proprietatem. Ita etiam Libenavium Stirps in Bernardo Libenavio exarescens sua Bona ad Othonem transmisit. Subinde anno secundo post quadragesimum extinctâ Bogensium Comitum Familiâ, eorum omnium Clientelæ & Bona, quæ plurima erant ad Danubium, saltumque Bohemicum ad Boicæ quoque Principatum revoluta sunt. Origo Bogiorum, qui idem ab Arcu dicuntur, ut omnis ferè nobilissimorum Heroum in Boica Sanguis Baboni Abenspergio debebatur. An Dynastæ Tyroleos, quibus idem ab Arcu nomen est, horum, de quibus diximus, posteri sint, dubitant aliqui; Annales

K k

Boici

Brunn.
in Annal.
p. 3. l. 14.
fol. 685.Brunn.
p. 3. l. 14.
fol. 701.Gevold.
in addit.
ad Hun-
dii Me-
trop.
fol. 163.
164.Adels.
fol. 661.Brunn.
in Excub.Brunn.
in Annal.
fol. 707.Adels.
p. 1. l. 24.
fol. 662.

Boici Boicam tum Bogiorum stirpem referunt exaruisse. Plura adhuc augmenta sub Othone tam Bono, tam felice Bavaria fecit. Grünbacensis Comitatus Ducatui Boico ea ætate assertus est, itemque Schärdingensis, Neuburgensisque (alii Puemburgensem vocant) Dynastiæ Oeno confines. Ipsa Austria Henricum Filium Othonis, Principem petebat, sed parta tueri satius duxit Otto, quam aliena magno quærere periculo. Cum Deus tam aperte Ottoni faret, neque in bellis, si quando inciderent, eum frangere Fortuna potuit. Contra Fridericum Austriam cognomento Bellicosum, Principem inquietum, Profectus, non solum à Bavaria carpenda eum avertit; sed usque Trannum amnem, & Valentiam urbem retrocedere compulit; Varnbacense Monasterium recepit, quadraginta Latrones inde extractos debito affecit supplicio, Monachos in pristina possessione collocavit. Schardingam quoque ab aliis occupatam recuperavit. Sat Fortem hæc omnia Othonem demonstrarunt; sed majori robore ac constantiâ opus erat in gravissimis turbis, quæ per ea tempora non Bavariam solum, sed Ecclesiam, & totum Imperium concusserunt. Religio orthodoxa periclitabatur sub Friderico II. Cæsare, & Imperii Principes abibant in diversa. Otho Pontificis partes maximo suo periculo armatus, togatusque defendit, & Septemvirali etiam Suffragio in gratiam Pontificis sese abdicaturum contestatus est, si pro Christianæ Reipublicæ quiete ita videretur. Gravissimis propterea fluctibus agitated à Cæsare, perfidiæ læsæque reus Majestatis damnatus, ea sustinuit, quæ non nisi fortissimi ferunt. Vertit subinde setempestat, & quæ prius ab Austro, jam à Meridie intonuit. Albertus Bohemus, nomine Pontificis multa perperam agebat in Germania, & qui turbas compescere debebat, plures excitabat. Hunc Otto ad Conradum Halæ & Wasserburgii Dynastam in fuga se recipientem, tanquam factiosum obsidet, capitque. Ipsum Conradum, quod hominem Bono publico perniciosum reddere detrectasset, in exilium pellit. Temporum ac rerum mutata ratio à Pontificis partibus eum avulsi; hinc Pontificis iras in Bavariam traxit: interdictum Bavariæ usu sacrorum, mœror in templa introductus, Othone in cæptis persistente, & Dirarum Religionem (in qua nævus ei aliquis inhæsit) vel aspernante, vel negligente. Ipsos Bavariæ Antistites in hoc sibi exemplum præbuisse causabatur, ut qui antea Pontificis decretorias etiam minas irrisissent, & Cæsari firmissimè adhærentes pridem sibi Authores fuerint, affinitatem cum Cæsare ac fœdera ineundi; non esse jam constantis Principis ita versatile habere ingenium, & ad Fortunæ gratiam compositum. Non descivit tamen ab illa Pietate, cujus encomium communi omnium calculo reportavit sub PII BONIQUE nomine. Pietatis monumentum insigne adhuc ante Vitæ exitum posuit Monachii, Domum nempe hospitalem sub tutela S. Spiritus, cui censum liberalem ex vectigalibus Isëranis constituit. Hic salutis suæ fundamenta posuit æterna, & quo opere suum injit Principatum, eodem finiit. Pauperes pro causa sua apud Judicem DEUM feliciter agenda Advocatos Patronosque conduxit, quorum patrocinio, non dubium, quin MISERICORDIAM fuerit consecutus, quoniam ipse fuit MISERICORS. Evocatus itaque, ex hac vita transiit; ipso S. Andreæ pervigilio Landshuti Anno MCCLIII.

Adels.
fol. 665.

Reufn.
Basil.
fol. 211.

Adels.
fol. 659.
Reufn.
ut supra.

Reufn.
fol. 211.
Excub.
Brunn.

Adels.
fol. 665.

Brunn.
Annal.
p. 3. l. 14.
fol. 755.

Brunn.
fol. 774.

An. Chr.
M. CCLIII.

XXIX.

LUDOVICUS II.

COGNOMENTO SEVERUS,
OTTONIS-FILIVS,
COMES PALATINUS RHENI,
S.R.I. ELECTOR ET ARCHI-DAPIFER,
DUX BOJARIAE.

*Militiae Praestans studiis: at Pacis in armis
Et memor in tanto semper honore DEI.*

Reusnerus.

Sunt Heroës, qui nunquam cadunt; Sunt qui ex casu surgunt cum Antao fortiores. Cecidit Ludovicus Hic, iræ & Zelotypiæ impetu in grave crimen præcipitatus (nam *malè cuncta ministrat impetus*) sed luctuosum casum infinita propè decora compensarunt. Calum primò & infortunium referamus. Postquam ab Ottonis morte duo Filii Ludovicus & Henricus, aliquamdiu Principatum utrumque Bavariæ & Palatinatûs pari imperio gubernassent, placuit Anno quinquagesimo quinto post millesimum Ducentesimum partiri inter se, quæ hactenus in unius Provinciæ formam erant contracta: Ludovicus Major Na-

Gevold.
Gen. 18.
Brunn.
inExcub.
Reusner.
Rader.
Bavar.
Sanct.
p. 21

Adels.
fol. 671.Brunn.
in Annal.
786.

tu Palatinatum Rhenicum Bojaria Superiore sibi asseruit; Henrico cum Ducis titulo inferior Bavariæ pars obvenit. Rebus pacificè divisus Ludovicus, Maria Coniuge Henrici Brabantini Filia Donavverdæ (Werdæa Sueviæ tum nominabatur) relictâ, ad Rhenum ordinandæ provinciæ causâ proficiscitur. Erat id temporis Donavverda Bavaris per Conradum olim Hierosolymorum & Siciliæ Regem centum viginti octo millibus aureorum oppignorata. Agebantur ad Rhenum omnia feliciter, & pro bono publico res strenuè à Ludovico componebantur; cùm ecce infortunium; à Maria Coniuge binæ veniunt literæ, alteræ rubrâ, atrâ alteræ signatæ cerâ. Rubra cera tabulario Ludovicum signare debebat, cui redderet epistolam; sed nigra Ruchonem Dynastam, vulgò Rauchgrafium dictum. Verùm ordinem Fortuna invertit, & Ludovico dedit in manus epistolam, quæ Ruchoni inscribatur. Ludovicus ætate juvenis (agebat tum sextum & vigesimum annum) simul ardens amore erga conjugem, continuò furtivum quid latere suspicatus, resolvit literas, & quamvis innocuo essent argumento exaratæ, ex singulis tamen apicibus Zelotypiæ materiam legit, furorisque ignem concipit, qui mox in teterrimas flammæ prorumpens, stragem ingentem dedit; primus irati Principis ferro cecidit tabellarius; Donavverdam deinde citatis profectus equis, obvium arcis præfectum per satellitem extemplo interficit, Helicam Brennbergiam, Virginem Nobilem Mariæ conjugis inprimis charam, fidamque pugione transfigit. Gynæcei Præfectam, Matronam honestissimam ex arcis fastigio præcipitari jubet, & Conjugem ipsam, innocentissimam victimam Carnificis ferro manûque, suo litat furori. Tota tragœdia citius absoluta, quàm ab oratione, fugam & exitum ex rebus tam tristibus quærente, narrari possit. Ut cæcus eques celerrimo cursu per abrupta viarum tendens, summo se impetu in ruinam præcipitat; ita se furens Ludovicus in hanc tam miseram rerum tristissimarum calamitatem, quæ non SEVERI duntaxat, sed SÆVI quoque nomen in longam posteritatem attribuit. Totam hanc scenam adornavit Mala Fortuna, furiarum pessima. Et jaceret utique victus turpissimè Ludovicus, nisi ita surrexisset à casu, ut seipsum & iniquissimam hanc sortem Christianâ & gloriosâ poenitentiâ triumphasset. Proximâ statim, quæ infecuta est, nocte, in viduo jacens thalamo, ita sese dolentis, poenitentisque animi cruciatibus exagitavit, tantis dolorum tormentis factum castigavit, ut qui juvenili decorâque cæsarie prius erat florentissimus, unica illa nocte incanuerit, ut senem septuagenarium manè referret, talémque etiam vitâ ac prudentiâ deinceps ageret. Romam deinde profectus ad pedes Alexandri Pontificis supplex accidit, piaculis, quæ ipse statuisset, orbi terrarum, læsæque innocentiae satisfactorius: Pro expiandis criminibus præter cætera, ut iussus erat, amplum & Nobile Asceterium in Principis Campo, qui inter Augustam & Monachium est, germanicè Fürstfelda dictus, ad Ambronem fluvium construxit, & iusto censu locupletavit; Ubi tot vota, & piacularia sacra ad hæc usque tempora pro salute utriusque Principis, & innocenter cæsæ & furiosè cædentis peraguntur, ut præter facti memoriam nil ampliùs possit de culpa superesse. Reliqua etiam vita omnis abijt in peccati detestatione ac cura tantò maiore, commissum nefas virtutibus obruendi. Quem iniqua fors stravit semel, is centies per adversa sibi jure imputata, aut spontè accersita eandem Victor sui expugnavit. Qui secutus est Davidem peccantem, secutus est & poenitentem, cum Davide igitur dignus, ut in magnorum Heroum numero censeatur. Idem profectò quod

quod olim de Davide S. Ambrosius, dicere nos possumus de Ludovico : *Vir erat Bello Fortis, patiens in adversis, in Regno Pacificus, in Victoria Mansuetus, in peccato dolens, in senectute providus* (addere ex vero licebit) erat rebus in gerendis navus, acer in exequendis, pompæ modicus, parvus verborum, utilium operum assertor, Religionis avitæ tenax, & antiquæ probitatis amans. Cum in aciem prodiret, magnanimus fuit & felix. Patriam adversus Ottocari Bohemi irruptiones defendit; contra Marschallos Pappenhemios movens, Wissenburgum Nariscorum urbem cepit; in bellis aliis multoties triumphavit; Cum negotia Pacis agenda, neminem ea tempora habuerunt Ludovico potiore; quod Vitellio Cæsari per adulationem tributum, ei verissimè notissimus rerum Boicarum Scriptor elogium dedit, Ludovicum ipsam fuisse CONCORDIAM. Bellum A. MCCLIX. inter Conradum Frisingensem, & Leonem Ratisbonensem Episcopos conciliavit Ludovicus. Henrico Fratre, & Episcopo Salisburgensi Friderico, Anno MCCLXXXV. civili bello ingentem excitantibus tempestatem Pacificator intervenit: gliscientia inter Albertum Austriam, & Ottonem Fratris sui Filium odia extinxit. Et quod maximum, cum Germania dudum Rectore destituta, principum factionibus, privatorum latrocinis, publicis odiis ceu Euripo adversitatum jaçtata fluctuaret, cunctis rebus ad tristem ruinam spectantibus, unus Ludovicus, & Septemvir & in illo Deorum consilio Mercurius, cæterorum consensu potestatem accepit, ut Cæsarem nominaret; nominavitque felicissimis auspiciis Rudolphum primum Habsburgicæ Gentis Imperatorem. Raram in adversis Patientiam in eo quoque ostendit, quando Adolphus Nassovius, qui Rudolpho Habsburgico Imperator Successit, præcipiti sententiâ in eum innocentem detonuit. Erat Cæsari illata injuria, cum Ludovici arcem Rheno aditam præterveheretur; sed inscio planè Principe id fecerant malè feriatifubditi, nescii quem læderent. Postea læsum agnoscentes, trepidi continuo & supplices errorem sunt deprecati; sed Cæsar obduratis auribus, & iniqua suspicione inductus, Ludovicum ex tempore læsæ Majestatis indictâ causâ condemnat, hostem Reipublicæ declarat, Palatinum Rhenanum prædæ vicinorum Electorum permittit. Misit Ludovicus Oratores, atque ipse sanctissimè juravit, se prorsus inscio errorem contigisse. Cum verò non obtineret fidem, Serena mens, & recti conscientia pro clypeo fuit. Fronte igitur imperterrita ac impavidus Cæsaris iras tulit, haud dubiè memor, non sine Divini Numinis permissu ita jam secum agi, quemadmodum impellente ira olim ipse egisset in conjugem. Vim igitur non vi, sed patientiâ depulisse contentus, tam candidè postea cum Cæsare in gratiam rediit, ut conciliandorum Cæsari Principum munus, & Legationem ultrò ipse sibi depoposcerit, aversurus sine dubio foedas ab ejus capite tempestates, quæ paulò post concitatae sunt, nisi vita in medio conatu Ludovicum destituisset. Mansuetudinis porro exemplum dedit, quando foedifragos Ottocari milites Müldorffensibus muris inclusos primum quidem ad deditionem adegit, inviolatos deinde omnes dimisit, nobilemque victoriam hac clementiâ longè reddidit illustriissimam. Plura Ludovici encomia pulcherri-
mis factis possemus diducere; sufficient hæc pro nostro instituto, ex quibus cuilibet primum erit intelligere, quàm & Adversam Fortunam cum insigni patientiâ & pœnitentiâ laudabili, prosperam verò cum omnimoda virtute conjunxerit. Ejus felicitati hoc insuper addendum, quòd sub illo in Haidelbergensibus Montibus vena auri detecta, aureorum cum Ludovico tempo-
rum

Lib. 1.
offic.
c. 24.Adelsr.
fol. 688.Brunn.
in Excub.Brunn.
fol. 866.Reusn.
fol. 213.Adelsr.
p. 1. f. 681Spenerus in
Sylloge
Geneal.
Histor.
fol. 183.Adels.
fol. 693.Brunn.
in Excub.

rum spem præbuerit, & indicium. Morbus, quo conflictari cepit Anno Chr. 1294. & vitæ exitus, præterita omnia, uno nævo excepto, eodemque pridem abolito, confirmavit fuisse ad optimæ virtutis normam conformata. Decumbere cepit ex occulto malo, cujus dolorem cum premeret verecundia Principis, à Medicis nudum se aspici non sustinentis, malum evasit immedicabile. Pudor itaque & modestiæ virtus accersivit mortem. Animi Medicis totum se præbuit, ac potissimum Fr. Bertholdo è Familia S. Francisci, qui erat Divinæ propè eloquentiæ & sapientiæ Vir, & in tractandis animis præclarum sancti Spiritûs instrumentum, dictus proinde sui sæculi Elias. Postquam ex hujus aliorumque plurium virtute, ac prudentiâ insignium virorum sententiâ res suas composuit omnes, Haidelbergæ desit vivere Kalendis Februarii A. 1294. ineodem conclavi, in quo ante annos sexaginta quinque lucem primum aspexerat. Cadaveri Fürstfeldam translato, iuxta funebria ibidem sunt perfoluta, Episcopo Frisingensi & Ratisbonensi solenni ritu ad aram operantibus. Insignem ejus pietatem in promovenda Religione præterire non possumus. Ludovicus hic est, qui sacros Divi Francisci Alumnos, Monachium atque Ingolstadtum introduxit. Idem Angeranam ejusdem Ordinis Sedem, quam Frater Castinus, è primis Patris Seraphici Discipulis eousque incoluerat, Sacris hujus instituti Virginibus tradidit. Filios à Mechtilde Rudolphi Cæsaris Filia Coniuge tertia reliquit duos unum Rudolphum, qui tum viginti annorum erat, & Ludovicum quinquennem. Rudolphus Palatinum & Septemviri Dignitatem retinuit; unde postmodum nova Principum Palatinorum series. Ludovico primum quidem modica portio obtigit; posteris Henrici, qui Ludovici Severi Frater erat, maximam adhuc Baviaræ partem obtinentibus. Anno autem 1308. Divisio facta est nova, qua Rudolpho ejusque Sanguini Palatinatus, Ludovico SEVERI Filio Bavaria tota est attributa. Hinc de Ludovico Patre extat hoc Distichum.

Adelsr.
fol. 693.

A. Ch.
MCCXCV

*A quo Bojariæ Procerum nova manat origo;
Sic utrumque genus scindit se Sanguine ab Uno.*

PRIMIS
GLORIOSISSIMÆ WITTELSPACHIANÆ
STIRPIS
HEROIBUS.

ODE.

Tirps Genitrix Heroum, & Stirps Heroibus orta,
Quæ sola Sortes hæcenus sustinuisse Duas,
Et risse Duas potuit, quæ ingentibus una
Et fessa nunquam partibus prodigiosa fat est.

Nunc jam quiescat ferre recentius
Miraculum Orbi, majus OTHONIBUS
Magnisque majus quid Pipinis,
Et CAROLIS paritura non est.

Est paritura tamen, totamque excedere digna est
Stirps ista Naturam: perit hæc pariendo, suâ
Et Prole exeditur, parvasque propagine longa
Arctatur in vires; suis fructibus immoritur;
Sed non jisdem BOJARIDUM Genus;
Natura queis se legibus illigat:
Ex fructibus fugit vigorem,
Fert nova, fert meliora semper.

Atque utinam paribus vos possim dicere metris
Nomina Magna Virum OTTONIS de stirpe profecta,
Ceu totidem Heroës TROJANI à ventre CABALLI.
Tu Wittelspachii Genius me ducito, Magnos
Dum MAGNI OTTONIS paucis dat Musa Nepotes.
Infinite enim labor est, si singula tangens

Commensuratas DUCIBUS tentavero laudes.
Nôsse dabo minimo Bojos ex ungue Leones.

I.
LUDO.
VICUS
Ottonis
Magni
Fil. Boj.
Dux. Co-
mes Pal.
Rheni.

Intestina tonant jam bella; secant, lacerantque
Manu feroci propria viscera Bojariam,
Arma quatit conjurati perjuria ferri,
Armisque tuta perfidis fata nefanda premunt.
Stat contrà Othonum Sanguis, & æmulis
Flagrat LEONUM Filius ignibus,
Et conscius recti, rebelles
Non trepidat LUDOVICUS iras.

Cladem si patitur, media sub clade triumphat;
Inter ruinas firmior Hercules iste itet.
Firmat in Adversis Herous pectora fervor,
Pars orbis ignes Boicos nec capit una fati.
Vexilla Cœli, signaque Boica
Erecta terris stant Asiaticis,
Et Turca contraxit superba
Cornua, Luna cruenta pallet.

ab Affas-
fino oc-
ciscus Kel-
hemu.

Jamque etiam bifrontem Aquilam diadema sub unum
Composuit, jam Cæsaream Bonus arbiter aulam
Consiliis rexit; cùm te, Fridericè, Neronem
Expertus, proprio depingit murice vestem,
Sentit & occultam sibi fixam in pectore sicam.
Perfida fors! nec Teutonicus tibi SENECA tanti est,
Ut vereare Virum? verita est; hinc talia fata
Huic dedit, æternam quæ promeruere Coronam.
Quem pietas Sedi Romanæ addicta peremit,
Martyribus nunquid suppar lucebit in Astris?

II.
OTTO
Illustris
Ludov.
Fil. Boj.
Dux. Co-
mes Pal.
Rheni.
Septem-
Vir.

Ecce BONUM sidus post tristia funera surgit
Illustris Otho, Purpuræ quem novus ornat honos,
Pristina quem virtus Bojorum, reddidit orbi
Sago, togæque nobilem, quique PATER PATRIÆ est.

Jam

Jam pressa fato Boica ferro,
Collum furori victa *Meranici*
Jam Reguli tendit, malignis
Penitus interitura bellis.

Brunne-
rus in
Theatro
Virt.Boi.
in Otto-
ne.

Otto ubi BOIARICE contrà tulit arma, simulque
Primo cecidit spiritu robora, signa, Duces,
Pensa fuit belli malè cæpti multa *Leoni*,
Tunc Boicæ Burghusium Portio facta plagæ.
Et sic stetisti pro Patria Tua
Illustris Otho; pro Patre sic Tuo,
Ecclesiæ quando nutantem
Unicus erigeres Tiaram.

Roma Caput Mundi, pedibus subversa jaceret;
Pontificisque Thronus, non solum Martis arena,
Sed Mortis, stragisque foret lugubre theatrum,
Ni Boicus firmasset Otho, Cælumque tulisset
Romanum. Quid jam? num fortè filebitur istud
Herois facinus, quo debellata gementis
Dira fames Patriæ, quando granaria pandens
Omnia, subjectis populis dedit Otho salutem,
Utque perennaret PATRIÆ PATER optimus, agris
Pauperibus fabricam, tribuitque in sæcula victum,
Quem laudant hodièque pii sub mœnibus altis
Metropolis Monaci quatuor post sæcula Codri.
Inde BONI Nomen, quod scuto allusit avito
In pictis *Quadri Panis* sub schemate Rhombis.

Sed novus en! Lodoicus adest, Heroica perge
Musa Virum, grandi & digno describere metro.
Fama quid obturbas? quondam fuit iste SEVERUS,
Præcipitante animo lapsus; surrexit, & omnem
Laudibus expunxit culpam. Jam nomen amicum
CONCORDIS meruit; nam victis hostibus ille

III.
LUDO-
VICUS
Severus,
Ottonis
Filius
Bavar.
Dux.
Com.
Palat.
Rheni
Septem-
Vir.

Parcere: pugnantes alios pacare sequester,
Ipsa sit ut pulchro titulo **CONCORDIA** dictus.

Quæ præclara **EGIT**, fastique & fama loquuntur
Iniqua quæ **PERPESSUS** est, dicere pauca juvat.

* Ab
Adolpho
Cæsare.

* **E** Patria Ludovice Tua prosciberis: atrox
Te fulmen, & terras tuas, & tua jura ferit.

His non movetur Boicus Hercules,
Contemnit atras nescia criminis

Mens Magna nubes, & serenum
Pectore fers, Ludovice, Olympum.

Nec de Vindicibus multum circumspicis armis,
Ferri locò, & sunt militum, sat tua corda tibi.

His solùm armatus furiosam Cæsaris aulam
Intras, & iratum petis sistier ante thronum.

Tum tanta mentem Cæsaris irruit

Formido, jactas ut revocaverit

Minasque poenasque, & stupente,

Quæ statuit, reprobârit orbe.

Nempe Hunc Teutoniæ voluit servare Catonem,

Per quem sex lustris discors diadema **RUDOLPHO**

Austriacæ gentis Capiti, *Stirpisque Beatæ*

Impositurus erat, qui cœlo cuncta gubernat.

Hic Vir hic est, Cæsar quo suffragante Rudolphus

Habsburgus Pomum Imperii tulit, omine fausto

Austriacæ Domui, & Bavaræ; nam nata Rudolphi

Conjux
Ludovici
Mechtil-
dis Ru-
dolphi
Cæsaris
Filia.

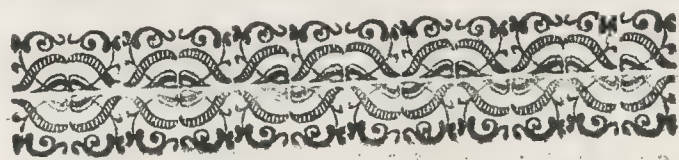
Mechtildis, Lodoice, Tibi desponsa, Parentem

Tam se fecundam, fortunatamque probavit,

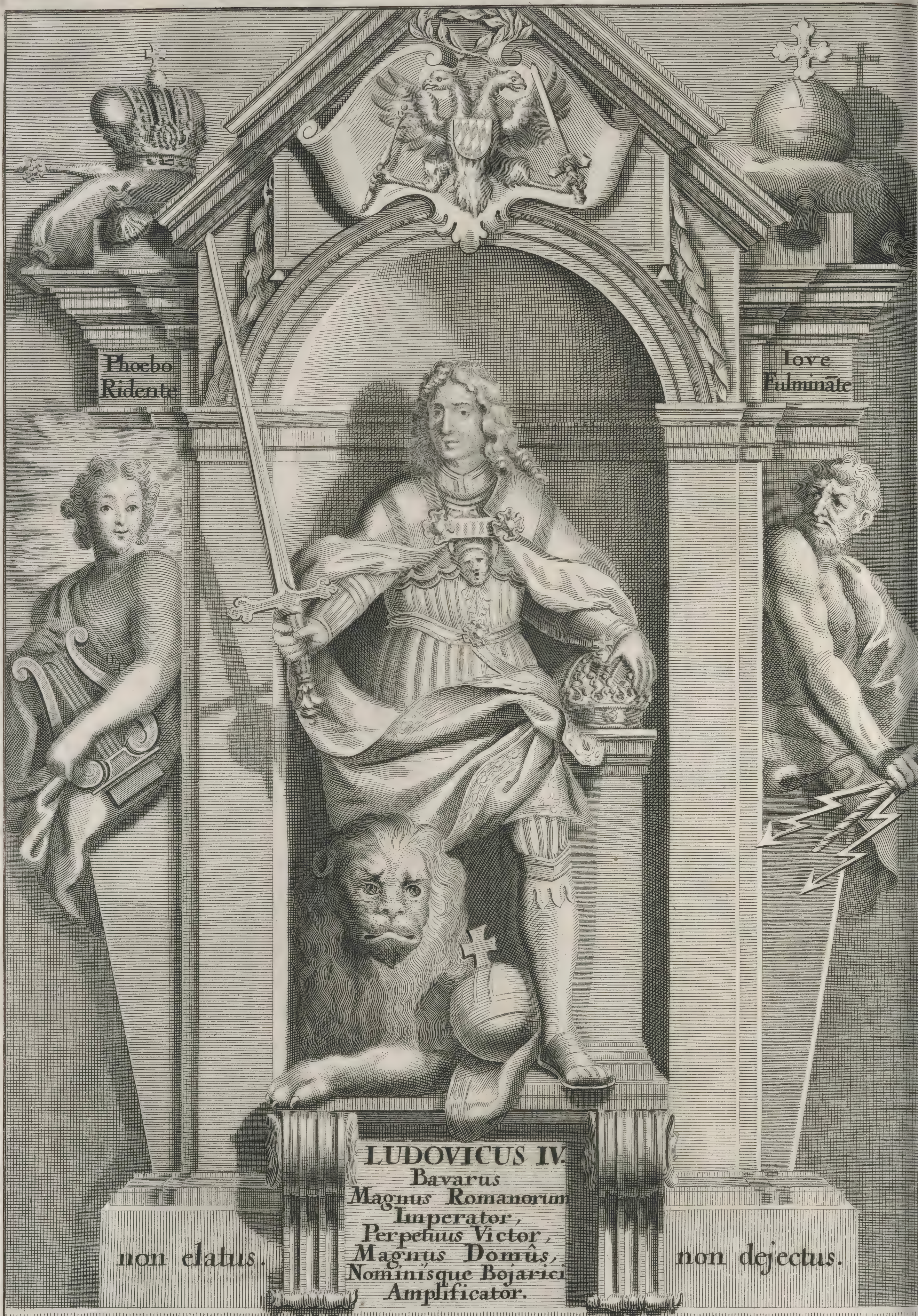
Ut totum Boiæ Stirpis Noménque Decusque

Florescens hodie, Habsburgâ à Mechtilde perennet;

Astra Domos junctas æterno fœdere servant!

LUDOVICO
BAVARO

MAGNO ROMANORVM
IMPERATORI,

MAGNO DOMUS BOIARICÆ
AMPLIFICATORI,

HEROI

IN UTRAQUE FORTUNA CONSTANTISSIMO.

ORATIO.

Ostquam Imperii Romani Fasces ex Latio in
Terram Germanorum immigrârunt, non
absque singulari inuictæ hujus nationis lau-
de: Vix deprehendes in Augustorum fastis,
Coronam Imperii gravioribus unquam fuisse
quassatam procellis, quàm in Augusto Ver-
tice Nostri Ludovici. Equidem virtus tot
gloriosis spectata bellis, tot victoriis confirmata, ipsique Cœlo
prodigiosè probata Sceptrum Imperii Ludovico præ æmulis asse-

M m 2

ruit,

ruit, ut nihil admodum munificæ debeat fortunæ: invidia tamen insolentia eò usque ascendit, tamque indignè Sceptrum illius, omni jure partum, exagitavit, ut eà una de causa in summo Imperii fastigio positus videretur Augustissimus Hic Cæsar, quò truculentiùs omni adversitatum genere ab insolente fortuna exerceretur. Tanta profectò, tamque insolitus, & ad ipsam usque vitæ ultimam lineam continuatus furor invidiae extitit, ut nisi in LEONEM Hunc BAVARUM incidisset, Pomum Imperii cum Sceptro & Corona pridem excutiendum credidisses. Tantum verò abest, ut Fasces Imperii, legitimo suffragiorum jure semel admissos, Ludovicus Cæsar per injuriam dimitteret, ut per ipsos adeò triginta tres annos ringentibus quibuscunque adversariis gloriosus tenuerit, eorumque splendorem tumulo etiam Augusto intulerit. Mens tamen non est hodie, refricare dudum obductas vulnerum cicatrices, & acerbos Authorum non tam calamos, quàm gladios postliminio conferre, quibus pro studio partium acerrimè sunt congressi, hinc ad calumnias tanto Imperatori impingendas, illinc ad easdem jure scripto & naturali vindicandas. Relictis proin in medio his tricis, quas Veritas Judicii arbitra apud Hervvartum, Ludovici vindicem, dudum luce clarius discussit, meum innocens est consilium, Piis Ludovici Manibus de novo parentare, unaque ostendere, Leoninum utriusque fortunæ illum fuisse Imperatorem.

Lud. IV.
defensus
3. Tomis

Innata Leonibus fortitudo supra cæterorum animantium vulgus non duntaxat se prodit in vastissimis Libyæ arenis, ubi decoro jubarum & caudæ concussu prodromum bellandi signum effert, ubi horrendo rugitu classicum canit, & vel ante pugnam hostem propè exanimat, ubi terribili oculorum fulgure adversarii vires metitur, ubi toto exertorum unguium, dentium, ac faucium spumantium nisu Antagonistam suum aggreditur, atq; profligat: non ibi, inquam vires suas regias duntaxat exerit nativa Leonum fortitudo, sed & easdem explicat arctioribus athletarum in Circis, in clausis amphitheatrorum palæstris, ubi locum

cum pugnandi & vincendi sibi æquè vendicat, ubi cum stragē congregientium Leo victor triumphat. Et sanè utrumque hoc Leoninæ pugnae ectypon si quis alius Augustorum Caput ad vivum Orbi Romano antehac exhibuit, certè Ludovicus sub decumano utriusque Fortunæ conflictu luculenter expressit. **DEUM** immortalem! quot Martiis in campis hunc **BOICUM LEONEM** belli Fortuna exercuit? quot exercitus vincendos objecit? quot pugnis delassavit, sed nunquam debellavit? quot gloriosis victoriis, triumphis, trophæis coronavit? Tanta profectò fuit in difficillimis bellis nostri **LEONIS** Fortitudo, tanta in præliis felicitas, tanta à devictis hostibus gloria, ut frendenti invidiae pridem lividi stuperent dentes, seque superatam, nisi puderet, fateretur. Testis præter sexcentos alios esto Ambro flumen, ubi bello gerendo, & tutando Pupillo Henrico Ludovicus suorum Majorum Gloriam transgressus, ad veterum Heroorum famam pervenit. Quadringentis enim non amplius ex omni exercitu lectis rectà in hostem profectus, vix venit, vidit, vicit incomparabili, Leonina scilicet, virtute. Et quod victoriæ laudem in immensum auget, quamvis fugitivos hostes Ambronis pons ad victoris arbitrium retinuit: Ludovicus tamen pacis amantior, quàm cruoris aut spoliolum, inviolatos sine censu dimisit, plebeis judiciis facilitatem ejus accusantibus. At Ludovicus, ne abluderet à specioso sibi assumpto symbolo, censuit & hinc **SOLA BONA, QUÆ HONESTA**, omnem adeò sævitiam execratus. Et verò tantæ victoriæ, & tantæ post eandem clementiæ fructus Imperium fuit, Ludovico non ambienti delatum, quin præ modestia rarò audita diu recusanti. Testis alter Leoninæ Fortitudinis est Lycus Boicæ conterminus fluvius, propè quem Ludovicus Fridbergæ non aperto Marte, sed ex perjuris insidiis opprimendus fuisset, nisi Augustæ asylum fidele reperisset, ubi collecto mox exercitu hostem ita mulcavit, ut Puechlaviæ paludibus defossus & obsessus fame, si perstitisset, bene maceratum fuisset confecturus. Testis itidem est

Graffto Hohenlojus , quem ipsi hospitio Cæsaris faces tubdere ausum ita ultus est Ludovicus , ut castrum illius Schillingsfurtum mox expugnârit, expugnatum vindici Vulcano tradiderit. Testis est quin ipse Rudolphus Germanus Frater , quo pertinacior hostem Ludovicus totâ suâ vitâ non est expertus. Hic novi fœderis nuper sanciti, & fraternæ pietatis oblivione ad vetera maleficia relapsus, obsidionem denique Wolffratshusii à Ludovico justissimo vindice sensit , & ita sensit, ut in exilium pulsus , patriam non reviserit. Testis est inter Müldorffium, & Ampfingam nobilissima victoria , auspiciis Divinæ Matris parta, in qua Coronæ Augustæ Corivalis cum suo fratre vivus in potestatem venit: usus tamen pro more suo Ludovicus tam moderatè victoriâ , vel ipsorum confessione hostium , ut post paucorum annorum captivitatem , quâ Fridericum tenuit, Trausnitium ultrò profectus, nobilem ibi captivum suum non modò libertate donârit, sed oblitteratis insuper offensis in intimæ amicitiae jura receperit. Silentio hîc prætermitto plures ejus generis bellorum exitus: sileo & alios Fortunæ infestæ lusus, insidias, inquam, Augusto Capiti toties structas, Domi, forisque, in aulis, in mensis, in castris, in ipsis Divorum templis, securitatis aliàs adytis, quas protegente & detegente cœlo Ludovicus salvus & invictus exiit, elusit, superavit. Si hæc & plura id genus facta Heroica non probant Leoninum Imperatorem ex tot superatis bellorum omni parte incumbentium procellis, ex tot commissis fortiter, finitis feliciter præliis, & exantlatis insidiis, ex tot reportatis gloriosè victoriis, nescio sanè, quid tandē possit demonstrare.

In Campo Martio adhuc Fortuna Ludovicum **LEONEM** Orbi Europæo spectandum dedit , nullo nominis gloriosissimi dispendio, quin etiam cum immortalis ad posteros Fortitudinis Leoninæ fama ac gloria: nunc à Martiali pulvere , à publica cruentorum præliorum arena transitum faciamus ad Fortunæ cætera amphitheatra, ad irritati livoris quasi quosdam **Circos**, & **Palæstras**, in quibus si Ludovicus quoque vicerit in-

ful-

sultantem cum toto criminationum apparatu invidiam, & junctam atræ Fortunæ insolentiam, causam illius, & unâ meam evinci, peroravi. Hic enimverò Ludovicum nostrum, velut quadam indagine conclusum invida Fortuna deprehendit, & quem tot bellorum molitionibus sternere non potuit, omni calumniarum atque injuriarum armaturâ oppugnavit, & modis quidem usque adeò indignis, ut de Corona, de Sceptro, de Imperio dimicare novo prorsus pugnae genere coegerit. Insolita belli alea, difficilis certandi ratio, nullo sæculi Christiani exemplo spectata eatenus, in qua sive vincat, sive vincatur Cæsar Ludovicus, miserrimè utrobique cadat, necesse est. En quàm intolens Mala Fortuna Imperium exercere audeat in Imperatorem! Ut enim pace fruatur Ludovicus Cæsar, fasces Augustos dimittere, Coronam Cæsaream ponere, Imperium abdicare jubetur, id quod interpretor, Augustus Leo jubetur ire jugalis in triumpho non suo, sed suorum devictorum à se hostium, exemplo Leonum apud veteres Romanos, qui sibi honori singulari ducebant, habere ad pompam triumphali effedo junctos Leones, ad Jovem Capitolinum magnificè propellendos, in Circensibus tubin spectaculis aliarum ferarum certamini committendos. O indignissimum Cæsareâ Majestate lusum! O acerbissimam invidiæ exorbitantis stropham! Ergone jubet MALA FORTUNA Ludovicum Cæsarem Gloriosissimum ritè electum exauthorari? Imperio nullis dolis parto, & rectè administrato exui? Ita sanè audio, & audiens præ rei indignitate perhorresco. Hanc Imperii abdicationem jubent intentata fulmina, quibus nisi cedat, nisi morem gerat Cæsar Ludovicus, heu! Schismatici, Hæretici, Impii stigma portabit in Augusta fronte Cæsar fulminatus. Et primum, & secundum, quidquid ex duobus fecerit, sanè indignum, & miserrimum! O fata à sæculis non audita! Quo merito tandem, O boni superi! infame hoc stigma in Augusto Capite? an quia victoriis suis mitissimè usus Cæsar pro sua innata clementia hostibus victis toties pepercit? quia Fratris

Rudolphi omnium hostium infestissimi relictos filios ab exilio in pristinum paternæ dignitatis gradum restituit? quia bello justo captos, & carceri datos Principes Corrivales Imperii libertate donavit? At tantæ clementiæ aliud præmium leges Divinæ & humanæ statuerunt, quàm ut data libertas liberantis captivitate pensetur.

An verò præmium hoc denique Fortuna rependit, quòd post tot victorias, totidem, quin longè plura utriusque sexûs Asceteria cœlo gratus fundavit, aut dotavit, aut aliis Regiis beneficiis cumulavit? at hæc tanta liberalitatis prodigia patrari non solent, ut Hæretici, ut Schismatici, ut Impii nomen ematur. Assurgite in testimonium innocentiae, quoniam silent Pii Manes patientissimi adhucdum Ludovici, assurgite & perorate causam Pietatis & liberalitatis Cæsareæ, Vos vos per omnem Boicam sparsæ Divorum ædes, & professæ Religionis Sacra, à Ludovico erecta, aut magnificè exornata, quorum Religiosi fructus in hodiernum usque diem sanctissimè redolent, & in dies pulchrius efflorescunt. Loquatur præ omnibus Aula Schyrensis, olim ipsa Domûs Boicæ Sedis Natalis, sed lapsu temporis ab Ejusdem Serenissimæ Domûs Gentilitia Pietate in sanctum Religiosorum Domicilium transmutata, cui postliminio, & toti universim Clero sua privilegia, immunitates, libertates, à summis Pontificibus, & Imperatoribus antecessoribus concessas, Ludovicus Cæsar confirmavit, inviolata conservari imperavit. An hic Stylus Curiae Hæreticæ? an hæc indoles impiorum? Loquatur Parthenon Monialium Monachii Angeranus, ubi hodiedum viget Virginum DEO dicatarum sanctitas, & Ludovici Fundatoris non intermoritura memoria. Præter dotem enim & fabricam asceterio illi, Regia liberalitate tributam, Serenissimum Pignus Charissimam Filiam suam Agnetem in ipsa quadrima ætate piè donavit, non absque sanctitatis fama subin inter prodigia emortuam. Loquatur iterum Parthenon Landshutanus in præsens usque tempus Religiosâ Sanctimoniâ flo-

florens, cui antecedens insignis victoria, & subsequens cœleste prodigium ominosa dedit fundamenta, ad victoriæ tantæ, & Ludovicianæ liberalitatis perpetuum monimentum. Loquatur tertium Parthenon Pildenreutensis in saltu Norimbergico, ubi aream fabricæ circumscribere aggressum Ludovicum aviculæ exoticis modulis ad proceram quercum traxere, nec absque novo prodigio; nam triumphalis Crux, cœlesti luce circumamicta arboris summitati decorè insitit, oménque ter auspiciatum futuræ fabricæ præmisit, ut pius Cæsar Crucem prodigiosam religiosè veneratus, impactâ ominosæ quercui asciâ suis ipse manibus initium fecerit cædendæ silvæ, locóque nomen ex Crucis imagine, & strata quercu Pildenreuto vernaculâ linguâ dederit, sibi verò Catholici, & munifici Imperatoris famam sempiternam. Loquantur una voce varia varii Instituti & Monasteria & Divorum Tempia in Fürstenfeld, in Bayharting, in Bernried, Tegernsee, Münster, Raittenbuech, Beurn, Ebersperg, Seon, Rhot, Staingaden, Schefflarn, Wessobrun, Zell, Attl, Polling, Underdorff, Windespach, Pettendorff, Altach, quibus omnibus & singulis Ludovicus Cæsar exitit vel Fundator, vel Dotator vel Protector & Fautor singularis, quemadmodum Diplomata, hodie dum exhibenda, sanctè attestantur. Loquatur & ipsa Magna Magnæ Virginis Basilica Monachii, ubi præter quàm plurima Beneficia, ut vocamus, Ecclesiastica, quotidianam eamque perennem in principe Chori ara Liturgiam fundavit Cæsar, cliense ex asse Marianus. Loquatur denique & speciatim Halensis Ecclesia Divinæ itidem Matri sacra, ab Imperatoria munificentia funditus constructa, cum adjecti Monasterii ex Patriarchæ Benedicti Instituto redditibus sanè regiis. Certè isthæc pia fundatio, quæ Cæsari cælitùs est persuasa, singularem erga Divinam Majestatem, ejusque Virginem Matrem exaltandam Zelum Christiano orbi palàm fecit, eo etiam ex capite, quòd Ludovicus Fundator, Magno Constantino hac parte non absimilis, suis Ipse Augustis manibus primum ibi lapidem posuerit, & effigiem Deiparentis ex alabastrite, sibi ex Ita-

lia reduci divinitus oblatam collocarit, ad nostra usque tempora Thaumaturgam, & Pietatis Marianæ testem Ludovico perennaturam.

Ne verò quis verborum meorum interpres malus Romanam Cathedram, fideique Magistram veritatem hinc existimet fuggillari, is non ab Orthodoxa, quæ errare non potest, Ecclesia, sed à Privata Pontificis, aut sequiore affectu abrepti, aut sinistris documentis imbuti persona, quidquid in Ludovicum acerbè agebatur, profectum esse intelligat. Pontificia sanè authoritas nihil habet, quod inde detrimenti patiatur. Errare è Cathedra Pontifex non potest, è sensu suo labi, irasci, commoveri etiam in immeritos potest. Quin eadem Romana Sedes nostræ causæ, & LUDOVICI laudibus in suis successoribus, clarè apertèque subscripsit. Appello hinc, ut abundè fiat ignorantibus, appello præter Benedicti XII. oraculum, viva voce de Ludovico adhuc vivente datum, tot alios Pontifices Maximos subsequentes, qui publicis testimoniis Ludovicum CATHOLICUM nominârunt, & laudârunt, testes utique & hi idonei, & sine exceptione majores. Utinam singulorum oracula verbo tenus huc adducere præfixi limitis ratio permetteret! compendium dabo sine causæ tamen dispendio. Dic ergo Ludovicomastix, an nugivendi tibi sunt Alexander V. Eugenius IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Urbanus V. Urbanus VI. Bonifacius IX. Nicolaus V. Callistus III. Superi! quanta nomina! quibus sanctius in terris nihil, nihil verius, nihil testatius, in humanis habere possumus; & vos lividi scriptorum dentes, quod hæc suprema Orbis Catholici & Ecclesiæ Capita de Ludovico Catholico asseverant verbo & scripto, qua fronte audetis inficiari? an vos soli, non inspectis Pontificum horum Diplomatis, inspexistis arcanam DEI Diphteram, ut Ludovicum hæreticæ mentis & vitæ & mortis fuisse ibi legatis livido oculo, lectum orbi Romano tam asseveranter publiceris, publicatum orco tam injuriosè transcribatis? Negare audes calumniatrix invidia, quod integra
etiam

etiam synodus Basileensis testatum reliquit? quod Episcopi item Augustani Ulricus, Henricus, Marquardus: quod Divi Imperatores Sigismundus, Fridericus, Maximilianus: quod Reges potentissimi Valesius Galliae, Eduardus Angliae: quod Principes Ferdinandus Infans Hispaniae, Maximilianus Dux Austriae: quin quod & ipsi. S. R. I. Electores, Trevirensis, Moguntinus, Bohemus, Brandenburgicus, Saxo, in solemni & authentico Electionis Decreto dudum agnoverunt, obsignarunt? O Dementiam incredibilem! O enormem criminandi licentiam! Hi summi Electores Imperii cum enumeratis supra Orbis Catholici Principibus quæ sacris quæ profanis Ludovicum virum vocant Catholicum: vos Hæreticum? Illi orthodoxæ Fidei fervidum Zelatorem (verbis gravissimis horum Principum loquor) vos per inauditam calumniam vocatis schismaticum? Illi Ecclesiæ sanctæ DEI & Ministrorum ejus, & pacis Sanctæ devotum, & humilem amatorem: vos turbarum in Ecclesia & Imperio authorem? Illi in Judicio justum, in Consiliis providum, in universa morum honestate præclarum, benignum, affabilem, mansuetum insigni præconio dixerunt: vos Ludovicum horrenda historiæ metamorphosi facitis injustum, sceleratū, verbo, furem Tyrannum! Parciùs ista de Catholico Imperatore! cùm de Deciis, de Diocletianis inciderit sermo, utamini hujusmodi verbis, utamini hac piperata loquētia, aut potiùs maledicentiâ. Equidem non in eo sum, ut sacram Ludovico innocenti statuam Apotheosin, ut nihil admodum ex naturæ humanæ imbecillitate peccasse inter Imperii sui intricatissimi curas defendam: sed hoc ultrò dabo, nec pudet fateri, quoniam laudis est, non infamiæ, agnovisse nimirum hunc Cæsarem citra palpum, citra fucum alios suæ vitæ errores, quandoquidem nihil humani à se alienum putavit, Hæresis tamen maculam, ajo, alienissimam à se habuisse, ut nihil majore studio, majore odio, prout par erat, sit totâ vitâ detestatus. Interim non nescio, vel ipsi Serenissimo soli suas esse maculas, quas mali tamen oculi ni-

miùm quantùm augment, easque solas notant, non attentâ lucis cæteræ, & exuberantis majestate. Id nunc contendo, & quæro abs te, Imperatorii Nominis & honoris Mastix, quid maximè potuerit movere hos tantos testes, quos adduxi ex sacra & profana Curia tanquam supremos Advocatos, ut nostrum Augustissimum tam honorificis titulis, & præprimis Catholici appellatione honestârint, etiam durante, nec revocatâ unquam dirifulminis sententiâ? Dicam ego aliorum locò (quoniam pudet Ludovico mastiges) dicam non meo, sed Principum superiùs adductorum ore, nimirum, nisi vita verè Catholica Ludovici Cæsaris, nisi opera verè orthodoxa ex Fidei Romanæ regulis, ex puro Religionis Zelo profecta, tot, tanta, & tam luculenta Orbi Europæo illuxissent, nunquam Catholicæ & tam piæ nomenclaturæ gloriam indulgissent sacrosancta illa Ecclesiæ Romanæ Capita, nunquam Augustissimi Germaniæ nostræ Imperatores ac Principes, nunquam tot Mitrati Præsules, viri non magis Dignitate & Sapientia, quàm sanctitate clarissimi Titulo **CATHOLICI IMPERATORIS** fuissent decoraturi. Sed fileam tandem ego: audiamus jam Cæsaream Ipsam Majestatem post toties, sed incassum dictam per Oratores suos causam: audiamus pro intemeratæ suæ Fidei innoctia proclamantem Ludovicum, audiamus cœlo & orbe terrarum teste obtestantem. En in publico & supremo totius exciti Imperii confessu, in Principum Electorum & Procerum gravissimo Comitio Cæsar Augustissimus per omnia sacra, per superos, & homines, per illibatas Divorum aras juratò obtestatur, sibi illæsum Fidei a vitæ Catholico-Romanæ amorem & cultum unicè cordi semper & fuisse & esse: obtestatur, se paratum ad hanc sacrosanctam Fidei normam & vivere & mori: utque dubio nullus relinqueretur locus, quasi subscriptionis & Sigilli Cæsarei locò quid addat, audiamus, & stupeamus: Factam hanc publicè solennem Religionis orthodoxæ Professionem ut confirmaret, recitat (audi tandem, O! invidia malè Catholica, audi!) recitat Ludovicus, Cæsaream suam Majestatem nihil moratus, recitat

in Conventu omnium Principum, & Procerum, audiente etiam ad fores Regalisatrii Populo universo, recitat, inquam, primùm Dominicam, dein Angelicam Orationem alta voce, cui subjungit Catholicum, & Apostolicum Symbolum, tanquam omnium credendorum compendium. O mirum ex Imperatore Fidei Catholicæ Catechistam! O factum, cujus aspectu erubescat vel ipsa Invidia, si præ livore posset erubescere. Sed effare tamen, O inveterate livor, effare modò, quid censes? nempe, si quid ingenuæ mentis restat, si non penitus frons obduruit, si linea honesti pudoris superest in facie, fateberis deniq; vel invitus, faciliùs esse, ex vulgari & inimica fama, aut præpostero unius partis studio, non audita altera parte, calumniam impingere, quàm impactam post secula diluere: fateberis, sua sponte fluere è calamo invidio criminationes, sed ad veritatis incorruptæ tribunal diffluere, cum sero quidem temere scribentium rubore, sed famæ læsæ vulnera non ita curaturo, ut non cicatrix vel innocentissimè læso olim supersit.

Itaq; ne porrò Pii optimiq; Ludovici manibus post tot bellorum turbas invideamus sacrum in Mausoleo, verè regio, silentium: sileant Augustissimi Nominis Mastiges. Ne turbemus post labores plusquàm Herculeos gloriosè cubantis quietem: potiùs bene precemur vel post quatuor secula nos posterì Catholici Catholico, & Leoninæ in utraque Fortuna Imperatori; qualem demonstrant tot egregiæ animi virtutes, Leone Cæsareo dignæ. Leoninus effulsit Ludovicus Imperator ante & post assumptos fasces in publicis & cruentis Gradii campis: Leoninus in Fortunæ rebellantis quasi Circensibus conflictibus, in Invidiæ inconditæ theatris; Leoninus in elusis tot Capitis Augusti periculis: Leoninus (in quo Cæsarei honoris, Catholici Imperatoris apex & cardo versatur) Leoninus, inquam, in tam constanti erga DEUM, erga Deiparam, erga omnes Res Divinas Pietate, & Religione: Leoninus in tam longanimi inter tot devoratas calumnias, & acerbis injurias mansuetudine: Leoninus denique in concepto Fidei Catholicæ, & Pietatis fervore constantissimo ad ultimum usque vitæ halitum.

Interclusit hunc, ne vel ultimo mortalitatis momento deesset, quod pateretur Leonina fortitudo, interclusit hunc spiritum, quemadmodum scriptorum quorundam perhibent testimonia, ab invidia mixtum, à perfidia porrectum toxicum Ludovico, haud dubiè æquiores in cœlis superos, quàm in terris mortales experturo. Ille enim tutandæ causæ suæ non modò Deum Judicem pœnitens antè propitiavit, sed & Judicis ejusdem Matrem, potentem morientium Patronam, quæ nulli servorum, suorum, in extremis maximè, deest, devotissimo animo moriens compellavit, verbis dulcissimis in vota ultima vocavit, donec magnam animam Imperio, & Cœlo dignam inter pia hæc suspiria efflaret. Obmutesce ergo tandem insolens invidia: Non est jam, cur insultes, aut triumphes in Ludovici morte, cujus virtutes Catholicas, throno terreno, & cœlesti dignas audivisti. Modestiùs dehinc aut scribe, aut loquere de Catholico Cæsare, qui post omnem in terris sententiam habuit forum altius, quod appellaret, forum Dei Judicis, ipsos Ludovici Judices ex æquo judicaturi. Stabit interim integra Catholico & Leonino Cæsari fama posthuma, stabit, sed non eo colore, quo illum denigrasti, O livida invidia: stabit sine labe hæretica Augustissimum Imperatoris Pij juxtà, ac Leonini Nomen, postquam invictus stetit toties in Marali Campo, toties in aperto calumniarum theatro, toties in utriusque fortunæ arena: stabit Ludovici illæsa gloria, ut livor inveteratus eo successu nunquam gloriari possit, quem optabat, nimirum Ludoviciani Imperii basin ac nomen interiturum; tunc tandem credat hoc eversum iri, si post tentata necquicquam cruenta prælia incumbente criminationum ac calumniarum mole rueret, si Catholici Cæsaris Nomen abesset, si juratæ Electionis jus pessum iret in Ludovico Electo, quem Livor tamen ad tumulum usque gloriosum Imperatorem malignis oculis vidit, & gloriôsè sepultum doluit cum nominis *Leonini* & *Catholici* immortalitate.

EIDEM

E I D E M
LUDOVICO
BAVARO
ROMANORUM
IMPERATORI.

C A R M E N
E P I C V M.

Agna peto Musæ! si fas pulsare sepulchrum,
Et Manes turbare Pios, revocandus ad auras
Maximus Heroum, Ludovicus, Gloria Gentis
Summa Leoninæ, Gemma Augusta que Coronæ.
Pulso tremens, reverensq; Viri, quæ poplite prono
Mundus adorabat quondam, Dominumque tremebat.
Surge Gigas! Patrias quatuor post secula Terras,
Imperiumque, Tuum quondam, circumspice tantus,
Quantus eras, cum Fortunæ collisus utrique,
Laurigerum Victor statuisti utrinque trophæum.
Surge redux! Mausoleum, quo condidit ossa
Grandia Majestas, & Honor, Pie deferre Cæsar!
Audior! ecce subit cum Majestate theatrum
Fortunæ Domitor Fortissimus, Hercule major.

Vis scenam primam tanti Herculis? aspice Fratrem
 (Heu meminisse pudet!) Fratri impia bella moventem
 Immerito, Lodoice, tibi, nec iniqua quietem
 Prælia spectabunt citius, quàm morte sequestrâ.
 Judice Justitia capiant odia aspera finem.
 O quoties odium debellaturus amore
 Plusquàm fraterno, pacem vitâmq; dedisti!
 Sed vano Invidiam curat medicamine virtus,
 Cùm curæ impatiens benefacta in crimina vertit.
 Cæca' rapit cæcos, innatâque jura Parentis
 Naturæ sus deque rotat: pia nomina Fratris
 Nescit, vel nescire cupit Livore Magistro.
 Tantum molis habet cæcæ vis invida mentis!

Nunc aliam intereâ scenam cape: prælia cerne,
 Prælia Victori pulcherrima, mitia victis.
 Stabat ad Ambronis fluvii contermina Ductor
 Hungarus indomitus, numeroque animisque suorum
 Efferus in pugnam, palmâmq; voraverat antè
 Cum Sociis, quibus in gladiis jus omne quiescit.
 An trepidas, Lodoice, nefas, hoc quærere? Nescit
 Quidquid in oppositum, Virtus trepidare Leonum,
 Provocat ultrò hostem ex nebula, quæ densa tegebat
 Hungaricum, Sociûmq; agmen, cum clade petendum
 Ex improvîso: placuit sed adire paratos
 Hostes, ut Leo Dux ad prælia justa Leones
 Duceret absque dolo, sola virtute pavendos.
 Ergo quadringentis lectis ex agmine toto:
 Non numerus pensandus (ait) sed Martia Virtus,
 O Socii! major numero, truculentior armis
 Esto hostis: plures Virtus numerare triumphos
 Præ numero pridem didicit Ductore Leone.
 Macti animis pugnate Viri! Victoria vestras
 Respicit en dextras, gestitque parare coronas.

Me Duce pugnandum: fati hoc. Non nostra, Sodales,
 Tantum causa agitur (nostis) Patruelis Othonis
 Sanguis in imbelli petitur sine crimine Nato.
 Faxe, Tutor ego Tutoris nomina ferro
 Et proprio, & vestro explebo justissimus ultor.
 Sic tonat, horrendusque armis, animisque phalangas
 Fulminat Hungaricas: vestigia tanta secutus
 Fulmineus miles ruit in certamina. Phœbe!
 Pelle atras nebulas tantæ ad spectacula pugnae,
 Digna tuo, nostrisque oculis! Libitina ferocit
 Bellica: funeribus cumulantur funera: Campus
 Sanguine Caesarum natat, Ambronique propinquo
 Incrementa dat insolitis per littora rivis.
 Attonitæ Nymphæ Ambronis stupuere cruentum
 Ire vadum subito, vixque arrexere profundo
 Glaucicomans caput, in liquidas redire cavernas,
 Visâ externatæ pugna, fremituque cadentum.
 Denique versa acies: ridens Fortuna secunda
 Justitiæ causam: cedit numerosior hostis
 Virtuti Herculeæ: jam desperatio clauda
 Confusæ dat terga fugæ, sed ponte soluto
 Clauditur Ambronis sub littore, præda furenti
 Debita Victori, violentaque victima læsæ
 Justitiæ, nisi suspendat Clementia ferrum,
 Expugnasse hostem contenta, & parcere docta:
 Ire finis victos victor mitissime, majus
 Felicis lucrum reputans certaminis, hosti
 Parcere devicto, quam debellasse superbum.
 O facinus, Cedro dignum, quodque astra coronent
 Imperii Pomo! Clementia tanta profecto
 Omen erat supremi apicis, quo dignior alter
 Non visus præ Te, Lodoice Electe Monarcha:
 Si Fratrem excipias, paucosque à felle tumentes
 Invidiæ, quos Augusto de Lumine cæcos

In Caput Imperii armavit, tristémque ruinam.
Fusus eras dudum, Lodoice, nisi astra salutem
Firmâssent, soliúmque tuum, capítisque coronam.

Frustra agitis latrando canes, acuendóque dentes
Lethifero! Leo Cæsareus vos ungue triumphat
Cœlitus armato, contráque pericula tuto.
Testis Discophorus, Sicarius impius, auro
Emptus, sed ferro Nemese sua debita solvit.
Mœnia Fridbergæ testes, ubi fata parata
Romano Capiti, sed conservata fideli
Augustæ Augusti debetur vita, salúsque.
Huc testis Wolfratshusium, cùm Frater iniquus
Perpetuúsque Hostis renovata pericula cudit,
Exilio mulctata gravi. Quid? Propria Castra
Cæsaris in jugulum jurârunt, Aráque Templi
In tantum delecta scelus. Vah! nullus asyli
Tam sanctus locus ergò, ut non perjura tonanti
Impiet Impietas? Sed necdum meta furentis
Perfidia: nova monstra parit, concepta sub Orco.
Argentina scelus stupuit, cui Regia mensa
Tempus ad inferias daret, interitúmque Monarchæ,
Dum celebrat solitis læta Augustalia pompis,
Et Sacramento Procerum, Populíque fidelis
Augusto jurata fides. O Monstra! vel ipsi
Nulla fides ergò fidei? jurare joculari est?
Tutiùs ut lateat virtutis schemate tectum,
Grassetúrque nefas? Tot tempestatibus actus,
An nondum, Lodoice, tremis? Stas arduus Atlas,
Despectásque inter minitancia fulmina mortes.
Quin ne se jactet petulans Fortuna dedisse
Grande quid, Imperii exofas generosus habenas
Despiceres (O grandem animum!) nisi contra stetisset
Pars melior Procerum Imperii. Sed vulnera belli

Inde

Inde recrudescent: jam conjurâsse videntur
 Omnia in exitium: totus fremit orbis in unum
 Imperii Caput, & quam pridem ponere sponte
 Augusto placuit, vi detraxisse coronam
 Irritata cupit Fortuna, armâtque Potentûm
 Invidiam, nullâ quæ jam placabilis arte,
 Seu superos, hominésque citet mens conscia Recti.

Longus ero, Lodoice, Tibi, si indigna retexam
 Omnia, quæ Virtus mille impugnata procellis
 Sed non victa tulit; Tot tantâque facta Gigantis,
 Virtutémque Leoninam Patrimonia seræ
 Boiugenûm stirpi transcripta ex asse dedisti.
 Posteritas stupuit dudum, indoluitque legendo
 Fanda infanda Tibi, Lodoice, ferenda Monarchæ,
 Cui virtus dedit Imperium, Sapientia rexit,
 VIRGINIS auspiciis, cujus Tutela, Favórque
 Prodigis clarus, causam decidere visus.
 Hac modò Patronâ Victor super astra triumphæ,
 Bisque coronatus mundóque Ereboque supersta!

XXX.

LUDOVICUS IV.
 BAV. LUDOV. SEVERI FIL.
 ROMANORVM IMPERATOR,
 HUIUS NOMINIS V.
 COMES PALAT. RHENI.
 UTRIUSQUE BAVARIÆ DUX.

*Augustum qui te Proceres, Ludovice, creârunt
 Laudibus ostendunt te meruisse Tuis.
 Ergo tuis fessos, tibi, tot virtutibus hostes
 Non mirum est victas sæpè dedisse manus.*

Georgius in Genealogia.

Ludovici Bavari Imp. Herois planè apud fanos maximi dum
 aggredior Historiam, mare ingredior rerum amplitudine
 vastissimum, tempestatibus horridum, scopulis infame.
 Et transcurrendum est tamen ventis citissimis; nam per
 angustias temporis, propositamque nobis brevitatem im-
 morari non licet materiæ ad institutum nostrum quàm ma-
 ximè quidem idoneæ, & si veritatis ratio habetur, etiam
 glo-

gloriosæ. Mediam tenere viam decretum est; cum utrinque scopuli;
Dextrum Scylla latus, lævum implacata charybdis obsidet, Virgil. lib. 3.
 Meta, ad quam tendimus, hæc est; Ludovicum dabimus in felicitate mag-
 num; in Fortunæ inconstantia Constantem; maximis agitatum adversitati-
 bus, fluctuantem sæpè, atque etiam naufragum, nunquam tamen demer-
 sum. Habuit in Symbolo suo Cynosuram, ad quam respiceret perpetuo,
 MAGNAM DEI PARENTEM. Hujus auxilio è tot fluctibus emerfit. Pri-
 ma se tempestas jam in puerum exoneravit; Patrem Ludovicum Severum
 cum septennis adhuc amisset, à Rudolpho Fratre Natu Majore, in provin-
 ciarum sortitione circumscriptus est; quæ sortitio tanquam vitiosa à Ludovi-
 co adulto correctæ quidem fuit, sed odii inter utrumque Fratrem perpetui se-
 mentem jecit. Tutoris partes in Ludovicum Rudolphus Frater ipse suscep-
 rat, qui tam in Fratrem, quàm Matrem Mechtildem periniquus, &
 hanc & illum ex arce Schiltpergia extractos Monachium captivos abduxit,
 atque ibidem peracerbè tamdiu habuit, donec apud Cæsarem injuriarum po-
 stulatus, tutelam ponere coactus est. Interim Ludovicus hæc inter adversa
 ad insignem gloriam educatus, Viennam Austriæ pervenit, ibidemque cum
 suis Amitinis Alberti Cæsaris Filiis, bonis litteris artibusque Principe dignis
 optimè est institutus. Adolescentiam egressus Landishuti cum ducentis Infe-
 rioris Baviaræ Nobilibus Baltheo militari, pompâ memorabili, ad 5. Calend.
 Julii circa Annum Chr. MCCC. fuisse accinctus legitur. Inde progressus
 aliquoties in campum, lauros semper, palmâsque messuit. Præcipuè no-
 tabilis est Victoria, quam à Friderico Primo Austriæ Archiduce, cognomine
 Pulchro, in confinibus Mosburgi reportavit. Bellum id ex eo est ortum.
 Otho inferioris Dux Bojaræ Landishutanos & Straubingenenses testamento
 obligaverat, ne post mortem suam ad Henrici Filii tutelam, alium quàm
 Ludovicum Nostrum Bojaræ Ducem admitterent. Sed quidam è prima
 Baviaræ Nobilitate Friderici Austrii auro, promissisque corrupti, insuper
 habito Othonis testamento, illum in Provinciam Tutoris nomine invitârunt.
 Ludovicus cum litem amico colloquio Landavi habito componere non potuif-
 set, arma intentanti Friderico arma opposuit. Ad Gamelstorffium pugnæ
 alea tentata est. Vicit Ludovicus, & hostium plurimos cecidit. Fugitivos
 magno numero cum ad Ambronis pontem occupâisset, ita jam tum Fortu-
 nam moderatus est, ut pacis amantior, quàm spoliatorum, inviolatos sine
 lytro dimiserit. Prælio in illo laus singularis data Landishutanis, atque pro
 æterna hujus memoria indultum à Ludovico, ut Galearum insigne, quo ho-
 dique utuntur, scuto civitatis adderent. Utriusque subinde, Friderici &
 Ludovici animi in concordiam coaluere; prensavit enim verò Ludovici ami-
 citiam Fridericus, bene gnarus ad summum Imperii fastigium sibi adspiranti,
 neminem magis obstiturum, quàm Ludovicum, cujus & Fortitudo juncta
 virtuti, & potentia felicitati sociata jam passim in ore omnium, & æstima-
 tione versaretur. Ergo quem armis vincere nequiverat, benevolentia ag-
 greditur, & eousque devincit, ut Ludovicus suam addiderit operam Fri-
 derico in imperium evehendo. Vacabat id ab Henrici VII. morte unò jam
 amplius anno, Principibus non de Cæsare solum eligendo, sed de ipso eligen-
 di jure inter se certantibus; A quorum denique insigniore numero, Petro
 Moguntino scilicet, Balduino Trevirensi, Joanne Bohemiæ Rege, Walde-
 maro Marchione Brandenburgico & Joanne Saxonæ Duce Cæsar dicitur Lu-
 dovicus, non modò nil tale ambiens, sed & datam Friderico fidem, & For-

Brunn.
 in Excub.
 idem in
 Annal.
 p. 3. l. 1. 15.
 fol. 95.
 item
 fol. 102.
 Adels-
 reiter
 p. 1. l. 25.
 fol. 700.
 Brunn.
 fol. 99.
 ad Ann.
 MCCC.
 Reutn.
 fol. 223.
 Adelsr.
 fol. 700.
 Adelsr.
 fol. 707.
 Brunn.
 fol. 1038.
 Chron.
 Fürstenf.
 Vitus
 Aren-
 pech.

Adelsr.
 fol. 708.
 Brunn.
 fol. 1049.
 Aren-
 peck.

Adelsr.
 p. 2. l. 1.
 fol. 2.
 Argent.
 p. 11.
 S. ult.
 Naucle-
 rus.

An. Chr.
 MCCCXV.
 Adelsr.
 p. 2. lib. 1.
 fol. 1.

Adelsr. fol. 3. Volcmar. Abbas. Fürstent. tunas Augusto nomini impares, caufatus. Diu restitit, diu obluſtatus eſt, vix admiſſis iis, qui venerant ſuffragiorum conſenſum gratulaturi, donec tandem graviffimis rerum momentis expoſitis, iſ qui legationis Princeps erat, hæc decretoria verba ſubjecit, aut *imperaturum*, aut *periturum*. Non aliis igitur artibus ad imperium graſſatus eſt Ludovicus, quàm ſuis meritis, inclyta ſua virtute. Injuriam ſanè faciunt luculentam, qui perjurii accuſant, vel ambitionis; hæc certè abſuit; perjurus verò non eſt, qui addictam alteri operam præſtat, ut poteſt, ut debet. Et quis credat, eòſque ſe obſtrinxiffe Ludovicum, ut ſuo etiam cum periculo, ſuo cum damno alterius honori debuerit velificari? Inter Electores Ludovicus ipſe non fuerat; nam Septemviratum Rudolphus Frater geſſerat; & hic adverſus Fratrem proprium Friderico favebat. Pro ſe dignitatem Ludovicus non preſtabat; ſatis hoc eſſe debebat ad vota Friderici; ſatis ad promiſſa Ludovici. Quæ verò quantæque cauſæ impulerint Electores Sapientiſſimos, ut in Ludovicum tanto pondere conſpirarint, extant in tabulario Monacenſi literæ teſtes Autographæ. Has Pontifici futuro (nam tum quoque Apoſtolica Sedes biennium amplius capite erat deſtituta) in hunc modum Principes Septemviri perſcripſerunt. *Considerato diverſarum Perſonarum ſtatu* (inquiunt) *per quas Imperio poſſet utiliùs provideri, conſenſiſſe ſe in Ludovicum Comitem Palatinum Rheni, Ducem Bavarie, Virum Catholicum, Orthodoxæ fidei fervidum & zelatorem, Eccleſiæ Sanctæ DEI, & Miniſtrorum ejusdem ac Pacis ſanctæ ab ineunte ætate, experienciâ, quæ eſt rerum Magiſtra efficax, atteſtante, devotum, & humilem amatorem, ſtrenuum in armis, in iudicio juſtum, in conſiliis providum, in univerſa morum honeſtate præclarum, benignum, affabilem, & manſuetum, de alto & generoſo Sanguine Divorum, Regum & Principum creatum, &c. &c.* adſcripſerunt nomina ſua: *Petrus Moguntinenſis Archiepiſcopus, Balduinus Trevirenſis Archiepiſcopus, Joannes Poloniae & Bohemiae Rex, Waldemarus Marchio Brandeburgenſis, & Joannes Dux Saxoniae, &c.* Quibus ſanè monumentis publicis, recens ſacra Episcopi Auguſtani literas ri- tè inſpicientis authoritate, aliorumque teſtium juratorum fide examinatis & comprobatis duo clariffimè evincuntur, Ludovicum inprimis ob præclariffimas ſuas virtutes imperio digniſſimum, ac deinde à majore Electorum numero nullis malis artibus electum fuiſſe Cæſarem, qui tamen ſcopulus fuit potiſſimus, in quem Romana dein fulmina, & malevolorum calumniæ de- tonuerunt. A ſua interim factione, & abſentibus Francofurto, ubi cæteri convenerant, Electoribus duobus, Coloniènſi ac Palatino Rudolpho ipſe quoque Fridericus, Cæſar renuntiatur. Ad bellum conſeſtim res ſpecta- bant, quod Ludovicus non intulit, ſed quibus potuit viribus repreſſit. Uter- que ſe pro Cæſare gerebat; uterque cum Joannes XXII. Pontifex electus ef- ſet, ſuos Avenionem miſit Legatos, atque à Pontifice pro more petiit inau- gurari. Rem in ancipiti tum reliquit Pontifex, & in nullius vota conceſſit; digladiabantur ergo ipſi inter ſe, ſuis quiſque fultus partibus. Et Ludovico quidem non aperto duntaxat bello erat decertandum; occultas perfidia ma- chinas non ſemel adornavit, ut eum de ſumma Fortuna in infortunium, è folio in tumultum præcipitaret, ſed ipſe ſuprà invidiam perfidiâque, ſuprà Fortunam & caſum omnem major ſua ſe virtute extulit. Primo aditæ di- gnitatis anno Altzejenſis quidam Truchſeſſius, Friderici Cliens ſcelus tenta- vit

Hervv. in Lud. deſenſo fol. 7. & ſeqq. inde ex- ſcripſit. Odori- cus Ray- naldus tom. Iſ. An. Eccl. An. 1314.

Ex lit. Authent. Episcopi Auguſt. authori- tate revi- ſis, ap- proba- tis, &c. Literæ Electro- rum ad ſumum Pontif. Author Chron. Belg. Villanus l. 9. c. 66.

A. 1316. Palatius de Cæſar. in Lud. fol. 143. Adelsr. fol. 12. Nauclet. vol. 2. Gen. 44. Crantz. lib. 9. Bzov. ad A. 1316. col. 278.

vit ingens. Homo patrimonii sui decoctor, grandia sibi à Friderico præmia pollicebatur, si ei erepto æmulo, imperium confirmaret; Ergo Ludovico notus, in cuius olim familiam erat adscriptus, simulati obsequii causâ ad eum venire parat; telum veneno illitum sub veste ita tegit, ut nisi de industria excuteretur, deprehendere nemo posset, ita rem cunctam disponit, ut nisi stolidè socios adhibuisset, actum fuisset de Ludovico. Degebat hic Moguntino cum Præfule Oppenheimii, accessu facilis, incogitansque discriminis; cum Haidelbergâ advolant nuntii Ludovicum clam monentes, adfore Truchesium novo more indutum ad tegendas insidias, quibus vitæ Cæsaris immineret. Et adfuit is postridie; sed vix pedem intulerat, mox catenis vinctus, quæstionem subjit capitalem, scelerisque convictus, raptus est ad supplicium. Alia item vice cum Müldorffii castra locasset, parricidium denuò vix evasit; ut hoc tantò esset crudelius, junctum erat sacrilegio; nam in templo Ludovicum cogitabant cedere, dum vota pro exercitu solveret. Conjurati tot erant, ut per omnia tentoria scelus vulgaretur, solius Cæsaris aures præteriret; criminis magnitudo tantum omnibus horrorem iniecit, ut qui rei erant, malâ conscientia perculsi, alii panico timore attoniti, omnes de sua salute solliciti, dilaberentur à signis, & in foedissimam fugam incitarentur. Ludovicus ex solitudine castrorum advertit periculum; & cum se videret derelictum, agnovit proditum. Bona causa, & virtus accepta Numini de hoc quoque infortunio triumphavit. Perspexit tamen hinc & Fortunæ perfidiam, & amicorum fallaciam, & Coronæ Imperialis ferreos sensit aculeos; Accedebat Pontificis ira, quæ in dirarum fulmen iamjam videbatur desitura. Nondum enim delatam ei probaverat dignitatem, & callidis quorundam artibus concitatus, non gratiam solum negabat, sed & minas intentabat. Itaque de ponendo diademate deliberat Ludovicus; quod enim sine ambitione admiserat, non tam pertinaciter retinendum censebat. Sed Imperii Proceres obstitere, partim ut sua tuerentur jura, partim quòd perturbatis adeò Reipublicæ temporibus, perito hoc nauclero quàm maximè indigerent. Cæsar ipse post maturam deliberationem judicavit denique, abjecti animi fore, si fluctibus his cederet, & virtutem suam in triumphum Fortunæ vel invidiæ duci pateretur. Regreditur ergo in arenam, & quâ rebus civilibus administrandis, quâ gerendis bellis strenuum se ostendit Imperatorem. Litem cum Friderico diuturnam ejus sæculi annus vigesimus secundus absolvit, quando nempe Ludovicus nobilissimâ ad Ampfingam victoriâ Fridericum cum Henrico Fratre vivum in potestatem accepit. Ajunt, cum captivi Principes adducerentur, perbenignè eos à Ludovico fuisse exceptos, & nec rogantibus, nec sperantibus liberali sanè promisso factam vitæ gratiam: Voces ejus salutaris ad Fridericum hæ fuerunt: *Domine Amitine, libenter vos videmus.* Jussit tamen eum in transdanubianam Boicam deportari, & Trausnitii, quæ in Nariscis arx est propè Neoburgum, pro imperii tranquillitate obtinenda custodiri. Memorabile est, quòd penuriam quoque pati, rarum in tanto fastigio malum, noverit optimè Cæsar noster. Pridie illius pugnæ, veniens in castra Ludovicus, ita ærarium reperit exhaustum, ut vix undecim libras Hallenses numeraret: tam parca cum esset Fortuna, jussit suos tantò majore spe diem crastinum opperiri; ferrò nempe tentari, & expugnari debere Fortunam, non argentò. Expugnavit enim verò, sed spolia omnia, prædâque gregario reliquit militi; post relatum tantam victoriam ipse cum duobus noctu in castrense epulum aliud obsonium non habuit præter ova; quæ

idem
fol. 141.Adelsr.
p. 2. lib. 1.
fol. 10.
Brunn.
in Excub.Palat.
fol. 147.Brunn.
in Excub.
Adelsr.
fol. 14.Adelsr.
fol. 14.
Chron.
Fürstent.Palat.
fol. 147.Palat.
fol. 148.
Adelsr.
fol. 18.

Adelsr.
fol. 8.
Palat.
fol. 149.

* Gebt ein
jeden ein
Wo/
Dem Edlen
Schwepp-
ermann
zwey.

Bzov. 2
Chron.
Aul.
Reg.
Adelsr.
fol. 20.
Hervv.
per totū.
Palat.
fol. 153.
Adelsr.
fol. 22.

Causin.
de Regn.
DEI. f. 81.
differ. 27.

Adelsr.
fol. 36.
item 53.
Adelsr.
fol. 44.
& 47.
& 57. & c.

singula tantum cum singulis suppeterent, uno tamen superstite, Schweppermanno Duci Strenuissimo, & ea in pugna singulariter claro, bina jussit dari* cum dicto: singulis ova singula, Nobili Schweppermanno bina; quæ verba germanico carmine prolata, inde à tot sæculis ad nostra usque tempora pro-verbii locum obtinere. Hac *ovatione* Schweppermannus per omnem deinde vitam gloriabatur, eademque verba epitaphii locò, suo tumulo volebat inscribi.

Hactenus mari utcunque tranquillo, etsi fluctus & tempestates non ab-fuerint, Fortuna cum Ludovico navigavit; jam verò adfremit Aquilonaris turbo, cælum & terram incredibili miscet tumultu, & ingenti terrore uni-versum perturbat imperium. Finierat propè Ludovicus annum nonum de-latæ per septemviros Dignitatis, cum Pontifex Avenione præter spem illi diem dixit, & sub pœna anathematis jussit imperium ponere. Misit quidem & jam, & antè sæpius Legatos Avenionem Ludovicus, qui vel discuterent ea, quæ in caput suum cuderentur mala, vel causam saltem comperendinarent; sed quia modò Cæsaris dignitate, ut à Pontifice imperatum erat, non conti-nuò se abdicavit, lata est sententia, & Ludovicus fidelium cætu expunctus. Cohorruit ad hæc Romanum Imperium; trepidavit & ipse Ludovicus; Bo-nam tamen mentem sic attonitus, non amisit; egit omnia, quibus Pontifi-cem placaret, suamque demonstraret innocentiam, non solum per literas, perque legatos se de objectis criminibus purgavit, causam, ut erat, edocuit, sed conferto quoque Norimbergæ Senatu, coram Nicolao Episcopo Ratis-bonensi, multisque aliis Ecclesiarum Præsulibus palam professus est, nihil sibi Ecclesiâ Romanâ, fidei Catholicæ Magistrâ antiquius, ei se obsequentem semper fuisse, & futurum; paratum etiam, si Imperii Proceres consultum judicarent, falces supremos deponere. Hæc & in hunc sensum plura tum Norimbergæ, tum aliàs ore, & calamo edebat, atq; Avenionem deferri jubebat. Sed surdæ erant Pontificis aures, obstrepentibus nempe invidorum, obtre-ctatorumque delationibus. Fuere qui per speciem pietatis, revera suis ratio-nibus consulentes Pontificem jam concitatum callidis artibus inflammabant, ut eo tonante & fulminante miseras ipsi naufragii reliquias, & spolia collige-rent. Juvat huc adducere, quod inter Gallicos Scriptores erudi-tissimus Causinus, de hoc nostro Ludovico, candidè publicèque fatetur.

Ludovico illi Bavaro, inquit, omnia per Pontifices placidiora fuissent, nisi Phi-lippus Rex Francorum (ut scribunt historici) cupidine imperii obscuris artibus obstitisset. Ut omittam Authores alios, qui nomen famamque Ludovici hac in re verissimis calamis vindicârunt. Rejctus itaque multoties à Pontifice Ludovicus, exacerbatus & ipse est, ac primum provocare ad Concilium, de-inde Anti-Papam Nicolaum V. subrogare. Non laudamus equidem tragœ-diam hanc funestissimam, quam in ipsa urbe Roma Ludovicus adornavit; sed fatigata tamdiu patientia in has iras denique erupit, & viri non pauci sacra etiam dignitate ac Doctrinâ conspicui faces suppeditârunt. Quid mirum, si moderatissimus cæteroquin Princeps, & obsequens planè Ecclesiæ Filius, in Patrem tam sibi infestum & trucem, Regna sibi, & famam, quæ Regnis po-tior est, eripientem, denique insurrexit, & quem nullis obsequiis placare potuit, non tam ut parricida, sed ut rerum suarum, quemadmodum ipse ju-dicabat, defensor invasit. Verum in hoc quidem exorbitavit Ludovicus, dum Pontificem novum ipse dixit, excessit modum, potentiæ suæ fines tran-scendit, sed paulò post pœnitentiâ ductus tum ipsi Joanni Pontifici, tum de-inde Benedicto, qui successit, rursus per suos se stitit supplicem, honestissimis leg-

legationibus; aliis super alias, Romanæ Sedis gratiam quacunque conditione prensans, ita quidem, ut non dubitaret, signatis tabulis, quas Henricus inferioris Baviaræ Dux Avenionem perferendas accepit, polliceri; si aliter, quam abdicatione Imperii satisfieri non posset, etiam Coronam summi Antistitis se pedibus substraturum. Benedictus XII. qui Joanni Successit, pro-niore in Ludovicum fuit animo, ac nisi denuò alii ejus mansuetudini pedicas iniecissent, diris utique ab Antecessore dictis eum exsolvisset. Laudavit hic Ludovicum, UT QUO NOBILIOREM PRINCIPEM ORBIS NON HABERET; ALLATRARI POTUIT HIC GERMANIÆ SOL, aiebat, SED ILLUM TAMEN NEMO DE CÆLO DETRAXIT: ADHUC LUCET, ET ÆMULORUM OCULOS EXURIT. Cum Legatos ad secretum Colloquium admissos, re infecta dimitteret, contestatus est, sibi per Regem Franciæ, non omnia, quæ vellet, licere. Itaque & cum hoc nihil actum. BENEDICTO XII. Successit, qui CLEMENTIS Nomen assumpsit, sed Ludovico se neutiquam talem exhibuit. CLEMENS, dum Rothomagi adhuc Episcopum ageret, à Ludovico jam aversus, Franciæ & Bohemiæ Reges contra eum incitaverat; Carolo etiam Bohemi Regis Filio Imperium Romanum jam antè promisit, & vicissim hic vati suo sponpondit opem ad Pontificatum. Diceret, sub Clemente Pontifice coactas in novam nubem procellas; nova certè fulmina in Cæsaris caput ab hoc propediem sunt vibrata, & tantâ quidem frequentia, ut per universam Germaniam, Italiâque Festis diebus omnibus, populo in concionem evocato execrationes in eum ex omnibus pulpitis jacerentur: Stetit tamen incomparabilis in Ludovico æquanimittatis etiam tunc non convulsæ perseverantia, quæ post tot repulsas novæ supplicationis apparatus cum incredibili modestia instruxit. Ibant Avenionem Augustanus, & Bambergensis Præpositi sponfionem in omnia Pontificis vota Ludovici nomine afferentes, sive abdicationem Augusti nominis imperaret, sive expeditionem Asiaticam, sive ædium sacrarum molitionem, sive votivas peregrinationes, stipésve, sive alia quæcunque piacula ad sui expiationem posceret. Redierunt etiam hi Legati re imperfecta, & secutum est Pontificis mandatum ad Imperii Proceres, ut nisi pari poenâ affici vellent, huic exauctorato Cæsarem subrogarent alium. Obstrepebant Principes, totumque Imperium Pontificis sententiæ magnis animis diu intercessit, sed adnidente denique Bohemiæ Rege, novisque minis à Pontifice accedentibus, Julio Mense, Anno ejus sæculi quadragesimo sexto detractum est Ludovico Augustum nomen, & Bohemiæ Regis Filio impositum, qui Carolus IV. est appellatus.

Eousque duravit ferrea Ludovici patientia, tot procellis impavidum se objicientis, nec aliud magis, quam suam obtendentis innocentiam. Naufragium passus est; sed & è naufragio emerfit, apprehensâ virtutis & Fortitudinis tabulâ. Ad Cynosuram in symbolo propositam, Augustissimam nempe Baviaræ Patronam, DEI Matrem oculos animumque reflexit, huic res suas spésque commisit omnes; hac Maris Stellâ auspice demergi non potuit. Coronam, quam etiam Fortuna dat, perdidit, alteram nobiliorem & immortalem, quam adversa pariunt, in cœlis comparavit. Ita certos nos esse jubet pietas Mariana, quâ fulsit Ludovicus: in hujus monumentum Sanctissimæ DEI Matri Templum ac Monasterium Ettallense magnis sumptibus ædificavit, & in eo Divæ Virginis statuam ex alabastrite, hodièque prodigiis claram collocavit. Ædem aliam ejusdem Magnæ Virginis honoribus ab Hartwico De-

Adelsr.
fol. 51.
& 52.
Hervv.

Palat. in
Ludov.
fol. 220.
column. 2.
Rebdorf-
fens. &
Argent.
Adelsr.
fol. 54.
Adelsr.
fol. 69. &
fol. 70.

Adelsr.
fol. 73.

Adelsr.
fol. 71. &
fol. 72.

Adelsr.
p. 2. lib. 3.
fol. 63.

genbergio captam exstrui, magnā munificentia dotavit. Ad Deiparentis cultum quoque pertinet Bildenreutense sacrarum Virginum Domicilium, quod non sine prodigio ipse condidit. Bettendorffium, à precum usu perpetuo sic appellatum, quod in Ratisbonensi vicinia est, uti & Windesbachense Monasterium alium præter Ludovicum Authorem non agnoscit. Ingolstadiense Xenodochium sua etiam ad eum principia refert. Superfedeo nominare plura sacrae munificentiae monumenta, quæ per totam latè Bavariam, in DEO & DEIPARÆ sacris ædibus reliquit Ludovicus. Patet ex Bavariæ tabulariis plusquam triginta esse Monasteria ac templa, quæ Ludovicum præcipuum suum Patronum appellent, ut planè cum Carolo Magno, Ottonibus & S. Henrico, aliisque Bavariæ Principibus de hujus pietatis tam laudabili prærogativa partem capiat non modicam. Nihil ergo dubitamus, quin ejus jam præmia capeffat in cælo; nam mercedem in terris (DEO ita paternè moderante) non accepit aliam, quam in summa Fortuna summas adversitates. Excessus quoque & mors luctu non caruit singulari; eam obijt in venatione non procul Fürstenfelda, gravi casu ab equo in terram lapsus. Ferunt nonnulli, venenum ei præbitum, quod cum in venis sentiens equestri agitatione discutere vellet, superante vi mali in terram effusum succubuisse. Id constat, inter clarissima fidei, & pœnitentis animi signa, imploratamque Dei misericordiam, & Patronæ Virginis opem, tanquam Cæsarem verè CHRISTIANUM, & PIUM exspirasse, ut adeò spes sit, æquiores eum superos, quam homines fuisse expertum. Cadaver Monachium deportatum Diva Virgo in Principe urbis basilica excepit, ut quæ in vitæ difficillima navigatione fuit Cynosura, jam portus esset, & asylum. Succedentibus deinde annis Maximilianus Elector, absolutissimæ artis, & splendoris verè Regiæ Mausoleum ejus tumulo imposuit, ut memoriam summi inter suos progenitoris nobilitaret. Id quam jure merito fecerit, tum hæc, tum aliorum Authorum sincera narratio comprobabit; certè apud eruditissimos quosque Scriptores non solum Augustum Imperatoris nomen (unde tamen tot tempestates originem duxerunt) ei per longam posteritatem stabile attribuitur, sed quotquot eum secuti sunt Cæsares, ipsique adeò Pontifices hos in eum titulos sine dubitatione congegnerunt. Basileensis sanè Concilii Patres, & Eugenius ipse Pontifex vocibus animisque consentientibus *Ludovicum Divæ Memoræ Romanum Imperatorem* appellant. Calumnias maledicendi studio in eum conjectas fuisse deprehendent facillè, quotquot solo veritatis amore ducti eos consuluerint libros, qui non famam duntaxat secuti, sed rem ex ipsis Autographis literis desumpserunt. Cum Magni itaque Herois fama perennet Ludovicus; **MULTA TULIT FECITQUE.** Bavariæ Regnum, quod lacerum accepit, locupletissimum reliquit. Veteres Bojorum Leges correxit, novas tulit, & quod mirum est, maximis calumniis irritatus, bellum nemini intulit nisi coactus, inferentes armis depulit, **BELLICOSUS & PACIFICUS, PATIENS, & MAGNANIMUS.**

Brunn.
in Excub.
Adelsr.
fol. 76.
Naucle-
rus.
Arem-
peck &c.

Adelsr.
fol. 76.

Vide
Hervv.
p. 2.
p. 907. &
seq.
Adels.
fol. 76.

ANNO
MCCCLXVII.

GLORIOSISS. ET ANTICUISS. DOMUS BOLARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES AB OTHONE MWITELSPACH
 USQUE AD MAXIMILIANUM EMANUELEM HODIERNUM V.B. DUCEM AC ELECTOR

XXXI.

STEPHANVS SENIOR,
LUDOVICI CÆSARIS FILIUS,
DUX BOIARIÆ,
COMES PALATINUS RHENI.
SEPTEM - VIR.

*Clarus eram belli quæsitæ laude per artes
Non minùs & Pacis munere clarus eram.*

Reusnerus.

Erpetua, ut in mari, ita in rebus humanis est vicissitudo; post nubila Phœbus, post tempestates cœlum iterum ridet Serenum, procellis ventisque succedit malacia: sed & in hac nihil omnino tutum est. Mari tranquillo cantant Sirenes, & in brevia pelliciunt, ac præcipitia. Talis Siren est Fortuna, quæ in rerum secundarum affluxu, in ipsis suis illecebris insidias parat, & dum trahit ad se, adducit in

Naufragium. Post Ludovici Cæsaris mortem Bavaria magnis ditionibus ac dignitatibus amplificata, spirantibus undique Zephyris, ad summam felicitatem provehebatur; sed cursus rerum istarum non erat diuturnus; fefellit iterum Fortuna, navigium rimas egit, & bonorum ingentium factum est *Naufragium.* Stephanus Ludovici Filius, hujus inconstantiae non ignarus, ve-

S s 2

lut

Gevold.
Gen. 20.
Brunne-
rus in
Theatr.
Gloriæ
Boicæ.
Annal.
Adelsr.
part. 2.

lut alter Ulysses à Sirene hac sibi cavit, Fortunam magno vicit animo, dignif-
 simus propterea, qui Heroibus Argonautis accenseatur. Dictorum jam
 exempla capiemus, ac primum videbimus facta Bavarie sub Ludovico in-
 crementa, in sex ejus Filios (tot enim ex bina conjuge susceperat) redundan-
 tia. Palatinatus quidem eo tempore à cognatis obtinebatur, Bavarico San-
 guine jam in duos defluente rivos; ditionem illam Ludovicus, antequam fie-
 ret Imperator, Rudolpho Fratri cum Septemviratu aut cesserat sponte, aut
 cedere natu majori debebat. Accidit, ut ob privata dissidia, Rudolphus à
 Ludovico expelleretur hoc ipso Palatinatu, ac profugus abiret in exilium, in
 eoque vitam poneret. Tam iniquus tamen non fuit Ludovicus, ut Pa-
 tris Rudolphi delicta plecteret in Filiis, eximiam laudem præclaræ probitatis
 apud posteros inde commeritus; namque hos in omnia Principatus jura ul-
 trò restituit, adjecta tamen conditione, ut suffragium in Comitibus Imperato-
 riis Palatinus & Bavarus alternis ferat, eaque vicissitudo deinceps perpetua
 sit; qui interruperit, turbaveritque, jure suo cum omni posteritate excluda-
 tur. Magnis hæc multisque testibus quin & propriis Septem-Virum Imperii
 tabulis firmata sunt. Itaque & ad Bavarie Principes Septemviratus hic, sal-
 tem alternis ex jure & pacto pertinebat; accessit præter hunc alius, nempe
 Brandenburgensis. Cum enim illius gentis Principes Anno 1323. absque hæ-
 rede essent extincti, Brandenburgensem Marchiam, & Septemviratum ei-
 dem annexum, Imperio apertum Cæsar Bavarus transtulit in Ludovicum &
 Filiis suis natu majorem, qui *Brandenburgicus* inde dictus. Consenserunt,
 remque habuerunt ratam Proceres Imperii. Huic ipsi Ludovico Branden-
 burgico, atque adeo Sanguini Boico, ex secundo cum Margarita Maultaschia
 conjugio Comitatus Tyrolensis cum Carinthii Principatus jure, Patre inaugu-
 rante, obvenit. Erat enim Maultaschia (à magnitudine oris ita compellata)
 Henrici Carinthie Ducis Filia, quo sine aliis liberis defuncto hæres ipsa suc-
 cesserat. Præterea cum Cæsar Ludovicus altero matrimonio duxisset Mar-
 garitam Wilhelmi Hannonie, Hollandie, Seelandie & Frisonum Reguli
 filiam, cujus Parens quoque sine hærede defunctus est, omnes illæ Provincie
 Domui Boicæ accesserunt. Ipsa Bavaria, cum in plures hætenus partes,
 Superiorem, Inferioremque Provinciam esset divisa, sub Ludovico quoque
 Imperatore Anno 1340. defuncto Henrico inferioris Bavarie Duce in unum
 Corpus coaluit, atque ita in viginti saltem annos indivisa ex decreto Cæsaris
 persistere debuerat, quod tamen, infelici planè eventu, à filiis paternæ vo-
 luntatis oblitis servatum non est. Supervenit Bavarie Graispacensis Dynastia,
 quæ gentis suæ Regulis extinctis ad Bojos redierat, item Donawerda, Höch-
 stadium, Lavinga, Gundelfinga, aliæque loca plura pignoris nomine conces-
 sa, nominatim Campiduni, Ulmæ, Luitkirchii & Wangæ urbium tutela.
 Floruit hac ratione non opibus duntaxat & fortunis stemma Boicum, sed &
 Romani Imperii Coronam poterat sperare; namque res Caroli IV. qui vi-
 venti adhuc Ludovico in Imperio subrogatus fuerat, multis in partibus vacil-
 labant. Ut Romanum sceptrum id temporis in Bojorum Principum mani-
 bus permaneret, multorum judicio & votis exposcebatur. Norimbergæ ea-
 propter gravis orta seditio; verum Principes ipsos Bavaros sive paternorum
 laborum, tempestatumque horror deterruit, sive publicæ quietis amor, &
 innata modestia retardavit. Ludovicus certè Brandenburgensis ut cum Im-
 peratore Carolo pretiosis amicitiam pignoribus sanciret, seque, suosque am-
 bitionis expertes ostenderet, Augusta Cimelia toti Germaniæ, atque adeo
 Eccle-

Adelsr.
p. 2. lib. I.
f. 10. & 11.

Adelsr.
fol. 40.

Adelsr.
fol. 19.

Brunn.
in Excub.
Adelsr.
fol. 68.
& 69.

Adelsr.
fol. 19. &
fol. 74.

Adelsr.
fol. 61.

Adelsr.
fol. 83.

Adelsr.
fol. 80.

Ecclesiæ summè veneranda, sacram nempe Lanceam, qua Christi latus erat perforatum, clavos item, instrumenta pretiosæ necis, cui vitam mundus debet. Gladium Caroli Magni, & Paludamentum, aliâque rara Monachii à Parente Cæsare hætenus asservata, Norimbergam ipse lubens volensque detulit. Ad Baviaræ felicitatem etiam illud pertinuit, quòd intra hos annos arctior cum Austriacis paulò antè dissidentibus inita sit conjunctio, quando Ludovicus Brandenburgicus Meinhardo Filio sponsam inde quæsit; ea fuit Rudolphi Austrii cognomento Magnanimi Filia nomine Margaretha. Nuptiale foedus Passavii ictum, indulgente Pontifice, ut quarto licet inter se consanguinitatis gradu conjuncti, matrimonii tamen vinculo possent illigari; quamvis antequam contrahendis nuptiis par esset ætas, Meinhardi mors sponsalia dissolverit, quæ nisi intervenisset, grandis hæreditas Baviaræ parabatur. Sed & Pontifici Baviaræ Principes rursus sunt conciliati, datâ Frisingensi Antistiti potestate, Ludovici Cæsaris Filios, sive propriâ, sive paternâ olim culpâ Ecclesiæ gratiâ excidissent, in pristina piorum jura restituendi. Monachii id factum non minore apparatu, quàm gratulatione bonorum. Ab eo tempore vix alii Principes Sedi Pontificiæ se magis addixerunt, interposito juramento, amicorum se hostiûmve numero neminem habituros, nisi quos illa sibi addictos, averfosque censeret.

Cuncta hæc ad summam Baviaræ prosperitatem referenda; Jam verò instabilem vide Fortunam; ET AB HAC dignitatum, ditionûmque multarum NAUFRAGIUM. Post Ludovici Cæsaris mortem, contra ejusdem instituta saluberrima, diviserunt inter se Provincias relictæ filii: Stephano, cui propagatio Boici Sanguinis meritò primum reliquos inter Fratres locum assignat, Bojaria cessit inferior; cujus tamen non modicam partem Fratribus Alberto & Wilhelmo dedit; Wilhelmus admodum puer non diu quidem in Bavaria substitit, sed cum Matre Margaretha ad hæreditarias Hollandiæ, Hannoniæque Provincias abijt. Bavariam Superiorem duo Ludovici Brandenburgicus & Romanus (ita dictus quòd Romæ natus esset) cum Ottone fortiti sunt. Marchia Brandenburgensis uti & Styriæ, ac Tyrolis Comitatus Ludovico Natu majori extra ordinem attributa rebus jam recensitis auctarium accessit. Sed hæc Dignitas omnium prima fluctibus est absorpta. In flore ætatis exemptus est rebus mortalibus Ludovicus; relictæ Meinhardo unico è Margarita Maultaschia Filio, rebus gerendis nondum per ætatem idoneo. Hic quoque ætatis anno quarto decimo extinguitur; & cum ipso spes Tyrolensem Provinciam retinendi; Mater enim Maultaschia eam Rudolpho, Alberto, & Leopoldo Austriæ Ducibus, velut proximo Sanguinis jure se contingentibus plena donatione transcripsit. Armis initio Stephanus jus suum nec infelicitè propugnavit; sed re deinde justitiæ arbitris commissâ, Schardingæ ita Pax fuit constituta, ut Bavari Duces centum & sedecim aureorum millia acciperent, omni verò in Tyrolin jure se abdicarent, retentâ duntaxat Kizbihelâ, Kopfensteiniô, & Ratenbergô. Jam verò in Ludovici Brandenburgici Marchiam & Septemviratum successit quidem Ludovicus alter, Romanus nempe, sed & hic anno millesimo trecentesimo quinquagesimo nono sine liberis decessit, & Fratri Ottoni eam reliquit Dignitatem. Otto, quamvis arctissima affinitate Carolo IV. Imp. esset conjunctus, & cujus filiam in matrimonio habebat, anno tamen septuagesimo tertio ab eo partim armis obrutus, partim inescatus pecuniâ, Septemviratu Brandenburgensi, & quidquid terrarum ei juriûmque annectebatur, fuit exutus: centum, alii scribunt ducenta aureorum millia in pretium venditæ Marchiæ promissa: sed quatuor

Adelsr.
fol. 89.Adelsr.
fol. 83.Adelsr.
fol. 93. &
fol. 99.Adelsr.
fol. 94.

tuor duntaxat numerata, oppignoratis pro reliquo urbibus, Lauffa, Sulzbaco, Rosenbergâ, Hirschaviâ & aliis. Adversus iniquissimum tanti Principatus, & maximæ dignitatis pretium sæpè & multum conquesti sunt reliqui Bavarie Duces, ac Stephanus præcipue, censueruntque, nec funes campanarum, quæ in tam ampla provincia essent (ita de re tam iniqua loci placuit) iusto fuisse pretio redemptos. Septem-Viri quidem, & Archi-Camerarii Nomen, quoad viveret, Othoni relictum; Dignitas ipsa primum in Caroli IV. Filios Wenceslaum & Sigismundum, ac deinde in alias Familias est translata. Grande naufragium! quod non minus erat alterum: Ipsi Principes Boji stabili Septemvirorum dignitate, quam ratione Palatinatus nuper erant pacti, exciderunt. Rudolpho Palatino Bojorum Fratrum Patruale mortuo, Septemviratus Bavaris ex fœdere Ticini seu Papiæ inito debebatur: Æquitatem rei de alternandis suffragii vicibus Imperii Proceres ipsi antè agnoverant, probarentque; sed jam Carolus IV. Rudolphi Fratrem Rupertum Bojis exclusis ea dignitate auxit, atque ita in tabulas retulit, ut ne præter Palatinatus Rheni possessores in Electorum Collegium quisquam Archi-Dapifer cooptaretur. Denique & Belgicæ Provinciæ Dominos suos mutarunt, à Bojis ad Burgundiones, ab his ad Austrios translata. Ita eunt humana; nihil magnificum simul & stabile in rebus caducis; fluctuant omnia; modò attolluntur, modò deprimuntur: absorbentur terræ, siccantur maria, subsidunt montes, Regna transeunt, & per orbem, ut Petrarcha de rem. utr. fort. loquitur, Choreas suas versant. Quid inter hæc Regnorum Damna, Provinciarum Naufragia Stephanus? Velut qui in edita stans rupe circa se videt omnia concuti, & ipse manet inconcussus; videt aliorum ruinas, & ipse stat erectus: reputavit hæc omnia esse Fortune dona, quam brevè obtenta, tam facile amittenda, modò non constantis & magni animi faceret naufragium, rerum aliarum existimans posse jacturam facile tolerari. Tutatus est, administravit res suas sapienter; ne, dum alienis se impenderet retinendis, amitteret propria. Bavarie, quam à majoribus acceperat, gubernaculum tenuit, ut Patriæ Patrem decebat; hanc primum custodivit bonis legibus, Beneficiis sibi obstrinxit subditos, rebelles armis compescuit. Nec otiosus fedit, ut scriptor aliquis indignè criminatur; sed arma induit, cum necessitas posceret. Ita Meinhardi Nepotis tutelam sibi jure Sanguinis debitam bello vindicavit; Petrum Eckerum, qui arcem Stauffiam Carolo IV. Cafari velut clavem Boicæ in manus tradiderat, proditæ eapropter, aut prodendæ Patriæ suspectum victrici gladio in ordinem potestatemque redegit; Solâ adventus sui famâ factiosos ab obsidione Köttingwerdæ rejecit. Nec iners passus est ea Boico Sanguini eripi, quæ suâ manu defendi posse judicavit. Eo fine perripuit Tyrolensium claustra, montium præsidia fugavit; Kopfensteiniâ, Kizbihelâ, Ratenbergicâ aliisque potitus arcibus, quas hostis infederat, sese Styriæ finibus victor inferebat. utramque illam Provinciam, quæ à Maultaschia in alienas manus confignata fuerat, Boico imperio asserturus, nisi oblatae Pacis conditiones & diversa aliorum consilia cursum victoriarum inhibuissent. Nec defunt alia insignium operum vestigia, quæ orbi demonstrent, neutiquam Stephani vel culpâ vel fo-cordiâ factum, quod Bavarie tum Principatus ejusmodi damna tulerit; fatis hæc adscribenda, vel potius superis, è quorum nutu Regna transferuntur. Ingentem præterea laudem huic Stephano Annales tribuunt ex eo, quod in subditorum suorum utilitatem plurimum advigilavit, legesq; saluberrimas constituerit, aut à majoribus statutas confirmavit, dignissimus idcirco, per quem, cum Fratres alii sine hæredibus decessissent, Bavarie Sanguis propagaretur. Filios habuit Joannem, Stephanum Juniores, & Fridericum. Extinctus est Anno MCCCCLXXVII. XXXII. JO-

Adelsr.
fol. 95.Brunn.
in Excub.Spener.
in Syll.
ge. f. 184.Adelsr.
fol. 88.Brunn.
in Excub.Adelsr.
fol. 91. &
alibi.ANNO
MCCCCLXVI.Adelsr.
fol. 97.Adelsr.
fol. 94.ANNO
MCCCCLXXVII.

XXXII.

JOANNES,
STEPHANI FILIUS,
LVDOVICI CÆSARIS NEPOS,
DUX BOJARIÆ,
COMES PALAT. RHENI, &c.

*Simplicitatis Amans, & fallere nescia vita
Me Populis gratum, me facit esse DEO.*

Reusnerus.

Uamvis inter Stephani Filios Natus minimus fuerit Joannes, meritum tamen est venire in numerum Majorum & Heroum Bavariæ. Fratrem ejus Stephanum tum temporis appellabant BELLICOSISSIMUM, Fridericum PRUDENTISSIMUM, Joannem verò MITISSIMUM, non quòd vel defuerit Prudentia, vel Scientia militaris Joanni, sed quòd hic maluerit ejus Herculis Nomen à posteris referre, qui non ferreis, sed aureis catenis homines ad se trahit, & obsequia subditorum benevolentia potius, quàm timore conciliat. Hinc cum maximè popularis esset, atque è germano suo candore ceteros metiretur omnes, aperte ausus est dicere, nihil se dubitaturum, quin in cujusvis subditi sinu (ita omnes

Brunn.
inExcub.

T t 2

Prin-

Brunn.
inExcub.

Principi fideles judicabat) noctem somnūque exigeret securum. Absque Prudentia non fuit hæc verè Christiana simplicitas, si tamen ita est appellanda, ne vulgo imponatur, qui simplicitatem vix inter virtutum decora numerat. Sic Principatum suum gerebat, ut populorum omnium colligeret affectum, quod nemo obtinet, nisi prudentissimus. Et bella gessit, & palmas victor retulit, sed nunquam sine clementia, nunquam sine pietate. Infame ad-

Adelsr.
fol. 103.

huc est bellum incendiarium, quod illo sæculo Bojos cum Republica Augustana collisit, & triginta ferè annos cum magna utrinque agrorum devastatione duravit. Multa ibi Joannes adhuc Junior, & sub Stephani Patris Disciplina constitutus egit præclare; varia statuit monimenta suæ virtutis bellicæ; ita tamen, ut & generosæ pietatis emicarent indicia. Extat adhuc hodie ædes Divæ Virginis Thalkirchenensis non procul Monachio visenda, ipso illo Augustanorum bello constructa; cum enim Christianus Frauenbergius, qui Principis Joannis signa ducebat, superante hostium multitudine ad Isaram usque fugam intenderet, & ut vadum tentaret, præsentis vitæ periculo absterre-

Adelsr.
fol. 135.

Excub.
Tut.

Vitus
Aren-

peck in
Chron.

An. 1389.

tur, concepto voto ædiculam Divæ Virgini in littore ponendi, ingressus est fluvium, & salvus enatavit; unde damnatus voti, templum, jam Thalkirchenense dictum, excitavit. Stat illud in hunc usque diem, & sinistram quidem Joannis Principis Fortunam, sed non sine vestigio magnæ Pietatis contestatur. Mala nempe in bello fors plerūq; BONÆ BAVARORUÆM DEÆ, hoc est, ut Christianè loquar, Matri ter optimæ cogitur sacrificare. E damnis belli nascuntur fructus Pietatis, Boico Sanguine, quem Virgineum Lac, sive cultus Deiparæ semper temperat, etiam lolia irrigante. Hujus Joannis pietati grata debet Bavaria pretiosissimum thesaurum, quem ea ætate inventum in hæc nostra tempora magno suo solatio, pariq; utilitate conservat. Rem illam, tanquam inclytā suæ pietatis tesseram habet idcirco Joannes Symboli loco appictam. Latebant in Montis Andecensis ædícula admodum multa rerū sacrarum monumenta, quæ majorum olim cura, ne bello interciperentur, abdiderat; oblivio posterorum, aut ignorantia sic neglexerat, ut nulla eorum amplius extaret memoria. Hypogæum quoddam seu conditorium nemini observatum aræ suberat, in qua cum è Divi Francisci Familia non nemo sacrificium Deo fortè immolaret, sub ipsum sacrum musculus inde prorepit, chartamque mordicū ferens in conspectum prodit Sacerdotis; quem ubi res advertit, injecta ei divinitus mens est, ut excussam timido musculo chartam inspiceret; inspexit, ac planè reperit, maximarum rerum esse syngrapham. Factum rei indicium Joanni Bavaricæ Duci, qui ut erat Divinis addictissimus, ad Montem Andecensem ipse se statim contulit; apertum hypogæum, protractaque capsella plumbea ingentem detexit thesaurum; Erant ternæ Divini Panis prodigiosæ formulæ, seu Hostiæ Evcharisticæ nondum vetustate corruptæ; insignia Divorum lipsana magno numero: aliæque plura, quæ pietas Orthodoxa terrenis opibus longè censet cariora; adfuitque testis frequentissimus, cum hæc egesta humo in lucem eruerentur. De tam eximio certoque Dei favore continuo Princeps Joannes Bonifacium IX. Pontificem per literas edocuit. Bonifacius felicitati ejus gratulatus, ut communem hanc toti Bavaricæ faceret lætitiā, Thesauro invento suas quoque adjecit opes, plenam peccatorum condonationem jis impertitus, qui ritu Catholico prius expiati hæc coeli munera essent veneraturi. Erat illo tempore Montis Andecensis Sacra Ædes angustior, quā ut confluentis multitudinis pietatem caperet; donec ergo augustius templum surgeret, Monachium deportari sacrum jussit thesaurum Princeps, & quot hebdomadis à verno jejunio usque in adultam ætatem ve-

ne-

nerationi publicæ exponi. Tantus fuit non unius provinciæ concursus, ut sexaginta hominum millia una sæpè die convenirent. Memoriam gratiæ Pontificiæ, quam Indultum vocamus, hodie adhuc Monacenses celebrant, anniversarias nundinas in æstate ad Divi Jacobi Festum, ab hoc Indulto, Germanico ^{* Dult.} ferè nomine ita appellantes. Habet igitur Bavaria nostra, habet Monachium, quod tanta cœli munera Pietati Joannis, sub quo Duce hæc acciderunt, grata adscribat: profluunt hinc immensa hætenus maximæque beneficia, & à Sancto illo Monte descendunt in provinciam universam gratiæ perpetuæ. Si Bavaria Heroës illos nominat, à quibus propugnatur, & defenditur, vel à quibus terrarum, ditionumque accipit incrementa, an ab Heroum numero excludet illum, qui in his eos hucusque conservat? Terras expugnârunt alii victricibus armis; Hic Pietate sua expugnavit cœlum, suisque subditis aperuit portas gratiæ, aditum salutis. Nunquid enim hic perpetuus, & multis experimentis testatissimus est fructus pietatis, quam sacris Divorum Cineribus impendimus, ut per eos cœli beneficia, quin ipsam animæ salutem impetremus? Et hæc utique Fortuna est toti Baviariæ secundissima, quam sibi totique Patriæ subjugem sua JOANNES reddidit pietate. Jam adversam quoque ejus Fortunam breviter inspiciamus. Attulit Joannes memorata pietate Monacensibus sortem prosperam; Monacenses vicissim Principem suum, cum adversâ premeretur, Benevoli gratique exceperunt. Ut fieri solet, virtus, & Pietas odio & infectionibus non carent. Probum, & pacificum Fratrem Fratres odere. Vixerunt aliquamdiu tergemini Stephani Senioris Filii, Stephanus nimirum Junior, Fridericus & Joannes Noster in hæreditatis communione, & Boicam regebant indiviso imperio, summæque voluntatum, quæ charitatis mutuæ, & quietis publicæ conciliatrix est, consensione. Sed non diu tenuit Fratrum concordia, semper rara, rarò diuturna. In Joannem duorum exarserunt odia; hunc Pacis amantem ausi sunt deprimere, & nihil sibi arrogantem vix non conculcare. Ventum est ad sortitionem Provinciarum, in qua portionem minimam Joanni assignârunt, non solum de magnitudine opum, sed etiam de splendore dignitatis multum detrahentes. Quare ut Sanguini Boico & justitiæ labem inferri non pateretur Joannes, Fratres monere, & jus suum persequi non destitit; cum nihilominus cunctarentur, à Monacensibus subsidium auxiliûmque petiit, qui cum egregiè tutati, in Principem Regiam, suamque ditionem receperunt. Illic cum moraretur, cives morum suorum suavitate, virtutisque pulchritudine ita sibi obstrinxit, ut hi causam ejus sibi fortiter suscipiendam ratî, Fratres reliquos adegerint ad novam herciscundam majore æquitate faciendam. Eâ factâ convenerunt Monachii Ordines omnes, qui ad Provinciæ Joanni attributæ Comitia spectabant, & non solum Joanni, sed ejus quoque Filiis Ernesto ac Wilhelmo interposito jurejurando omnem & perpetuam fidem atque obedientiam promiserunt, servâruntque. Atque ita in adversis triumphavit generosa Ducis ac Herois Pietas, ita coronata est in terris; majoribus longè triumphis exornanda in cœlis, ad quos evocatus est Anno millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, Augusti die octavo, Princeps virtute, & felicitate inclytus, Justitiæ amans, quietus, Satorque Boicorum Ducum, IN QUEM INTUENTES Posterî continuam hucusque servârunt laudem eximiæ in DEUM Pietatis, atque cum eadem

PIAM, FORTUNATAMQUE BAVARIAM, porrò longissimè conservabunt.

Adelsr.
p. 2. lib. 6.
sub fin.

Adelsr.
fol. 127.

An. Chr.
MCCGXCVI.

XXXIII.

ERNESTUS
JOANNIS FILIUS.
BOJARIÆ DUX.
COMES PALAT. RHENI.

*Integer & sumptis Pacis studiosus in armis
Obsequio merui commodiore decus.*

Reusnerus.

Terum Heroem Damus, & Fortitudine & Clementiâ Diis
Parem. Neptuni nomen & Personam à Symbolo, quod ap-
pingitur, ei possemus attribuere. Neptunus turbulenti
maris Pacificator notissimus, cum aliquando fluctus à ven-
tis rebellibus in mari concitados observaret, *graviter* qui-
dem commotus, & alto prospiciens, placidum tamen ca-
put extulit undâ, ac duobus duntaxat, jisque plus clementiæ, quàm iræ indi-
cibus verbis (*quos ego!*) tumultuantes compescuit. Ita Virgilius Poëta. Er-
nestus Baviaræ Dux simili planè modo excitatam adversus se tempestatem,
placidò & æquò animò est intuitus, & insigni clementiæ exemplo dissipavit.
Vix Principatum suum hæreditarium superioris Baviaræ cum Wilhelmo Fra-
tre adierat, indignissima debuit pati ab jis ipsis, qui talia inferre minimè de-
be-

bebant subditi: Cives enim Monacenses malignis Waremundi Bienzenavii artibus corrupti, temeritate incredibili Ernestum & Wilhelmum legitimos suos Duces Sede Principe, & urbe ejectos in exilium compulerunt; Ludovico Barbato Ingolstadiensium Duce, qui alienis semper rebus incubabat, in Monacensem Regiam perfidè admissio. Rem fanè luctuosam! injuriam in Principes atrocem, quam tamen Fratres ferendam potius, quam inferendum Patriæ bellum censuerunt. Receperant se ergo Landishutam ad Patruelem Henricum, ubi omnia prius experiri placuit, quam ad extrema remedia deveniretur. Causa ad æquos rerum arbitros est delata; implorata summorum tribunalium justitiâ, quæ pro Principibus equidem pronuntiârunt, sed apud Monacenses aditum & aurem non invenerunt. Itaque præcipua totius Boicæ Nobilitas, rei indignitate commota, civitates, oppida, ordines universi, edidère in publicum tabulas, septuaginta omnino sigillis munitas, quibus edicebant, se Principum jura in ditionem Monacensem, ac Superiorem Bavariam rata habere, atque ad illos tuendos data fide conspirâsse; proinde vi compulsuros ad officium Monacenses, nisi spontè lubentésque ad Dominorum suorum obsequia redirent. In hoc consilium vires bellicæ (cùm aliâ non superesset malo tollendo via) ex ipsa etiam Austria & inferiore Boica collectæ. Interim Ludovicus Barbatus clientes suos Monacenses tributis prius probè emunctos, digressus ipse in Franciam ad Reginam Sororem, sub cultro reliquit. Ernestus adduxit copias, & Monachio admovit apparatu quidem magno, re ipsa ut majore militum numero perterrefactos, mitiora brevî consilia amplecti perduelles cogeret; neque tamen Monachii adeò multos deteriore hac nota censendos fuisse credendum est: Senatus à Ludovico Barbato in partem iniquiorem abreptus cives aliquot secum traxerat, facile in id propendentes, quod justum arbitrantur, quia prudentiorum, ut rebantur, exemplo comprobatum. Ergo ubi volantia ad Isaram Fratrum Principum, & Henrici Patruelis signa viderunt, plebs potissimum adversum conspirationis Duces tumultuata, portam Schifferianam (cui ad gestæ rei memoriam hodièque Leo adpictus visitur) effregit, & Principes in urbem intromisit. Mox exercitus quaquaversum infusus plateas portasque præsidiis occupavit, ne quod pateret rebellionis authoribus effugium: Sed vetuit mira Ernesti lenitas, ne vel civium fortunis, aut corporibus ulla vis afferretur. Quis mirari sat possit Sanguinis Boici clementiam? cùm & causa & occasio foret vindictæ graviter sumendæ, abstinuit tamen Ernestus summæ moderationis Heros, & cùm posset plectere, satis habuit motos componere fluctus, Dei Optimi verique, non fabulosi illius Neptuni mansuetudinem æmulatus. Ut tamen scelus ita demergeret, ne pessimo perduellium exemplo provocata audacia resumere porro vires posset, noxio aliquot reorum Sanguine omnium aliorum debitum expunxit. Versis dein ad sananda Patriæ vulnera curis, cùm posset ferrum etiam & ignes, hoc est duriora remedia, eum in finem adhibere, maluit seligere mollissima: tales enim concordiæ imposterum faciendæ posuit conditiones, quæ plebi ferè quàm Principibus erant æquiores; jura civitatis municipalia magnis immunitatibus aucta confirmavit, atque adeò pertinaciam jam armis edomitam, adhuc beneficiis expugnavit, sibi quæ devinxit omnes Princeps verè Clementissimus. Pœnituit fanè Monacenses ab optimo Principe defecisse, & ut æterna oblivione maculam delerent, jam tantò majorem suis Principibus, & intaminatam perpetuò servant fidem. In eximia autem hac rarâque mansuetudine Ernesti, qua sibi adversantes, &

Adelsr.

fol. 31.

p. 2. hb. 7

item

fol. 33.

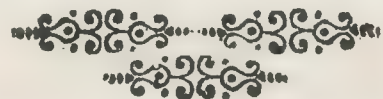
& seqq.

Brunn.
inExcub.
Adelsr.
fol. 155.

Adelsr.
fol. 165.

An. Chr.
MCDXXXVIII.

ipsas adversitates excepit, quis non altissimam in Fortuna sinistra virtutem suspicit? Principem se ostendit supra communem sortem longissime positum, & ad quem nullæ subditorum injuriæ possent pertingere. Animi hæc erat fortitudo & magnitudo mentis, quam hætenus descripsimus; Corporis etiam robur, & Herculeæ manus non defuit Ernesto, qua Patriæ, & quod suavissimum Patri, Filio salutem attulit. Sub Annum MCDXXII. Agri Monacenses, & tota latè vicinia à Ludovici Ingolstadiensis milite incendiis, ac depredationibus vastabatur; ignis undique collucens, & funestus ardentium villarum fumus Ernestum excitavit, ut cum Filio Alberto, & magna civitatis parte armatus prodiret, hostemque in Pago Allingenfi magno numero collectum aggrederetur. Signis collatis, cum dubio Marte acerrimè pugnaretur, Albertus Ernesti Filius inclytum primæ militiæ daturus experimentum, in medios se hostes conjecerat; jamque undique circumventus, hosti captivum se dedere, nūc mallet occumbere, jubebatur: cum vox imperantis hæc atque insultantis Ernestum Patrem advertit, & generosum animum eo mox impulit, ut ancipiti prælio simul, & Filio cum ingenti suo discrimine succurreret. Clavā pro ejus ævi more armatus, viā factā per stipatos hostium ordines, irrumpit in medium agmen, ubi Filius dimicabat; & jam in eo res erat, ut hic vel vitam, vel libertatem poneret, cum Ernestus facta hinc & inde strage, hostes velut fulmine afflatos dissipat, atque uni, qui cæteris audacior Albertum urgebat, clavā, quam eo die multo tinxerat sanguine, supremum capitis discrimen intentans, prædam excussit; Tum acie restituta, & labefactis hostium Ordinibus, pugnam victor absolvit, multisque in loco pugne obtruncatis, dilapsis aliis, ducentos captivos urbi nihil imminutā solitā modestiā ostentavit. Facti generosi gloriam, nec sibi nec fortunæ retulit in acceptis, sed Deo integram remisit, utque extaret æternum grati animi ad posteros monumentum, sacram ibi voluit excitari ædem, ubi Moderator Bellorum & exercituum Deus victoriam est largitus. Geminum hoc, & in utraque Fortuna eximium Ernesti facinus dixisse sufficiat; diversa alia Boici referunt Annales, inter quæ & illud est memoriā dignum, quod Boicum Stemma Ernesto debeat nobilissimum suum sanguinem ab omni nævo sequioris affinitatis, & labe natalium incontaminatum. Cum enim Albertum Filium indignis mulierculæ lenociniis abreptum adverteret nuptias cogitare toti posteritati propudiosas, sua Parens potestate severitateque negotium omne ita dissolvit, ut Filius ipse amore prius excæcatus, absterfo dein glaucomate temerarium consilium sit detestatus, & illustrissima Brunovicensium Ducum Principe filia in matrimonium ducta, seriem Boicorum Ducum non vetustam magis, quam incorruptam conservavit. Gravis quidem Ernesti animadversio in puellam ad tam impares nuptias aspirantem, quam Straubingæ Judicio, & morti subjici jussit, visa nonnullis est justo acerbior; sed eam & causæ gravissimæ, & illustrissimæ stirpis incorrupta claritudo, & laudata aliorum exempla defenderunt. Ultimos vitæ suæ annos nova pietate conspicuos reddidit Ernestus, quando nobile templum excitavit in Monte Andecensi, quem ob repertas ibi tot Divorum Reliquias, ut supra memoravimus, sanctum compellant. In hoc adhuc pietatis officio occupatum mors ad cælum evocavit Anno MCDXXXVIII.

XXXIV.

ALBERTUS PIUS,
ERNESTI FILIVS,
COMES PALAT. RHENI,
BOJARIAE DUX.

*Contentus tu Alberte tuis, aliena recusas;
O Magnum Magni Principis ingenium!
Felix quem Pietas Magnum facit; imò Pius quòd
Dictus es, hoc magni nomine Major eras.*

Gevoldus in Genealogia.

Novum ecce Fortunæ Domitorem! Novum Heroem! Atque & ipsum inter magnos denuò maximum! Sortem alii pluribus mortalibus communem ita tenuerunt, ut nec frangerentur rebus asperis, nec blandis mollescerent, FORTISSIMI, quia UTRAQUE FORTUNA superiores! Sortem Hic Regiam, & nonnisi paucissimis obtingentem, raro exemplo, virtute incredibili devicit. Obtulerat Fortuna Alberto Coronam ac Sceptrum, ut in suum pelliceret sinum; sed Albertus insigni moderatione rejecit hæc munera, & contempsit. Spernere dum potuit, Fortunam vicit. Res in hunc modum gesta est. Anno salutis Chri-

X x

stianæ

Adels.
p. 2. lib. 8.
fol. 171.

Dubrav.
Hitor.
Bohem.
c. 57.
Aneas
Sylvius.
Bonfin.
lib. 4.

fianæ MCDXLI. Post Alberti II. Cæsaris mortem, Ungariæ Bohemiæque Regna Ladislaum Quadrimestrem Infantem, & posthumum Alberti Filium, vagientem nempe in cunis Regem averfabantur, & ad alios, quorum fortiore dextera regi ac gubernari possent, respiciebant. Itaque in Ungariam vocatus est Uladislaus Poloniae Rex, qui mox comparato exercitu iter pro Regno capeffendo adornavit. Proceres verò Bohemiæ, qui pronis jam dudum animis in Albertum Bavarum, sibi de insigni virtute notissimum ferebantur, Legatione splendida veniunt in Bavariam, amplissima Oratione suorum vota ac desideria explicant, Regni potentissimi opulentiam extollunt, rogantque Albertum, ut gentis sibi addictissimæ habenas capeffat. At ille, quamvis summorum Virorum Authoritate ad id haud parum moveretur, paruit tamen virtuti potius suæ & moderationi, qua nec immerito suspectam hanc habuit felicitatem. Gratias itaque Legatis agit, quod se dignum tanto imperio judicassent; agnoscere se præclarum nobilissimæ Nationis erga se studium, ac benevolentiam, ei vicissim se fore addictissimum; cæterum cum Proles legitima in Regni hæreditatem jam nata sit, sibi nimium quantum vile ac indecorum videri, ut cum Infantuli injuria alienum captet diadema. Dubravius Bohemicæ Historiæ Scriptor hanc insuper laudem Alberto nostro tribuit, quod cum Legati suis ad novum Regem precibus pacta quædam adjunxissent, quæ nonnisi calcatâ Religione inire posset, exclamaverit Albertus, moriturum se potius, quam his legibus imperaturum; quæ una vox, si cætera abessent omnia, PII Nomen, quod pro laude perpetua obtinuit, ei poterat conciliare. Hoc igitur modo de ambitione, deque Fortuna præclarissime triumphavit Albertus, spretoque Regno, se Rege Regnoque majorem orbi terrarum ostendit; Gloriosius enim est Regnum non concupiscere, quam concupito per fraudem potiri, & servire injustæ cupiditati. Humanam verò virtutem propemodum excedit, eas etiam Dignitates, quas jure possis admittere, altiore animo despicere. Hi stant in fastigio veræ magnitudinis, & hominum REGES sunt, quia omnium excelsissimi. Regem certè non cultus exterior, sed internus habitus facit, & mens Regia; Imperium in virtute, non in diademate consistit. Illam possedit Albertus; hoc abdicavit, quia hoc obtento noluit illam amittere. Profecto nonnisi FORTISSIMI sic pugnant cum Fortuna, sic triumphant, Regum etiam Reges dicendi; namque

*Rex est, qui metuit nihil,
Rex est, quique cupit nihil.*

Intellexit Albertus, quot aculeis & spinis, quot curis & periculis obstitæ sint Coronæ, quæ ex auro fiunt. Regnum putavit, quod mel est urso; qui dum quærit dulcedinem, pungitur apum aculeis, & Sanguine suo expiat voluptatem. Rei hujus imago in Alberti Symbolo idcirco ponitur, uti & id, quo muscas aut pyraustas videre est, flammæ pulchritudine delectatos ad lucernam temerè advolare; sed dum flammam nimis prehensant, comprehenduntur, ludumque in exequias vertunt. *Tanti non emo perire*, ajebat Albertus; non hic stat vera felicitas, sed splendida potius miseria. Felicior planè ero, si periculosam non admisero felicitatem. Proinde, quem prospera decipere FORTUNA non poterat, tentavit ADVERSA. Quæ prius obtulit sua Dona, nunc alia aufert. Amplam terrarum ditionem reliquerat Ludovicus Barbatus, qui Dux Ingolstadiensis jam aliquoties à nobis est nomi-

Annales
Boici
p. 2. lib. 8.

minatus, Princeps maximi quidem animi, & egregiæ fortitudinis: sed suâ profectò culpâ sæpè infelix, & ad ultimum à proprio filio in captivitatem abstractus, ac in ærumnosissimi carceris squalore extinctus. In omnia hujus bona, filio quoque jam vivis exempto, involavit Henricus Landishutanus, Alberto nostro, Superioris Baviariæ Duce prorsus excluso, cui tamen hæreditas saltem ex semisse competeat. Et erant urbes Baviariæ non paucae, quæ potius Alberti Principis Optimi Dominatum, quam Henrici requirebant; Hic enim ad suas magis, quam subditorum rationes erat attentus; Albertus verò & sibi ipsi, & subjectis imperabat bene; se virtutibus, populum ornabat commodis. Quid agit Albertus ab iniqua Fortuna ita circumscriptus? Aderant hortatores, qui jus tam opimum & luculentum vel ferro etiam persequendum censebant. Albertus, ne hinc juri, & posteris quasi iners deesset, inde verò in suam nihil delinqueret PIETATEM, Doctissimos in Germania, Italiæque viros consuluit, jisque auditis, mitiorem secutus partem ad arma adversus cognatum Sanguinem sibi non putavit descendendum: pacem sibi potentiâ ajeat potiore, neque commissurum se, ut cum publicæ quietis detrimento, privata aliquando augere voluisse crederetur. Sic adversa superantur non absque gloria, nec sine lucro. Cælum fanè moderationem hanc in posteris remuneratum est magno cum fœnore, quando hi deficiente omnino mascula Henrici Landishutani prole, totâ Baviariâ sunt potiti. Adversitates alias, & magna incommoda Alberto ejusdemque ditioni jam dudum attulerant Judæi incolæ, sordidum, & ob usuras fraudesque Christianis perniciosissimum hominum genus. Eos proinde Albertus Anno Christi MCDXLII. Monachio omnes exterminavit; Domum, in qua fœx illa nidulabatur, suâque conventicula celebrabat, donavit Joanni Hartliebo Medico, quam is cum tempore sacris altaribus ornatam in sacellum, & Marianum illud Hypogæum commutavit, quod Cryptam Sacram hodie nuncupamus, magna Religione & prodigiis claram. Alberti nostri exemplum in proscribendis Hebræis secutus quoque est Ludovicus Landishutanus Henrici Filius, unâque die ac hora eos quadraginta omnino locis exesse jussit; qua ratione malis Corvis jam nullus in Bavaria relictus est nidus. Pari modo, quo Albertus ditionem suam purgavit à Judæorum perfidia, securam quoque reddidit à rapinis & latrociniis publicis, quæ illa ætate ita frequentabantur, ut nobiles quoque hæc inter Equestris ordinis decora numerarent; gravibus ergo suppliciis tantam licentiam castigavit. Duos Cameravios optimi sanguinis, sed pessimarum grassationum compertos cum undecim prædonum manipulo Straubingæ Carnificis ferro subjecit. Neunhusium castellum, infame jam dudum spoliarium, & receptaculum latronum de improvviso circumfessum expugnavit, & quingentos sicarios inde extractos ultimo jussit supplicio mulctari. Sic altera manu Justitiæ tenebat gladium, alterâ Oleam PIETATIS; in omni Fortunæ vicissitudine sibi similis, absolutæque virtutis exemplar illustrissimum. PII Cognomen promeritus est, Pietatem, quæ ad omnia teste Apostolo utilis est, sic intelligendo, ut omnimodam virtutum laudem numerosque comprehendat; cum Annales Domestici clarè innuant incessisse Principem Hunc, quacunque prodivit, in plurimarum semper virtutum Comitatu; eluxisse nimirum in eo PACEM, MODESTIAM, HUMANITATEM, CLEMENTIAM, BENIGNITATEM, & LITTERARUM BONARUM EXIMIUM AMOREM. Alberti Gynecæum hoc erat, Pio Principe utique dignissimum, cujus in contubernio se ad iter æternitatis diuturno

Bruni.
in Alber:
to.

jam consilio studiôq; comparans, mortem oppetiit Anno MCDLX. Funus illatum est Mausoleo sacri Montis Andecensis, in quo Canonorum Collegium ex Pontificis sententia in Asceterium vertit. Ex Elisabetha Principe Wirtenbergica prima Coniuge nullam sustulit sobolem. Ex Anna verò, Erici Ducis Brunsvicensis Filia suscepit Filios septenos, ternas Filias, Joannes, Ernestus, Sigismundus, Christophorus, Wolfgangus & Albertus unus, omnes vel in pueritia, vel Cœlibes defuncti sunt; Albertus alius, quem SAPIENTEM dixerunt, natus Anno Christi MCDXLVII. cum summa laude imperavit Boicæ, & Illustrissimum stemma ulterius propagavit, de quo agemus postea. Inter tres Principes Filias Barbara mortales nuptias averfata, Christum Francorum Regi, Virginitatis Lilia Gallicis prætulit, & Monachii in Parthenone Angerano, PIAM, ut à Patre hauserat, vitam tantâque vocatione dignam egit, & mortem non absque prodigiis obivit.

An. Chr.
MCDLX.

XXXV.

ALBERTVS SAPIENS,
ALBERTI PII FILIUS,
COMES PALAT. RHENI,
DUX BOJARIÆ.

*Quis fuerim, vitæne gravis, virtutēque præstans
Atque fide, nomen consule, certus eris.
Ingenii vigor, & magnæ solertia mentis
Sæpius ad magnas res mihi fecit iter.*

Reusnerus.

Regna

Egna & Imperia Labyrintho simillima rectè dixeris; tot implicata sunt curis, tot vicissitudinibus, tot casibus & periculis intricata. In hoc Labyrintho nemo incedit securior, ex eo nemo egreditur felicior, quàm Sapiens; Sapiencia præbet Filum, quo regantur vestigia, & optatus exitus inveniatur. Talem SAPIENTEM habuit Bojaria, ut in cæteris suis Ducibus, ita præcipuè in hoc Alberto Nostro,

Annal.
Boic.
p. 2. lib. 9.

qui cùm difficillimis sanè temporibus Principatum obtinuisset, luctuosa finitæ Fortunæ victima succubiturus erat, nisi sapientiæ præsidio evasisset, seque, Baviarumque in gloriosam libertatem, amplioremque asseruisset dignitatem. Fortuna, suum ludum (ut ait Poëta) ludere pertinax, omniæque sæcula variarum rerum vicissitudinibus & mutationibus commiscens, ea præsertim tempestate Albertum in sua cogere retia, captumque opprimere laboravit; sed ille altiore animo laqueos supergressus est, & fatis cœlestibus, Divinæ nempe providentiæ, non Fortunæ se prudenter attemperavit. FATA VIAM INVENIENT, sibi ipsi identidem occinebat. Verba hæc sapientiæ plena, aurea illa fila erant, quibus à sinistris perplexisque casibus se potuit feliciter expedire. A Parentis Alberti Pii morte, Joannes & Sigismundus cæteros inter Filios natu maximi, pari simul imperio rerum Boicarum habenas capeffebant; ita enim supremæ voluntatis edicto, prudentissimoque consilio Albertus Parens caverat, ne in singulos hæredes, quorum plures erant, Provincia divideretur. Triennium abijt, cùm per totam Bavariam, Austriam, ac Sueviam dirè grassata pestis Monachii quoque inter alios sustulit Joannem; eaque ratione Sigismundo soli Principatus cessit: hunc tamen ille duos non ampliùs annos tenuit, sed quietis sacræ, vitæque tranquillæ amore abdicatum ultrò Fratri Alberto tradidit; egregii nihilominus Principis numeros Regiis virtutibus etiam privatus implevit. Non est hujus instituti laudes pertexere Sigismundi, ut qui in Progenitorum Boicæ Domûs non venit numerum; id duntaxat memoramus, quòd ei Urbs Monacensis debeat ædificatum eximiae illud Religionis monumentum, Basilicam Marianam, quam ad Divini Numinis gloriam, & intemeratæ Virginis cultum suis jussit impensis, Sigismundus erigi, & ipse primum insignis structuræ lapidem in fundamenta jecit Anno MCDLXVIII. Propylæo templi hoc inscripsit Distichon à seipso, uti dubium non est, literarum nempe amantissimo peritissimoque conceptum.

Annal.
Boic.
p. 2. f. 198.

*Clàm Fortuna ruit, fragili pede tempus, & hora;
Nostræque sunt semper facta dolenda nimis.*

Ruentem Fortunam sua fulcivit & sustentavit Fortitudine, ponendo publica Religionis pietatisque fundamenta in urbe, privatae quidem, sed consummatæ virtutis in animo. Albertus verò, uti principatum adiit Sigismundo Fratre volentissimo, ita gessit cum magnis Christophori & Wolfgangi natu minorum Fratrum, ingratiis. Christophorus præcipuè multum molestiæ faceffebat, Princeps cætera, si hoc unum excipias, summis Heroibus, & laudatissimis Viris æquiparandus. Corpore erat supra vulgarem modum robusto, proceroque; animo non minore. Visendum est in Regia Monacensi aservatum hodièque saxum trecentarum sexaginta quatuor librarum pondere, quod ille Miloniano robore sublatum facilè jactabat ad multos passus. Cla-

Y y

vum

vum quoque duodecim pedibus terrâ altiores, depactumque in parietem agili saltu in altum se librans attigit, excussitque, nemine hucusque reperto, qui vel in hoc, aut illo eum æmularetur. In ludis equestribus primam Christophorus palmam, & præmium ferè semper reportavit: ac Landishuti quidem cum insigni ad posteritatem gloriâ; cum enim nuptialis ibi solennitas ageretur Georgii Ducis cum Hedwige Regis Poloni Filia, in magnificentissima illa, si quæ unquam fuit, plurium dierum pompa, præsentem Cæsarem, Romanorum Rege, & totius ferè Imperii præcipua nobilitate, Dynasta quidam Lublinensis Germanorum equestria certamina, ac palæstras ausus est habere deridiculo, & fortissimum quemque in arenam insolita cum jactantia provocare. Vir erat vasto & mirè robusto corpore, ita ut semi-gigantæam corporis molem pugiles pænè omnes reformidarent; irascebantur præsentem homini ita contemptim Germanos provocanti; ipse Cæsar ægrè ferebat Germanici nominis despiciatum. Adest itaque Christophorus Bavariæ Dux, & præstituta die arenam cataphractus & eques ingreditur; alacri deinde saltu ex equo defilit, & idem poscit ab antagonista; qui cum contra leges agones loris esset ephippio adstrictus, ut hac fallacia adversus casum se muniret, diu id detrectabat; sed denique, quod postulabatur, facere coactus, præfæctis loris, totius cavæ risu, & in congressu à Christophoro Duce tam valido exceptus est hastæ ictu, ut in longum spatium ab equo effusus, porrectusque in arenam, venis impetu ruptis, Sanguinem & post triduum vitam evomuerit. Verum non in privato duntaxat, aut ludicro circo, sed & in campo Martis ferii & aperti nomen indeptus est magnum Christophorus, quo & Natalium simul splendore, stimulisque adulantium incitatus, Bavariæ habenas & ipse cum Alberto prensabat. Jus obtendit ex eo, quod Alberti Pii Parentis tabulis juberentur bini ex filiis natu majores simul rerum summa præesse, uti jam antè præfuerant Joannes & Sigismundus; sed Ordines Provinciæ variis ex causis obstiterunt, multò utilius fore unius Alberti, quàm duorum imperium rati. Superiorum temporum exempla ostenderant, quàm pronum esset duo capita inter se pessimo publico collidi. Erant tamen aliqui, præsertim ex trans-Danubiana Boica, qui Albertum, quem Litteratum appellabant, avversabantur, Christophorum Juvenem Martium & generosum præoptabant; horum ergo suffragiis litem Alberto intendit Christophorus; cumque hæc à Ludovico Landishutano, cui res decidenda commissa fuerat, contra se pronuntiaretur, in arma cum amicis conspirat. Albertus pro summa sua modestia, & sapientia nihil non egit, ut Christophorum in officio contineret. Quò suavius coalesceret fraterni animi necessitudo, ubi ejus vota utcumque satiavit, Romam profectus ad salutandum Paulum Pontificem, socium itineris Christophorum accepit. Erat Pontifex, cum adhuc in Fortuna minore degeret, Alberto, Bonas artes Romæ discenti, notissimus; nunc quoque in supremam dignitatem evectus Albertum cum Fratre, ceu magnos & gratissimos hospites perquam amicè habuit, sacrisque privilegiis, immunitatibus, thesauris abunde ditatos in Patriam dimisit. Ubi Christophorus in Bavariam rediit, malè feriatorum consiliis instigatus, renovata denuò cum seditiosis conspiratione, odia in Fratrem resumpsit, gravesque molitus est turbas; pro quibus avertendis Albertus necesse habuit Christophorum è balneis, in quibus absque magno tum fortè comitatu erat, tollere, & honestâ custodiâ asservare. Multas id turbas Alberto, multorumque odia concitavit. Wolfgangus Frater Junior immitte hoc exemplum, & ad se quoque per-

pertinere ratus, pernici fugâ Augustam elapsus est, & quamvis Albertus amicissimè ad se invitaret, non tamen Fratris tunc amicitiam admittere voluit, sed à Cæsare & Comitibus Ratisbonensibus opem & asylum imploravit. Illuc profectus oratione ita ad commiserationem composita perorabat, ut Cæsar totius Imperii nomine, Principes disertissimosque viros ad Albertum Legatos miserit, qui Duorum Fratrum agerent causam. Sed & Legatis, & ipsi dein Friderico Cæsari congressus Prüssingæ Albertus ita suam probavit causam, ut quamvis Christophorum vellent liberum, Alberti tamen Sapientiæ non possent contradicere. Otho Palatinus Novifori Dux aliam eximendi è captivitate Christophori viam tentavit adductis ad urbem Monacensem centum equitibus, qui extemporali ponte super fossam, quæ arcui adjacet, imposito, facile in muros evasissent, nisi, quemadmodum Galli olim in Capitolium Romanum enitentes clangore anserum sunt prodi, ita hic olores in vivariis stabulantes obstrependo excubias excitassent, ut insidias depellerent. Cum multi denique Bavariæ & Imperii Proceres fidem suam pro Christophoro obligassent, post octodecim mensium captivitatem reddidit eum Albertus publico, & Landspergam, Weilhemiumque urbes cum Pala arce in decennium ei vectigales esse iussit, unde ad sustinendum dignum Principe statum abunde suppeteret. Duravit Pax Fraterna illud quidem decennium; sed cum hoc exspirasset, recrudit denuò bellum. Ipsi, quos sibi subditos hætenus Christophorus habebat, etsi Albertus vellet, Christophorum jam porrò Dominum nolebant; nimia enim profusione annuos census longè excefferat, & æris alieni grandia fecerat nomina. Nolebat quidem Albertus irritare crabrones, & quietem pacemque publicam longè habebat chariorem, quàm vel lucrum urbium, vel novam de hæreditate altercationem; sed & fideles cives negligere non poterat; ergo collectis in signa nobilissimis quibusque è sua Bavaria, & magno militum numero instructus, sine vi ac violentia, urbes, quas Christophorus hætenus obtinebat, in suum recipit obsequium. Christophorus Fratri, fortunæque immanè quantum iratus continuo & ipse arma induit, omnique intentus occasioni, qua Fratri noceret, primum ejus fidissimos & optimos Belli Duces in agro Frisingensi adoritur, Rorbachium, Bognerum, Abenspergium, ultimum illum è Babonis Familia Comitum occidit, tum alia agit hostiliter. Pacem amabat Albertus, & hinc Christophorum concordiae faciendæ causâ Monachium invitatum, coram omnium Provinciarum ordinibus, & missis etiam aliunde arbitris, ultrò oblati honestissimis conditionibus placat, & ad amicitiam inducit; Weilhemium reddit, & Palam arcem, addit Schongaviam, & Lechspergam; æs illius alienum omne se dissoluturum spondet, in singulos insuper annos quaternaria aureorum millia pecuniæ præsentariæ assignat. Pacatus hunc in modum Christophorus stabili denique germanoque amore coluit Albertum, & magnâ è variis bellis obtentâ gloriâ, Anno ætatis suæ quadragesimo quinto in Insula Rhodo defunctus ex morbo, ibidemque splendidissimè, & pro Natalium suorum dignitate, tumulo à Sacræ Militiæ Equitibus est illatus Anno Christi MCDXCIII.

Unum hoc erat, quod Albertus cum Adversa Fortuna discrimen subiit; superavitque; alterum intendebatur à Friderico Cæsare, quo invito & Kunegundem Filiam in matrimonium duxerat, & Ratisbonam urbem suo ad quod olim spectarat, subjecerat dominio. Cælebs egerat in annum usque ætatis quadragesimum; denique oculos animumque adjicit ad Friderici Cæ-

Adelsr.
fol. 204.

ANNO
MCDLXXXVI.

faris Filiam Kunegundem, quam Sigismundus Austrius, qui præerat Tyro-
li, educabat. Inter Sigismundum hunc & Albertum magna familiaritas, &
intimus usus non uno tantum officiorum genere, & pecuniariis potissimum
pro bello Veneto subsidiis ab Alberto suppeditatis coaluerat; contra verò Al-
berto jam antè parum favebat Fridericus Imp. & difficile futurum judicaba-
tur, ut Filiam Alberto in sponsam concederet. Oenipontum itaque ad Si-
gismundum proficiscitur Albertus, sua vota aperit, ab eo sponsam obtinet.
Kunegundis ipsa lubens volens consentit, rata Sigismundum Patrum nihil
injussu Cæsaris esse ausurum. Ergo nuptiarum solennia Oeniponti Festis cæ-
remoniis, Wilhelmo Episcopo Eustadiano sacris operante peraguntur; ini-
tur thorus genialis; & tum primum Imperator de matrimonio fit certior,
qui, re intellecta, mirum quantum excanduit. Auxit iras, quod Sigis-
mundus prolis expers Tyrolin Kunegundi dotem dixerit. Jam & Ratisbo-
na ab Imperii urbibus in Bavariæ denuò adducta potestatem, quod anno
priori Albertus fecerat, Cæsarem graviter offendit. Erat Ratisbona anti-
quissimis temporibus Boicæ gentis caput, primum à Theodone occupata,
sedes dein, & ipsorum Bavariæ Principum Regia usque ad Ottonis Wittelspa-
chii tempora. Tum verò cum Fridericus Ottoni ob præclara merita Duca-
tum Bavariæ attribuit, Ratisbonam reservavit Imperio, & Liberam dixit ur-
bem; postquam trecentos jam annos in hoc statu fuerat, vel temporum ini-
quitate, vel culpâ Magistratûs ad gravem redacta est inopiam, & hac co-
gente libertatem suam vendidit Alberto, atque in ejus potestatem se ultro
dedit. Suburbium jam antè ab eadem redemerat Albertus, & nonnulla in
urbem jura obtinebat. Tradita tum pariter est Thumstauffia Arx cum fa-
cultate castri intra urbem condendi, portæque Urbicæ aperiendæ. Cæsar
itaq; triplici jacturâ præceptæ Imperio urbis, abductæ filiæ & ab alienatæ à sua
gente Tyrolensis Provinciæ, vehementer offensus Bellum in Albertum ador-
nat, Sigismundum Austriam inducit ad antiquanda pacta genialia; Ratisbo-
nensium civium capita & fortunas, nî intra mensem se, urbemque Imperio
redhiberent, severissimo edicto proscribit. Alberti causam Maximilianus
Romanorum jam Rex, Friderici Imp. Filius, & Kunegundis Frater suscepe-
rat, Patrémque conabatur reddere mitiorem: atque hoc interveniente belli
incendium non continuo erupit; præsertim cum Suevi à suscipiendo
adversus Albertum bello, ad quod à Cæsare invitabantur, abhorrent. Al-
bertus ipse Lincium ad Cæsarem descendit Maximiliani Regis intercessione ali-
quanto jam placatiorem; & à Cæsare hoc quidem impetravit, ut initas cum
filia, suo injussu, nuptias, quas nequibat dissolvere, ratas relinqueret; sub-
ductam tamen Imperio Ratisbonam omnino restitutam volebat. Quidquid ex-
cusaret Albertus, decretoria animi destinatione interminatus est, se nec
prius conceptam iram, nec arma positurum, quam arx Ratisbonæ imposita
æquata solo, & civitas Libera, soluta Boico dominatu ad Imperium rediisset.
Cum verò hæc Alberto & indecora, & suis rationibus juribusque perniciosia
viderentur, animo & ipse à Cæsare averso discessit. Sperabat Albertus subsi-
dium bellicum à Gregorio Landshutano Inferioris Bavariæ Duce, qui tum
à Cæsare ob Dynastiam Burgoviensem diffidebat: Eam Georgius impetrato
assensu à Sigismundo Archiduce, pignore Augustano solutam, redditâque
pecuniâ, sui fecerat juris; sed litem idcirco natam brevi composuit Georgius,
pacta cum Cæsare redimendi pignoris libertate, si sibi pretium expensum ab
eo refunderetur; quod & factum Anno post millesimum quadringentesimum

no-

nonagesimo secundo: atque hac ratione Burgovium Austriacæ ditioni rursus assertum; Georgius verò Dux Friderico conciliatus, avulsusque à partibus Alberti. Ergo rescissis præter spem à Georgio Landishutano pactis, & negatis in bellum auxiliis, Albertus necesse habuit Palatinorum Ducum, Regis Bohemiæ, Saxonis, Brunsvicensis, Hassi & nonnullorum Episcoporum fœdera, auxiliâque implorare. Iteratum interea est Imperatoriæ proscriptionis fulmen in Ratisbonenses, quo & ipse Albertus afflabatur. Nec fulminis tantum species erat, aut ignis fatuus, sed gravissimus mox ictus insequabatur; in agrum Ratisbonensem, omnemque latè viciniam se bellum exoneravit. Aduit Albertus, suâque rem non segniter gessit, vindice & victrice gladio invasores repressit; verum invalescente hostium numero, suisque fœderatis parùm auxilii conferentibus certum Bojariæ exitium impendebat, nisi Rex Maximilianus semper Alberto addictissimus adfuisset in tempore, & stantes in Boico solo, jamque ad confligendum paratos utrinque exercitus, primum induciis, dein ipsa pace composita, sejunxisset. Ratisbona, posteaquam annis sex, mensibus decem sub Boica clientela fuerat, Imperii Liberis civitatibus denuò adjuncta est; Albertus Cæsari plenè conciliatus. Ita fluctus in Boicæ excitati exitium repressi, compositique, & Patriæ Fortuna, quæ periculosius nunquam inter sacrum & saxum hæserat, à fatali ictu servata.

Sed nondum exivimus ex hoc Labyrintho. Aliud jam & perniciosissimum Baviaræ bellum superest dicendum, quod ex eo natum: Georgius inferioris Baviaræ Dux, Ludovici Divitis Filius (illius nempe Ludovici, qui ut suas bene collocaret opes, Ingolstadiensem Academiam opus æternâ dignum memoriâ erexit) mascula prole & hærede carebat; Elisabetham ergo filiam Ruperti Philippi Palatini Septem- Viri Filio despondet, utque hic suæ, id est, inferioris hæres esset Baviaræ, possessiones universas dotis locò filiæ addicit, tabulis idcirco erectis, non approbatis tamen ab Imperatore, & repugnantibus jis ipsis, quos rerum arcanarum Consiliarios habebat; cum pactis enim Familiæ, & cum ipsa Georgii promissione pugnare videbantur, qua ante annos aliquot Alberto caverat, fore, ut Boicæ inferioris imperium superiori junctum penes Albertum maneret, si prior ipse Georgius sine mascula prole migrasset è vita. Id intelligens Albertus providè agit, & sapienter, auxilia circumspicit, quibus in tempore se jusque Boicum tueretur: impetrat ergo pro se literas ab Imperatore Maximiliano datas, arma præparat, & Sueviæ multorumque Principum fœdus obtinet; sed & Georgius Dux, Philippus Elector Palatinus, ipseque Rupertus pro vindicanda dote, & firmandis in eam rem tabulis laborabant. Statim à morte Georgii, quæ Ingolstadii contigit Anno MDIII. Studia partium cæperunt effervesce. Maximilianus, Friderico jam Defuncto Cæsar, re Augustæ Vindelicorum diu ad tribunal justitiæ disceptata, ventilatis utrinque juribus, Alberto & Wolffgango Fratribus Bojis, contra Rupertum Palatinum, causam adjudicavit, eosque more majorum inauguratos tantæ Fortunæ hæredes dixit; Rupertus autem, ut qui contra Cæsaris arbitrium, & modo violento ditionem non suam armatus jam invasisset, læsæ reus Majestatis denuntiatus, cum universa sua factione ex Imperii finibus ditionibusque est proscriptus. Inde fax belli undique circumlata, ortumque incendium Baviaræ funestissimum, quod Palatinatum etiam, Wirtembergiam, Sueviam, & transdanubianas ad Bohemiam Regiones corripuit. Varia hinc inde damna, eaque magna, & diuturna, variæ clades sunt illatæ. Maximilianus tamen Cæsar pro Alberto pugnavit, suæ Majestatis interesse

Adelsr.
fol. 216.

ratus, spretam à Ruperto æquissimam sententiam vindicare. Itaque cum & Cæsar & Albertus junctis viribus arcem Kueffstainiam oppugnarent: proditoriis artibus à Bienzenavio in manus hostium traditam, id contigit, quod Germano dein carmine passim fuit celebratum. Bruta Cæsar's fulmina Bienzenavius, arcis proditæ jam defensor, ridebat, impactosque ictus rupi & muris, ceu pulverem tantum, non damna fecissent, scopis abstergebat; inde Cæsar vehementer offensus: *En, inquit, miles iste novo invento impacta muro vulnera scopis curat, viderit porro, ne isti fasces ejus cervicibus securim accersant.* Vaticinio respondit eventus; advectis enim Oeniponte immanibus tormentis, quibus majora id temporis non vidit Germania, rupes, rupisque superbæ incolas ita excepit, ut repurgandis dissilientium munimentorum ruderibus non tantum scopæ jam non sufficerent, sed neque supplicum preces ullæ victoris Maximiliani animum mitigarent; luit petulantem jocum Bienzenavius præcisa cervice. Interim Rupertus, ejusdemque conjux Elisabetha, tanti fax belli, è vivis sunt erepti, relictis tamen duobus pupillis filiis, quorum causam Philippus Avus, Septemvir Palatinus, agebat aliquamdiu, bellumque promovebat; sed multis calamitatibus, ditionisque suæ detrimentis maximis tandem lassatus, simul & victrice Belli Boici Fortunâ, metuendæque Cæsar's manu territus ad Pacem adspirabat, quæ hoc modo Colonia est composita: Georgii ditiones Alberto & Wolffgango Fratribus cessere, exceptis jis, quæ ultra Danubium sitæ erant: illæ (reservato tamen pro Bavaria Ingolstadio) pupillis Ruperti, cum Principe Ducum Sede Neoburgo, attributæ. Novus hic Palatinatus deinceps est dictus; additæ conditiones variæ, quas libri alii fusiùs adducunt. Wirtenbergicus Dynasta, paulò antè, anno nimirum 1494. è Comitum Ordine ad Ducis evectus Dignitatem, quique Sabinam Alberti Filiam, lectissimam Principem, in conjugio habebat, uti & Brandenburgicus, ac Norimbergenses fœderati in partem quoque heriscundam venerunt. Maximiliano Austriaco Cæsari, ejusque hæreditariis ditionibus cessere Ratenberga, Kueffstainium, aliæque nonnulla. Ita bellum plerumque est perniciosum, quique lucratur, perdit, patiturque vel divitiarum vel regionum detrimenta. Albertus Sapiens, ut in futurum Patriæ prospiceret, hanc optimam pro tristibus fati à posteritate sua avertendis invenit viam, ut indivisus Bojariæ Principatus unius deinceps imperio regeretur. Hac igitur super re, Fratre Wolffgango, quem periculorum consortium jam omnino tractabilem effecerat, libenter assentiente, lectisque ex tota Provincia LXIV. Viris suo quoque suffragio sententiam approbantibus, Legem in tabulas retulit, statuitque, ut unus semper, Natumque Maximus, totius deinceps Provinciæ hæres, summæ rei præesset. Atque sic tum ipse, tum posterum è LABYRINTHO egrediuntur & *Viam* habent ad solidam felicitatem tantò certiore, securioremque, quò minus divisi, & hoc ipso debiles, magis verò fortes sunt & invicti. Mors Alberti Sapientis incidit in annum Christi MDVIII. Reliquit ex Kunegunde tergeminos Filios, Guilielmum, Ludovicum, qui cælebs provixit ad annum ætatis quadragesimum quintum, & Ernestum Administratorem Passaviensem, demum Archiepiscopum Salisburgensem. Præter hos Filios reliquit magnum & immortale Sapientissimi Viri nomen, simul & Hæredes hujus nominis posteros plurimos, quibus ut semper FATA VIAM aperiant ad omnem felicitatem, Boni omnes precantur.

ANNO
MDVIII.

GLO-

GLORIOSISSIMÆ STIRPIS
VVITTELSPACHIANÆ
HEROIBUS.

IN FORTVNA VTRAQVE
FORTISSIMIS,

CARMEN
AMÆBÆVM.

*Fortuna
Adversa.*

Sc est, flebilibus vertere sortibus
Orbem dum reliquum, ferréq; turbine,
Sursum, ferre deorsum,
Et miscere queo omnia.

Solam cum reliquo BOIARIAM DOMUM
Heroës Atavis Regibus editos
Non subvertere possum,
Nullis subruere artibus.

*Fortuna
Prospera.*

Sic est flebilibus vertere sortibus
Incasum fatagis BOIARICAM DOMUM
AUGUSTO integra per me
Hæc stat Gloria STEMMATI.
Æternis celebres cingere laureis
Heroës, meus est hic labor: atraque
Adversi agmina Martis
Per me BOICA subruit.

Z z 2

Fortuna

STE-
PHA-
NUS
C. P. R.
Sup.
Bav.
Dux &
Elect.

Fortitudo Ac si percelebres redderet unicè
Adversa. Heroës, aciem vertere cladibus,
 Et post bella superbis
 Urbi curribus invehì!
 Has jactare tuas perge superbias,
 Cantabo meliores ego Boiidùm
 Te ringente triumphos
 Palmæ nobilius genus.

Fortuna Stragum moesta Parens dicere nobiles
Prospera. Palmas audeat? & noctua splendidos
 Decantare triumphos?
 Id BOII prohibeant DII!

Fortuna Quin BOII hoc etiam præcipiant DII!
Adversa. Nimirum furia nobilitant meæ,
 Non fædant: per & atros
 Scandit Gloria tramites.
 Fer me stat potior, verâque Nominis
 Majestas, duro pondere dum premo
 Magnos: Nomina pressis
 Magna Heroibus erigo.
 Te Magni Sobolem Cæsaris, obrutum
 Te grandi rerum STEPHANE tristium
 Turmâ: Te volo testem,
 Nos inter volo Judicem.

Fortuna Effrontem Superi perditæ fæminam!
Prospera. Quem tantis Stephanum cladibus impia
 Vexâsti, tibi testem, &
 Audes pōscere Judicem?

CARO.
 LI IV.

Urgebas Caroli, perfida dexteram
 Cùm scripsit tabulas, quæis pia Papiæ
 Fregit pacta: sinistra
 Rebus Dexterâ BOICIS.

Et

Et vidi fociam jungere te manum
 Iratus raperet cùm AUREA BOICO
 POMA à STEMMATE Cæsar,
 Auro jurâque cuderet

Sancitis STEPHANI ferrea juribus.
 Et vidi spurium te Duce fœderis
 Monstrum: quando Nepos, &
 Natus furiis Patrem

Presserunt STEPHANUM: denique BOICI
 Vix non excidium flebile NOMINIS
 Vidi: Sors mala totis

Quando viribus integras
 Es fœdè BAVARIS ausa LEONIBUS
 Terras eripere, & Jura petentibus
 Non Legum ordine, ferro
 Sed transcribere fascibus.

Fortuna Si, quas intulerim sæva ego noxias
Adversa. Clades, tot phaleris occinis: arduos
 Quî possis tacuisse
 Forti in Principe Spiritus?

An fletu furias, an gemitu meas
 Dignatus rabies? dicito? guttulâ
 An consensit in ictus
 Nostros tristior unicâ?

Nunquid dum medius densa prementium
 Inter constiterat spicula sortium,
 Densas messuit ipsa
 Inter funera laureas?

Dum solâ repulit fronte ferociam
 Et Nati, & Patruo bella cientium
 Sub Ductore Pupillo
 Tutorum armâque contudit.

A a a

Et

Et nunquid gladros inter, oliva, quæ
Crescit, gratior est: nunquid amœnior
Sol, qui dissipat imbrem, &
Laurus fulmine pulchrior?

JOAN-
NES
C.P.R.
sup. B.
Dux.

Fortuna
Prospera.

Cessa; non facies pessima putidis
Fumum Consiliis, in cineres ruat
Quamvis integra BOJA
Vultum hinc nigrior exeres!

Prædo-
nes illo
tempo-
re fædè
graffa-
bantur.

Nimirum miseræ qui Patriæ color
Et mœstæ fuerat forma miserrima
BOJÆ: fæda latronum
Quando incendia fleverat,
Solut, cui steterant pectora triplici
Vallata ære, faces Impavidus videt
Clara fronte JOANNES
Nigris clarior ignibus.

Princeps ille PATRUM masculus æmulus
Sectatorque SUORUM hic nova vindice
Ferro bella parare
Tentat, fausta que prælia.

Fortuna
Adversa.

Si spirat BAVARUS DUX nova prælia
Atque inter medios stat LEO firmior
Ignes: Gloria nostris
An non hæc venit artibus?

Fortuna
Prospera.

Annon hæc tragicis arma quod asperent
Fratres diffidiis, & moveant fera
Fratrī bella JOANNI
Vestris hoc venit artibus?

Fortuna
Adversa.

Nostris hoc furiis diffidium venit,
Adversæ, fateor, machina fortis est,
Sed te per tua testor
Semper Candida sidera!

Edic! Magnificis quid magè mentibus
Optandum? zephyris altiùs evehi?

An conscendere Laudis

Hostili Boreâ Thronum?

Adversâmq; simul frangere fortiter
Sortem, atque armicrepas fundere militum

Turbas, ferre potenter

Et patrare sonantia.

Et nunc quanta meâ pondera sentio

Accessisse rei, dum tua sentio,

DUX ERNESTE! Trophæa

Alter Boiariæ Hercules!

ERNE-
STUS
Com.
Pal. Rh.
Sup.B.
Dux.

*Fortuna
Prospera.*

Ernestum Superi! Nobile pluribus,
Carum quod Caput incingere Laureis

Concessit mihi Cœlum,

Ernestum tibi vendicas?

Per me vindicibus contudit ensibus

Cervices rigidaë plebis: & impia

Iusto robore pressit

Victor bella rebellium.

Per me (quod Superos reddere prælium

Visum est attonitos) miscuit igneos

Allingæ hostibus Armos

Spirans integer Herculem.

Jam non agminibus, non petit artibus

Hostiles cuneos: Solus, & unicâ

Clavâ armatus, in omnes

Partes vulnera dividit.

Atque hosti medius, retrahit hostibus

Albertum mediis: & sibi lauream

Et vitam parit atra

Inter funera Filio.

Fortuna Et tantis basians ausibus Herculem
Adversa. Accendit Bavarum, blandâque sortium
 Mater? livida fors hæc
 Jecit semina gloriæ.

Et quas feminibus crescere viderat
 Nostris, has segetes messuit inclitus
 Princeps: suntque tui nec
 Fructus, nec tua semina.

Sic movisse meis prælia præliis
 Et duris animos ictibus integros
 Obfirmare LEONUM est,
 Laus est primâque Principum.

Fortuna Non movisse tuis prælia præliis
Prospera. Sed risu furias ludere, Principis
 ALBERTI fuit: Hic Vir,
 Nunquam fronte minacior,
 Fraternas acies, fortis acerbâque
 Risit furta: nec armis sua quærere
 Hæres Jura volebat,
 Dum fas, jurâque poscerent.

ALBER-
 TUS
 PIUS.

Fortuna Sed tu splendidius nunquid ab inclyto
Adversa. Risa es Principe, quando potentior
 Sola mente Monarcha
 Sprevit Sceptra Bohemica.

ALBER-
 TUS
 Sapiens

Fortuna Et tu splendidius nunquid ab inclito
Prospera. Victa es Principe, Summo Sapientiæ
 Illo prodigio: qui
 Solis vertere nutibus
 Novit fata suis, & dare fortibus
 Constans Imperium: non animosior
 Sorti infractus utrique
 Alcides moderabitur.

Prò! quot non dubiis volvere Principem
Tranquillâque animum fraudibus orbitâ
Deturbare flagrabas,
Boio injuria stemmati!

Adversas sine me, dicere pluribus
Quas frendens furias sparseris, invidis,
Quàm tu tristia dextris
Præses fœdera junxeris.

Per te **CHRISTOPHORUS** (fulmineum integris
Est nomen populis) turbida Fratribus

Injecisse odia ausus,
ALBERTI petiit Caput.

Per me Christophorum turpia rumpere;
Et versis clypeis prælia Turciæ
Pulchra inferre coëgit

ALBERTI sapientia.

Fortuna * Augustas etiam Cæsaris occine
Adversa. Iras in Bavarum Nomen, & efferos
Junctorum Feciales
Diro fœdere Principum.

* Cæsar
Frideri-
cus lites
& bella
habuit
cum Al-
berto.

Et demum recine immitia **DIVITIS**,
Crudeles tabulas, pacta **GEORGII**,
Natūmque inde ferox, &
Lamentabile bellum.

Fortuna Infandum renovas Tigride durior
Prospera. Mœrorem mulier! siccine tristibus
Promissas canis atrox
Lauros præfica naniis?

Fortuna Sic est Laurigeros, sic benè naniis
Adversa. Bellè canto Duces, inter & horridæ
Funestos ululatus
Sortis, clarior insonat

Bbb

ALBER-

ALBERTUM resonat quæ tuba tetricæ
Fortunæ, & Tragici Martis, & asperi
Belli, & diffilientis
Fortem fœderis arbitrum.

Isque ALBERTUS erat, res ubi Boicas,
Et res horrificâ vertere proprias
Ausus Sorte * Rupertus
Tanti Buccina turbinis.

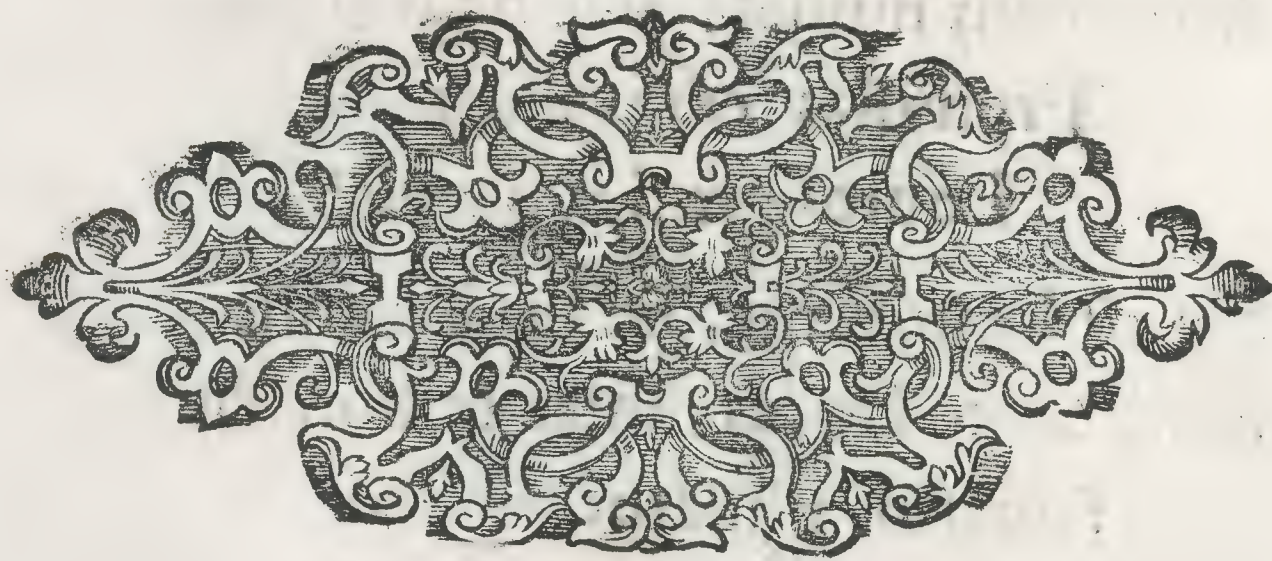
*Ruper-
tus Pa-
latinus.

Tum mens intrepido constitit integra
Heroi: Patriâ mille furentium
In partes lacerata
Ferro & fraudibus hostium.

Fortuna Et mille his furiis, mille periculis
Prospera. Nunquid tu BAVARAM vertere gloriam,
Tantique ASTRA LEONIS
Nigris voluere nubibus?

Fortuna Sed mille has furias, mille pericula
Adversa. Nunquid Bojaricè risit, & obtudit
Nostri vivida Virtus,
Et mens anea Principis?

Ignoras, video, Gloria Principum,
Quodd crescat potius multa per ardua,
Cernis MAXMILIANUM
Quantus redditur orbi!

GLORIOSISS. ET ANTIQUISS. DOMUS BOIARICÆ
 ORIGINARIÆ MAIORUM EFFIGIES AB OTHONE MWITELSPACH
 USQUE AD MAXIMILIANUM EMANUELEM HODIERNUM VB. DUCEM AC ELECTOREM

XXXVI.

VVILHELMUS
CONSTANS,
ALBERTI SAPIENTIS FILIUS.
COMES PALAT. RHENI.
UTRIUSQUE BAVARIÆ DUX.

*Hic Vir, hic est, Animam cui debes Boie, sed illam
Quam Regnorum Animam dicimus esse, Fidem.*

Brunner, in Theat. virtut. Boicæ.

Vidimus hucusque, & admirati sumus Boicos Heroës in diversissima Fortuna, varias inter adversitates suam semper probasse FORTITUDINEM. Exercitati sunt per aspera, passi infortunia, victi interdum, stratique, nunquam tamen succubuerunt: steterunt inter ruinas; cladibus firmati sunt, & dum à Fortuna eos aliquis desertos putasset, totum Fortunæ Regnum suis ipsi pedibus conculcarunt; Cœlū ipsū dū premeret (ita Deo subinde visum) tulerunt veri Hercules; orbem factis, & victoriis impleverunt; supererat, ut & cum orco confligerent, atq; hunc quoque triumpharent. Penam suam exhauserat penè omnem FORTUNA; ita ut quidquid armorum haberet in terris, habetatum cerneret à Virtute

Boica. Inferos ergò sollicitat; ab his pestilentissimam evocat Hydram, exitiosam nempe hæresin, & quinto decimo sæculo talem in orbem emittit, qualis vix unquam alia tempestate legitur extitisse, Lutheri nempe & Calvinii pestem sectamque dirissimam. Dicit nullis Annalibus potest, quanti hæc generi humano lues steterit, postquam Apostatarum erroribus diffidissimisque, summorum etiam Principum factio coaluit. Lugemus funera, quæ enarrari non possunt, & defunt verba, nunquam arescentibus lacrymis. In tam luctuoso Germaniæ nostræ statu, inter hos non *mala* tantum, sed *peissima Fortuna*, quin ipsorum Inferorum insultus, ferè sola Bojorum Principum Virtus victrix apparuit; sola ferè Bavaria à Duce suo tanquam ab HERCULE, contra Hydram hanc protecta fuit & defensa. Per Principum suorum CONSTANTIAM BAVARIA stetit PIA, mansit CATHOLICA. Wilhelmus est, qui hoc encomium primus meretur; habuit deinceps & Filios, & Nepotes omnes huius Virtutis ac FORTITUDINIS ex asse hæredes. Boji Hercules post ipsum singuli, ab ejus Symbolo *Crucis Signum*, & *Clavam* acceperunt, qua adversus stygiam hanc Hydram ut CONSTANS WILHELMUS, ita & ipsi pugnarent CONSTANter, triumpharent. Vox erat Wilhelmi cedro digna: *Catholicam sibi Fidem fuisse, esse, fore, vitam chariorem, neque se ullius periculi denuntiatione, aut ipsius adeò mortis metu ab hac sacra anchora avellendum: tolerabiliorem fore Patriæ perditæ, quàm Lutheri proditæ jacturam. Vitam ipsam ante fidem ereptum iri.* Nonne hoc idem est, quod passim dicimus, dum rem factu impossibilem significamus: *Clavam Herculi non extorquebis!* Hoc Wilhelmi Principis verè Catholici erat apophtegma aureum; *Nemo extorquebit: Nemo constantiam, nemo Herculeam virtutem, nemo Fidem, nemo DEUM.* Quot Verba, tot sanè triumphi, imò triumphis bellicis, quos præclaros quidem in Hungaria præfertim & Wirtembergia reportavit Wilhelmus, longè illustriora: quin & triumphi Bellici, quos nostris, & antiquis temporibus Catholice Piæque Bavariæ propitii superi indulgere, sua hinc ducunt exordia. Quod verbis protulit, re & opere, ut Heroem decebat, præstitit. Fines suæ Provinciæ severis munivit legibus, ne cuiquam hæretico pateret ingressus; suspectos, qui circumferebantur, libros tota Regione proseripsit; hos inter erat Germanica illa, & pessima fide reddita novi Testamenti interpretatio, quam in lucem ediderat Apostata Lutherus; unde potissimum errores incautum combibebat vulgus. Siqua verò vel clàm, vel palàm infecta hæreseos veneno capita se modicum erigerent, Hydram multavit continuo Wilhelmus; id egit, cum in media Bavaria defectionem à Religione meditaretur Balthasar Hueber Fridbergæ natus, Divini juris olim apud Ingolstadienses in Academia pariter temploque interpres, Anabaptistarum deinde antesignanus. Ubi primum innotuit viri perniciosi consilium, statim vertere solum coactus est, Viennæ igni subinde exustus; ejus verò affectu, qui Monachii jam nidulari volebant, ex hortis & cauponis, in quibus suos egerant cætus, protracti flammis ferè, aut aquis sunt extincti: Ut autem non uno in loco vigiliæ agerentur, sed ubique in stationibus excubaretur, adhibuit Hercules hic Christianus suos Theseos, suos sacri Dux belli commilitones. Præcipuus inter eos erat Joannes Eckius, Boicus & hic Alcides dictus. Præter hunc Viri quatuor præclarissimi, quos non immerito Brunnerus Boicorum consiliorum, & publicæ salutis quadrigam appellavit. Non erit injucundum posteritati eorum immortalitate digna

Kilianus
Leibius.

gna nomina in hac quoque pagina legere. Primas tenet Christophorus Comes Schwarzenbergius, Sanguine, & eruditione maximus; tum Leonardus Eckius Boicæ Nobilitatis ingens ornamentum, in Aula Wilhelmi Oraculum domesticum, in Comitibus Imperii, & apud Cæsarem Carolum V. Prudentissimi Solonis, aut Catonis nomen indeptus. Expleant quaternarium Augustinus Löschius, & Franciscus Burcardus, Divini humanique Juris consultissimi. Per hos avitæ fidei Pietatisque constantia sub auspiciis Wilhelmi totâ Bavariâ circumferebatur. Jis postmodum succenturiati sunt Petrus Faber, & Claudius Jaius, uterque Allobrox, quos Wilhelmus ab Ignatio Lojola Societatis Jesu tum recens institutæ Auctore pro Orthodoxæ Pietatis, & Romanæ Ecclesiæ Defensione subsidiarios postulavit. Primi illi fuerunt ex isto Ordine, qui in Germaniam Wilhelmo Auctore venerunt, cui proinde tempora nostra & perpetuam laudem debent, & gratias immortales. Interea tota penè Germania luctuosissimo belli Rustici, ut passim audiebat, incendio conflagrabat; facem à Luthero desumptam præferebat impius assecla Thomas Münzerus, & plebeia capita falso Christianæ libertatis nomine inescata ad jugum omne suorum Dominorum excutiendum impellebat. Incredibile dictu est, quam celeres progressus habuerit flamma hæc sævissima. Arsit primum Alsatia, dehinc Suevia, Thuringia, Saxonia, Wirtembergia, Rheni Palatinatus, Franconia, Tyrolis, Austria, Styria, Salisburgensis ager; sed quod Divino Numini in coelis, ac Wilhelmo in terris est adscribendum, tametsi omnia circum ferverent seditionibus, Boica ab hac labe fuit intacta. Tanti nempe erat Lutherum, & Luthericæ doctrinæ incunabula in fomite suffocasse; asylum erat Boica Pietatis, & alibi malè habitæ Religionis Patria. Felix in Pace illa quiescebat, quia Principem habebat *Constantem* & sapienter in virtute persistentem.

Cum super has illætabiles Germaniæ calamitates, & super ipsas adversantis Orci machinas *Constantis Wilhelmi Fortitudo* gloriose assurrexerit, non mirum est, minores alias Fortunæ injurias eum, ceu tela levissima, victrice pariter manu repulisse. Præter has enim Religionis turbas gravissimas, non defuerunt, uti in humanis solet, adversitates aliæ. Sub initia statim Principatus sui, lis domestica maximis agitata contentionibus eum cum utroque Fratre Ludovico & Ernesto collisit. Supremis hi nolebant SAPIENTIS ALBERTI Parentis sui tabulis acquiescere, quibus inter Principes unus duntaxat ac natu maximus Dux & hæres dicebatur. Post varias tricas ita res composita est, ut Ludovicus Frater supra vota etiam propria æquissime habitus, in una deinceps Monachii Regia, junctis animis ac consiliis Wilhelmo convixerit; Ernestus verò Fratrum minimus, tum artibus liberalibus, quibus insigniter excellebat, tum vitæ Ecclesiasticæ, quam spontè elegerat, summis virtutibus conspicuus. Episcopalem acceperit Dignitatem, eaque & suos ornaverit Natales, & his eidem ingens addiderit ornamentum. Passaviensem namque Mitram annos gessit XXIII. Salisburgensem XV. Princeps ubique laudatissimus & Religionis pariter in Boica sustentatæ columna celeberrima. Alterum, quod non multò post, & longè molestius acciderat Wilhelmo, id erat, quod Sabinæ Sorori suæ, atque adeò Bavarico stemmati Ulricus Wirtembergiæ Dux suâ sævitiâ intulerat probrum. Heroidem hanc in conjugium sibi datam, etsi neque fecunditate, neque aliis animi corporisque dotibus destitueretur, barbarè & dirissime tractabat, ac nihilo meliore conditione, quam bruta jumenta eousque inclementer habebat, dum ad fucigam denique capeffendam tantorū Natalium Matronam, compelleret. Accedebant facta alia in alios truculenta & immania, quæ primum Cæsarem Maximilianum

Brunn.
in Theat.
Virt.
Boic.
Annal.
Boic.
fol. 238.

lianum adegerunt, ut eum Imperii diris oneraret, Wilhelmum verò, ut belli incum à Cæsare, & Fœderatis Suevis decreti summam admitteret præfecturam. Admisit Wilhelmus, nec privatam solum injuriam, sed causam publicam justis, felicibusq; armis est persecutus. Alias subinde lites cum eodem hoc Ulrico Duce coortas, ratione Filii ex Sabina Boica nati, hic non adduco; dixisse sufficiat, Wilhelmum uti nullis unquam cessit difficultatibus, ita Boicæ clementiæ non immemorem cum Duce Wirtenbergico sub Annum 1546. Lavingæ plenam sinceramq; amicitiam inivisse. *Crucis Signum* in Symbolo nempe prætulit, ut hujus amore se ostenderet hostibus, qui gratiam amplecti vellent, ignoscere; *Clavam* usurpavit in pertinaces ac rebelles, quam experti sunt tum multi alii, tum vel maxime Imperii & Ecclesiæ jurati hostes Ottomanni. Occupato enim jam à Turcarum Copiis Belgrado, terrorēque latè diffuso, ne sæviens Procella in Hungariam Germaniamq; ingrueret, cum optimo militum delectu illuc se contulit Guilielmus, hostēque vel fugato vel deletō, in patriam redux, cum Palmis & triumphis nomen immortale secum reportavit. Dignissimum proinde censuerunt eum Hungari, non solum à quo tegerentur in bellis, sed & in pace regerentur; demonstrarunt id, quando Ludovicus eorum pariter ac Bohemorum Rex calamitosā ad Mohazium pugnā occisus est; divisus enim tum Regnorum studiis, cum alii Ferdinandum Austriæ Archi-Ducem peterent; non pauci ad Guilielmum Bavarum respexere. Cessit quidem Ferdinando Corona, sed Guilielmo nostro decorum fuit, Boici nominis existimationem tanti apud externos fuisse, ut quod in Alberto Pio eligendo frustra tentarant Bohemi, nunc in Guilielmo felicius successurum arbitrarentur. Pacifica Fortuna fuit, quia Guilielmi, amicitia inter Utramque Domum, Austriacam, & Boicam illæsā, maximisque continuo documentis testatā. Ferdinandi gloria Guilielmum non depressit; nec Guilielmi secunda apud Bohemos fama Ferdinando suspecta fuit. Nexus amicitiae novis subinde arctioribusque vinculis est firmatus, quando Carolus Cæsar, Annam hujus ipsius Ferdinandi, Fratris sui Filiam, Alberto Guilielmi Filio, aureo vellere prius donato sponsam conciliavit, deditque, fortasse non absque fausto præcedentium temporum omine, & exemplo, quod posteriora sequerentur.

Annal.
Boici
p. 2. l. 10.
n. 54.

Cæterum inter plura alia, quæ Wilhelmum nostræ & æternæ memoriæ consecraverunt, meritò reponi debet Ingolstadiense munimentum, quod ipse, anno MDXXXVIII. Cælo auspice, velut imminentis necessitatis præsciens, ad eam, quam hodiēq; obtinet, firmitatem, nominisq; celebritatem erexit, Alberto Filio, qui tum studiorum causā illic versabatur, primum in fundamenta lapidem solenni ritu deponente. Munimentum hoc in bello Smalcaldico Nobiles Boji cum Cæsare & pro Cæsare egregiè defenderunt, grandique illo tormento, quod non abs re Ficum appellant, è summa turri in hostes tonante irritos fœderatorum Smalcaldensium conatus sæpè explosere. In ipsa quoque urbe Religionis arcem & propugnaculum adversus hæreticos quotidie magis invalescentes, novis majoribusque præfidiis, viris nempe Doctissimis firmavit Guilielmus. Romam eapropter misit Leonardum Eckium Cancellarium suum litteris & mandatis instructum, qui à Paulo III. Pontifice Maximo, Alexandro Farnesio, & Conditore Societatis Ignatio postularet tres è Societate Theologos, atque in iis nominatim Claudium Jaium, qui in Ingolstadiensi Academia sacrarum Literarum scientiam traderent. Impetravit facile, quod optimus Princeps, & in maxima existimatione apud Pontificem Romanum positus jure petebat æquissimo. Monachii igitur summa benevolentiae significatione, charisque amplexibus accepit adventantes ex Italia Patres Claudium Jaium, Alphonsum Salmeronem, &

& Petrum Canisium, paulò post Ingolstadii cum totius Academiae applausu introductos. Atque ita Primus fuit Wilhelmus inter omnes Germaniae Principes, qui de condendo Societatis Jesu Collegio curam cogitationemque suscepit, sed cum eam exequi morte prohiberetur, cum eximio Religionis Zelo in haereditarios filios transcripsit. Diem obiit anno suprâ millesimum quingentesimum quinquagesimo & Jubilæo; ætatis anno quinquagesimo septimo. Illatus est majorum suorum Mariano in Ecclesia Collegiata monumento. Ex Jacoba Badensi Coniuge tulit Theodonem natum anno millesimo quingentesimo vigesimo sexto, denatum XI. Julii anno trigesimo quarto. Natus ipsi est ex eadem Uxore Albertus V. hoc nomine inter Bojariae Duces quintus, & tertius inter Serenissimæ Stirpis Propagatores. Guilielmus item, qui sesqui annum tantum, & duos fere menses supervixit. Postremo nata fuit Mechtildis decimâ quartâ Junii Anno M. D. XXXII. nupta Philiberto Marchioni Badensi Anno MDLV. mortua Anno LXV. Reliquit Wilhelmus Bavariae suprâ alia sacrarum æquæ ac profanarum rerum augmenta ingentem quoque ex re salinaria utilitatem per Aquæ ductum Halæ divitis, quem arte & opere admirando, æmulationeque Romanæ magnificentiae ipse struxit. Sed omnia prisca juxta ac novi splendoris monumenta superat, quod in Boica posuit coelo proximum æternumque

Constantis in Deum Fidei monumentum.

Annales
Boici
p. 2. l. 10
n. 63.

ANNO
M. D. L.

ALBERTUS
MAGNANIMUS,
VVILHELMI FILIVS,
COMES PALAT. RHENI,
UTRIUSQUE BAVARIÆ DUX.

*Te Pietas, te Prisca Fides, defensaque Pacis
ALBERTÆ, æternâ munia laude vehent.
Unde, tibi quantum debet tua Boica tellus;
Teutoniæ tantum debet & omne solum.*

Gevoldus in Genealogia.

*Annales
Boici
p. l. ii.*

Omen Magnanimi Gloriosos inter Heroës retulit Albertus, non quòd non omnes Fortissimi Bavariæ Duces eadem laude sint insignes; sed ut Tullius propter excellentiam commune Oratorum nomen apud Latinos effecit suum, sic & Albertus Magnanimitatis titulum eminenti quadam prærogativâ cæteros inter Heroas est consecutus. Inerat magnitudo animo illius, & corpori Majestas planè singularis; inerat Sanguini ex inveterata tot retrò annis majorum fortitudine collectus

Aus in unum vigor: frons dignitate plena vel aspicientibus reverentiam imperabat, ut Turcarum Imperator quantumvis barbarus, cum vultum ejus in effigie expressum vidisset, virum verè Augustum, dignumque Imperiò pronuntiavit; Leo expers quidem rationis, sed magnanimum animal, suam Alberto subiciebat feritatem, Alberti Majestatem reverebatur; quique alias metuit nihil, ipse metuendus omnibus, Alberto in obsequium se inclinavit, herili se manu passus mulceri, & assiduus tanti Herculis Comes. Longè magis eum expavit hæresis ferarum ferocissima, & per reliquam impunè vagata Germaniam, nunquam in Alberti Provinciam ausa est grassari. A Parente nimirum Guiljelmo Junior Hercules virtutem didicit, & modum hanc contrà hydra fortiter & gloriòse depugnandi; magnanimitatè ipse addidit, qua velut clypeo impenetrabili armatus stetit inter cæterarum Provinciarum ruinas imperterritus, ac invictus. Erat hoc illi Symbolum: hæc vitæ totiuserat actio, & sententia: *Impavidum ferient ruinae*: Totus licet orbis ab hæresi, infelici Discordiarum Matre agitatus diffiliat in partes, vitium faciat, & ruinam, objiciam ego veræ scutum fidei, Dei Nomine, ceu tesserà insignitum, & sub hoc stabo impavidus. Insultabat ferocia Martis A catholicæ Reipublicæ Orthodoxæ, & Germaniam penè jam omnem oppresserat Lutherus; jamq; hic Angliam quoq; devastabat, & Calvinus latum in Gallia excitabat incendium; sicque Europa penè tota tumultuabatur. Una tamen Ista Potentiæ Boicæ Columna stetit collabentibus penè omnibus Regnorum cardinibus; stetit aurea hæc statua in sæculo ferreo. Quod exemplum dignius magnanimitatis desiderari posset, quàm ita stare pro DEO, pro Religione, orbis commoti molem ita aspicere, ita sustinere, ut à suo gradu Heros non moveatur? Rectè eruditissimus Scriptor Causinus de Regno DEI: *Hæc prima MAGNANIMI Principis Lex est, inquit, ut magnificè de re-* Dissert. 23.
rum omnium Moderatore DEO sentiat, &c. ut spiret & suspiret ad ampla
facinora pro summi Numinis gloria non solum destinanda, sed fortiter obetunda.
Totus sit in altis, arduisque non inani specie fulgentibus, sed late diffusis in mortalium utilitatem. Hæc ad apicem adimplevit Albertus Noster; hæc summa ejus votorum, & cura extitit, ut quibuscunque impensis aut laboribus integrum Numinis cultum procuraret; hæc erant Magna ejus consilia, quæ animo destinabat, opere exequabatur. Huc pertinebant promulgatæ Religiosissimæ leges, huc institutæ Provinciarum Visitationes, huc idonei populo præfecti, datique Pastores; huc continuæ ad DEUM pro subditis effusæ preces. Munimentum Ingolstadiense, in quo primum olim lapidem optimis sanè auspiciis ipse adhuc adolescens posuerat, perfici curavit non solum adversus arma insultantium hostium egregiè firmum: sed Academiam quoque, firmissimum Religionis propugnaculum in ea urbe Doctorum virorum præfidiis communivit adversus Dei & Ecclesiæ hostes, Theologos, quos præstantissimos advocavit, subinde graviter, atque ferventer adhortatus, ut non contenti solam Doctrinæ lucem aliis dispensare, auditores suos sacris etiam Divini Verbi flammis incenderent; nec defuturum se, quin hos labores Principali munificentia compensaret. Ut juvenus etiam, unde Reipublicæ spes, velut ex flore fructus pendet, rectè formaretur, & idonei Ecclesiæ Ministri, quorum magna tum inopia erat, educarentur, Româ evocatis Societatis Jesu Patribus Ingolstadii Collegium instituit; unde cum seges uberrima extitisset, similem ex agro Monacensi messem collecturus, in eam quoque urbem Societatem Jesu Anno hujus sæculi quinquagesimo nono introduxit. Magistratus MDLIX.
 pariter ut in urbibus quàm integerrimi essent, singulari curâ providit, eos

Brunn.
 in Theat.
 Glor. &
 Virt.
 Boic.

Annal.
 Boici
 p. 2. l. 1. h.
 toto.

proinde Sacramento inviolabili adegit, Romanam quòd Fidem Germano candore velint colere; siqui suspecti fuerant, severe in eos animadvertit, nullis, quæ hinc oriebantur, cedens difficultatibus. Nondum tamen Principis Magnanimi partes in Dei amplificando cultu à se impletas existimavit, si Pietatis duntaxat Magistros Provinciæ daret, & non ipse simul exemplo & opere manum adderet. Itaque Aulam suam verè effecit SCHOLAM PIETATIS, ut Celeberrimus Cardinalis Hosius eam appellavit, seipsum verò præbuit vivam raræ omnino virtutis imaginem. In privatis alloquiis adhortabatur subditos ad omnem honestatem, aberrantes reducebat in viam, libros hæresi infectos malè cautorum manibus excuti, & in eorum locum sinceros subjici suis impensis curabat. Eam enim largitionem judicabat quæstuosissimam, ex qua æternæ vitæ fructus ad plurimorum salutem succrescerent. Quamobrem Sanctorum Historiam à Laurentio Surio olim elucubratam, vastum opus, in fena volumina Latino sermone collectum Albertus Germanicè reddi, & typis mandari jussit, ut hoc quoque idiomate cum multorum utilitate legeretur. Gestiebat gaudio Princeps optimus cum Divino Pastore Christo, si vel centesimam ovem ab interitu revocasset. Ita Andream è Prænobili Ligfalziorum Familia peregrinis extra patriam erroribus imbutum, monuit identidem, rogandoque (tanta erat humanitate) induxit, ut Cardinalis Hosii laudatissimi ea ætate viri librum evolveret, atque salutarem inde pro expellendo veneno temerè imbibito sumeret medicinam; sanavit hac ratione hominem, qui Librum illum in perpetuam tanti beneficii memoriam suæ familiæ reliquit, ut prostaret in Bibliotheca Ligfalziana perenne monumentum Apostolici fervoris, quo ab Alberto & ipse, & posterius sui in vera fide essent conservati. Jam verò suam quoque extra ditionem insigne hoc Religionis amplificandæ studium constanter protulit. Plurima & pro ratione valetudinis difficillima sæpè itinera suscepit, jam ad Imperialia Comitiam, jam ad ipsum Imperatorem, jam ad Principes Imperii, omnia ferè pro Religionis Catholicæ incremento, proque avertendo crudeli ferro, quod Hæresis Germaniæ jugulo jamjam admoverat. Præfens adfuit Pacificationi Augustanæ in qua circa annum 1550. & 1551. multa rei Orthodoxæ salutaria ejus consiliis sunt constituta. Passaviensem quoque pacem An. 1552. sua potissimum Authoritate composuit. Cum Ratisbonæ Anno 1556. Imperii Principes, atque Ordines convenissent, jussit Ferdinandus Cæsar Albertum Comitibus suo loco, & summa cum potestate præesse. Extat in Monacensi tabulario volumen ingens Litterarum de his ipsis Comitibus, quæ partim Cæsaris summam in Alberto fiduciam existimationemque, partim Alberti labores maximos pro Ecclesia susceptos Imperioque commonstrant: sed & Maximilianus II. Imp. optimè gnarus, Catholicæ Fidei integritatem nullius quàm Alberti SCUTO melius esse protectam, suas quoque in Conventu Ratisbonensi vices A. 1567. eidem commisit. Dici vix potest, quàm ab Alberti ore & eloquentia summi Germaniæ Principes pependerit, suspexerintque eum velut Boni Consilii DEUM, qui ingentis sapientiæ præjudicio fluctuantes sententias facillè posset in concordiam redigere. Ipsum Consilium Tridentinum æstimavit Albertum tanquam Fidei Columnam, & FIRMISSIMUM (Patrum Congregatorum verba sunt) APOSTOLICÆ ECCLESIAE PROPUGNACULUM. Quamvis enim præfens illuc non venerit, per Legatos tamen suos Augustinum Baumgartnerum, & Joannem Covillonium Soc. Jesu Patrem ea egit, & dixit quæ in communem omnium utilitatem, & laudem Bojariæ eximie redundarunt.

In immensum excresceret Alberti Elogium, si ea omnia, quæ pro Divini Numinis cultu magno animo magnificè gessit, adducere mens foret. Ad alteram igitur Magnanimitatis, & huic instituto magis propriam doctem me convertō. Istud Pulcherrimum in Magnanimo confurgit decus, ut animum habeat IN UTRAQUE FORTUNA sui semper similem, qui sicut in prospera & æquabili sorte ad veræ virtutis altitudinem se erigit, ita nunquam demittit in tristibus ac metuendis. Conspirent igitur ardua, conjurent adversa, fortuna, quotquot habet, emittat fulmina; Albertus non refugit, non perhorrescit, eodem stat animo, vultu eodem; nunquam visus, nunquam auditus, aut queri, aut gemere, aut dolere, aut timere: quin ipsa si mors sua intentet vulnera, non formidat MAGNANIMUS, & mortalia contemnit, & mortem. Fortè Ingolstadii ex Ratisbonensibus Comitibus festus conqueſcebat tantisper Albertus, eo ipso tempore, quo arcano Divinæ Providentiæ consilio, funestum irati cœli vexillum, horrida Cometæ stella apparebat. Et Albertus, sive ignarus, sive negligens Phænomeni cum Proceribus hilariter colloquebatur; cùm sideris exorti mentionem aliquis atque indicium facit; commoveri cæteri, & stare attoniti: sed ipse nihil conturbatus, magno generosoque animo subiecit: *Ecquid miramini unum aliquod novum, atque inordinatum apparere in cœlo, quando in terris nova & inordinata sunt tam multa? nimirum & cœlestium quædam sunt vicissitudines rerum.* Jactantur veterum sententiæ Philosophorum; sed enim quid gravius, quid constantius vel ab ipso Seneca, qui integrum de Cometis Librum perscripsit, subito dici potuisset? quid est, quod animum tristissima quæque nihil metuentem clarius demonstret? Sed non tantum non metuit futura; præsentia quoque, quæ animum propius feriunt, nihil expavit. Quæ fortitudo major in Principe excogitari posset, quàm si à suis met laceſſitus injuriâ, prodicione circumventus, tentatus aggressione, bello appetitus, nil aliud opponat quàm clementiam, vindictam seponat? annon hæc Magnanimitatis pars omnium præstantissima? Nobilium quorundam inter Bavaros factio grande aliquid in Albertum moliebatur. Erant nonnulli excelsi loco nati, & præcipuæ apud Principem admiſſionis, qui clancularia hæreseos lue infecti, cùm ad libertatem Religionis adspirarent, eamque & sibi, & aliis, uti volebant, parare alia ratione non possent, vim tandem optimo Principi, nihil minùs, quàm arma cogitanti decreverunt inferre. Eam in rem milites, & arma conducunt in Saxonia, & quidem ipsius Alberti nomine, & Auctoritate ad hoc perfidè interposita, tanquam ei conscriberent exercitum. Augustus Saxonie Elector, miratus, se insalutato, sua in Provincia delectus à Bojis agi, ea super re cum Alberto per literas amicè exostulat. Albertus nuntio tam inexpectato commotus, ut in rem præsentem veniat, citatis equis excurrit in Saxoniam, conquisitores militum rapit in quæſtionem, & sceleris totius, quod in se texebatur, intelligit telam. Obscurum non est, quid Principi Leges & jura permittant in eos, qui perduelles, & de tanto crimine sunt convicti; sed Albertus verè Magnanimus pari modo spernebat injuriam & vindictam. Graviter increpitis, & graviora formidantibus hanc solummodo pœnam dictavit, ut detracti è digitis annuli, gentilitiæ nobilitatis insignibus notati imponerentur incudi, & malleo contererentur, indignos hac ratione declarans, qui porrò Nobilium Familiarum portarent indicia; spem tamen fecit novæ gratiæ, si novo & meliore vitæ genere antea acta emendarent; quin ut clementiæ daret ampliùs, nomina quoque eorum in vulgus emanare non

Hunge-
rus in
Orat.
funebti.

permisit; quamobrem hodièque de his annales silent. Præclara enimverò hæc erat Victoria de se, deque Fortuna Adversa, adversitates expugnare clementiâ, & offendentes sic ulcisci, ut ipsi potius irascantur sibi, quod tantam clementiam offenderint. Magnanimitas hæc est Divinitatis æmula; Excellentia enim Dei est, facilem delinquentibus dare veniam; Deo proximum, ejusdem placari piaculis, quibus læso Numini satisfacimus. Porro ex hoc ipso, quem narravimus, casu adverso facile erit intelligere, quàm multarum persecutionum meta extiterit Princeps in Religione defendenda tam Constans. Pronum est, quod cum multorum hominum malitia, cum pervicacia plurimorum fuerit depugnandum, quorum opiniones altis & pertinacibus nixæ radicibus si eruantur, latam plerumque ruinam trahunt; irritata enim ejusmodi hominum foex ad perfidiam rebellionemque viam sibi quærit undique, nec Deo locum, nec fidem reverentiâque Principi servat; instar colubri se torquet hæresis, quando calcatur; sibilat, venenum expuit: uno hydræ capite contuso, furor & invidia alterum exerunt; inde infectationes, inde vindictæ cupiditas. Verum persecutiones istæ cesserunt Alberto in augmentum Potentiæ; Adversa in gloriam. Cum ei Divinus honor, subjectorumque salus adeo curæ fuerit, mirum videri non debet, ipsum vicissim Deo singulari curæ fuisse. Hinc quamvis Adversarii non deessent, Dei tamen SCUTO protectum lædere nemo potuit: circumvolabant tela, sed ad animum non pertingebant; Dæmones ipsi hæreticorum Patroni Alberto machinabantur interitum, sed actum egere. Ita Bruñerus claris edisserit verbis: „Dæmonis inquit, in Principem odio, quique Dæmoni in exitium mortalium operam navant, execrabili ministerio concitata tempestas navigantem in Würmio Lacu ex improvise deprehendit, & tanta ventorum, procellarumque vi inter horrendos cœli fragores, mortemque intentantia fulmina in navim incubuit, ut de humanis auxiliis nautæ pariter vectoresque desperarent. Sed eminebat reliquos inter Albertus MAGNANIMUS, spem & sacram jacere anchoram jubet in MARIE Matris Oettinganæ potenti auxilio, cujus eximio cultui à prima ætate erat addictissimus. Mirū dictū! mox ut auditū MARIE Nomen, & ingeminatæ preces, navis ad portū incolumis ejicitur. Regiis subinde muneribus Virginis Sophiae aram Oettingæ Albertus exornavit; extant adhuc oblata ab eo duodena SS. Apostolorum signa ex argento affabre facta, sacrificantium præterea, ac ministrantium ad aram pretiosæ vestes, auro gemisque illusæ, & Velum Altaris fronti oppandendum gemmeo Deiparæ Nomine insigne. Sunt & alia tum Oettingæ, tum Monachii & Ingolstadii illustra monimenta beneficentiæ Albertinæ; nam qui Magnanimus, idem & munificus: Magni certè animi est dare, ac perdere (si ita fas est loqui) in Dei causa. Stat Ingolstadii Princeps Ara egregii operis in Basilica Mariana Alberti jussu ac sumptibus constructa. Ejusdem curâ & impensis Bavaria præcipuum suum Tutelarem D. Bennonem è Misnia accepit. Primam Divi ossa stationem Monachii in palatio Alberti per quadriennium obtinuerunt, donec anno ejus sæculi octogesimo festâ scæramoniâ, & communi urbis gaudio in maximam Divæ Virginis ædem translata, stabilem ibi sedem nacta sunt. Dedit sacrum hunc thesaurum Patriæ Albertus, à quo gratias illa etiamnum trahit inexhaustas, Beneficentiam quoque ejus immortalī laude extollet minima nostra Jesu Societas, quæ ipsius beneficiis inter Bojos educata, Collegiis illustrata, foundationibus amplificata est. Testabuntur multæ aliæ Religiosorum familiæ, liberaliter paternæque ab ipso adjunctæ, exornata item tot ubique templa, tota Bavaria, magnis opibus, nobilissimisque ædificiis adaucta. Mæcenatem verò præcipuè expertæ sunt Musæ &

Theatr.
Virt.
Boic.

& artes liberales, quarum cultoribus haud facile quisquam Principum favit prolixius. Fontem auri rectè coevi Auctores appellarunt, ita largè rigavit, inundavitque beneficiis, quidquid fuit usquam eruditionis, & eruditorum. Viventibus his benefacere non contentus, mortuorum quoque monumenta ut in longam posteritatem durarent, procuravit, conquisitis undique libris, & in amplissimam Monachii Bibliothecam illatis. Eadem munificentia, magnificentiaque rarissima quæque penicilli, & artis statuariae miracula, celebresque antiquitatis reliquias immenso sumptu collegit, & in Monacensi Principum Regia collocavit, ut ubique Magnus, æterna Magni animi, magnaque molientis documenta posteritati relinqueret.

Qui ergo MAGNANIMUS in omni vita extitit, eodem tenore, magno nimirum, fortique animo mortem rerum omnium durissimam excepit. Cum ultimam operam Reipublicæ in Augustanis Comitibus impendisset, & non multò antè Gymnasii, ac templi suburbani pro Societate Jesu ædificationem, quam inter plebis sepulchra tunc caperat, Monachii absolvisset, suarum simul virtutum Pantheo ad omnem perfectionem elaborato, A. MDLXXIX. tentari morbo cœpit, statimque contestatus, omnino se ex eo moriturum, animæ Medicum accersivit, quocum rebus conscientia compositis, & SS. Evcharistiâ religiosissime perceptâ, corpus ad supremam inungi luctam voluit, sat firma mente jam prius ad eandem comparatus. Postquam Filiis Orthodoxam fidem, & se Deo ardentibus sæpè precibus commendasset, ingentem denique animam absque doloris sensu, nulla certè ejus edita significatione, efflavit, vitâ & vitæ exitu verè MAGNANIMUS. Sic cecidit Flos Germanorum, Terror hæreticorum, Patriæ Pater, Ecclesiæ Columnen, mundi melioris fundamentum. At non cecidit. Magnanimus, dum sic cadit, surgit. Cecidit Albertus è mortalitate, ut surgeret immortalis. Immortale ejus nomen in Cœlis, terrisque permanet, statque hætenus cum ipso, perque ipsum Bojaria, Tellus Beata, & Cæruleæ cognata Plagæ, quæ jaceret forsan, cœlestemque colorem ac cœli spem amisisset, communi hæreseos afflata malo, animarum clade involuta, nisi fulta, & sustentata fuisset Magnanimi Alberti virtute; nisi & Albertus posteritati dedisset Herculem se

An. Chr.
MDLXXIX.

Atlante non minorem, Wilhelmum nempe V. cujus jam laudes ordimur.

VVILHELMUS RELIGIOSUS,

ALBERTI MAGNANIMI FILIUS,

COMES PALAT. RHENI,
UTRIUSQUE BAVARIÆ DUX.

*Sæpè dabat superæ spectacula grata catervæ,
Creber Olympiaco Victor Hic in stadio.
A Cælo Plausum tulit, infinitaque Dona,
Dignus qui Sancti Nomen ab Orbe ferat.*

Annales
Boici
parte 2.
ib. 12.

Elix Bojaria! Principes habes, vel potius terrestres Deos,
Quorum Fortitudo non Utramque solum in humanis For-
tunam subjugat, & ad sua tenet imperia captivam; sed qui
gloriosis virtutum triumphis, Pietate ac Sanctitate ipsam
Beatitudinem & felicitatem Cœlestem suis Tuisque meritis
faciunt obnoxiam; In Wilhelmo V. tenes Arnulphi, Ca-
roli M. & Henrici Sanctitatem, quamvis non publicis Ec-
clesiæ honoribus, haud dispare tamen virtutum splendore redivivam. Pie-
tas Tua, O Bojaria! & cum hac Vera felicitas à majoribus accepta, diuque
Pro-

Propagata à Wilhelmo isto in tantum adducta est gradum, ut tu verè BAVARIA SANCTA, & Principum Tuorum Aula, PANTHEON SANCTITATIS dici non una ex causa potuerit. Est igitur Wilhelmus de Cœlestium Virorum numero, & si quis alius Gloriosissimi HEROIS nomine dignissimus, quod à primæva sua origine, & consuetudine gentilitatis jis tributum est, qui mortales cùm essent, rerum tamen à se gestarum magnitudine quamproximè ad Deos immortales accesserunt, eamque in terris obtinuerunt opinionem, ut post mortem in Deorum numerum crederentur relati. Fabulosos Heroës extinxit Wilhelmus, verisque virtutibus athletarum Cœlestium sedem est adeptus. Id, priusquàm vitæ operibus demonstramus, in Symbolo tanquam Hierographia adumbratum legamus. Plenum id est mysteriorum: mundi globus infido aquæ elemento, instabili nempe basi nititur; & hic ipse globus sua rotunditate volubilis hippodromum, sive stadium, in quo cursu equestri decertetur, aut sustinet, aut sustinere videtur; reipsa enim Circus in vacuo pendet aëre. Quid ista? Rerum mundanarum, & quæ in his est, fragilis instabilisque Fortunæ Symbola sunt. Non tot fluctibus agitur Euripus, quot Fortuna dubiis semper motibus; non globus ita facilè rotatur, quàm mutetur Fortuna. In hoc totum Fortunæ stat Regnum; mare dubium & procellosum pro sua habet ditione; pro solio ac throno versatilem globum. Quisquis verò Fortunæ Dominus, & Heros est, inconstans Fortunæ Regnum sub pedibus conculcans, in stadio virtutis currit alacriter, æternæque certat pro Corona. Talem pictura exhibet Athletam, qui in Circo supra res terrestres posito, velut in Olympiis decurrit; Et talis erat Wilhelmus Athleta Olympionices Sanctissimus. In summa Fortuna, Bona Fortunæ omnia conculcavit. Vita tota lucta fuit, & certamen pro cœlo. Per stadium omnigenæ virtutis pervenit ad coronam. Ternas sacræ Palæstræ accuratissimas Leges ipse sibi posuit: AGNOSCE, DOLE, EMENDA. *Agnosce rerum humanarum, & Fortunæ vanitatem, eamque tibi subijce, agnoscendo, contemnendo; Dole: per dolores & adversitates ad bravium contende; de virtute in virtutem progredere, & in melius semper vitam quantumvis Bonam emenda.* Atque hæc erat vitæ totius Epitome in Wilhelmo: super rerum humanarum inanitatem altiore animo incedere, austeram dolorisque plenam virtutis viam decurrere, perque majora semper incrementa, vitæque in melius emendationem promereri Palmam cœlestem. Nihil equidem censura quantumvis rigida habere potuit, quod in tota Wilhelmi vita perstringeret: Sæculi illius prodigium dicebatur, & Princeps immaculatus, ac sine nævo; sed, ut ipse de se abjectissimè sentiebat, ita pro Symbolo, proque tessera alia non voluit admittere verba, quàm tria hæc pœnitentis suspiria: AGNOSCE, DOLE, EMENDA. *Magnarum nempe, id est, Heroicarum Animarum, ut Magnus ait Gregorius, id proprium est, ibi vereri, & agnoscere culpam, ubi culpa non est, & pœnitentis induere habitum, ut innocentia conservetur.* Ita sacri Heroës solent: sic pati oportet, & per adversa, inferre vim cœlo, per eadem vestigia tendere ad gloriam, quæ Christus impressit. Sic Corona immortalis obtinetur. Emetiamur nunc, sed uno tantum alterove pede, quantus Heros fuerit Wilhelmus; totum enim comprehendere non possumus. Ubi fatis cessit Albertus V. collabascens per dissidium Religionis Columnen, hæreditarius Bavarie clavus Wilhelmo natu è Filiis maximo cessit, quem Hic summâ prudentiâ annos septemdecim moderatus, Religionis quoque ac cæterarum virtutum cultu ingentem Provinciæ suæ felicitatem peperit. Et Religionis quidem immortale specimen dedit in plurimis, usque adeo, ut si Terram suam Ca-

Brunne-
rus in Ex-
cubis.

tholicam non reperisset, gloriosa sedulitate fecisset. Patris enim Clarissimi Principis exemplo incitatus præstantes è variis locis viros accersit, qui aut Ecclesias, aut juventutem, Republicæ Seminarium, ad pristinam pietatis normam educerent, & edocerent. Pro juventute quidem primum Ingolstadii domicilium pereleganti structurâ & amplitudine commoda sub Divi Ignatii Martyris Antiocheni Patrocinio collocavit, atque ut Convictores sub Societatis Jesu disciplinâ tantò opportuniùs habitarent, ad proferenda continuandâq; Collegii Societ. Jesu cum hoc Ignatianæ ædificia, bis mille quingentos aureos est largitus. Tum etiam Monacensi Seminario à Divi Gregorii Tutela appellato Beneficam adhibuit manum. Ut eam Domum in pauperes adolescentes Bonis artibus informandos potissimum destinata, sua ipse majestate, præsentiaq; dedicaret, primo, quo immigratum est, initio cum Renata Ser.^{ma} Coniuge, Ferdinando Fr. & Maximiliano Fil. postea Septem-Viro, in novo triclinio prandere est dignatus. Multâ subinde Piorû donatione, atq; ipsius Ser.^{ma} Bavariæ Domûs crescente in dies munificentia seminarium illud ad Patriæ utilitatem magna cum tempore fecit augmenta. Aliam quoq; virtutis ac Doctrinæ palæstram, Gymnasium nempe amplissimû paulò post insigni magnificentia Wilhelmus excitavit, cui adjecit Collegium Soc. Jesu, dignitate venustatêque maximè visendum, atque etiam invidendum, si incolas spectes; si Conditorem, par Majestati ejus, & tanto Principe dignum. Super omnia templum Divi Michaëlis eminet augustissimum, atque opus ferè Regium, quod intra quindecim annorum spatium, immensis ferè sumptibus in eam exstruxit magnificentiam, ut Germania jam Romæ desinat invidere. Et multorum consilia, & Fortunæ adversantis machinæ se interponebant, dum tanti moliminis opus aggrediebatur; sed cordatissimus Princeps suâ constantia difficultates perripit, & contra dicentium, nitentiumque ora ac studia compefcuit. Ita, dum perducta jam propè ad finem Basilicæ turris corruisset, indeque multorum malevolorum assurrexissent cornua, casum in omen sinistrum detorquentium, tantum abest, ut Wilhelmus remiserit animum, ut admoneri se potius à cœlo crediderit, aliquod pristinæ Majestatis auctarium in templo desiderari. Angelorum quoque curam & tutelam singularem ex eo casu cognovit; fieri enim non potuisset, nisi his manum porrigentibus, ut moles ducentis pedibus alta, quæ stragem longè latêque perniciosam datura videbatur, in seipsam velut ad perpendicularum sine mortalium cujusquam, vicinarumque ædium injuria subsideret. Imò & ante casum jam providit Deus, ac cura Principis; nam ubi primum fatigantes turris parietes, nutansque cacumen est observatum, campanis depositis, viæ circa templum fuerunt occlusæ, omnibusque periculis est consultum. Princeps animo super plebeia judicia multum eminens, nullòque Fortunæ sequioris casu absteritus, perpurgato statim loco, ejectisque ruderibus non modò collapsum opus restauravit, sed redegit in formam longè ampliorem, adjecto Choro, ut vocamus, in paucis magnifico, ea latitudine altitudinêque, quam hodiêque architecti omnes admirantur. Novus hic erat de adversante Fortuna triumphus, novum altissimæ mentis inventum, subitis ex casibus & ruinis virtutis suæ erigere monumentum, superque fortunæ machinas tantò altiùs incedere: non veteris impenis jacturâ, non necessitate novi sumptûs, non obloquentium malevolentia aliter commoveri, quàm ad majorem constantiam, ad munificentiam grandio rem. Hanc si modo explanare vellemus, non in Regia tantum Basilicæ structurâ conspicuam, sed apparentem in incomparabili sacrorum ornamentorum thesauro, quo duodecim altaria totumque templum, cum larga stabiliū pro-

proventuum fundatione locupletata fuerunt, paginae plures non sufficerent; dixisse sufficiat, tam profusam fuisse Wilhelmi largitatem tum in his, tum in aliis ad alia templa muneribus conferendis, ut potentissimorum Regum exempla etiam rarissima, si non superaret, certe adaequaret. Passim videas totâ Bavariâ in templis, quæ si uspiam, hîc sunt frequentissima, aras auro ceteroque ornatu splendoras à Wilhelmo erectas magno sumptu, & studio tollendi vetustum squalorem, quem ne in pagis quidem superesse passus est, ut Decorem Domûs DEI, & tantò splendidiorem Numinis cultum ubique procuraret. Opera inter reliqua eminent quoque sacræ ædes Divis Carolo Borromæo, & Nicolao positæ, quem utrumque vitâ suâ æmulabatur. Imò Lauretum usque se Wilhelmi pietas ac munificentia extendit; illuc enim Regia liberalitate munifica dona partim misit, partim ipse attulit. „Inter Dona „missa, teste Horatio Tursellino, erant Equus Generosissimus, laminæque in Hist. „argentea ebano inclusa, ubi B. MARIE JESUM puerum gremio gestantis, Jo- Lauret. „sepho fugæ Comite in Ægyptum, effigies expressa cernitur: candelabrum „item argenteum pensile, non magis pondere, quam operè egregium; pon- „dus est librarum octoginta; opus autem ejusmodi, ut quatuor & viginti ve- „luti rami ex eodem emineant trunco, scitè omnes venustèque dispositi; adeò „ut totidem cereos laxè sustineant. Ergo id candelabrum in ipsa Virginis „Cella perpetuò ante ejus effigiem pendet, nobile omninò Bavari donum, „sed hoc nobilius, quòd dotatum venit. Dotis nomine assignatum à Duce „stipendium, ut quotannis per quadraginta Dies Festos ac solennes candelis „vicenis & quaternis candidis B. Virgini luceat. Anno MDLXXXV. Laure- „tum ipse profectus, nova ibidem & munificentiae & Religionis vestigia reli- „quit. In Augustissima Virginis Cella usque eò Christiana ejus humilitas pie- „tasque enituerunt, ut præsentibus miraculo forent. Nam tanta animi „corporisque submissione supplicabat in turba, ut unum aliquem de populo „crederes. Inter Dona secum allata præcipuum fuit libellus ex auro solido, „qui trifariam divisus, quatuor velut paginis geminata sigilla, egregiasque „imagines continet. Integumentum ex auro, unionibus, gemmisque cla- „rissimis opere mirabili perfectum pendet ex tribus catenis aureis, quas ex „aureo fluentes annulo ingens saphirus excipit. Fama est, hoc donum octo „aureorum millibus aestimatum; nec ferme aliud est in ædis Lauretanæ the- „sauris, quod jucundius à peregrinis avidiusque visatur; adeò non solum or- „natus, sed etiam interiorum imaginum, sigillorumque eximia pulchritudo „spectantium oculos rapit, arte certante cum copiâ. Ejusdem donum Chri- „stus aureus fuit, eâ specie, quâ redivivus existit è sepulchro; & sepulchrum „adamantibus, pyropisque collucet.

Nondum hîc stetit Wilhelmi liberalissima pietas, studiùmque Religionis. Ut Ecclesiæ Orthodoxæ augmentum ubique procuraret, Collegio Societatis Jesu Oenipontano in Tyroli, quò plures ibi sacri operarii sustentari possent, magnam pecuniæ vim liberaliter dono misit. Ratisbonam quoque Societatis Jesu Coloniam induxit, ut urbi A catholicis ritibus jam magnam partem addictæ aliquid remedii afferret. Multæ hinc ab initio difficultates se Wilhelmo objiciebant, sed pervicit tandem, quæ negotium sufflaminabant, obstacula, effecitque, ut Monasterium S. Pauli à Divo Wolfgangò quondam ejus urbis Præsule fundatum, jam verò penè desolatum Societati Jesu in Collegium traderetur. Authoritas Sixti V. Pontificis Maximi ea in re implorata negotium absolvit. Curas inde suas convertit Wilhelmus ad D. Virginis Ædem Oettinganam, augendamque in ea Piorum Religionem. Alterum ibi Germaniæ

Lauretum est, votique causâ innumera illuc hominum multitudo solet confluere. Wilhelmus ipse, quamvis æstivi calores vehementer urerent, solo triobolari peregrinantium baculo instructus, neque alio insignis apparatu, quàm modestiæ & pietatis eximiæ, eò pedes non rarò cucurrit. In locum tanto populorum confluxu celebrem, & saluti animarum procurandæ tam opportunum, misit è Societate Jesu aliquos, sedemque jis attribuit, ut & lustrando pœnitentes, & Divinum explicando verbum fertilem excolere agrum adjuvarent: Similem operam eos ponere jussit ad Templum Divo Sebastiano Martyri Eberspergæ dicatum, locum insigni pariter Religione, & frequenti hominum concursu, maximè verò ipsius Divi Sebastiani Cranio, aliisque Sanctissimis Reliquiis nobilitatum; postquàm malignitas temporum unâ cum fortunis Monasterium illud etiam Religiosorum numero imminuisset, Wilhelmus accepto à Clemente VIII. Summo Pontifice Diplomate impetravit, ut Monachiensi Societatis Jesu Collegio adjungeretur. Ad finem non pervenirem, si Regiam Wilhelmi munificentiam simul, & Religionis amplificandæ studium narratione vellem exhaurire, aut verbis assequi; satis, superque manifestum est ex jis, quæ in breve hoc compendium sunt missa, quàm magnificis operibus, factisque, sacri & pro Cœlo Deoque strenuè laborantis Herois nomen jure merito sit consecutus; Principem Apostolicum, & inter Germaniæ Apostolos Principem, haud injuriâ compellaro; sic pro Evangelio Dei aut laborabat ipse, aut qui laborarent, mittebat, conducebatque. Patrem aurei sæculi Bojaria in eo habuit, Patriæque PIÆ firmamentum. Aurum, quod extra templum malè adoratur, consecravit aris, & dum auro verum legitimūque honorem procuravit, introducta simul verâ pietate, sæculum suum reddidit aureum, & fortunatum. Quæ enim melior, optatiórque Fortuna, aut Principi, aut subiectis obtingere potest, quàm à Religione? cum hac florente omnia cætera cadant prosperè, juxta Græci vatis pronuntiatum: *Numen colenti cuncta numen diriget.* Wilhel mum quis felicem fuisse non agnoscit? cui uni omnium Bojariæ Principum contigit vivo tres Filios videre in Purpura, Philippum nempe Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, Ferdinandum & Maximilianum in ostro Imperiali, hunc Electorem Bavarum, alterum Coloniensem; Filium alium Albertum vidit prole stipatum; vidit Duos Generos alterum Cæsarem, Ferdinandum nempe Secundum & PIUM, Boica olim in aula ad Pietatem educatum; alterum Principem è Lutherano Catholicum, Wolfgangum nempe Wilhelmum Comitem Palatinum, qui cum magno Catholici Religionis incremento Sanguinem Boico-Palatinum ad orthodoxa sacra revocavit.

Erattamen Fortuna hæc, quantumcunque magna longè infra animum Wilhelmi posita; Patriæ, familiæque dabat felicitatem, sibi adversitatem. Noverat Heroas profanos per dura & aspera esse formandos; quantò magis sacros? Vitam ergo ingreditur mundo contrariam, cœlo admirandam. Satur Potentiæ, satur humanæ felicitatis potestatem gubernationemque Bavarie in Filium transfert Maximilianum, tam raro, quàm memorabili paternæ pietatis in Filium, & contemptus rerum humanarum exemplo. Factum id Anno MDCXCVI. Diu antè Maximilianum imperio parem formaverat, dederatque jam talem vivus Patriæ Filium & Principem, qualem alii, ut post mortem dare possint, magnis & anxiiis votis desiderant. Ipse Circum virtutis, aliis rebus omnibus sepositis, totus, & solitarius ingreditur. Castitatem à trigésimo nono ætatis anno, quod vitæ illius dimidium fuit, cum Renata

lectif-

le&itissima Principe, & Decem jam Liberorum Matre ex compacto sanctissi-
 mē coluerat, omnēque thori usum abdicarat, Divum Henricum Bojorum
 olim Principem sicut in cæteris, ita in hoc quoque imitatus; imò & cætera
 illa mundi miracula Paulos, Antonios, Macariosque, novum ipse nostri sæ-
 culi miraculum sancta studuit æmulatione repræsentare. Eapropter in ipsa
 sua Regia, atque suburbanis Schleishemiensi, ac Neideckiano sacros secessus
 & asceteria, quæ eremi horrorem referrent, miro opere excitavit, iisdem
 abditus & tantum non sepultus sibi vivebat soli & Deo. Id cum primis solebat
 eo tempore, quod quadragintadiali jejuniō ab Orthodoxis transigitur. Tum
 ad recolendam Christi Patientis memoriam hispidum rigentibus pilis assume-
 bat amiculum, cibo utebatur tenui, vel ab omni abstinebat, ut ipsam fran-
 geret necessitatem, aut si quando huic cedere cogeretur, non nisi victor suc-
 cumberet. Quietem ac somnum non tam capere videbatur, quā abigere,
 secum ac cum natura luctans fortiter generosus PUGIL. Et erat hæc lucta
 tantō severior, quod non ut olim à Palæstritis in arena, mollique solo, sed
 vel in nuda rigidāque humo vel junceum super stratum perageretur. Deinde
 ut cursum ad sanctitatis metam tantō animosius decurreret, flagra quoque &
 cilicia ferrea pro stimulis adhibuit. Quid majus de Principe Sancto, quid
 præstantius de Fortissimis Athletis dici potest? Ita rara sunt hæc, ut si in pau-
 cis interdum Principibus talia inveniamus, dignos eos censeamus Apotheosi;
 quod si & illa addamus inaudita ferè Misericordiæ opera, quæ in miseros ege-
 nōsque exercuit Wilhelmus, quis non in Beatorum numero eum collocabit,
 tanti nominis dignationem Christi voce tuiturus, qui BEATOS MISERI-
 CORDES non uno oraculo pronuntiavit? Vix aliquis in Monacensi vicinia
 tum vixit aut inopia pressus, aut orbitate solus, aut casu aliquo, miseriāque
 prostratus, qui liberalitatem Wilhelmi, tutelam, subsidium, paternū-
 que finem non invenerit. Xenodochium Monachii ædificarat, idque ope-
 rum suorum, & exercitationum sacrarum proprium quodammodo Circum
 esse voluerat: ibi pedes adventantibus peregrinis abluere, libare osculo, nec
 faniem quidem & ulcera fastidire, mensæ accumbentibus inferre epulas, eā-
 que agere, quæ, ut in aliis quondam ex Patritio vel Consulari Ordine Sanctis
 Viris homines videre possent & admirari, ex ultimo Oriente & Occidente spe-
 ctatores confluebant. Talia Charitatis obsequia hospitibus ac peregrinis ex-
 hibebat Wilhelmus integrum plerūque triduum; abeuntibus tam largam
 quoque stipem addebat, ut quotannis multa Rhenensium florenorum millia
 in ejusce largitionis tabulas relata sint. Domum aliam similibus destinata
 operibus, & suæ Regiæ continentem tribus ægris perpetuò fovendis destina-
 vit, neque hunc numerum unquam passus est imminui, in unius vel deceden-
 tis, vel convalescentis vicem mox alterum substituens. Ad hos itabat de die
 bis tēve; affidebat lectulis Magister patientiæ, atque institutor rationum
 amandi DEUM, & capeffendæ æternitatis. Egregia dicta animabat factis, ta-
 bida ægrorum corpora levans de lectulo, & nauseantibus sua manu cibum
 ingerens. Insuper ex mendicabulis ultimæ sortis convivas sibi legebat, id-
 que sæpius per singulas hebdomadas; cum his jucundissimē epulabatur; his
 opimiorē obsonii partem, his statim insuper stipem, vestemq; dabat: Wilhel-
 mi maximē consilio erectum est Monachii Orphanotrophium. Ipse ad D. Elsa-
 bethæ quatuor domicilia instruxit collocandis ægris, in quos etiam sumptum
 fecit haud modicum, uti & ad templi eidem Divæ sacrandi fabricam. No-
 sodochium S. Spiritūs quavis adiit septimanâ, decumbentium nemine præte-
 rito, cui non suavissimē colloqueretur, ægritudinēque animi levaret hor-

tando, inopiam corporis stipe, tota civitate Monacensi ad hæc magni Principis officia obstupesciente. Sed nec ipsa civitas quamvis amplissima visa est ejus charitati sufficere; itaque lustrare suburbia, ægrorum cubilia explorare per pagos sustinuit; elephantiacos adeo non sprexit, ut & illarum casulis suam majestatem inclinaret, omnium miserorum holpes, saluator, consolator, & ut verbo dicam, Parens. Hoc vitæ tenore cum septuagesimum octavum ætatis annum esset affecutus, absoluto pulcherrimarum virtutum orbe aliud nihil supererat, quam Circulus æternitatis. Ad hanc itaque velut Gladiator ab arena, Pugil à Circo, ut rude donaretur, ut acciperet CORONAM evocatus est Anno MDCXXVI. VII. Febr. Magnificentissimum illud, quod Deo posuit in terris palatium, cessit Defuncto in Mausoleum. Illatum Divi Michaëlis templo cadaver est, sed sine pompa, ac laudatione funebri, quam modestissimus Princeps prius omnem severe interdixit; quare & nos à funebri elogio, quod texere oporteret, porro abstinemus, atque id solum dicimus, majorem sancto Principi laudem non posse dari; quam PATRARE LAUDIBUS DIGNISSIMA, NEC TAMEN VELLE LAUDARI. Epitaphium, quod ipse sibi apponi voluit, atque in Divi Michaëlis templo publice extat, omittere non possumus, suntque hæc lectu, ac cogitatu verba dignissima: COMMISSA MEA PAVESCO, ET ANTE TE ERUBESCO; CUM VENERIS JUDICARE, NOLI ME CONDEMNARE. Epitaphium hoc cum inspexisset Suecorum Rex Gustavus, summam etiam in hoste virtutem vel hinc elucescentem magnopere laudavit. Laude majori in Cælo absque dubio fulget & extollitur WILHELMUS HEROS omni humana laude superior.

XXXIX.

MAXIMILIANUS
PRIMUS,
GVILIELMI FILIVS,
COMES PALAT. RHENI.
UTRIUSQUE BAVARIÆ DUX,
S. R. I. ARCHI-DAPIFER ET ELECTOR.

*Heroëm Tantum si tempora prisca tulissent,
Plures æquasset solus in orbe Deos.*

Theatr. Vitt. Boic.

Uousque crescet adhuc gloria, & Fortitudo Boica? Ecce
MAXIMILIANUS! quo majus aliquid dici non potest,
Princeps re, ac nomine MAXIMUS, magnitudinis apex,
& magnanimitatis exemplar! Ecce BOICUS HEROS! Theatr.
Gloriæ
& Vitt.
Boic.
in quo re floruit, revixitque totus & Theodonianus, &
Carolinus, & Ottonianus Sanguis! Ecce GERMANUS
SALOMON! in quo magnificentissimè relucet, quidquid est

Augustum in fama, Opulentum in felicitate, Gloriosum in Potentia, in Sa-
pientia admirabile, summum in Fortuna. Ejus nos gesta quomodo tribus
complectemur paginis, quæ celebris rerum Boicarum Scriptor integro & va-

G g g

sto

Adelsr.
tota par-
te 3. An-
nal. Boic.

sto opere, parte nimirum Annalium tertia, eaque prægrandi assequi voluit, non adæquavit? Tantæ Maximiliani sunt laudes, ut si eisdem par esse unus voluerit liber, totâ debeat Bavariâ non minor esse. In nuce dabimus ergo Iliadem, Leonem in ungue, in umbra Gigantem maximum, Heroem in Epitome, HEROEM in omni Fortuna Strenuissimum, Inviictissimum, Gloriosissimum.

Quod olim de CÆSARE assentatio plebis jactare ausa est, cum exclamaret: Pompeji triumphos dinumerabamus, tuos (O Cæsar) enumerare non possumus: verius jam Bojaria de suo dicere potest Maximiliano, qui in continuis & contiguis bellorum procellis, quibus vitæ ejus erat obnoxia, tot fere triumphos emessuit, quot pugnas inivit. Inde ducamus initium narrationis, unde ipse victoriarum; ita tamen ut summam duntaxat perstringamus. Prima omnium Donawerda (inter Liberas tum Imperii urbes censebatur) experta est, quid Maximiliani arma possint. Effrænis illorum civium licentia, qui Catholicos ritus contra pacta conventa insolenter furiosæque turbabant, Rudolphum II. Imperatorem post alia remedia incassum adhibita coegerunt, ut gliscenti contumaciæ armis occurreret. Eam igitur Provinciam Maximiliano rei Catholicæ studiosissimo Principi imponit Anno MDCVII. Non una civitas, sed fœderatæ aliæ, Principesque Acatholici simul oppugnandi videbantur. Et facile latius serpere flamma, communæque in Imperio belli incendium poterat excitari, nisi Maximilianus celeritate usus, ingentem subito exercitum, & obsidionem non expectatam urbi admovisset. Debellatum fuit brevi, & contumaces in ordinem, obedientiamque redacti. Eo ex tempore Donawerdani sub orthodoxa Religione & Ditione Bavarica fuerunt: Siquidem hac lege noxarum gratiam jis fecit Imperator, ut bona eorum quæcunque, possessiones, opes, Duci Baviaræ manerent obnoxia, donec executionis impensas ex præscripto Legum Imperii re ipsa restituerent; interim Maximiliano Duci Sacramento & obtemperandi nexu essent devincti. Cessit ergo prima hæc expeditio feliciter tum pro Bono publico, tum pro Baviaræ, ac multo magis pro Divini honoris incremento. Bellum aliud justissimis de causis à Maximiliano illatum est Antistiti Salisburgensi Wolffgango Theodorico, qui & Baviaræ urbes quasdam invaserat, & Maximiliani Fratrem Ferdinandum Berchtesgadeni oppido, ac redditibus, qui pertinebant ad Præpositum, spoliaverat. Multa alia indignè avaræque patrârat Antistes, atque ita induruerat in pervicacia, ut cum mollioribus frangi non posset, ferro opus esset. Ipsi summæ ædis Salisburgensis Canonici Literas supplices dederunt ad Maximilianum, rogâruntque, ut aliquam Provinciæ nimis oppressæ opem offerret. Arma igitur induit Maximilianus Cæsare & Pontifice approbante, soliisque Justitiæ propugnandæ causâ, sacra administratione prorsus intactâ, Præsulem in fugam compellit, cæteris suum ut cuique reddatur, facit.

Non magni quidem labores hi erant, quia HEROEM BOICUM nacti; nunc autem alia occurrunt monstra devincenda, quæ vel cælo missum Herculem possent fatigare; gloriosa tamen Maximiliani Fortitudo nec fatigari potuit, nec superari. Terræ gigantes Jovem tum temporis Imperio, Religionem orbe, Deum ipsum cælo exturbare laborabant; montes idcirco montibus, machinas rebelles machinis addiderunt. Primum quidem Austrii, ac Bohemi adversus Regem Ferdinandum insurrexerunt; hi ad Regem alium, eumque hæreticum, illi ad libertatem Religionis adspirârunt. Noverat Ferdinandus neminem magis ad Custodiam Religionis excubare, quàm LEONEM BAVARUM; hujus igitur Fortitudinem implorat. Adest Maximilia-

nus,

nus, & prius in Domo DEI, in templo, bellum jurat adversus hæreticos, tum stipendia paciscitur cum Castrorum Acie Ordinata, Mariæ nomen in Vexillum intexit militare, & felicibus auspiciis cum triginta facile millium exercitu primum in Austriam, tum in Bohemiam movet. Contremiscebant protinus ad Maximiliani tympana Austrii, qui cis Anasum seditionem concitarent. Intra quatuor, aut quinque Dies tota illa Regio occupata est, & vindicata Cæsari. Subjectâ primâ Austriâ, secundam Dux adventu suo exarmat, tum in Bohemorum transgressus fines Bucquojo Cæsaris Stratego jungitur. Jamque in ipsa rebellis Bohemiæ viscera, regni que Caput Pragam promoverat ferrum, bellumque. Ex itinere multas urbes deditione, vi, amore, terrore suas fecit. Priusquam ad pugnam decretoriam deveniretur, id quod antehac quoque egerat, repetit Maximilianus, Fridericum Palatinum, ut à captis abstinere, Bohemiæque excedat, amice monet, plurima rationum gravissimæque momenta ei jam in literis perscripserat, & saniora conabatur persuadere, per communem Sanguinem, & per amicitiae jura obtestatus, ut alieno Regno abstinere, periculosam aleam ne jaceret; sed illum Regii stemmatis conjux, & ambitiosi consilarii, in Regnum, aut potius in casum impetu nimium vehemente impulerant. Maximilianum certè nulla privata odia in Fridericum exasperarunt, nec ante id tempus Fridericus aversum à Maximiliano animum gesserat. Ita saltem videri potuit, dum in suas Fridericus partes adducere modis amicissimis Maximilianum conabatur; Monachium ipse venit, Romani etiam Imperii fasces ei detulit, non suam tantum in id operam pollicitus, sed aliorum quoque Septem-virorum non dubia, si vellet, suffragia. Maximiliano equidem non deerat mens ampla, & tantæ dignationi par, non forma corporis Imperio digna, non majorum Boicæ Domûs exempla, non Boni publici studium, non opes & Potentia magnificis tum exemplis orbi nota. Sed imortalis ejus gloria est, tam magnum in cupiditates exercuisse imperium, & arridentem Fortunam ejusque fastum despexisse. Et erant hæc fortassis malignæ duntaxat hæreticorum substructiones; tantum momenti in uno Maximiliano esse censebant, ut si illum haberent, omnia se crederent habituros; sua ad Imperium subsidia, quibus Maximilianum efferrent, fræna sperabant fore, ne hic adversis armis contra hæreticos uteretur. At, qui supra nubes est, non compluitur; non aliter ille blandiloquis technis, magnificis promissis, sceptris & coronis ultro oblatis motus est, quam si spumæ & bullæ adamantem arietassent. Tenuit Maximilianus Fortunam suam in potestate, ne ab ipsa teneretur captivus. Despexit, ne suspicere deberet. Documentum jam orbi dedit, quam facile populos & urbes subigere posset, qui fortitudine longè majore sui ipsius victor extitisset.

In Albo igitur Monte Pragensi rebelles Deo & Cæsari gigantes aggreditur. Perculit & fulminavit eos Christianus hic Jupiter tanta armorum vi, ut post unius horæ pugnam clades in multa sæcula memorabilis sit perpetrata, vires Friderici Palatini omnes uno veluti ictu prostratæ exarmatæque. Uno prælio servata Germania, pacatus orbis, firmatum est cælum. Unius campi pugna recuperavit Bohemiam, redemit Austriam, purgavit Franconiam, liberavit Sueviam, Bavariam exhilaravit. Et erat planè victoria illa manifesto similis prodigio, nec nisi prodigiosi Herois manu comparata. Fortuna in Friderici partes certissimò videbatur concessura; stabant enim pro illo loci primum eminentioris opportunitas, milites veterani nec tot itineribus, ut Cæsareani Bavarique, fessi, nec tot morborum stragibus exhausti; robur exercitus, à

tergo Praga, à fronte fossæ ac loricae. Catholicis spes una in Maximilian Ducis fortitudine; Maximiliano summa in DEUM, Deiq; Propitiam Matrem FIDUCIA. Constabat ei, quòd Ferdinandus II. Princeps Piissimus ad DEUM interea Preces mittat ardentissimas, quo levante manus in cœlum velut altero Mose, non dubitavit ipse, tanquam magnanimus Josue victoriam se reportaturum, clangente præfertim buccinâ sacerdotali, quam ad animandos milites sanctissimis verbis inflabat Dominicus Aragonius à JESU MARIA è Terefiano Sanctissimæ Matris Carmelo Vir Clarissimus. Ante pugnam Hic & in media acie Christi Crucifixi effigiem pro signo extulerat, verbisque vaticinio plenis ingentem in milite ardorem excitabat. Tessera militaris, quam eo Die per exercitum esse jusserat Maximilianus, alia non erat, quàm Divæ Virginis patrociniûm, ejusque venerabile nomen SANCTA MARIA, cujus effigies prætorianum fuit Maximiliani vexillum. Præterea pugnae dies erat omnium Sanctorum cultui per Ecclesiam Catholicam octavus, & quidem Dominicus, quo in sacro Evangelio legebatur: REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS, CÆSARI, QUÆ SUNT DEI, DEO, ac propè anniversarius illius, quo anno superiore Fridericus Palatinus Ecclesiam Pragæ primariam omni sacrarum imaginum cultu spoliari jussit, everfis altaribus, sublatis Divorum Reliquiis, simulacris discerptis, omniq; sacrorum usu abrogato, quem excitandæ fidelium pietati nascentis Ecclesiæ Sanctimonia longo ad nos usu traduxerat. Venerunt igitur conjurati ad Maximiliani classica Divi, cœlûmq; ipsum ei militavit, immisso duabus ante prælium horis in Bohemorum castra tanto terrore, ut non homines modò, sed & jumenta insolitus horror perculerit; pallecebant milites ante pugnam, & equi præ horrore sudabant, quasi præfagirent calamitatem sibi jamjam impendentem. Viderunt, credo, ipsa jumenta Themidem à Maximiliani exercitu stantem. Elanguente igitur ad aspectum cœlestis Archistrategi omni Martia generositate, prius causæ, dein & pugnae victoriam hæretici Maximiliano concessere. Cum hac ratione debellatum esset, & in solio iterum locata pietas, Rex nempe Ferdinandus in Bohemiæ Regno confirmatus, tota Regione Sacramentum dicente, acto in fugam Friderico, rebus omnibus rite compositis, Monachium revertitur Maximilianus ibiq; VII. Kal. Decemb. sub vespere lætissimè exceptus, recta ad Basilicam B. V. contendit, utque è tam ampla laudum segete nihil sibi gloriæ decerperet, omnes gratulantium voces, plausus omnes DEO, DEI Matri, Cœlitibus transcribit, posito in ara Principe Virginis in Cœlum Assumptæ simulacro pretioso cum hac Epigraphe:

D. O. M.

Magnæ DEI Matri
Augustæ, Æternæque Virgini
Opt. Max.

Bavariæ Patronæ
Singulari Principum Tutelæ
Auxiliatrici, Victrici
Maximilianus Bojorum Dux
E Victa Bohemia Redux, Memòr
Gratúsque posuit

Anno post C. N. CIO IOC XX.

Est hoc unum inter innumera alia Marianæ pietatis monumenta, quæ de Maximiliano afferri possent, Principe verè BAVARO, quia Divæ Virgini addictissimo. Ita enim Sanguini Bavaro Pietas hæc est congenita, ut in naturam trahere videatur, quod aliis dat Gratia. Candidum, Cæruleumque colorem in Rhombis suis ferunt Principes Boji, eaque ratione palam ostendunt, Insignia hæc esse non tam sua, quàm Intaminatæ Nivæque Matris, quæ sub Cæruleo Cœlestis suæ Protectionis Pallio Bavariam præcipuè tuetur. Maximilianus à tenera statim ætate eximia Amoris in Hanc Matrem edidit documenta; Adolescens in Mariana Sodalitate Monacensi, quæ à Virgine ab Angelo salutata dicitur, tam insignia præbuit exempla, ut non illius solum Præfecturam iterum iterumque ad maximum fervoris Mariani incrementum gesserit, sed gravissimorum virorum decreto Româ omnium per Germaniam ejusdem generis Cætuum supremam acceperit potestatem. Religionis Partheniæ teneritudo hæc novis postmodum & tantis cum ipso crevit augmentis, ut omnis habeat posteritas, quod admiretur. Stat in urbis Monacensis foro deaurata statua super præaltam è marmore columnam posita, & Maximiliani ut nomen, ita Pietatem orbi exhibet. Aulæ Sacella bina splendidissima in ejusdem Virginis honorem ab eo fuerunt exstructa. Per multa alia in Boica sunt Deiparæ templa, in quibus vel ædificandis, vel orandis sumptus fecit liberalissimos. Wilhelmi enim Parentis exemplum secutus, quâ largitionibus, quâ urgendo accuratam sacrorum Censuum administrationem id effecit, ut templa pleræque non modò aurea munditie fulgeant, sed etiam abundant proventibus ad continuandam ædificiorum & Instrumenti sacri nitorem. Et quantum id denique est, quàmque pulchrum tenerrimæ devotionis testimonium, quod suo exaravit Sanguine, & ad Mariæ Oettinganæ pedes deponi voluit, modo prius occultissimo scriptum, & instar thesauri petiosissimi in arca argentea nemine prorsus conscio inclusum? Noluit Deus ardentissimum hunc in Cœli Reginam affectum esse ignotum; Nam ab ejus morte Serenissima Maria Anna Electrix Vidua, pia curiositate tacta allatam Oettingâ cistulam resignavit, reperit, legitque non sine lacrymis, quod Serenissimus Maritus scripserat Divæ Virgini Chirographum Mariani mancipatûs; Id nos hîc mundo, & multa in eo Maximiliani decora legenda offerimus:

In Mancipium tuum

ME TIBI DEDICO, CONSECCROQUE
VIRGO MARIA

Hoc teste cruore atque Chirographo

MAXIMILIANUS

Peccatorum Coryphæus.

Et hæc sanè Pietas Mariana, qua post Religiosissimum Dei cultum maxime ardebat Maximilianus tum insignis illius Victoriæ Pragensis, tum plurium aliarum Palmarum, tum felicitatis Summæ in Domum Boicam pleno tunc alveo exundantis fons & origo fuit. Omitto bella alia partim ipsius Maximiliani, partim Tillii manu, qui sub Maximiliani auspiciis pugnabat, feliciter confecta; nam plurium librorum fasti passim his adimplentur: ad cæteras quoque res, quas magnifica Fortuna Principis Nostri arbitrio subjecit, progredimur, sed breve tantum daturi compendium. Erat Maximilianus Sapientiæ miraculum, nec à nobis duntaxat, sed suo jam ævo Germanus SALOMON

H h h

pas-

passim appellabatur. Huic quoque SALOMONI cum *Sapientia* junctæ erant *Divitiæ*, *Honor* & *Gloria*. Sapientia Fortunæ, & Fortuna Sapientiæ pulcherrimo fœdere erat illigata. Cum Sapientia omnia pariter bona illi obvenerunt, nempe incrementum Familiæ, Reipublicæ felicitas, opes imensæ, Domi, forisq; Gloria. Sub Maximiliano Domus Bavarica suis meritis, jure majorum, justo fatorum ordine postliminiò rediit ad Dignitatem Septem-Viratûs An. MDCXXIV. Judicavit Cæsar Ferdinandus indignum esse, ut qui totius Bohemiæ, Austriæ, Sueviæ, Franconiæ, Germaniæque, atq; adeò Imperii onus fortissimè sustinuerit, nomen & dignitatem inde resultantem non ferat. Ejusdem decebat esse Cæsarem creare, qui Cæsarem conservasset. Pomum Imperii aureum meritò dandum illi, qui aureos montes in sumptibus pro Imperio maximis profudisset; ergo Pomum aureum ferrei laboris jam fructus erat. Pileus Electoralis, ceu galea tali Bellatori propria, jure imponebatur. Honorem hunc datis paternæ plenis benevolentia literis Gratulatus est Maximiliano Gregorius XIV. Pontifex Maximus, Religionis & Apostolicæ Sedis idem reputans incrementum, quod Baviaræ: appellavit eum novum quidem Electorem, sed VETEREM CATHOLICÆ RELIGIONIS PROPUGNATOREM. Additus est subinde ad Baviaræ Ducatum Palatinatus Superior; accessit Landgraviatus Leuchtenbergicus, Comitatus Cambensis, Dynastia Mindelhemienfis, Toparchia Deggenbergica, aliæque plura minoris nominis. In Palatinatum continuò reducta est Fides orthodoxa, aut quod idem BAVARICA. Ita enim tum percrebruit, ut quoties aliquis abjuratâ hæresi ad Catholicam transfiret Ecclesiam, non jam, ut antehac solebant, Catholicum, sed Bavaricum factum esse dicerent, insigni profectò Bojorum commendatione, ut sicut apud alios Romana & Orthodoxa fides, ita tunc Catholica & Bavarica pro eadem haberetur. Quin & Romanum Bavarumq; nomen magna ex parte videtur in unum meritò confluisse; cum præsertim ocellus ille Baviaræ, Monachienfis civitas, ob tot SS. Apostolorum aliorumque Divorum Reliquias, ob tam multas magnificasque ædes sacras, ob incredibilem sensum pietatis, & in divinis rebus ardorem, ob assidua virtutum omnium exempla à Principibus, Civibus, populoque universo promanantia non solum Heroum nutrix, Patria Legum, virtutum domicilium, sed etiam inveterata jam consuetudine quædam Germanorum Roma publicis libris merita sit compellari. Ibi enim est Roma, ubi Romana pietas. Hanc quoque laudem felicissima Bavaria Maximiliano debet, cujus singulari tutela ac Fortitudine in Fide Christi, veræque & antiquæ Ecclesiæ, periculosis Suecorum temporibus perseveravit.

Jam verò quæ & quanta fuerit in SALOMONE NOSTRO Fortunarum, divitiarumque magnificentia, publica quæ extant opera satis loquuntur. Ut erat abstinens ab impensis inutilibus, ita nemo erat, cum res posceret, eo munificentior. Ab inita Boicæ gubernatione magnam pecuniæ vim collegerat ex ordinariis ditionum suarum proventibus, eum in usum adhibendis, quem ex gliscentibus jam tum Germanicorum bellorum motibus prævidebat necessarium fore. Ingruente dein fatali illo tempore plurimas aureorum nummorum myriades ex suo ærario in gravissima bella expendit, lætatus hac se ratione Bono communi, & divinæ simul gloriæ posse consulere. Post exhaustos tamen ingentes thesauros superfuerunt adhuc opes Regiæ; Fonti similis erat Maximilianus, qui post omnes effusiones sui, adhuc seipso plenus est. Extruxit Monachii Regiam magnificentissimam, novo architecturæ prodigio, & elegantia stupendâ. Palatium est, quod tum exteris, tum indigenis

inge-

ingenerat admirationem talem, qua mundi miracula suspicimus. Adhæc munivit Brunovium, Monachiúmque; novum hîc exstruxit armamentarium, idque devictorum à se hostium trophæis implevit; condidit hortum Aulicum opere topiario, & summâ rerum diversissimarum amænitate regiis deliciis añumerandum, in quo singulariter excellunt duodecim Labores Herculis, umbræ & imagines illorum, quos Ipse, ac Majores peregerunt. Schleishemium perfecit; à fundamentis erexit Nosodochium ad Divi Josephi honorem, dotavitque censu perpetuo tredecim millium florenorum in annos singulos capiendo ex summa principali ducentorum sexaginta millium. Mausoleum quoque Regium Majoribus suis in æde D. V. Monacensi sumptuosissimum posuit. Burghusii Divo Josepho Deiparæ sponso templum magnificum à fundamentis construxit; Divi Petri Ædem Monachii magnis pecuniæ subsidiis ad novam reparavit elegantiam. Porro ingentes sunt opes, quas in sacros Religiosorum ordines plusquàm Regia liberalitate profudit. Patribus è Societate nostra erexit quinque Collegia, Burghusianum, Ambergense, Leodiense Anglicanum, Mindelhemienfe, Haidelbergense. Collegio Colonienfi, Domui S. J. Oettinganae, Missioni Chinenfi, aliisque nostri Ordinis Domiciliis plusquam decies centena florenorum millia contulit. Ipsius liberali auxilio PP. Cappucini in Bavaria quatuordecim Monasteria, Patres Minores Ordinis D. Francisci strictioris Observationis novem construxere. Patribus è Monte Carmelo appellatis annum censum de sexaginta sex florenorum millibus fundavit. Cœnobio Ordinis Minorum S. Francisci de Paula in suburbio Monacensi donavit proventum in años singulos ex quadraginta florenorum millibus. In alias sacras largitiones, diversas Sodaliates, Domos Hospitales, continua ad aram sacrificia, numero obiter ad calculum revocato, priusquàm è vita decederet, collocavit plusquàm 174200. millia florenorum, quæ annum maximæ sumæ censum ferunt. Quis non in Boico Hoc Principe alterum, Ditissimúmque Regem Salomonem admiratur? pauca diximus; plura superessent. Sed abrumpenda sunt hæc Prosperæ Fortunæ obsequia; Maximilianum adversæ quoque dominantem contemplemur.

Vani assentatores sunt, qui dum laudant Principem, meras fingunt felicitates, tanquam ille demum maximus sit, cui Fortuna solas semper pluit rosas, nil spirat nisi favonios, & serenissimos semper soles, dies innubes aperit. Haud equidem sic continua sæculorum omnium experientia nos docet; non sic Heroum nomen à prudentibus accipitur. Ille demum numeris omnibus absolutus est Heros, cui Adversitates Fortitudinis Coronam imposuerunt. Maximiliani igitur trophæis, atque triumphis neutiquam solas appendemus coronas intextas floribus, non solas Lauros & Palmas affigemus, sed Cypressos quoque funebres, signa horrore tristia, funera & cadavera substernemus. Et ne à nobis tantum oratoriâ auxesi hæc talia putentur excogitata, quibus veram laudem à tristiori Fortuna ducimus, contextum jam pridem Maximiliani elogium in Annalibus Bavariæ verbis propè jisdem percipiamus. Non fuit, inquiunt illi, Maximilianus ita extra teli jactum, quin aliquando rebus adversis figeretur, nec Fortunam sic habuit in prosperis constantem, ut non sentiret sævientem. Virtuti ejus injuriam faceret, qui nescio quam Stoicam illi tribueret indolentiam, aut doloris vacuitatem. Luctus enim Dolórque nec à Regiis absunt pectoribus. Scimus etiam Alexandro in summa felicitate lacrymas excidisse, & Abrahamo, qui omnium naturæ affectuum Imperator dici poterat, subinde pectus suspiriis deductum, rebúsque tristibus fuisse laceratum. Erat autem Maximiliani mens ita constituta, ut mala pateretur, & sentiret, sed à malis non vinceretur. Post longam rerum felicitatem exper-

Annal.
Boici.
p. 3. l. 35.
n. 38.

tus est duras infortuniorum vices, sed sic est expertus, ut de constantia dejectus non fuerit, ut animum retinuerit quavis sorte majorem, omnibusque tum privatis, tum Reipublicæ incommodis superiorem. Assumpsit idcirco Symbolum illud, quo suam in adversis probaret Fortitudinem: Supra nubium tempestatem, supra fulminum hinc inde cadentium terribilem fragorem depingi solem jussit, hac epigraphe subjunctâ: *INFRA FERUNTUR*. Solem æmulatus est in gravissimis bellorum tumultibus, concussæque Germaniæ procellis, cum intonarent undique pericula: cum tota Bavaria luctuosissimis incendiis deflagraret, hostilique devastatione exhauriretur, stetit ipse sub hac tristium bellorum mole, ut Hercules sub cælo; atque non secus, ac suprema orbis regio nihil turbatur imbribus, ventis, aliâve tempestate: ita ipse rebus omnibus altior de animi tranquillitate nihil remisit. Audivit subinde, viditque clades suorum exercituum, urbium exitia, populorum oppressiones, charorum calamitates, strategorum errores, Ductorum quorundam defectiones, aliorum perfidiam; sed qua erat Fortitudinis à cælo datæ constantiâ, nunquam erat Deo magis adjunctus, nunquam collectior, mitior nunquam, aut pacatior, quam cum istiusmodi malis tentaretur; id testabantur familiares, admirabantur servitia, extollebant omnes, quos admittebat ad colloquium, & consultationes. Solenne tum illi erat dicere: *DEUS aderit, juvabit DEUS, pro quo hæc patimur*. Quis ignorat Maximilianum Deo & pietati ex asse devotum, nihil potius totâ vitâ quæsisse, quam defensionem Ecclesiæ, & Divinæ gloriæ, religionisque augmentum? Deo militabat, pro Deo, & cum Deo triumphabat: erant tamen hæc fatorum cælestium decreta, is ordo nexûsque causarum occultissimus, ut iusta etiam pateretur causa, clademque & Provinciarum detrimenta caperent illi, quibus credebatur cælum perpetuo patrocinatorum in adversarios avitæ Religionis. Nimirum non si semper in terris vincunt, quos Justitia in aciem comitatur: nec ideo causâ in cælis cadunt, Deo iudice, qui vincuntur ab hominibus; Deus & justis & injustis dat victorias, & in utrosque immixtis cladibus animadvertit. Id inter eos est discrimen, quod probi, non item improbi, siue vincant, siue vincantur, nōrint damna vertere in gloriam, adversa in coronas. Tales ipsâ Fortunæ inconstantia fiunt in virtute constantiores.

ANNO
MDCXXXII.

Licuit itaque, sic indulgente Deo, Gustavo Suecorum Regi palmas in Germania innumeras colligere, licuit in Bavariam tam Catholicam, tam PIAM, depopulatrices injicere flammæ, sacra & profana devastare. Tillius semper antea invictus ad Lyci fluminis transitum lethaliter vulnerabatur: Maximilianus cum exercitu in tutiora se & munitiora Baviaræ loca cogeatur recipere; & superante Suecorum numero prohibere non poterat, quin interior Bavaria cum præcipuis urbibus, Monachio, Landshuto, Landspergâ sub hostium cultro esset. Vires Cæsaris erant dispersæ, & supremus Cæsareanorum Dux Fridlandus partim privato in Maximilianum odio, partim boni publici curandi perfidâ negligentia, Bojarum spe omni auxilioque destituebat. Fuit hic Fridlandus Electori Bavaro ideo potissimum infestus, quod ab eo pessima sua consilia sciret detecta esse Cæsari, quod eo instigante summa sibi exercitus Præfectura jam antè fuerit adempta, quod sua denique gloria bellica à Maximiliani splendore plurimum fuerit obscurata. Hinc plerumque in consiliis militaribus Maximiliano pertinaciter repugnabat, & quacunque poterat viâ honoris ac gloriæ cursum sufflaminabat, indignas has etiam minas, & brutâ fulmina auditus eructare: se BAVARUM sic redacturum in ordinem, ut nomen, dominatum, censumque à tenui aliqua Dynastia vix pos-

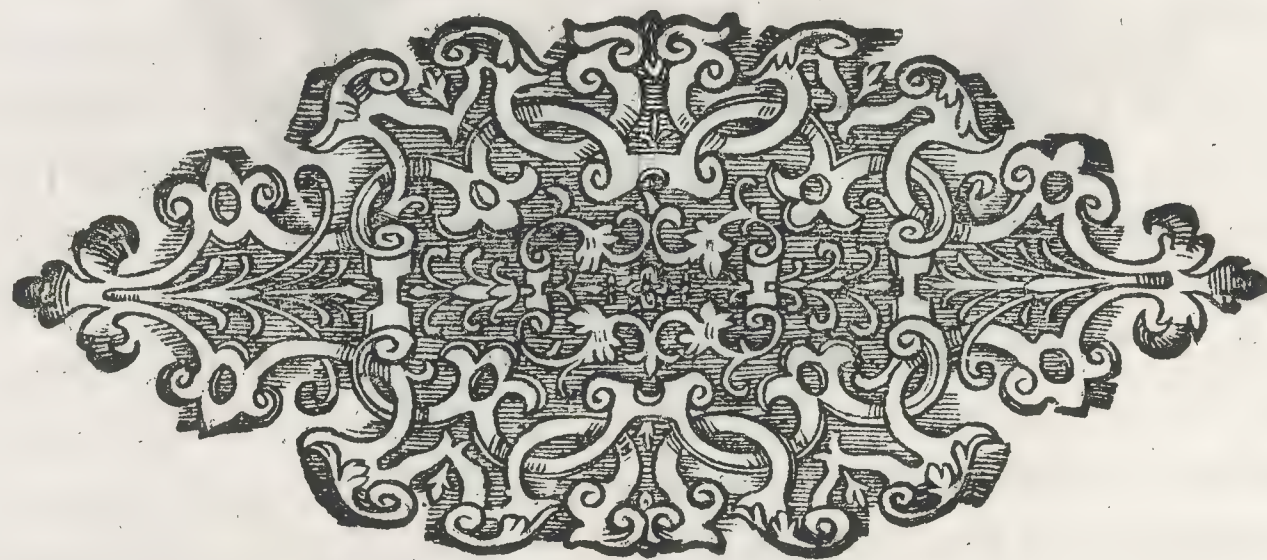
possit mutuari. Scivit hæc, sensitque, sed magno animo dissimulavit Maximilianus, ita duntaxat coram fidissimis amicis, felicem ab expeditione bellica reditum gratulantibus, aliquando conqueri auditus: EGO VERO (verba sunt ipsissima) A FRIDLANDO BENE MORTIFICATUS REDEO. Huius igitur Fridlandi potissimum culpâ, & invidæ Fortunæ consiliis factum est, ut à triumphis bellicis penè in exilium abire cogeretur Maximilianus, tempestate illa Suecica Brunovium usque, in suæ nimirum provinciæ fines reiectus, ubi patriæ calamitates è propinguo tantò dolentiùs inspiceret. Per triennium Mars Suecicus Bojariam ita vastavit, atque perdidit, ut nisi Maximilianum habuisset Principem Boni publici studiosissimum æquè, ac intelligentissimum, nullo modo restitui in antiquum statum, vix etiam per multos annos aliqua ex parte recreari posse videretur. In Cis-Oenanam Regionem totam infestus se hostis infuderat: quaterni pœnè exercitus simul vastabant omnia: Ædium sacrarum, publicorumque operum facta est depopulatio ingens, innumerabiles pecuniæ ex aratorum civiumque bonis coactæ, homines honestissimi servilem in modum cruciati, & necati: plebs rusticana horrendum vexata domibus relictis per saltus vagari debuit, inediâ, aëris injuriis, omnique calamitatum genere magnam partem confecta. Nullus stylus adæquabit, quæ vel sola Landishuta, Landspergæque civitates sint perpeffæ. In stupris verò & flagitiis, quæ nefariæ libidines sint perpetratae, dolor est etiam meminisse, etsi Bavaræ Heroinæ tum fuerint non paucae, ad omnem posteritatem insignes, quæ dignis Martyrum factis impudicam vim à se propulsarunt. Hæc dum fierent, spectaculum patientiæ, Fortitudinis, Constantiæ dedit Maximilianus omnibus sæculis admirandum. Audivit hæc, & spectavit non absque lacrymis, quæ irrorabant vultum, sed animi tamen magnitudinem non demergebant. Quot mala accepit Patria, tot Maximilianus vulnera, tot ferè cum Patientè Jobo doloris ulcera. Tam placidè tamen patienterque omnia de divina manu accepit, non fato, non fortunæ indignatus, ut potius ex cœlestis Providentiæ meditatione suum aliorumq; mærorem solaretur. Ad privatas & publicas comprecationes tum confugiebat; à viris Religiosis, aliisque precum, & Divinorum sacrificiorum expetebat suffragia; ipse verò dies in consiliis, noctes in orationibus collocabat.

Præterea quam tragicam vel in exercitu suo, vel in Bavaria Fortunam expertus est Maximilianus, quando lues, & Hungarica, uti tum vocabatur, contagio omnibus hostibus nocentior, primum militare vulgus, dein Palatina quoque tentoria tam sævè corripuit, ut supra quatuordecim millia Libitinæ consecrârit. Nulla acie tot amisit Princeps etiam victus, quot victor tum perdidit noxio hoc morbo. Sub annum verò 1634. atrox pestilens in totam ferè Boicam grassata Monachii duntaxat ad quindecim hominum millia extinxit. His aliisque malis publicis patientiam Maximiliani Deus non levi manu exercuit: Maximilianus ferienti Deo, æquo constantique animo se subjecit. In privatis calamitatibus par erat Virtus, & animi Serenitas; in invaletudine sæpiùs seipsum, doloresque corporis sic superabat, ut si questus requireres, aut gemitus, nihil eum crederes doluisse. Sub rerum jactura ruinæque stabat ipse inconcussus. Ardebant interdum tum à fulmine tactæ, tum à bello, arces, & amœna domicilia; vidit serenus. Fortuitum aliquando incendium jam proximam attingebat Regiam Monacensem, cum ipse Schleishemii pernoctaret; venerunt illicò, qui periculum denuntiabant; Percunctanti subinde Serenissimæ Electrici, quid tandem futurum esset, si Regia tam præstans & sumptuosa redigeretur in cineres? ille, velut nihil motus, respondit:

Aliam edificabimus. Finem non faciam, si singula id generis velim persequi. Elucescit hinc perspicue, quam in hoc mundi Theatro Maximilianus HEROIS IN UTRAQUE FORTUNA INVICTISSIMI personam egregie sustinuerit.

Aderat jam tempus, ut qui mundo satis inclaruerat, cœlestia inter Side- collocaretur. Itaque sub annum sæculi decimi sexti quinquagesimum pri- mum Ingolstadii mortalia deferit, die Septembris septima & vicesima Cosmæ & Damiano Bavariæ Patronis sacra; quorum sacra ossa ab hæreticis Bremen- sibus ipse pecuniâ redemit, atque Monachii in Divi Michaëlis Basilica pro in- genti Patriæ solatio, ac emolumento collocavit. Qui vivens nihil abjectum ac vulgare, sed maxima summâque omnia habuerat, morientis quoque for- tem ita nactus est eximiam, ut qui è vita migranti adstiterant, faterentur non vidisse se unquam, qui animo tam bene ad æternitatem comparato, morte justorum morti tam simili tamque sancta decessisset. Rexit Boariam vivo ad- huc Patre Wilhelmo annis viginti quinque, universim sex suprâ quinquaginta. Post Elisabetham Lotharingiam Anno 1635. sine prole Defunctam è Maria Anna Austriaca Ferdin. II. Imp. Filia, Ferdin. III. Sorore, Filios suscepit ge- minos, FERDINANDUM MARIAM & Maximilianum Philippum, nostra primâ ætate tumulo in Basilica D. Michaëlis illatum; hos reliquit Bavariæ, tanquam Sapientiæ suæ Ectypa, simul & Fortitudinis in Utraque Fortuna

ANNO
MDCLI. Ideas à Parente desumptas, ut partim nostrorum temporum memoria, partim sequens docebit Narratio.

XL.

FERDINANDUS MARIA,

MAXIMILIANI PRIMI FILIUS,

COMES PALAT. RHENI,

VTRIVSQUE BAV. ac SVP. PAL. DVX,

S. R. I. ARCHI-DAPIFER ET ELECTOR.

LANDGRAVIUS LEUCHTENBERGENSIS, &c.

*Pacis amans Princeps, sine bello totus in armis,
Bellonæ illudit, ceu fera bella paret.*

Ex Theatr. Virt. Boic.

Atigatur calamus, & vix ultra potest attollere HEROES
BOICOS, quàmquò extulit: non fatigatur tamen Natu-
ra, quæ in Boica stirpe propaganda novis semper augescit
viribus, perpetuòsque dat Posteròs, non Avis tantum pa-
res, sed plerumque majores. Rebus in aliis Natura fene-
scens à primo vigore defluit, & paulatim marcescit. Est
in animalibus, est in floribus hæc vicissitudo, degenerant
ab origine, nec eandem vim aut formam in multa retinent tempora. Irides
in aëre si multæ fiant, vegetiores radios prima excipit, secunda debilius nitet,

l i i 2

ter-

Histor.
Bav. P. 3.
fol. 613.

tertia vix apparet. Longè aliter in *Genealogia Boicorum Principum* Natura, & per mera egit miracula. Post duodecim amplius sæcula, una & continua ferie summis Heroibus illustrata, post concessum orbi Maximilianum Primum Nomine, primum summumque in Fortitudine & Gloria, Dedit FERDINANDUM MARIAM, Filium Patre non minorem, & Patrem FILII longè MAXIMI. Ferdinandus Maria nondum natus jam erat magnus; quantus igitur extiterit, postquam in lucem editus, cum luce crevit in Diem, virumque perfectum? MAGNUS tum erat in spe de tanto Parente concepta, qui dare non posset nisi Sanguinem sibi concolorem; MAGNUS in expectatione, quid tandem paritura esset Natura, quæ tamdiu cunctabatur; Nam altera demum Conjux Maria Anna Austriaca Maximiliano trium jam & sexaginta annorum seni Filium genuit Ferdinandum, tantâ exultantis Bojariæ lætitiâ, quantâ prius solitudine maximarum opum ac virtutum Principi hæredem optaverat. Apparuit tunc, si unquam alias, Naturam si lentè festinat, grandia parturire; meditabatur diu, donec tot jam antè prodigiis gravis, post tot Heroës jam progenitos, expectatione dignum ederet, & Avitorum decorum ex asse hæredem. Tantum tamen opus moliri, quia Natura sola non poterat, MARIA Bavariæ Patrona, Vera mundi Lucina, in partem laboris, & auxilii venit. Ab hac Maximilianus, tanquam Cultor MATRIS eximius, prolem petiit, ab hac impetravit. Hujus proinde nomen Ferdinando additum, quia per Illam Bavariæ erat datus. Ex Authore pretium muneris licet cognoscere; Dedit Maximiliano Filium Ea ipsa, quæ dedit Deo Virgo Deipara; nec potuit dare, nisi optimum, Matri præsertim MARIÆ ANNÆ, in qua non tam proprium, quàm Matris suæ Nomen reverebatur, & mores. Nascenti cum Matre Divina obstetricante visæ sunt adeste Charites omnes, & suavissimo Genio, indolique optimæ formam sociare longè gratissimam. Clarissimis dotibus instructum à Natura, virtutes subinde alendum suscepere, vix unquam meliorem alumnum fortitæ. Parvulus adhuc Ferdinandus magnis tamen jam passibus ibat in Patris vestigia; præter annos nihil tenerum in ipso; omnia magnum & Fortem demonstrabant; puerilia ludicra respuebat, & nugas infantiles, ad sola ardua virtutum exercitia adspirabat. Ad hæc trahebatur eum tum ipsa indoles tum institutio Sapientissimi Parentis. Sanguinem purissimum Maximilianus ei dederat ut Pater, præcepta vivendi, ut Magister, exempla virtutum tanquam idæa. Extant typis impressa, plena solidæ pietatis, prudentiæque documenta, norma instruendorum Principum perfectissima, à Maximiliano Patre tradita Ferdinando, quam Hic & hausit avidissimè, & operibus pulcherrimè expressit. Inter documenta illa ponitur Religio tanquam fundamentum & apex boni Principatûs; huc cætera ferè omnia collimant. A vera scilicet Religione pro Heroë Christiano vera petitur magnitudo; non est Fortitudo, non est Fortuna, quam non largitur Deus. Id apprimè intellexerat Ferdinandus; atque idcirco vitam omnem in ardentissimo Numinis cultu collocarat. Triumphos Pulcherrimos esse reputavit triumphos Religionis, quos ipse per templa sæpissimè circumducebat, rebus Divinis ubique præsens, & summa devotissimi Principis exempla palàm exhibens. Præcipua per annum Ecclesiæ Festa omnia, sacrationa reddidit sanctissimis pietatis exercitiis, expiatâ ad usque scrupulum conscientiâ, & Divinis mysteriis inter lacrymas tenerrimæ devotionis indices ritè perceptis. Privatim verò & in intimis aulae suæ recessibus totus quoque erat in divinis, æquè Religiosus in Palatio, quàm alius in asceterio; hinc precariis globulis statâ Deo numerabat tempora; hinc traducebat dies, & noctes dimittebat insomnes, vel

vel in volvendis libris asceticis, vel piis commentationibus instituendis; hic Patientis Servatoris cruenta imitatus exempla ad Sanguinis effusionem se flagris dilacerabat; cujus rei testes reperti sunt nodosi illi funes, quos Sanguine aspersos in abdito servabat scrinio. Quò magis Religio in subditis sibi terris cresceret, & amplificaretur, suis hortatibus & decretis perfecit, ut fidei elementa ubique traderentur rudibus, ætásque tenella unà cum lacte virtutem combiberet. Multa æris millia quot annis impendit in eos, qui desertis hæreticorum castris ad Catholica Signa redibant; cavit etiam, ne sua ex patria aliqui in exteras delati provincias urbésque fidei jacturam ibi facerent. Instituerant Majores, præcipuè Maximilianus Parens, liberali beneficentiâ Anglicas Sinicásque ad fidem prædicandam missiones fovere, certósque proventus in laudabilissimum illud opus collocare, quos Ferdinandus pari largitate difficillimis etiam suis temporibus est prosecutus, Bavarico insuper auro Indos adjuvans. Ad publicæ pietatis incrementum Basilicam Ædem Oettingæ Veteris moliri cœpit, quam tamen absolvere non potuit præproprio fato interveniente. Absolvit autem in Urbe Monacensi templum magnificum, Ingens, planèque conformatum ad Italicæ elegantiae modum, ad quod Divorum jam Cœlitum Cajetani, & Adelaidis sacer cultus insigniter promovetur, magna insuper utilitate in totam civitatem redundante ex Religioso contubernio ibidem exstructo pro Clericis Regularibus, qui à Joanne Petro Caraffa Theatino Antistite, ac postmodum Romano Pontifice Theatini nuncupantur. Primus erat Ferdinandus, qui hos Monachium, atque adeò in Germaniam induxit; Primus etiam maximusque Author, ut à Sede Romana publici Sanctorum Honores Divo Cajetano decernerentur. Aliam quoque sacratarum Deo Virginum Familiam sub ductu & Regula Genevensium Præsulis S. Francisci Salesii Monachii, aliam à S. Martyre Ursula dictam Landishuti collocavit, ut nihil dicam, quam paterna sollicitàque manu cæteros sacros ordines, nostram præcipuè minimam Societatem Jesu sustentârit. Quæ ratione magnus utique fuit, & verè Christianus Heros, atque inter Fortissimas Ecclesiæ Columnas jure ponendus; sed utriusque Fortunæ domitorem jam propius demonstremus.

Vel ipsum Symbolum, quod sibi proprium sumpsit Ferdinandus, Fortunæ Victorem æquè prudentem, ac fortem denotat: Echinus terrestris, sive herinacius, si venaticis à canibus laceffi se, cingique videt, contracto corpore, paratis exsertisque aculeis imminentem expectat hostem, ac ipse quidem pacatus sedet, læditque neminem, nisi qui spontè in acuminata hæc arma se induit: MEDIIS PACATUS IN ARMIS: Armis circumdatus, & tamen Pacificus. Ita Ferdinandus, cum priore sæculo Bellona Batavica tristissimam Europæ sortem intentâisset, Germaniâ præsertim pluribus calamitatibus obnoxia, unus inter Germaniæ Principes, ita se ab his turbis, ita Provinciam suam ab omni malæ Fortunæ impetu est tutatus, ut arma quidem ostentaret, sed pacem teneret tamen: sub toga lorica tum pectus gereret, quod opponeret aggressuris, inter media tamen bella sederet Pacificus. Duo erant scopuli tum temporis præternavigandi. In uno sedebat Aquila, & ad bellum invitabat; Lilia illinc, pulchra suadebant fœdera, aut spinas grandium periculorum objiciebant. Mediam tenuit viam Ferdinandus, neutro fractus in scopulo, injurius nulli, sibi suisque utilis. Hinc apud alios quidem invidiam, apud alios verò prudentissimi Inviçtiq; Herois gloriâ reportavit. Nostrum non est dicere, nec aliorum divinare, quæ causæ prudentissimum hoc consilium

ei fuggerint. Principes & Reges sunt, atq; dicuntur SERENISSIMI, non ideo quod clara & cunctis perspicua esse debeant consilia illa, quæ pertractant, sed quod Soli similes, illustrent quidem omnia sibi subiecta, utilitatem dispendent in omnes, lucem tamen suam in gravioris momenti rebus propius introspecti non patiantur. SERENISSIMUS erat Ferdinandus, dum inter belli nubila, inter timenda malæ sortis præfagia solus ipse *Serenitatem, Pacemque tenuit.* Viderat flammæ, quæ à Batavia usque in Germaniam se latè diffundebant, sed *Serenus.* Sub initium belli illius cum Ferdinando id ipsum senferant plures Imperii Principes, nihilque movendum contra Gallos existimabant, sed Bataviam relinquendam, ut se sola tueretur; mutatis deinde aliorum animis & consiliis medium ipse, quem semel cæpit locum, retinuit, constantiam arbitratus propriam Heroum esse dotem, neque orthodoxæ Germaniæ res eò iam prolapsas, ut ad illas fulciendas necesse sit maximo provinciârum suarum incommodo accurrere. Ne tamen irruentibus in se telis nudum & inerme præberet latus, non segnius, ac si bella jam gereret, curam in pace habuit de parandis militibus & muniendis urbibus, de armis, comæatibus, fœderatis, de militari disciplina: *Sine bello totus in armis: Bellonæ illufit,* & Fortunæ. Ne bellandum esset, ad bellâ se præparavit. Brunovium ad militaris Architectonices regulas, quas ipsemet perbene callebat, maioribus munimentis circumdedit; Ingolstadii & vetera restauravit, & nova propugnacula magnis impendiis adjecit. Collocavit in locis opportunis præfidia, quæ in patriæ tutelam vigilarent. Bellatores strenuos in sua quémque castra descripsit, ut legiones cum vellet, haberet ad manum. Hoc modo Ferdinandus suæ virtutis prudentiæque privilegio, inter pericula, inter minas, inter arma undique fulgentia stabat, velut Echinus, armatam retinens pacem, arma oppositurus jis, qui arma vellent, pacem daturus, qui pacem; flocci intereâ faciebat, quidquid livor malignitatis afflaret. Maluit otiosam in trophæis armorum rubiginem intueri, quàm orthodoxum Sanguinem; maluit videri minùs bellicosus, quàm minùs Pius in Deum, Patriam, & Religionem. Habet inde non solum Bavaria, sed magna pars Germaniæ, quod & gratuletur sibi & quod debeat Ferdinando, exiguas fortè obtentura gratias ab jis, quibus suum impendisset Sanguinem. Bello perierat Germania, nisi Ferdinandus ei, suis laboribus, suis consiliis, suis legationibus pacem procurâisset. Nam postquam commota armorum fluctibus Europa per septennium nil nisi procellas est passa, Ferdinandus suâ operâ, sua luce denique reduxit serenitatem, verè PACIFICUS, & PACIFICATOR, victoriam hac ratione consecutus sine prælio, & victoriam ipsam vincens cum Fortuna, quia hujus prævertit pericula, & illam, ut sibi sine Sanguine veniret, suâ prudentiâ adegit.

Cæterum non præoccupavit tantum Fortunæ mala sapienti consilio, sed fortè etiam tulit pectore. Magnam ejus in Adversis virtutem, atque adeò FORTITUDINEM IN UTRAQUE FORTUNA magnò pere extollunt funebres Panegyrici, qui hodièq; de ipso extant typis impressi, nostrumque confirmant operis istius institutum, quo longa jam serie BOICAM FORTITUDINEM IN UTRAQUE FORTUNA, ceu laudis materiam celeberrimam assumpsimus;

Monu-
mentum
extremi
honoris,
Ferdin.
&c.

ita enim habent: „Summa Principis laus est, inconcussam animi firmitatem „pectusque adamantinum utrique objicere Fortunæ: adversanti, abblan- „dienti, & eadem oris æquabilitate se occurrentibus exhibere humanarum „rerum vicissitudinibus, ut non Fortuna animo, sed animus Fortunæ domi- netur

„netur. Adversæ tela Fortunæ Ferdinandus contudit, cum obversantia quæq;
 „eâ animi complexus est hilaritate, ac si oblata ei Numinis munera contigissent.
 Quantum id erat infortunium, cum Monacensis Regia, opum verè Regiarum
 sedes, ac Palatium, quo splendidius & magnificentius Europa vix habet, tristis-
 simo casu conflagraret & magnam jam partem flammis absumeretur! ad-
 fuit præsens Ferdinandus, & mira oris suavitate hilaritatèque frontis innume-
 ras plorantium lacrymas absterfit. Sæpè aliàs in Ferdinandum quoque fini-
 stra fortuna detonabat, excitabatq; procellas, sed semper infra verticem Prin-
 cipis SERENISSIMI. Excelsior longè fuit, quàm ut ad illum doloris tela per-
 tingerent. Sæpè læsus, semper lætus. Non caruit sanè in summa etiam poten-
 tia injurijs, quas vel invidi, vel perfidi inferebant; sed injurias omnes mansue-
 tudine, vel etiam beneficijs reverberavit, in lædentes aut contumaces nun-
 quam concitatus auditus invehit; testati sunt familiares, famulique, in nemi-
 nem cum asperiore usum verbo, in neminem unquam torvum defixisse ocu-
 lum. Etiam non iratus sciebat castigare & placida vi conciliare obsequia, neq;
 tonitruis aut fulminibus habebat opus, qui majestate simul, & amabilitate
 vultûs fortiter & suaviter imperabat.

Verùm Majorem quodammodò se Heroëm probavit Ferdinandus, Virtuti
 suæ prosperam, quàm adversam subjiendo fortunam; Neque enim de ni-
 hilo dictum est, jamque apud plurimos in proverbium abiit: Magni laboris esse
 ferre prosperitatem. Ita prudenter Flaccus Poëta: BENE FERRE MAG-
 NAM DISCE FORTUNAM. Sæpenumerò contra omnem adversæ fortu-
 næ violentiam invictos ludo facili prosperior stravit; In magna fortuna non
 corrumpi, nec antiquo illi HERCULI contigit; contigit autem NOSTRO.
 Fuit enim Ferdinandus in aulæ pelago, ubi tot deliciarum syrtes, tótque peri-
 culorum charybdes metuendæ, nauclerus planè peritissimus, & contra Sirenes
 omnes Ulysses invictus, ita ut pudicitia & castimonia solitudinis aliàs & clau-
 strorum hospites, in media Ferdinandeæ aulæ frequentia securæ degerent.
 Omnem vitam ad omnia honestatis mandata dimetiebatur, honestatem solam
 diligebat, hanc amplectebatur; omnia non modò turpia & inhonesta detestaba-
 tur, sed sordida & pusilla ferre non poterat. Animi laxamentis, & quæ gra-
 vioribus curis interdum oblectationes sunt interponendæ, ea moderatione u-
 sus est, ut faciliè appareret omnibus, quantum satagat perituræ felicitati detra-
 here, ut tantò plus lucretur æternæ. Heroëm hic quoque se probavit in Vir-
 tutis arena fortissimum. dum capitale vitij quibuslibet bellum indixit, dum
 affectus omnes rationi perduelles subegit, dum adversus scelerum arma sic ste-
 tit invictus, ut testes summa probitate insignes, jurati etiam potuerint asseve-
 rare, Ferdinandum Mariam toto vitæ suæ decursu ita à venialibus DEI offen-
 sis sibi cavisse, ut nunquam fuerit lethali crimine maculatus. Magna hæc
 omnia, ac planè Heroica, sed nescio utrùm non paulò majorem animi osten-
 derit fortitudinem, dum non solum ab illicitis sibi temperavit, sed & licitos
 meritosque honores, quos Generosi animi plerùmque ambiunt, non admisit.
 A morte Cæsaris Ferdinandi Tertij ad Imperij solium multorum studijs desti-
 nabatur Ferdinandus Elector Bavarus; verùm hujus moderatio adversus tam
 splendidam, excelsamq; dignationem fortiter constantèrque obluçtabatur, ut
 nempe recentia Majorum suorum, ac præcipuè Maximiliani Parentis exempla
 sequeretur, qui pari modo multisque ex causis neque hoc, neque alia sceptræ
 sæpè sibi oblata, hætenus admiserunt. Deditatus ergo felicitatem hanc, lon-
 gè majorem sua sibi virtute paravit, quam ut tantò citius possideret, in huma-

ANNO
 MDCLXXIX

næ ætatis flore, anno nimirum vitæ tertio suprâ quadragesimum, sæculi deci-
 mi sexti septuagesimo nono 7. Cal. Junias ex arce sua Schleishemiana ad cœ-
 los est evocatus, Princeps omnibus quidem titulis magnus, sed nullo major,
 quàm quòd filium nobis reliquerit MAXIMILIANUM EMANUELEM, à
 quo sicut nova jam fortissimorum Heroum in Utraque fortuna series incipit,
 ita, ut sæpius iteratam & nonnisi æternitate definiendam Orbi terrarum
 superi indulgeant. & Augustissimæ familiæ merita, & Piorum om-
 nium vota, & salutis Communis & rei præsertim Ca-
 tholicæ postulat necessitas!

GLORIOSISSIMÆ STIRPIS
WITTELSPACHIANÆ
MAXIMIS
IN VTRAQUE FORTVNA
HEROIBVS,
PROXIMIS
MAXIMILIANI
EMMANUELIS
PROGENITORIBVS.

ODE.

Rrgo facta novis cumulare ingentia factis,
Et generoso BOICA pergis
STIRPS pressisse pede imensam virtutis arenam,
Et proprium tenuisse bravium!

Scilicet ingenitum BOIIS dedit esse MONARCHIS

Continuis numerare triumphis

Augustos Patres, & Patrum Nomina, cœlum,

At constans hæc semita Magnis,

Est CONSTANS WILHELME Tibi Via Regia facta,

Per quam Te sua gloria ferret

Sublimi ad Superum, Patrumque exempla volatu.

Multa tuo se Laurea ferro

Nexuit, & juvenes jam ornârunt ardua dextras,

Quæ bello tibi parta trophæa.

LII

Supre

WIL-
HELM
Con-
stans.

Supremæ tamen hæ palmæ laudésque fuerunt,

Quas peperit **CONSTANTIA** Victrix,

Quando cucullati Martis furiale Theatrum

Mundus erat, vastante Luthero

Omnia, Romana qui Relligione negatâ

Sûsque lacra omnia, deque ferebat.

Teutoniâ fædæ tunc attrivêre ruinæ.

Has inter **WILHELME** ruinas

Boica sola stetit, Tu quòd Marpesius inter

Hæc steteris fera nubila: utramque

Ridens & frangens non fesso robore fortem.

Extorquebat nemo vetustæ

Et fidei, & sacrum, & veræ pietatis amorem.

In media latrare furentes

Incepêre canes Patriâ, Lunâmq̃ue putabant

Te **BAVARUM** fore **SIDUS**, & orbi

Mox aliam faciem mutata luce daturum.

Sed Princeps ingressæ **LEONEM** es,

Et sedem Boiis propriam Virtutis avitæ;

Ad tenebras fera monstra relegas

Protinus, eque Tuo amandas errantia Cœlo

Sidera, & uris Vindice flamma.

Æternâ sunt digna Cedro verba aurea, ferro

Quæ Hæretico **Wilhelme** rependis:

Antiqua Te velle mori, Te vivere velle

Próque fide, inque fide: ruiturus

Etsi in turpes, Lutheri mala dogmata, casses,

Effet totus, quâ patet orbis.

Talis erat fidei **BOIUS**, tam firma columna!

Et talis genuisse **MONARCHAM**

ALBER-
TUS
Monar-
cha

Cogn.
Magna-
nimus.

MAGNANIMUMQUE Parens **ALBERTUM** debuit orbi,

Ne solum Natum ille stuperet,

Dum stupuit solos cuprea sub imagine vultus

Hujus Bojorum **Herculis**, ipse

Arma-

Armati terror mundi, Turca Induperator:
 Albertum diademate dignum
 Augusto clamans: unumque hunc prodere, fatis
 Et furiis, & atrocibus armis
 Sat firmumque, parumque Heroa fronte vigorem.
 Atque augusta suum Diadema
 Tempora cinxisset, Bavarumque in Rete volasset
 Germani Jovis armiger ales,
 Ni virtute novâ foret ALBERTINA supremos
 Aspernata modestia fasces.
 Sat fuit æternis animum non ferre minorem
 Consiliis, & nutibus atras
 Plusquam Cæsareè componere tempestates;
 Augustis quando CATO NOSTER
 Imperii Summus Præses pro Cæsare dictus
 Conciliis, & Nominis implet
 Tanti mensuras, & tanta potentior Unus
 Perficit, ut majora nec ipse
 Patrasset Cæsar; sic Bojo robore fregit
 Vasa immanes Hæresis ausus,
 Sic caput Acephalæ præcidit fortiter Hydræ.
 Tollit, at ecce novum Caput! ipsa
 Boja suum Alciden propriis evertere dextris
 Decernit: bellumque sub ipso
 Præparat Alberti mentito nomine, & arma
 Saxonis conquirat in agris.
 Hæc Acherontæo cudebat tela sub igne,
 Tales Hæresis horrida fraudes.
 Ac jam Bojariæ circum se volvere cælum
 Incipiunt fera nubila; Nostri
 Se quando ALBERTI Prudentia, fulminis instar
 Exeruit, sonitumque potenti
 Ictu prævertit, ferrumque paventibus ausu
 Primo extorquet, & irrita frangit

Præest
 Comiti-
 is nomi-
 ne Cæ-
 saris &
 grandia
 pro fide
 patrat.

Rebelles
 Bayari
 quidam
 ex ipsa
 Saxonia
 militem
 in Al-
 bertum
 ducunt,
 sed oc-
 cupan-
 tur &
 eludun-
 tur.

Spicula, Magnanimus sine vi, sine sanguine Victor,

Et repeto, sine sanguine Victor :

Quando etiam victos, captosque Albertus habere

Iussit pristina, vivere iussit.

Scilicet haud Bavarus devicto sanguine sanguis

Se vindex fatiare laborat.

WIL-
HELM'
Cogn.
Religio-
fus.

Nunc unâ HEROEM terramque & sidera mente

Complexum cantare paramus,

Immensosque, Viri dicam? seu Numinis? ausus.

His melior Germania totam

Se debet: debetque suos quoque Numen honores.

Vos Superi! nam sidera nostis,

Et stellas numerare; profusi prodiga pondo

Auri, immensam dicite Opum vim,

Quam populique bono, cœlique impendit honori.

Jamque sacro se milite cingit

Et Jesu Socios vel ab ipsa Tibridis ora,

Magno à Progenitore vocatos

Urbe, sinuque suo Princeps, ac sede superba

(Nimirum SE PRINCIPE digna)

Excipit, & sacris æternum, intendere mandat

Excubiis, Bavarisque tributum

Ferre animas poscit Ducibus, fideique tueri

Romanæ pia Jura: scelusque

Et labem Hæreseos patriis propellere terris.

Atque hanc tu WILHELME legebas

Militiam: deerat modò, talia bella STRATEGUS

Qui regeret, quique arma vibrare

Possset MAGNE LEO Tua, commertaque perennes

Boiariæ peperisse triumphos.

Sedem igitur tanto mens fert posuisse STRATEGO

Ter Magno Sedem MICHAELI.

Jamque subit cœli tangens Domus Æmula nubes,

Invidiam splendore coruscis

Side-

Sideribus factura, & mole sua Amphitheatris.

Cùm (Superi hunc avertite casum !)

Cùm fors immani collabens machina casu

Extendit spatiosa ruinam.

Haud sic insidiæ, Bavaris quas Hæresis agris,

Et Bavaris, quas est minitata

Fratribus : haud Affassini violentia ferri

* In Fernandum stricta : paratæ

Haud sic Ernesti jugulo capitique machæræ

Maxime Te WILHELME, tuumque

Affixere animum ! verum quid garrula scribit

Penna ? haud afflixisse quietos

Wilhelmi sensus mille adversantia possunt,

Non inter quoque rudera stertit

Mens generosa Ducis : perstat, dum labitur ingens

Annosusque labor : nova surgunt,

Et majora etiam Superis Palatia : cœli

In terris forma altera surgit.

Idque novum WILHELMO Cœlum ATLANTE quiescet,

Dum DIVOS STIRPS BOICA gignet.

Sic stupeat Bavaros post sæcula Cana labores

Posteritas, stupeâtque vel ipsis

Regibus Hebræis paria aut majora patrâsse

WILHELMI Bavaram Pietatem.

Sic major Salomone mihi es WILHELME, stupendas

Dum moliris Numinis ædes :

Sic minor est Salomon WILHELMO, hoc quando Parente

Orbis complexus SALOMONEM est.

Te cano Teutonidum Salomon, te maxime factis

Et Te MAXIME Nomine Princeps.

Maximus è Proavis, & si Superi absque Nepote

Jussissent te claudere Divum

Hoc genus, Heroës inter quos serior orbis

Parturiebat, Maximus Heros.

M m m

Con-

* Frater
Wilhel-
mi ab
octo fi-
cariis
petitus.

MAXI-
MILIA-
NUS I.
Cogn.
Salo-
mon.

Concidat, atque amplis mergatur tota ruinis
 Fædè diruta machina mundi !
 Compones molem, facièsque, ut plena resurgat,
 Sartis MAXMILIANE ruinis.
 Tollant adverfo sese undique, & undique fato
 Fulmina! sanguineus ruat imber;
 Se quoque se Bojùm non ulli imitabile tollet
 Robur: se tua dextera tollet
 MAGNE LEO, pulchris inter furialia Lauris
 Fulgura congestura coronas.
 Prima Leonino cecidit Donawerda sub ense;
 Tum quid possit MAXMILIANUS
 Sensit Anassinus: sed! ne me copia perdat,
 Victas tu mihi suggere gentes,
 Qui solus tantas, & tot vicisse valebas.
 Et Danos dic, dic & Anassum,
 Dic Mansfeldiacas turbas: dic Marte repressos
 Ausus Durlacensis: & uno
 Sub fasces ictu compulsos ire priores
 Detestando fœdere junctos
 Silesios, Moravos, Lufatos, atque Bohemos,
 Dic Friderici hyemalia sceptrâ.
 Sed jam inter medios quoque Boica signa triumphos
 Sistuntur, fessúsque trophæis
 Palmarúmque aggesta miles mole oneratus
 Assuetum decurrere tardat
 Martis iter, ceditque recenti, & robora necdum
 Gustavo collisa ferenti.
 Ergo cadat miles Boius! itas Boje Stratege,
 Stas Heros, vertente penates
 Augustos, Patrias & debacchante per urbes
 Gustavo itas MAXMILIANE.
 Sors equidem & Superis quoque inevitabile fatum
 Te Charâ cessisse coëgit

Bojariâ: at BAVARA te discessisse vel unguem

Virtute, haud quis dixerit unquam.

MAXMILIANÆ cessisti, ut pulchrior orbi

Posses illuxisse paterno.

Quem modò Te FERNANDE canam? Num Musa sagatum

Bellica te tonet, ànne togatum

Te Patriæ Patrem tranquillo carmine dicat?

Hæret, & in varias trahitur mens

Partes: Sic oleam manibus strinxisse videris

Ambabus, coluisse beatam

Ut Pacem æterno te judicet orbis amore,

Et mellito nomine feri

PACIFICUM dicant te, Princeps Magne, Nepotes,

Et talem laudaverit orbis,

Et sic te ambobus ferrum torxisse lacertis,

Intortos ut senserit ictus

Hinc contusa tuis, rubicundâque Luna sub armis,

Et quando pro Cæsare Bojus

Auspice te Miles Savi propè Littora vicit;

Et quando LEO BOIE Leonem

Tutatus Venetum servasti Cretidos oras,

Totus spirans Emmanuelem:

Illinc dum Genuam, socians Insubribus arma

Victrici legione premebas.

Et post has Lauros æterno germine oliva

In Bavaris effloruit agris:

Non illam Boreæ, non illam frangere totis

Austri turbinibus potuere.

Ut sua dilectæ staret pax integra Boiæ,

Sumptis Princeps obstitit armis,

Horrificâsque inter pugnas sibi deside Pacem,

Atque quieto milite firmat.

Invidere tuæ pretiosa hæc otia Bojæ

Qui diris involvere mundum

M m m 2

FERDI-
NAN-
DUS
MARIA
S R I.
Electo.

Ac-

Ardebant bellis, atque invidisse quieti.

Sed latrantia monstra, canesque
Invidiæ, Princeps, animo aspernatus es alto

Et tranquillum urgere serenæ
Pacis iter, medias inter quoque tempestates
Perrexisti. Non tamen inde

Parcius Imperii te magnus, & æquus amavit

Jupiter: Et qui pluribus unus
Sufficeret (per te liceat Rex Maxime Regum
Vati vera loqui) orbibus, illud

Heroïum exemplum absque exemplo, Franciscus Atlas

MAGNUS BORBONIDES LUDOVICUS.

Sed quid ego laudes alienas misceo nostris?

Quidque Viros penna impare tantos
Aggredior? juvat indoctos abrumpere cantus,
Nam vitio dabitur mihi magno

Inferiore nimis **MAGNUM** cecinisse Camœnâ
MAGNI Patrem **MAXMILIANI.**

THEODO PRIMUS.

Dux Bavarie ADALGERII Bojorum Regis Filius Hunniboldi ex Herculis Alemanni sanguine Procreati Nepos. Uxor ei fuit Reginobirga. Cilderici I. Regis Celtarum Filia à qua Augusta Tiberij, mutato nomine Reginoburgum est appellata. obiit ille AC. 511.

VTILO I. Bojor. Princeps à Theodorico I. Ausrasia, cuius Filiam Clotildem in matrimonio habuit, in præmiam navatæ contra Danos operæ primus Marchio Antverpiæ creatus. obiit A. 530.

Theodo II. magnus Dux Bojorum, Romanos ex Bojaria penitus profligavit, Austriam Vindelicorum solo æquavit. obiit A.C. 535.

HUGOPERTUS sive Sigebertus Marchio Antverpiensis vitam posuit Anno Domini DLXIII in Matrimonio. nio habuit N. Tarracensem.

Theodo III. Dux Bojorum Bav. à S. Ruperto saluberrimo fonte ablutus. obiit an. Christi 565.

Uto Bojorum Tebrarcha Othin, gam exstruxit ubi a S. Rup. Baptizatus. ob. an. 555.

Theodowalda Athesinorum Princeps post fata Fratrum totam Bojariam Regit, etiam a S. Ruperto Baptizatus. ob. 567.

ANSBERTUS alius Asopertus Tebrarcha seu Satrapa Antverpiensis obiit A.C. 579. Uxor Plutylida Clotarii Regis Filia.

Theodopertus cum Patruelis Theodowaldi Bojariam partem. obiit A.C. 577.

Thasilo sive Thessalonius Princeps Bojorum, decessit an. Christi 598.

ARNOLDUS. S. R. I. Marchio Antverpiæ Dux Brabantie et Hassaniæ. Uxor eius Oda, Gunzoni Suerici Ducis filia. obiit Anno Salvatoris 601.

Garibaldus I. Bojariam totam in occupat, Regem se scripsit. tandem superatus, Thasilonio cecidit. obiit 592.

Garibaldus II. Princeps Bojorum, Uxor eius Gaeta eximie pudicicie Sigulphi Principis Venetorum filia.

ARNULPHUS Major Domus Francie abdicato Principatu, factus Episcopus Metensis inter Sanctos relatus. Uxor Doda Saxona. obiit Anno 640.

Guntholdus sive Guntholdus Princeps Bojorum, Patre a Francis Regno ejecto, a Sororio Astensi Ducatu est donatus.

Theodo IV. Dux Bavarie mortalitatem exiit Anno Nativitatis Christi 630.

ANGISUS sive Ansagis Major Domus Francie, Dux Brabantie Uxor Pegga Brabantie Ducis Filia. ille vitam exiit occisus An. 679.

Ariherus post interitum Ratholdi Longobardorum Rex inauguratus. ob. an. 661.

Thasilo II. Bojorum Regulus. Theodobertus II. Tebrarcha bello devictus ad Religio, nem Christianam adegit. mortuus A.C. 650.

PIPLINUS Dux Brabantie Major Domus Francie. obiit A.C. 714. Uxor Plectrudis Filia Grimoldi I. Boj.

Pertharicus Rex Longobardorum, obiit A.C. 690.

Theodo V. Bojorum Primus, ceps Landoperti Patris.

Grimoldus I. Bojorum Princeps. obiit 695.

Theodopertus III. Bojorum Princeps.

CAROLUS MARTELLUS Princeps Francorum Aula et Prætorij Præfectus. obiit an. 741. Consortis Suanhilda Theodonis VII. Ducis Bav. filia.

Gunthbertus Rex Longobardorum obiit A.C. 703. Uxor Hermelinda.

Theodo VI. Bojorum Princeps quæ pietate quæ prudentia eximius obiit A.C. 708. Uxor eius Glisonotha.

Plectrudis nupsit Pipino Duci Brabantie.

PIPINUS Pusillus Rex Francie Dux Brabantie. obiit A. 768. Uxor Bertha Constantiniani Orientis Imperatoris filia.

Liutbertus octo mensibus Longobardorum Regno potitus in Balneo Agnatis suffocatus.

Hugopertus Bojorum Princeps, ceps a Carolo Martello totius Bavarie Præfectus.

Grimoldus II. Superioris Bavarie Princeps. Uxor Willetruda.

Theodo VII. Tetrarcha Athesinæ Vallis. obiit A.C. 718.

Carolomannus Rex Francorum, Uxor Bertha Bojorum, ille obiit A.C. 771.

S. CAROLUS MAGNUS primus Imperator Germanicus Rex Francie, Italie, Austrasie et Bavarie. obiit A.C. 814. Uxor I. Hermingarda. II. S. Hildegarda. III. Fastrada.

Uilo Rex Bojorum obiit Anno Christi 745. Uxor Hiltrudis Caroli Martelli Filia, quam abduxit.

Carolus Rex Germanie obiit in Bavaria Anno Christi 811.

PIPINUS Rex Italie obiit ante Patrem an. 814. Uxor Adelaide.

Ludovicus Pius Romanus Imperator Rex Francie. obiit A. 840. Uxor I. Hermingarda. 2^a Iuditha Guelphica.

Filia V.

Thasilo III. Bojorum Rex, Postremus sue stirpis Laureaci in Monasterio tonsus obiit A.C. 787. Uxor Lidopyrga Longobardi Desiderij Regis Filia. Filius Theodo ad Cenobium etiam intravit.

BERNARDUS Modestus Caroli Avunculus in Regem Italie Coronatus excommunicatus in Monasterio vivere desit An. 818.

Lotharius Romanus Imperator Rex Italie. ob. Monacho in Prümensi Cenobio. A. 855. Uxor Ermengarda.

Pipinus Dux Aquitanie obiit A.C. 849.

Ludovicus Germanicus Rex Bojorum obiit An. 876. Uxor Hemma Hispana.

Carolus Calvus Imperator Rex Francie Uxor I. Hermentrua, IV. dis. 2^a Richildis ille obiit Anno 877.

PIPINUS ex Regno Scholæ cuilibet Filiis in Comitatu Ordine redacti est, et Francus se Comitum in Lengenfeld scripsit.

Ludovicus II. Lotharius Rex Romanus Imperator Rex Lotharingie Pictæ sublati, Plectrudis Uxor Engelburga. A.C. 869.

Carolus Rex Provincie et Burgundie obiit An. 858.

Carolomannus Rex Bavarie Caroli Grati Imperatoris frater obiit A.C. 880. Uxor Ottinga se. Conthorals Litovinda.

Ludovicus Dux Francie et Bavarie obiit A.C. 899. Uxor Emma.

Ludovicus Balbus Carolus Dux Aquitanie, Rom. Imp. Rex Bavarie, tunc ab Albino Athasie obiit A.C. 879. Uxor Adelaide. leti noctis interfectus. An. 871.

Pipinus et BERNARDUS Heribertus Comes Lengenfeld fratres.

Lotharius Comes Provincie eius Uxor Bertha.

Hugo Dux Lotharingie ex Comitibus obiit A.C. 885.

Arnulphus Romanus Imperator Rex Bavarie obiit A.C. 899. Uxor Iuditha Ethiconis Guelphici Filia.

Ludovicus in senectute ex fenestra delapsus expiravit An. 879.

Carolus simplex Rex Francie Peronæ in Custodia mortuus. Anno 926.

Carolomannus Rex Francie fracta cervice expiravit Anno 884.

ARNOLPHUS Comes in Lengenfeld, Belli Dux ab Arnulpho Imp. creatus occubuit Anno 891.

Boso Marchio Thuringie excomulatus Uxor Willa Burgunda.

Hugo Rex Italie Comes Provincie obiit A.C. 947. Uxor Alda Maroccia.

Ludovicus IV. Septimarius Romanus Imperator, ex hac Linea Carolina ultimus Imperator. obiit An. 912.

Ludovicus IV. transmarinus Rex Francie et Dux Lotharingie. obiit A.C. 955.

Ludovicus inulius Rex Francie ob praestitum in Monasterio inclusus.

LIUTBALDUS sive Leopoldus ex Comitibus Lengenfeld, Dux Noricorum Limitibus Austrie Bojariæ Præfectus, occubuit A. 907. Uxor Adelaide Henrici I. Imp. Soror.

Lotharius Rex Italie A. 932. consecratus obiit sine Liberis, Uxor Duxa Adelaide Regis Burgundie Filia, 2^a nupsit Othone I. Imp.

Lotharius IV. Rex Francie obiit A.C. 906. Uxor Emma Rudolphi Regis Burgundie Filia.

Carolus Dux Lotharingie inuictus ab Othone II. Imp. obiit A. 993. Uxor Bona Longobarda.

Bertholdus Bojariæ Dux post obitum Fratris ab Othone I. Imperatore creatus obiit An. 948. Uxor Willtrudis Lotharingæ Ducis Filia.

ARNULPHUS Malus Rex Bojorum Pace cum Henrico I. Imperatore unita Regni nomen abdicavit, Ducali contentus. Uxor Gerburga ille obiit 937.

Ludovicus V. Francorum Rex ex Caroli Magni stirpe postremus, Veneno sublat. A.C. 907.

Otho Dux Lotharingie obiit sine Liberis A.C. 1004. Uxor Blanca Arlati C. F.

Eberhardus Princeps Bavarie una cum fratribus Paternâ dignitate ab Othone I. Imp. spolatus, hac stirpe Progeniti Marchiones Austrie.

Hermannus et Otho eius Frater, Hereditate Paternâ privati fuerunt Comitibus Provinciarum Bavarie.

ARNOLPHUS Præfectus Prætorio Bavarie, Conditor Arcis Schirensis, unde huius nominis Palatini Bojorum, Uxor Richsa Othonis I. Imp. Soror. occubuit A.C. 954.

Iuditha Uxor Henrici Ducis Saxonie et Bavarie, femina rare pulchritudinis, atq. pudicicie Ratibona exstruxit Nider-Münster.

Leopoldus II. primus se Marchionem Austrie scripsit An. 960. hac Linea omnes veteres Marchiones et Duces Austrie descendunt obiit A. 988.

BERTOLDUS Bojariæ Palatij Præfectus, Comes Schirensis, occubuit contra Saracenos pugnas in Calabria A.C. 982.

Henricus Dux Saxe, Bavarie et Brabantie. obiit A.C. 994. Uxor Gisala Comitissæ Burgundie Filia.

Henricus Comes Schirensis Dux Carinthie obiit A.C. 909. iuxta Patrem in Cenobio Altaidij Inferioris Sepultus.

WERNERUS sive Babo I. Comes Schirensis Palatinus Bavarie, Uxor Beatrix nata ex Sophia Filia Colomani Regis Hung. obiit circa A. 1000.

Sanctus Henricus Romanus Imperator Dux Bavarie. obiit An. 1024. eius Uxor Sancta Cunigundis Gemma Castitatis.

Babo II. Schirensis, Abusina et Rora Comes, ex duabus Conjugibus XXXII. Filiorum, et octo Filiarum Parens, à quibus plures illustres familie exorta sunt.

OTHOI. Comes Schirensis Præfectus Prætorio Sac. Rom. Imp. expeditioni illi qua Henricus III. Imperator adversum Hungaros suscipiebat, se Socium adiunxit, sepultus Frisingæ A.C. 1040. Uxor Tuta Comitissa Nassaviensis.

Wolframus Comes Abenspergen sive Abenspergen. Uxor N.

Leobricus Nariscus obiit ante Continentiam Divorum albo adscriptus.

OTHOI. Comes Schirensis Palatinus Bojorum, Conditor Cenobij Vispachay in faucibus Penninarum Alpium obiit A.C. 1079. Uxor Haziga Regis Arragonie Filia.

Arnulphus Schiroru Dynasta Progenitor Comitum Dachauensium et Phalaie, Uxor Beatrix.

Bernardus Palatinus Schirensis Othoni VI. Com. Wolfratshausen successit, cuius Filia/Pe. trisa/haq. comitat. harede, Uxore habuit.

Eccardus Schirorum Dux sta. 99. Trophea vivunt in Cenobio Maurkirchensi.

OTHOI. Comes Schirensis Palatinus Bavar. Conditor Arcis et Nomini Wittelsbachij, contra Saracenos cum fratre Eccardo in Palestina mortem appetijt A.C. 1103. Uxor Richarda Ducissa Saxonie.

Ludovicus Wittelsbachius Schirorum Dynasta obiit sine Liberis.

Ulricus Wittelsbachius Comes Palatinus Schirensis.

OTHOI. Comes Schirensis Palatinus Bavar. Conditor Arcis et Nomini Wittelsbachij, contra Saracenos cum fratre Eccardo in Palestina mortem appetijt A.C. 1103. Uxor Richarda Ducissa Saxonie.

Sophia matrimonio Sociata Theodorico VI. Comiti Hollandie.

Otho Junior Comes Wittelsbachij Uxor Benedicta Comitissæ Verinensis Filia.

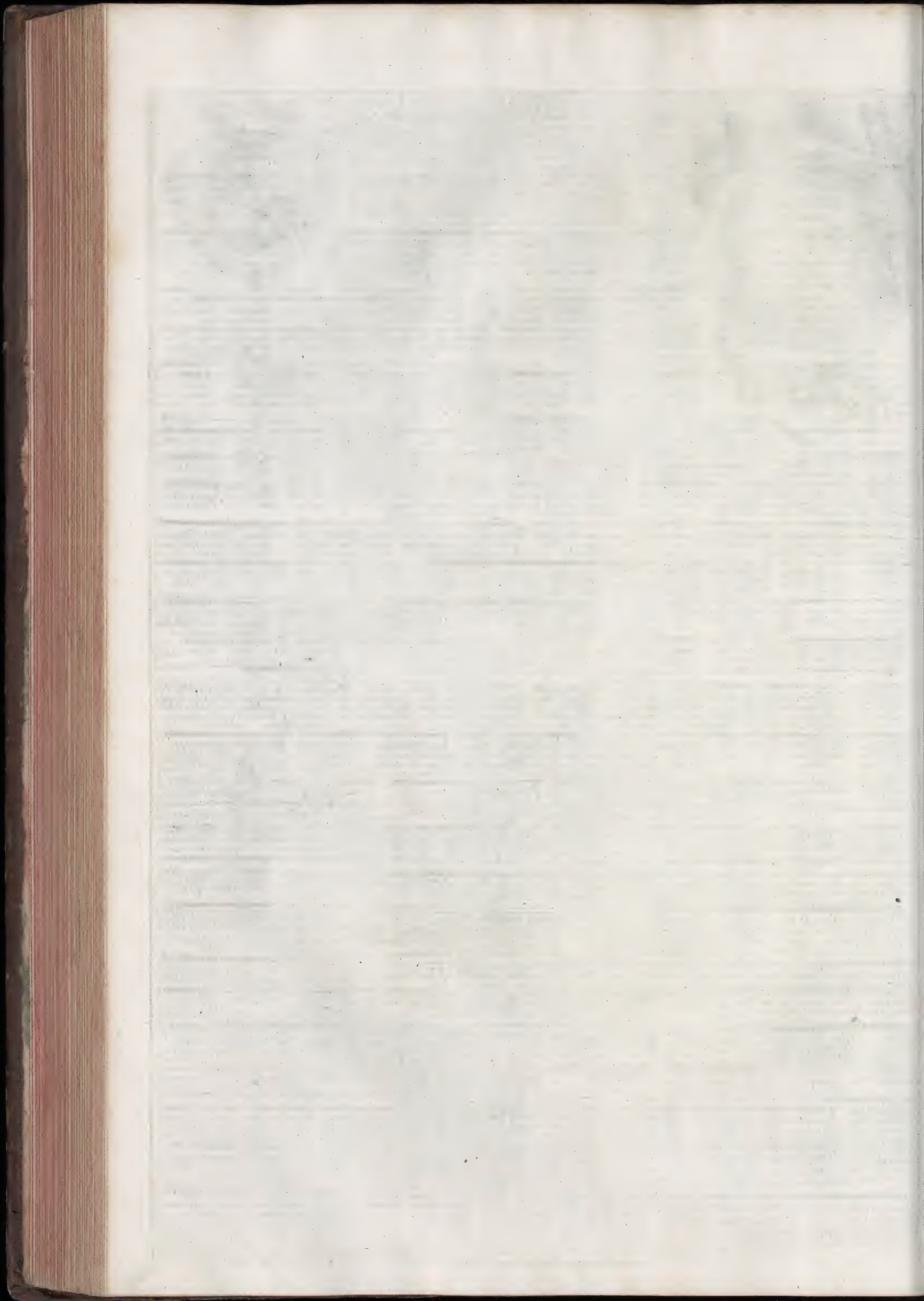
Fridericus Bardus Comes Wittelsbachij obiit caelebs A.C. 1158.

Conradus S. R. E. Card. Archiepiscopus Maguntie et Salisb.

OTHOI. Senior Cognomen Tabula.

Iustitia conjux Othonis Wolfratshausen, obiit ante sanctum in Stephaning. inter Divas relata.

Otho postremus Comes Wittelsbachensis occisus ab Henrico Pappenhamio A.C. 1209.

Ludovicus Isabella
à Friderico nupta Fri-
II, Impera, derico II,
torè inter, Rom. Impe,
fectus, rator Augu,
sto.

Sophia magna
Gebhardo Com.
Hirspergersi à
Fratribus Splen.
didè dotata.

Henricus Dux
inferioris Boia.
riæ obiit Anno
1290. Uxor Eli,
sabeta Regis
Ung. fil. & Haeres.

Ludovicus
Dux Inferi-
oris Bava-
riæ obijt æe-
lebs Anno
1296:

Henricus Dux
Bohemiae Infer.
obijt An. 1339.
eius Conspors
Margareta
Ioannis Re.
gis Bohemiae
Filia -

Joannes Dux Bav.
Com. Andechisang
1340. Ux. Elisa
Cath. Ludov. Imp.
Filia nupsit in
dux Vtrico
Wurtembergio.

*Elisabetha
Du. Bavarice
nupta Carolo
Sexto Regi
Francie, illa
ob. An. 1435.*

Ludovic, Gibbo,
Dux Bav. In.
stad. ob. A. 1445.
Marg. Frider.
Marchionis
Brandenburg filia.

Georgio Dives
Dux Infer. Bav.
Nusaru Patrong
Acad. Ingolstadt:
condidit itaqz ob. A.
1703. Vsc. Heding. Ca.
i Pol. Reg. filia.

Sabetha Ducis
nupta Ruperto
Palat. Rheni
R. I. Elect. illa
et Anno 1501.

Principis Ba.
tus Anno 1526.
mms 1534.

colus et Fride,
us Principes Ba,
rica obierunt
Infantia .

Christierna
et Eleonora
Magdalena
Principissa
Bav. diacessere
in Iuventute.

Philippus
Pal. Rheni
üchtenberg. tem.
tis pro nepote
Administ. ob.
os. Ue. Mauritia

Santa Bea,
 Duc. Bav. na,
 23 Ian. A. C.
 3, desponsata
 Ferdinandus III.
 Regno Principi
 truriae Mona,
 21. Novemb.
 A. 1608.

Amilianz Emaⁿ
Dux Bav. naⁿ
Monachij 2i Deⁿ
Anno 1709. ob.
in quatuor Agens
riolis 18 febr.
A. 1709.

1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1810

❧:(I):❧

MAXIMIL.

EMMANUELI

UTR. BAV. AC SUP. PAL. D.

C. PAL. RHEN. L.L. &c.

S. R. I.

ELECTORI

ET

ARCHIDAPIFERO.

HEROI

IN FORTUNA UTRAQUE
FORTISSIMO

ORATIO

Andem longissima PROGENITORUM Series, quâ clariorem in utraque Fortuna Nemo fortasse Regum ostenderit, TUAM AD IMAGINEM sistitur, SERENISSIME ELE-

CTOR; quò enim ultrà progrediantur, cùm in Te Uno videant, quidquid in se mirantur, & optant in Posteris. Nec incre-

a

cre-

crepant tarditatem Naturæ, in hæc primùm tempora hanc virtutem differentis. Debebat parturire tam diu, dum **HERCULEM** pareret; & operæ pretium erat, per tot retrò Heroum exempla ivisse, dum ex collectis omnium lineamentis Unus efformaretur **MAXIMILIANUS EMMANUEL**, quem Avitarum virtutum Compendium dicerent, nisi viderent in vastissimo animo has omnes extare, non brevibus terminis in angustum coactas, sed cum amplissimo augmento gloriosissimè explicatas: ut, si posita dudum Corpora resumere Majoribus liceat, eos ipsos, quos sequendos sibi proposuerat, **INGENTES AVOS**, habiturus sit æmulos **MAXIMUS NEPOS**. Quamvis invidiâ caret æmulatio, dum intelligerent, Unius Gloriam pertinere ad omnes, & in Uno **NEPOTE** nullum non crevisse **MAIORUM**. Et quidnâ omnium Gloria ex **Eo** cresceret, qui sic ex omnium virtute concreverat, ut, **QUÆCUNQUE FORTUNA AVITÆ Fortitudinis** experimentum factura accederet, vivere in uno omnes victa intelligeret.

Est sanè aliquid Regum votis, & invidiâ dignum, omnes ejusdem Sanguinis principes in omni Fortuna Magnos fuisse: sed, nescio, quid majus, & supra omnium vota est, unum in omni Sorte omnes æquâsse. Scio: rem magnam dico, quamque, ne adulationis postularetur, metuerem, nisi de **Te** dicendum esset, **FORTISSIME PRINCIPUM**, Cujus Magnitudo pridem omnem adulandi facultatem linguis calamisque ademit, maxima semper, nunquam **Te** majora dicturis. Indignatio potius timenda eorum, qui propiùs **Tua Decora** nôrunt, non æquari à nobis sua de **Te** sensa querentium. At excusare nos debet ipsa rerum magnitudo. Nam, quæ cum virtute geruntur, non accipere à verbis pondus, sed addere solent. Naturæ tantùm & Fortunæ dona crescere dicendo possunt. Quamvis cùm, quæ **Tua** in **Te** vel **Natura**, vel **Fortuna** congeisset, intueor, nec istud ausim dicere. Nisi enim in **Te** ornando utramque certâsse, utramque vicissè dicam, utrique injurius sum. Inter

Inter ea quidem bona, quæ in sui reverentiam ubique gentium mortales cogunt, SANGUIS est, qui Regum Liberos, cum adhuc se nesciunt, Magnos facit. Hinc claræ stirpes, quæ in felices diffusæ ramos terras inumbrant, non tam, quàm altè, quàm quâ Radice surrexerint, quærunt, aspernaturæ Stirpis, altiùs quotidie se tollentis incrementa, si primigenium ignobilis Trunci succum correxisset adventitiæ primùm, & serò insitæ frondis nobilitas. Inde Magnorum Genealogias scribentium tam operosi conatus, è sepultæ pridem antiquitatis tenebris lucem Patrono quærentium. Ut multa in multis valuerit hæc erudendæ antiquitatis industria; otiosi in BOIORVM PRINCIPUM Genealogia cogitur, quorum non interruptam seriem tam certis monumentis ad nos venerabundæ transmiserunt ætates, ut, quæ oblivionem tot alijs induxit sæculorum longitudo, his ad memoriam valuisse videatur. Et quî unquam latere vel in ipsis ignorantiaæ sæculis poterant tot clari facinoribus Principes? quorum vel singuli ingentibus Posteris suffecissent ad gloriam: quando singulorum vita non privata unius, sed publica Regnorum Gentiumque Historia est, quam novâ veluti, multùmque aucta editione legendam Orbi obtulere Majores, cum in lucem edidere MAXIMILIANUM EMMANUELEM, facturum brevî utramque paginam ijs, qui Grandium Heroum Virtuti ac Gloriae ingenium, stylùmque dicarent.

Exceptus est hic tantæ expectationis Partus eo non Patriæ tantùm, sed Orbis Terrarum applausu, ut jam tunc intelligerent Christiani Nominis hostes, non uni solùm Genti, sed universo Christianorum Imperio salutem nasci. Nec Sapientissimo Felicissimoque Patri FERDINANDO MARIAE, visi deinceps sunt lenti nimium in vota Conjugalia Superi, postquam obtinuit Dignam tot annorum, tot Gentium precibus STIRPEM, Cujus pulcherrimos, maximisque spebus plenissimos Flores

vivus in Terra, Fructus dein Divos inter è Cœlo vidit; Cùm ætatem Virtute superans in eam Magnitudinem hæc *Arbor* excrevit, ut Ejus umbram non modò Austriacorum Alaudæ, sed Ipsa Imperij Romani Aquila ambiret, consilio tot ab ipso Cœlo comprobato suffragijs, quot partis deinceps per continuatas Victorias Lauris coronato.

Juvat animo in ea tempora regredi, quorum eò jucundior nobis gloriosiorque memoria est, quòd Orbi Christiano tunc è Bojaria Sol, & nova Dies affullerit, cùm jam occasum omnia, noctemque spectarent, Ottomannica Luna quotidianis Christianorum damnis ad omnium formidinem, terrorémque crescente. Tibi Soli, INVICTE PRINCEPS, crevit ad Gloriam; & necesse erat, Molossum Turcicum in tam formidabile robur assurgere, ut dignus esset, quocum LEO BOICUS aperto Marte confligeret. Rectè etiam Superi prodeunti sub Mundi oculos Virtuti Augustum Theatrum VIENNAM dedere, ut sua Pugilem Arena deceret: nec nisi Reges Ducèsque debebant esse Commilitones, tot brevì Triumphis coronando Victori. Quid tunc gestum, quâ pugnatum Virtute, quâ Gloriâ triumphatum sit, commemorare hîc velle piaculum sit, velut ex animis hominum elabi aliquando ea victoria possit, quæ tanti intererat omnium. Quòd Patriam adhuc aliquam, quòd vitam, quòd libertatem habemus, Tuum, O PRINCEPS, munus, Tuæ fructus Victoriæ est; quæ si abfuisset, vel Turcia migrasset in Germaniam, vel Germaniæ migrandum in Turciam fuisset. Iam verò (Cœlo primum, tum Tibi Dux INVICTISSIME gratiæ sint immortales) jam sentiunt Barbari, & obstupescunt, suis se corporibus excepisse vulnera, quæ nobis minabantur, nec de nostro ampliùs Imperio somniant, postquàm suum ægrè tenuère.

Nam VIENNENSIS Victoria, quæ summus Gloriæ gradus esse alijs poterat, Tibi primus fuit, ne mediocri tantùm clade primum hostibus innotesceret TANTUS VICTOR. Tibi Belli rudimentum
fuit

fuit impulsus in ruinam maximum, quod Europa habet, Barbarorum Imperium, cui cum unum pedem Victor imponeres, supponebas alterum pronæ in casum Germaniæ, quæ tum demum vivere, tum imperare se credidit, cum Te Publicæ Salutis ac Dignitatis Custodem nacta, curas unâ timorésque deposuit. Et qui trepidare potuisset illa, quam Laureati quotidie Nuntij exultare cogeant, non subsidente jam sensim, sed præcipitante in casum hostili FORTUNA, & fatalem Unius Herois Juventam expavescentibus iis Turcarum Ducibus, qui inter arma nati, palmas inter laurósque senuerant. Et causas habebant timendi, repetente identidem elades, & in excidium Turciæ cum BOICI DUCIS Virtute conspirante FORTUNA. Munimenta præaltis rupibus montibusque imposita mortalium oculis subducere Ars & Natura potuit, Tibi, HEROS INVICTE, non potuit, cui in maximè arduis planum æquè, & expeditum erat vincere. Imò stupebant hostes, facilem Tibi fieri difficultate victoriam; magnarum scilicet mentium more, quæ illas demum res sibi relictas existimant, quarum magnitudo alios de successu desperare coëgit. Inde montes oppugnati ex montibus, & STRIGONIENSIS RUPE ex alia Rupe impugnata simul, & expugnata est. Quas Aër urbes, Arcésque non satis textit, nec erecta in aggeres Terra, nec adducta in fossas Unda, nec coëuntia in Paludem ambo satis elementa texere. Coactum ad deditionem NOVARINUM est, & ESSECKIUM cum famoso illo PONTE flammæ dicam; An TUO potius ARDORI cessit? BUDA elusis dudum exercitibus ferox eodem, cui Tu mœnia æquaveras, solo arma fastumque deposuit, suo nunc tantum Victore superba. BELGRADUM, nescio, an Tua Fortitudine magis, an Clementiâ nobilitatum inter felicitatis argumenta numeravit, TIBI succubuisse, Tuosque pedes, ut asylum, complexa, lubens unâ cum

fuis **CLAVEM** obtulit, quâ jam pro libitu referares Tuæ Glorix, vel clauderes **PORTAM** illam, è qua per tot sæcula tot in nos clades, & peiores cladibus terrores eruperant. Jam **Adrianopoli** trepidabatur, ceu imminente **Portis Bojorum Hannibale**, **MOHAZIUMQUE & BARCANUM** non minori horrore appellabantur inter Barbaros, quàm olim apud Romanos **Lactis Thrasymenus**, aut **Cannæ**. Cùm versa repentè rerum facies est, Pietasque ad tuendam Patriam revocavit Heròem, qui cùm unus ubique vinceret, dolebat Germania, quòd uno tantùm pugnare in loco posset.

Cum alio Hoste aliæ sunt oblatae Victoriæ & ex recepta **MOGUNTIA** tantum Tuæ Famæ accessit, quantùm qui defenderant, arte Barbaris animisque præstabant. Trans alpes, quò Nomen Tuum jam prævolaverat, in ipsam usque Sabaudiam Pietatem in Patriam, Fidem, Gloriam secutus es, cunctis, ad quos accesseras, Famæ indignantibus, cùm, quam ingentem Tui speciem ipsa depinxerat, Præsentia superaret. Æternùm in Italiae Fastis **CARMANIOLA** celebrabitur, quòd Tuæ Fortitudinis testis ac materies esse meruerit.

Et ne **BELGIUM**, illustrium Heroum vetus Theatrum Virtutis, tot jam Nationibus probatae careret spectaculo, quot precibus ac supplicijs Te absentem vocavit, venientem quo Populorum plausu excepit, cognitum quo affectu, quàm ad **Bojariæ Tuæ** invidiam pertinaci retinuit? Quid verò aliud expectare poteramus, quàm ut, cùm unum ad **NAMURCUM** Hispanos, Gallos, Anglos, Batavos, ipsosque Germanos in stuporem dedisset inaudita Fortitudo, in sui amorem simul raperet eam Gentem, cujus gloriæ & commodis à Tanto Duce restantæ gerebantur. Intelligebat sanè Hispania illi demum Principi se nobilissimam potentissimæ Monarchiæ Partem sapienter unà gloriosèque committere, quem Orbis Imperio parem Popu-

pulorum voces , & digna sceptris facta clamarent. Nec tot officiis Leonem Boicum Hispania ambiit , ut non majoribus exciperet Belgium , cuius erga Te per tot annos nescio , an veneratio major, an affectus fuerit, stupentibus , quos frequentes ad aulam Tua Virtus attraxerat, Nobilibus Advenis, Principem unum amari tantum ab exteris , ut paucos nòssent sic amari à suis. Gratulabatur interea sibi devotissima Tibi Bojaria, gaudebatque affectui suo consentientem videre Orbem Terrarum, moram tamen , ac desiderium Tui non ferebat , amicè cum Belgis exostulans, quòd morosi debitores longiùs, quàm accensa vota paterentur , reddere differrent , quod commodatò acceperant.

Reddidere tandem Belgæ, quod debebant , eo cum fœnore, quod vel longiore morâ carò emptum non dicerent Boij, Remisere Te nobis non solum , quod magnum fuisset, sed , quod in Patriæ utilitatem longè maximum erat , non unâ jam Prole PARENTEM; ut, cùm cives præsentem suam felicitatem admirarentur in PATRE, futuram simul legerent, & amarent in FILIIS, quorum omnium species & Virtus Principatu dignissima Germaniam , imò Europam universam expectatione suspendit, avidè intentam , quales olim Nationes dignas existimatura Fortuna sit , quarum Saluti felicitatîque Tantorum Principum Virtus invigilet. Nemo tunc erat, SERENISSIME ELECTOR , qui non in BOJCAM DOMUM admirationis unâ & spei plenos converteret oculos , Téque intuitus , resque Tuas tum Bello , tum Pace cum gloria gestas florentes Populis opibûsque Provincias , Prolem denique & multam, & (ut verbo dicam omnia) Patre dignam enumerans diceret, Te unum esse è Germaniæ nostræ Principibus, quem Unum omnibus ornandum donis FORTUNA suscepit, quòd animum in Te invenerit ferendæ suæ magnitudini parem.

Est enim hoc commune quidem omnibus Bojci Nominis Heroibus, sed Tibi prorsus singulare, non tam parare magnam gloriam, quàm ferre posse, & Principis omnium Virtutum coloribus illustrem Imaginem pulcherrimâ moderationis umbrâ absolvere. Multis sat fortitudinis ac prudentiæ ad conciliandam FORTUNAM, paucis ad ferendam fuit: nec est omnium, ita temperare Majestatis severæ lucem, ut eam ferre mediocris acies possit. Bojariæ hæc est invidenda felicitas, ut lætos nihilque timentes oculos conijcere in placidam sui Principis Majestatem possit, dùmque alij, audito Dominorum nomine, vultum animosque demittunt, illa erigit plena solatio, & de suo Monarcha loquens, injuriam Ei se facturam crederet, si Dominum sæpiùs, quàm Patrem vocaret. Talis in tanta FORTUNA qui est, dignus est, qui nunquam experiatur adversam.

Nec credo, ausurum aliquid in hanc Virtutem fuisse nullis aliàs fidum mortalibus Numen; nisi meminisset, Heròem se formare, qui, cum una manu injecto fræno exultantē contineret FORTUNAM, alterâ fortiter sustineret irruentem. Quòd si verò certum erat, post tot in secunda sorte victorias, majores alias in adversa offerre, debebat sanè vires FORTUNA colligere, & ex HEROIS magnitudine metiri certamen. Et ostendit illa, meminisse se, quocum in arenam descenderet, easque in iras surrexit, ut digna esset tot Palmarum DUCE victoria. Dissimulato Heròe Patrem aggressa, FILIUM rapuit, Patris oculum, Patriæ Cor, Delicium & spem Europæi Orbis. Gravis pugna, quæ à vulnere tam acerbo ducit initium, quod vel spectantibus lacrymas, audientibus etiam procúlque disitis gemitum expressit? Vulcanus, quod multorum pectoribus majus animum petit, supra humani Cordis angustias amplum, cuique nemo facere medicinam, nisi Virtus possit? Et quidem TUA; quando nemo privatus tam fortiter ereptum sibi Hæredem fert, ut Tu Tantus ac Talis ereptum Tibi hunc Tantum Talémque tulisti.

Cef.

Cessisse jam Tibi totam cum victoria arenam putabamus attonitam incredibili Virtute Fortunam : cum serò intelleximus , eam per interjectos tot annos tela cudisse , quæ , ad pugnam reversa , in Te torqueret , non jam suâ , quam imparem senserat , sed Martis ipsius manu , quem hætenus semper Tuum in suas mutabilem partes pertraxerat. Triumphaturam se de Tua Virtute credebat , si rebus à se turbatis , non , quâ , prius , felicitate Belli alea caderet ; sed intellexit imprudens , quantum sui PUGILIS Virtus in casum omnem erectam stultè sperantis audaciam superet , cum vidit , & obstupuit , HEROEM illum , qui sic semper vicerat , ut nunquam vincendus crederetur , jam adversam victoriam animo tam præsentis spectare , ut si nunquam ipse vicisset : nec sibi tantum sufficere ad constantiam , sed suis quoque impertiri solatia , fletum sistere , commendare virtutem. Nemo jam mihi Catones , nemo Brutos vel Cassios deinceps ut virtutis Magistros nominet , quorum animus VNI tantum FORTUNÆ par ; tam diu magnus , quamdiu felix fuit , nec tantum à se impetrare potuit , ut adversarium infelicem incolumis cerneret. Deleantur è fortium Virorum Catalogo , quorum animus (quidquid oblatret impietas) tum depressum se victumque ostendit , cum , quæ hostis retulerat , arma in se convertit. Est aliquid , Romana etiam virtute majus , vincere , & vinci eodem vultu , eodem animo posse , quod ij non poterant , qui olim omnia potuere. Quod si amissæ victoriæ gravior appendix accedat amissa Patria , Coniunx , Liberi : quis privatus etiam , non dicam ferendo , sed explicando dolori sit ? Privatum autem dico ? imò date ex Gentium omnium Annalibus Heròem unum , qui iniquitatem tam insolitè sævientis FORTUNÆ componere cum animi æquitate potuerit. Expectandum erat , per tot mundi ætates VIRTUTI , dum in animum incideret sui totius capacem , quòque majorem nemo peteret , qui adversa in homines incidere , non in Numina sciret , quibus ille demum homo simillimus est , qui fortunâ major casum sub pedibus , Virtutem in consilio habet.

Itaque mirabuntur quidem Posterī, cū **HUNGARIÆ**, **GERMANIÆ**, **ITALIÆ**, **BELGII** annales evolverint, **HEROEM** unum tot **Regna** implevisse **Victoriis**: sed unā ipsis ob laudis bellicæ societatem **Hannibales**, **Scipiones**, **Pompeij**, **Cæsares**, imò **Tua** etiam ex **Gente THEODONES**, **PIPINI**, **CAROLI MAGNI**, **OTTONES**, **LUDOVICI** & **MAXIMILIANI** occurrent, in quorum comitatu **Magnus Tu** quidem, sed nunquam **Tantus**, quantus reverà es, apparebis. At, ubi post secunda etiam adversa perlegerint, ubi **Te** non de exercitibus tantū, quos multi vicere, sed de **FORTUNA**, qualem pauci sensere, tulere nulli, triumphantem aspexerint, tum enim verò timeo, ne fides attonitos, & ipsa penè admiratio destituat; frustra rerum ignaris **Tuam** **Virtutem** ad aliorum exempla relaturis. Atque hoc demum est esse **Magnum**; ferre tantum potuisse, quantum inferre **Fortunæ** libuit, tantūque **Heroēs** alios excedere viribus, quantum ista premendo excessit.

Debebat equidem oblatum sibi cum **Tua** **CONSTANTIA** duelum declinare **FORTUNA**, quòd arma sua longè **Tuis** imparia cerneret. Imò debebat accipere, ne **Tantæ** **Virtutis** exemplo caret **Orbis Terrarum**, & optimam **Tui** partem ignoraret **Posteritas**, discerentque **Te** **Magistro** **Magni** animi, nullam esse **FORTUNAM** tam **GRAVEM**, quam superare ipsi ferendo non possint. Prævertit usum **Herculei** **Nominis**, ignara, **Te** secuturum **Antiquitas**, cū è **Tuis** **Majoribus** unum **HERCULEM ALEMANNUM** dixit, quem **Te** nos eramus dicturi, nisi **Virtus** **Tua** extra omnem similitudinem **Te** constituisset. Nam ut illi gloriosum est fictos **Herculis** labores veris æquasse factis, ita **Tibi** est longè gloriosissimum, quòd, qui **Tibi** paria, paribûs animis egerit, tuleritve, nullum unquam finxerit ulla **Poëtarum** audacia. Malè **Te** inter **Fortitudinis** **Exempla** mortales requirunt, postquam inter **Prodigia** **Tua** **Virtus** **Te** posuit, **Orbē**que coëgit, quoties in claros **Utrāque** **Fortunā** **Heroas** intuebitur, **Bojos** quidem **Principes** inter omnes; **Te** etiam inter **Bojos** mirari.

FOR TITUDINIS
LEONINÆ
GLORIA
BOJCA

A

MAXIMIL
EMMANUELE

S. R. I.

ARCHIDAPIFERO

ET

ELECTORE &c. &c.

DE

UTRAQUE FORTUNA
FELICISSIME REPORTATA

AC

XXIV. Symbolis Heroicis
adumbrata,

FOR THE

ROYAL

NAVY

OFFICE

MAINTENANCE

DEPARTMENT

OF

ARCHITECTURE

AND

ENGINEERING

UNITED STATES

NAVY DEPARTMENT

OF

THE ARMY

AND

I.

Carl Remshart del. et sc. Aug. V.

Trepidate Canes: LEO arenam ingreditur
 Non Lybicus ad spectaculum: sed Boicus ad prælium,
 Nec quem Asia in Europam misit,
 Sed qui Europam immittere in Asiam possit.
 Nam præeuntem non Exercitus, sed nationes sequentur,
 Nec ad bellum, sed ad triumphos ire se credent:
 Quando, DVCE LEONE,
 Etiam Cervi sperare victoriam possunt.
 Frustra, dum jacent Valla, vos in tumorem assurgitis:
 Non est nuda VIENNA, quam ille tegit,
 Qui Vnus non Vrbi, sed Germaniæ tegendæ sufficit.

d

Ma-

Manum admovente **MAXIMILIANO**

Novi aggeres vestris impensis surgent,

Quos parvo tempore ingentes facietis,

Non vivi, sed mortui.

Vivos, quos pedes non abstulerint, ferrum auferet;

Qui aliena rapturi venerant; sua dabunt.

Vincula, quæ servitutem minabantur, Dominos prement.

Qui in Triumpho nos erant Ducturi, ducentur

justissimâ **Metamorphosi**,

Qua per tot annos raptis pennis superba

Imperii Æmula

Ad aquilæ latus incedens cornicula,

Nunciis evulsis conversa in aliam,

Aut rectè in se reversa,

Et tam præcipiti casu admonita, volatum dedisceret,

Quem suprà **Iovis** alitem secundis ventis elata tentabat,

Donec jam ipsum **AQVILÆ** nidum infessuræ

LEO ungues injecit,

Et in utramque alam inVectus

Vix tantum vitæ, ac vigoris reliquit,

Quod ad fugam sufficeret:

Duas imò alas sic fregerat,

Vt actum fuisset de salute

Nisi novas **Timor** affixisset,

Quibus ad **Plutonium** dico, an **Platonem** effugeret,

Agmen **Platonicum**

Exercitus implumis **Bipes**.

Sed volantis terga continuo **Victoriarum** cursu

Velox æquè, ac **felix LEO** pressit

Qui, cum alios præcedere soleat,

Solos hostes, ingrata **Barbaris** civilitate

Amat sequi.

II.

Componite lites Philosophi:
Nec Copernicum ultrà, nec Ptolomæum audite,
Dum vel Cælum stare, vel terram dicunt:
Ambo vertuntur.
Quin Coelos intelligentiâ regi vertigo probat:
Caderemus nos, si starent sidera.
Hæc Cœli mobilitas terram stabilit, & excusat:
Quid enim expectes à terra non mutabile,
Cum in Cœlo omnia vertuntur?
Prolunt minùs tarda sidera,
Quæ solo immobili vicina non sentimus moveri.

Hinc nemo Bootem præfert **LEONI**,
 Quòd, dum pedem ille moveat, hic cursu absolvat Orbem.
 Non stationem siderum, sed cursum miramur.
 Quòd si inter Mortales Immortalibus est propior,

Qui Cœlis similior,

Nemo Dignior Sideribus inferi

LEONE BOICO,

Qui præter Corpus terrestre nil habens
 Cœlestem refert in terra

Splendore, Motu, Virtute.

Imò, quem splendore æquat,

Ordinato Motu, ac Virtute superat.

Nescio enim, quid cœlesti motu difficilius terrestris habeat,

Nec tam est arduum sequi regentem Providentiam,

Quàm regere, & corrigere deviantem Fortunam.

Hoc inter omnes fortunatos potuere pauci,

Moveri à fortuna loco, & non unà moveri animo.

LEONINO hinc opus Pectore, & Sanguine,

Qualem à suis accepit, in suos transfudit

MAXIMILIANVS EMMANVEL,

Quem everfura fortuna se vertere, non Ipsum potuit,

Nisi more Siderum.

Nam & Sol Sidus Principum, & Princeps Siderum

Cùm poscunt tempora, Domos mutat.

Cur non & Principes Terræ Soles?

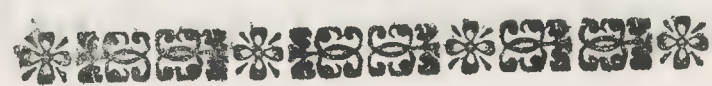
Quos tunc ad cœlum meritò extuleris,

Cùm stare, & moveri didicerint

Vt **MAXIMILIANVS EMMANVEL**,

Qui solus in Mundo potuit, quod mundus non posset :

VERTI, ET NON EVERTI.

III.

In sua tantum commoda fortem esse, privatum est:

In aliena Regium.

Etiam animantium Rex, ut nomen impleat,

Non se tantum, sed alios protegit,

Quos natura tueri, vel nobilis ardor jubet.

Excubitore Leone

Aperta specus pro munimento est,

Et securam omnium quietem

Vnius vigilia facit.

Qui cum sua omnia exponit pro omnibus,

Omnes ab omnibus tutos reddit.

e

Quod

Quod in Africa suis catulis est terror Lybiæ,
Hoc in Europa Christianis omnibus est Leo Boicus,
Terror Asiæ.

Nam hujus terror ut esset, amor fecit,
Quo Christianæ Communitati, communia sua omnia,
imò se ipsum fecit.

Nullam hodie haberemus Hungariam,
Si nullum habuissemus Maximilianum.

Munimenta vorasset ignis;

Fames Exercitum;

Nisi militem armis Regna servaturum
servasset commeatu,

Verus Christianæ militiæ Pater, & Dux

Vtroque titulo benè de militibus,
benè de Civibus meritis;

Cùm isti lubenter servarent milites,
Ne se ipsos perderent,

Illi, ut parentes, defenderent eos,
Qui Exercitum alerent.

Ita Danubius brevì Hungariæ pro Nilo,
imò præ Nilo fuit;

Cùm non jam undam in sitientes agros,
sed messem in famentes effunderet.

Reducere Dux novus videbatur antiqua tempora,
Quèis panibus per castra pluebat.

Quod bis factum legimus:

Semel Israelitis Duce Moyse,

Iterum Germanis Duce Maximiliano.

Tanti intererat Israelem curari
à Moyse,

Tanti Germaniam amari
à MAXIMILIANO.

IV.

Quem nos
 Iratum aërem terrâ exterritâ suspicimus,
 Leo coelestis despicit,
 Secura turbinum Serenitate,
 Qui nubes miscere, non stellas possunt,
 Quæ non serviunt Elementis, sed imperant.
 Sive collecti in agmen venti ad bella surgant,
 Sive collisi pugnando, fractique
 Sibi ac mundo inducias faciant,
 Sive atræ nubes tristem, quam faciunt, noctem
 Tristiori flammâ distinguant,

e 2

Sive

Sive purgato aëre solem terris,
 Terras Soli ostendant,
 Eodem vultûs sereno spectat, & despectat,
 Leo altior subjectis tumultibus,
 Qui eripere terris sidera possunt, non lucem sideribus,
 Quæ terrarum haud indiga sibi sufficiunt
 ad splendorem.

Quem augent, cùm micant, fulmina,
 Dum inferiora se tantùm ferunt, superiora illustrant.
 Quibus ipsa altitudo altissimam quietem facit;
 Quam nec afflantibus Favoniis debent,
 Nec dormienti Boreæ;
 Sed sibi, & insitæ virtuti,
 Quæ moveri nescia meruit promoveri,
 Vnde, superis proxima, ascendere altius non posset.
 Inde, quæ aliis ad terrorem micant fulmina,

Soli Virtuti

Fulgent ad splendorem,
 In utroque Cælo Iovis & Martis:
 Nam & Mars nubes ciet, & fulmina,
 Quæ plus cœlestibus timent Mortales:
 at non Heroës:

Non immortalis inter Heroës
 MAXIMILIANVS

Marte non semper, Virtute, ac arte nunquam non
 Victor.

Nam licèt campestrium fulminum æquè, ac cœlestium
 incerti sint ictus;

Hoc tamen certum est, tot Lauris contecto Bellatori
 cædat, sive cedat,

Ex bellicis fulminibus lucem ad se pertingere,
 Non violentiam posse.

V.

Frustrà ituro in armenta Leoni
Sudes objicis.

Non morabitur virtutem seps lignea,
Quam ferrea non tardaret.

Invitant ardua Magnos animos, non terrent,
Quærere laborem Virtus, non fugere solet;

Et LEONINVM est,
Frangere obstantia, non frangi.

Ergo LEONIS BOICI Virtutem
In novam lucem profertis, dum intra valla vos absconditis

f

Te-

Cum noctivago vestro fidere noctis amantes
Tenebriones Barbari.

Tot millium Talparum labores evertet, cùm volet,
Vnus LEO,

Aut certè vertet in suos usus

Illustri Victoriâ

Ac docebit cæca animalia,

Bellicos aggeres non talparum esse cubilia,
Sed Leonum.

Paludes, quas objicitis, non tutos vos, sed timidos probant,
Quique surgunt inde vapores, non obscurabunt victoriam,
Sed illustrabunt,

Quando in fulmina coactos accendet

LEONIS BOIGI ardens Virtus,

Quæ trepidante ad fragorem Turcia, vestris cervicibus illapsa
Lucem in Victores,

Vim & terrorem in victos dividunt.

Clarumq; Barbarorum tam animis, quàm oculis argumentum
ingerent,

Non debere LEONI BOICO obstare hostes,
Qui nolint illustrare,

Et novis arcibus non adversam potentiam

Sed ejus famam & gloriam muniri.

Nec est arduum illi,

Qui vivos perrupit, mortuos aggeres penetrare.

Inutili consilio medias Lunas illi objicitis,

Cui tota pridem jam impar fuit.

Ergo parcite, Ottomanni, non profuturo labori,

Nec alibi novam Domum pro Luna construite,

Nisi velitis post Lunam tantisper hospitem ferre;

Inquilinum videre LEONEM.

VI.

Queis heri valediximus, salutamus hodie sidera,
Eodem vultu ad nos redeuntia,
Quo discessere.
Eorum cursum, dum oculis sequi non possumus,
Malè credimus, ea lucere nullibi,
Dum lucent alibi.
Moventur, non mutantur:
Locum dimittunt, non Lucem:
Imò nec locum.
A nobis, ad nos iter instituunt,
Dum abeunt, ut redeant,

Circulo tam non vitioso,
 Vt vix aliud illustrius argumentum Lucis Fontem
 Ad oculum demonstret,
 quàm siderum fixis legibûs errantium
 stabilis circuitus,
 Quæ tunc solidissima claritate demonstrant rerum Principiû,
 cùm suum perpetuò repetunt.
 Et cùm finire creduntur, incipiunt,
 Regis ad exemplum, Solis inquam,
 Cujus cùm in suas domos lucem admittunt,
 Morem sequuntur,
 Vt oriantur occidendo,
 Sic Leo cœlestis, dum horizontem exit,
 In ipso occasu meditatur ortum,
 Certus eò referre lucem, unde jam auferre putant,
 Cùm differt tantùm,
 Simillimus LEONI BOICO,
 Qui ab Horizonte suo talis abiit, qualis rediit,
 SERENISSIMVS.
 Tales in ortu Fortunæ solent esse omnes:
 In occasu pauci.
 Ipse fidereus Leo, dum in occasum abit,
 Alius esset, si esse posset,
 Tantùm laude inferior LEONE BOICO,
 quantùm statione superior.
 Nam ille cœlestis æquale serenum necessitati debet,
 BOICVS Virtuti.

VII.

Non per imbellia minorum animantium vestigia graditur

Dignus Patre Leone Catulus ;

Impressos in arena legens ungues,

Discit in quantos crescere & Seipsum deceat,

Sive in prædam eundum, sive in Prædones fuerit.

Nam turpe Magnis, moliri parva,

Et in posteris minoris animi confessio est,

Non æquasse Majores.

Quæ labes ut frequens non unum inficit sanguinem :

Ita in BOICO invenit neminem

Degeneris vitij capacem.

g

HIC

HIC SANGVIS, quò fluxit longior, ivit purior,
 Magnorum fluminum more
 Auctis eundo viribus
 Superavit originem.

Argumenta non petet: nisi qui nullum intelligit,
 Vnum dabo.

Aures tantum: imò oculos affer;
 Nam hæc veritas etiam videri potest.

MAXIMILIANVM intuere, & responde,
 Nisi admiratio te mutum fecit,
 Quid vides?

Hominem, ais, **SICVT ARBOREM**, ambulantiem.
 Sic est, ut vides:

In uno Homine tota arbor ambulat.
 Dum **AVOS** omnes circumfert unus **NEPOS**
MAIORIBVS MAIOR.

Illis enim Magnum fuit esse Maximis similes:
 Hic parvum se crederet, si parem haberet,
 Hinc cum Natura & arte suam virtutem commisit,
 Et in uno Strigonio utramque vicit.
 Ex ipsis rupibus, quæ propugnare munimentum credebantur,
 Idem impugnavit.

Vt tum primum **THOMÆ** nomen meruisse videretur
Mons THOMÆVS,
 Cum ea in ejus vertice

Virtuti tantum Boicæ non invio gererentur,
 Quæ, nisi quis viderit, non credat.

Nec jam timeo, ne fidem non habeas
 Asserenti magna,

Postquam Eum vides, qui Virtute **BOICA**
 Supra fidem majora gessit.

VIII.

Nesciremus, orbe majora esse sidera,
 Nisi toto plusquàm orbe removerentur.
 Tantam à tam dissitis videri lucem,
 Sentiri virtutem,
 Magnitudinem probat altitudini parem;
 Nec quidquam cœlestia corpora
 Non tam loco, quàm virtute
 Supra terram eminere probat,
 Quàm in tanta locorum distantia
 In subditæ telluris viscera
 Tanta vis.

Præsentia solùm urere vulgaris flammæ virtus est,
Absentia incendere, cælestis,

aut eorum,

Quos Cœlum sibi proximos
Terris indulgit.

Et horum enim radiis absentia vim affert,

Non aufert.

Et quisque tunc maximè præsentem vim sentit,

Cùm suspirat absentem,

Discitque, & probat fidelibus suspiriis,

Etiam terrarum sidera in distans agere,
instar cœlestium.

Ita Leonem in cœlo adesse novimus,

Cùm abest maximè.

Tunc ejus ardor nostris capitibus magis imminet,

Cùm magis eminet.

Clara Imago clarissimi terrarum Sideris,

LEONIS BOICI,

Qui absens corpore, non virtute,

Semper fuit præsens luci; quia semper sibi.

Nobis eripere fors Principem:

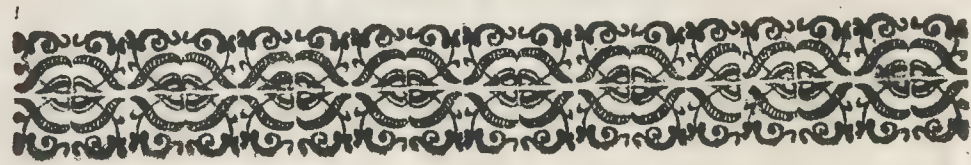
Non sibi potuit.

Adfuit, cùm abfuit,

Præsens Patriæ auxilium ab absente venit:

Nec enim poterat Patria excidere Principi,

Qui nunquam exciderat sibi.

IX.

Magnanimus Leo

Venantum turbam videndo vincit;
Malunt ipsi exsertos ad pugnam ungues
Eminus intueri, quam cominus experiri.

Robur surgentis Feræ
Ex suo terrore metiuntur.

Stans Leo cursum imperat oculis,
Ad quorum ignes frigent animi,

Rigent manus;
Omnis ardor in pedibus est,

h Qui

Qui salutem illi tantum afferunt,
 Quem auferunt.
 Nullus tamen unquam Leo Lybicus tantum valuit corpore,
 Quantum BOICVS animo,
 Terrere illos aspectu solitus,
 Qui sine terrore non possunt aspici.
 Magis pallent exercitus,
 Cùm LEONINA VIRTVS ex oculis fulminat
 Quàm cum accensus Marspiter
 Ex ignivomo metallo supra Iovem tonat.
 Buda, Exercitus terrere solita
 MAXIMILIANVM timuit,
 Tunc desperare salutem cœpit,
 Cùm ex Tormentariis suggestibus primam ei salutem
 LEO BOICVS dixit,
 Aut veriùs rugit.
 Fabula sit: trepidare terram,
 Cùm rugit Rex animantium;
 Veritas est, trepidasse Turciam,
 Cùm vocem contra se tolleret Rex *cæruleus* Christianorum,
 Ad ejus vocem,
 Quæ hætenus trepidare nesciebant, corruerunt mœnia
 Qui accurrerat, ut succurreret hostilis exercitus,
 Cadente Budâ, attonitus stetit.
 Donec, viso LEONE
 Idem timor, qui presserat, gradum accelerare compulit,
 Et obsidionem, quam finire debebant,
 Finiendam relinquere VIRTVTI BOICÆ,
 Quæ quantum valeret,
 Vulnera apertiùs, quàm ora,
 Mortui certiùs, quàm vivi loquebantur.

X.

Si, quæ Leonem in cælo illustrent, stellæ in unum coëant,
Sidus facient, non Leonem.

Pares virtute, loco dispares
In hanc figuram divisio composuit,
Et absque hac sine nomine futuris
Nomen fecit.

Quotquot Iupiter ex Heroibus sidera,
Vel ex sideribus Heroës fecit,
Sejungendo, arctiùs conjuncta fecit;
Nec quidquam clarius Magnum Orionem
à Lepore vicino distinguit,

h2

Quàn

Quàm divisa in Giganteam latitudinem
Grandium membrorum distantia.

Naturæ in cœlo inter sidera ludentis spectacula
Imitatur in terris, haud otiosa cælestium
Spectatrix virtus.

Et theatrum instruente Fortuna, scenam vertit,
Dúmque huic initium indulget,
Exitum servat sibi.

Quæ sidera in cœlesti Leone natura,
In BOICO disjunxerat Fortuna;
Non jam Domo tantùm, sed Regionibus integris divisa.
Monitus à Virtute domestica

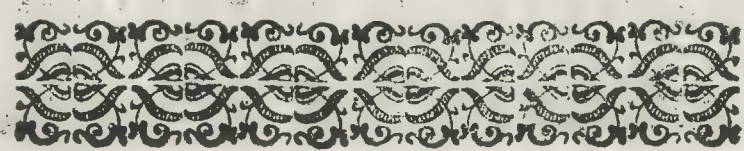
TVLIT ignaram, quid ageret, gnarus Suorum
MAXIMILIANVS,

Vidit, quod cæca non viderat,
Eam augere tunc lucem, cùm vellet minuere.
Debuit tanto Magistro vel invita discere,
Quod hæctenus ignorabat,
Aliquid se supra naturam posse,
Et, cùm minimè vellet, fecisse

Nam illa multas conjungere stellas debuit.

Dum unum Leonem faceret:
Hæc, dum LEONIS BOICI disjunxit sidera,
Quot diversa diversis sedibus astra collocavit,
Tot orbi ostendit LEONES

Obstupefcentibus populis
Miram Fortunæ ac Virtutis Arithmeticam;
Cùm illa tota esset in dividendo,
Hæc tota in multiplicando.

Carl Remhart, del. et. sculpt. A. V.

XI.

Animantes omnes Leoninæ Virtuti esse impares
Par omnium probat exitus.

Congrediendi audaciam timore expiant.
Læsus temerario assultu Quadrupedûm Princeps

Ius ungue dicit, & exequitur,
Dum pro negata reverentia cruorem poscit,
& recipit,

Cæsosque super stans
Vitam simul malè aggressis,
Simul animos adimit aggressuris.
Vera effigies VIRTVTIS BOICÆ,

i

Nisi

Nisi hæc sæpè minor viribus, viris major,
Tot stravisset Exercitus, quot ille Cervos.

Mohaziensium in campis peracta est
Cruenta Venatio;

Vbi canes, qui agitaturi Leonem advenerant
Agitati à Leonibus sunt.

Et qui alienum sitiebant sanguinem,
Biberunt suum,

Propinante largiter LEONE BOICO.

Donec ingenitæ sitis immemores
Suo in sanguine exangues corruerent.

Et jam terra cruore lubrica
Inter cadaverum ruinas vix stare Victorem sineret.

Quamvis stare quî poterat,
Quem perpetuo cursu plus ultrà cogeabant pergere
Continuatæ Victoriæ?

Vt jam non unum in uno Herculem timeret
Hydra Turcica,

Quæ hætenus vulnerata sæpè, vulneraverat sæpiùs,
Inflictas sibi plagas sanans populorum excidiis,
Iam ipsa excidio proxima,

Tot minuta capitibus, nunquam renascituris,
Postrepetita toties clavæ victricis vulnera
Faces expectabat,

Queis funeralem rogam succenderet mortuæ
Et pereuntis cruore expiatos cineres
Euxinum in mare spargeret

Illa è Domo Heros,

In qua olim vixisset, nunc mortuus;

Imò jam viveret, nunquam moriturus

HERCVLES ALEMANNVS.

XII.

Æstuante Iulio,
 Queis Cœlum & Terra conflamat, ardores,
 Vtrisque communes sunt.
 Ingresso Leonem Sole non soli
 Portamus diei pondus & æstum;
 Quos in terram dejicis oculos, in cælum conjice:
 Et Leo ardet, dum nos sudamus.
 Quos ardores remoti querimur, ille sentit propius:
 Nos terminus sumus, in illo Principium.
 Vnde rudis est, qui sub fidere Leonis positus
 Dum ardet ipse,

Frigere putat Leonem sidereum :

Rudior, qui BOICVM.

Hic vel remotus in suis vixit, in suis arsit.

Nam Fortuna Virtutem illustratura,

Qui ignem daret, Marti, chalybem rapuit:

Mox è collisis inter se gladiis flammam eliciens,

Incendia sparfit

Quæ multorum, quæ restinguenda crederes, vorarunt

Sudorem, lacrymas, sanguinem.

In domum Cereris,

Postquam vacuum Successori Gradivus fecerat,

Migravit Mulciber; nec emigravit;

Donec redactam in pugillum cineris

Difflandam Æolo relinqueret.

Sic primùm ædes inquilinus, mox inquilinum ædes deseruere,

Et multis pro angusto tugurio, tectum quàm vellent amplius,

Cælum fuit.

Fortunam nostram sub Cælo Patrio,

Sensit ut suam Pater Patriæ sub alieno.

Nemo ardebat, quin ipse ureretur,

Quæ non vidit oculus, sensit animus,

Qui frigere non poterat ad eorum incendia,

Quos non poterat non amare.

Adeò LEO BOICVS,

Dum ardendo amat, & amando ardet,

Verè Leonem Cœlestem in terra retulit

Ardore, & Splendore

Dúmque faces ardentibus membris Fortuna subderet,

Arsit præ omnibus, & eluxit

COR LEONIS.

Fortitudo Provida in tuenda prædâ, et partâ Victoriâ

Parta tueri

XIII.

Curam victoria, victoriam cura sequitur;

Victor incurius

Plus hostibus prodest, quàm suis,

Nec meretur victoriam assequi, qui nescit prosequi

Quin cooperabilis Hosti victor est,

Qui cùm tenet plurima, pauca obtinet,

Parere multa doctus, non tueri.

Indignus, qui vel quadrupedibus imperet,

Quorum Regi

Nemo unquam, quod rapuit, eripuit.

Leo ad prædam æquè, ac prædæ custodiam vigil

k

Curâ

Curâ sibi securitatem præstat,
Et cavendo insidias spem insidiantibus adimit
Vincendi Victoris.
Quid si discere providentiam non vis à Leone Bruto,
Disce à BOICO,
In cujus omni victoria
Fortitudo & Providentia de Palma certârunt.
Illa Victorem, hæc invictum reddidit.
Vtraque suis numeris Heroem absolvit,
Dignum, qui nunquam esset sine victoria,
Quando post victoriam nunquam erat sine cura,
Quâ non tam se sollicitum, quàm hostem reddidit,
Qui, quoties MAXIMILIANVS victo detraxit spolia,
Non rem duntaxat omnem, sed spem amisit.
Magnæ Virtutis Magnum Testem sisto
Grandem Vezirium.
Qui MAXIMILIANVM se Majorem fugiendo confessus
Magnæ Victoriæ magnam appendicem
Ingentia castra reliquit,
Et quod grandem victum ostenderet, grande tentorium.
Digna Præda,
Quam & Victor acciperet, & victus repeteret,
Nisi idem, qui ademerat, unguis servaret.
Sed visum non est ad novas victorias LEONEM cogere,
Quem tacente hoste ad majores lauros major quotidie
Vocabat Gloria;
Quique probro sibi duceret sterilem peperisse victoriam,
Quæ non aliam mox gigneret se majorem,
Ac dignam MAXIMO PARENTE.

XIV.

Nec à se, nec à tramite suo abit Cœlestis Leo,
 Cùm it per Monstra.
 Non glacialis Vrsa degeneri frigore pectus inficit,
 Ingenito ardore tutum,
 Non ponè repens Draco terret sibilis,
 Cor nulli veneno penetrabile.
 Monstrante dentes utroque cane, securus à morfu,
 Imbellem latratum furdus præterit,
 Monstrisque omnibus, atque chymæris major
 Eodem omnia vultu aspicit, & despicit.
 Didicit hoc ipsum, vel docuit **LEO BOICVS.**
 k 2 Mon-

Monstrosa vulgi iudicia eodem pede proterens,
 Quo cœptis institit.
 Est nimirum cœlestium æquè ac terrestrium siderum
 Commune Fatum,
 Vt tunc allatrentur frequentiùs, cùm fulgent plenius.
 Ipsa Phœbi soror, regniquè siderei consors Luna
 Cùm pleno vultu nobis placet,
 Molossis displicet,
 Qui laudem meritæ irascuntur,
 Et, quâ possunt, voce, convitiantur.
 Non tamen ideò vel ponit radium, vel turbat serenum
 Placidissimus Planetarum,
 Noctis oculus Cynthia:
 Sed sui decoris retinens, furoris alieni negligens
 Pergit, & cœptum illustri tramite finit iter.
 Summorum nempe est, nil infimis moveri.
 Hoc nôrunt Superis propinqua sidera,
 Hoc, qui Divos repræsentant, Principes, terræ Numina,
 Hoc dignus cœlo inferi
LEO BOICVS,
 Qui nescire quidem voluit,
 Quid rerum ignari dicerent,
 Contentus nôsse, quid ipse sui gnarus faceret.
 Eorum, qui omnium nescij omnia judicabant, insaniam
 Vindicavit nesciendo;
 Probè gnarus,
 Fortem contemptum esse regium ultionis modum,
 Et Principem non solùm nomen supra vulgus gerere,
 Sed **ANIMVM.**

XV.

Frustra salutem,
 Quam terra negat, ab undis sperat præda,
 Cui Leo Prædator instat.
 Facile, qui cuneos rumpit, undas dividet,
 Et fortis contra ferreum torrentem,
 Validior contra inermem erit.
 Adversus hos unguis nimis molle vallum undæ sunt,
 Quæ, si frigido fugientis timori cedunt,
 Certius ad insequentis ardorem diffluent.
 Bellicos quidem ardores
 Interfluens unda sæpè restinguere,
 Siste.

Sistere semper solet,
 Nec rarò Fluvius exercitus concurrere paratos
 Intercurrendo dividit,
 Dum utròsque inter medius, amicus unà & inimicus
 Armistitium opportunè, importunè,
 Volentibus facit, nolentibus imperat.
 Donec conspirante cum Virtute ingenio,
 Qui vi non poterat, arte vincitur,
 Et quèis caput objecerat, Victoris,
 Tergum præbet,
 Ac pervicaciam emendans obsequio,
 Quos sejunxerat, conjungit.
 Ita *Savum* in hostium commodum obsistere ausum
 Parere in horum damna coëgit
 MAXIMILIANVS Archistrategus,
 Indignè ferens, ab uno fluvio Victoriarum torrentem sisti,
 Ac triumphale ferrum, quod muris non posset, ripis arceri.
 Nec tulit, quas hætenus sine mora retulit,
 Differri victorias.
 Animavit difficultas, quæ alios absterruit,
 Viam, quam dies clauferat, nox aperuit,
 Consilia nec Solem scire, nec Lunam passus
 Quidquid à tam claro facinore lucis accrevit Nomini,
 Sibi debuit.
 Fluminis beneficium, quo hostis fruebatur, suum fecit,
 Spes Barbarorum in undas, quèis nitebatur, diffluit.
 Superatus denique *Savus* sub ipsum maris ingressum
 Oceano Patri nuntiare jussus,
 Post superata flumina, proximum Victoris Præmium
 Oceanum fore.

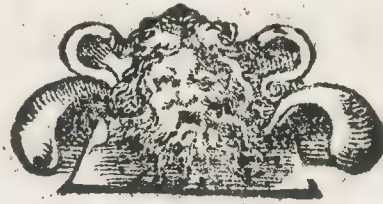

XVI.

Leonem Cœlestem non suspiceret totus orbis,
 Nisi totum ipse inspiceret.
 Tot inter populos à nullo ignoratur,
 Quia nullum ignorat ipse.
 Sed minus est, aspectum ferre, quàm mores.
 Illud Leo Cœlestis facit: hoc BOICVS.
 Eâdem oris ac mentis serenitate
 Diversissimi oris ac mentis populis illuxit,
 Quorum adeò non diversa de Illo judicia fuere,
 Vt, qui odiis inter se dissiderent,
 In amore tamen erga unum omnes conspirarent.

Primos affectus huic suo Delicio impendit Germania,
 Cui primos impenderat Ipse
 Patriam hanc suam professus,
 Quæ deinceps ubique forti, ubique fuit.
 Martia Hungarorum indoles, cùm tantum Martis in uno vidit,
 Invidit Alemanniæ,
 Et Heroëm, qui semper vinceret, deberi credebant sibi,
 Qui semper bellarent.
 Italia Belli Ducum ingeniis & artibus inclyta
 Apertum in uno mirabatur Martis Gymnasium,
 Nec discere renuebat, quæ tantus doceret Magister.
 Sed Belgico theatro debebatur
 Fortitudinis vel Magnos inter Heroës Maximæ spectaculum,
 Quod ita in plausus ora, animos in affectus solvit,
 Vt stringere non possent arctiùs,
 Corpore à discedente, non animis divisi,
 Vicaria in comitatum suspiria mittunt.
 Nec minoris Heroëm fecit Heroëm Mater & Nutrix Gallia
 Oblita *Turrenios*, cùm *Maximilianum* videret.
 Nec sola fortitudine memorari dignus,
 Meruit tot populorum amores
 Varios diversarum gentium tolerando mores,
 VLYSSEM non militaris tantum Prudentia,
 Sed civilis probavit.
 Vnde nemo VLYSSIS nostri circuitus errores dixerit,
 In quibus tot mundo edidit documenta Prudentiæ,
 Vnus tolerans mores omnium,
 Dignus, quia ferebat omnes,
 Efferri ab omnibus,

XVII.

Terrere, non terreri Leones nōrunt:
Objectæ telorum cuspides acuunt animos,
Non retundunt,
Crescente hostium numero, crescunt iræ,
Et in summo certaminis calore ardent pulchrius.
Vires ex vulnere veniunt,
Fusóque cruore proprio, accenditur alieni sitis.
Quem coguntur extinguere,
Quotquot obstare ausi Leonem cogunt pugnare.
Suorum Principum suis in armis expressit Imaginem
Vates Boiaria

m

Cùm

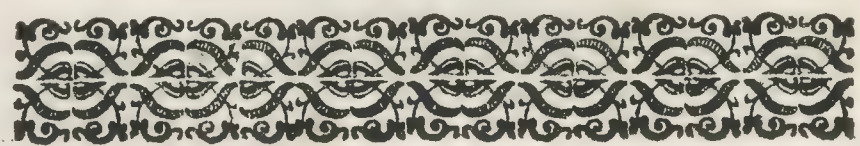
Cùm impressit Leonem,
Sive videns, sive prævidens suorum merita Heroum.
Quorum vel unus instar omnium

MAXIMILIANVS

Non uno Leone signari meruit,
Qui loco non uno, plusquam Leoninum robur
Orbi probavit.
Primos ausus Leoninâ indole, virtute, Prosapiâ dignos
Hungaria vidit,
Vetus Christianorum Athletarum, & nobilis Palæstra,
Hæc quot vidit sub Duce Bojorum pugnas,
Tot recensuit victorias.

Frustra Barbari post cæsa agminatim corpora
Salutis asylum ultimum, petiêre mœnia.
Ceu, qui fugaverat Duces, timeret lapides:
Et qui sternere Exercitus potuit, muros non posset,
Mutare sententiam Belgradum coëgit,
Quod cogi, ut se dederet, non potuit,
Ne quid laudis detraheret incomparabili victoriæ
Ignavia hostium.

Qui quid pro muris egerint, ac tulerint,
Iudicet, qui intelligit, quid in animo barbaro
Ira, odium, desperatio possint.
His Ducibus pugnatum in obsessores est
Telorum, glandium, saxorum imbribus,
Quibus nihil unquam turbatus, semper serenus
Atque ipsis periculis animosior stetit
LEO BOICVS, probè gnarus,
Nusquam pulchriùs, quàm in medio discriminum
Stare Virtutem.

Remshart Sc. Aug. Vind.

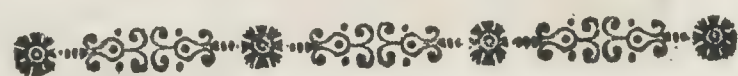
XVIII.

Quantum Leo in coelis ardeat, tellus docet,
 Quam non sic ureret, nisi sic arderet.
 Quæis abundat, calores depluit,
 Et quibus agros coquit, flammæ
 In se excoquit,
 Friget tamen Cœlestis Leo, si conferas BOLCO,
 De quo dubites,
 Suine magis absentem arserint, an Ipse suos.
 Nunquam quid iunctis facibus amor ac desiderium possint,
 Patuit clariùs.
 Obstupuit orbis,

m 2

Sine

Sine exemplo ardores esse,
 Quos orbi in Exemplum Boiaria proderet.
 Cujus fides quotidie ut magis arsit, sic magis splenduit.
 Et antiqua Gentis decora nova luce illustravit.
 Ut cum aliis ornamentis nationum nulli cederet,
 Fide & amore erga Principem omnes superaret.
 Hujus unius memores seipsum obliviscebantur
 Ex tot calamitatibus, quæ Patriæ Corpus vexabant,
 Dolebat una,
 Quæ Caput involverat.
 Si quas dedere lacrymas, non sibi,
 Sed Principi dedere,
 Amisso, & recepto.
 Illas dolor, has gaudium elicit, semper uberes,
 Ac dantis pariter, & accipientis pietate dignas.
 Nam certi erant,
 Non amare se magis, quam amari,
 Et qui poterat unus omnes accendere,
 Qui non arderet?
 Mutuus calor mutuos fovit ignes,
 Divisio conjunxit arctius,
 Regionum distantia locum flammæ majori fecit,
 Quæ continuis exfuscitata suspiriis
 Excrevit in incendium,
 Quod extinguere nemo unquam potuit, nemo voluit.
 Adhuc flagrant Boij omnes,
 Accensi à sui Leonis fidere.
 Vtrisque gratulare, qui vides:
 Est dignus Princeps, qui sic accendat,
 Dignus populus, qui sic ardeat.

XIX.

Leonem esse, se meminit Ferarum Rex,
 Et cùm ferit, & cùm parcit.
 Lædente nemine irasci nec ferarum est:
 Si provocaris, Regium.
 Et refert, in quos iram Princeps colligat,
 Collectam dividat,
 Ne, quæ Majestatem tueri decóra poterat,
 Indecóra deprimat.
 Minores feras, magnitudinis suæ memor Leo
 Indignas judicat, quæis indignetur.

n

Nec

Nec in magnas surgit, si non insurgant ipsæ,
 Illæsus illæsas præterit:

Vrsi, Tygrides, Molossi eandem, quam catelli habebunt pacē,
 Nisi bella malint,

Quæ Leo, quàm difficilis init, tam finit facilè;
 Nec ab ullis facilius, quàm à victis
 Post victoriam vincitur;

Vitam concedens cedentibus gloriam,
 Ac tantùm irascens irascenti.

Nisi tam sapienter irascentem sapere natura vetuisset,
 Crederem iræ seu admittendæ, seu remittendæ
 Magistrum habuisse **LEONEM BOICVM**.

Præ cuius ira, nescio, an aliam
 Vel magis hostes, vel minùs formidaverint.
 Nunquam ille, nisi cùm Honor posceret,
 Irasci vel cœpit, vel desiit,

Indignationi locum, tempus, modum virtus præscripsit,

Quam in ipso victoriæ tumultu pacatam
 Semper cum Victore, imò supra victorem esse
 Non assueta his spectaculis Barbaries obstupuit.
 Capti Belgradi tristes reliquias in arce timor clauferat:
 Qui suo merito, vel furore spem metiebantur Barbari,
 Salutem desperaverant,

Sed cùm Barbarum nihil in vultu Victoris legerent,
 Cujus fortitudinem exploratam jam habebant,
 Explorârunt Clementiam.

Qui prostratos erigi, vivere semi-mortuos iussit,
 Nec aliud jam dolentes,

Quàm quòd victoriam distulissent,
MAXIMILIANO VICTORE
 Etiam victis optabilem.

XX.

Leonem cœlestem sua luce dignum
Luce indigna probant.

Si hæc declinans, avarus luminis prodesse paucis vellet,
Obesset omnibus.

Nec digna super astra tolli liberalitas esset,
Quæ vellet deberi.

Deberi autem beneficium creditur, cùm meritis datur.

Nec gratiam facit, qui gratis non facit.

Terræ est, gravi laborum pretio favores vendere,
Cœli, vel in otiosos spargere.

Solem omnibus cognitum quàm pauci nòssent,
Si tantùm luceret luce dignis.

Iam, quia inæqualia promeritis æquales indulget radios
Æqualiter amatur ab omnibus;

Nam nemo certiùs invenit favorem omnium,
Quàm qui sua non quærit commoda,
Sed omnium.

Tunc in supremo culmine consistit gloria,
Cùm summum gradum conscendit Virtus
Faciendo benè, vel malè merentibus.

Tunc supremam accepit manum Liberalitatis Regiæ Imago,
Cùm lucem illustriorem reddit umbra,

Et dantis dignitas crescit ab accipientis indignitate.

Ita sæpè crevit, quæ crescere non posse visa est.

BOIORVM PRINCIPVM Liberalitas & Clementia,

Quàm magnis Majorum exemplis claram accepit,
Majoribus auxit **MAXIMILIANVS**,

Qui cùm in rebus aliis teneret modum,
In animi amplitudine non tenuit

Complexus non tantùm, quos debebat, benè meritos,
Sed, quæ ipsa Virtus nihil debere videbatur,
Etiam nihil, vel malè meritos.

Ne soli decus esset singulare Soli
Bonis oriri, ac malis,

Effecit MAXIMILIANVS EMMANVEL.

Qui cælum terris inferens, benè merendo de malè meritis
Instar Numinis agnoscitur ignoscendo.

Privata solitus donare Publico,
Et bonus esse non aliorum virtute,
Sed sua.

XXI.

Dominum Populi, Regem Virtutes faciunt.

Etiam in Quadrupedum Republica

Eædem dotes Leoni Regnum, quæ reverentiam conciliant,

Dum, quæ in se vident, non vident in illo vitia,

Ac virtutes, quas frustra optant, in uno mirantur,

Facilè uni parent omnes,

Tótque virtutum suffragiis contradicere velle

Rem vel brutis indignam putant.

Quæ ornamenta suo in Rege amant pecudes,

Sæpè in suis Dominis suspirant homines.

o

Qui

Qui suffragium ad dignitatem multi nullum haberent,
Si à virtute peterent.

Adeo, quibus pretium facit Purpura,
Non semper faciunt Purpuræ.

Privilegium est,

Paucis commune Gentibus, Vni ferè BOIARIÆ proprium
Principes sibi omnes nasci, dignos ab omnibus,
præ omnibus eligi,

Quique naturæ nomen Principis,
Dignitatem Virtuti debeant.

Felix arbor, quæ pro radice virtutem habet,
Quod fructus tot sæculorum censurâ laudati,
Et nunquam sibi dissimiles probant.

Digni, qui excitarent tot populorum orexin
Passim SVRCVLOS ab hac ARBORE poscentium.

Celebriores per Imperium Romanum Infulæ,
Nunquam sibi videntur ornatiores,
Quàm cùm BOIOS ornant Principes.

Ipsa Bojaria se credit mortuam,
Cùm abest ille, pro quo mori vitâ dulcius,
Sine quo vivere morte durius omnes putant.

Redeunte uno ad se redeunt omnes,

Ad unum omnes abituri,

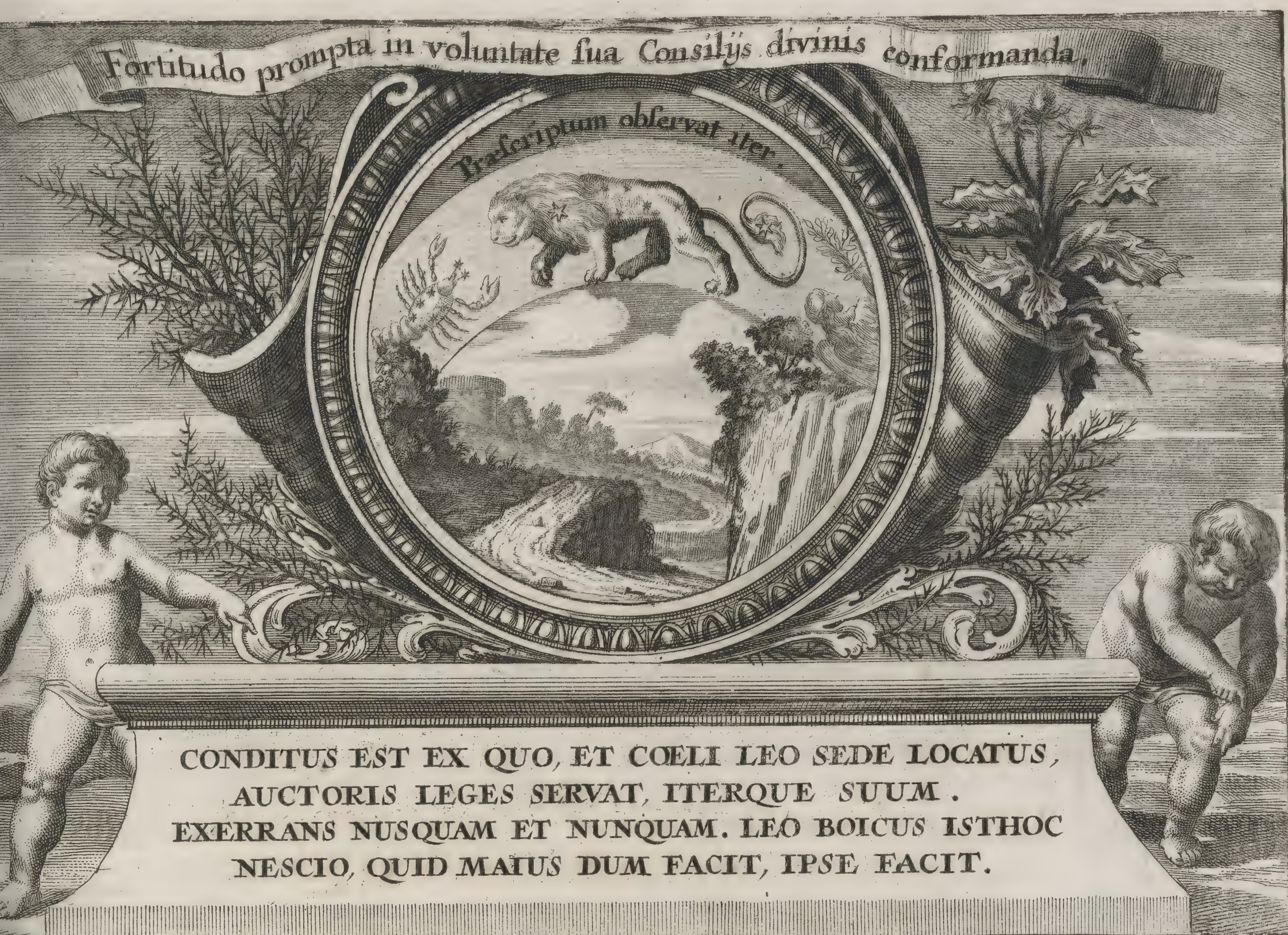
Nisi incertos firmâsset certa spes,

Cum PATRE PATRIÆ redituram Patriam,
Quam non Terra Boijs, sed Princeps facit.

Belgarum Populi

Dum videntur Principem dividere cum Boijs velle,
Penè totum retinuere.

Tam gloriosè BOIVM PRINCIPEM ab alijs
Summa Principum Gloria,
Populorum amor distinguit.

Remshart del. et. Sc. Aug. Vind.

XXII.

Cometarum est, incerto per cœlum errore
Certa erroribus denuntiare supplicia,
Et fufis sine lege comis, Præficarum more
Præire ad luctum.

Meliorum siderum, certo tramite
Certam mortalibus salutem ferre.

Talis in cœlo, talis in terra
Faustum utrinque Boiariæ fidus LEO,
Neuter unquam mutare tentavit iter,
Quod immutabilis præscripsit;

Nec errantia secutus sidera, suo uterque in gradu stat,
Etiam cùm cedere videtur.

Tanti refert, humanos inter errores, Ducem sequi,
Qui, quòd omnia sciat, errare nescit,
Et voluntatem videntis omnia & providentis Numinis
Fecisse suam.

Huic uni Ariadnæ
Planus est Labyrinthus omnis,
Nec fallere te poterit à manu falli nescia porrectum filum,
Nisi rumpere malis, quàm tenere.
Huic quisquis confidit Theseus,
Nil opus habet Dædalo,

Aut malè ceratis Dædali, nec duraturis artibus,
Quæ cùm ad Solem te lucémque eduxerint,
Præcipitant

In falsas tandem aquas defluente artificio,
Nullo alio artifice relicto laboris pretio,
Quàm, ut quæ de alio cantatur fabula,
De ipso olim legatur historia.

Quamvis & Boicam quondam qui legerint Historiam,
Fabulam se credent legere,
Quia supra fidem videbitur esse virtus,
Quæ sine exemplo fuit.

Hæc, turbatîs omnibûs imperturbabilem reddidit,

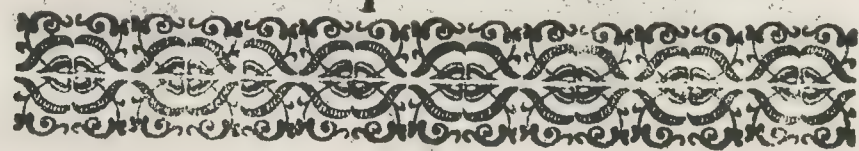
Quia in DEum transtulit,

MAXIMILIANVM.

Qui ad Majorum imitationem, Posterorum admirationem
Oppugnantibûs fatîs inexpugnatus constitit,

Quia ei, cui frustra obsistitur,

Nunquam restitit.

XXIII.

Prædaturō Leoni viam
 Non aliena infirmitas, sed propria Virtus facit:
 Exercent virtutem objecta repagula,
 Non coërcent.
 Quod nunquam ita mundus vidit in Leone Marmarico,
 Vt obstupuit in BOLCO,
 Quem arte naturam non imitari, sed vincere docuit
 Naturâ & arte major Indoles,
 Et supra Indolem Magna Virtus.
 Præruptâ Rupe
 A superimpositis munimentis manus,

P

Ac

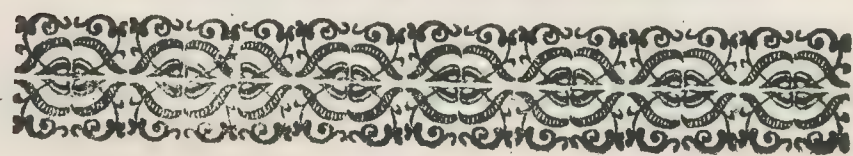
Ac penè oculos arcere tentavit,
 Naturæ & artis sociata potentia;
 Sed artibus artem aggressus, & supergressus est
MARS BOICVS.

Namurcenses Fossæ & aggeres,
 Seu valles dicere, ac montes mavelis,
 Claudere **LEONI BOICO** potuerunt aditum,
 Non occludere.

Infilire suos valla eo loco iussit,
 Vnde alii resilirent omnes,
 Quibus pro Duce & exemplo non esset Exemplar Ducum
MAXIMILIANVS.

Hunc præeuntem sequi ad ardua
 Nemini arduum,
 Hoc difficultates exemplo complanante, invicta vincere
 Nemini difficile fuit.

Terras, undas, ignes,
 Accensa Gloriæ facibus Virtus domuit,
 Elementis adversus Elementa uti,
 Aggeres aggeribus dejicere,
 Ignes ignibus reprimere,
 Pridem didicit, pridem docuit.
 Germani, Hungari, Belgæ, Itali, Galli,
 In dejectis munimentis, ceu monumentis legunt,
LEONE BOIO tentante viam, nihil esse invium.
 Hannibali parem dicerent,
 Nisi disparem in uno cernerent.
 Nam rupes Hannibal aceto,
MAXIMILIANVS
VIRTVTE solvit.

XXIV.

Dum Cœlum stetit Virgo Leoni adstitit,
Et Leo Virgini,
Non avellendus

Nisi cùm convelletur è suis cardinibus evulsus orbis.

Nisi solutâ rerum naturâ, non solvitur nexus,

Quo stringit **VIRGO LEONEM, LEO VIRGINEM,**
Cœlestis Cœlestem, **BOICVS BOICAM.**

Nam

Cur BOICAM verear dicere **VIRGINVM VIRGINEM?**

In qua una sperat, & spirat

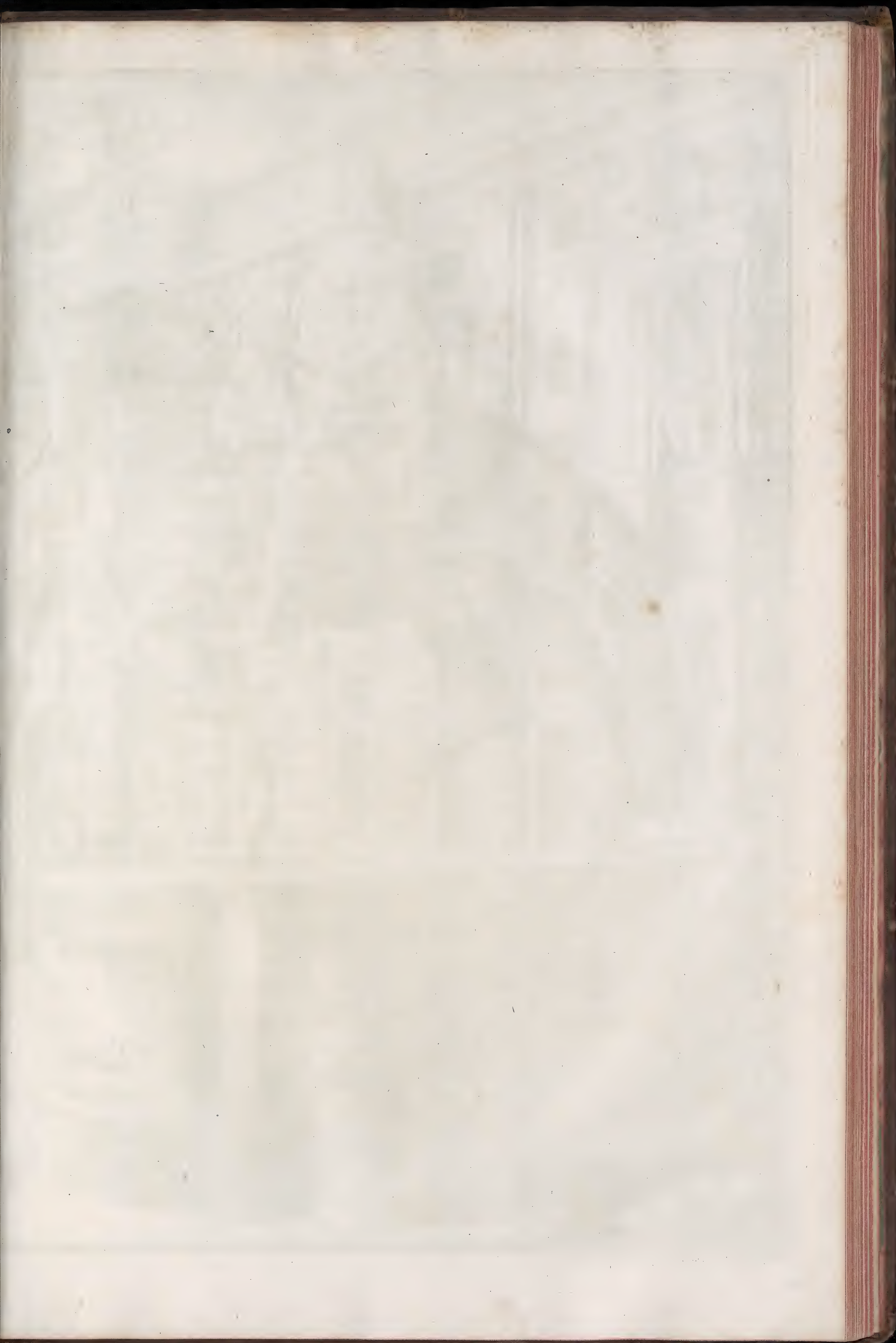
Boiarix Cor & Caput

MAXIMILIANUS.

Qui

Qui, ne Mars, vel Matres à filiis dividere solitus
 Leonem separare à Virgine posset,
 Secutus Martem, quocunque vocaret,
 Vbique **LEONEM** in pectore,
VIRGINEM in Vexillo circumtulit;
 Imò & Hanc **LEONI** in pectore ardenti conjunxit,
 Non gestaturus in labaris, nisi in animo gereret.
 Hunc animum ab iis hausit, à quibus sanguinem,
 Bojos Principes tunc verè confessus Parentes,
 Cùm **VIRGINEM** hanc Matrem dixit.
 Cujus ut digno pretio affectum Majores emerent,
 Obtulerunt sanguinem suum & suorum.
 Qui etiam largus in calamum fluxit,
 Cùm olim suo, & suorum nomine
 Mutui affectûs contractui subscripsit
MAXIMILIANVS
 Hoc Nomine,
 Imò plurimis nominibus, & præsertim Boico in Virginẽ affectu
 Vel inter **BOIOS PRIMVS**
 Nisi hoc etiam Titulo secundus esse nolit
 Noster ille, rebus gestis, & omnium votis Secundus
MAXIMILIANVS.
 Cui ut se probarent Patre dignos
 Serenissimi Filij,
DOMVM suam redire jussi, **OETINGAM** ivẽre.
 Vel hinc nôsses ad **DOMVM LEONIS** hæc pertinere fidera,
 Non cœlestis illius, sed **BOICI.**
 Nam ille, viciniâ contentus, non cedit Domum Virgini.
 Iste suam, quanta est, & erit, offerens,
 (Vt Dominam, non Inquilinam scias)
 Vult esse **DOMVM VIRGINIS.**

EIDEM

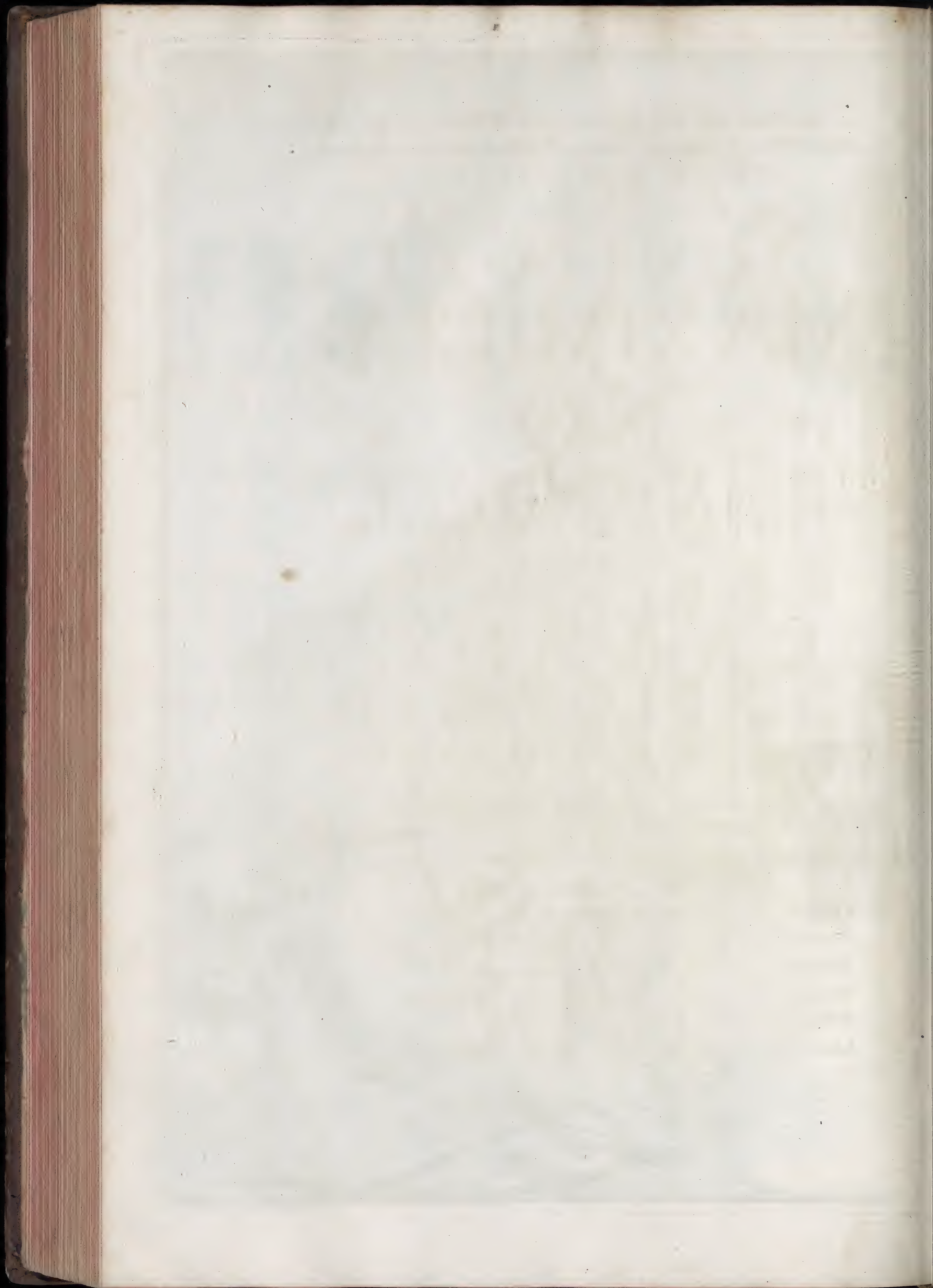

A. Mathew. Welfgang. Sculptit.

Cosmas Asam delin. Monachij.

E I D E M
V T R I V S Q V E F O R T V N Æ
D O M I T O R I
M A X I M I L I A -
N O
E M M A N U E L I .

C A R M E N
E P I C V M .

IL TRIBUAT FORTUNA SIBI. Quem,
Patria, SOLEM

Aspicias ex longa tibi denuo nocte reverti
Formosum, similémque sibi, vultúque priore
Spargere honoratum per Boica rura serenum,

Ac Urbes intrare Tuas non impare gressu,
Quó Superi incedunt, non hunc Fortuna reduxit,
Non Fatum, Casúsve. DEUS, DEUS arbiter Orbi
Præsidet, & sortem populis dispensat utramque.
Si nescis, jubet ille tibi Dominúmque, Ducémque
Restitui, qui dura solet miscere secundis,
Læta malis, in utrisque Pater. blandùm ille severus

Et ferit, & parcit. Complectere, Patria, Dextram
 Tam placidè fortem; cuius jam ferrea pulsu
 Sæcula formantur, mox, si lubet, ære recuso
 In pretium, meliore solent ridere metallò.

Ecce autem, ut pleno tibi gaudia cæpta favore
 Continuant Superi! post vulnera MAIOR & iras
 ÆMILIANUS ADEST. qualem, qui crescere duris,
 Inque suas odium novit convertere laudes,
 Alciden rediisse ferunt, postquam astra Deósque
 Imponens humeris, fessum supplevit Atlantem,
 Et vinci didicit cælum quoque posse ferendò.

MAIOR ADEST. quid lenta stupes? quid credere tanto
 O felix nimiùm dubitas, Boiaria, voto?
 Vox populi diversa sonat, sed vox tamen una est:
 Ipse venit, MAIORQUE venit. Sic plena loquuntur
 Mœnia: sic tremulæ spectantùm pondere turres.
 Hoc loquitur natis, & in hæc sibi gaudia vitam
 Lætatur durasse parens: hoc mixta puellis
 Narrat anus, reducémque intento pollice monstrat.
 Tu dubiis ultrà torquebere, Boica, votis?
 Assurge, & quantus redeat, quo, suspice, curru;
 Quæque triumphantem præeat, quæ pompa sequatur.

An potuit major Capitolia scandere MAGNUS?
 Sic ad Tarpeias Numidis comitantibus arces
 Scipiadae potuere duces, Mariique reverti?
 Ipsa suum potiùs tunc visa egisse triumphum est
 De tantis Fortuna viris: cùm non sine rixa,
 Quas spargit, rapuere nuces, & mille subirent
 Tam turpis Dominæ miseri fastidia servi.

At nunc scissa comas, & utroque miserrima vultu
 Ante coronatos reducis FORTUNA curules
 Principis ingreditur: qualis Capaneia Conjux
 Ante tuos ibat, Thesev, cùm victor Athenas

Laurigeris veherè rotis. Flens lumina retrò
 Sæpè refert; &, quanta suo res acta sit Hosti,
 Aspiciens, tacita incusat seseque, Deósque,
 Quos sensu ambiguo vel nullos antè putabat,
 Vel nostrî ignaros. Sic mutis luctibus iram
 Succendit, rursúmque dolorem exasperat irâ:
 Ut dubites hoc in vultu, magis ira dolere,
 An dolor irasci discat. Sed denique rumpunt
 Cordis iter, vocique viam suspiria laxant.

Dicam, inquit, Te, méque invitís: Fessâ jubendò
FORTUNA est, non Tu, **PRINCEPS**, defessus agendò:
 Sic Superi jussère: loquar. Vix quattuor ibant
 Lustra Tibi, prima inscripto lanugine malas:
 Perpetuos vitam cùm dispositurus in annos
 Jam tentas tentanda viris; parvúsque videri
 Sentirique ingens, dignum alto sanguine robur
 Exeris; immanes jam tunc sub corde fatigans
 Curarum fluctus, jam tunc meditatus aperto
 Credere te campo, mediisque inferre periclis
 Cœlo teste caput. Qualis Massylus ab antro
 Dum catulus prodire solet, primæque laborat
 Vestibulum ætatis magno transcendere passu:
 Cui juba jam densis circùm sublimia villis
 Incipit intonsam suspendere tempora nubem;
 Erigitur, generisque memor, sua respuit antra,
 Respuit imbelles latebras, campisque minatur,
 Et prædam, quam nescit adhuc, avido impedit ungue.

AUSTRIACIS primam in campis tibi **GLORIA** palmam
 Sevit, ut in silvam tecum crescente vireret,
 Totaque victricem properaret tangere dextram.
 Quantus eras, dum vel media formosus in ira,
 Huc obversus & huc, partes divisus in omnes
 Thracica fulmineo secuisti cornua ferrò,

Æquâstique suis ingentia vulnera membris!
 Vidit, & obstupuit, per te jam libera, PRINCEPS,
 Austriaci regina soli, agnovitque VIENNA
 Heroas reliquos Heroe latere sub uno.
 Vidit, & invidit robur FORTUNA. Fatendum est!
 Ipsa ego tunc mediis, quâ Mars densissimus urget,
 Mistâ viris, ut plura darem vincenda, Getarum
 Hos illôsque tuis objeci sæpius armis.
 Sed magis incaluit fuso tua sanguine virtus:
 Inque cruentato pulcher tu navita campo
 Insolitæ laudis meruisti tangere portum.

Quid plures doleam non longo tempore messas
 Laurorum per te segetes? STRIGONIA, rupe
 Ac animis dejecta, cadit; CASTROQUE jubentur,
 Quod tenuere, NOVO, veteres migrare coloni.
 BUDA ruit, meruitque capi sub PRINCIPE TANTO,
 Quæ sic restiterat. qui solvere debuit urbem,
 Obsessæ spectator erat, testisque subactæ.
 Decolor inde tibi, PRINCEPS, fumantibus ivit
 DRAVUS aquis, PONTEMque suum indignatus & ignem
 Prælusit vicina tuis, ESSECKIA, fatis.

Sensisti crevisse tuos ætate triumphos
 Et famâ. hæ peragunt ambæ tua bella sorores:
 Agnosci vicisse tibi est, crevisse triumphus.
 Postquam SICLOSIIS senior jam miles in arvis
 Ipse tuo partas aspergens sanguine lauros,
 Me quoque cum Turcis superasti, Maxime; Victor

*TAURUNUM ingrederis, quod sub te milite captum est
 Et Duce. Conveniunt hæc in te munia, PRINCEPS:
 Tu tua jussa subis; præscribis agenda, facisque.

Atque hæc tanta brevî. quæ cernis mœnia, cingis;
 Expugnas nutu: cunctatorémque Gradivum
 Pertæsus, lapsam pugnandô restituis rem.

Et

* Tauru-
 num ve-
 teribus,
 quod no-
 bis Bel-
 gradum.
 Ptole-
 mæus
 vocat.
 Taururû.
 Plinius
 Tauru-
 num.

Et vinci, hoc pugnante, juvat, qui cætera vicit,
 Nunc sese, quæ restat adhuc victoria, vincet.
 Dum Tuus, O PRINCEPS! muris ingressus apertis
 Jam captam miles (neque tunc sine lege) per ALBAM
 Funditur, & Bavari volitant per compita Rhombi:
 Incertas, peterentne fugam, veniamve, Getarum
 Tristes reliquias valida timor abdidit arce.
 Hic trepidant miseri, & mentem pallore fatentur,
 Exspectantque sui gladium Victoris & iram.
 Velle putant, quodcunque potest. Sed more Leonum
 Parcere prostratis solitus, Tu vivere victos
 Jussisti. graviora potes, statuisque minora.
 Quid quod turba tibi, visu miserabilis, altum,
 Quem nec ego potui, nec tot potuere labores,
 Excussit gemitum, & victo tu victus ab hoste es!

O! cui vel rigidum didicit mansuescere ferrum,
 Inque sua gladios Clementia cote retundit,
 DUX melior, meliorne PATER! Tu, Magnus ubique.
 Visus es hic Major. per Te Victoria victa est.
 Hæc soli tumidos novit tibi ponere fluctus,
 Cum domitæ plenis torrentibus incidit Urbi
 Littoris impatiens. Gestorum hæc summa tuorum est,
 Hæc tua laus: vincis, PRINCEPS, ut parcere possis.

Quid reliquas, veniam vel deditione merentes,
 Vel dignas cecidisse mei Victoris ab ense,
 Et super everfis tumultatas mœnibus urbes,
 Quasque magis, DUX SUMME DUCUM, tibi vincere
 promptum est,
 Quàm mihi de victis lugere, & perdere fletus,
 Commemorem? partem refero? quodcunque tacebo,
 Majus erit. totum, Superi, meminisse jubetis?
 Obruor, & laudum decumanis mergor ab undis.
 Ah fati in nostros hæc sit narrasse dolores,

Cætera nunc ipsi referant miracula Thraces:
 Dignaque si cupitis, Superi, de **PRINCIPIS** actis
 Ora loqui, centena loqui permittite, Victor
 Quæ meus in victis feriendò fecerat ora.

Quæ Rhenus memoranda dedit? quæ Scaldis? ubique
 Destinor infelix aliis **FORTUNA** triumphis:
 Dum nihil, O Princeps, actum tibi credis, agendum
 Si quid adhuc superest. Cùm tot mihi Principis acta,
 Tot mihi pro lacrymis undas suffecerit Ister,
 Quid Scaldin Rhenumque peto?

Plura loqui voluit: lacrymæ vetuere volentem;
 Lacryma nunc vox est, oculorum labra loquuntur.

Nec defunt flendi Sociæ. non debuit omni
 Tanta satellitiò vel nunc Regina carere.
 Insequitur, vitium rebus solenne secundis,
 Tristè gemens Tumor, & vultum pro tempore vertens.
 Tum, manibus vinctis, & compede tracta sonanti,
 Absque supercilio, nullis effulta cothurnis,
 Spectantes in semet agit, propiusque jugales
 Ingreditur, fracto peritura Superbia collo.
 Ponè **METUS**, fraterque **PAVOR**, vigilésque **QUERELÆ**,
 Ac molles **GEMITUS** (blandam dum fortè retorquet
 Perfida fors faciem) timidóque **IGNAVIA** vultu,
 Planctibus unà omnes implent muliebribus auras.
 Cætera quid memorem longis innexa catenis
 Agmina, & ultrici Virtutum cæta flagello:
 Quæ meus è curru Victor dum despicit alto,
 Tot testes, hostésque sui simul ire triumphi
 Spectat, & ex fremitu fatès arguit ille dolentùm:
 Esse aliquid sibi grande, quod hostes urat, & ægris
 Luminibus nimia Virtutis Luce resistat.

Tu

Tu mihi nunc oculos unus, qui pectora pridem,
 ÆMILIANE rapis, Quæ mundi digna Theatrò
 Ora refers! prò quale decus, quantúsque serenæ
 Majestatis honos! facili quàm grandia risu
 Gaudia dispensas! quæ mansit gratia fronti,
 Qui soles ardent oculis! Vos O mihi Soles
 Este boni! dum, quos olim spectâstis & ipsi
 Et primi, grandes animos, vestrique LABORES
 HERCULIS in cavea velut, ingentique Theatro
 Luctantis cum SORTE MALA, nunc impare versu
 Cantare aggredior. tot noctes inter & umbras,
 Quam mea non possunt accendere carmina lucem,
 Vos date; vos nigro radium indulgete theatro:
 Ut meus è tenebris illustrior emicet *Heros*.

Altera fortunæ nunc panditur; altera versis
 Rebus adest facies, vincas PATIENDO necesse est
 MAXIME! nunc tanti mensuram Nominis imple,
 Nunc agitur, qui sis. nullos tibi fama curules
 Instruet; impositam repetet Victoria Laurum,
 Si nescis adversa pati. TE PRINCIPE dignus
 Hostis hic, hæc pugna est; tibi factum ad vulnera pectus,
 Fatorumque capax. Tua nunc, Palinure, procellas
 Inter, & à propriis eversum sedibus æquor
 Ars pateat. Tuus iste dies est: exere vires,
 Utere Te toto, PRINCEPS; ingentia quæque
 Nî tuleris, reus es famæ, fortisque prioris.

Sic VIRTUS hortata DUCEM, clypeumque dedisse
 Creditur, & clavam: quantam nec gesserat, ille
 Regibus & populis, & tota major ab Hydra,
 Amphitryoniades. neque enim de quolibet illa
 Trunco cæsa fuit, plebeia filia silvæ:
 Sed palmam, matrem: patriam sibi novit, Idumen.

Quam tibi dum Virtus clavam (sua symbola) tradit,
Addidit & Lemma hoc : *Erit hæc quoque cognita Monstris.*

Jámq; horrendum, ingens, duplex cui lumen ademptum,
Nudatæque rigent consumpto pectore costæ,
Falce minax, informe genas, vivúmque cadaver,
Huc gradiens, lentos suspendit in aëre passus :
Improba SORS cultu, SORS voce simillima Morti
Dira tuo, PRINCEPS, intentat funera NATO !
Illa rotat ferrum, teneroque fluentia byssò
Pensa secat. Joseph tuus occidit ! occidit eheu,
Vix benè qui cœpit vivendò noscere vitam !
O fluxæ, sempérque breves, & labilis ævi,
Nec soli jam, Roma, tibi, Flaviisque dolendæ.
Orbis deliciæ ! tot régnis natus & aulis,
Et sceptrum jam tunc meritis ; jam vincere visus
Uno *Patrè* minor Proavos, virtutibûs annos :
Patris amor, Patriæ spes unica : dignus, ut olim
Germinè magnanimo solem complexus utrumque
Reginas pareret, Reginarúmque maritos :
Nil peperit præter lacrymas ! O cura PARENTIS !
Heu nimis aut serò aut citò nate ! O sæcula dignus
Vivere : nunc tantùm ad luctus ostense tuorum !

Par dignum spectante Deo : VIR FORTIS iniquæ
Compositus SORTI ! Te, Te per vulnera Nati
Impetit, O PRINCEPS, & in uno funere duplex
Molitur : de Mente tua FORTUNA triumphum
Ducere, vel funus sperat. Sed nescius umbris
Cedere Tu, & pulchri pretio percussus Honesti
Objicis incoctam generoso robore mentem,
Téque tua virtute tegis. Tu te ipse minaris,
Et solus tibi castra facis, nec pluribus impar,
Nec quidquam mortale sonans : post funera vivit
Ille meus, vivit. steriles procul ite querelæ,

Ite

Iet leves gemitus: ridet vos ille, nihilque
 Ex vobis, nisi causa, placet. si navita tutus,
 Mollia quid profunt fractæ lamenta carinæ?
 Illum Portus habet; nos altum scindimus æquor,
 Nos inter cœlum medii jactamur & undas:
 Quid juvat ex oculis quoque, fluctibus addere fluctus,
 Et gemitu duplicare Notos? His vocibus aulam
 Erigit, & solus non flet, per damna necésque
 Crescit, & in quovis didicit suus esse tumultu.

Huc, O Fama, tubas, huc, Gloria, verte jugales,
 Túque novam Domino, Victoria, nocte coronam!
 Non nisi paucorum est decus hoc: in morte suorum
 Vivere, & in vultu nullas ostendere noctes;
 Indignum nil posse loqui; non prodere vulnus,
 Et qui solari veniunt, animare dolentes.
 O PRINCEPS mundi famam consumere dignus,
 Dignus in unius tu nati funere, QUINTUS
 Ut ludat Bavara tibi MAXMILIANUS in aula.

Qua dignum te laude feram, dum cernis eodem
 Quo nati mortem, Patriæ quoque fata sereno,
 Compositus, sempérque tuus? Sileámne labores
 Quos tecum tulimus: lædi ne tristibus auris
 Se putet? an potiùs dulce est meminisse? canamus.
 Horrida quæ nuper te, DUX, absente fuerunt,
 Te redeunte placent: sunt ipsa pericula tanti!
 Sic postquam rebus nox abstulit atra colorem
 Sole suum mergente caput, quot fingimus umbras?
 Quot manes patimur? croceo simul atque cubili
 Surrexit, puróque caput Sol pexuit auro,
 Ridemus, nostrósque metus narramus & umbras.

Quis tibi post fortem, DUX ingeniose, receptum,
 Qui nunquam minus artis habet, quàm vincere, sensus:
 Dum medios secuit pejor FORTUNA triumphos,

Túque procul patriæ gremio, amplexúque tuorum,
 Inciperes alio sub Sole senescere, PRINCEPS?
 Sunt mihi, sunt, inquis, comites bellique, fugæque
 Atque instar Patriæ: mea me, quà tendo, sequetur
 Virtus & Ratio, Recti tenor, ardor Honesti,
 Frónsque, suò nubes inter risura serenó.
 Sic nusquam privatus ero. latissima mecum
 Regna fero, quocunque feror. si patria desunt
 Mœnia, si mundus fugienti deficit, in me
 Mundus erit; teneo, quidquid non ambio; quidquid
 Sperno tui, Fortuna meum est. Everte penates,
 Externas populeris opes, nihil abnuo. Tolle
 Quod breve depositum dederas: mihi grandior intùs
 Et Dux, & ditio, quàm tu mihi tollere possis.
 Nil agis, ipse mihi sum Dux, sum Patria, & à Me
 Possessus mihi sufficio. si plura requiris,
 Sunt gnati, est Conjux. Cur non ego fortiter orbis
 Dimidia possim nostrì quoque parte carere.

O animum! O voces, hoc ore, hoc pectore dignas!
 Quas per utramque domum, quà Sol oriturque, caditque
 Altior ingeminet vivaci murmure Fama.
 O fortis cujusque capax, O nuda videri
 Pulchrior, O mundi civis, nihil indiga *Virtus*,
 Sed propriis animosa bonis! nunc denique mundus
 Et quæ sis, & quanta, videt; velóque remoto
 Aspicit, & laudat formam. *Fortuna* recessit,
 Sola places: jactura lucro est, & plaga decori.
 Omnia tu tecum portas; tu quolibet orbe
 Aut patriam facis, aut reperis: Ithacúmque sequenti
 Pars laudum est errare tibi, tu littora quævis,
 Tu Libycos æstus, & quos tibi Thabraca saltus
 Objicit, & gelido damnatam fidere Thulen,
 Tu nondum positi tangas discrimina mundi:

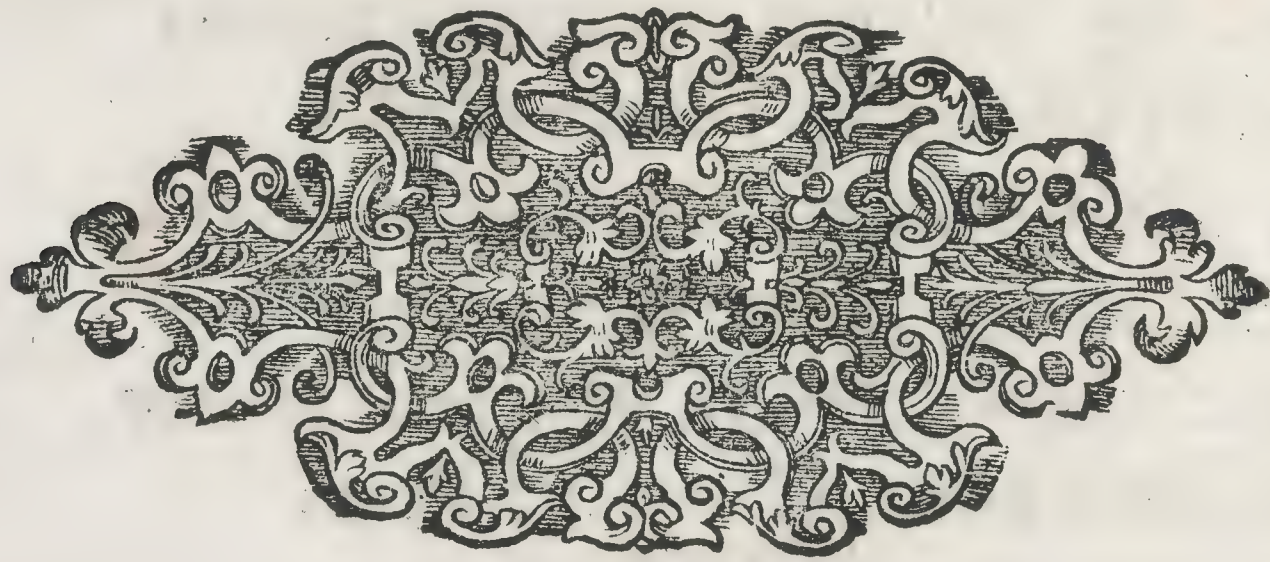
Orbe

Orbe tuo semper, mundi ceu nobile Sidus
Verteris, éque tuo spectas mortalia cœlo.

O igitur *geminae* Domitor fortissimè *Sortis*,
Nulla parte tui major, cùm blanda faveret;
Nulla parte minor, cùm summis verteret ima:
Scande triumphalem, quem vel tibi Fama paravit,
Fortunâ jungente rotam, vel *Gloria* currum.
Aut potiùs, quem nostra tuis spumare lupatis
Musa jubet, famulas indulgens Pegasus alas
Sentiat, O PRINCEPS! tua verbera: sentiat, aurò
Instratus, quantùm Domino portetur in uno.
Sic Festos inter fremitus, lituósque sonantes,
Martiâque artifici displosa tonitrua nube,
Inter & effigies, descriptâque facta tuorum
Et Tua, pérque ipsis æquatos nubibus arcus
Ingredièrè Tuam, PRINCEPS, sublimior aulam:
Non qualem in medias tectis immanibus auras
Magnificus suspendit avus, quam mille sedentem
In trabibus, postquam multo vestiverat auro
Picta pati jussit Sinici quoque frigora saxi.
Est aliquid majus, quod nos DOMINOque, PATRIque
Offerimus: dignam Te PRINCIPE pandimus aulam,
PECTORA. Quid melius possis, aut poscere PRINCEPS,
Aut dare nos? multi affectant hæc atria Reges,
Sed pauci reperèrè viam. non fraude, nec armis,
Quisquis es, huc ibis; non extorquebis amari,
Incussòve metu tibi subdita pectora pandes.
Qui terret, plùs ipse timet, Ducibúsque severis
Nulla minùs tuta est, alieni pectoris aulâ.
Solutus in hanc perducit amor, vultúsque serenus,
Et quæ sola Diis æquat Clementia Reges.
Huc eadem ducit te, PRINCEPS optime, *Virtus*;
Hic solium tibi struxit amor, plenâque timendus

Excubitor pharetrâ te, DUX, stipabit, & unus
 Grande satellitium faciet: quo tutior uno
 Milite, tu magnum fatis ostendere pectus
 Fortunæque potes: seu te mollire secundis,
 Frangere seu duris, & perdere cuncta laboret;
 Quàm si mille viri, si circumstantia tela
 Defendant utrumque latus, subitisque iubenti
 Surgat ad obsequium campus bellator in armis.

Ergo si quis amor nostri Te, *Maxime*, tangit:
 Quò Patriæ te vota vehunt, Superùmque favores,
 Ingredere, inque animis pompa meliore triumphas.
 Hæc, quò grandis eas, tua sint Capitolia, Victor;
 Æternos hîc vive dies; hîc vota tuorum
 Hîc PATER audire, hîc PRINCEPS, hîc fortior Atlas
 ÆMILIANE velis, qui cœlo colla ruenti
 Subjiciat, pulchrò mundum fulcire paratus
 Vulnere; *Fortunæ* scopulus, sed proximus astris;
 Præteritis major Ducibus, venientibus auctor:
 Quem deceat blandæ, quem tristi porgere vultum
Fortunæ; quos ferre animos, quas mittere voces
 Te PATRE, Te PROAVO dignas. hîc denique supplex
Alciden Te Terra suum miratur, amatque;
 Et quæ sit laudum, PRINCEPS, suprema Tuarum:
 Tam Tua, quæ pateris, quàm quæ facis, Orbis adorat.

**THERESIÆ
KUNEGUNDI,
REGIÆ POLONORUM PRINCIPI
VTRIVSQUE BAVARIÆ DVCI,
ac ELECTRICI, &c. &c.
HEROINÆ,
IN VTRAQVE FORTVNA
CONSTANTISSIMÆ.**

ORATIO.

Des & Tu , Magnarum Mentium Idæa ,
Maximorum Heroum Filia , Coniunx , Mater ,
KUNEGUNDA THERESIA. Ades ,
& omnium Principum Fæminarum una locum
inter Heroas cape ; postquam animos gerere Te
fortibus Viris dignos probavit invicta , & longè sexum supergres-
sa Virtus. Invidebit Te nobis , tot virtutum spectaculîs plus ,
quàm theatrorum suorum pompis capta Venetia , quæ , ex qua
Te Hospitem accepit , non habuit , quod admiratione dignius
monstraret stupentibus exteris. Nisi forsan hoc ipso nomine Te
minùs agrè dimisit , ne posthac esset aliquid , quòd Venetiis homi-
nes supra Venetias mirarentur ; quamvis non ita totam Te dimi-
ferit , ut non in tua Te saltem retineret Imaginatione. Imò tot apud
ipsos tuæ vivunt Imaginationes , quot homines , in quorum omnium
animis veram Tui effigiem vivis Heroicarum actionum colori-
bus

bus Tua Virtus expressit, digna, quæ posterorum exemplo in ære vel marmore vivat in medio Adriæ, nisi minùs convenire videretur, in instabili elemento velle statuam collocare **CONSTANTIÆ**. At diu satís peregrinos oculos animósque tenuit Domesticum Boiariæ Decus: rediit cum splendidissimo Patriorum Numinum chorò suum ad Cœlum coronata oleis Minerva, quæ pace non magis, quàm bello se dignam probavit, quam Jupiter Polonus gigneret, Mars Bojus ambiret in Conjugem. Nempe ut secundus iste noster **MAXIMILIANUS**, Primum illum non manu tantùm, sed consilio repræsentaret, **SALOMON** esse debuit, qui eam sibi **MULIEREM** quæreretur, **CUIUS PROCUL, & DE ULTIMIS FINIBUS PRETIUM** esset. Quòd si fortis esse debuit, alia, quàm **KUNEGUNDA THERESIA** esse non potuit, cui Natura, Heroëm datura in Fæmina, animum indidit, qui solus fidem facere prius Amazonom fabulis possit. Usque adeò verum est: non **IMBELLEM FEROCES PROGENERANT AQUILÆ COLUMBAM**, & non degeneris partùs Majores in vultu leguntur. Omnibus Regiam Te Poloniæ Principem non tam Corporis, quàm animi species loquitur. Nam quæ alia Gentilitiam Poloniæ Aquilam, cruento in campo erecto vertice stantem meliùs referret, quàm quæ media cruentos inter Martis furores, cùm corpore plurimi, animo omnes conciderent, sola animo semper erecto stetit? Sed quâ demum premente fortuna inclinari ad casum Indoles possit? quæ eum est nacta Genitorem, cui vitam per triumphos agenti, nihil tam erat familiare, quàm stantem intueri cadentes exercitus. Peregrina non loquimur. Dum stabit orbis, **JOANNIS TERTII** Poloniæ Regis nomen omnium auribus ingeret relata ad Viennam incomparabilis Victoria, quâ cadere superba Turcia, resurgere afflicta Europa cœpit. Vereor, **BONAM BOJARIÆ FORTUNAM** dicere, quæ tunc fortissima duo Eur pæpectora virtute, felicitate, affectu conjunxit, post annos haud ita multos arctissimo affinitatis nexu coitura in unum. Non Fortuna, sed Numinis, in Boicæ Domûs incrementa nunquam non
vigi-

vigilis Providentia fuit, quòd paribus animis, eventu, gloriã JOANNES & MAXIMILIANUS pugnârint, ut hic ex Patre disceret æstimare sobolem, nec olim dubitaret, quãnam ex arbore peteret surculum, qui Boicæ insertus Stirpi dignos Christiani Orbis expectatione fructus progigneret. Debebat MAXIMILIANO, qui jam tum supra Heroem se Magnum probaverat, sociari Conjux, quæ esset supra fæminam FORTIS. Et quãnam alia succedere in Bojariæ Fortunam audeat, quæ sive prospera, sive sinistra semper suos Principes se majores invenit. Rectè igitur & Polonia, & Boica tot suos, qui multos ornarent, titulos in Te contulit, quæ una implere tot nomina posses, & exemplo placidissimæ Majestatis orbi ostendere, habere altissimam Fortunam aliquid, quo Te Magnam, non quo superbam faceret. Nunquam Te parvam Mundus vidit, Nascentis cunas Corona texit: Nomen Tuum prius, quàm Ipsa nôsses, terrarum Orbis audiit: qui obsequia prensabant, Magni, qui thalamum, Maximi erant: nihil tamen in his omnibus majus Tuò, O PRINCEPS! animò, quem dum Fortuna congestis undique honoribus efferret ad summa, nunquam reddere elatum potuit. Habet hoc Majestas Principum, ut severa & intractabilis avertat, etiam non intuentium vultus: facilis ac temperata etiam diffitos in amorem sui ac desiderium trahat. Expectabat viduus Bojariæ Thronus sociam aviti Diadematis Principem, quæ sic Boica fieret nomine, ut rejam esset, Principem, dico, dignam ea sede, in qua semper felicissimo Connubio Majestas & Amor confederant; & noluit, hac in re errare posse: Eam elegit, in qua Regias istas magnarum mentium Dotes non jam sperabat, sed amabat. Accenderat enim ingens MAXIMILIANI cor Virtutis supra suam Fortunam magnæ amabilissima lux, quæ, ubi postea vicina Bojariæ, ac domestica fulsit, continuò subditi, quàm sui Principis Amorem probarent, suo monstrârunt. Nec debebat ultrà potentissima Septentrionis Regia claudere maturam in vota Regnorû Principem, cujus magnitudinem tot gentibus optabilem Virtus

effecerat. Imperare debebat humanissima Virtus, quæ blandissima vi Majestatem non jam vereri, sed amare cogebat: & debebat imperare Bojariæ, ne per Fortunæ aberrantis injuriam in gentes incideret, quæ Principum suorum Virtutem minùs, quàm Boii amarent. Quòd si felicitatem suam boni Principes subditorum affectu metiuntur, jam nihil ad Tuam addere mortales poterant: Superûmerat, eam in posterorum solatia facere immortalem. Fecerunt; Serenissimos Liberos submisère, in quibus etiam post fata superstes tuæ morti superveres, in quorum ore, indole, moribus ita certant virtutes Regiæ cum splendore profapiæ, ut nemo ignorare Matrem possit, cujus nomen vivis characteribus in singulorum frontibus legitur. Ipsa Virtus si nasci debeat, hos habere Fratres, hanc Sororem, hanc Matrem velit. in corpus verò migrare cùm nequeat, migravit in animos, toties nascitura, quoties THERESIA KUNEGUNDA pepererit. Serenissimarum Prolium Divinæ Indoli, O Berecynthia melior, imputa, quòd Virtutem ego Tibi filiam fecerim, quæ Mater fuit. Debuit enim ante Te Virtus existere; Nam quæ alia formare huic animo corpus, huic corpori animum potuit, qui se uno armatus eam, quæ tot victorum collapressit, Fortunam premeret, & altissima felicitate hoc maxime se altiore probaret, quòd altè de se nec sentiret, nec vellet sentiri. Vidit Te in Bruxellensi Regia Belgium, in Monacensi Bojaria Principem Principum, Matrem Matrum felicissimam: Vidimus omnes Titulis omnibus Magnam, Superbam non vidimus. Ferre summam Fortunam, non ferri à Fortuna consuevisti: nec majora Tua sunt Ornamenta, quàm exempla, quæ vel privatos doceant pacatiùs uti sorte sua; cùm tu tam placidè utâre supremâ. Est hæc Fortitudo vel in Virorum fortissimis rara, ut modum ipsi teneant, cùm Fortuna non tenet, & magnos sæpè animos magna Fortuna minores fecit, ut nescias, plurésne fregerit, cùm secunda iis, an cùm adversa incubuit. Tu una es, SERENISSIMA PRINCEPS, cui uni crescit gloria, unde multis decrescit; dùmque alios vel secunda inflat, vel adversa exanimat

nimat, in Tuum unius vultum nihil licet Fortunæ : Eodem utramque excipis. Eodem dico? erravi. Qui Fortunæ notas Tuo legere in vultu vellet, secundam Tibi risisse putaret, cum adversa infremuit. Tam alto Te loco supra rerum humanarum turbines Tua Virtus constituit, ut solis instar inviolabilis, objectas à lunatica sorte tenebras tam serena intres, quàm ex eas. Frustra sim, si sperem, tua facta æquare verbis. imò, cum infra meritum omnia, verborum inops, collocarit oratio, adulationis eā postulabunt secuturæ ætates, apud quas fidem vix habitura est Virtus, quæ per tot antè lapsa sæcula exemplum non habuit. Placuit ludenti cum rebus hominum Providentiæ Numinis in Boiariæ theatro Virtutem cum Fortuna committere, quod quidem certamen, ut Te minus non esset, esse maximum debuit. In ea rerum vertigine, factorumq; conflictu eadem, quæ tuum animum, Rem quoq; publicam Fortitudo sustinuit, nil jam mirantibus posteris, olim defessi Atlantis onus subiisse Herculem, cum jam in Herculis absentis munia viderent succedere Fœminam. Sed invidit jactatæ Patriæ suffecturos ad quietem humeros irata Fortuna, quam, nescio, graviusne senseris, cum suscipere Te publicum onus, an cum ponere cogeret. Fallor : cum ad regna natis regnare decus, non onus sit : sciebat, isto non posse te deprimi, quia noverat Principem; aliud ergo imposuit, quo sperabat, Te posse opprimi; quia noverat hominem. Matrem separavit à Liberis: proh! qualem Matrem à qualibus Liberis! Debebat per ætatū omnium repetitas tragœdias Fortuna exercere ingenium; dum in hunc torquendi modum incideret, nunquam eo usura, si cæca vel hanc Matrem videre, vel hos Liberos potuisset. Tu una sentire potuisti dolorem, quem alii videre non poterant. Nec unquam ita patuit, Virtutem Tibi esse pro anima, cum iis carebas, in quibus vivere videbaris. Si quam humanorum affectuum imaginem sine veritatis injuria Poësis pinxit, Niobem pinxit, quæ, ex quo temporis momento esse se sine liberis sensit, in faxum obrigit. quid enim aliud fieri vel debebat, vel poterat, quàm ut reliquis maternis in venis cruor obrigesceret, cujus pars

u
maxi-

maxima jam diriguisset in filiis. Historia videri hæc fabula maternum dolorem ex amore æstimantibus possit: Tuo dolori Virtutis insolentia penè fidem adimit, dum in emortua Matre plus cernunt infirmitatis, in incolumi plus vident doloris. Illa doloris magnitudinem, cùm sentiret, non tulit: cùm marmor esset, non sensit. Tuum unius pectus & sentiendo huic dolori & ferendo suffecit. Majori animo tulisti absentiam Liberorum, quàm nos Principum; qui ex nostris desideriis tuam fortitudinem æstimantes, mirabamur quotidie, sine iis valere te posse, sine quibus nos ægrè vivebamus. Ita calamitas privatis animis pro scopulo est, ad quem franguntur; regiis pro Lydio lapide, ad quem probantur. Nec aurum, credo, ullum habuit tam purum probatúmque; opulenta Venetia, quod Tuæ Virtuti conferret, in qua nos idem ferè, quod in sole suspeximus, cujus remoto per tot spatia corpore, vicina tamen ac domestica lux est. Frustra inutilis Fortunæ diligentia vel ex undis, vel ex terra montes nos inter, Tuámque Virtutem posuit, quæ utrisque altior tam potentis exempli radios per obductas cœlo patrio nubes ad nos transmisit, ut in Te maxime intuentes, jam pacatè domesticam sortem domestico ferremus exemplo. Et quidnî hæc omnia posset in civium animos, quæ tantum in exteros potuit? Stupebant Antenoris Nepotes Veneti, cùm hunc animum cum hac fortuna conferrent, tantum esse constantiæ in una Fœmina, quantam in tota quondam urbe fuisse vix credit posteritas. Nec jam tanti est, referre ad Trojam antiquæ gentis originem posse, dum, quod in tot Dardanis Ducibus serò desiderant, in una vident Bojorum Principe, quam fatali decennio cum gloria superstitem victrix fortitudo servavit, obsidionem solvere coactâ fortunâ. Atque hæc porrò quid ageret, vincentis magnitudinem cedendo confessâ? pudebat concutiendo firmasse animum, quem sperabat convellere, & quæ dejecta cupiebat, suis armis ornasse trophæa. Jámque inter difficillimos eventus simillimam sibi semper serenitatem intuita, dubitare videbatur, an incidisset in hominem: cùm, qui propriis nequibant, alienis
malis

malis expressi gemitus facillimam ad sensum virtutis prodidēre humanitatem. Sortem tam malè de se meritam, fortissimæ mansuetudinis Heros miserata in aliis est, & eam, quæ saviendo sua sibi abstulerat, egentem juvabat in plurimis. Nemo in accedentibus minùs dedignabatur humilitatem fortunæ, quàm cui fortuna averso superbissimè vultu proterviùs indignabatur. Cujus furorē in virtutis experimentum provocare auderet in se, ejus iram mitigare conabatur in alios, ut afflicti apud nullum tribunal utiliùs quererentur infestæ fortis injurias, quàm apud Tuum, in quo, Virtute Judice, & miseri injuriâ, & fortuna absolvebatur à culpa, quam in reæ defectum Munifica Virtus inusitata liberalitate præstabat. Brevi, non Principem se, sed indutam Principis ora virtutem, excepisse hospitio intellexit Venetia, cùm mox, quam Tibi tradiderat, sedem, migrâsse cerneret in Christianæ Charitatis Palatium, quod ij maximè suum crederent, quos maximè suos esse, hæc virtus ducit.

Talis Regia, talis Princeps cùm esset, ij potissimùm Aulici valebant gratiâ, quos à mundi fortunati stultitia despectos Incarnata Sapientia adoptavit in fratres, testēsque nobilitatis, Divino Spiritu subscribente litteras dedit: sed quas Tecum legunt multi: nemo tecum intelliget, nisi cui Tuam Tu Virtutem pro interprete miseris. Adeò nihil deesse Tibi putabas, ut abundare Te crederes; nec satīs magno animo ferre imminutum prioris opulentix statum; nisi in fortunæ despectum in malè fortunatos effunderes, quod ipsa nolebat eripere; longè gloriosior, cùm Te pauperes Matrem, quàm cùm Dominam opulenti vocarent. Tum verò quàm penè Te ipsâ major apparebas, cùm, quos accedere ad Te vetabat morbi miseria, Tu accederes, veluti non satīs magnum esset, tua dare, nisi, quò majus dare nil poteras, te ipsam adjiceres. Fuit Serenissima illa ad ægrotantium cubilia demissa lux nō tam ægrorum corporibus salutaris, quàm valentium animis, quorum non paucis, quâ laborabant, virtutis nauseam abstulit, ut quam animi demissionem fastidire tantùm hactenus superbè di-

Venetis
mirè be-
nefica
in pau-
peres
in or-
phanos.
in ægro-
tos.

Visita-
bat No-
socomia
publica,
carce-
res, tri-
remes,
capti-
vos libe-
rabat.
aut cibis
& vesti-
bus ju-
vabat.

dicerant, eam tanto exemplo victi christianè nunc amare, saltem æstimare inciperent. Id solùm, qui ad tui similitudinem omnes uno animo virtutes complecti non poterant, dubitare videbantur, in cuius potissimùm lucem defigerent oculos, quos sibi omnes impendi ab omnibus singulæ merebantur. Una tamen apertos non tulit, sed omnium vultus in sui venerationem demisit. Conjugalis Sanctitatis candidissima Lux, cuius vel levis intuitus sic ad fidem omnes pudorémque hortabatur, ut jam erubescere Italia Lucretias inciperet, & transmissum ex Ithaca castissimū Penelopes Nomen infra meritum duceret, acciperet tamen; non, quod virtutem æquaret integritas nominis, sed quod castius non haberet, quod afferret antiquitas. Vestam dixisset, nisi Matrem esse scivisset, sacrum vetustissima Religione nomen non alteri datura rectiùs, quàm eo sanguine ac Domo Principi, quā nulla unquam veteris Religionis sanctior custos fuit. Et sanè opus haud erat Venetis à suspensis in palatij fronte signis Inquilinæ Principis Nomen discere, quam, quoties domo prodiret, Boicam esse, non tam Aulicorum, quàm Virtutum Comitatus loquebatur. Nolebat scilicet ab ea Aula Virtus abesse, cui non, ut alibi, servire, sed imperare cogebatur, neminem ipsā Dominā habens obsequentio rem. Aliis novum inusitatūque sit extra culpam, publicāque morum offensionem vivere, Tibi insolitum esset, exempla non edere, ut, cū paucae Principum extiterint, à quibus Tu vivendi normam accipere posses: nulla deinceps existeret, quæ accipere nō possit à Te. Talem in tali rerum statu cū exteri Te suspicerent, novo utique argumento probasti, esse semper in Boici Nominis Principibus Virtutem sanguine augustiorem, cui reverentiam apud nullas gentes adimere ulla Fortuna possit, quæ idē illi præstat, quod adamanti malleus, ut fortem præbet. Et implevit profectò supra morem egregiè suas partes Fortuna, quæ, seu ornare Te, seu ferire contenderet, vires omnes exeruit. Debebat scilicet in utroque pugnae genere tam clarum offerre certamen, ut constaret, Te nō partem tantū infesti Numinis, sed totum vicif-

se;

se; nec posse jam aliud, quàm pacem sequi, postquam nihil in omni Fortuna vincendum superesset. Jugum, quod subire victam oporteret, sibi Boica postulat, quod libertatem rectiùs, quàm servitutem meritis quadrare, ferendo didicit. Et quæ Princeps eorum felicitatem certiùs firmet, quàm quæ sub pedibus Fortunam habet, quæ tum demum altissimis mentibus pro gloriæ fundamento servit, cùm insurgens ostendendæ palàm fortitudinis campum aperuit. Ex hoc te reducem excipiunt publica populorum gaudia, longo desideriorum ardore, vel soluta in lacrymas, vel in sonoras passim voces erumpentia, quæ non tam suum Tibi affectum, quàm Tuam Virtutem Famæ comendant, cujus lingua pridem Bojaræ Heroibus sacra, rerum supra veritatem auctarum suspicione tunc laboratura est maximè, cùm veras narraverit. Nos à Fama propulsuri injuriam publico hoc illam testimonio instruximus, duraturo ad posteros: qui, cùm veniã nostris conatibus dederint, indignabuntur tamen, ære digna & marmore duntaxat in charta legi. Majus illi, Tuâque dignum Constantiâ Monumentum erigent. At postquam certum erit, Tibi statuatam ponere, in eo dubitabunt; cùm in Te omnia supra sexum, plurima supra virum sint; an virtutum inter, an Heroum Imagines Tuam oporteat collocari.

X

EIDEM

E I D E M
PRINCIPI AC HEROINÆ
THERESIAE
KUNEGUNDI,

O D E.

On bella solus Mars piter intonat,
Ensesque & hastas, scutaque concrepat,
Et fulminantes Scipiones
Incitat in cuneos cruentos.

Sunt & Dolori classica Martia,
Et sunt Amori praelia maxima,
IncurSIONES sunt feroces,
Vulnera sunt, licet incruenta.

O quantus arcem pectoris ardet
Insultus, Hostis cum Dolor obsidet!
Heu! conglobatim tela torquet,
Exitiumque animæ minatur.

Quid si subornat perfida copias
Sors foederatas? milleque machinas
Dextrâ, sinistrâ parte trudit,
Deditio ut citius sequatur?

Vul-

Vultis Doloris tristia classica?
Fortisque Amoris mascula prælia?
Aut bella Fortunæ novercæ,
Insolitis fabricata technis?
Huc ad Duellum! Prostat Amazonis
Virtus virilis, nescia proteri,
Jurata quamvis fata totam
Iliadem glomerent malorum.

En! agminatim provolat hostium
Confæderatus turbo: Cor impetit
Telis acerbis, illitisque
Gorgonei colubri veneno.

Verùm arcis instar Pectus Amazonis
Stat, turbulentis quidquid ab artibus
Sortis malignæ, vique aperta
Ingruat, & cumulet furores.

Stat, dum ruentem linquere Patriam
Mars ingruentis militis impetu
Urget: sed exul cedit ultrò,
Secum habitans Patriâ relictâ.

Stat, Filiorum dulcia Principum
(Cogente Fato) corcula deferens
Afflicta Mater: quod vel alpes
In lacrymas potuit liquare.

Stat deferendo dimidium sui,
Quem cariorem luminibus suis
Conjunxit Almi lex amoris
Fœdere Connubij perennî.

O! quanta sunt hæc vulnera amantium,
Quæ tam profundè pressa sub intimas
Cordis medullas jam parabant
Inferias animis dolentùm.

Verùm Illa cunctis fortior hostibus,
Sortisque technas, vincit & impetus
Non vi Doloris, non Amoris,
Se patitur subigi, capique.

O! impudentis perfidiæ Dea
Nil persequendo proficis improba,
Nil blandiendo: Perduellis
Strata jaces in utroque campo.

I! victa bellum fraudibus innova,
Vincenda rursus, seu malè rideas,
Seu vultuosa fronte pugnes:
Ridet utrumque potens Amazon.

Alto locâras Eximiam Throno;
Summo beatam Conjugij thoro,
In Dignitatis Principatu,
Ut pareres animos superbos.

Huic Potosinis Divitiis pares
Gazas parâsti, munera Principum,
Aurum, uniones, atque gemmas,
Ut caderet dominante luxu.

Huic delicatas illecebras domi,
Et quas propinant Regna Volupiae,
Large ministrabas volenti,
Quæ flueret nimîâ voluptâ.

Sed nil agebas. Pulchra modestia
Fastum jugavit, dignaque Parcitas
Luxum peremit, temperavit
Sobrietas nimiam voluptam.

Captiva tandem perfida da manus
Fortuna! dentes exere lividos,
Perfer lupatum cum flagello!
Ibis Amazonio in triumpho!

Huc

Huc, huc jugales ite pedissequæ
Sortis Novercæ! colla tumentia
Lunate! currum laureatum
Ad Capitolia promovete!

Utrinque stipent, & Latus effedi
Palmis coronent hinc Dolor, hinc Amor,
Funesto amictu destituti:
Rideat hinc Dolor, aut recedat!

Vos Gratiarum, vos Charitum Chori,
Anteite currum! spargite per vias,
Quidquid rosarum, liliorum
Ver parit Elysiis viretis.

Pindi Choraulæ vos Cytharas, tubas
Et quæ Bivertex organa circinat,
Aptate! Pæan est canendus,
Dignus Amazonio Triumpho.

Jungat serenis Patria plausibus
Plausus! triumphum Martiæ Amazoni
Aggratuletur, quo LEONUM
Emicuit super astra VIRTUS.

SERENISSIMA ELECTRIX

SERENISSIMUM

In Serena & Nubila Fortuna

SPECULUM.

ODE.

Uis novus splendor, subitumque fulgur?
Quanta Majestas SPECULO resultat!
Major humanâ est, SPECIES nitentis
Æmula Coeli.

Fallor? an ternis Dea de Deabus
Una, quas Judex Paris arbitratus,
Aureo quânam magè digna Pomo,
Prodit Olympo?

Aut novam terris nova Pax reduxit
Cynthiam? moestæ Patriæ levamen
Cœlitûs lapsum, redeant ut orbi
Aurea Sæcla?

Sed procul ficti tituli Dearum!
Vana sint vanis! Melior Deabus
Vincis, O PRINCEPS! duplici nitore
Cordis & Oris.

Si quid est artis, geniique docti,
Eja cœlestes ferat huc colores
Zeuxis, & tanti socium laboris
Jungat Appellem!

Pingite Heroam faciem, procellis
Sortis advertæ malè fulminatam,
Quæ tamen constans sine nube servet
Juge serenum.

Pin-

Pingite afflictâ Patriâ exulantem,
Orphanos Natos, Thalamique luctum:
Absit Eclipsis sed ab ore fudo;
Nam sibi constat.

Pingite arduos Patriæ Penates,
Stagna cæforum sanie cruenta,
Martis irati mala mille, quæ fert
Omnia victrix.

Est IDEM SEMPER SPECULUM: ferena, &
Nubila acceptat benè lævigatum;
Nec tamen vulnus patitur: Colores
Sustinet omnes.

Jam novos posco SPECULO colores,
Floridæ Lauro similes, nivique
Primulæ, quæ sit sine fæce, & ipsa
Lilia vincat.

Pingite illæsum Thalami nitorem,
Et Fidem raram, niveam, virentem,
Quam tenax castis adamas catenis
Sanciit olim.

Gratias vultu, Charitésque blandas,
Lacteis albas, roséisque rubras
Ductibus, nullo malè sordidatas
Pingite nævo.

Stet procul jactâ pharetrâ Cupido
Impudens, effrons, caperando frontem:
Frendeat Pupus sua tela fracta,
Porrigat herbam.

Nempe non fallit SPECULUM FIDELE
Pura præsentat sine labe purum:
Pectoris casti, maculâ carentis,
Symbola præbet.

Nunc peto verti Speculum sub astra,
Aut adorandas Superûm sub Aras:
Aureo proftet Pietas colore,
Aurea Virtus,

Quanta non arsit pia vis Amoris

Cœlici! quantos calor entheatus,

Nescius claudi, tacitis favillis

Prodidit Ignes!

Vos volo Testes Venetos, & alta

Templa, PATRONO celebrata MARCO,

Quæ peregrinæ stupuere sanctos

PRINCIPIS actus.

Solus aspectus SPECULI nitentis

Cor movet: tardos rapit ad sequelam:

Vis inest ingens, tacitusque Magnes

Principe dignus.

Ergo inauratos date penicillos!

Pingite ardorem mihi singularem:

Fulurent raræ Probitatis Ignes,

Astræque tangant.

Vertite in terras SPECULUM; benignis

Recreet pressos Radiis egentes;

Quidquid accepit, Speculum refundit:

Cuncta reflectit.

Pingite auratam, patulâmq; Codris

Dexteram, largo facilem beare

Munere, & causâ famis allevandæ

Prodigat aurum.

Hæc tua est, PRINCEPS, miseris benigna

Dextra: Tu præsens medicina pressis

Aureum Codris RECIPE obtulisti:

Vita, Salûsque.

O Stupescendum SPECULUM! videri

Sæculis dignum! Radios serenos

Explicit totum rutilans in orbem,

Ut trahat omnes.

Fama jam latum volita per orbem,

Et tubas infla! Populis propina

Ectypon Rarum: meruit notari, &

Dicier: HÆC EST!

THE-

THERESIAE
 KUNEGVNDIS
 SERENISS. BAV.
 ELECTRICIS

AD

SERENISSIMUM CONJUGEM
 SUB SCHEMATE
 PENELOPES

AD

ULYSSEN

Scribentis

EPISTOLA
 HEROICA.

Anc tua Penelope; quam fata probare volebant
 Esse Tuam, duras perpetiundo Vices.

Dum mihi plus gemino servant mea Pergama lustro,
 Ut Viduos ducam non Viduata dies.

Dum mihi te rapiunt, sine te dum vivere cogunt,
 Qui tamen es, sine quo vivere non poteram.

Altera Penelope nostri levis umbra doloris

Tantum, nec fati vera figura mei est.

Non nisi bis denos luxit miseranda per annos,

Nec fuit aeterno proximus ille dolor.

Z

At

At nostri numerare cupis si tempora luctus,
Pro geminis lustris sæcula scribe duo.
Non gemuit natos alia regione relictos;
Telemachus Patris non leve pignus erat.
Inque sua saltem genitorem prole videbat;
Hoc mihi, prò! quantum, si licuisset, erat.
A patria absentem conquesta est illa Maritum:
Absens à patria non tamen ipsa fuit.
Sequana sed medium, medium tenet Adria nostri.
O magis hospitibus flumina fausta suis!
In mare conjunctas vos saltem truditis undas:
Iungere fors nobis quid nisi vota dedit?
Non tamen, ut gemino potuit se jungere Cælo
Corpora, sic animos, & pia corda potest.
Tecum animo vixi, tecum moritura fuisset,
Et dixi, cur non quæ tulit ille, feram?
Sub galea forsitan noster modò sudat Ulysses:
Fortè modò gelido sub Iove castra locat.
Aut modò fortunam quacunque ex parte prementem
Suffert, Alcides quò tulit astra, modò.
Talia dum meditor, quamvis non absque dolore,
Fiebam exemplo fortis & ipsa tuo.
Unde etiam gemitus sæpè, & suspiria pressi,
Dicerer ut similis Conjugis esse mei.
E cujus vultu nemo discernere sortem,
An sit amica, vel an non sit amica, sciat.
Dum tandem satiata malis fortuna quievit,
Et gravis absumptis constitit imber aquis.
Nam tuus ad nostras pervenit nuntius aures:
Cum pace hîc propius, quem cupis, inquit, erit.
Huc te præcipuè, quò semper pronior ibas,
Optatam, aiebat, ferre potenter opem.

Et

Et per te Magnum, quocum potes omnia, Regem
 Persuasum positâ foedera velle morâ,
 Hæc ubi; cùm totam rapiunt mihi gaudia mentem,
 Exilio nec sum degere visa meo.
 Lætitiâ; jam nunc animo præverto futuram,
 Et jam nunc video te, videorque tibi.
 Jam puto me rursus Bavaram regnare per aulam,
 Quæque dedi, tecum pristina jurâ dare.
 Jam modò Penelopen stringis victricibus ulnis,
 Et stringis Natos, ordine quémque, tuos.
 Qui facili scena fors possent fallere Patrem,
 Quosque iterum posset fallere fortè Pater;
 Errorem faciente mora: nisi mutua flamma
 Impatiensque sui proditor esset Amor.
 Felices! tibi quos peperit Terduplice partu,
 Quosque iterum reditu tu paris ipse tuo.
 Interea vises proprios quacunque Penates,
 Occurret reduci Bojca tota Duci.
 Vive Pater Patriæ, dicet: præsentia cujus
 Immemorem damni me facit esse mei,
 Patria millenis resonabunt compita votis;
 Mixtâque erunt lacrymis gaudia mille suis,
 Vivere tunc cupiet vita meliore Senectus,
 Vel prælætitiâ, te veniente, mori.
 Non te quadrupedes, sed nobiliore triumpho
 Te Vice quadrupedum subdita corda trahent.
 Moxque ad Paciferi ducent palatia Jani,
 Cui mille iniicies vincula, mille seras.
 Nec tamen interea posito nova Gloria ferro
 Nullum, quo vincas, suppeditabit opus,
 Fertur ad Euxinum Messis pulcherrima pontum
 Surgere, qua semel est messâ, metenda manu.

Musulmanigenas nimirum Europa Phalanges
Audiit armatis bella movere globis ;
Et quanquam Venetis tantum sua tela minentur,
Ulterior tamen est meta, ve esse potest.
Forfan Teutonicos designat Turcia fines,
Exitio quamvis ipsa premenda suo.
Tunc potes antiquæ majorem jungere Laurum,
Antiquâ major si tamen esse potest.
Tunc ibunt solitæ toties vicisse Cohortes,
Et Duce patrabunt, cum Duce, digna suo.
Hoc minus invita pugnabis Conjuge bellum:
Scimus ad hoc tantâ non opus esse morâ.
Turca vel aspectu victus tibi porriget herbam,
Vel celerem capiet, te veniente, fugam.
Cum te prima dies pugnantem objecerit hosti,
Proxima, victorem quæ mihi reddat, erit.
Sed quid ego bellum, quid rursus cogito pugnas ?
Vanus hic in vestra est pace timere timor.
Ecquod enim surget, dum stant hæc fœdera, bellum,
Aut hostis triplici quis velit esse Deo ?
Lilia juncta Aquilis, & nostri utrisque Leones
De toto possent ferre trophæa solo.
Hoc opto, quondam cum Rege & Cæsare vince:
Nunc autem, longè quod magis opto, REDI.

MAXIMIL.
EMMANUELIS
SERENISSIMI BAVARIÆ
ELECTORIS

AD

SERENISSIMAM CONJUGEM
SUB SCHEMATE
ULYSSES

AD

PENELOPEN

Rescribentis

EPISTOLA
HEROICA.

Uod mea Penelope mea manserit, atque fideles
Servârît nullo tempore victa faces:
Quódque velut medijs se major Luna tenebris,
E Veneto plenum sparserit orbe diem:

aa

Nec

Nec cum fortuna pectus mutârit, Ulysses
Nil, quo lætetur, majus habere potest.
Non ego nunc fatis, non forti irascor acerbæ:
Est tanti, tantam non latuisse fidem,
Quæ, ne Penelopen antiquam fabula laudet
Amplius, exemplo nobiliore facit,
Gloria fortunæ soboles amat esse sinistra,
Et magis illa levat, quô magis ista premit.
Gaudiâque elapsi pariunt majora dolores,
Lætitiæque novæ semina luctus habet,
Pulchrius evictâ se reddit nube serenum:
Dulcior è media est morte redempta salus;
Ignorant, nequeuntque bono gaudere recepto,
Amisso nunquam qui dolière bono.
Non ego nil dolui, non vestra absentia telum
Quod cor, quôdque animam non penetraret, erat.
Sensimus, haud renuo; nec opus sit dicere quantum!
Tu potes è sensis discere nostra tuis,
Nam quis amet, patiensq; ferat, quod amatur, abesse,
Et non unâ animi parte carere sui?
Nempe dolent in prole patres, in prole beantur;
Hac, in quo vivant, quo moriantur, habent.
Nunc autem mea damna probo, propriôque dolore
Gaudeo: habent lucrum damna, dolorque suum.
En! redeunt nostri, dulcissima pignora, Nati,
Sed redeunt titulis nobilitata novis.
Non abijt fulvo ditatus vellere noster
CAROLUS: at fulvo vellere dives adest.
Vix poteras Patrem, vix risu agnoscere Matrem,
E nostro fugeres cùm THEODORE Sinu:
At modò nec clypei, nec nostræ cassidis impar
Ad capulum forti diceris ire manu.

Plus

Plus propè quàm tulerat, reddit nunc Austria : Natos
 Dum mihi posco MEOS, dat quoque prompta Suos.
 Nam cupiet, poteritque Suos hos dicere, magna
 Parte, quibus Mater, vel propè Mater erat.
 Hac tantùm fuit illa tenus, nunc dulcia Matris
 Nomina Penelope, tu tibi rursus habe.
 Dissimula lapsos, te iudice, tristiùs annos :
 Quod tibi non aufert una, dat unà dies.
 Quidquid habet, reddit fortuna : revertimur omnes
 Nec pars ad numerum deficit ulla suum.
 En quinos (tot erant) fratres fratrumque sororem,
 Quémque tibi pluris novimus esse, Patrem.
 Sic reduces simul ipsa redux amplectere : & uno,
 Tanto divisos tempore, junge sinu.
 Nec metue, abjungi funesto posse Gradivo
 Aut fieri, fieri quod potuisse doles.
 Foedera stant Superis nimiùm firmata secundis ;
 Frangendus, quisquis frangere tentet, erit.
 Sepositis Oleam firmabunt Numina bellis,
 Ut nec bella, nisi pacis amore gerant.
 Scilicet est Superis etiam sua Mentibus ira,
 Sed nec fine solet, nec caruisse modo.
 Quos semel adversos spectârunt Pergama divos,
 Unanimes porrò vidimus esse Deos.
 Tu modò quod solum restat, ne differ adesse,
 Et præscinde omnes, quas fugis ipsa, moras.
 Me meus urget amor, tua me Carissima Conjux,
 Et populi impellunt vota secunda mei.
 Responsum interea, dum se quoque reddat, Ulysses
 Reddit : erit chartæ proximus ipse suæ.

MARIAE
ANNÆ

SERENISS. BAVARIAE
PRINCIPIS
PRIMOGENITÆ

AD

SERENISSIMUM FRATREM

CAROLUM
ALBERTUM
PRINCIPEM ELECTORALEM

Scribentis

EPISTOLA
HEROICA.

Non iterum tristes tibi fert mea Charta querelas ;
Læta loquor , postquam tristia bella silent.
Fatorum cecidère minæ ; Patientia Victrix
Emicat , & meritis fors favet æqua Tuis.

Cer

Cernemus reducem reduci cum Fratre Parentem,
 Hæc revehent pulsam Lumina Bina Diem,
 Postquam Lustra duo jacui sub nocte sepulta,
 Matre carens, & egens fratribus, orba Patre,
 Spes mihi sola super tantos extensa per annos
 Manserat, haud ullis extenuanda malis,
 Nunquam cesserunt dubio mea corda timori,
 Tam fuit in meritis spes mihi firma tuis,
 Innocui pro te mores, pietasque perorant,
 Non poterant Superi non meminisse tui.
 Nec Deus hunc animum frustra, formamq; genúsq;
 Cuncta gubernandis gentibus apta dedit,
 Talia fata tibi non frustra destinat æther,
 Vult Dignum summis, qui tibi Summa parat;
 Magnanimos fortuna premit, tollitque probatos;
 Fortiaque ACTURUM, fortia FERRE decet.
 Fortunam vincis, ne quid tibi vincere restet,
 Et quæ FERS, eadem Te super astra FERENT.
 Non per delicias, sed multa per ardua ductus,
 Debebas Magnis Crescere Dignus Avis.
 Extra quòd Patriam juvenes transegeris annos,
 Est hæc Magnorum Gloria Summa Ducum,
 Amphytrionides cunctis celebratus in oris,
 In sola Patria rarus & hospes erat.
 Nec dedit Ascanius promissis jura Latinis,
 Quin prius exilij tædia longa tulit.
 Ipse Deum Genitor patrijs procul ædibus actus,
 Curetum sonitus inter & æra latet,
 Et tibi Cæsarea licuit latitasse sub umbra,
 Intra alas AQUILÆ quàm bene tectus eras!
 Et benè tutus eras, Multùm fortuna favebat,
 Quæ dedit Austriaco Te placuisse Jovi.

Fallimur ? aut Fratri geminò favet Austria Votò ?
 Et Magna in Magno Cæsare , Neptis amat ?
 Existi faustis Aquilis , talisque redibis ,
 Te sibi quæ voluit , Te mihi reddit Avis ;
 Majorem ac fueras , quamvis Tu Magnus ubique ,
 Et Magno in cunis jam Patre dignus eras.
 Ipsa tuam Pallas fertur coluisse juventam ,
 Thespiadum toto subveniente Choro.
 Et formâsse Ducem Populis , seu Pace regendis ;
 Sive armis , quanquam te minùs arma juvant.
 Hæc Dea Styriaca nuper præfedit in urbe ,
 Cùm Sophiæ Pugili plaussit arena tibi.
 Plus tamen illa sibi tam docto Milite plaussit ,
 Læta venire novum sub sua signa Ducem.
 Quin sibi detractâ Lauro tua tempora fertur
 Cinxisse , & similes Ore dedisse sonos.
 Felices Bavari , felix quæcunque propago
 Philosopho fuerit Principe digna regi !
 Me quoque felicem , seu pax , seu bella gerantur ,
 Semper ego tali cum Duce jura dabo.
 Ut cui nec docti deerunt , nec Principis artes ,
 Cujus in ingenio cum Iove Musa sedet.
 Hæc Pallas. Styrias portat te fama per Urbes ,
 Nuntia Doctrinæ fama futura tuæ.
 Austriacæque tuas laudes modulantur alaudæ ,
 Illas aure avida Boijca terra capit.
 Iamque expectat ovans illo præsentē beari ,
 Quo sine lux illi nulla beata fuit.
 Grator apparet terris post nubila Phœbus ,
 Plus cupiunt homines , quo caruere diu.
 Sic ego te didici majoris habere carendo ,
 Grator es Patriæ post duo lustra redux.

Ergo

Ergo orere & Patrium Frater rediturus in axem,
Illustres Tecum fer sine nube dies.
Tunc iterum credam magno me Principe natam,
Tunc iterum videar Principis esse soror,
Cum læta Populi circumplaudente corona,
Cernar Germanis associata meis.
Obvia Phœbeios sic spectans Cynthia vultus,
Ipsa etiam lucem fratris ab ore capit.
Cum mihi fraternas rursus comprehendere voces,
Et vultus dabitur cernere, qualis ero?
Non ita de fratris reditu gaudebat Electra,
Quem tandem incolumem Phocidos aula dedit.
Non ita detectum fratrem Cassandra recepit,
Dum capit abjecto Troica sceptrum pedo.
Ille tamen Phrygijs melius latuisset in antris,
In cladem patriæ fax malè nata suæ.
Fax hæc, si Graiis nunquam luxisset in oris,
Luxissent fatum Pergama nulla suum.
At Tu fax Patriæ nulli funesta, tenebras
Pellis, & innocuus non nisi corda cremas.
Corda tui populi, fidelis corda sororis,
Consumit reditus quæ mora longa tui.
Tandem ergo Germane redi, cupidæque sorori,
Adsis, nec durâ longiùs ure morâ!
Quò populi te vota vocant, patriæque, venito,
Utque brevè venias, non tibi dico, Vale.

CAROLI
ALBERTI
ELECTORAL. BAV. PRINCIP.

AD
SERENISSIMAM SOROREM
MARIAM
ANNAM

Rescribentis

EPISTOLA
HEROICA.

Agna quidem, vel visa mihi Tua Littera, crede,
Gaudia, sed longè maxima, Lecta dedit.
Singula Magnanimam produnt mihi Verba foro.
Heroum pectus fortia sensa probant. (rem,
Cla-

Clara Ducum soboles scribis tanta indole digna,
 Fortunam & sexum Vincere sueta Tuum.
 Quantum Tanta meam recreat Constantia Mentem!
 O nullis vinei casibus apta soror!
 Námque (fatebor enim) tua tantum fata dolebam,
 Te modò fraternus Plangere iussit Amor.
 De me, quod placitum, Superi decernite : dixi,
 Omnis in his Nostri Cura relicta manet.
 FATA VIAM INVENIENT, Cœlo speravimus æquo,
 Huic curæ nostram novimus esse DOMUM.
 Sic, licet infelix potui quandóque videri,
 Sed tamen in quavis sorte Beatus eram.
 Etsi me patriæ potuit fortuna negare,
 Me tamen à Patrio non prohibere solo.
 Non Boicis Patriam nos circumscripsimus Oris;
 Námque tenet Patriam FORTIS ubique suam.
 Adde, quòd Aufriaco semper sub nomine tutis,
 Nil cur de fatis conquereremur, erat.
 Fausis Auspicijs Aquilæ nos ala tegebat,
 Si favet hæc, LÆVÆ cur metuantur AVES?
 Sævierit Mavors, Styria nos urbe quieti
 Viximus, huc bellum nonnisi fama tulit.
 Hanc etiam potui contemnere, dummodo salvam
 Te soror audierim, cùmque sorore Patrem.
 Nec tamen interea steriles traduximus annos;
 Nos etiam Nato Principe Digna juvant.
 Iam numeris aptasse pedes gravitate decora,
 Iam pressisse placet terga ferocis equi.
 Nunc saltus, nunc lustra placent, nunc fræna gaballi
 Flectere, nunc vario discimus ore loqui.
 Parva hæc sunt fateor, nec magnæ femina laudis,
 Hæc tamen Heroum suevit amare genus.

Parvulus ad Satyri cytharā saltabat Achilles,
Et lætus tumidis ibat Julius equis,
Lausus equū domitor, debellatorque ferarum,
Ense uno Rutulos vulnerat, atque feras.
Inde artes belli, cingendos milite muros,
Formandasque acies edidicisse juvat.
Campum Charta refert, validas cum turribus urbes
Vallaque cum fossis sepia pauca notat.
Lata per exiguam decurrunt flumina Chartam,
Et prohibent tumidis agmina picta vadis.
Hic struxisse acies, adversaque rumpere castra,
Discimus, & quā fas mænia parte premi.
Sic Pater Hungaricis præluserat ipse triumphis
Parvulus, umbratili prælia Marte ciens.
Quique olim versurus erat trucidis agmina Lunæ,
Sueverat in Charta pingere valla puer,
Collegit pictas Tritonia sedula Chartas,
Hæcque exempla mihi nunc imitanda dedit.
Utque magis stimulet, Genitoris plura recenset,
Et notat in tabula, facta notanda Cedro,
Ut Scythicas acies, & castra inimica Viennæ
Sternat, & AUSTRIACAM servet ab hoste DOMUM.
Qualis ad Harfannum simul arte & Marte triumphet,
Ut Buda bis flecti nescia, fracta cadat.
Ut per Bellgradum gradiatur Belliger Heros,
Detque novum victus murus ad astra gradum,
Nec se Strigonium tutatur montibus altis,
Alta Patris Virtus ardua & alta petit.
Hæc oculis animisque meis Tritonia Pallas
Ingerit, hæc belli nos Elementa docet.
Nec fugiunt doctæ consortia nostra Sorores.
Magna mihi semper gaudia Musa dedit.

Seu

Seu post lustra duo reducem narraret Ulyssen ,
Est similis reditus spes quoque facta mihi,
Sive Anchysiaden caneret sua fata sequentem ,
Sat curæ Superis discimus esse pios.
Seu mihi Magnanimùm laudes celebraret Avorum
Incendunt animum fortia facta meum.
Grandior assurgens Sophiæ dum dogmata dictat ,
Casibus humanis altiùs ire jubet,
Ut servare pios , ut debellare superbos ,
Ut fas sit populis dicere jura docet.
Sic mea cùm pulchris imbuta sit artibus ætas ,
Haud sortis fas est insimulare vices.
Hæc si visa fuit patriam rapuisse Patrémque ,
Jam duplicem Patriam dat , geminumque Patrem,
Cum Carolo Eñmanuel gemini sunt nempe Parentes,
Cum Styria Patriam Boica terra dabit,
Et geminas in te reddet Germana Sorores ,
O mihi præ gemina chara sorore soror !
Noster enim pro te semper crescentibus annis ,
(Si quid adhuc potuit crescere) crevit Amor.
Hic nostros urget reditus , stimulatque volentem ,
Responso veniam fors prior ipse meo.
Atque ideò lætum Patri populisque tibi que ,
Mox dicturus Ave , dicere nolo Vale.

CAROLO
ALBERTO
ELECTORALI
BAVARIÆ
PRINCIPI
HEROI
IN VTRAQUE FORTUNA
MAGNANIMO
CARMEN
EPICUM.

Ja age, magnificos celebra Gens Boia triumphos!
Festivos duplica ter felicissima plausus!
Lætitiis expande sinum! nam Tecta revisit
Patria, quem suspirâsti, tua maxima Cura,

CA.

CAROLUS: implevit tot millia mille Tuorum
Vota Polus! Rediit (quid plùs tua vota petebant ?)
Non tantùm Incolumis , rediit sed Fortior Illo ,
Quem denos jam furripuit Sorsante Decembres ,
Sors inimica tibi : Bojas modò CAROLUS urbes
Illustrat , Major priscis Heròibus HEROS.

Desine jam falsis temeraria laudibus Argo
Semi-deos celebrare tuos , quos Tiphys in alto
Reddidit audaces pelago ! lactare triumphos
Æripedum nolito Boum , Scythicique Draconis
Conficta , Æsonide , cessa memorare trophæa !
Perseus , Alcides , Patroclus , Paris , Hector , Achilles ;
Pyrrhus , Alexander , Marcellus , Scipio , Cæsar ,
Et quoscùnque alios Heròum prisca tulère
Sæcula , Bojugenùm Magno jam cedit plaufus
Principi , & ALBERTO veltras substernite Palmas !
Cedite Majori ! qui fortior Hectore , Achillem
Vincit , & Æsonio est longè præstantior Heros ,
Et cui nec quidquam finget par tota vetustas.

Est aliquid veterum clarescere Semi-deorum
Factis magnanimis , feralia monstra domare ,
Lernæas superare Hydras , Rictusque ligare
Cerbereos , Aprósque truces , rabidósque Leones
Vincere , & optatam Populis dare posse quietem :
Est aliquid veteres iterum renovare triumphos ,
Debellare hostes , altos transcendere muros ,
Pro Patria effuso pugnare cruore , solóque
Figere in hostili dextrâ victrice trophæa :
Sed mihi Major is est , Sortis qui fata sinistrae
Expertus , Ridet , contráque audentior ire
Heros non trepidat , fatísque oppressus amaris
Concutitur nunquam , sed casus despicit omnes ;

d d

Hic

Hic Vir, Hic est Major, quàm qui fortissima vincit
 Mœnia, & hostiles superat, vincitque phalanges:
 Talem se Princeps, Heros ipso Hercule Major,
 Quem duo luxisti absentem per lustra, probavit
 Patria Boja, Tuus; docuit nam CAROLUS Orbem,
 Inferiùs se fata trahi, dum avulsus avitis
 Sedibus, & jussus patriis excedere terris
 Noluit irasci fatis; licèt impete toto
 Irrueret Fortuna, TULIT, risitque prementem.
 Quin etiam adversas docuit superare procellas
 Illustri Exemplo Fratres, quos Hecctoris instar,
 Per denas qui servavit sua Pergama messes,
 Fortunam Inviçtos jussit ridere malignam.

Sæpiùs in mentem (quis enim prohibere volucres
 Affectus poterit? tantòque quis ebrius haustu
 Letheas siccàrit aquas, ut talia nunquam
 Cogitet, æternos Charorum oblitus in annos?)
 Et Patrij redière Lares, Magnique Parentes;
 Et tamen haud unquã Fortuna Noverca vocata est
 Heroi, quamvis Matrèmque, Patrèmque negaret:
 O quoties animò, dulci stimulatus amore,
 Lili geras, viram Magnum queis vivere Patrem
 Noverat Heròam Princeps, invisit ad urbes,
 Et sese pedibus substernens MAXIME SEMPER
 ÆMILIANE! Tuis, damnavit ferrea fata,
 Atque tuas, Fortuna, vices! mox Fortior Ipso
 Se tamen ad sese rediit, statuitque virili
 Pectore Fortunæ Casus tolerare sinistros.
 O quoties subito Venetam translatus in Urbem
 Materno innexus collo, pia Basia ferre
 Jam sibi visus erat, donec procul esse remotum
 Se cernens, Vento, non Matri, chara dedisse

Oscu.

Oscula deprêndit? lacrymas tamen altus, & Iram
 Presit, & adversis Heros ignoscere fatis
 Magnanimus potuit. Quoties malè fallere Morpheus
 Herœem est ausus per amœna silentia noctis,
 Dum Patriam exhibuit, Bojâsque reduxit in urbes?
 Versari quoties propria sibi visus in Aula,
 Magnificis Laribus, pulchrâque videre Sororem?
 Schleishemium quoties conspexit mente, Domumq;
 Nympharum celebrem, circum-Sylvasq; jacentes,
 Audax Herœem tentat dum ludere Morpheus:
 Nec tamen, expulso somno, per inania sese
 Somnia delusum doluit; sed Stirpis Avitæ
 Herœem ut decuit, gessit se CAROLUS, alto
 Despiciens animo, quidquid Fortuna vocatur,

Eja ergò omnigenos celebra Gens Boja triumphos!
 Herœem venerare tuum! quem Cæsaris Aula
 Mirata est, Ipfus pro Nato AUGUSTUS amavit.

Tu verò Herœum sanguis! quem Patria tandem
 Suscepit Reducem, qui Major es omnibus Heros,
 Solo Patre minor, quem vix non Dotibus æquas,
 Quique tuo Augustus multum se immiscuit ori,
 Jam radios diffunde tuos! vestigia Magni
 Patris perge sequi! famula nunc utere Sorte!
 Cum Patre, cum Proavis, FORTUNA MAGNUS UTRAQUE
 Ut sis, fata volunt: Vicisti adversa, redibunt
 Prospera, & aurato remeabunt sæcula fluxu.
 Nostra THEODONES in Te regnare videbunt
 Sæcula: Tu Proavum, Magnus quàm Carolus Ille,
 CAROLE Major eris; per Te mirabitur Orbis
 OTTONES vixisse iterum: Te Principe, rursus
 Augustum credent LODOVICUM vivere Gentes:

Ipsa reviviscet per Te Sapiencia, Magnus
 Quâ fuit ALBERTUS: miseris succurrere pronus,
 WILHELMUM Dux Munificus superare studebis.
 Tu plures Pronepos, quàm MAXIMUS ÆMILIANUS
 Subijcies Boijs Dux invictissimus hostes:
 Te Duce, Bojugenûm niveis Pax vecta quadrigis
 Inviset terras, & FERNANDEA redibunt
 Tempora, Pacificis felicia tempora Boijs,
 Tu PATRIS æquabis Palmas, magnosque triumphos
 Augebis. Genitor Scythicæ nigra Cornua Lunæ
 Confregit, Victor toto celebratus in Orbe;
 Quassatam Tu comminues, tenebrisque sepultam
 Perpetuis Lunam, Princeps Invicte, vetabis
 Sanguineas renovare faces, Hydrâmque Paternâ
 Bosphoricam novus Alcides virtute domabis:
 Tu Patris Exemplo (sic vox præfaga futuri
 Est Populi) Austriacam Bojæ connectere Gentem
 Augusti per Vincla Thorî poterisque, volésque,

Ergo Redux jam vive diu! suprema Parentum
 Gloria, Solamen Patriæ, Spes Urbis & Orbis!
 Vive diu! Mundumque Tuis Virtutibus imple,
 Spemque ipsam supera, quam de Te concipitorbis,
 Si tamen illa potest, cum jam sit maxima, vinci,

CAROLO
ALBERTO
AUREI VELLERIS EQUITI
GLORIOSO.
ODE.

Uid lætum resonat Danubius Pater,
Promissam solitò lætiùs explicans
Barbam? floridulis undique muscida,
Froncent graminibus littora: limpidi,

ee

Non

Non spumant latices , sed placido pede ,
Cryſtallo ſimiles , corripunt iter.
Reſ mira ! En ſaliunt undivagæ Deæ ,
Nympharum Comites , Naiadumque Grex :
Plauſus inſoliti latiùs ambulant ,
Et cognata trahunt flumina : ſubſilit ,
Quæ non ex minimis , Iſara Filia ,
Conteſtata novis ſaltibus omina ,
In terras Patrias omina proſpera.
Quid fert Mercurius ? Quidve celeſtata
Tam feſtiva volunt ? Cantica talia ,
Si rectè memini , cum Minyis dabat
Iſon & Telamon , Orpheus , Hercules ,
Pollux , Caſtor , Hylas , dum mare Colchicum
Argo veſta Cohors Martia trajcit ,
Intendens ſpolio Velleris aurei.
Audin ? Vaticus rem video propè ,
Quæ tandem nova ſint , colligo , Mercuri.
En ! par Iſoniæ Navis Eteſius
Huc veſta Auſtriacis Danubio Patre
Succollante ſubit : promicat eminus
Auguſtum ſpolium VELLERIS AUREI.
Si fas eſt ſpolium dicere , quod venit
Donum gratuitum à CÆSARE MAXIMO ,
Te dignum ſpolium Principe , CAROLE !
Salve delictum CAROLE , CAROLI ,
Aptum gemmiferi Iſonis Auſtrij
Vinciri Pedicis , quas Amor inijcit ,
Quas ſudavit Honor , quas ſibi vendicat
Virtus Iſonijs digna Favoribus :
Hanc in Te teneram Patria primitus
Suxpexit , ſimiles jam Tibi Glorias

Olim

Olim vaticinans : Austria Græcij ,
 Virtutem hanc Genitrix nutrit altera ,
 Quam Sol Imperij respiceret suis
 Augustis Radiis , & Patrio Polo
 Fulgentem faceret , Sideribus parem.
 Vivat Metropolis Colchidis Austriæ ,
 Tam fecunda Parens Velleris Aurei ,
 Quàm profusa novos tollere Iasonas ,
 Pro Gentilitijs Austriacæ Domûs
 Staturos Aquilis , fulcra Potentiæ
 Romano Imperio , Sidera Principum.
 Vivat Metropolis Patria Cæsarum ,
 Quæ tam magnifico Munere fulgidum ,
 In terras Bavaras mittere Iasonem
 Est dignata. Genu flectit , & osculum
 Dextræ Cæsareæ libat humillimum ,
 Æternasque canit Bojca gratias ,
 Tot devincta Aquilæ Nominibus novis.

At Tu Bojugenûm tam nova Gloria
 Salve Iasonij Velleris Assecla !
 Ter faustis Aquilis huc bene veneris !
 O quantus roseo vertice promines !
 Quantusq; ingrederis ? Sta Iuvenis Gigas !
 Indulge populis Ora fidelibus ,
 Indulge Patriæ lumina subditæ !
 O quantum radiat frontis eburneæ
 Majestas , tacitis vivida Gratiis !
 Binis ex oculis aurea Sidera
 Instar flammiferi fulguris emicant ,
 Nec terrent animos , alliciunt magis ,
 Gratis compedibus pectora fascinant.
 Quid multis ? habitus Corporis arduus ,

Membrorumque situs, gestus, & actio;
 Et vox ipsa gravis, suavis, amabilis.
 Bojorum loquitur sanguine Principem.
 Hæc laus sola foris: Pectoris intimi
 Ornamenta petis maxima? Totus est
 In NATO GENITOR: Spiritus unus est,
 Innatus Patrijs nempe LEONIBUS:
 Par est ille Togæ Spiritus, & Sago,
 Par est Iasonijs ille periculis,
 Par fortis geminæ, suavis, & asperæ
 Structis insidijs, casibus omnibus,
 Quotquot fata ferant: prospera, tristia.
 O & Præsidium, & dulce Decus meum!
 O Princeps Bavaræ spes nova Patriæ,
 Quas spes non generas melleus, aureus!
 Spem primam Domui Bojæ, & alteram
 Subjectis populis: aurea secula
 Spondes Bojugenis, Cornua copiæ.
 Hic pendens ARIES AUREUS omen est,
 Sub cuius populos Vellere protegas,
 Et centum recrees aurifluus bonis.
 Ergo (quod superest) Gratulor aureum
 Munus Cæsareum CAROLE Bojæ!
 Annos tot, quot habet Circulus aureus
 Nexus, Vive virens auree CAROLE!
 Sed fors pauca precor? Circulus, è Tuo
 Qui pendens rutilat pectore, non habet
 Finem: perpetuos ergo precor dies,
 Quos Felix numeres calculo in aureo,
 Oblatum quoties Vellus Iasonis
 Respectans, memor es CAROLE CAROLI:
 Sed semper memor est conscia grata Mens.

CAROLO
ALBERTO
THESIVM PHILOSOPHICARVM
PROPUGNATORI
CELEBERRIMO.
EPINICION.

Post tot Majorum Decora aurea, postque triumphos
Cedro æternandos, quibus extulit ardua cœlo
Gloria Bojugas Abavos Proavosque Leones,
Carole, Magne Nepos, nostris celebrande Camænis,
Princeps dignus ades: quamquã non passibus æquis
Pegasus alatus vestigia tanta sequatur,
Ætatis transgressa modum, atque æquanda Giganti,

Musa Maronæam Generosi in bella Nepotis
Stringe tubam! Non Ille minor Majoribus altis,
Et pace & bello claris, pulchrisque Sophiæ

Artibus, invicti praeludia digna Gradivi
Orbi in prodigium dedit, exemplumque minorum,
Ut præmaturo nosces ex ungue Leonem.

Non pugnae genus ærisonum, quod Pallas in armis
Hastæque & galeâ & clypeo ferrata ciere
Suevit, sed placuit certaminis alea, quali
Exercet doctos pugiles in pulvere Pallas
Mitior, atque Togâ florens, plaudente Coronâ
Pegafidum & Charitum, & quotquot Sapiencia pulchro
Cincta Satellitio secum hæc in praelia ducit.

Circus Athenæum Græcense, ubi structa futuris
Scena Palæstritæ post praelia docta triumphis.
Ingens Aula patet, quam Luxus Principe dignus
Vestit inauratis Phrygia circum arte parergis,
En conopeum in medio, cui multus ab auro
Sanguinéque Oebalio splendor rapit ora tuentum:
Hic locus, hæc statio Pugili contra hostica tela,
Tela percussis cuneis latura triumphos.
Non ita conflictus sitiens formosus Iulus
Pruriit in prædas quondam per tesqua Dianæ,
Quo caneret Victor silvestri ex hoste triumphum,
Iamque aciem contra direxit densa Sophorum
Turma, nigris galeis, bifidoque ab acumine fraudum
Terribilis, quantam vix alta Stagira, Stoæque
Ambitio in campum eduxit: quin fama ferebat,
Hos Gentilitia Stoicorum ex gente creatos,
Partim & Aristotelis jurasse in verba Magistri,
Non expugnandos mille ictibus, atque dolosis
Artibus, auxilium si vel fabricator Epeus
Attulerit. Contra hos Pugilum fortissime pugnam
CAROLE non renuis? Non est (ais) istud Aviti
Sanguinis ingenium, malè formidare: pavere

Ne-

Nescit magnanima Pullus de stirpe Leonum.
 Rectè ais , O Heros , nulli expugnabilis hosti ,
 Quem vel sponte vocas , & ad horrida bella laceasis.
 Qualis in Hircanis movet aspera praelia campis
 Indocilis trepidare minor Leo , fortia PATRVM
 Pridem exempla premens , atque æmulus acer avitæ
 Indolis , in summis spernendo pericla periclis.

Classica jamque novæ sonuere præambula pugnae,
 Campestris intèrque tubas in bella calescunt
 Corda Virum; metus & spes alternatur utrinque :
 Nec mirum hoc, vitiumve putes, quando Hannibal ipse
 Palluit , & magnus sub pugnae exordia Cæsar ,
 Ambo Victores , immortalésque trophæis.
 Exoritur clamorque hostis , murmurque faventum :
 Moxque faces , & tela volant, sed fortis & audax
 CAROLVS aut frangit , belli aut bene cautus in arte
 Eludit dextrè , meritumque retorquet in hostem.

Ter conatus erat violento sternere nisu
 Intrepidum Pugilem , sed ter vanescit in auras
 Impetus, elumbes frendens sine vulnere vires.
 Sed nondum pugnae finis : primo hoste repulso ;
 Hem ! superingreditur caperata fronte tremendus
 Athletes , barbâ natâ sub naribus horrens ,
 Qui nova tela movet pridem veteranus in arte.
 Haud secus ac Goliath rigidis metuendus in armis
 Iesseum contra Pugilem stetit, ante triumphum
 Iam pæana canens, donec Pastore tenello
 Victus in adversa siluit porrectus arena.
 Mitiùs at lapidem torristi CAROLE citra
 Lethiferum vulnus : sat erat , depellere campo ,
 Et mutum fecisse hostem , jam doctus ab ungue ,
 Parcere devictis , & debellare superbos.

Sed debellatum necdum : velut agmine facto
 Supra alios alii quærunt dare vulnera : punctim
 Cæsimque ingeminant gladijs radiantibus ietus.
 CAROLVS at contrà , scutum impenetrabile dexter
 Obijcit, inventaque celer ratione prementis
 Dissipat insultus hostis , par omnibus unus.

Obstupuit dudum, & subrisit amabile Pallas
 Prospiciens tacitè orchestrâ, pugnae arbitra : quantus,
 Inquit, erit Pugil Hic quondam crescentibus annis,
 Si luvenis jam tanta patrat ? Majoribus ipsis
 Hic aut Major erit, nulli aut virtutibus impar,
 Annuit huic stans ponè latus Sapientia, toto
 Tum Charitum grege, tum Pindi spectante corona,
 Quam stupor altus habet, vixque eminus ora refrænat,
 Quò minùs in plausus ruat, atque silentia rumpat.
 Ecce LEONINAM Sobolem ! (Sapientia subdit,
 Ora premens digito, ne seque suasque Sorores
 Prodat, & ingrato garritu praelia turbet)
 Ecce LEONINVM specimen ! quàm fortis in hostes
 Assurgit ? quàm dexter agit sua tela, retortis
 Impugnantùm armis ? Non expugnabile scutum
 Circumfert, vitatque ietus animosus & audax.
 Sic Gentilitius Leo dat rugire Leones,
 Nusquam degeneres, Patrum in vestigia natos.
 Intereà Læto jamjam Victoria circo
 Promeritum pæana tonat, statuítque triumphum.
 CAROLE vive Pugil ! vive invictissime Miles !
 En tibi Palladium substernit Gloria palmam,
 Victoriq̃ue parat devicto ex hoste coronam.
 Vive diu Victor ! succresce in millia mille !
 Atque Leoninas cumula cum tempore palmas,
 In Patriæ Pacem, Stirpisque perenne trophæum.

PHILIPPO,
FERDINANDO,
CLEMENTI

ET

THEODORO,
SERENISSIMIS FILIJS
MAXIMILIANI

CAROLI FRATRIBUS

ijsdémque

Fortitudinis & Gloriae Leoninae Haeredibus.

PROSDECHTICON.

Unc bifido Parnassus eat de culmine totus

In vota nostra mobilis!

Huc omnes invito Deas, Phoebique Ministras,

Quotquot Bivertex excolit.

Eja agite auricomam Charites celerate quadrigam!

Sic mandat alta Gloria.

Bellerophonteus gemmâ neſtente Jugalis,

Citatus alis advolet,

Fortè rogatis adhuc, quò Pompa hæc ſpectet, Honórque?

Silete! dicam proſinus.

Ecce quaterna ſubit Soboles Electa Leonum,

Pulchrè jubata crinibus.

O Soboles Magno Patre digna LEONE vel ungue

Hos noveris Leunculos.

Digna tuis studijs, Parnasse tuoque favore

Novena Turba Apollinis.

Digna tuo transferri olim super æthera curru,

Ubi Leonis Semita.

Quantus in ore Lepos, sed Majestate verendus?

Omnes sedent hîc Gratia.

O! quantum radiant oculorum Sidera? Pollux

Et Castor astra promicant.

Fronte, genisque rosæ niveo cum lacte duellant,

Invidet Volupia.

Pone novum Pomum: Paris arbiter hæserit ipse,

Quis ex quaternis dignior.

Sed leviora hæc sunt laudis monumenta: petendi

Post corticem sunt nuclei.

Pro Decorum quàm lata seges mihi nascitur! umbra

Tam pulchra prodit Cynthium.

Quanta vel in tenera residet Prudentia mente?

Magistra Solers omnium?

Hæc Superum docuit, verique Tonantis amorem:

Religio quidquid præcipit.

Hæc docuit, primas Cæli deferre Monarchæ,

Cui stant, caduntque Principes.

Hæc docuit, quotquot Sapientia Suggestit, artes,

Dignas Avito Sanguine.

Vis specimen linguæ? facundia mira salutat

Gallos, Etruscos, Cantabros.

Aurea Romanæ post is documenta loquelæ?

Non deprehendes Hospites.

Vis ex arte melos? Tyrij modulamina plectri?

Orpheus, Arion obstupent.

Vis

Vis dociles saltare pedes, pulchrósque Mæandros?
 Numeros ad artem circinant,
 Vidi ego, cùm canerent, Musas, Charitésque stupere,
 Geniósque Pindi cedere,
 Et mullare: Istos Cytharædus Apollo Deorum
 Dignos Choraulas adlegat!
 Ultrò deferrent faciles sua Barbita Musæ,
 Castum prementes osculum.
 Scilicet hoc artis, quò spectet, fama loquetur
 Ad Posterorum gloriam.
 Nunc facienda canunt Heròum facta, sed olim
 Facient canenda posteris,
 Immò rudimentum præbent Illustre Gradivo,
 Vel detonandum Statio.
 Huc agite Hippomachos circo spectemus equestri,
 Et fulminantes Pegalos!
 Cursibus antevolant Austros, cervósque Dianæ,
 Turcisque colla demetunt,
 Mox positam feriunt accenso pulvere metam:
 Feruntur instar fulminis.
 Mox scopus est longâ Draco debellandus in hasta:
 En vulneratus palpitat!
 Cernite jam solos gladios, pugnámque pedestrem,
 Quàm dexter ensis emicat!
 Et punctum & cæsim, quando res postulat, arma
 Oculis acutis dirigunt,
 Nunc medium cordis signant, nunc colla, capútq;,
 Partes in omnes ductiles.
 Quisquis ades timidus, nolim, hac statione propinques:
 Mirare tantos Spiritus,
 Ludicra quantumvis, Trojanáque prælia tractent:
 Ex Ludicro fit serium,

Et tener Ascanius quondam irritatior ursos
 Fixit calente Spiritu,
Tantane vis teneris innata Leonibus ardet,
 Et Fortitudo Martia?
Sunt hæc Heroum, sunt hæc documenta Leonum
 Olim in salutem Patriæ,
Huic enses hastasque sacrant, & mille triumphos,
 Ipsumque vitam devovent,
Non renuunt algere tuis, arderéque castris
 Gradive, Numen Fortium.
Plaudite Græcensis latè amphitheatra Lycei,
 Dignas Coronas necite!
Jungite bellicrepos Monacensia Mœnia plausus
 Vestro quaterno Principi!
O vos delictum Patriæ! Vos Patris ocelli,
 Matrisque chara Corcula!
Gloria Bojugenûm, Tantæ spes altera stirpis,
 Aulæque clara Sidera,
Crescite mille bonis, & spes superate Parentum
 Orbisque vota subditi.
Vobis substernit dulcissima Patria collum,
 Suosque adorat Principes,
Sèque suasque offert Res & spes, sique cruore
 Opus, paratum consecrat.
Vivito Bojugenûm Decus immortale, Perenna!
 Salusque vivet Patriæ!
Junge triumphalem modò Turba Novena Jugalem,
 Sertisque currum cingito!
Hos Genios Patriæ super æthera ferte, locandos,
 Ubi LEONIS Gloria!

DEO,
DEIPARÆ,
DIVISQUE CÆLITIBUS BAV. PATRONIS

Nec non

Aug.^{mo} Rom. Imperatori

CAROLO VI.

Regique Galliarum Christianissimo

LUDOVICO XIV.

Ob restitutam cum pace communem felicitatem.

BAVARIA
EUCHARISTICON.

Passis graviora, dedit Deus His quoque finem!
Tandem Portus adest! Decumani turbine Belli
Surgentes fluctus posuerunt, luxaque Navis
Collectis tabulis sub amico littore sistit!

PACEM, PACEM habeo! Vox optatissima Pacis!

Aurea Pax salve! Pax digna Auróque, Cedróque

Quin adeò Europæ dignissima Pectore scribi!

Me fortunatam! redierunt omnia tecum,

O mea Pax, quæcunque mihi longi alea belli

Detinuit, jam multiplici cum fœnore reddis.

Quàm tristis rerum facies, & fata sinistra

Me tenuère priùs! (juvat hos meminisse dolores)

Heu ANTIQUA DOMUS ruit alto à culmine, stragem

Tractura (at vetuit Superùm miseratio) Tantæ

STIRPIS, in immensos dignæ florescere Ramos!

Heu à Matre Pater vultus, dulcesque vicissim

Deserri Ambobus Nati: quin scissus in ambas

h h

Par-

Partes Natorum numerus : demum Una relicta
 Nata sibi, ut gerneret solos cum turture soles.
 Haud secùs Eustachius, Theopistâque mellea conjux
 Quondam in diversum rapti post perdita dudum
 Pignora, quæ mortis spoliū, prædâque ferarum
 Crediderant, junctos sese melioribus annis
 Dulcè salutârunt: simili revocavit amantes
 Vos ratione Deus, cara cum Prole Parentes;
 Hic Patri Matrem, Natôsque parentibus unâ
 Restituit, gemitûsque stitit, lacrymâsque calentes
 Afflictæ exersit Patriæ. Sic nempe placebat
 O Deus Alme tibi, cujus mens provida nutu
 Cuncta regit, quem Bellorum Pacisque veremur
 Supremum Dominum, à quo pendet machina mundi,
 Cui soli terrena cadunt, cui Regna resurgunt
 Lucis ad Auroram post tristem noctis opacæ
 Eclipsin. Solenne tibi est res spēsque profundo
 Mergere mortales, quò lætiùs eruta fundo
 Naufraga spes solem repetat rediviva serenum;
 Mos tuus ille tenet variare pericula spebus,
 Fellea mellitis confundere, tristia lætis.

Quid modò pro tantis, DEUS OPTIME, MAXIME, donis
 Quid potero præstare Cliens servata sub armis
 Heu me oppressuris? Quo nomine nomina solvam?
 Magne Deus! Tibi debentur, quæcunque sereno
 Sidere prospiciunt, quæcunque è fluctibus altis
 Lecta, improvisum reppererunt prospera portum,
 Transcendunt benefacta meas, tot tantæque vires,
 Æternis nunquam obsequijs solvenda! mereri
 Patria si nequit, Patrona potentior axe,
 Cælicolûmque favor, quos Boica terra veretur
 Indigetes sibi propitios, potuère mereri.

Tu

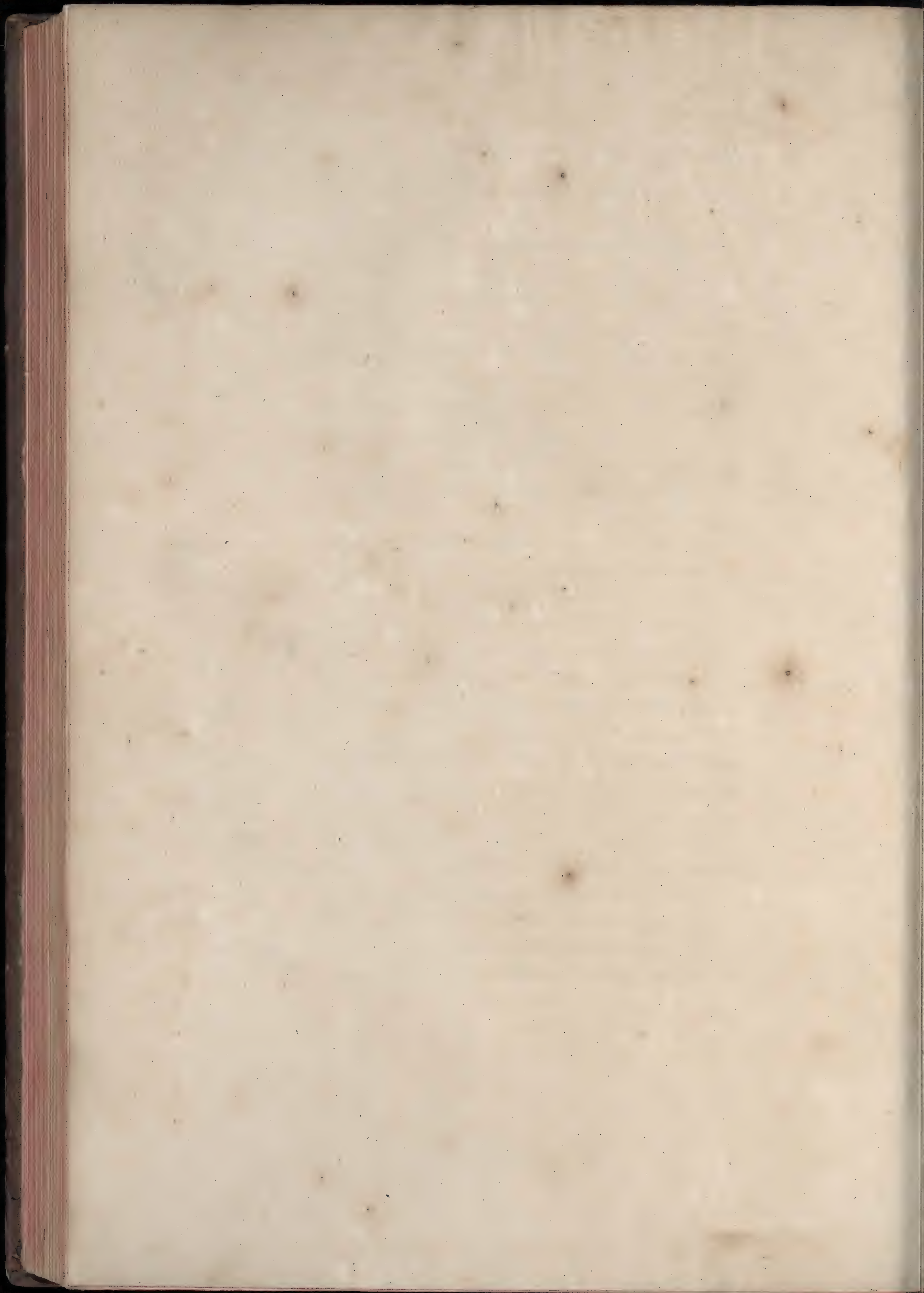
Tu Tu Augusta Parens, cui Nati sceptrā Tonantis
 Prona inclinantur, qua suplice vota precantū
 Accipiunt faciles aures, cœlūque triumphant,
 Tu Superū Regina Potens, mollita gementis
 Bojariæ lacrymis (cujus devotio constans
 Virgineis jurata aris) cynosura salutis
 Belli ex Oceano post tanta pericula portum
 (Nempe sinum Matris) Materno more dedisti.
 Ante suum cursum Monacensi ex Littore vertet
 Issa, quā Matris subeant oblivia mentem;
 Stat, stabitque dehinc aurata in marmore moles,
 Magnificum complexa forum, cœlōque minata,
 Cui superimpositum Virgo cum Virgine Nato
 Nacta situm, totam sceptro dominante per urbem
 Et Patriam, tua dispensas donaria cœlo.
 Hoc monumentum esto cultūs prisci que, novi que
 In Te, Magna Parens, nec deleat ulla vetustas.
 Et Tu, sancte Pater Patriæ, mihi Tutor ab astris
 Indultus, BENNO, Misnensis gloria mitræ,
 Sanctior ad malum residens Palinurus in undis
 Navifragis dextram remis velisque sacrasti,
 Ut transversa irent directo Carbasæ cursu;
 Æternas repeto tanto pro munere grates,
 Tum Tibi, tum reliquis Genijs, Patriæque Patronis
 Æthereis, qui convulsam, si dicere fas est,
 Tritones Navim contis, remisque levârunt.
 Sunt quoque, quæ tantæ jam debeo munera Pacis
 Semi-Deique Homines, Augustaque Numinaterræ.
 Pax opus est cœli; cœli verū Arbiter ipse
 Maximus, in terris tractanda negotia Pacis
 Talibus imponit, quæ regna regenda relinquit.
 En tibi Semi-Deos, & Terræ Numina nostræ!

CAROLUS AUGUSTUS, Solis Regnator Eoi,
 Occiduique alter LODOICUS MAGNUS, ab astris
 Traxerunt Pacem optatam, terræque dederunt.
 ANGELUS his est cuique suus, pacisque sequester,
 Angelus Imperii EUGENIUS, VILLARSIUS alter
 Angelus, æternis dignissima nomina fastis!
 His ego post Superos, immensas debeo grates.

O Mites AQUILÆ, tulerunt quæ Pacis olivam
 Tam mihi facundam, post horrida bella revedtam!
 Diluvio veluti cessante, Columba Nöemo
 Pacificum advexit ramum frondentis olivæ,
 Sic mihi ab Austriacis Aquilis defertur Amicæ
 Pacis Oliva virens, quæ nullo marceat ævo:
 Quanta Nöemigenûm tunc gaudia, tanta meorum
 Gaudia Bojugenûm sunt, AUGUSTISSIME CÆSAR,
 Per quem certa Salus miseris cum Pace revixit.
 Iam Ver Pacificum Bavaros exsuscitat hortos,
 Flore novo jam gaudet ager, jam lilia plenis
 Ecce ferunt Nymphæ Calathis, quæ Francia sevit,
 Francia nostrorum Mater pulcherrima florum.

Quid Vobis igitur, duo maxima Numina terræ
 CAROLE Bojugenûm Pater alter, & æmulus alter
 Servator, LODOICE, meus, quid reddere dignum
 Bojca sub cœlo poterit? Si digna putatis
 Obsequia, en totam me vestris consecro sceptris.
 Stare LEONINAM stirpem, Rhombósque vetustos
 Induxisse novam faciem, & renovâsse colores,
 Vestræ sunt Pacis fructus; quos consecro totos.
 Testis Amor memori benefacta adamante sigillet,
 Ipse & hoc Votum Deus annuat, atque coronet!

FINIS.

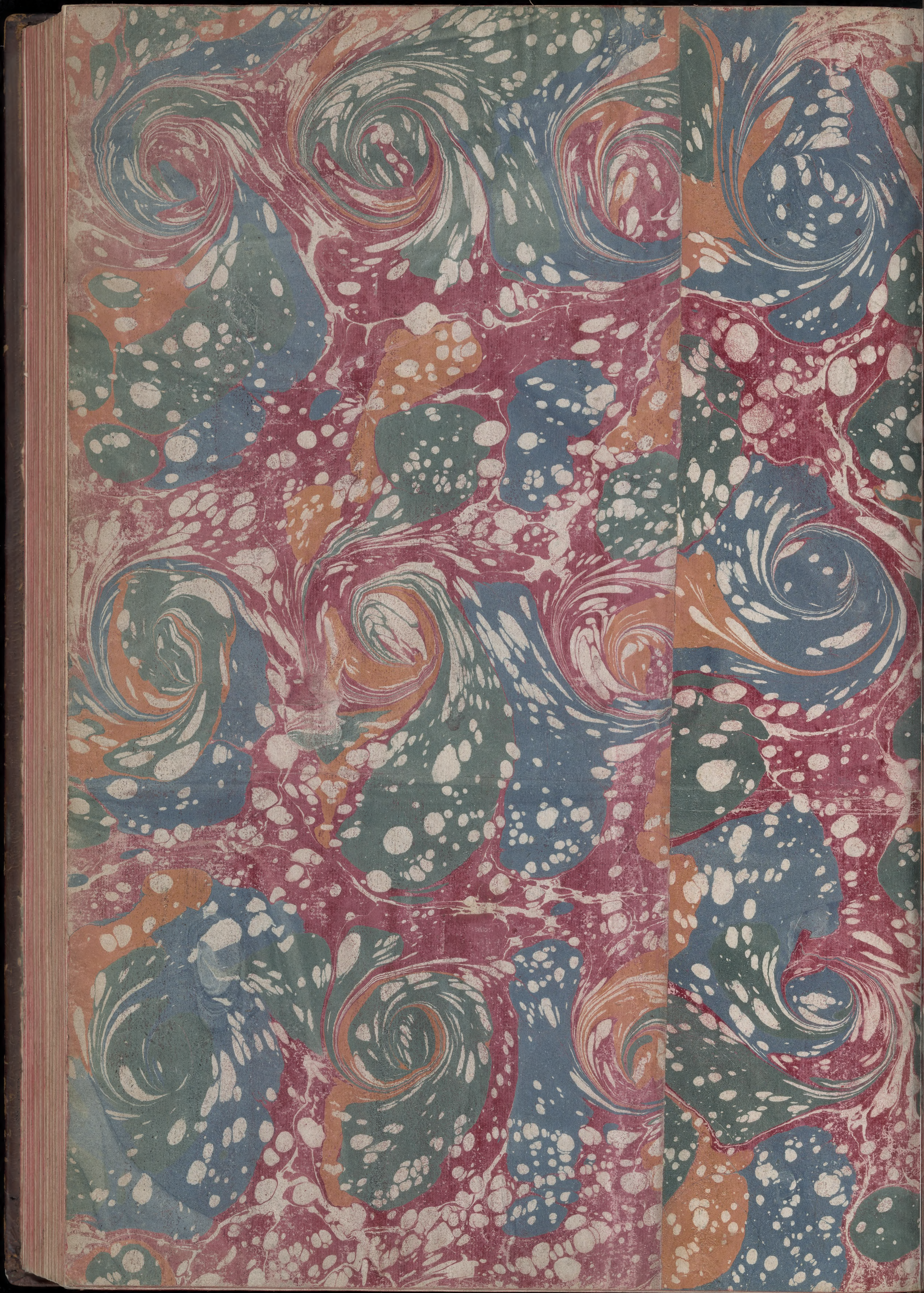
all complete
1785

0555/81/86

JAXYF
RBB 48-40
XI, 105

[*], [arg], A-Z², Aa-Zz², Aaa-Mmm², a-z², aa-hh²
engraved title, [30], 232, 2 sheets engraved genealogy plates, 124 pp.
Part I 18 full-page engraved plates and 40 quarter-page^{circular} enblems with motto
Part II 1 double-spread engraved plate, 1 full-page engraved plate
and 25 large half-page enblems set within decorative cartouches

XII, 73

SPECIAL 86B
OVERSIZE 27/30

RETV CENTER LIBRARY

